

THE
ŚĀNKHĀYANA ŚRAUTA SŪTRA

TOGETHER

WITH THE COMMENTARY

OF

VARADATTASUTA ĀNARTĪYA

EDITED BY

ALFRED HILLEBRANDT, PH. D.

PROFESSOR OF SANSKRIT IN THE UNIVERSITY OF BRESLAU.

VOL. I.

TEXT OF THE SŪTRA, CRITICAL NOTES, INDICES.

PUBLISHED FOR THE BIBLIOTHECA INDICA.

CALCUTTA :

PRINTED BY G. H. ROUSE, BAPTIST MISSION PRESS.

1888.

6

A.68182

TO

DR. REINHOLD ROST

PRINCIPAL LIBRARIAN OF THE INDIA OFFICE

THIS VOLUME IS INSCRIBED

AS A TOKEN

OF SINCERE RESPECT AND GRATITUDE.

CONTENTS.

Preface	Page I ff.
Text of the Sūtra	?
Manuscripts of the text and critical notes	२२८
Indexes—				
I.	Index of words	२०८
II.	Index of deities mentioned in Index I	५९५
III.	Proper names mentioned in Index I	५९०
IV.	Some names of hymns and verses	५९८
V.	Verses quoted by Pratikas and contained in the Sākalaśākhā of the R̥gveda	५०१
VI.	Verses quoted only by Pratikas and not found in the Sākalaśākhā of the R̥gveda	९२८
VII.	(A) Verses quoted in full	९२८
	(B) Gāthās, Ślokas, etc.	९२५
VIII.	(A) Yajus, Nigadas, etc.	९२९
	(B) Nivids	९४१
IX.	Praīṣas, Atipraīṣas, etc.	९४२

PREFACE.

1.

THE Sāṅkhāyana Śrauta Sūtra is one of the two great Sūtra works thus far known which treat of the duties of the Hotar and his assistants at the celebration of the so-called Śrauta or Vaitānika sacrifices, beginning with the Darśa-pūrṇa-māsa Iṣṭi and ending with the complicated Sattras or 'sacrificial sessions.'

The text of this work I now lay before my colleagues. And, inasmuch as the progress of our common studies depends in great measure upon the facility with which the original sources of our knowledge of ancient India may be consulted, I have added to the text a series of indexes, hoping that they will answer all demands that can reasonably be made upon an editor and will prove of much value as tools and material for further investigation.

Years ago, Professor Weber* advanced the opinion that the home of the Sāṅkhāyanas was in the western regions of India. His view was confirmed and our knowledge of the matter made precise by Professor Bühler, to whose eminent scholarship Sanskrit philology is greatly indebted, in the preface to his translation of the Āpastamba Dharma Sūtra.† From a passage of the Mahārṇava concerning the geographical distribution of the Vedas and the Vedic schools, he quotes the following couplet:

उत्तरे गङ्गे देशे बह्वचः परिकीर्तिताः ।
कोषीतकिं ब्राह्मणं च शाखा शाङ्खायनी स्थिता ॥

* Indische Litteraturgeschichte, ed. 2, p. 59.

† Sacred Books of the East, vol. ii, p. xxxi.

The territory occupied by the S'āṅkhāyana Carāṇa is thus exactly designated as Northern Guzerat.

It is a well-known fact that the S'āṅkhāyanas and Kauṣītakins stood in very close relations. Upon this point, I can add nothing of value to what has already been said by Professor Weber, Professor Lindner,* and others. Nor will I attempt in this place to determine more precisely the relation of the Kauṣītaki Brāhmaṇa to the S'āṅkhāyana S'rauta Sūtra. I will merely remark that the name of S'āṅkhāyana is found neither in the text of the S'rauta Sūtra nor in that of the Brāhmaṇa; while that of Kauṣītaki, among others, occurs as a standard authority several times in both texts. The attribution implied in the printed title rests only upon the testimony of the colophons of the several Adhyāya's: but we are not called upon to disregard these statements: surely, their unanimity is no small warrant for the antiquity and trustworthiness of the tradition which they represent.

The study of the S'āṅkhāyana S'rauta Sūtra in later times seems to have been much neglected, or, at least, to have been limited to a very small number of adherents of the school. To this opinion I was led in the first instance by the apparently extreme rarity of complete manuscripts of Ānartīya's commentary† to the Sūtra. My opinion was afterwards

* Introduction to Das Kauṣītaki Brāhmaṇa, herausgegeben und übersetzt von B. Lindner, I Teil. Text. Jena, 1887. Professor Oldenberg (Sacred Books of the East. xxix, p. 1-2) thinks that "Suyajña" has been the proper name of our author. This is also the opinion of Ānartīya (I, 2, 18; pag. 15 of vol. ii).

† The few copies of this work of Ānartīya, the son of Varadatta, to which I have had access, were described by me several years ago in fascicle iii, p. 289, of the present volume. Since that time, by the generosity of His Highness the Mahārāja of Ulwar and by the liberality of the Government of India, I have been allowed to use a manuscript belonging to the Royal Library of Ulwar, a modern copy in comparatively good condition, and the

confirmed by the S'loka found at the end of Adhyāyas IX and X,

भाष्यकारमिरां यत्र विनष्टं लेखनादिना ।

अक्षरं तदावशमो मुञ्चन्नुत्तरकल्पयत् ॥

which gives us plain and direct evidence of the faulty preservation of the Bhāṣya. To the same conclusion points the further fact that Trikaṇḍamaṇḍana, who lived one or two hundred years before Hemādri,* mentions the Sūtras of Āpastamba, Ās'valāyana, Upavarṣa, Kātyāyana, and others, but ignores wholly that of S'āṅkhāyana or Kauṣītaki. And, once more, Vāñches'vara Sudhī, in the preface to his commentary on the Hiraṇyakeś in S'rauta Sūtra,† written S'āke 1738,‡ enumerates as his models the most celebrated Sūtrakāras along with their commentators, for example, Baudhāyana with Bhavasvāmin, Āpastamba with Dhūrta, Ās'valāyana with Devasvāmin, Kātyāyana with Karka, and others; but he nowhere mentions S'āṅkhāyana, and still less, of course, any commentator on the latter's works.

Whatever the reason for this presumably insignificant and inferior position of the S'āṅkhāyanins of later times, there can be little doubt that their school may fairly claim an antiquity as great as that of any other Carana. As Professor Weber has already observed,§ some parts of their

most complete of all. But even this manuscript, like the others, omits to comment upon the passage XIV, 51, 3 (or 6) to 52, 3.

I regret that the manuscript, "India Office, No. 589," did not come to my notice until after I wrote my account of the manuscripts of the commentary. It had been registered under a title for which it did not occur to me to search at the time, and so was overlooked. It will be duly utilized in the following volumes. See the new Catalogue of Sanskrit Manuscripts in the Library of the India Office, Part I, No. 261.

* See R. G. Bhandarkar, Report on the search for Sanskrit Manuscripts in the Bombay Presidency during the year 1883-84, Bombay, 1887, pp. 27-8.

† India Office, Burnell Collection, No. 386.

‡ ब्रह्मसूत्रविनिर्णयः

§ Indische Litteraturgeschichte, ed. 2, p. 59.

Sūtra are strikingly similar, in style and general character, to the Brāhmaṇas—a fact which speaks strongly in favour of S'āṅkhāyana's work being anterior to that of Ās'valāyana. Important also is the fact that it embodies detailed prescriptions for the performance of human sacrifices. These sacrifices probably belonged to a very remote age, and had already begun to pass into desuetude during the period of the composition of the Vedic hymns. One of these prescriptions gives us an interesting clue for the explanation of R̥gveda X, 18, 8, and incidentally also an argument in favour of our assuming an early date for S'āṅkhāyana—see below.

In this connection, it may be added that the history of the Maitrāyaṇīyā S'ākhā, which has been so well elucidated by Dr. von Schröder, shows that oblivion sometimes befalls the very works that have an especial claim upon our interest.

2.

The principles of sound criticism have been applied to the texts of Vedic hymns and have disproved the beliefs long current concerning the integrity of those texts. As applied to the products of the Sūtra period, the same principles appear to be leading to results similar, but even more far-reaching.

I have already* pointed out that most of the S'rauta Sūtras bear a strong family likeness and differ from each other only in matters of comparatively small importance. From this one might be tempted to infer that they were handed down by a tradition the integrity of which was unaffected by the usual fate of all ancient literary compositions. I think it can be shown, however, that such was not the case, and that the original manuals of the ancient Sūtra-kāras became gradually enlarged by various additions and modifications due partly to the mutual influence of the

* In the introduction to my "New and Full Moon Sacrifice" Jena, 1880.

different schools and partly to the natural developement of the ritual. Indeed, Ānartīya himself, the commentator to Sāṅkhāyana, occasionally observes that this or that rule has been borrowed from the work of another S'ākhā.* Moreover, a passage from the supplement to the Gobhila-grihya-saṅgraha†

आत्मतन्त्रेषु यन्नोक्तं तत्कुर्यात् पारतन्त्रिकम् ।

विशेषाः खलु सामान्या ये चीक्षा वेदवादिभिः ॥

states expressly that deficiencies in one Sūtra work are to be filled up by drawing upon some other.

This method of procedure has been evidently adopted by the adherents of the S'āṅkhāyana S'ākhā, and the fact may be illustrated by a good many actual instances to be found in their work. Let us take for example ii, 7, 1 ff. The rules read :

प्रयमास्तमिते जुहोति । १ । दृश्यमाने वा नक्षत्रे । २ । उपोदयं क्षुपिते । ३ ।
उदिते वा । ४ । पुरस्तात् काले मनः कुर्वीत । ५ । तस्यापराधे प्रायश्चित्तम् । ६ ।

Here it will be noticed that the Sūtras are palpably lacking in homogeneity. Rules 2 and 4 leave it to the sacrificer to decide upon one of two permissible times. The restriction of rule 5 has plainly the appearance of being an after-thought; and still more is this the case with rule 6, which imposes an expiation upon such as adopt the alternatives permitted by rules 2 and 4.

Had the intent of the passage been this, that the sacrificer should exercise all due care to observe the time as fixed by rule 1 or rule 3, and that he should be permitted to choose another time only in case he had neglected both the main alternatives or had been prevented from observing

* शाखाभिरात् ।

† Gobhiliya Grihya Sūtra, ed. by Candrakānta Tarkālakāra, Bibl. Ind., p. 880. Bloomfield, ed. and transl. of the Gobhilagrihya-saṅgraha-pariśiṣṭa, Zeitschrift der deutschen Morgenländischen Gesellschaft, xxxv, 548, 585.

them, we should then have expected the wording of the passage to run about as follows :

प्रथमाह्नमिते जुहोति । १ । उपोदयं युषिते । २ । तस्मिन्काले मनः कुर्वीत । ३ ।
तस्यापराधे प्रायश्चित्तं कृत्वा दृश्यमाने नक्षत्रे । ४ । उदिते । ५ ।

The inconsistency and awkwardness of the traditional text can be accounted for, in my opinion, only by assuming that we have before us a conglomeration of various doctrines originating in the varying opinions and practices of several successive teachers and jumbled together here by the last redactor of the text without regard to their historical succession and to their intrinsic compatibility. The original prescriptions respecting the time of beginning the sacrifice were closely limited ; in the long run, strict conformity with them must often have been a great inconvenience. The limits were therefore extended in accordance with the laxer practices of other Gurus. Later and more severe Yājñīkas disapproved of such an innovation, and enforced its rejection by demanding an expiation for offences committed in obedience to the rules of less rigorous authorities.

My opinion is confirmed by the commentary, which explains the Sūtras in question in the following way :

1. प्रथमाह्नमिते ऋतमिते इत्यर्थः । सायमह्नमिते पुरा तमसस्तस्मिन्काले जुहुयादिति श्रुतेः ।

2. वाशब्दो विकल्पर्यः । ग्रहवर्जमेकद्विमन्त्रबोधेदकाले जुहुयात् । एवमपि शास्त्रान्तरात् ।

3. प्रातस्तनो क्षमकाक्षः । उपोदयमुदयसमीपे विगततयाशुषि । प्रातः पुरो-
दयादपह्ने तमसि तस्मिन्काले जुहुयादिति श्रुतेः ।*

* It is interesting to observe that the Aitareya Brāhmaṇa, at V, 29, 1 ff., rejects in strong terms the very practice here particularly recommended, and winds up by quoting the Yajñagāthā given below. Thus, स यो जुहोति जुहोति यथा कुमाराय वा वत्साय वा जाताय स्नानं प्रतिदध्यान्नाहक् तत् । अथ य उदिते जुहोति यथा कुमाराय वा वत्साय वा जाताय स्नानं प्रतिदध्यान्नाहक् तत् etc.

4. वाशब्दो विकल्पार्थः । प्रथम इति वर्तते । प्रथमोदिते आदित्ये जुहुयादेव-
मपि शास्त्रान्तरे श्रुतत्वात् ।*

5. पुरस्ताद्यो ऽभिहितः कालः प्रथमास्तमिते प्रातरप्यादयं युषिते तत्रैव मनः
जुर्थात् । इतरौ तु कालौ पश्चादभिहितौ । दृश्यमाने वा नक्षत्रे उदिते वेति तौ
मनस्यपि नारोपयेत् । ननु प्रतिषिद्धयोः किमर्थमुपदेशः । ज्ञापनार्थः । यत्र स्वश्रुति-
रस्ति तत्र शास्त्रान्तरं विद्यमानमपि नादर्तव्यम् ।†

6. अत एव प्रथमास्तमितानुदितयोर्द्वौतयं येन तस्यापराधे प्रायश्चित्तं श्रुत्य-
न्तरे पश्यते

The above example may suffice to illustrate the composite character of our text; but other and similar examples may easily be found. All together, they naturally suggest the historical problem of discriminating between the different elements that make up the text—between the rules which properly belong to the school of the text in question and those which have been borrowed from the dicta of other schools and teachers. At present, the problem cannot well be solved. All extant Sūtra-works must first be published in good editions and the comparative study of their contents thereby facilitated.‡ But to give even now an idea of the way in which I think that the results of these critical studies ought to be presented in print, I subjoin a typical example. Here the original Sāṅkhāyana rules are printed in letters of large size, and the Vārttikas thereto in letters of smaller size. Thus

प्रातःप्रातरहृतं ते वदन्ति पुरोदयाञ्जुहति ये ऽग्निहोचम् ।

दिवा कौर्त्यमदिवा कौर्त्यन्तः सूर्यो ज्योतिर्न तदा ज्योतिरेषाम् ॥

* It would appear from the foregoing note that this Sūtra, number 4, is taken from the Aitareyins or from a school nearly related to them.

† The commentator is evidently at a loss to know how to deal with this incongruity. The difficulty has struck him; but the true solution of it lay of course far beyond his horizon.

‡ This comparison will yield some interesting results. For an example I

प्रथमास्तमिते जुहोति । १ ।

दृश्यमाने वा न चक्षे । १ ।

उपोदयं व्युषिते । २ ।

उदिते वा । १ ।

पुरस्तात् काले मनः कुर्वीत । १ ।

तस्यापराधे प्रायश्चित्तम् । १ ।

The work of S'āṅkhāyana, and those of the other Sūtra-kāras, can claim, therefore, only a very low rank as literary compositions. Nevertheless, they deserve our serious attention, because they constitute, along with the Brāhmaṇas, the principal material for our researches into the religious antiquities of the Vedic age. The varied information which they contain will prove useful for elucidating many passages of the Samhitās that are still involved in obscurity. I have already shown* that two important passages in the R̥gveda, namely, X, 18, 8 and X, 85, 21 and 22, can be satisfactorily explained only by referring them to an old usage connected with the human sacrifice and alluded to by S'āṅkhāyana at S'r. Sūtra XVI, 13, 7 and 13. The usual understanding of the first-mentioned stanza as a summons to the wife of the deceased to leave her husband's corpse and return to her place among the survivors is incompatible with a strict philological interpretation; though this application or rather misapplication probably dates back to very old times. In like manner, the difficulties of R̥gveda V, 2, 1 to 6 can be solved only with the help of a knowledge of the ritual.† It must be borne in mind that the R̥gveda and the Atharvaveda are for the most part prayer-books, and that these

may here refer to the almost literal agreement between S'āṅkh. S'r. S. XIII, 13, 1 and Pañcaviṃśa Brāhm. IX, 3, 1.

* In an article published in the Journal of the German Oriental Society, vol. XL, p. 708 ff.

† Compare my article in the Journal just mentioned, vol. XXXIII, p. 248 ff.

prayers were but links in a long chain of more or less developed ceremonies. Herein, therefore, I agree fully with Professor Bloomfield, who, in his excellent studies on the Atharvaveda,* advocates the same opinion.

Moreover, the horse-sacrifice or Áśvamedha is described in detail by S'āṅkhāyana, Áśvalāyana, and others; and their accounts give us a most interesting picture of a popular religious festival in ancient India. The later brahmanical system permitted only a very few of the laity to take part in solemn celebrations. Quite differently here in the Sūtra, the Áśvamedha is represented as a great national feast. The chosen victim was permitted to roam at large in full liberty for a whole year. Sons of noble families attended him and guarded him against all harm from neighbouring princes. All classes and ranks of subjects of the king who offered the sacrifice were present at the ceremonies. Old men and householders, young men and maidens were assembled and addressed by bards reciting old tales and accompanying them on the lute.†

In short, these dry Sūtras are not without their interesting features. And even from their most prosaic portions we may hope to win much material of value, not only for the solution of the exegetical difficulties of the Veda, but also for the enlargement of our knowledge of the Vedic religion and of Aryan antiquities.

3.

Respecting my method of arranging the Sūtras, and, in particular, of dividing them, a few words must be said. My divisions often disagree entirely with those of the commen-

* See his "seven hymns of the Atharvaveda," *American Journal of Philology*, vol. VII, p. 466 ff.; and also *Journal of the Am. Oriental Society*, vol. XIII.

† See my article "Nationale Opfer in AltIndien" in the *Festgruss an Bæhtlingk*, Stuttgart, 1888, p. 40 ff.

tator, Ānartīya. The latter, apparently, is not guided by any positive principle, but breaks off arbitrarily in just whatever place he feels called upon to give a bit of comment. A good many word-collocations, which, as they appear in Ānartīya's work, have the semblance of Sūtras, can be shown to be mere fragments of a Sūtra, the integrity of which can be restored by simply reading the fragments uninterruptedly. To a certain extent, accordingly, I agree with Dr. Knauer, who* first introduced the practice of setting aside the division into Sūtras and of giving a real prose text. But in order to justify my own method of procedure, I adduce a few examples.

Thus at S'āṅkhāyana S'rauta Sūtra, I, 14, 19, we read: **इहं च वीतं चाभूदुभे चेनं न इति वा यावाऽयिषी षंहसः पाताम्** etc. Ānartīya makes a stop after वा in order to insert the remark **एनमित्यस्य ख्याने न इति वा प्रक्षिपेत्** and thus cuts in two the text of the mantra precisely in the middle of a sentence.†

At IV, 5, 13, S'āṅkhāyana's rule in its complete form should read, **एतेनैव धर्मेणानाहिताग्नेः पिण्डपितृयज्ञः क्रियेत**. Ānartīya's treatment of this rule furnishes a typical example by which we may estimate the breadth of scope and the critical acumen of the scholiast. As commingled in Ānartīya's work the text of the rule (here printed in large letters) and the text of the comment (here printed in small letters) run as follows: **एतेनैव धर्मेणानाहिताग्नेः पिण्डपितृयज्ञः । एतेनैव धर्मेणेत्येवकारकरणात्त गाक्षेण । ततश्च दक्षिणतः द्रव्यक्षिप्यते । अनाहिताग्नेः छतावसथ्यस्येत्यर्थः । पिण्डपितृयज्ञो भवतीति वाक्यशेषः । तथा च श्रुत्यन्तरम् । अप्यनाहिताग्निना कार्यः ॥ क्रियेत । पिण्डपितृयज्ञ इति वर्तते । विनापि दर्शान्न- तथा पिण्डपितृयज्ञो ऽवश्यं कर्तव्यः । तथा चानग्रहदर्शनम् । तदाहुः** etc.

The scholiast was doubtless accustomed to the concise

* In his careful, though somewhat wordy, edition of the Gobhiliya Gṛihya Sūtra, Dorpat and Leipzig, 1884.

† The words **न इति वा** I deem to be a mere gloss and have bracketed them in the text.

style of the later Sūtras, and perhaps also to the excessively abbreviated style of the grammarians. On this account he was probably puzzled to find in the rule before him so superfluous a thing as the finite verb-form क्लियेत्. "If the verb has its ordinary meaning," he may have reasoned, "then here is a lavish and unwarranted expenditure of three needless syllables." And accordingly he attributes to them a deeper meaning than they can possibly have, and extorts from them an interpretation void of all reason. In fact, the presence of the word in the rule is a sign that the rule goes back to a time when the most extreme brevity had not yet become the foremost law of the Sūtrakāras; and we thus have a new bit of evidence for the early date of S'āṅkhāyana.

As an example of the commentator's inconsistency may be mentioned the passage X, 2, 2. Here Ānartīya makes but one Sūtra of the words उपप्रयक्तो अक्षरमित्याज्यं ब्रूहे प्र वो देवायेति समूहे । ; while he makes two of the corresponding passage at X, 5, 2. अग्निं न सृष्टिभिरित्याज्यं ब्रूहे ॥ अग्निं नर इति समूहे । Similar instances may be found at X, 6, 18 and 19 as compared with X, 8, 14 and 15; and at XI, 4, 10 as compared with XI, 5, 4, etc.

I have endeavoured to avoid these inconsistencies and to divide the text into Sūtras in accordance with the demands of the sense and the indications of internal evidence. And in this attempt I have derived some aid from the commentary itself, which now and then states that it explains प्रतिपत्ति-ज्ञापार्थं अथवा: though the end of the Sūtra be farther on. Examples of this are at II, 8, 22; 9, 14; IV, 4, 2; etc. The reader may easily find all instances of this kind as they are mentioned in the foot-notes to my edition of the Sūtra-text.

Although I have done my best to carry out the plan adopted by me, I fear that I have not been everywhere equally successful. Nor was this perhaps to be expected in view of the interpolations and additions discussed in the foregoing section and in view of the difficulties inherent in

the text itself. In doubtful cases I have followed for the most part the divisions as given by the commentary. To meet any possible objections to this procedure which may be raised by some specially severe scholar, and to facilitate the study of the commentary published in the following volumes, I have indicated the Sūtracchedana of Anartiya by Arabic numerals placed over the lines.

In conclusion, I desire to express my sincere thanks to Mr. Chatfield, Director of Public Instruction in the Bombay Presidency, to the Chief Librarians of the Royal Libraries of Berlin and Munich, to Professors Max Müller and Thibaut, and to Dr. Rost, for the assistance which they have kindly given me in the work of procuring the manuscripts used for this edition; and especially to Dr. Rudolf Hoernle, whose ever ready help will be gratefully remembered by all who have had occasion to seek it.

ALFRED HILLEBRANDT.

BRESLAU, }
June, 1888. }

LIST OF ERRATA.

The distance of my home in Breslau from the place of printing, Calcutta, is so great that it has not been possible to give me the opportunity of reading more than a single proof. In consideration of this fact I beg that the reader will excuse the length of this list.

Page	3 line	21 read	अथय
"	7 "	16 "	तिलिम्पति । प्राश्नाम्युजे
"	10 "	18 "	या सु-
"	18 "	17 "	जुक्तपूर्णा
"	19 "	11 "	उपप्रयत्नो
"	32 "	1 combine	पञ्चवर्षेषु
"	37 "	13 read	अथेव
"	40 "	13 "	इत्याप्याययति
"	41 "	21 "	इत्येवमन्तं
"	45 "	13 "	नः
"	49 "	6 del.	ऽ before वा
"	50 "	3 read	ब्रह्मे
"	56 "	19 "	आधीयमाने instead of आधीयमानं
"	59 "	20 del.	: after श
"	63 "	20 read	अथे instead of अथे
"	70 "	6 "	नासंस्थिते
"	73 "	9 "	प्रस्थितान्मन्त्रयन्ति
"	77 "	19 "	इन्द्रे instead of इन्द्र
"	83 "	6 read	ऽलोचियः
"	88 "	13 combine	आपुरस्ता
"	90 "	1 read	वेन
"	98 "	18 separate	प्रो अक्षे
"	99 "	11 separate	प्र कृतान्नीति
"	107 "	7 read	दिविस्मृतेति
"	" "	22 separate	सू सुत
"	108 "	14 read	विद्धि and इन्द्रश्च
"	" "	15 separate	ऽ प त्यभि-
"	109 "	17 "	विश्वानु दम्बो

Page	112	line	5 separate	चोदयेति
"	119	"	22 read	14 instead of 13.
"	123	"	7 "	पिब
"	125	"	6 combine	यतोवृद्धतौकः and ततोवृ०
"	126	"	9 separate	सु मेघं
"	"	"	20 read	•सुखीया instead of •सुखीयाः
"	133	"	14 "	क्रियमाणेषु
"	134	"	12 separate	सु अतमा
"	136	"	8 "	सु प्रत०
"	137	"	1 read	विष्टिप्रत्यये
"	139	"	20 "	अक्षिरस्यः
"	140	"	2 "	विदध्यः
"	"	"	18 combine	कन्याकल्याणौ
"	142	"	6 read	विषयस्यमाना
"	"	"	10 "	यद्देवासी
"	"	"	11 separate	अक्षि भयो
"	143	"	5 read	न्यूनेने०
"	144	"	15 "	यद्द्वितीय०
"	147	"	6 "	•याच्छन
"	148	"	5 "	प्रमीयेताद्०
"	149	"	21 "	उत्ताय
"	151	"	2 "	चतुर्विंश०
"	152	"	20 "	उद्भिद्वल०
"	158	"	9 "	ता instead of ताः
"	159	"	3 combine	यथाश्रुतं
"	160	"	1 read	कैलिनी (see Index of words.)
"	"	"	4 separate	मनोतादि प०
"	161	"	17 "	बलभिदा
"	"	"	18 "	•चिंशस्त्रोमेन
"	165	"	17 I propose to read	विवदे श्याताम्
"	167	"	14 read	आश्व०
"	171	"	17 "	अरुन मन्त्रान् ?
"	186	"	16 read	•पृथतीभ्यां
"	194	"	20 del.	:
"	205	"	13 combine	अन्यत्राश्रयार्थान्
"	206	"	15 "	अक्षिरःसु सभिं
"	218	"	16 read	अन्या०

Page 220 line	13	read	•द्वनीया
„ 221 „	14	write instead of the doubtful and probably incorrect reading the usual form	संभवेत् or संभवेत् ।
„ 223 „	15	read	रश्मि०
„ „ „	22	„	संविद्या०
„ 224 „	13	„	•पक्षे०
„ 231 „	13	write	इति च
„ 233 „	3	separate	उप प्र०
„ 239 „	16	add	Samvat 1524
„ 241 „	4	write (J) instead of (F)	
„ 242 „	16	„	बुद्धित०
„ 245 „	15	„	•प्रच०
„ 254 „	17	„	•सीति
„ 255 „	18	„	सर्पे
„ 257, 259,	and everywhere else	write	Ā, ā instead of A, á.
„ 262 line	3	read	•मिहू० instead of •चहू०
„ 263 „	7	„	अवि० „ „ अधि०
„ 267 „	19	read	आन०
„ 268 „	24	„	आ
„ 269 „	12	del.	(5)
„ 270 „	11	read	पुष्टाः
„ 271 „	5	add : all MSS.	अप०
„ 277 „	16	read	पर०
„ 278 „	5	„	अग्नि०
„ 280 „	10	„	1 (2) अ०
„ 281 „	5	combine	•दीवच०
„ 282 „	17	del.	अग्नि
„ „ „	18	add	अग्निर्वा XII, 19, 5.
„ 295 „	22	read	अन्वह
„ 308 „	7	„	अष्टा०
„ 312 „	20	add	XIII, 14, 6 after V, 11, 14.
„ 316 „	3	read	26 instead of 36.
„ 329 „	16	add	8, before 27.
„ 330 „	18	del.	1, after 15.
„ 331 „	2	read	V, 3, 1 ; 15, 1.
„ 347 „	8	read	195, 20 instead of 193, 20.

Page	359	line	8	read	पर्यं०
"	360	"	2	"	कुसुम
"	364	"	11	read	त्रा०
"	"	"	20	"	०पश्चित्
"	368	"	6	"	गुर्
"	379	"	14	del.	XV, 6, 1.
"	"	"	19	add	XV, 6, 1.
"	383	"	20	read	subj.
"	388	"	20	"	विक्षिप्तः
"	401	"	13	"	अनुपदिष्ट
"	"	"	17	"	(5)
"	410	"	14	read	अनाहित
"	412	"	19	"	धायं०
"	414	"	2	"	०नभ्य
"	419	"	7	"	नीयमान V, 10, 6 ;
"	420	"	18	add	"or निगुञ्ज (P) "
"	425	"	8	read	4, 2 ; instead of 4, 2, 8.
"	430	"	20	add	21 ; after 10, 3, 14.
"	438	"	20	read	21, 2 instead of 2, 2.
"	451	"	14	"	V, 16, 4.
"	460	"	6	"	XVI, 1, 15.
"	469	"	19	"	14, 4, 7 ; instead of 14, 7, 7 ;
"	478	"	18	"	पद्य०
"	511	"	16	insert	अष्टि XVI, 1, 1
"	512	"	1	del.	XVI, 1, 1
"	525	"	1	del.	5, 1.
"	549	"	2	"	26, 1.
"	555	"	18	read	पथ्या
"	559	"	1	"	MS. instead of M. S.
"	569	"	3	"	०चियाः
"	570	"	4	"	1 ; X, 14, 6 ; 15, 8 instead of 1—3
"	572	"	33	add	V, 11, 7
"	574	"	16	"	7, 16 ; XIV, 57, 11.
"	576	"	22	read	XVIII, instead of XVII.
"	582	"	30	"	यत्प० " " यत्प
"	"	"	31	"	यालिन्द्रोवेष्टे
"	588	"	9	add	XVIII, 8, 11.

Page 593 line 12	read	12 instead of 13
„ 599 „ 32 „		प्रकृतिलात्
„ 606 „ 9 „		VIII, 62, 1—6.
„ 611 „ 18 „		VIII, 89, 1—4
„ 618 „ 16	del	VIII, 6, 12, 7, 16
„ 622 „ 27	read	XVI, 11, 21
„ 630 „ 28	insert	उप मा यन्त XVIII, 21, 11
„ 637 „ 35	read	नु०

शाङ्खायनश्रौतसूत्रम् ।

श्रौतम् ।

यज्ञं व्याख्यास्यामः । १। स चयाणां वर्णानाम् । २। ब्राह्मणस्य-
त्रिययोर्वैश्वस्य च । ३। असंयुज्य विधीयमानं साधारणम् । ४।
संयोगाद्भवतिष्ठते । ५। यज्ञोपवीती देवकर्माणि करोति । ६। प्राची-
नापवीती पित्र्याणि । ७। आचमनप्रभृति सेनाधिकरणेन संयुज्येत न
तेन व्यावर्तेत । ८। न च व्यवस्थात् । ९। इत्याहुतां स्रक्षणा । १०।
उद्देष्टः* । ११। उत्तरत उपाचारः । १२। प्राङ्म्यायानि देवकर्माणि
। १३। दक्षिणान्यायानि पित्र्याणि । १४। आसीमन्यायं वाकृच्यम्
। १५। वचनस्थानम् । १६। होता च कुर्यादनादिष्टम् । १७।
निप्रभृतिधृग्मणेषु प्रथमोत्तमयोस्त्रिर्वचनेमन्यत्र अपेक्षः । १८। उत्त-
मस्य च ऋन्दोमानस्योर्ध्वमादिव्यञ्जनात्स्थान श्रोकारः सुतस्त्रिमात्रः
शुद्धः । १९। मकारान्तो वा । २०। तं प्रणव इत्याचक्षते† । २१।
अवसाने मकारान्तं सर्वधृग्मणेषु सपुरोनुवाक्येषु । २२। तेनार्धर्च-
सुत्तरस्याः संधायावस्यति पादं वा तत्संततमित्याचक्षते । २३। स

* or इत्याहुताम् । १०। स्रक्षणेद्देशः । ११। Comm : केवां स्रक्षणेद्देश इति
स्रक्षणेद्देशः । तेषामथवमेवार्थः ।

† Comm. : केषिणु उत्तमस्य ऋन्दोमानस्येत्यत आरभ्य तं प्रणव इत्याचक्षते
इत्येवमन्तमेकं स्रक्ष प्रणवसंज्ञार्थं वर्णयन्ति ।

सर्वेषामृगणानां धर्मो ये कर्मसंयोगेन चोद्यन्ते । १४ । विदूरेष्वपि
कर्मस्वन्तरेण प्रथमां परिधानीयां च संतानार्थो ऽर्धर्चेन काङ्क्षति
। १५ । अर्धर्चन्यायाश्चर्चः । १६ । वचनादन्यत् । १७ । उच्चैर्यायश्च-
र्मदः । १८ । वचनादुपांशुता । १९ । संस्कारन्यायता च शब्दानाम् ।
२० । ऐकस्वर्थं च । २१ । उच्चैस्तरां प्रणवः पुरोनुवाक्यायाः । २२ ।
प्रणवाद्याज्योच्चैस्तराम् । २३ । उच्चैस्तरां वषट्कारः । २४ । समो वा
। २५ । प्रणवो येयजामहे वषट्कारः संप्रैषाः प्रैषास्योच्चैरुपांशुहविः-
षु । २६ । देवतानामधेयं चोपांशु निगमस्थानेषु । २७ । भृभुव इति
पुरस्ताज्जपः । २८ । ये यजामहे वैषलोजः सहः सह ओजः स्वरि-
त्युपरिष्ठादिति चतुष्टयं सर्वासु याज्यासु । २९ । अनुयाजेषु तु येय-
जामहे नास्ति । ४० । अनुवषट्कारे च । ४१ । जुतेन याज्यान्तेन
वषट्कारस्य संधानम् । ४२ । अनुतेन वा । ४३ । तदुपांशुयाजे
नास्ति । ४४ ॥ १॥

ज्ञावयेदाकारमावाहनम् । १ । येयजामहः जुतादिः पुरस्ताद्या-
ज्यानाम् । २ । चतुर्मात्रा याज्ञिकी जुतिः । ३ । मन्ध्यन्तराणां तालु-
स्थाने आइकारोभवतः । ४ । ओष्ठ्यस्थाने आइकारोभवतः । ५ ।
अन्यानि प्रकृत्यान्तराणि । ६ । एकारोकारौ च प्रगृह्यौ । ७ । याज्यान्ते
। ८ । विसर्जनीयो रिफितो रेफमापद्यते । ९ । लुप्यते ऽरिफितः । १० ।
अनुस्वारं मकारः । ११ । अन्यानि प्रकृत्या व्यञ्जनानि । १२ । औ-
कारो वषट्कारे चतुर्मात्रः । १३ । षकारादोत्तरो ऽकारः । १४ ।
प्रकृत्या वोभे । १५ । पूर्वा वा प्रकृत्या । १६ । प्रकृत्याकार इति
जातृकर्णः । १७ । बार्हतरायन्तरं वषट् कुर्यात्पुरस्ताद्दीर्घमुपरिष्ठा-

दुःखम् । १८। उपरिष्ठाच्च येयजामहादेवतादेश्नं सपुरोनुवाक्ये ।
 १९। संप्रैषे तु न विद्यते । २०। जुहोतीत्युक्ते सर्पः प्रतीयेत । २१।
 स्वाहाकारोऽन्ते होममन्त्राणाम् । २२। समिदाधानमन्त्राणां च ।
 २३। मन्त्रप्रथक्त्वात्कर्मप्रथक्त्वम् । २४। इतिकरणस्य मन्त्रान्ते । २५।
 मन्त्रान्तेन करणेषु कर्मणः संनिपातनम् । २६। संप्रेषितोऽन्वाह । २७।
 तथा यजति । २८। इत्येतत्सार्वयज्ञिकम् । २९। ॥ २॥

उपोथ्य पौर्णमासेन हविषः यजते । १। तथ्यमावाख्येन । २। द्वे
 पौर्णमास्यौ । ३। अमावाख्ये च । ४। यां पर्यस्तमयं पूर्णं उदियाद्यां
 चास्तमिते ते पौर्णमास्यौ । ५। श्वो न द्रष्टेति यदहस्य न दृश्येत ते
 अमावाख्ये । ६। तत्रेज्यायां याथकामी । ७। इति पौर्णमास्यामि-
 त्यमावास्यायामित्युपदेशाद्भवतिष्ठन्ते । ८। तत्संयुक्ताश्चः शब्दाः । ९।
 समानमन्यत् । १०। उभयचाग्रेयः पुरोलाशः । ११। अग्नीषोमीय
 उपांशुयाजः । १२। वैष्णवो वा । १३। अग्नीषोमीयस्य पुरोलाशः
 पौर्णमासे हविषि । १४। हेन्द्राग्नौ संनयतो द्वितीयोऽमावास्यायाम्
 । १५। ऐन्द्रं सांनाथं संनयतः । १६। माहेन्द्रं वा । १७। वैष्णवं
 त्वसंनयन्नुपांशुयाजम् । १८। ॥ ३॥

आमन्त्रितो हेतान्तरेणोत्करं प्रणीताश्च प्रतिपद्य दक्षिणेन प्रपदेन
 बर्हिराक्रमणम् । १। वेद्यन्तसंमिता पश्चात्पार्ष्णिः । २। विक्रम्य च
 स्थानम् । ३। अग्नये समिध्यमानायेति संप्रेषितः । ४। कं प्रपद्ये तं
 प्रपद्ये यत्ते प्रजापते शरणं कन्दस्तत्प्रपद्ये यावत्ते विष्णो वेद तावत्ते
 करिष्यामि देवेन सवित्रा प्रसूत आर्त्विज्यं करिष्यामि नमोऽग्नये
 उपद्रष्टे नमो वायवे उपश्रोत्रे नम आदित्यायानुस्थाने जुष्टमद्य

देवेभ्यो वाचं वदित्वाभिः शुश्रूषेष्वा मनुष्येभ्यः सधावतीं पितृभ्यः
 प्रतिष्ठां विश्वसौ भूताय प्रजास्य आत्मना प्रजया पशुभिः प्रजापतिं
 प्रपद्ये ऽभयं नो अस्तु प्राजापत्यमनुवक्ष्यामि वागावित्यं करिष्यति
 वाचं प्रपद्ये भूर्भुवः स्वरिति जपित्वा । ५। चिह्नित्वा । ६। प्र वो
 वाजा इत्युपसंथाय मध्यमथा वाचा । ७। अग्न आ याहि वीतथ
 ईलेन्य इति त्वचौ । ८। अग्निं दूतं वृणीमह इत्येका । ९। समिध-
 मानो अध्वर इत्येका । १०। तिस्रः सामदशे । ११। तदन्यत्र साय-
 नाभ्यां दर्शपूर्णमासाभ्याम् । १२। समिद्धो अग्न आऊतेति द्वे । १३।
 अग्ने महां अग्निं ब्राह्मण भारतेति प्रणवेन संधाय । १४। असुतो
 ऽवांसि यजमानस्य चौष्टार्षेयाण्यभिव्याहृत्य । १५। षट् तु दिगोचस्य
 । १६। पुरोहितप्रवरेणाब्राह्मणस्य । १७। मानवेति वा सर्वेषाम् ।
 १८। देवेभ्यो सन्विद्धं ऋषिष्टुतो विप्रानुमदितः कविश्लो ब्रह्म-
 संश्रितो घृताह्वन इत्यवसाय । १९। प्रशीर्यज्ञानां रक्षीरध्वराणा-
 मवर्तो होता त्वर्णिर्हव्यवाजित्यवसाय । २०। आस्याचं जुह्वर्देवानां
 समस्रो देवपानो ऽरां इत्राग्ने नेमिर्देवांश्चं परिभूरसीत्यवसाय । २१।
 व्यवसृन्नावाहयति देवताः । २२। ॥ ४ ॥

आवह देवान्यजमानाय । १। अग्निमग्न आवह सोममावहेत्याज्य-
 भागौ । २। अग्निमावहाग्नीषोमावावह विष्णु वाग्नीषोमावावहेन्द्राग्नी
 आवहेन्द्रमावह महेन्द्रं वा । ३। देवां आज्यपां आवह । ४। अग्निं
 होत्रायावह । ५। स्वं महिमानमावह । ६। आ च वह जातवेदः सुथजा
 च यजेत्यावाह । ७। उपविश्योर्ध्वजानुर्दक्षिणेन प्रादेशेन भूमिमन्वा-
 रभ्य जपति । ८। अथै प्रतिष्ठायै मा ष्वित्सि ष्वयिषि मातर्मा सा

विष्वीर्मा मोदोषीर्भधु मनिष्ये मधु वनिष्ये मधु जनिष्ये मधुमतीमद्य
देवेभ्यो वाचं वद्विष्यामि चारुं मनुष्येभ्य इदमहं पञ्चदशेन वज्रिण
पापानं भ्रातृव्यमवभाध इति । सप्तदशेन वा । ८ । ॥५॥

मानुष इत्युक्ताः । १ । देव सवितरेतं त्वा वृणते सह पित्रा वैश्वानरे-
केन्द्र पूषण्डहस्यते प्र च वद प्र च यज वसूनां रातौ स्याम इद्रा-
शामोन्म्यायां स्वादित्या आदित्या अनेहसो

सदद्य होतृवूर्ये जिह्वां चक्षुः परापतात् ।

अग्निष्टपुनराभराज्जातवेदा विचर्षणिरिति ॥

प्रवतो अपिता । २ । उपोत्यायाध्वर्योर्दक्षिणेन प्रादेशेन दक्षिणमंस-
मन्वारभ्य जपति सव्येनाग्नीधो दक्षिणम् ।

इन्द्रमन्वारभामहे होतृवूर्ये पुरोहितम् ।

येनाग्रमुत्तमं स्वर्देवा अङ्गिरसो दिवम् ॥

षष्टिस्थाध्वर्यु तवतिष्ठ पाशा अन्तरा द्यावापृथिवी विचृत्ताः ।

सिनन्ति पाकमग्निं धीर एमि स्योने मे द्यावापृथिवी उभेदसे ॥

इति । ३ । षण्मोर्वीरंहसः पान्तु द्यौश्च पृथिवी चाहस्य रात्रिस्थाप-
स्यौषधयस्तेत्यवसृज्य । ४ । ऐश्वरीमाद्यतमावर्तं आदित्यस्याद्यतमन्वा-
वर्त इति दक्षिणं बाहुमन्वाद्यत्य । ५ । निरस्तः परावसुर्यो ऽस्मान्देष्टि
यं च वयं द्विजस्तेन सहेति होतृषदनाङ्कुष्कं दण्डमुभयतः प्रतिष्ठीष्य
दक्षिणापरमवान्तरदेशं निरस्य । ६ । अप उपसृज्य । ७ । अङ्कुष्कमुदगसं
जिधास्य । ८ । इदमहमर्वावसोः सदसि सीदामीत्युपनिश्व । ९ । दक्षि-
णोत्तरिणसुपस्थं कृत्वा प्राञ्चौ पाणौ प्रमृश्य जपति । १० । नमो
द्यावापृथिवीभ्यां होतृभ्यां पूर्वसूभ्यां विश्वकर्माणौ तनूपौ मे स्वस्त्यं

मे पातं मा मा हिंसिष्टं मा मा संताप्तमित्याहवनीयं प्रेक्ष्य गार्ह-
पत्यं च । ११ । उदक्संस्पर्षन्नाहैव वामाकाश इति । १२ । विश्वे देवाः
ब्राह्मण तदद्य वाचो नमो महद्भ्य इति जपित्वा । १३ । अग्निर्होता
वेत्तग्निर्यज्ञं वेत्तु प्राविचं साधु ते यजमान देवतेत्यवसाय । १४ ।
यो ऽग्निं होतारमवस्था इत्युपांशु । १५ । घृतवतीमध्वर्यो सुचमास्यस्य
देवयुवं विश्ववारामौलामहै देवां ईलेन्यान्नमस्याम नमस्यान्यजाम
यज्ञियानिति सुचावादाय पञ्च प्रयाजान्यजति । १६ । ॥ ६ ॥

समिधः समिधो अग्न आज्यस्य व्यन्त्विति प्रथमः । १ । तनूनपादग्न
आज्यस्य वेत्विति द्वितीयः । २ । नराग्रं सोम अग्न आज्यस्य वेत्विति
द्वितीयो वसिष्ठशुनकानामचिवध्वश्चानां कण्वसंस्तौनां राजन्यानां
प्रजाकामानां च । ३ । इलो अग्न आज्यस्य व्यन्त्विति तृतीयः । ४ ।
वर्धिरग्न आज्यस्य वेत्विति चतुर्थः । ५ । स्वाहाग्निं स्वाहा सोमं स्वा-
हाग्निं स्वाहाग्नीषोमौ विष्णुं वा स्वाहाग्नीषोमौ स्वाहेन्द्राग्नी स्वाहेन्द्रं
महेन्द्रं वा स्वाहा देवा आज्यपा जुषाणा अग्न आज्यस्य हविषो
व्यन्त्विति प्रयाजयाज्याः । ६ । ॥ ७ ॥

अग्निर्दृत्राणि त्वं सोमासि सत्यतिरित्याज्यभागौ वार्चनौ पौर्णमास्याम्
। १ । अग्निः प्रत्नेन सोम गीर्भिरित्यमावास्यायां दधन्वन्तौ । २ ।
जुषाणो अग्निराज्यस्य हविषो वेत्तु जुषाणः सोम आज्यस्य हविषो
वेत्विति याज्ये । ३ । अग्निर्मूर्धेत्याग्नेयस्य पुरोनुवाक्या । ४ । भुवो यज्ञ-
स्तेति याज्या । ५ । अग्नीषोमाविममित्युपांशुयाजस्य पुरोनुवाक्या ।
६ । जुषाणावग्नीषोमावाज्यस्य हविषो वीतामिति याज्या । ७ । इदं
विष्णुर्वषट् ते विष्णविति वैष्णवस्य । ८ । जुषाणो वा । ९ । अग्नीषोमा

सवेदसा युवमेतानीत्यग्नीषोमीयस्य । १० । इन्द्राग्नी अवसा प्र चर्ष-
णिभ्य इत्यैन्द्राग्नस्य । ११ । एन्द्र सानसिं प्र ससाद्विष इति सानाथ्यस्य
। १२ । महौ इन्द्रो य ओजसा महौ इन्द्रो नृवदिति माहेन्द्रस्य ।
१३ । इन्द्रं वो विन्धते मादयस्य हरिभिरितीन्द्रस्याप्रतिनिधेः ।
१४ । ॥ ८ ॥

पिप्रौहि देवानिति खिष्टकृतः पुरोनुवाक्या । १ । अयालग्निरग्नेः प्रिया
धामान्ययाट् सोमस्य प्रिया धामान्ययालग्नेः प्रिया धामान्ययालग्नी-
षोमयोः प्रिया धामानि विष्णोर्वायालग्नौषोमयोः प्रिया धामान्य-
यालिन्द्रान्योः प्रिया धामान्ययालिन्द्रस्य प्रिया धामानि महेन्द्रस्य
वायाङ् देवानामाज्यपानां प्रिया धामानि यक्षदग्नेर्होतुः प्रिया धामानि
यक्षत्वं महिमानमायजतामेज्या इषः कृणोतु सो अश्वरा जातवेदा
जुषतां हविरग्ने यदद्य विष्णे अश्वरस्येति याज्या । २ । वषट्कृत्योप-
सर्जनम् । ३ । ॥ ८ ॥

इलामुपङ्गास्यमानस्य दक्षिणस्य पाणेः प्रदेशिन्यामनक्ति ।^१ उत्तमे च
पर्वणि मध्यमे च । १ । वाचस्यतिना ते ऊतस्य प्राश्नामौषे प्राणायेति
पूर्वमञ्चनमधरौष्ठे निलिप्यति । मनसस्यतिना ते ऊतस्य प्राश्नाप्यूर्जं
उदानायेत्युत्तरौष्ठ उत्तरम् ।^२ उपसृष्ट । ३ । दक्षिणेनोत्तरेलां
धारयन् । ४ । अप्रसारिताभिरङ्गुलिभिरमुष्टिकताभिः । ५ । स्वयं पञ्च-
ममादाय । ६ । मुखसंमितां धारयन् हृदयसंमितां वा । ७ । ॥ १० ॥

उपकृतं बृहत्सह दिवा सह सूर्येण सह चक्षुषोप मां बृहत्सह दिवा
सह सूर्येण सह चक्षुषा ऋयताम् । उपकृतं वामदेव्यं सहान्तरिक्षेण
सह वायुना सह प्राणनेप मां वामदेव्यं सहान्तरिक्षेण सह वायुना

सह प्राणेन कथ्यताम् । उपहृतं रथन्तरं सह पृथिव्या सहाग्निना
 सह वाचा सह पशुभिरुप मां रथन्तरं सह पृथिव्या सहाग्निना
 सह वाचा सह पशुभिर्कथ्यताम् । उपहृतं स्थानु भुवनमुप मां
 स्थानु भुवनं कथ्यताम् । उपहृतं चरिष्णु भुवनमुप मां चरिष्णु
 भुवनं कथ्यताम् । उपहृतः सखा भक्ष उप मां सखा भक्षो कथ्यताम् ।
 उपहृताः सप्त होत्रा उप मां सप्त होत्रा कथ्यताम् । उपहृता
 गावः सहाग्निरुप मां गावः सहाग्निरा कथ्यताम् । उपहृता धेनुः
 सहस्रधेनु उप मां धेनुः सहस्रधेनु कथ्यताम् । उपहृता वाक्सह
 प्राणेनोप मां वाक्सह प्राणेन कथ्यताम् । उपहृता वाक्सह मनसोप
 मां वाक्सह मनसा कथ्यताम् । उपहृतेला वृष्टिरुप मामिला वृष्टि-
 र्कथ्यताम् । उपहृतेला ततुरिरुप मामिला ततुरिर्कथ्यताम् । उप-
 हृता हे सासि जुषस्व मेल इति अपिलेलामुपकथ्यते । १॥११॥
 इलोपहृतेपहृतेलोपासौ इला कथ्यतामिलोपहृता मानवी धृतपदी
 मैत्रावरुणी । ब्रह्मा देवकृतमुपहृतम् । दैत्या अध्वर्यव उपहृता
 उपहृता मनुष्या य इमं यज्ञमवान्ये च यज्ञपतिं वर्धन् । उपहृते
 द्यावापृथिवी पूर्वजे ऋतावरी देवी देवपुत्रे । उपहृतो ऽयं यजमान
 उत्तरस्थां देवयज्ञाद्यामुपहृतो मूयसि हविष्करण इदं मे देवा
 हविर्जुषन्तामिति तस्मिन्नुपहृत इत्युपहृत्य । १॥ अर्वावाय । २॥ अन्त-
 रिलं चतुरवानिति । ३॥ अन्ते वा चतुर्यम् । ४॥ इलासि खोनासि
 खोनकत्सा नः सुप्रजास्ते रायस्योषे धाः । जुष्टे जुष्टिं ते गमेय उप-
 हृत उपहृतं तेऽग्नीय मुखस्य त्वा युवाय सुभ्यास्तवाय प्रात्रामीत्यु-
 न्तरेलां प्राश्व । ५॥ इतरां यजमानपञ्चमाः प्राश्व । ६॥ आ मार्जना-

द्वाग्यमनम् । ७। इदमाप इति त्वचेनान्तर्वेदि पवित्रवति मार्जयन्ते ।
 ८। परिहृते ब्रह्मभागे ऽन्वाहार्यमाहरन्ति । ९। एष दक्षिणाकालः
 सर्वासामिष्टौनाम् । १०। नान्वाहार्यो ऽस्त्यादिष्टदक्षिणासु । ११।

एषा ते अग्ने समिक्तया वर्धस्व चा च प्यायस्व ।

वर्धिषीमहि च वयमा च प्यासिषीमहि ॥

इति समिधमनुमन्त्र । १२। चीननुयाजान्यजति । १३। ॥ १२ ॥
 देवं सर्हिर्वसुवने वसुधेयस्य वेतु । १। देवो नराशंसो वसुवने वसुधे-
 यस्य वेतु । २। देवो अग्निः खिष्टकृत्सुद्रविणा मन्द्रः कविः सत्यम-
 न्नायजी होता होतुर्होतुरायजीयानग्ने यान्देवानयाद्यां अपिप्रेर्ये
 ते होत्रे अमत्सतेत्यवसाय । ३। तां ससनुषीं होत्रां देवंगमां
 दिवि देवेषु यज्ञमेरयेमं खिष्टकृत्सुग्ने होता भूर्वसुवने वसुधेयस्य
 नमोवाके वीहीत्यनुयाजयाज्याः । ४। ॥ १३ ॥

सूक्ता ब्रूहीत्युक्तः । १। इदं द्यावापृथिवी भद्रमभृदार्धं सूक्तवाकमुत
 नमोवाकमृथास्म सूक्तोच्यमग्ने त्वं सूक्तवागसीत्यवसाय । २। उपश्रुती
 दिवस्पृथिव्योरोमन्वती ते अस्मिन्यज्ञे यजमान द्यावापृथिवी स्तामि-
 त्यवसाय । ३। शंगयी जीरदानू अचक्षू अप्रवेदे उरुगव्यूती अभयंकृ-
 तावित्यवसाय । ४। दृष्टिद्यावा रीत्यापा शंभुवौ मयोभुवा ऊर्जस्वती
 पयस्वती सूपचरणा च स्वधिचरणा च तयोराविदीत्यवसाय । ५।
 अग्निर्हविरजुषतावीदधत महो ज्यायो ऽकृत । ६। सोमो हविरजुष-
 तावीदधत महो ज्यायो ऽकृत । ७। अग्निर्हविरजुषतावीदधत महो
 ज्यायो ऽकृत । ८। अग्नीषोमौ हविरजुषेतामवीदधेतां महो ज्यायो
 ऽकृताम् । ९। विष्णुर्वा । १०। अग्नीषोमौ हविरजुषेतामवीदधेतां

महो व्यायो ऽज्ञाताम् । १९ । इन्द्राग्नी हविरजुषतामवीरुधेतां महो
व्यायो ऽज्ञाताम् । २० । इन्द्रो हविरजुषतावीरुधत महो व्यायो ऽज्ञत ।
महेन्द्रो वा । २१ । देवा आज्यपा आज्यमजुषतावीरुधन्त महो व्यायो
ऽज्ञत । २२ । अग्निर्होत्रेषु हविरजुषतावीरुधत महो व्यायो ऽज्ञत
। २३ । अस्यामृधद्भोत्रायां देवंगमायामात्रास्ते ऽयं यजमानः । २४ ।

17

असावसाविति नामनी यजमानस्याभिव्याहृत्योत्तरां देवद्यज्यामात्रास्ते
भूयो हविष्करणमात्रास्त आयुरात्रास्ते सुप्रजास्तमात्रास्ते दिव्यं धामा-
त्रास्ते । २५ । यदनेन हविषात्रास्ते तदस्यान्तदुध्यान्तदसौ देवा रासन्तां
तदग्निर्देवो देवेभ्यो वनतां वयमग्नेः परि मानुषाः । २६ । इष्टं च वीतं
चामृदुभे चैनं [न इति वा] २७ । द्यावापृथिवी अंहसः पातामेह नतिर्वाम-
स्येदं च नमो देवेभ्य इति । २८ । नम उपेति बर्हिष्यश्चक्षिं निधाय
जपति । २९ । अथोर्भूहीत्युक्तस्तच्छ्वयोरिति अथोर्वाकमुक्त्वापसृष्ट । ३० ।
सुगादापनादि मन्त्रयाज्यभागान्तम् । ३१ । परं मध्यमथा । ३२ । अनु-
थाजाद्युत्तमथा । ३३ । ॥ १४ ॥

उपांशु गार्हपत्ये पत्नीसंथाजैश्चरन्ति । १ । सोमं त्वष्टारं देवानांप-
त्नीरग्निं गृहपतिमिति यजति । २ । राकासिनीवाय्यौ प्रजाकामस्त
पूर्वं गृहपतेः । ३ । आ प्यायस्त सं ते पषांसौह त्वष्टारं तन्नसुरीर्यं
देवानांपत्नीरुत ग्रा व्यन्तु राकामहं यास्ते राक्ते सिनीवालि यासु
वाङ्मग्निर्होता गृहपतिर्वयमु त्वा गृहपत इति । ४ । यथा ह त्वदसव
इति अपित्वेलासुपङ्कयते । ५ । उपङ्कतेयं यजमानोति वा विकारः । ६ ।
इलान्ताः पत्नीसंथाजाः । ७ । अथ्यन्ता वा । ८ । प्र त्वा मुञ्चामीति
वेदं विमुच्य योक्तम् । ९ । अश्वत्थौ पत्न्याः कृत्वा वेदं च मुक्तम् । १० ।

अङ्गिर्वेदयोक्ते परिषिञ्चन्नुपति । ११ । कामाय त्वा वेदो ऽसि धेन त्वं
वेद देवेभ्यो वेदो ऽभवस्तेनास्मभ्यं वेद एधि । वेदो ऽसि विन्तिरसि
विदेयं कर्मासि करणमसि क्रियासं अनिरसि अनितासि अनेयम् । १२ ।

घृतवन्तं कुलायिनं रायस्योषं सहस्रिणम् ।

वेदो ददातु वाजिनम् ॥

इति वेदे पत्नीं वाचयति । १३ । सा दृणानि प्रमृश्यान्तरेणोक्त
मस्यते । १४ । तन्तुं तन्वन्नित्युत्तरेण गार्हपत्यमा बर्हिषः स्त्रीर्त्वा । १५ ।
आपृष्टो ऽसि संपृष्टः प्रज्या मा पशुभिरा पृणति वेदशेषमुप-
खाय । १६ । एतेनाग्ने ब्रह्मणा

अथाद्यज्ञं जातवेदा अन्तरः पूर्वा अस्मिन्निषय ।

सन्वन्मनिं सुविमुषा वि मुञ्च धेन्वास्मभ्यं द्रविणं जातवेदः ॥

इत्याहवनीयमुपखाय । १७ । उपस्पृश्योत्सृज्यते । १८ । ॥ १५ ॥

व्याख्यातौ दर्शपूर्णमासौ प्रकृतिरिष्टिपशुबन्धानाम् । १ । अन्वयस्य प्रकृ-
तिरित्याख्या । २ । अन्तरेणाज्यभागौ स्त्रिष्टकतं च यदिज्यते तमावाप
इत्याचक्षते तत्प्रधानम् । ३ । तदङ्गानीतराणि । ४ । तेषामभिन्नकाले
ऽर्थे विभवः । ५ । तन्मलक्षणं तत् । ६ । प्रदानमुच्चावचाभिर्देवताभिः
संयुज्य श्रूयते । ७ । तच्च देवताविकारे तद्देवते याज्यापुरोनुवाक्ये । ८ ।
निगमस्थानेषु च सा देवतोपलक्ष्यते । ९ । आवाहन उत्तमे प्रयाजे
स्त्रिष्टकन्निगदे सूक्तवान्ने चेज्यमाना देवता निगच्छन्ति तस्मान्निगम-
स्थानानि । १० । अनुक्रामन्तश्च विकारान्व्याख्यास्यामः । ११ । पौर्ण-
मासीविकार इत्युक्ते वार्चमनौ प्रतीयात् । १२ । अमावास्याविकार इति
रध्वन्मनौ । १३ । अनादेशे विकल्पभृतौ । १४ । देवतातः । १५ । इविष्टो

वा । १६ । संनिपाते हविष्टः । १७ । सामान्यान्निधमः । १८ । साप्तदशं
 च सामिधेनीनाम् । १९ । इष्टिपशुबन्धेषु वचनादन्यत् । २० । कान्धासू-
 पांशुहविष्टा । २१ । अनुक्रामन्तश्च व्याख्यास्यामः । २२ । ॥ १६ ॥
 चोदनाप्रकरणे हविषां प्रतीकग्रहणं याज्यापुरोनुवाक्यानां न चेदन्यो
 ऽर्थसंयोगः । १ । द्विप्रभृतिषु चोदनानुपूर्व्येण । २ । दैवतेन । ३ । लिङ्गेन
 च । ४ । उपसृष्टासु देवतास्वनधिगच्छन्तस्त्रिङ्गे दैवतेन तुष्येत् । ५ ।
 उपसृष्टासु निगच्छन्ति । ६ । अभीष्टं चैकैकस्यै देवतायै हविष्योद्यते
 तत्र ये प्रथमोपदिष्टे याज्यापुरोनुवाक्ये ते सर्वच प्रतीयात् । ७ । न
 चेष्टयः पृथक्त्वतः शक्याः परिसङ्ख्यातुम् । ८ । तजानादिष्टयाज्यापुरो-
 नुवाक्यासु गायत्रीचिष्टुभौ तद्देवते परीक्षेत् । ९ । उष्णिगृह्यतौ वा
 परिहाय । १० । वर्षीयसी तु याज्या । ११ । समे वा । १२ ।
 यज्ञेतेषां लक्षणानां किञ्चित्स्यात् । १३ । ऊवे हवामहे अुध्यागच्छेदं
 बर्हिर्निषीद देवतानामेति पुरोनुवाक्यालक्षणानि । १४ । अद्भि पिब
 जुषस्व मत्स्वाष्टषायस्व वीहि प्र देवतानामेति याज्यालक्षणानि ।
 १५ । पुरस्ताल्लक्षणा पुरोनुवाक्या । १६ । उपरिष्टाल्लक्षणा याज्या ।
 १७ । अनधिगच्छन्तद्देवते नमाम्यां यजेत् । १८ ।

इममा ष्टणुधी हवं यत्वा गीर्भिर्हवामहे ।

एदं बर्हिर्निषीद नः ॥

स्त्रीणं बर्हिरनुषगा सदेतोपेलागा इह नो अद्य गच्छ ।

अहेलता मनसेदं जुषस्व वीहि हव्यं प्रयतमाज्जतं नः ॥

इत्यूहेद्विदेवतवज्रदेवतेषु । १९ । प्राकृतीर्वाभिसंनमेत्प्राकृतीर्वाभिसंन-
 मेत् । २० । ॥ १७ ॥

इति शाङ्खायनश्रौतसूत्रे प्रथमो ऽध्यायः समाप्तः ।

ओम् ॥

वसन्ते ब्राह्मणस्यान्याधेयम् । १। ग्रीष्मे क्षत्रियस्य । २। वर्षासु
वैश्वस्य । ३। शरदि वा । ४। शिशिरः सर्ववर्णानाम् । ५। याथाकाम्य-
स्य त्वर्णा सोमेन यज्यमाणस्य । ६। अमावास्यायां पौर्णमास्यां वा
दधीत । ७। शुद्धपक्षे वा पुण्ये नक्षत्रे । ८। कृत्तिकाप्रभृतीनि त्रीणि
फलगुनीप्रभृतीनि च । ९। ॥१॥

अथेष्टिकालाः । १। सद्यो द्वादशाहे मास ऋतौ संवत्सरे वा । २।
अग्नये पवमानाथेष्टिः । ३। पौर्णमासीविकारः । ४। अग्न आयुष्यग्ने
पवस्व । ५। तं हि अग्नन्त ईक्षते ते स्याम ये अग्नय इति स्विष्टकृतः । ६।
अग्नये च पावकायाग्नये च शुचये द्वितीया । ७। अमावास्यावि-
कारः । ८। अग्ने पावक स नः पावक । ९। अग्निः शुचिभ्रततम उदग्ने
शुष्यः । १०। अग्निमग्निं हवीमभिरग्निनाग्निः समिधत इति स्विष्ट-
कृतः । ११। अदितये तृतीया । १२। त्वमग्ने सप्रथाः सोम यास्त
इति सद्गन्तावाज्यभागौ । १३। उत त्वामदिते महि ।

महीमू षु मातरं सुप्रतानामृतस्य पत्नीमवसे ऊवेम ।

तुविष्ण्वामजरन्तीसुखीं सुशर्माणमदिति सुप्रणीतिम् । १४।

प्रेङ्खो अग्न इमो अग्न इति विराजौ स्विष्टकृतः । १५। चतस्रः
कुर्वन्तो ऽग्नये प्रथमाम् । १६। अग्ने युक्तेनोप त्वा जुह्वः । १७।
अर्धन्तस्त्वाग्निं सोमेनेति स्विष्टकृतः । १८। ॥२॥

प्रथमे वा समानतन्त्रे ।१। मध्यमे वा ।२। द्विहविषो वा ।३।
 आदित्यस्यैन्द्राग्नौ द्वितीयो ब्राह्मणस्य ।४। अग्नीषोमीयो वा ।५।
 ऐन्द्रो राजन्यस्य ।६। वैश्वदेवो वैश्वस्य ।७। विश्वे देवासः स्त्रीर्णे
 बर्हिषि ।८। आग्नेयी वा द्वयोः पूर्वा ।९। आज्येन तनूदेवताः
 पुरस्तात्पुरोस्ताग्रस्याग्निं पवमानं पावकं च शुचिं चोपरिष्ठात् ।१०।
 विश्वेभिरग्ने अग्निभिरग्ने विश्वेभिरग्निभिरिति स्विष्टकृतः ।११। अदि-
 तये द्वितीया ।१२। अमावास्याविकारः ।१३। तात्क्षणीनां तनूदे-
 वताभिरैकहविषस्यैव वैष्णवद्वितीयाभिरपरमादित्यद्वितीयाभिरपरं
 दशम्यविकृताग्नेयी ।१४। सर्वासृपांशुहविष्टा ।१५। पाञ्चदशं च
 सामिधेनीनाम् ।१६। सप्तदशादित्यायाम् ।१७। चतुर्विंशतिर्दक्षिणा
 ।१८। द्वादश ।१९। षड्वा ।२०। अश्वः ।२१। व्रतमानरथवायो
 ऽजाश्च ।२२। द्वादशरात्रं स्वयं होमी स्यात् ।२३। सत्यवदनं च ।२४।
 अतिथिभ्यश्च दानम् ।२५। आहिताग्निर्भते नानिष्टा पशुना मांस-
 मश्रीयान्नानिष्टाद्यत्वेन नवानामोषधीनां फलानि ।२६। ॥२॥
 पूर्वा दर्शपूर्णमासाभ्यामन्वारभणीयेष्टिः ।१। आग्नावैष्णवः सरस्वत्यौ
 सरस्वते च ।२।

अग्नाविष्णू महि तद्वा महित्वं पातं घृतस्य गुह्यानि नाम ।

दमेदमे सुष्टुतिर्वामिथानोप वां जिह्वा घृतमाचरष्यत् ३

अग्नाविष्णू महि धाम प्रियं वां वीथो घृतस्य गुह्या जुषाणा ।

दमेदमे सप्त रत्ना दधाना प्रति वां जिह्वा घृतमुचरष्यत् ॥ ३ ॥

पावका नः सरस्वतीमा जुह्वाणाः । ४ । जनीयन्तः स वादधे । ५ ।

पञ्चहविषमेके ऽग्नये भगिने व्रतपतये च । ६ । त्वमग्ने वीरवद्यत्नं

भगो नः ।^८ । त्वमग्ने अतपा यदो वयम् ।^९ । पौर्णमासीविकारः ।^{१०} ।
 धेनुस्य दक्षिणा ।^{११} ॥४॥
 काम्यं पुनराधेयमजानानस्य ।१। अग्नेयो ऽग्नये च वैश्वानरायो-
 दासयिष्यमाणस्य ।२।

वैश्वानरो न ऊतय आ प्रयातु परावतः ।

अग्निर्नः सुष्टुतीरुप ॥^३

पृष्ठो दिवि ।^४ । मध्यावर्धं पुनराधेयकालः ।^५ । पुनर्वसू च नक्षत्रम्
 ।^६ । या वाषाढ्या उत्तरामावास्या ।^७ । मध्यन्दिनस्य कालः ।^८ ।
 पञ्चकपालस्याग्नेयः ।^९ । सामिधेन्यस्य पञ्चदश ।^{१०} । त्रिषु च प्रया-
 जेष्वग्निशब्दो विद्यतः ।^{११} । तनूनपादग्निमिलो अग्निना बर्हिर्गग्निः
 ।^{१२} । वार्षग्नः पूर्वं आष्यभागः ।^{१३} । अग्निं स्तोमेन बोधयेति वाग्नये
 बुद्धिमते ।^{१४} । अग्न आयूंषीत्युत्तरो ऽग्नये पवमानाय ।^{१५} ।
 एषू षु अवाणीति वेन्दुमते ।^{१६} । अग्निर्मूर्धेति वा रेतस्वते ।^{१७} ।
 यथाचोदितं यजति ।^{१८} । अग्ने तमद्येति प्रथमाद्वितीये हविषो द्विती-
 याचतुर्थ्यैः स्विष्टकृतः ।^{१९} । देवं बर्हिर्गग्नेर्वसुवने देवो नराशंसो ऽग्ना
 वसुवने ।^{२०} । अग्निशब्दं चतुर्षु पूर्वेषु प्रयाजेष्वनुयाजयोश्च विभक्त्य
 इत्याचक्षते ।^{२१} । तास्योपांशुः ।^{२२} । उत्तरस्याष्यभागः ।^{२३} । हविष्य
 ।^{२४} । सर्वं वा सह पूर्वाभ्यामनुयाजाभ्याम् ।^{२५} । हविरन्तं वा ।^{२६} ।
 हविरेव वा ।^{२७} । पुनरुत्पूतो जरत्संथायः पुनः संस्तुतः कद्रथो
 ऽमहान्दिरण्यं वा दक्षिणा ।^{२८} । अदितये द्वितीया ।^{२९} । अमा-
 वास्याविकारः ।^{३०} । आग्निवारुणी वा ।^{३१} । स त्वं नो अग्ने ऽवमस्त्रं
 नो अग्ने वरुणस्य विद्वानिति ।^{३२} ॥५॥

अग्निहोत्रं जुहोति सायं च प्रातश्च । १। पुरा ह्यायानां संसर्गाद्गार्ह-
पत्यादाहवनीयमुद्धरति । २। प्रभान्यां रात्र्याम् । ३। प्रादुष्करणं
नित्यधृतः । ४। गतश्रियः शुश्रुवान् ब्राह्मणो ग्रामणी राजन्यः । ५।

उद्ध्रियमाण उद्धर पाप्मनो मा यदविद्वान्यच्च विद्वांस्यकार ।

अज्ञा यदेनश्चक्षमेह किंचित्सर्वस्मान्मोद्धृतः पाहि तस्मात् ॥ ६।

अमृताज्जतिममृतायां जुहोम्यग्निं पृथिव्याममृतस्य जित्ये ।

तयानन्तं लोकमहं जयानि प्रजापतिर्यं प्रथमो जिगाय ॥ इति । ७।

रात्र्येति प्रातर्विकारः । ८। परिसमुद्य होष्यन् । ९। ऋतं त्वा सत्येन
परिषिञ्चामीति चिस्त्रिरेकैकं पर्युक्ष्य ऊत्वा च । १०। सत्यं त्वर्तेन
परिषिञ्चामीति प्रातः । ११। यज्ञस्य संततिरसि यज्ञस्य त्वा संतत्यै
नयानीति गार्हपत्यात्संततामुदधारामाहवनीयात् । १२। तन्तुं तन्व-
न्नित्यन्तरा स्यापदे गते । १३। ॥ ६ ॥

प्रथमास्तमिते जुहोति । १। दृश्यमाने वा नक्षत्रे । २। उपोदयं
व्युषिते । ३। उदिते वा । ४। पुरस्तात्तु काले मनः कुर्वीत । ५।
तस्यापराधे प्रायश्चित्तम् । ६। उन्नीयाभ्युदितमा तमनादाशित्वा ऊत्वा
वरं दत्त्वा भूरित्यनुमन्त्रयेत् । ७। अऊत्वा वेदुद्वाहवनीयमन्यं
प्रणीय जुहुयात् । ८। पयो यवागूर्द्ध्याज्यमित्याग्निहोत्रहवींषि । ९।
न दध्यधिश्रयति । १०। नापः प्रत्यानयत्यात्र्ये । ११। कुशतरुणे
प्रत्यस्याज्यसोन्नयति । १२। पश्चादन्वाहार्यपचनाद्यजमानः प्रत्यङ्ति-
ष्ठन्नादित्यमुपतिष्ठते सत्य ऋताय त्वा दक्षिणां नयानीति सायम् ।
१३। ऋत सत्याय त्वा दक्षिणां नयानीत्याहवनीयं प्रातः । १४।
उत्तरेणान्वाहार्यपचनं यजमानस्य संचरः । १५। दक्षिणतः पश्चादा-

हवनीयादासनम् । १६। एवं गार्हपत्यात्पत्न्याः । १७। दृष्टिरसि
पापानं मे वृक्ष विद्यासि विद्य मे पापानमित्याचामति । १८।
वाचं च यच्छति । १९। ॥७॥

दक्षिणतो ऽग्निहोत्रोऽमुपसृजन्ति । १। न चान्तरेण संचरेरन् । २।
न च शुद्धेण दोहयेत् । ३। अग्नये देवेभ्यो धुष्येति सायं जपति । ४।
सूर्याय देवेभ्यो धुष्येति प्रातः । ५। अग्नयाद्यापिपासे स्त्रिया वै
स्त्रियं बाधन्ते स्त्रिया वां बाधे ऽग्निहोत्रा वत्सेन वीरेणेति सायं-
प्रातः । ६। अन्वाहार्यपक्ष्मेन कीरेणेति स्त्रीवत्सायाम् । ७। सुभूतकृतः
सुभूतं नः कृणुतेत्युपवेशेणोदीक्षो ऽङ्गारान्गार्हपत्यान्निहृद्याधिअय-
त्यग्नयाद्यापिपासीयेनाग्निहोत्रस्याख्या गार्हपत्येन कीरेणेति विकारः
। ८। अग्नेष्ट्वा चक्षुषावेव इति समिधमादीयावज्योत्य । ९। समाप
ओषधीर्नां रसेनेति क्षुवेणापः प्रत्यानीय । १०। प्रतितथ्य तृष्णीं
पुनरवज्योत्य । ११। चिरुषसादमुदगुदास्य । १२। अनुच्छिन्दन्निव
। १३। मनो देवेभ्य इति दक्षिणतो ऽङ्गारानुपसृज्य । १४। सुभूताच्च
व इति सुप्रत्यूहान्प्रत्यूह्य । १५। सुवं च क्षुचं च प्रतितथ्योऽन्यतथ्य-
अग्नयाद्यापिपासीयेन क्षुचा क्षुवेण वीरेणेति विकारः । १६। चतुष्य-
क्षकृत्यो वा । १७। क्षुवेक्षुवे च मग्नः । १८। उचीते क्षुचं संमृशति
। १९। सजूर्देवेभ्यः सायंथावभ्य इति सायं जपति । २०। सजूर्देवेभ्यः
प्रातरथावभ्य इति प्रातः । २१। उत्तरेण गार्हपत्यां क्षुचमुपसाद्य *²²
प्रादेशमाचीं पाक्षाग्नीं समिधमादाय क्षुचं च ²³ समयातिहृत्य
गार्हपत्यमाहवनीयस्य पसादुदगशेषु कुशेषु क्षुचमुपसाद्य ²⁵ समिध-

* विकार इति वाक्यभेदः । तद्यपि क्षावणानि वक्ष्येता आख्यायने Comm.

मन्थादधात्यज्ञनाथापिपासौयेन समिधाहवनीयेन वीरेणेति विकारः ।²⁶
 २६। द्वाङ्गुलं समिधो ऽतिहृत्याभिजुहोति । २३। ॥८॥
 अग्निर्ज्योतिर्ज्योतिरग्निः स्वाहेति सायम् ।²⁷
 २७। सूर्यो ज्योतिर्ज्योतिः
 सूर्यः स्वाहेति प्रातः ।¹
 १। दक्षिणं जान्वाच्यावह्वारासु ।²
 २। उपसा-
 द्योत्तरामसंसृजंस्त्रुणीं भृयसीं पूर्वस्थाः ।³
 ३। सुचि भृयिष्ठं कुर्यात् ।⁴
 ४। सुचो बुध्रेनाङ्गारानुपसृष्ट्व दिवदीचीं सुचमुद्यन्योपसादयति ।⁵
 ५। अग्नप्राणः स्वर्गं लोकं जिते जयान्मभयं मे ऽलोकताया अपुचताया
 अपप्रुताया इति यजमानः पूर्वमाहुतिमनुप्राणिति ।⁶
 ६। आगन्-
 पान आत्मानं विजिते विजयान्मभयं मे ऽलोकताया अपुचताया
 अपप्रुताया इत्युत्तरामन्ववानिति ।⁷
 ७। या यज्ञस्य समृद्धस्याग्नीः सा
 मे समृध्यतामिति ।⁸
 ८। ऊतयोत्तरतः प्रतीचीं सायं दिव्यमाहुतिं
 ।⁹
 ९। ऊर्ध्वां दक्षिणतः प्रातः ।¹⁰
 १०। पूर्वमुपमार्जनं कुशेषु निक्षिपत्यो-
 षधीः प्रीणामीति मनसा ।¹¹
 ११। उत्तरं दक्षिणतः पाणिमुत्तानं
 निदधाति पितृन्प्रीणामीति मनसा ।¹²
 १२। द्विः प्रदेशिन्या प्राश्नेप-
 न्दिमदुदङ्पर्यावृत्य¹³ प्राग्दण्ड्या भक्षयित्वा¹⁴ प्रत्यग्दण्डां पर्यस्य¹⁵
 निर्लिङ्ग¹⁷ प्रक्षाल्याचम्य¹⁸ प्राग्दीचीरप उत्सिच्य²⁰ प्राग्दीचीमुद्दि-
 शति²¹ । १४।* एतदेकहोमे कर्म ।²²
 १५। सर्वेषु तु जुह्वत्यूर्णां सुच-
 मुत्तरेण गार्हपत्यं निधाय ।²³
 १६। ॥९॥
 इह षुष्टिं पुष्टिपतिर्दधातिह प्रजां जनयतु प्रजापतिः । अग्नये

* Comm. द्विः प्रदेशिन्या प्राश्नेत्यारम्भ प्राग्दीचीमुद्दिशतीति सूत्रभेदः ।
 तथापि तु स्वयन्तानि चक्षुश्च उच्यन्ते ।

रथिमते पशुमते पुष्टिपतये स्वाहा । अग्नये गृहपतये स्वाहा । अग्नये
स्वाहा । तूष्णीं चतुर्थीं गार्हपत्ये । १ ।

तत्सवितुर्वरेण्यं भूर्वाग्वज्ज बज्ज मे भूयात्स्वाहा ।

भर्गो देवस्य धीमहि भुवः प्राणो भूयान्भूयो मे भूयात्स्वाहा ।

धियो यो नः प्र चोदयात्स्वर्णाम सर्वं सर्वं मे भूयात्स्वाहा ।

अग्नये ऽज्ञादायाज्ञपतये स्वाहेत्यन्वाहार्यपचने चतुर्थीं । १ । महा-
याहतिभिस्त्रिस्तो ब्रह्मवर्चसकामस्य । २ । अविज्ञता चतुर्थीं । ४ । याः
सुच्यापस्त्रैधं ताः करोत्यग्निहोत्रस्याख्यां गार्हपत्यस्य पश्चादञ्जलौ च
पत्न्याः । ५ । सं त्वा सृजामि प्रजया धनेनेत्यञ्जलौ । ६ । प्रतितप्य सुषं
निदधाति । ७ । ॥ १० ॥

दक्षिणेतोन्यायं याजमानम् । १ । उप प्रयन्तो अध्वरमयमग्निः
सहस्रिण उभा वामयं ते योनिरयमिहास्य प्रक्षामिति षष्ठां त्रिः
प्रथमासुत्तमां च । २ । आयुर्दा अग्ने ऽस्यायुर्मे देहि वर्चोदा अग्ने
ऽसि वर्चो मे देहि तनूपा अग्ने ऽसि तन्वं मे पाद्वग्ने यन्म जगं
तन्व १ स्तन्म आ पृण

इन्वानास्त्वा शतं हिमा शुमन्तं समिधीमहि ।

वयस्वन्तो वयस्वतं सहस्वन्तः सहस्वतम् ।

अग्ने सपत्नदम्भनमदम्भासो अदाभ्यम् ।

इति जपित्वा । ३ । चित्रावसो स्त्रिस्तो ते पारमशीयेति त्रिः । ४ । सं
तमग्ने सूर्यस्य वर्चसागथाः सप्तषीर्णां स्तुतेन सं प्रियेण धात्वा समह-
मायुषा सं वर्चसा सं प्रजया सं प्रियेण धात्वा सं रायस्योषेण
मिषीयेत्युपविश्य । ५ । अन्म स्वाभ्यो वो भवीय मह स्य महो वो

भचीयोर्जं स्त्रोर्जं वो भचीय रायस्योष स्य रायस्योषं वो
भचीय ॥११॥

रेवती रमध्वमस्मिन्योनावस्मिन्लोके ऽस्मिन्गोष्ठे ऽस्मिन्मध्ये ऽस्या-
मास्मिन्स्थां प्रतिष्ठायामिहैव स्त्रेतो मापनातेति गामभ्येति । ६।
संहितासि विश्वरूप्यूर्जा माविभ्र गौपत्येनेत्यस्या स्रस्ताटसुपस्युम् । १।
उप त्वाग्न इति द्रवेणाग्ने त्वं न इति च द्वैपदेन गार्हपत्यम् । २।
इह एह्यदित एहि स्रुत एहीति गामभ्येति । ३। कान्धा एत मयि
वः कामधरश्मिति वत्सस्य स्रस्ताटसुपस्युम् । ४। सोमानं स्वरश्मिनि
द्रवेनोत्तरतो ऽभ्याहार्यपचनम् । ५। अन्तरेण गार्हपत्याहवनीयौ
माहिचं जपित्वाहवनीयमुपतिष्ठते । ६। तत्सवितुर्वरेण्यं कदा चन
सरोरसि परि ते दूक्षभ इति चिरेताम् । ७। सर्वेषु तु जुह्वन्नाहा-
व्याहृतिभिस्त्रिस्तृप्तः समिधो ऽभ्यादधात्याहवनीये वैकहावी । ८।
द्वैवस्तन्तुरस्यनु त्वा रभे माहं तद्वावष्किस्तीत्याहवनीयस्य दक्षिणतो
ऽङ्गारानुपस्युम् । ९। ततो ऽसि तन्तुरस्यनु मा संतनुहि प्रजया
पशुभी रायस्योषेण सुप्रजास्त्वेन सुवीर्येण मानुषस्तन्तुरस्यनु मा
रभस्व मा त्वं मद्वावष्कित्वा असाविति ज्येष्ठस्य पुत्रस्य नामाभिव्याहृत्य
यावन्तो वा भवन्ति । १०। आत्मनो ऽजातपुत्रः । ११। सत्येनाव-
भयमभ्यवैम्यसु व्रतमित्याचम्य वाचं विसृजते । १२। ॥१२॥

अथ प्रातः । १। भूर्भुवः स्वः सुप्रजाः प्रजाभिर्भूयासं सुपोषः
पोषैः सुवीरो वीरैरभयं ते ऽभयं नो अस्तु मनसा त्वापतिष्ठे लोक-
सुपैमि स्रष्टेत्याहवनीयम् । २। अथैव तिष्ठन्नितरौ । ३। अभयं ते
ऽभयं नो अस्तु वाचा त्वापतिष्ठे प्रजासुपैमि पशूंश्चेति गार्हपत्यम् । ४।

अभयं ते ऽभयं नो अस्तु प्राणेन त्वोपतिष्ठे व्यानसुपैम्बायुक्षेत्यन्वाहार्य-
पचनम् । ५ । अभयं वो ऽभयं नो अस्तु कामेन व उपतिष्ठे वित्तिसुपैमि
भृतिं चेति सर्वान् । ६ । समानं समित्प्रभृत्या व्रतस्य विसर्जनात् । ७ ।
अनेन वैव साच्यंप्रातः । ८ । अनुपस्थानं वा प्रातः । ९ । ॥ १ ३ ॥
प्रवत्सजग्मीन् समीचते ऽभयं वो ऽभयं नो अस्त्विति । १ । नर्य
प्रजां मे पाहि मानुषात्मा भयात् पाहीति गार्हपत्यम् । २ । अथर्ष
पितुं मे पाहि पित्र्यात्मा भयात् पाहीत्यन्वाहार्यपचनम् । ३ । तमुत्तरेष
३* गत्वा ग्रंथं पशून्मे पाहि दैवात्मा भयात्पाहीत्याहवनीयम् । ४ ।
अक्षमक्षमिति जीणि पदान्यभ्युद्धृत्या^५ सकाशादाग्यमनम् । ६ । अग्न्यु-
पस्थानस्थानर्थंक्षुप्तं प्रवसन्क्षपेत् । ७ । याजमानं च पर्वणि । ८ । अनपेतं
हि कारुणम् । ९ । सन्निवेद्योर्वाचम्य वाचं यत्वा पुनराचम्य महा-
व्याहृतिभिर्विसर्गः । १० । चतुर्विषये ऽग्नीनां वाचं यच्छेत् ॥ १ ४ ॥
प्रोव्यायन् । ११ । तथा चैव समीचणम् । १ ।

आगन्मा वृचदन्तममसभ्यं वसुवित्तमम् ।

अग्ने सस्रास्रमि शुक्लमभि सह आ यच्छस्व ॥

ग्रंथं पशून्मे ऽजुगुपस्थान्मे पाद्मेव दैवात्मा भयादजुगुपस्थान्मा
पाद्मेवेत्याहवनीयम् । १ । द्रणापचयनं समिदाधानं च सर्वेषु । २ ।

अयमग्निः पुरीषो रयिमान् पुष्टिवर्धनः ।

अग्ने पुरीषाभि शुक्लमभि सह आ यच्छस्व ॥

* Comm. अथर्षेत्येवमादिना मन्त्रेष्टान्वाहार्यपचनमुपतिष्ठते । उत्तरेष स्थितः ।
तमिति यत्वादाग्याप्येवमेव । अथोदण्डिषेष्टमाशः ।

† ग्रंथेत्येवमादिना मन्त्रेष्टाहवनीयमुप० । दण्डिषाग्निमुत्तरेष गत्वा—

अथर्धं पितुं मे ऽजुगुपसां मे पाद्मेव पित्र्यान्मा भयादजुगुपस्तस्मान्मा
पाद्मेवेत्यन्वाहार्यपचनम् । ४ ।

अथमग्निर्गृहपतिर्गार्हपत्यात्मज्ञाया वसुविक्तमः ।

अग्ने गृहपते ऽभि युक्त्वमभि सह आ यच्छस्व ॥

नर्घं प्रजां मे ऽजुगुपसां मे पाद्मेव मानुषान्मा भयादजुगुपस्तस्मान्मा
पाद्मेवेति गार्हपत्यम् । ५ । व्यवेतो ऽग्नीम्प्रवसति । ६ । तेन चैवो-
त्सृज्यते । ७ । ॥ १५ ॥

वास्तोष्पतीथं ध्रौव्ये दक्षराचावरार्धे संप्रयातेषु । १ । अग्निष्ठस्य दक्षिणे
युक्त उपोद्घं चोवरं वास्तोष्पते प्रतिजानौहीत्यनूच्य वास्तोष्पते
ब्रह्मयेति यजति । २ । ऊते चानाहितं त्यजेत् । ३ । ॥ १६ ॥

समारोह्यमाणो गार्हपत्ये पाणी प्रतितप्य प्राणान्मन्त्रत्येहि मे
प्राणानारोहेति । १ । सक्तसक्तमन्त्रेण दिर्दिस्तूष्णीम् । २ । अयं ते
द्योनिरिति वारणी प्रतितपति । ३ । सक्तसक्तमन्त्रेण दिर्दिस्तू-
ष्णीम् । ४ । एवमाहवनीयात् । ५ । नित्यधृतादन्यस्मिन् । ६ । अनस्त-
मिते च मन्यनम् । ७ ।

उपावरोह जातवेदः पुनस्त्वं देवेभ्यो हव्यं वह नः प्रजानन् ।

आयुः प्रजां रयिमस्मासु धेक्षरिष्टो दीदिहि नो दुरोणे ॥

इत्यात्मनो ऽरथोऽरुपावरोह्य मन्यनम् । ८ । सौकिके वा सौकिके वा
। ९ । ॥ १७ ॥

इति शाङ्खायनश्रौतसूत्रे द्वितीयो ऽध्यायः समाप्तः ।

आम् ।

संस्त्रितायां पौर्णमास्यामिन्द्रायेष्टिर्विन्दुधे ।१। अमावास्याविकारः
 ।२। इन्द्र च चं नृगो न भीमः ।३। जुष्टो दमूना अग्ने गर्धेति
 स्त्रिष्टुतः ।४। अदितये ऽमावास्यायां संस्त्रितायाम् ।५। पौर्णमा-
 सीविकारः ।६। ये वैन्दुधस्य ते स्त्रिष्टुतः ।७। यावज्जीवं च ।८। प्रयोग
 आप्तात् ।९। ॥१॥

अनागते पर्वस्यामावास्ये प्रवृत्ते ऽभ्युदितेष्टिः ।१। अग्नये दाच
 इन्द्राय प्रदाचे विष्णवे शिपिविष्टायेति ।२। निरुप्ते जानंस्तानेव
 विभजेत् ।३। अग्ने दा दा नो अग्ने वृहत् ।४। सहस्रा ते गता तू
 भर ।५। अमावास्याविकारः ।६। धनुश्च चौषु दक्षिणा ।७। काले
 चामावास्यम् ।८। नाभ्यावृत्तिः पिण्डपितृयज्ञस्यास्ति ।९। ॥२॥

अतीते पर्वस्यामावास्ये प्रवृत्ते ऽभ्युदितेष्टिः ।१। अग्नये पथिक्त
 इन्द्राय वृचन्ने वैश्वानराय ।२। वेत्या हि वेध आ देवानाम् ।३।
 वार्षहत्याय सहदानुम् ।४।

स्रतावानं वैश्वानरमृतस्य ज्योतिषस्यतिम् ।

अजस्रं भानुमीमहे^५ ॥

नाभिं यज्ञानाम् ।^६ । अमावास्याविकारः ।^७ । दृष्टोपानहं दक्षिणा
 ।^८ । संस्त्रितायां चामावास्यम् ।^९ । नाभ्यावृत्तिः पिण्डपितृयज्ञ-
 स्यास्ति ।^{१०} । ॥३॥

अग्नये ऽग्निमते ऽग्नावग्नावभ्युदृते ।१। पथिक्ते ऽन्तरेण विहारं

चक्रीवति वृत्ते नियतातिपत्तौ च । १। वीतये मिथःसंसृष्टेषु । २।
 विविचये घाम्येण । ४। संवर्गाय प्रदाव्येन । ५। शुचये क्रत्येण । ६।
 अप्सुमते वैद्युतेन । ७। व्याधिस्राये रुद्राय । ८। अध्वानं गमिष्यन् पूषे
 पयिहते । ९। सार्वकामिक्यग्रये कामाय । १०। व्रतपतये व्रत्यवेक्षां
 प्रोव्याव्रत्यं वा चरित्वा । ११। व्रतसृते ऽनु कृत्वा । १२। गृहदाष्टे
 चामवते । १३। मरुद्भ्यो यमौ प्रजातायाम् । १४। ॥ ४ ॥
 अग्निमग्निं हवीमभिरग्निनाग्निः समिध्यते । १। अग्न आ याहि वीतये
 यो अग्निं देववीतये । २। कथा नो अग्ने वि वसस्त्वामग्ने मानुषीः । ३।
 कुवित्सु नो मा नो अस्मिन्महाधने । ४। अपस्वग्र उरौ महान् । ५।
 कद्रुद्रायाश्चाम ते । ६। वयसु त्वा पयस्यते पयस्यथः । ७।

अग्निः परेषु धामसु कामो भूतस्य भव्यस्य ।

समालोको वि राजति ॥

अश्चाम तम् । ८।

त्वमग्ने व्रतसृष्टुचिरग्ने देवां दृष्टा वह ।

उप यज्ञं हविष्य नः ॥

व्रतानि विभ्रद्रतपा अदाभ्यो भवा नो दूतो अजरः सुवीरः ।

दधद्रत्नानि सुमृत्सीको अग्ने गोपाय नो जीवसे जातवेदः ॥ ^{१०} ।

कृष्णा रजांसि पत्सुतस्त्रे वसूनि पुर्वणीक ह्येतः । ^{११} ।

मरुतस्त्रेवसंवृष्ट आ यात यमाविव ।

शुभ्रा हिरण्यवाद्यः ^{१२} ॥

वातलिषो मरुतः अग्ने कमिति वा । ^{१३} ।

ज्ञातयो ऽसंविदाना बज्रदेवतामिष्टिं निर्वपेरन् । १।

आम।

संस्थितायां पौर्णमास्यामिन्द्रायेष्टिर्विमृधे ।१। अमावास्याविकारः
 १२। इन्द्र चचं मृगो न भीमः ।३। जुष्टो दमूना अग्ने वर्धेति
 खिष्टकृतः ।४। अदितये अमावास्यायां संस्थितायाम् ।५। पौर्णमा-
 सीविकारः ।६। ये वैमृधस्य ते खिष्टकृतः ।७। यावज्जीवं च ।८। प्रयोग
 आन्तात् ।९। ॥१॥

अनागते पर्वणामावास्ये प्रवृत्ते ऽभ्युदितेष्टिः ।१। अग्नये दात्र
 इन्द्राय प्रदात्रे विष्णवे शिपिविष्टावेति ।२। निरुपे जानस्तानेव
 विभजेत् ।३। अग्ने दादानो अग्ने वृद्धतः ।४। सहस्रा ते शता तू
 भर ।५। अमावास्याविकारः ।६। धनुश्च जीषु दक्षिणा ।७। काले
 चामावास्यम् ।८। नाभ्यावृत्तिः पिण्डपितृयज्ञस्यास्ति ।९। ॥१॥
 अतीते पर्वणामावास्ये प्रवृत्ते ऽभ्युदितेष्टिः ।१। अग्नये पथिकृत
 इन्द्राय वृत्रघ्ने वैश्वानराय ।२। वेत्या हि वेध आ देवानाम् ।३।
 वार्चस्त्याय सहदानम् ।४।

चतावानं वैश्वानरमृतस्य व्योतिषस्यतिम् ।

अजस्रं भानुमीमहे^५ ॥

नाभिं यज्ञानाम् ।^६ अमावास्याविकारः ।^७ दण्डोपानहं दक्षिणा
 ।^८ संस्थितायां चामावास्यम् ।^९ नाभ्यावृत्तिः पिण्डपितृयज्ञ-
 स्यास्ति ।^{१०} ।२॥

अग्नये ऽग्निमते आवाग्रावभ्युद्धते ।१। पथिकृते ऽन्तरेण विशारं

चक्रीवति वृत्ते नियतातिपत्तौ च । १ । वीतये मिथःसंसृष्टेषु । २ ।
 विविचये गान्धेय । ३ । संवर्गाय प्रदायेन । ४ । शुचये क्रव्येण । ५ ।
 अप्सुमते वैद्युतेन । ६ । व्याधिस्राये रुद्राय । ७ । अध्वानं गमित्यन् पूष्णे
 पथिहते । ८ । सार्वकामिक्यग्रये कामाय । ९ । व्रतपतये व्रत्यवेर्णा
 प्रोव्याव्रत्यं वा चरित्वा । १० । व्रतभृते ऽश्रुक्त्वा । ११ । गृहदाहे
 वामवते । १२ । मरुद्गो यमौ प्रजातायाम् । १३ । ॥ ४ ॥
 अग्निमग्निं हवीमभिरग्निनाग्निः समिध्यते । १ । अग्न आ बाहि वीतये
 यो अग्निं देववीतये । २ । कया नो अग्ने विवस्वतामग्ने मानुषीः । ३ ।
 कुवित्सु नो मा नो अस्मिन्महाधने । ४ । अप्सव्य उरौ महान् । ५ ।
 कद्रुद्रायाश्चाम ते । ६ । वयसु त्वा पथस्यते पथस्यथः । ७ ।

अग्निः परेषु धामसु कामो भूतस्य भव्यस्य ।

समालोको वि राजति^८ ॥

अश्वाम तम् । ९ ।

त्वमग्ने व्रतभृच्छुचिरग्ने देवा इहा वह ।

उप यज्ञं हविष्य नः^{१०} ॥

व्रतानि बिभ्रद्रुतपा अदाभ्यो भवा नो दूतो अजरः सुवीरः ।

दधद्रुतानि सुमृलीकौ अग्ने गोपाय नो जीवसे जातवेदः ॥ ११^{११} ॥

कृष्णा रजांसि पत्सुतस्त्रे वस्त्रानि पुर्वणीक होतः । १२^{१२} ।

मरुतस्त्रेषसंदृष्ट आ यात यमाविव ।

शुभ्रा हिरण्यखादयः^{१३} ॥

वातत्विषो मरुतः श्रिये कमिति वा । १४^{१४} । ॥ ५ ॥

ज्ञातयो ऽसंविदान् ब्रह्मदेवतामिष्टिं निर्वपेरन् । १५ ।

अग्निः प्रथमो वसुभिर्नो अयात्सोमो रुद्रैरभि रक्षत त्वना ।

इन्द्रो मरुद्भिर्क्षेतुया कृणोत्वादित्यैर्नो वरुणः शर्म यंसत् ॥^२

समग्निर्वसुभिर्नो अयात्सं सोमो रुद्रियाभिस्तनूभिः ।

समिन्द्रो रातहव्यो मरुद्भिः समादित्यैर्वरुणो विश्ववेदाः ।^३

संज्ञानमिति च जपेरन् ।^४ ॥६॥

मित्रविन्दायाः । १। पञ्चदश सामिधेनीः । २। अग्निना रयिं गयस्फान
इत्याज्यभागौ । ३।

अग्निः सोमो वरुणो मित्र इन्द्रो बृहस्पतिः सविता यः सहस्री ।

पूषा नो गोभिरवसा सरस्वती त्वष्टा रूपाणि समनक्तु यज्ञैः ॥^१

त्वष्टा रूपाणि दधती सरस्वती पूषा भगं सविता मे ददातु ।

बृहस्पतिर्दददिन्द्रो बलं मे मित्रः क्षत्रं वरुणः सोमो अग्निः ॥^५ ॥

मू नो राख सहस्रवदुत नो ब्रह्मन्विष इति स्विष्टकृतः ।^६ ॥ सहस्रं

दक्षिणा ।^७ ॥ देवतानुपूर्व्यं पुरोनुवाक्यावन्निगमेषु ।^८ ॥ याज्यावदा-

देशे ।^९ ॥ यथासंप्रेषितं वा ।^{१०} ॥ ॥७॥

फाल्गुन्यां पौर्णमास्यां प्रयोगो ऽदीक्षितायनानाम् । १। वसिष्ठयज्ञस्यामा-

वास्यायां साकंप्रस्थाथ्यस्य च । २। पञ्चदश वर्षाणि दाक्षायणयज्ञस्य । ३।

संवत्सरसंवत्सरं वा सर्वेषाम् । ४। न प्रयुञ्जानस्य नित्यौ दर्शपूर्णमासौ

वर्तेते । ५। दाक्षायणयज्ञस्य । ६। पौर्णमासानि पूर्वद्युः । ७। अग्नी-

षोमीयो वा । ८। आग्नेयः सांनाथं चैन्द्रं पौर्णमास्याम् । ९। अपरपक्षं

दीक्षितव्रतो ऽतिथिभ्यो ददाति । १०। सत्यव्रतो वा । ११। अभ्यञ्जन-

ह्ताविकपत्पूलितानि न वस्ते । १२। हविरुच्छिष्टाशनः । १३। न सौहित्यं

प्राप्नुयात् । १४। सोमं राजानं चन्द्रमसं भवयामीति मनसा ध्यायन्नश्रान्ति

।१५। आमावास्यानि पूर्वद्युः ।१६। ऐन्द्राग्नौ वा ।१७। आग्नेयो मैत्रा-
वरुणी च पथस्यामावास्यायाम् ।१८। ऋतेन या उत वा विक्षु ।१९।
पुरा शंघोर्वाकादूर्ध्वं वानावाह्य वाजिनो यजति ।२०। उत्तमे
प्रयाजे निगच्छन्ति यद्यर्थं च सूक्तवाके ।२१। वाजिनो देवा हवि-
र्जोषयिष्यन्ते वर्धयिष्यन्ते महेष्टा व्यायः करिष्यन्ते ।२२। शं नो भवन्तु
वाजिनो वाजेवाज इत्यूर्ध्वश्रुनवानं यजति ।२३। वाजिनस्याग्ने
वौहीत्यनुवषट्कारः ।२४। यजमानो ब्रह्मा होताध्वर्युराग्नौभक्ष समुप-
ह्रय भक्षयन्ति ।२५। प्रथमो जघन्यश्च यजमानः ।२६।

यन्मे रेतः प्र धावति यदा सिक्तं प्र जायते ।

राज्ञा सोमेन तदक्षमस्मासु धारयामसि ॥

वाजो ऽसि वाजिनमसि वाजो मयि धेहीति भक्षमन्तः ।२७। ॥ ८ ॥
इत्यादधस्य ।१। आग्नेयः सरस्वत्यै च ।२। अग्नीषोमीयः सोपांशुयाजः
सांनाय्यं चैन्द्रं पौर्णमास्याम् ।३। व्रतानि च दाचायणयाज्ञिकानि ।४।
आग्नेयः सरस्वते च ।५। ऐन्द्राग्नौ मैत्रावरुणी च पथस्यामावास्यायाम्
।६। समानं वाजिनम् ।७। ॥ ९ ॥

सर्वसेनियज्ञे ।१। उभयानि हवींश्वेकस्यामिष्टौ ।२। पौर्णमासानि
पूर्वाणि ।३। अर्षन्तस्वास्माकमग्ने अध्वरमित्युत्तरस्याग्नेयस्य ।४। नामा-
वास्यां यजते ।५। पिण्डपितृयज्ञं तु करोति ।६। न श्रौनकयज्ञे
शाकंप्रस्थाय्ये च विकारो होतुरस्ति ।७। ॥ १० ॥

सर्वसेनियज्ञेन वसिष्ठयज्ञो व्याख्यातः ।१। पूर्वाणि त्वामावास्यानि ।२।
न पौर्णमासीं यजते ।३। इति दर्शपूर्णमासाद्यनानि ।४। काम्यानि ।५।
पाञ्चदश्यं च सामिधेनीनाम् ।६। आग्नेयाग्नौ वैष्णवौ ।७। पौर्णमा-

शीविकारः । ८। सदा यजते अन्यत्र पर्वणः । ९। सुन्ययनमित्याचक्षते
 । १०। आग्नेयेन्द्रो वैश्वदेवः । ११। अमावास्याविकारः । १२। सदा
 यजते अन्यत्र पर्वणः । १३। अदौक्षितः कृष्णाजिनं प्रतिमुञ्चते । १४।
 तुरायणमित्याचक्षते । १५। संवत्सरप्रयोगे च । १६। ॥ ११ ॥
 सौमी श्चामाकेष्टिः । १। वैणयवी च । २। ऐन्द्राग्र आग्नेन्द्रो वा
 वैश्वदेवो द्यावापृथिवीयश्च ब्रीहियवानाम् । ३। सद्ददाज्यभागे । ४।
 इमं यज्ञं या ते धामानि दिवीति । ५। सौम्यस्य मधुपर्को दक्षिणा
 । ६। इयं वामस्य शुचिं नु । ७। आ घा ये सुकर्माणः सुरवः । ८।
 मही द्यौरुर्वी पृथ्वी । ९। वैश्वदेवद्यावापृथिवीयौ चोपांशु । १०।
 विराजौ खिष्टकृतः । ११। वत्सः प्रथमजो दक्षिणा । १२। समानत-
 न्ना वा दर्शपूर्णमासाभ्याम् । १३। दर्शपूर्णमासौ वा नवानाम् । १४।
 अग्निहेचं वा यवाग्वा सायंप्रातः । १५। अग्निहेचीं वा नवानाद-
 यित्वा तस्यै दुग्धेन सायंप्रातरग्निहेचं जुहुयात् । १६। गार्हपत्ये वा
 खालीपाकं अपयित्वाययणदेवताभ्यः खिष्टकृच्चतुर्थीभ्यः स्वाहाकारे-
 णाहवनीये जुहुयात् । १७। ॥ १२ ॥
 फाल्गुन्यां पौर्णमास्यां प्रयोगश्चातुर्मास्यानाम् । १। चैत्र्यां वा । २।
 वैश्वानरीयपार्जन्येष्टिः पूर्वां पौर्णमास्याम् । ३। पर्जन्याय यस्य व्रते
 । ४। उत्तरस्यां वैश्वदेवम् । ५। आग्नेयः । ६। सौम्यसावित्रौ । ७।
 शारस्वतपौष्णौ । ८। मरुद्भ्यः स्वतवद्भ्यः । ९। वैश्वदेवी । १०। द्यावा-
 पृथिवीयश्च । ११। हिरण्यपाणिमूतय उदीरय । १२। पूषन्तव शुक्रं
 ते । १३। इहेह वः प्र चित्रम् । १४। अग्निमन्यनीयाश्चासन्नपु हविःपु
 । १५। पश्चाद्देदेरवस्थायाग्नये मथ्यमानायेति संप्रेषितः । १६। अभि त्वा

देव सवितः ¹⁷ मही द्यौः ¹⁸ त्वामग्ने पुष्करादिति च तिस्रः ¹⁹ उत
 भुवन्तु जन्तव इति जाताय ²⁰ आ यं हस्ते न खादिनमिति हस्तेन
 धार्यमाणाय ²¹ उत्तरे प्रद्वियमाणाय ²² अग्निनाग्निः समिध्यते ²³
 त्वं ह्यग्ने अग्निना ²⁴ तं मर्जयन्तेत्यग्निमन्यनीयाः । ²⁵ १७ । नव च
 प्रयाजाः । ²⁷ १८ । चतुर्थोक्तमावन्तरेण चत्वारः । ²⁸ १९ । दुरो अग्न
 आज्यस्य व्यन्तु ²⁹ उषासानक्ता अग्न आज्यस्य वीताम् ³⁰ दैव्या
 होतारा अग्न आज्यस्य वीताम् ³¹ तिस्रो देवीरग्न आज्यस्य व्यन्तु
 । ³² २० । सद्गन्तावाज्यभागौ । ³³ २१ । सावित्र्यावाष्ट्रिवीथौ चोपांशु । ³⁴ २२ ।
 विराजौ स्विष्टकृतः । ³⁵ २३ । वत्सः प्रथमजो दक्षिणा । ³⁶ २४ । नवानुयाजाः
 । ³⁷ २५ । प्रथमद्वितीयौ तु षलन्तरेण । ³⁸ २६ । देवीर्दारो वसुवने
 वसुधेयस्य व्यन्तु ³⁹ देवी उषासानक्ता वसुवने वसुधेयस्य वीताम् ⁴⁰ २७ ।
 देवी जोष्टी वसुवने वसुधेयस्य वीताम् ⁴¹ देवी ऊर्जाऊती वसुवने
 वसुधेयस्य वीताम् ⁴² देवा दैव्या होतारा वसुवने वसुधेयस्य वीताम्
⁴³ २८ । देवीस्त्रिस्त्रिस्त्रो देवीर्वसुवने वसुधेयस्य व्यन्तु । ⁴⁴ २९ । समानं
 वाजिनम् । ⁴⁵ ३० । संखितायां पौर्णमासम् । ⁴⁶ ३१ । मांसानशनं ब्रह्मचर्यं
 प्राङ्धः श्वेत ऋतुकाले वा जायामुपेयात्सत्यवदनं चान्तरास्त्रप्रतानि
 । ⁴⁷ ३२ । ॥ १ २ ॥

आषाढ्यां वरुणप्रघासाः फाल्गुनीप्रयोगस्य । १ । चैत्रीप्रयोगस्य अ-
 णायाम् । २ । पौष्णान्तानि वैश्वदेविकानि । ३ । ऐन्द्राग्नौ वारुणी
 पथस्या मारुती कायस्य । ४ । इमं मे वरुण तत्त्वा यामि । ५ । मरुतो
 यद्ध यूयमस्मान् । ६ । हिरण्यगर्भो यः प्राणत इति । ७ । आहवनी-
 याचाग्नी प्रणयन्ति । ८ । प्र देवं देव्येति तिस्रणामासीनः प्रथमाम् । ९ ।

उत्तरे अनुसंयन् । १० । इत्यायास्वेति साद्यमानयोरिभ्योः । ११ । अग्ने
विश्वेभिः खनीक सीद हेतर्नि हेता त्वं दूतः । १२ । इत्यग्निप्रणयनीयाः
। १३ । यत्र चासीनः प्रथमामन्ववोचत्तत्स्थित्वोत्सृज्यते । १४ । उत्तर-
स्थां वेदौ होतृकर्म । १५ । उपांशु कायः । १६ । गोमिथुनौ दक्षिणा
। १७ । अध्वर्योर्वेदं स्तृणाति । १८ । वारुण्या निष्काषेणावभृथमवैति
यथा सोमे । १९ । उरुं हि राजा शतं ते । २० । समानमन्यद्वैश्वदेवेन
। २१ । ॥ १४ ॥

कार्तिक्यां साकमेधाः फाल्गुनीप्रयोगस्य । १ । आग्रहायण्यां चैत्रीप्र-
योगस्य । २ । अग्नये ऽनीकवते पूर्वस्थां पौर्णमास्यामिष्टिः पूर्वाह्णे । ३ ।

अनीकैर्द्वेषो ऽर्दयाग्ने विश्वाभिरूतिभिः ।

रयिं नो देहि जीवसे ॥

सैनानीकेन । ^५ । मध्यन्दिने मरुद्भ्यः सांतपनेभ्यः । ^६ । सांतपना यो नो
मरुतः । ^७ । सायं मरुद्भ्यो गृहमेधेभ्यः । ^८ । अग्निना रयिं गयस्त्वन
इत्याज्यभागौ । ^९ । गृहमेधास आ गत प्र बुध्ना वः । ^{१०} । त्वां चित्रश्रव-
क्षम यद्वाहिष्ठमिति स्विष्टकृतः । ^{११} । न निगदमाह । ^{१२} । न
सामिधेनोरन्वाह । ^{१३} । आज्यभागप्रभृतीज्येलान्ता । ^{१४} । तस्य
निष्काषं प्रातः पूर्णद्वयं ऊत्वेष्टिं मरुद्भ्यः क्रीलिभ्यः । ^{१५} । क्रीलं वः
पर्वतस्थित् । ^{१६} । महाहविषि । ^{१७} । ऐन्द्राग्रान्तानि वारुणप्रघासि-
कानि । ^{१८} । माहेन्द्रो वैश्वकर्मणश्च । ^{१९} । वाचस्यति या ते धामानि
परमाणीति । ^{२०} । उपांशु वैश्वकर्मणः । ^{२१} । एकस्याग्निः प्रणीयते
। ^{२२} । षष्ठभो दक्षिणा । ^{२३} । न वाजिनं नावभृथो भवति । ^{२४} ।
समानमन्यद्वारुणप्रघासैः । ^{२५} । ॥ १५ ॥

अपराह्णे पित्र्या त्रिहविरिष्टिः । १ । सोमाय पितृमते पितृभ्यो वा
 सोमवज्रः पित्रभ्यो बर्हिषजः पितृभ्यो ऽग्निध्वान्तेभ्यः । २ । अग्निश्च
 कव्यवाहनः स्विष्टकृद्भवति । ३ । त्वं सोम प्र चिकितः सोमो धेनु त्वं
 सोम पितृभिरिति सोमस्य पितृमतः । ४ । उदीरतामङ्गिरसो ये नः
 पूर्वं इति सोमवताम् । ५ । उपहृता आहं पितृन्बर्हिषद इति
 बर्हिषदाम् । ६ । अव सृज ये चेहाग्निध्वान्ता इत्यग्निध्वान्तानाम् । ७ ।
 एकैका याज्या देहे पूर्वं पुरोनुवाक्ये । ८ । असंतते नानाप्रणवे । ९ । ये
 तादृषुस्त्वमग्न ईक्षित इत्यग्नेः कव्यवाहनस्य । १० । प्राचीनापवीत्येता
 देवता यजति । ११ । निगमस्थानेषु चानुवर्तयति । १२ । पितृमन्त्रं
 परिहाप्य । १३ । यज्ञोपवीतीति जातृकर्णः । १४ । संप्रैषेषु स्वधाशब्दे
 क्रियमाणे ये स्वधामहे स्वधा नम इति येयजामहवषट्कारयोः स्थाने
 । १५ । दक्षिणान्वाहार्यपचनात्परिश्रिते चरन्ति । १६ । अग्रेण वेदिं दक्षिणा
 तिष्ठति । १७ । न च बर्हिराक्रामति । १८ । उत्सर्गो जपानाम् । १९ ।
 कर्माणि त्वष्णीं जपमन्त्राणि । २० । उपसदि चेत्याचार्याः । २१ ।
 कर्म तु न्यायः । २२ । उन्नतस्त्वेत्येकां सामिधेनीं चिरनूच नार्षय-
 माह । २३ । अपबर्हिषः प्रयाजानिष्ट्वा नो अग्ने सुसेतुना त्वं सोम
 महे भगमिति जीवनवन्तावाज्यभागौ । २४ । उपहृयेलां न प्राश्नन्ति
 । २५ । अवघ्राद्य भागान्प्रास्थन्ति । २६ । पितृभ्यो दत्ते । २७ । ॥ १६ ॥

अथा विष्टा जनयन्कर्वराणि स हि घृणिरुर्वराय गातुः ।

स प्रत्युदैद्वरुणं मध्ये अयं स्वां यत्तनूं तन्वामैरयत ॥

इति जपन्त उत्तरेणान्वाहार्यपचनं गत्वा । १ । सुसंदृशं त्वा वय-
 मचन्नमीमदन्तोपो षु शृणुहीत्याहवनीयमुपस्थाय । २ । मनो न्वा

ऊवामह इति त्वेन दक्षिणाग्निम् । ३। आ म एतु मनः पुनरिति
 ब्रूयुः । ४। अग्निं तं मन्य इति त्वेनाग्ने त्वं न इति च द्वैपदेन गार्ह-
 पत्यम् । ५। तच्चक्षुरित्यादित्यमुपस्थाय । ६। अपवर्हिषावनुयाजाविष्टा
 । ७। न सूक्तवाके यजमानस्य नाम गृह्णाति । ८। शंखन्ता च । ९।
 अम्बकान्मंस्थाय मैत्रश्चरुः । १०। अदितये वा । ११। मित्रस्य वर्ष-
 णीधृतो मह्यं आदित्यः । १२। संस्थितायां पौर्णमासम् । १३। ॥ १७॥
 शुनासीर्ये । १। पौष्णान्तानि वैश्वदेविकानि । २। शुनासीर्यो वायव्यं
 पयः सौर्यश्च । ३। शुनासीराविमां शुनं नः फालाः । ४। तव वाय-
 वृतस्य ते ऽध्वर्यवस्य कृवांसः । ५। तरणिर्विश्वदर्शतो दिवो रुक्म इति । ६।
 उपांशु सौर्यः । ७। अश्वः श्वेतो दक्षिणः । ८। गौर्वा । ९। सीरं वा
 द्वादशाथोगम् । १०। न वाजिनम् । ११। समानमन्यद्वैश्वदेवेन । १२।
 पौर्णमासं त्वमथ्यमाने । १३।

इन्द्रश्च नः शुनासीराविमं यज्ञं मिमिक्षताम् ।

गर्भान्धत्तं स्वस्तये ॥¹⁴

ययोरिदं [विश्वं] भुवनमा विवेश ययोरानन्दो निहितो महश्च ।

शुनासीरावृतुभिः संविदाना इन्द्रवन्ता हविरिदं जुषेथाम् ॥¹⁵

इन्द्राय शुनासीराय सुषा जुहुतना हविः ।

जुषतां प्रति मेधिरः ॥¹⁶

प्र हव्यानि घृतवन्धस्त्री हव्यंश्चाय भरता सजोषाः ।

इन्द्र ऋभुभिर्ब्रह्मणा संविदानः शुनासीरी हविरिदं जुषस्व ॥¹⁷

शुनं ऊवेमाश्रायन्तः ।¹⁸ साकमेधैरिष्ट्वान्वहं शुनासीर्यम् ।¹⁹

माध्यां वा पौर्णमास्याम् ।²⁰ सोमेनोत्सर्गः पशुनेष्वा वा ।²¹

पञ्च वर्षेषु पूर्वेषुः शुनासीर्यमपरेद्युर्वैश्वदेवम् । १० ॥ १८ ॥
विध्यपराधे प्रायश्चित्तम् । १। अर्थलोपे प्रतिनिधिः । १। भूर्भुवः स्वः
स्वाहा ।

अथाश्वामे ऽस्यनभिश्चस्तिश्च सत्यमित्त्वमथा अग्नि ।

अयामा मनसा कृतो ऽयाः सन्ध्यामूहिषे ।

अथा नः कृणुहि भेषजं । स्वाहा ॥

इति प्रायश्चित्ताहुतौ सर्वेषु दोषेषु । ३। आहवनीयः सर्वाहुतीनाम् । ४।
जुहुय पात्रम् । ५। चतुर्गृहीतं प्रायश्चित्तेषु । ६। अगन्तरं दोषात्प्राय-
श्चित्तं न ह्यनिर्हते दोषे प्रवृत्तिरुत्तरस्यास्ति । ७। प्रत्यक्षविहितं चैकेषु
दोषेषु प्रायश्चित्तं तत्रोभे कुर्यात्सर्वप्रायश्चित्तं चाधिकारिकं च । ८।
अनुद्धृतं चेदाहवनीयमभ्यस्तमियाद्भुविदा ब्राह्मणेनोद्धरणं । जातरूपं
च कुशे प्रबध्नायतो हरन्ति । रजतमभ्युदिते । वरो दक्षिणा । ९।
आहवनीये ऽनुगते गार्हपत्यादुद्धरणमग्नये चेष्टिर्ज्योतिष्मते । १०।
उदग्ने शुचयो वि ज्योतिषा । ११। गार्हपत्ये ऽनुगते पूर्वमध्यवसाया-
हवनीयमन्यं प्रणीय जुहुयात् । १२। समारोह्य वेदकुदवस्येत् । १३।
उभयोरनुगतयोर्गार्हपत्योल्मुकादुत्तरारण्या मन्यनम् । १४। उल्मुके
ऽविद्यमाने ऽरणी भस्मना संस्पृश्याग्नये च तपस्वते जनदते पावकवत
इष्टिः । १५।

आ याहि तपसा जनेष्वाग्ने पावको अर्चिषा ।

उपेमां सुष्टुतिं मम ¹⁶ ॥

आ नो याहि तपसा जनेष्वाग्ने पावक दीद्यत् ।

इव्या देवेषु नो दधत् ॥ ¹⁷ १६।

इत्यभ्युदितयोस्त्वभ्यस्तमितयोर्वान्येन वा नष्टयोः कारणेनान्याधेये-
नोत्पादयेत् । १७ । ॥ १८ ॥

उपसृष्टा चेदग्निहोत्री वाश्येत सूयवसादिति यवसमुष्टिं प्रयच्छेत् । १ ।
उपविशेच्चेत् ।

यस्माङ्गीषा निषीदसि ततो नो अभयं कृधि ।

प्रजाभ्यः सर्वाभ्यो मृत्यु नमो रुद्राय मीरुज्जवे ॥

इत्यार्द्रदण्डेनोत्थाप्य

उदस्त्राद्व्यदितिरायुर्यज्ञपतावधात् ।

रुद्राय कृण्वती भागं मित्राय वरुणाय च ॥

इत्यनुमन्त्रयेत् । २ । द्वेष्ट्याय वा दद्यात् । ३ । इविषि स्तन्ने ऽच्छायं वो
यथोरोजसा स्तुमिता रजांसि वीर्यैर्भिर्वीरतमा शविष्ठा ।

था पत्येते अप्रतीता सहेभिर्विष्णू अगन्वरुणा पूर्वहृतौ ॥

इत्यङ्गिरूपनिनीयास्कानधित प्राजनि । दिवं देवांस्तृतीयं यज्ञो ऽगा-
त्ततो मा द्रविणमष्ट्यन्तरिक्षं पिबंस्तृतीयं यज्ञो ऽगात्ततो मा द्रवि-
णमष्टु पृथिवीं मनुष्यांस्तृतीयं यज्ञो ऽगात्ततो मा द्रविणमष्ट्यनु-
मन्त्रयेत् । ४ । यद्वाह्मणो जुगुप्सुर्न भवयेदेतदुष्टस्य लक्षणम् । ५ ।
तस्यापः प्रतिपत् । ६ । शेषे विद्यमाने तेन समापनम् । ७ । शेषभावे
ऽन्यदुत्पादयेत् । ८ । तस्मिन्द्रव्ये ऽविद्यमाने यत्सामान्यतमं मन्येत
तत्प्रतिनिदध्यात् । ९ । एष प्रतिनिधीनां धर्मः । १० । अविकारश्च
ब्रह्मानाम् । ११ । अप्रतदेवते दुष्टे नावृत्तिरस्ति ह्यौचस्थान्यद्विः
संक्रुत्य प्रयच्छेद्देवतायै । १२ । नावृत्तिः प्रतदोषे ऽस्ति लुप्यते
स्त्रिष्टकदिक्षं भवाश्च । १३ । आज्येन परम् । १४ । अन्यासु देवता-

स्त्रिष्टासु दुष्टेन वा शेषवति तन्मे प्रदानमावर्तते । १५। सर्वेष्टिरशेषे ।
 १६। कृतस्थानावृत्तिर्गुणलोपे संनिपातप्रधानत्वात् । १७। मन्त्रं नानु-
 क्रमेत् । १८। अनुजपेदिति जातृकर्णः । १९। अन्याभ्यो गृहीते
 ज्यासु वावाहितासु चोदिताभ्यः प्रथम्वेदाज्येनावहिता यजेत्
 । २०। ॥ २०॥

इष्टिपशुबन्धेषु सोमे च प्रायश्चित्तं ब्रह्मा जुहोति । १। ऋग्वेदे
 चेदोषः स्वाङ्गः स्वाहेति गार्हपत्ये । २। यजुर्वेदे चेद्भुवः स्वाहेत्यम्वा-
 हार्यपचने । ३। सोमे त्वाग्नीध्रीये । ४। सामवेदे चेत्सुः स्वाहेत्याह-
 वनीये । ५। भूर्भुवः स्वः स्वाहेत्यज्ञायमाने दोषे । ६। अनुपस्थाय
 प्रसर्गे प्रतिदिशमुपस्थानम् । ७। उपस्थायाप्रसर्गे यथा प्रोच्य । ८।
 समारोह्याप्रसर्गे मन्यनम् । ९। नारण्योरस्युपस्थानम् । १०। नाहोमे-
 नानिज्यया वाग्नीनुत्तुजेत् । ११। प्रायश्चित्तं तु कृत्वातीतानि कर्माणि
 प्रतिनिदध्यात्प्रतिनिदध्यात् । १२। ॥ २१॥

इति शाङ्खायनश्रौतसूत्रे तृतीयोऽध्यायः समाप्तः ।

ओम् ॥

पत्नीयजमानौ ब्रह्मम् । १ । अश्रीयातां प्राग्वत्सापाकरणात् । २ । यदन्य-
 आंसखवणमिद्युनमाघेभ्यो येन च द्रव्येण यज्यमाणः स्यात् । ३ । ॥ १ ॥
 अग्नीनम्वादधातीष्टिपशुबन्धेषु पूर्वद्युः । १ । आहवनीये महाव्याह-
 त्योत्तमया । २ । प्रथमया गार्हपत्ये । ३ । दक्षिणाग्नौ मध्यमया । ४ ।
 द्वे च तृष्णीम् । ५ । आहवनीये दशमीं समस्ताभिः । ६ । महाव्याह-
 तीनां वा स्थाने चतस्रो विहव्यस्यानुपूर्व्येण । ७ । उपस्थानं च शेषेण ।
 ८ । अप नः श्रोशुचदधमिति सप्ताग्ने नय यस्त्वा हृदा त्वं नो अग्ने
 अधरादिति वा दशभिः । ९ । प्राग्वये वाचमिमं स्तोममिति चीपस्थानं
 सूक्ताभ्याम् । १० । तृष्णीं प्राग्वहीयम् । ११ । महाव्याहृतिभिः पैज्यम्
 । १२ । कौषीतकं विहव्येन । १३ । आह्वणमुत्तमम् । १४ । ॥ २ ॥
 पिण्डपितृयज्ञो ऽपराह्णे ऽमावास्यायाम् । १ । दक्षिणाग्नेः पुरस्ताच्छूर्पे
 स्थालीं स्फ्यं पात्रीमुखलमुसले च संसाद्य । २ । गार्हपत्यस्य पश्चा-
 दक्षिणाग्रेषु कुशेषु स्फ्यं निधाय । ३ । उपरिष्टाद्व्रीहीन्पात्रायाम् । ४ ।
 पुरस्ताच्छूर्पे स्थालीम् । ५ । आच्य सव्यं जानु नीचा मुष्टिना व्रीहीन्
 गृह्णाति पितृन्धायन् । ६ । यथाधोबिलाश्रुतः स स्यात्पत्न्या सङ्गत्फ-
 लीकृता^८न्दक्षिणाग्नौ अपयित्वा^९भिघार्य^{१०} प्रत्यञ्चमुदास्यावसवि परि-
 समुच्च परित्सीर्य पर्युक्ष्य^{१२} दक्षिणं जान्वाच्य^{१३} यज्ञोपवीतो प्राङा-
 सीनो मेक्षणेन जुहोति । ^{१४} ८ । * ॥ ३ ॥

* Comm. पत्न्या सङ्गत्फलीकृतानित्यारभ्य जुहोतीत्यन्तं सूत्रं तथापि क्ताप्रत्य-
 वानानि चण्डयोः व्याख्यायन्ते ।

अग्नये कथ्यवाहनाय स्वाहा सोमाय पितृमते स्वाहा यमायाङ्गिरस्वते
पितृमते स्वाहेति । १ । मेक्षणमनुप्रहृत्य^२ दक्षिणा दक्षिणाग्नेरपहता
असुरा रक्षांसि वेदिषद इति स्फोणोन्मृज्या^३भुक्ष्य^४

ये रूपाणि प्रतिमुञ्चमाना असुराः सन्तः स्वधया चरन्ति ।

परापुरो निपुरो ये भरन्त्यग्निष्टौल्लोकात् एदात्यस्मात् ॥

इत्युत्सुकमुन्मृष्टस्य दक्षिणार्धे निधाय^५ मूले कुशान्सकलूनानुन्मृष्टे
निधाय^६षाववनेनिक्ष्य ये च त्वामचान्विति पितुर्नामादिभ्य कुशेभ्यपो
निषिञ्चत्यवाचीनपाणिना* । ७ । एवं दक्षिणतः पितामहस्य । ८ । प्रपि-
तामहस्य च । ९ । असावेतत्ते ये च त्वामचान्विति पिण्डान्यथावनेजितं
निधाय । १० । उभावेकस्मिन्पितृभेदे । ११ । न जीवपितुरस्ति । १२ । न
जीवान्तर्हिताय । १३ । येभ्यो वा पिता तेभ्यः पुत्रः । १४ । होमान्तं वा
। १५ । अत्र पितरो मादयध्वं यथाभागं पितर आवृषायध्वमिति । १६ ।
उदङ्दर्यावृत्य । १७ । चिरा तमनादाषित्वा । १८ । अमीमदन्त पितरो
यथाभागमवीक्षतेति प्रतिपर्यावृत्य । १९ । तथैवावनेज्य । २० । ॥ ४ ॥
नमो वः पितरो जीवाय नमो वः पितरः शोषाय । नमो वः पितरो
घोराय नमो वः पितरो रसाय । नमो वः पितरो बलाय नमो वः
पितरो मृत्यवे । नमो वः पितरो मन्यवे नमो वः पितरः स्वधायै ।
नमो वः पितरः पितरो नमो वः । ये ऽत्र पितरः पितरः स्त्र्य यूयं
तेषां श्रेष्ठा भूयास्त्य । य इह पितरो मनुष्या वयं तेषां श्रेष्ठा
भूयास्त्य । या अत्र पितरः स्वधा युष्माकं सा । य इह पितर

* Comm. मेक्षणमनुप्रहृत्य । इत्यारभ्यावाचीनपाणिनेति सूत्रात् । चक्षुःश्रु-
त्यास्त्रायने क्लान्ताणि प्रतिपत्तिश्चावधार्यम् ।

एधतुरस्माकं स । गृहान्नः पितरो दत्तेति । १ । एतद्दः पितरो वासो
वध्वं पितर इति चीणि सूत्राण्युपन्यस्य । २ । ऊर्जं वहन्तीरमृतं घृतं
पयः क्रीलासं परिस्तुतम् । स्वधा स्य तर्पयत नः पितृनिवृत्त्यदकशेषं
निनीय । ३ । अवघ्राय पिण्डान् । ४ । अवधाय प्राश्नीयात् । ५ । ब्राह्म-
णाय वा दद्यात् । ६ । अपो वाभ्यवहरेत् । ७ । मध्यमपिण्डं पत्नी
पुत्रकामा प्राश्नीयात् ।

आ धत्त पितरो गर्भं कुमारं पुष्करस्तजम् ।

यथेह पुरुषो ऽसत् ॥

इति । ८ । उष्टुकमग्नौ कृत्वा । ९ । सद्यदाच्छिन्नाननुप्रहृत्य । १० ।
अग्निहोत्रं यवाग्वैव सायंप्रातः । ११ । स्वयंहोमस्य पर्वणि । १२ ।
एतेनैव धर्मेणानाहिताग्नेः पिण्डपितृयज्ञः¹³ क्रियेत । १३ ॥ ५ ॥

दक्षिणतोऽन्यायं ब्रह्मकर्म । १ । पश्चात्तु पित्र्यायाम् । २ । यजमान-
निमित्तो विपर्ययः । ३ । अग्नेण यजमानमासनम् । ४ । समानं होत्रा
द्वणनिरसनम् । ५ । तथोपवेशनम् । ६ । कर्मादौ देशप्रथक्त्रे च । ७ ।
प्रागयता विकारः । ८ । बृहस्पतिर्ब्रह्मा स यज्ञं पातु स यज्ञपतिं स मां
पातु बृहस्पतिर्देवो ब्रह्माहं मानुषो भूर्भुवः स्वरोश्मित्युपविश्य । ९ ।
साक्ष्यं च सर्वकर्मणाम् । १० । मन्त्रवत्सु वाग्यमनम् । ११ । सर्वासु
गतिषु यथा ब्रजन्त्यन्यथा ततः प्रत्यायन्ति । १२ । अनुसमेत्यग्नौ
प्रणीयमाने । १३ । सहेधेनोपवेशनम् । १४ । अथो ब्रह्मणो ऽन्याधेये
। १५ । सर्वेषां वा । १६ । कर्मप्रसवायामग्नित आमित्युक्त्वा यथाकर्म
प्रसौति । १७ ॥ ६ ॥

प्रणीताकाले वाग्यमनम् । १ । हविष्कृता विसर्गः । २ । इष्टे च स्विष्ट-

हव्यानुयाजप्रसवेन विवर्गः । ३। मित्रस्य त्वा चक्षुषा प्रतीच इति
 प्राश्निचं प्रतीक्ष्य । ४। देवस्य त्वा सवितुः प्रसवे ऽश्विनोर्बाहुभ्यां पूष्णो
 हस्ताभ्यां प्रतिगृह्णामीति प्रतिगृह्य । ५। पृथिव्यास्त्वा नाभौ सादया-
 न्यदित्या उपस्थ इति प्राग्दण्डं स्पर्ण्डिले निधाय । ६। उपकनिष्ठि-
 कयाङ्गुष्ठेन च प्राश्निचं गृहीत्वा । ७। अग्नेष्टुत्येन प्राश्रामीति प्राश्रा-
 संखादन् । ८। शान्तिरसीत्याचम्य । ९। प्राणान्संमृशति । १०। प्राणपा
 असि प्राणं मे पाहीति नासिके मुखं च । ११। चक्षुष्या असि चक्षुर्मे
 पाहीति चक्षुषी । १२। ओत्रपा असि ओत्रं मे पाहीति ओत्रे । १३।
 इन्द्रस्य त्वा जठरे सादयामीति नाभिम् । १४। को ऽदात्कस्मा
 अदात्कामो ऽदात्कामायादात् । कामो दाता कामः प्रतिगृहीता
 कामैतत्स इत्यन्वाहार्थं प्रतिगृह्य । १५। ब्रह्मन्प्रस्थास्यामीत्युक्तः । १६।
 देव सवितरेतं ते यज्ञं प्राङ्मूर्धस्यतये ब्रह्मणे तेन यज्ञमव तेन
 यज्ञपतिं तेन मामत्र देवेन सवित्रा प्रसूत इति जपित्वो प्रतिष्ठेति
 प्रसीति । १७। प्रणीतासु विमुक्तासूतसर्जनं ब्रह्मणः । १८। प्राश्नं
 ब्रह्मभागस्य । १९। ॥ ७॥

अदध्नेन त्वा चक्षुषावपश्यामि रायस्योषाय सुप्रजास्त्वाय सुवीर्या-
 याम्नेर्जिह्वासि सुहृर्देवेभ्यो धाक्केधान्ने मे भव यजुषेयजुष इत्याज्य-
 मवेक्षते पत्नी । १। तेजो ऽसि शुक्रमस्यमृतमसि वैश्वदेवमसीत्यासन्नं
 वेदौ यजमानः । २। भ्रुवा असदन्नृतस्य योनौ सुहृतस्य लोके ता
 विष्णो पाहि पाहि यज्ञं पाहि यज्ञपतिमित्यासन्नानि हवींष्यभि-
 मृश ३। * पाहि मां यज्ञन्यमित्यात्मानम् ४। दृष्टिरसि पाप्मानं मे

* See the following annotation.

इह विद्यामि विद्य मे पाप्मानमित्याचम्य ^५ । अग्ने प्रतपते प्रतं
परिष्यामि तच्छक्रेयं तन्मे राध्यताम् । इदमहमनृतात्सत्यमुपैमौत्या-
हवनीये समिधमाधाय वाचं यच्छति * । ^६ । अग्ने वायो विद्यु-
च्छत्रमः सलोक्तं वा ऽग्रीयेति ध्यायात् । ^७ । यत्कामो वा स्यात्
। ^८ । अनुपदस्यमन्नाद्यमाप्रवानौत्याकाशं समुद्रं वा । ^९ । ॥८॥

मयीदमिन्द्र इन्द्रियं दधात्वस्मान्नायो मघवानः सचन्ताम् ।

अस्माकं सन्त्वाग्निषः सत्या नः सन्त्वाग्निषः ॥

इतीक्षायामुपह्वयमानायाम् । १ । अथ पितृस्व प्राणं मे पाहि प्रजां
मे पाहि पशून्मे पाहि ब्रह्म मे धुव्यं चक्रं मे धुव्यं विशो मे धुव्यं
दिशां कृत्तिरसि दिशो मे कल्पन्तां कल्पन्तां मे दिशस्तासु कृतासु
राध्यासम् । अत्र पितरो मादयध्वं यथाभागं पितर आवृषायध्वमिति
वर्हिषदं पुरोस्ताशमभिमृश्य । २ । अमीमदन्त पितरो यथाभागम-
वीवृषतेति प्रत्यवधाय । ३ । प्रजापतेर्भागो ऽस्यूर्जस्वानपयस्वानचिति-
रसि मा मे क्षेष्टा असुचा असुभिर्लोक इह चेत्यन्वाहार्यमभिमृश्य
। ४ । अनुद्याजेष्मिष्ठेषु व्यूहति सुचावग्नेरग्नीषोमयोदज्जितिमनूजेषं
वाजस्य मा प्रश्नेन प्रोहामीत्युत्तानेन दक्षिणेन जुहं प्राचीमग्निरग्नी-
षोमौ तमपनुदन्तु यो ऽस्मान्देष्टि यं च वयं दिशो वाजस्यैनं
प्रश्नेनापोहामीति नीचा सव्येनोपभृतं प्रतीचीम् । ५ । यथादेवत-
बन्धव । ६ । अग्निष्टे स्यदपतौ गार्हपत्ये सुवेश जुहोति । ७ । ॥९॥

यं वां देवा अकल्पयसूर्जो भागं शतक्रतू ।

इदं वां तेन प्रीणामि तस्य त्वत्तमहाहाऊह स्वाहा

* Comm. यच्छतीति सूत्रान्तः । यच्छशस्त्रूयने । अथवर्तित्वादायः ।

गन्धर्वाभ्यां नारीष्ठाभ्यामहाहाङ्गभ्यां स्वाहा । अग्ने पृथिव्या अधिपते
वायो ऽन्तरिक्षस्याधिपते सवितः प्रसवानामधिपते सूर्यं नक्षत्राणा-
मधिपते सोमौषधौनामधिपते त्वष्टः समिधां रूपाणामधिपते मित्र
सत्यानामधिपते वरुण धर्माणामधिपत इन्द्र ज्येष्ठानामधिपते प्रजापते
प्रजानामधिपते देवा देवेषु पराक्रमध्वम् । १ । प्रथमा द्वितीयेषु
पराक्रमध्वमित्येवमेकोत्तरमेकादशभ्यः । २ । विश्वे देवास्तयस्त्रिंशास्त्रि-
रेकादशिन उत्तरोत्तरवर्त्मान उत्तरसत्त्वानो विश्वे वैश्वामरा विश्वे
विश्वमहस इह मावतास्मिन्ब्रह्मण्यस्मिन्ब्रह्मे ऽस्मिन्कर्मण्यस्यामाश्रित्यस्यां
प्रतिष्ठायामस्यां देवहत्यामयं मे कामः समृद्धतां स्वाहेति यत्कामो
भवति । ३ । प्रजापत इति चतुर्थी । ४ । ॥ १० ॥

आ प्यायतां ध्रुवा हविषा धृतेन यज्ञंयज्ञं प्रति देवयज्भ्यो ।

सूर्याया ऊधो ऽदित्या उपस्य उरुधारा पृथिवी यज्ञे अस्मिन् ॥
इत्याप्यायति ध्रुवाम् । १ । समिष्टयजुर्ह्वयमानमन्वारभते । २ । सदसि
सन्ने भूयाः सर्वमसि सर्वं मे भूयाः पूर्णमसि पूर्णं मे भूया अचि-
तिरसि मा मे चेष्टा असुचा असुभिक्षीक इह चेति पूर्णपात्रमभिमृश्य
दिशो व्युदुचति । ३ । प्राच्या दिशा सह देवा ऋत्विजो मार्जयन्ताम् ।^४
दक्षिण्या दिशा सह मासाः पितरो मार्जयन्ताम् ।^५ प्रतीच्या दिशा
सह गृहाः पशवो मार्जयन्ताम् ।^६ उदीच्या दिशा सहप ओषधयो
वनस्पतयो मार्जयन्ताम् ।^७ ऊर्ध्व्या दिशा सह यज्ञः संवत्सरो
यज्ञपतिर्मार्जयन्तामिति ।^८ । सष्टसष्टमन्त्रेण द्विर्दिस्वप्नीम् ।^९ ।
आपोहिष्ठीयाभिस्त्रिस्त्रिभिरभिमृश्य ।^{१०} अष्टाथं वो ययोरोजसेति
प्राचीर्निनीयोदीचीर्वा ।^{११}

समुद्रं वः प्र द्धिणोमि खां योनिमभि गच्छत ।

अरिष्टा अस्माकं वीरा मा परा सेचि नो धनम् ॥

इत्यभिमन्त्र्य¹² । अंनोदेवीयाभिस्तसृभिस्तरो ऽभिमृश्य¹³ । समिन्द्र णः

सं वर्चसा पयसा सं तनूभिरगन्महि मनसा सं शिवेन ।

त्वष्टा सुदत्रो वि दधातु राय

इति प्राणान्¹⁴ ।

अनु नो मार्घ्यं तन्वो यदिद्विष्टम् ॥

इति मुखं विमृज्य¹⁵ ॥ ११ ॥

विष्णुक्रमान्क्रमते * ।¹⁶ ६ । दक्षिणाद्देदेः ओणिदेशादाहवनीयात् । १ ।

दिवि विष्णुर्व्यक्रंस्त जागतेन ऋन्दसा तमहमनु व्यक्रंसि ततो निर्भक्तः

स यो ऽस्मान्देष्टि यं च वयं दिश इत्यभ्युद्धृत्य दक्षिणं पादं हीनतरं

सव्यम् । २ । अन्तरिणे विष्णुर्व्यक्रंस्त त्रैष्टुभेन ऋन्दसेति द्वितीयम् । ३ ।

पृथिव्यां विष्णुर्व्यक्रंस्त गायत्रेण ऋन्दसेति तृतीयम् । ४ । दिवु विष्णु-

र्व्यक्रंस्तानुष्टुभेन ऋन्दसेति तिर्यग्विक्रामति । ५ । समान उदकः । ६ ।

अगन्म स्वरिति प्राडौचते । ७ । सं ज्योतिषाभृमेत्याहवनीयम् । ८ ।

समहं प्रजया सं मया प्रजा समहं रायस्याषेण सं मया रायस्योषो

वसुर्यज्ञो वसौयाग्भृयासमिति प्राडौव । ९ । स्वयंभूरसि ओष्ठो रश्मि-

रायुर्दा अस्त्रायुर्मे देहि वर्चोदा असि वर्चो मे देहि तनूपा असि

तन्वं मे पाहौदमहमाभ्यो दिग्भ्यो ऽस्यै दिवो ऽस्मादन्तरिक्षादस्मा-

दस्माद्यादस्यै प्रतिष्ठायै दिषन्तं भ्रातृव्यं निर्भजामि निर्भक्तो दिष-

* Comm. आवाहिष्टीयाभिस्तसृभिस्तरो ऽभिमृश्य । विष्णुक्रमान् क्रमत इत्येवमन्त्रं सूत्रं । अगन्मस्मिन् अष्टमो आहवायको ।

भ्रातृव्य इत्यादित्यमुपस्थाच¹⁰ । * ऐन्त्रीमावृतमावर्त आदित्यस्यावृत-
मन्वावर्त इति दक्षिणं बाहुमन्वावृत्य¹¹ । सव्यावृत्य गार्हपत्यम्¹² । अग्ने
गृहपते सुगृहपतिरहं त्वयाग्ने गृहपतिना भूयासं सुगृहपतिस्त्वं मयाग्ने
गृहपतिना भूयाः ।

अस्थूरि नो गार्हपत्यानि सन्तु ।

ब्रतं हिमा मक्षममुष्यादिति पुत्रनामान्यभिव्याहृत्य¹³ । भूर्भुवः स्वः सं
मा कामेन गमयेत्यस्याङ्गारमुपस्पृश्य¹⁴ ।

यज्ञो बभूव स आ बभूव स प्र जज्ञे स उ वावृधे पुनः ।

स देवानामधिपतिर्बभूव सो ऽस्मानधिपतीन्कृणोतु ॥

इति जपित्वा¹⁵ । तथैवाचम्य¹⁶ । अग्ने ब्रतपते ब्रतमचारिषं तद्वक्त्रं
तेनारात्सं य एवास्मि सो ऽस्मीत्याहवनीये समिधमाधाय¹⁷ । विसृज्य
वाचं¹⁸ । ॥१२॥

यो नो दूरे द्वेष्टि यो नो अन्ति समानो निष्पो अरणसिदग्ने ।

इध्मस्येव प्रस्थाप्यतो मा तस्योच्छेषि किञ्चन ॥

इत्याहवनीयस्य विक्षामाणुपसमस्य¹⁹ । गोमो अग्न इति वृचं जपति²⁰ ।
उदयं तच्चतुः संदृष्ट्वा मा च्छित्ति यत्ने तपस्तप्तौ ते मा वृक्षीत्या-
दित्यमुपस्थाच¹ । † तथैवावृत्य² । सव्यावृत्यपविश्य³ ।

इदं हविः प्रजननं मे अस्तु दशवीरं सर्वगणं स्वस्तये ।

आत्मसनि प्रजासन्त्यभयसनि पशुसनि लोकसनि ।

अग्निः प्रजां बज्रलां मे करोत्वन्नं पयो रेतो अस्मासु धत्त ॥

* Comm. आदित्यमुपस्थाच । अपतीति रुचच्छेदः । रुचन्तानि चण्डशो
थाख्यायन्ते ।

† Comm. प्रजातिकाम इति रुचान्तः ।

इति पयोभक्षं प्रजातिकामः । १^४ । दधिक्राव्णो अकारिषमिति वा
संबुभूषन्दधिभक्षम् । १^५ । सं यज्ञपतिराग्निषेति यजमानभागं प्रात्राति
। १^६ । समिष्टयजुषा सह प्रवसति जुहोति । १^७ । ॥ १२ ॥

जीवतः कर्माणि । १ । विसमाप्ते चेदभिप्रेयान्मरणान्तमेकाहेषु नास्ति
तस्य समापनम् । २ । आहवनीये सर्वाणि हवींष्यनुप्रहृत्य । ३ । संहार्य
रोमनखानि प्रेतस्य । ४ । आशुत्यालंकृत्य । ५ । दक्षिणस्यां दिशि दक्षिणा-
प्रवणे देशे दक्षिणप्राक्प्रवणे [न] वा । ६ । अपेत वीतेति पलाशश्चाखया
विमृश्य । ७ । स्थेनोन्मृज्याभ्युक्ष्य । ८ । प्राग्दक्षिणाचीं चितिं कृत्वा । ९ ।
पुरस्तादाहवनीयं पश्चान्निधाय गार्हपत्यं दक्षिणतो दक्षिणाग्निम् । १० ।
अन्तरेण गार्हपत्यं दक्षिणाग्निं च कृत्वा । ११ । उत्तानं चितौ निपात्य
। १२ । दक्षिणतः पश्चाद्वा गामनुस्तरणीमजां वा रोहिणीं दक्षिणा-
मुखीं प्रोभ्य । १३ । जीवन्त्याः संज्ञप्ताया वा वृक्षौ पृष्ठत उद्धृत्य ।
१४ । अन्वाहार्यपचने कवोष्णौ कृत्वाति द्रवेत्यृग्भ्यां पाण्योराधाय ।
१५ । प्राणायतनेषु हिरण्यकलान्कृत्वा । १६ । अग्नेर्वर्मेति वपया
मुखं प्रच्छाद्य । १७ । दक्षिणे पाणौ जुह्वम् । १८ । उपभृतं सव्ये । १९ ।
ध्रुवामुरसि । २० । अग्निहोत्रहवणीं कण्ठे । २१ । सुवौ नासिकयोः ।
२२ । प्राग्निचहरणं दक्षिणे कर्णे । २३ । प्रणीताप्रणयनं सव्ये । २४ ।
शिरसि कपालानि । २५ । अशु ग्रावाणः । २६ । उदरे समवत्त-
धानीम् । २७ । पार्श्वयोः पात्रौ । २८ । स्फ्यं दक्षिणे पार्श्वे । २९ ।
कृष्णाजिनं सव्ये । ३० । उपस्थे अरणी । ३१ । ऊर्वोरधौवतोऽश्वौ
खलमुसले । ३२ । पादयोः शूर्पशकटे । ३३ । पत्तो ऽग्निहोत्रपा-
त्राणि । ३४ । तानि घृतेन पृषदाज्येन च पूरयित्वा । ३५ । अयं वै

त्वत्त्वमस्मादयं ते योनिस्त्वमस्य योनिः । जातवेदो वदस्वैनं सुकृतां
यच्च लोकः । अयं वै त्वामजनयदयं त्वदधिजायतामसौ स्वाहेत्युपो-
हन्त्यग्निभिः । ३६ । ॥ १४ ।

मैनमग्न इति संप्रदीप्ते दग्धं जपित्वा सव्याहृतो ऽनवेत्तमाणाः
प्रागुदञ्चः प्रक्रामन्ति । १ । मृत्योः पदमित्यनुमन्तयते द्वाभ्याम् । २ ।
आपो हि ष्ठा सना च सोमेत्युदकं स्पृशन्ति सूक्ताभ्यामनमन्निमज्जन्तो
ऽसंधावमानाः । ३ । असावेतत्त इत्येकमुदकाञ्जलिं प्रदाय । ४ । * आपो
अस्मानित्युत्क्रम्य । ५ । अहतं वासः परिधाय । ६ । तच्चक्षुरित्यादित्यमुपस्थाप्य ।
कनिष्ठपूर्वाः प्रत्यायन्ति । ७ । उदपाचे दूर्वायवसर्षपाण्डोषार्द्रं गोमये
निधायाश्मन्वतीत्यभ्यक्तमग्निमुदपाचं च संस्पृशन्ति । ८ । अधः-
त्रय्या हविष्यभक्षता प्रत्यूहनं च कर्मणां वैतानवर्जमेकराचं त्रिराचं
नवराचं वाऽवा संचयनाद्रतानि । ९ । नाघाहानि वर्धयेयुरिति ह
स्माह कौषीतकिः । १० । अपरपक्षे संचित्यायुजासु रात्रिषु । ११ । † यत्त्वमग्न
इति द्वाभ्यां सचौरेणोदकेनास्थौनि निर्वाप्य । १२ । पुराणे कुम्भे शरीरा-
ण्योप्य । १३ । उक्ते सन्नामीति लोष्टेनापिधाय । १४ । उच्छृङ्खलेति खाते
निष्ठाप्य । १५ । उच्छृङ्खमानेति परिमिते ऽवधाय । १६ । अरण्ये निखनन्ति
। १७ । शरीरेष्वदृश्यमानेषु चीणि षष्टिशतानि पलाशवृक्षानि । १८ ।
तेषामावापस्थानम् । १९ । चत्वारिंशच्छिरसि । २० । ग्रीवायां दग्ध
। २१ । अंशान्वंसयोर्बाह्वोः शतम् । २२ । उरसि त्रिंशत् । २३ । जठरे
विंशतिः । २४ । षडृषण्योः । २५ । शिन्ने चत्वारि । २६ । ऊर्वाः

* Comm. प्रत्यायनीति सूत्रच्छेदः । सव्यकानि तु सव्यश्च उच्यते ।

† अरण्ये निखननीति सूत्रच्छेदः ।

अतम । २७ । त्रिंशज्जानुजङ्गाष्टीवतोः । २८ । पादाङ्गुलीषु विंशतिः । २९ । एवं त्रीणि षष्टिशतानि भवन्ति । ३० । पुरुषाकृतिं कृत्वोर्णा-
सुत्रैः परिवेष्ट्य यवचूर्णेः प्रलिप्य सर्पिषाभ्यज्याग्निभिः संस्कुर्वन्ति । ३१ ।
इच्छन्पत्नीं पूर्वमारिणीमग्निभिः संस्त्रुत्य सांतपनेन वान्यामानीय ततः
पुनरादधीत । ३२ ॥ १५ ॥

व्रतापवर्गे परिधिकर्म । १ । आग्नुहं रोहितं चर्मोदग्नीवं प्राग्नीवं
वोत्तरलोम पश्चादग्नेरुपस्तीर्योपविशन्ति कुशास्त्रैवमयान् । २ । अन्तरे-
णाग्निं चैतांश्चाभ्यजन्मग्मानं निधाय । ३ * शम्याः परिधीन्कृत्वा । ४ शमी-
मयमिधं पालाशं वा । ५ वारणेन सुवेण कांक्षेन वा जुहोति । ६ ।
उपस्थकृतः समन्वारभ्येषु । ७ । इमं जीवेभ्यः

परैतु मृत्युरमृतं म आ गादैवस्वतो नो अभयं कृणोतु ।

पर्णं वनस्पतेरिवाभि नः श्रीयतां रयिः ।

सचतां न शचीपतिः ॥

याश्चारुणे दशान्वाधान इति । ८ । द्वादश ऊत्वा । ९ † यथाहानीति
दक्षिणमन्त्रं द्वाभ्यां समीक्ष्य । १० । अञ्जनं सर्पिषा संनिनीय । ११ । कुत्रैः
स्त्रीणामचीप्थनक्रीमा नारीरिति । १२ । सकृत्सकृन्मन्त्रेण दिर्दिस्त्रुष्णीम् । १३ ।
उत्तिष्ठ ब्रह्मणस्यत इति द्वाभ्यां ब्राह्मणस्य दक्षिणं बाहुमन्वारम्भानु-
त्तिष्ठतो ऽनुमन्त्रयते । १४ । अग्नुहो वा पुच्छम् । १५ । अग्निज्ञानहतं
वासः कांक्षस्य दक्षिणा । १६ । दक्षिणतो वित्तं नि वर्तध्वमिति सूक्तेन
प्रत्येनाः प्रदक्षिणं त्रिः पर्येति । १७ । प्रत्येनसि परिधिकर्म । १८ ॥ १६ ॥

* Comm. जुहोतीति सूचामः ।

† Comm. सूचीमित्येवमन्त्रं सूत्रं । अष्टशसु याश्चा क्रियते ।

रुद्रं गवा यजते स्वस्त्ययनाय ।१। शूलगव इत्याचक्षते ।२।
 शुद्धपक्ष उपोष्य पुष्टे नक्षत्रे प्रागुदीच्यां दिशि ।३। अग्निं मथित्वा
 प्राञ्चं प्रणीय ।४। पुरस्तात्पलाशशाखां सपलाशां निखाय ।५। तस्या
 उत्तरतः पशुमुपस्थाप्य ।६। रुद्राय त्वा जुष्टमुपाकरोमि ।७। रुद्राय
 त्वा जुष्टं प्रोक्षामि ।८। रुद्राय त्वा जुष्टं नियुनज्मीति नियुनक्ति
 पलाशशाखायाम् ।९। पर्यग्निकृतमुदञ्चं नयन्ति ।१०। तं संज्ञपयन्ति
 प्राक्शिरसमुदक्पादं प्रत्यक्शिरसं वोदक्पादमरवमाणम् ।११।

यत्पशुर्मायुमकृतोरो वा पङ्क्तिरा हते ।

अग्निर्मा तस्मादेनसो जातवेदाः प्र मुञ्चतु ॥

स्वाहेति रवमाणे जुहोति ।१२। वषामुद्धृत्य प्रक्षाल्य^{१३} पूर्वे ऽग्नौ
 अपथित्वा^{१४}भिघार्थोद्वाह्य^{१५} शिवंशिवमिति चिः पर्युक्ष्या^{१६}ज्याकृतौर्जुहो-
 ति ।^{१७}१३॥ १७॥

या तिरश्ची नि पद्यते अहं विधरणी इति ।

तां घृतस्य धारया युजे समर्धमीमहम् ॥

स्वाहा ।१।

यस्येदं सर्वं त्वमिमं हवामहे ।

स मे कामान्कामपतिः प्र यच्छतु ॥

स्वाहेति द्वितीयाम् ।२। अग्ने पृथिव्या अधिपत इति तृतीयाम् ।३।
 प्रजापत इति चतुर्थीम् ।४। त्रीणि पलाशपलाशानि मथ्यमानि
 संदह्योपस्त्रीर्य^५ । * वषामवधायाभिघार्थ^६ ।

* Comm. अनुप्रहरति पलाशानतीति सूत्राक्तः ।

थावतामहमीशे थावन्तो मे अमात्याः ।

तेभ्यस्त्वा देव वन्दे तेभ्यो नो देव मृल ॥

वेद ते पितरं वेद मातरं द्यौस्ते पिता पृथिवी माता । तस्मै ते
देव भवाय शर्वाय पशुपतय उग्राय देवाय महते देवाय रुद्राये-
शानायाशनये स्वाहेति वर्षां ज्जला^७ अनुप्रहरति पलाशानि ।^८
वपाश्रपण्यौ च ।^९ दर्शाय ते प्रतिदर्शाय स्वाहेत्युत्तरांमाज्याज्जतिं
ज्जला तथैव पर्युक्षति ।^{१०} पश्चिमे ऽग्नौ स्थालीपाकं श्रपयति ।^{११}
उत्तरतो ऽवदानानि ।^{१२} स्थालीपाकं दूषं मांसमाज्यमिति संनि-
नीय शंयोः शंयोरिति त्रिः पर्युक्ष्य जुहोति ।^{१३} ॥ १८ ॥

भवाय स्वाहा शर्वाय स्वाहा रुद्राय स्वाहेशानाय स्वाहाग्नये स्विष्ट-
कृते स्वाहेति । १। तथैव पर्युक्ष्य । २। तान्येव संनिनीय । ३। अग्नौ
पश्चिमे । ४। भवान्यै स्वाहा शर्वाण्यै स्वाहा रुद्राण्यै स्वाहेशानान्यै
स्वाहाग्न्यायै स्वाहेति । ५। समानं पर्युक्षणम् । ६। पला विकर्तनात्पला-
शानि प्रागुदञ्च निधाय* ।^७ तेषु लोहितमिश्रमूवथ्यमवधाय ।^८
रुद्रसेनाभ्यो ऽनुदिशति ।^९ आघोषिणः प्रतिघोषिणः संघोषिण्यो
विचिन्वत्यः श्वसनाः क्रव्याद एष वो भागसं जुषध्वं स्वाहेति ।^{१०}
यजमानस्योपतिष्ठते ।^{११} ॥ १९ ॥

भूपते भुवपते भुवनपते भूतपते भूतानां पते महतो भूतस्य पते
मृल नो द्विपदे च चतुष्पदे च पञ्चवे मृल नस्य द्विपदस्य चतुष्पदस्य
पशून्त्यो ऽस्मान्देष्टि यं च वयं द्विभ्यो दुरापूरो ऽसि सच्छायो ऽधि-

* Comm. अनुदिशतीति सूचकः ।

नामेन । तस्य ते धनुर्हृदयं मन इषवश्चतुर्विसर्गस्तं त्वा तथा
वेद नमस्ते अस्तु सोमस्त्वावतु मा मा हिंसीः ।

यावरण्ये पतयतो एकौ जञ्जभताविव ।

महादेवस्य पुत्राभ्यां भवशर्वाभ्यां नमः ॥१॥

कद्रुद्रायेमा रुद्राया ते पितरिमा रुद्राय स्थिरधन्वन इति च
सूक्तानि । १। वरो दक्षिणा । २। उपाकरणं प्रोक्षणं पर्यग्निकरण-
मित्यावृतः पाशुवन्धिक्यः । ४। पलाशशाखेति देवतायै वपां देवतायै
हविः स्विष्टकृते चान्येषां पशूनाम् । ५। आग्नेयः सौम्यश्याज्यभागौ
देवतायै वपां देवतायै हविः स्विष्टकृते श्याज्याहुतिश्चानुमतये
स्थालीपाकानाम् । ६। ॥ २० ॥

षलर्या भवन्त्याचार्य ऋत्विक् श्वशुरो राजा स्नानकः प्रिय इति ।
१। उदङ्मुखः प्राङ्मुखो वा

अहं वर्म सादृशानां विद्युतामिव सूर्यः ।

इदं तमधि तिष्ठामि यो अस्मां अभि दासति ॥

इति कूर्चमध्यास्ते ऽधितिष्ठति वा । २। विराजो दोहो ऽसि विराजो
दोहमशीय मयि पद्यायै विराजो दोह इति पाद्यं प्रतिगृह्णाति । ३।
अर्घ्यमित्युक्तो ऽपः प्रतिगृह्णाति । ४। आचमनीयमित्युक्त आपोहिष्ठीया-
भिस्तिष्ठभिरैकैकयाचम्य । ५। मधुपर्क इत्युक्तो यथा प्राश्निचं तथा
प्रतीक्ष्य । ६। तथा प्रतिगृह्णाति । यज्ञसे ब्रह्मवर्चसायेति विकारः । ७।
प्रतिगृह्णाति सव्ये पाणौ कृत्वाङ्गुष्ठेनोपकनिष्ठिकया च पूर्वार्धदुपहत्य
पूर्वार्धं कांस्यस्य निक्षिप्यति वसवस्त्वामिराजानो भवयन्त्विति । ८।
पितरस्त्वा यमराजानो भवयन्त्विति दक्षिणार्धाद्दक्षिणार्धं । ९।

आदित्यास्त्वा वरुणराजानो भक्षयन्त्विति पश्चार्धात्पश्चार्धे । १० ।
 रुद्रास्तेन्द्रराजानो भक्षयन्त्वित्युत्तरार्धादुत्तरार्धे । ११ । विश्वे त्वा देवाः
 प्रजापतिराजानो भक्षयन्त्विति मध्यादूर्ध्वम् । १२ । सक्तसक्तनग्न्येण द्वि-
 दिस्त्रुष्णीम् । १३ । महाव्याहृतिभिस्त्रिभिरैकैकया प्राश्य । १४ । अनु-
 पाय चतुर्थम् । १५ । ब्राह्मणायोच्छिष्टदानम् । १६ । सर्वपानं वा । १७ ।
 अपो ऽवाभ्यवहरणम् । १८ । श्वनोदेवीयाभिस्तस्यभिरुरो ऽभिमृश्य
 । १९ । समानं प्राणसंमर्शनम् । २० । सुखविमार्जनं च । २१ । आ-
 गोः प्रवदनात्तूष्णीम् । २२ । गौरत्युक्तं^{२३} ओं कुरुत ।^{२४} माता
 रुद्राणामिति जपित्वोमुत्सृजत दणान्यत्त्विति वा ।^{२५} कूर्चः पाद्य-
 मर्धमाचमनीयं मधुपर्को गौरिति वेदयेत वेदयेत ।^{२६} ॥२१॥

इति शाङ्खायनश्रौतसूत्रे चतुर्थोऽध्यायः समाप्तः ।

ओम् ।

आर्षेयान् यूनो ऽनूचानानृत्विजो वृणीते सोमेन यक्ष्यमाणः ।१।
चतुरः सर्वान्वा ।२। चन्द्रमा मे दैवो ब्रह्मोद्युपांशु त्वं मानुष
इत्युचैः ।३। एवं सर्वान् ।४। आदित्यो मे दैव उद्गाता त्वं मानुषः
।५। अग्निर्मे दैवो होता त्वं मानुषः ।६। वायुर्मे दैवो ऽध्वर्युस्त्वं
मानुषः ।७। प्रजापतिर्मे दैवः सदस्यस्त्वं मानुषः ।८। ऋतवो मे
दैव्या होत्राशंसिनो यूयं मानुषाः ।९। भर्गं मे वोचो भद्रं मे
वोचो भूतिं मे वोचः अथं मे वोचो यज्ञो मे वोचो मयि भर्गो
मयि भद्रं मयि भूतिर्मयि श्रीर्मयि यज्ञ इति वृतो जपित्वा कश्चि-
न्नाहीनानुदेश्यन्यस्तार्त्विज्यनीतदक्षिणानामन्यतम इति पृष्ट्वा प्रति-
गृणोति प्रत्याचष्टे वा ।१०। ॥१॥

प्राचीनप्रवणं देवयजनम् ।१। प्रागुदक्प्रवणं यज्ञकामस्य ।२। अनु-
ब्रुवन्यत्र होताहवनीयमादित्यमपश्य पश्येत्तद्ब्रह्मवर्चसकामस्य ।३। शुद्ध-
पत्रे दीक्षा पुण्ये नक्षत्रे समापनं च ।४। ॥२॥

अपराह्णे दीक्षणीयान्नात्रैष्णवीष्टिः ।१। पौर्णमासीविकारः ।२। पञ्च-
दशमामिधेनौका ।३। उपांशुहविः ।४। विराजौ स्निष्टकृतः ।५।
नित्ये वा ।६। उपहृतो ऽयं यजमानो ऽस्य यज्ञस्यागुर उदृचम-
श्रीयेत्याशास्ते ऽयं यजमानो ऽस्य यज्ञस्यागुर उदृचमश्रीयेत्याशास्त
इत्याशिषां स्थान इलायां सूक्तवाके च प्राक्तातीयसवनिक्याः पुरोला-

शेतायाः । ७। न सूक्तवाके यजमानस्य नाम गृह्णाति प्राक् सवनीयात् । ८। पत्नीसंयाजान्ता च । ९। ॥ ३॥

अध्वर्युमन्वारभ्यौद्ग्रभणानि जुहुतं याजमानं मनो मे मनसा दीक्षतां वाग्ने वाचा दीक्षतां प्राणो मे प्राणेन दीक्षतां चतुर्मे चक्षुषा दीक्षतां ओत्रं मे ओत्रेण दीक्षतामिति । १। आजतीर्वा जुहुयात् । २। एकदीक्षे चोपस्थानम् । ३। मनो दीक्षामुपैमीत्याहवनीयम् । ४। वाचं दीक्षामुपैमीति गार्हपत्यम् । ५। प्राणं दीक्षामुपैमीति दक्षिणाग्निम् । ६। अपरिमिता दीक्षास्तासामपवर्गे ॥ ४॥

प्रायणीयेष्टिः । ७। पथ्यां स्वस्तिमग्निं सोमं सवितारं चाज्येनादिति चरुणा । १। स्वस्ति नः पथ्यासु स्वस्तिरिद्धि^२ । अग्ने नयाग्ने त्वं पारय^३ । त्वं सोम प्र चिकितो या ते धामानि हविषा^४ तत्सवितुर्वरेण्यं य इमा विश्वा जातानि^५ सुचामाणं महीमूषु^६ । पञ्चदशसामिधेनीका^७ । उपांशुहविः । ८। नाज्यभागौ भवतः । ९। त्वां चित्रश्रवस्तम यदा-
दिष्टमिति स्विष्टकृतः । १०। शंयन्ता च । ११। ॥ ५॥

क्रीत्वा राजानमाधाय शकटे सोमाय पर्युह्यमाणायेत्युक्तः । १।

भद्रादभि श्रेयः प्रेहि बृहस्पतिः पुरणता ते अस्तु ।

अथेमवस्य वर आ पृथिव्या आरे शन्नून्कृणुहि सर्ववीरः ॥

इत्यन्तरेण वर्त्मनी तिष्ठन्नूच्य । २। इमां धियं शिचमाणस्य वनेषु व्यन्तरिचं सोम यास्त इति चतस्रो ऽनुसंयन्तरेण वर्त्मनी । ३। ब्राह्मामयेण शकटमवस्थाप्य प्रपादयन्ति राजानम् । ४। येन ब्रजेयुस्ते-
नानुसमियात् । ५। या ते धामानि हविषेत्यनुप्रपद्य । ६। अग्नेणाहव-
नीयं दक्षिणा तिष्ठन्नागन्देव इति परिधाय । ७। उपसृष्टोत्सृज्यते

।८। मदन्तीभिरुदकार्यो ऽत ऊर्ध्वमाग्नीषोमप्रणयनात् ।९। ॥६॥
 आतिथ्या वैष्णवीष्टिः ।१। पौर्णमासीविकारः ।२। विष्णोर्नु कं प्र
 तद्विष्णुः ।३। होतारं चिन्नरथं अस्त्रा स्वय इति स्विष्टकृतः ।४।
 अग्निमन्यनीयाश्वासन्ने हविषि ।५। उपांशुहविः ।६। इक्षान्ता ।७। ॥७॥
 उपसृश्य सर्वे ।१। अनाष्टमस्यनाष्ट्यं देवानामोजो ऽनभिश्चस्त्वभि-
 शस्तिपाः । अनभिश्चस्तेन्यमञ्जसा सत्यमुपगेषं सुविते मा धा इति
 सहिरण्यं श्रौवमाज्यं पात्रीस्थं बर्हिष्यासन्नं तानूनघ्नं समवमृश्य ।२।
 उपसृश्याग्रेणाहवनीयं परीत्यांशुनुपसृशन्तो राजानमाषाययन्ते ।

अंशुरंशुष्टे देवं सोमा प्यायतामिन्द्रायैकधनविदे ।

आ तुभ्यमिन्द्रः प्यायतामा त्वमिन्द्राय प्यायस्व ।

आ प्यायसास्मान्सखीन्सत्या मेधया खस्ति ते ।

देव सोम सुत्यामुदृचमशीयेति ।३।

यमादित्या अंशुमा प्याययन्ति यमचितिमक्षितयः पिबन्ति ।

तेन नो राजा वरुणो बृहस्पतिरा प्याययन्तु भुवनस्य गोपाः ॥
 इत्युरांस्त्वभिष्ट्य ।४। उपसृश्य दक्षिणोत्तानान्पाणीन्प्रस्तरे निधाय
 निङ्गुवते सथोत्तानानपराह्णे । एष्टा रायः प्रेषे भगाय च्छतमृत-
 वादिभ्यो नमो द्यावापृथिवीभ्यामिति ।५। आषाढायनप्रभृत्युपसद्युप-
 सदि संस्थितायाम् ।६। ॥८॥

अप्रवर्ग्यः प्रथमयज्ञः ।१। विकल्पः अोजियस्य ।२। उत्तरेण गार्ह-
 पत्यम् ।३। महावीरपात्रेषु साद्यमानेषु पूर्वधा द्वारा शालां प्रपद्य * ४ ।

* अभिष्टौतीति सूत्रभेदः क्लानिर्देशः क्रमार्थः ।

उत्तरेणाहवनीयं खरौ पात्राणि च गत्वा ^५ पश्चादुपोपविश्य ^६ होत-
रभियुहीत्युक्तः ^७ अनवानमेकैकां सप्रणवामभिष्टौति । ^८

ब्रह्म जज्ञानं प्रथमं पुरस्तादि सोमतः सुरुचो वेन आवः ।

स बुध्या उपमा अस्य विष्टाः सतश्च योनिमसतश्च वि वः । ^९

इयं पित्रे रात्रेत्यग्रे प्रथमाय अनुषे भूम नेष्टाः ।

तस्मा एतं सुरुचं द्वारमह्यं घर्मं श्रीणन्ति प्रथमस्य धासेः । ^{१०}

अभि त्वं देवं सवितारमोण्योः कविकृतम् ।

अर्चामि सत्यसवं रत्नधामभि प्रियं मतिं कविम् ।

ऊर्ध्वा यस्यामतिर्भा अदियुतत् सवीमनि ।

द्विरक्षपाणिरमिमीत सुक्रतुः क्षपा खसृपा खरिति वा । ^{११}

अञ्चन्ति यमिति विले ऽज्यमाने । ^{१२} सं सीदस्वेति साद्यमाने । ^{१३}

भवा नो अग्ने सुमनास्तपो व्यग्रे यो नः सनुत्य इत्यङ्गारेषूपोह्यमानेषु

। ^{१४} क्षणुष्व पाज इति पञ्च । ^{१५} परि त्वा गिर्वणो ऽधि द्वयोः । ^{१६}

शुक्रं ते अर्हन्विभर्षि । ^{१७} पतङ्गमक्तं सक्ते द्रप्सस्वेति सूक्ते । ^{१८}

पवित्रं त इति द्वे । ^{१९}

वि यत्यवित्रं धिषणा अतन्वत घर्मं शोचन्तं प्रणवेषु बिभ्रतः ।

समुद्रे अन्तरायवो विचक्षणं चिरक्रो नाम सूर्यस्य मन्वत । ^{२०}

अथं वेन इति सूक्तं नाके सुपर्णमित्युद्धृत्य । ^{२१} गणानां त्वेति

सूक्तम् । ^{२२} वृद्धदेम विदथे सुवीरा इति वीरकामायै वीरं

ध्यायात् । ^{२३} का राधदिति नव । ^{२४} आ नो विश्वाभिरुतिभिरिति

तिष्ठः । ^{२५} प्रातर्यावाणेति पूर्वाह्णे सूक्तम् । ^{२६} आ मातीत्यपराह्णे

। ^{२७} सर्वमीलेद्यावीथमुत्सृज्य वाचम् । ^{२८} उत्तमां परिश्रिय दक्षितो

घर्म इत्युक्ते ऽरुचदित्यभिष्टुत्य । २५ । उत्तमया परिधाय । २६ । उप-
सृश्योत्थायावकाशानामनुवाकेन महावीरमुपस्थायोपसृश्योपविशति
। २७ । ॥ ८ ॥

उप ऋय इति गव्याह्वयमानायाम् । १ । हिंक्षणीतीत्यायत्याम् । २ ।
अभि त्वा देव सवितरित्यभिधीयमानायाम् । ३ । समी वत्सं सं वत्स
इवेत्युपसृज्यमानायाम् । ४ । यस्ते स्तन इति स्तनं वत्से ऽभिपद्यमाने
। ५ । गौरमीमेदित्युन्नीयमाने । ६ । नमसेदुप सीदत संजानाना इत्यु-
पसीदति । ७ । दोहेन गां दुहन्ति सप्ता दशभिरात्मन्वत्

समिद्धो अग्निरश्विना तप्तो वां घर्म आ गतम् ।

दुह्यन्ते गावो वृषणेह धेनवो दक्षा मदन्ति कारवः ॥

समिद्धो अग्निर्वृषणा रयिर्दिवस्तप्तो घर्मो दुह्यते वामिषे मधु ।

वयं हि वां पुरुतमासो अश्विना हवामहे सधमादेषु कारवः ॥

तदु प्रयत्नतममिति दुह्यमानायाम् । ८ । अधुचदुत्तिष्ठ ब्रह्मणस्यत
इत्युत्तिष्ठति । ९ ।

उप द्रव पयसा गोधुगो षु मा घर्मे सिञ्च पय उस्त्रियायाः ।

त्रि नाकमख्यत्सविता दमूना अनु द्यावापृथिवौ सुप्रणीते ॥

इत्याह्वयमाणयोः पयसोः । १० । आ सुते सिञ्चत अयमा नूनमश्वि-
नोर्हृषिरित्यासिञ्च्यमानयोः । ११ । उदु य देवः सविता हिरण्ये-
त्युद्यम्यमाने । १२ । कर्मविपर्यासे यथाकर्म । १३ । प्रैतु ब्रह्मणस्यति-
रिति प्रव्रजत्सु । १४ । नाके सुपर्णमित्यनुसंयन् । १५ । होतृषदन
उपविश । १६ । घर्मस्य यजेत्युक्तः । १७ । उभा पिवतं

तप्तो वां घर्मो नक्षति खहोता प्र वामध्वर्युस्वरति प्रयस्वान् ।

मधोर्दुग्धस्याश्विना तनाया वीतं पातं पयस उस्त्रियायाः ॥

इति समस्ताभ्यां वषट्कृत्य । १८। घर्मस्याग्ने वीहीत्यनुवषट्करोतीति
पूर्वाह्णे । १९। अथापराह्णे । २०। अस्य पिबतं

यदुस्त्रियास्त्राज्जतं घृतं पयो ऽयं सु वामश्विना भाग आ गतम् ।

माध्वी धर्तारा विदथस्य सत्पती तन्न घर्मं पिबतं रोचने दिवः ॥

इति समस्ताभ्यां वषट्कृत्य । २१। तथैवानुवषट्कृत्य । २२।

स्वाहाकृतः शुचिर्देवेषु घर्मो यो अश्विनोश्चमसो देवपानः ।

तमीं विश्वे अमृतासो जुषाणा गन्धर्वस्य प्रत्याह्वा रिहन्ति ॥

इत्यभिष्टुत्य । २३। सखे सखायमित्यायति । २४। गन्धर्व इत्येति

साद्यमाने । २५। तं घेमित्येति प्रागाथिकामावर्त्यति । २६। हवि-

र्हविष्म इति पुरा होमात् । २७। प्राणभक्षो होतुः । २८। प्रत्यक्षो

यजमानस्य । २९। दधिघर्मं च । ३०। ऊतं हविर्मधु हविरिन्द्रतमे

ऽग्रावशाम ते देव घर्मं मधुमतो वाजवतः पितुमत इति भक्षमन्त्रः

। ३१। संसाद्यमानेषु महावीरपात्रेषु

आ यस्मिन्सप्त वासवा रोहन्ति पूर्या रुहः ।

ऋषिर्हि दीर्घश्रुतम इन्द्रस्य घर्मो अतिथिः ॥

इत्यभिष्टुत्य । ३२। सूचवसादिति परिधाय । ३३। उपस्पृश्यात्सृज्यते

। ३४। सुत्ये वाहन्याग्नीष्रीये प्रवर्ग्यः सुते बहिष्पवमाने माध्यन्दिने

च । ३५। प्रस्तरे निऋत्य ॥ १० ॥

उपसदा चरन्ति सप्रवर्ग्यं प्रवर्ग्यं संस्थाप्य । ३६। उपसद्यायेति पूर्वाह्णे

तिस्रः सामिधेनीरनवानमेकैकां सप्रणवां चित्रिराह । १। इमां मे

अग्ने समिधमिति तिस्रो ऽपराह्णे । २। तृतीयेन पूर्वस्था वचनेनोत्तरां

संधायावस्यति । ३। अग्निमावह सोममावह विष्णुमावहेति प्रणवेन
 संधाय । ४। सुगादापनेन सुचावादाय । ५। उर्पाशु यजति । ६।
 अग्निर्दृत्राणि य उय इव ^७ त्वं सोम क्रतुभिरषाहं युत्सु ^८ यः
 पूर्याय तसु स्तोतारः । ^९ यावदादिष्टं कुर्यात् । ^{१०} विपर्यासो ऽपराहे
 याज्यापुरोनुवाक्यानाम् । ^{११} इमां मे अग्ने समिधमिति द्वितीये
 ऽहनि पूर्वाहे तिस्रः समिधेनीः । ^{१२} उपसद्यायेत्यपराहे । ^{१३} यथा
 प्रथमे तथा तृतीये । ^{१४} स्वकालास्तु विवर्धेरन् । ^{१५} अहरर्द्धा
 विपर्यासः । ^{१६} उपवसथे प्रातरुभे चरणे संस्थाप्य । ^{१७} ॥ ११ ॥
 अग्निप्रणयनमप्रवर्ग्ये । १। महावीरपाचोद्दासनं सप्रवर्ग्ये । २। तत्र प्रस्तोता
 साम गायति । ३। तत्र होतुर्निधनोपायः । ४। व्याख्यातमग्नि-
 प्रणयनम् । ५। ॥ १२ ॥

हविर्धानप्रवर्तनायामग्नितः । १। दक्षिणस्य हविर्धानस्योत्तरं वर्त्मान्त-
 रस्य च दक्षिणमन्तरेण तिष्ठन् हविर्धानाभ्यां प्रवर्त्यमानाभ्यामित्युक्तः । २।

अपेतो जन्यं भयमन्यजन्यं च वृचहन् ।

अप चक्रा अवत्सत ॥

इति दक्षिणेन प्रपदेन प्रत्यञ्चं लोगमपास्य । ३। प्रेतां यज्ञस्येति
 तिष्ठन्ननुच्य । ४। द्यावा नः पृथिवी इमं तयोरिद्धृतवद्यमे इवेति
 दक्षिणस्योत्तरं वर्त्मानपनिश्रितो ऽनुसंयन् । ५। अधि द्वयोरिति च्छदि-
 व्या धीयमाने । ६। विश्वा रूपाणि प्रतीति परिश्रीयमाणयोः । ७।
 आ वासुपस्यमिति नभस्स्थयोः । ८। कर्मविपर्यासे यथाकर्म । ९। परि
 त्वा गिर्वण इति परिधाय । १०। यत्र तिष्ठन् प्रथमामग्नवोचत्त-
 त्स्थितोत्सृज्यते । ११। ॥ १३ ॥

मितेषु यज्ञागारेष्वग्नीषोमौ प्रणयन्ति । १ । तत्प्रष्टव्यामूबन्ध्यायाः
संस्थानादन्तरेण चात्वालोत्करौ तीर्थम् । २ । तेन प्रपद्य । ३ । उत्त-
रेणाग्नीषोमं धिष्ण्य सदस्य गत्वा । ४ । उत्तरेणाध्वर्युं यज्ञपात्राणि च
पूर्वया द्वारा ब्राह्मणं प्रपद्य । ५ । ब्राह्मणमुखीयस्य पश्चादुपविश्य । ६ ।
अग्नीषोमाभ्यां प्रणीयमानाभ्यामित्युक्तः । ७ ।

सर्वीर्षि देव प्रथमाय पित्रे वर्ष्माणमस्मै वरिमाणमस्मै ।

अथास्रभं सवितः सर्वताता दिवेदिव आ सुवा भूरि पश्वः ॥

इत्यासीनो ऽनूच्य । ८ । उत्तिष्ठ ब्रह्मणस्यते । ९ । प्रैतु ब्रह्मणस्यतिः
। १० । होता देव उप त्वाग्न इति त्वचौ । ११ । भूतानां गर्भमादध
इति गर्भकामाद्यै गर्भं ध्यायादुत्तरेण सदो ऽनुसंयन् । १२ । आग्नी-
षोमे ऽग्निं निदधति । १३ । अग्ने जुषस्वेत्याहुतौ ह्वयमानायाम्
। १४ । उत्तरेणाग्निं सोमो जिगातीति तिस्रो ऽनुसंयन् । १५ । उप
प्रियमित्याहवनीये ह्वयमानायाम् । १६ । तमस्य राजेति प्रपाद्य-
माने । १७ । अन्तस्य प्रागा इत्यनुप्रपद्य । १८ । दक्षिणे हविर्धाने
राजनि सन्न उत्तरतो दक्षिणा तिष्ठञ्छेनो न योनिं गणानां
त्वास्तभाद् धाम् । १९ । एवा वन्दस्वेति परिधाय । २० । सव्यावृद्ध-
विधानयोः पूर्वस्थां दार्युपविशति । २१ । अपरया द्वारा प्रपाद्यमाने
ऽनुसमेति होता । २२ । समानमनुवचनम् । २३ । दक्षिणावृद्धपरया द्वारा
निष्क्रम्य सव्यावृद्धोत्तरेण हविर्धाने गत्वा तत्रैवोपविशति । २४ ॥ १२ ४ ॥

अग्नीषोमीयेणोपवसथे पशूना यजते । १ । यूपायाज्यमानायेत्युक्तो
ऽज्जन्ति त्वामित्यन्वाह । २ । उच्छ्रीयमाणायेत्युक्त उच्छ्रयस्व वनस्यते
समिद्धस्य अयमाणः पुरस्ताज्जातो जायत ऊर्ध्व ऊ षु ण ऊर्ध्व

नः । १। परिवीथमाणायेत्युक्तो युवा सुवासा इति परिधाय^४ तिष्ठन्-
 न्वाहामिमन्यनीयाः । ५। यज्ञेन यज्ञमिति परिधाय^६ सामिधेनीर-
 न्वाह । ७। पशुदेवतामावाह्यानन्तरं वनस्यतिम् । ८। अध्वर्युं संमृश्य
 तिष्ठति । ९। मित्रावरुणयोस्त्वा प्रधास्त्रोः प्रशिषा प्रयच्छामि यज्ञ-
 स्धारिष्या इति यजमानो मैत्रावरुणाय दण्डं प्रयच्छति । १०। तेनैव
 मन्त्रेण यथार्थं प्रतिगृह्य^{११} दक्षिणेन होतारं दक्षिणाद्यत्पूर्वः प्रति-
 पद्यते । १२। उत्तरेण हविर्धाने दक्षिणेनाग्नीध्रीयं धिष्यं गत्वा पूर्वथा
 द्वारा सदः प्रपद्य स्वस्य धिष्यस्य पश्चादुपविश्यैकादश प्रयाजान्य-
 जति । १३। ॥१५॥

प्रैषा मैत्रावरुणस्य । १। सप्रैषे च पुरोनवाक्याः । २। तथानुवचनानि
 । ३। *प्रहाणस्तिष्ठन्दण्डे पराक्रम्य^४ समिधः प्रेक्षेत्युक्तो होता यच्चदग्निं
 समिधेति प्रेक्षति । ५। आप्रियः प्रयाजयाज्या^६ यदार्पेयो यजमानः
 । ७। समिद्धो अद्य मनुष इति वा सर्वेषाम् । ८। स्वा तु नारा-
 शंसौ तत्प्रयाजस्य । ९। दग्निमिच्छरित्वा पर्यग्नय इत्युक्तो ऽग्निर्होता नो
 अध्वर इति तिस्रो ऽन्वाह । १०। उपप्रेष्य होतरित्युक्तो ऽजैदग्निरित्यु-
 पप्रेषमाह । ११। उक्त उपप्रेषे ऽग्निं होता । १२। ॥१६॥

दैव्याः शमितार उत च मनुष्या आरभध्वसुपनयत मेधा दुर आ-
 शासाना मेधपतिभ्यां मेधम् । १। प्रास्त्रा अग्निं भरतः कृणीत बर्हिस्त्वेन
 माता मन्यतामनु पितानु भ्राता सगर्भ्या ऽनु सखा सयूथः । २। उदी-
 चीनां अस्य पदो निधन्नात्सूर्यं चक्षुर्गमयतादातं प्राणमन्ववसृजतादन्त-
 रिचमसुं दिशः ओचं पृथिवीं शरीरम् । ३। एकधास्य त्वचमाह्यतात्पुरा

* Comm. कृवक्त इव तिष्ठन् ।

गन्धा अपिशसो वपासु खिदतादन्तरेवोद्भाणं वारयध्वात् । ४ । श्येनमस्य
 वचः कृणुतात्प्रशसा बाह्व शला दोषणौ कश्यपेवासाच्छिद्रे ओणौ
 कवषोः स्वेकपर्णाष्टीवन्ता । ५ । षड्विंशतिरस्य वड्म्यस्ता अनुष्ठयोच्या-
 वयताद्वाचं गात्रमस्यानूनं कृणुतात् । ६ । ऊवथ्यगोहं पार्थिवं खनतात्
 । ७ । अन्ता रचः संसृजतात् । ८ । वनिष्टुमस्य मा राविष्टोरुकं मन्य-
 माना नेदस्तोके तनये रविता रवच्छमितार इत्यग्निगौ नवम उच्छासः
 । ९ । अग्निगो शमीध्वं सुशमि शमीध्वंशमीध्वमग्निगो इति चिः
 परिधायोपांशु अपत्युभावपापस्येति । १० । न पशुं संज्ञयमानमीजेत
 । ११ । पृषदाज्यावेक्षणं प्रायश्चित्तम् । १२ । ऋचं वा वैष्णवीं अपेत्
 । १३ ॥ १७ ॥

स्तोकेभ्य इत्युक्तो जुषस्व सप्रथस्तममिमं नो यज्ञमिति च सूक्तमन्वाह
 । १ । स्वाहाकृतिभ्य इत्युक्तो होता यत्तदग्निं स्वाहाज्यस्येति प्रेष्यति
 । २ । आप्रीणामुत्तमा याज्या । ३ । अन्तरेणोत्तमं प्रयाजं वपां च
 वाग्यमनम् । ४ । नाज्यभागौ यजति । ५ । वृधन्वन्तौ वा । ६ । दार्श-
 पौर्षमासिका निगमास्तेषु निगच्छतः । ७ । न प्रैषेषु । ८ । अग्नीषोमा-
 विममिति वपायाः पुरोनुवाक्या । ९ । होता यत्तदग्नीषोमाविति
 प्रैषः । १० । युवमेतानीति याज्या । ११ । यथाप्रपन्नमुपनिष्क्रम्येद-
 माप इति द्रव्येन चालाल उपसृश्योत्सृज्येते । १२ ॥ १८ ॥

पशुपुरोलाशायामन्वितावाग्नीध्रीयमुत्तरेण होतुश्च गत्वा यथा-
 धिष्ण्यमुपविशतः । १ । पश्वर्थानि विभवादर्थं साधयन्ति । २ । पुरोलाशः
 खिष्टकृत्स्नमवाचे ऽपि । ३ । अतुल्यानामनूहेन । ४ । न निगमाः सन्ति
 पशुतन्त्रे सोद्यमानानाम् । ५ । अग्नीषोमा यो अद्येति पुरोलाशस्य

पुरोनुवाक्या । ६। होता यत्तदग्नीषोमाविति ग्रैषः । ७। अग्नीषोमा
 पिष्टतमिति याज्या । ८। इलामग्न इति स्विष्टकृतः पुरोनुवाक्या । ९।
 होता यत्तदग्निं पुरोलाग्नयेति ग्रैषः । १०। अग्निं सुदीतिमिति
 याज्या । ११। इलामुपह्वय पशूना चरन्ति । १२। मनोतायै हविष
 इत्युक्तस्त्वं ह्यग्ने प्रथमो मनोतेति मनोतासूक्तमन्वाह । १३। अग्नी-
 षोमा य आहुतिमिति पश्नाः पुरोनुवाक्या । १४। होता यत्तदग्नी-
 षोमाविति ग्रैषः । १५। अग्नीषोमा हविष इत्यर्धर्चं याज्याया
 विरमत्या वसाहोमात् । १६। ऊते वषट्करोति । १७। देवेभ्यो वन-
 स्यत इति वनस्यतेः पुरोनुवाक्या । १८। होता यत्तद्वनस्यतिमिति
 ग्रैषः । १९। वनस्यते रश्मनयेति याज्या । २०। पिप्रीहि देवानिति
 स्विष्टकृतः पुरोनुवाक्या । २१। होता यत्तदग्निं स्विष्टकृतमिति ग्रैषः
 । २२। अनिगदा याज्या । २३। इलामुपह्वयैकादशानुयाजान्यजति
 । २४। ॥ १८ ॥

देवं बर्हिः सुदेवं देवैरित्यनवानं प्रेष्यति । १। यथा चातुर्मास्त्रेषु तथा
 व्रजति । २। अष्टमनवमावन्तरेणागन्तू । ३। देवो वनस्यतिर्वसुवने वसु-
 धेयस्य वेतु । देवं बर्हिर्वारितीनां वसुवने वसुधेयस्य वेतु । ४।
 सूक्ता प्रेष्येत्युक्तो ऽग्निमद्य होतारमिति सूक्तवाक्यग्रैषमाह । ५। सौमिकं
 सवनीये । ६। शंयोदक्ते यथाप्रपन्नसुपनिष्क्रम्योत्सृज्यते मैत्रावरुणः । ७।
 शालां होता गत्वा पत्नीसंयाजान्तं नक्तं संस्थापयति संस्थापयति
 । ८। ॥ २० ॥

इति शाङ्खायनश्रौतसूत्रे पञ्चमो ऽध्यायः समाप्तः ॥

ओम् ।

व्याख्यातो ऽग्नीषोमीयः प्रकृतिः पशूनाम् । १ । आर्षमास्त्रानं मन्त्राणां
 प्रकृतौ । २ । यथार्थमुत्तरस्थां ततावर्धविकारस्योत्पत्तिरूपेणानभिधा-
 नाच्छब्दविकारमूहं ब्रुवते । ३ । अक्षु विकारो न विद्यते । ४ । यज-
 मानाभ्यां यजमानेभ्यः ^५ मेधपतये मेधपतिभ्यः ^६ मेधौ मेधान् ^७
 आददाद् ^८ । घस्तु घसन्तु ^९ । अघसदघसन् ^{१०} । अघदक्षन्निति वा ^{११}
 रभीयांसाविव रभीयस इव ^{१२} । अयभीदयभीषुः ^{१३} । अवीरधतावी-
 रधन्त ^{१४} । अश्वासुः ^{१५} । अश्व्यासुः ^{१६} । अचीकमेतामचौकमन्त ^{१७} । इत्यर्थ-
 भेदाच्छब्दविकारः । ^{१८} । बर्हिश्चक्षुः ओत्रं प्राणो ऽसुस्वङ्माभिरूष्मा
 ज्ञातिनामानि स्त्रेनं श्रुता कश्यपा कवषा स्त्रेकपर्णोवध्यगोहमस्त्रेति
 चयासमास्त्रातम् ^{१९} । चोदनासंदेहे च । ^{२०} । श्लेषभूतान्यपूर्वाणि । ^{२१}
 आयनिगदाश्च । ^{२२} । एकधैकधा ^{२३} । षड्विंशतिः षड्विंशतिरिति समा-
 सेन वा । ^{२५} । एष सङ्ख्यान्यायः । ^{२६} । एकदेवतद्विदेवतयोश्च
 ब्रुवत् । ^{२७} । पुंवन्निद्युनेषु समान्याम् । ^{२८} । अप्यन्यतरस्याम् । ^{२९} ।
 एवेत्यकारेण संधानं देवतानामधेयस्य स्त्रादेर्द्विदेवत्वस्य । ^{३०} ।
 सकृद्वध्नपशुभेदे । ^{३१} । सूपस्याश्च । ^{३२} । उदगयनस्याद्यन्तयोरै-
 ञ्जाग्रो निरुद्धपशुबन्धः । ^{३३} । सांवत्सरो वा । ^{३४} । काम्या बहवः
 । ^{३५} । अग्निप्रणयनादयो हृदयशूलान्ताः पञ्चवो ऽग्नीषोमीयसवनीयो
 परिहाय्य । ^{३६} । आग्नावैष्णवी च यक्ष्यमाणस्य । ^{३७} । निर्वचनं चाग्नि-
 वाक् । ^{३८} । अन्यत्र चाग्नीषोमीयात्सूक्तवाके नामग्रहणम् । ^{३९} । प्रात-

रनुवाकप्रमृत्त्यादिप्रदिष्टानि श्रुतानुवचनयोः सूक्तानि । २५⁴⁰ । एकां प्रतीयादन्यत्र । २६⁴¹ । ॥१॥

महारात्रे प्रातरनुवाकायामन्वितो ऽयेणाग्नीध्रीयं धिष्ण्यं तिष्ठन्प्र-
पदो जपति । १ । भूः प्रपद्ये भुवः प्रपद्ये स्वः प्रपद्ये भूर्भुवः स्वः प्रपद्य
ओम् प्रपद्ये वाचमृचं प्रपद्ये मनो यजुः प्रपद्ये साम प्राणं प्रपद्ये चतुः
ओचं प्रपद्ये नमो देवेभ्यो नमो देवताभ्यो नमो महते देवाय नमो
गन्धर्वाप्सरभ्यो नमः सर्पदेवजनेभ्यो नमो भूताय नमो भविष्यते
नमः पितृभ्यः प्रतिनमस्कारेभ्यो वो ऽपि नमः । २ । दिशो यथारूप-
मुपतिष्ठते । ३ । ॥२॥

अस्यां मे प्राच्यां दिशि सूर्यश्च चन्द्रश्चाधिपती सूर्यश्च चन्द्रश्च
मैतस्यै दिशः पातां सूर्यं च चन्द्रं च स देवतानामृच्छतु यो नो ऽतो
ऽभिदासतीति प्राचीम् । १ । अस्यां मे दक्षिणस्यां दिशि यमश्च मृत्युश्चा-
धिपती यमश्च मृत्युश्च मैतस्यै दिशः पातां यमं च मृत्युं च स देवताना-
मृच्छतु यो नो ऽतो ऽभिदासतीति दक्षिणाम् । २ । अस्यां मे प्रतीच्यां
दिशि मित्रश्च वरुणश्चाधिपती मित्रश्च वरुणश्च मैतस्यै दिशः पातां मित्रं
च वरुणं च स देवतानामृच्छतु यो नो ऽतो ऽभिदासतीति प्रतीचीम्
। ३ । अस्यां मे उदीच्यां दिशि सोमश्च रुद्रश्चाधिपती सोमश्च रुद्रश्च
मैतस्यै दिशः पातां सोमं च रुद्रं च स देवतानामृच्छतु यो नो
ऽतो ऽभिदासतीति स्यादुदीचीम् । ४ । अस्यां मे ऊर्ध्वायां दिशि
वृहस्पतिश्चेन्द्रश्चाधिपती वृहस्पतिश्चेन्द्रश्च मैतस्यै दिशः पातां वृहस्पतिं
चेन्द्रं च स देवतानामृच्छतु यो नो ऽतो ऽभिदासतीति प्राडूर्ध्वाम्
। ५ । अस्मिन् अन्तरिक्षे वायुश्च वृष्टिश्चाधिपती वायुश्च वृष्टिश्च मैतस्यै

दिशः पातां वायुं च दृष्टिं च स देवतानामृच्छतु यो नो ऽतो
 ऽभिदासतीत्यन्तरिक्षम् । ६ । अस्यां मे पृथिव्यामग्निश्चान्नं चाधिपती
 अग्निश्चान्नं च मैतस्यै दिशः पातामग्निं चान्नं च स देवतानामृच्छतु
 यो नो ऽतो ऽभिदासतीति पृथिवीम् । ७ । बृहद्रथन्तरे म ऊरु वाम-
 देव्यमात्मा यज्ञायज्ञीयं प्रतिष्ठा भूरहं भुवरहं स्वरहमग्नाहमग्नाखणः
 सुजामाणमिति जपित्वा^८ दक्षिणावृताग्नीध्रीये भर्भुवः स्वः स्वाहाग्नये
 स्वाहोषसे स्वाहाग्निभ्यां स्वाहा सरस्वत्यै स्वाहा जुषाणानि महांसि
 सवनान्याख्यस्य व्यन्तु स्वाहेति सुवेण ऊत्वा सव्यादङ्गविधानयोः पूर्वस्यां
 दार्युपविशति । ९ । देवेभ्यः प्रार्थयावभ्य इत्युक्तो हिंक्षत्य मध्यमया
 वाचा प्रातरनुवाकमन्वाह । १० । चीणि पदानि समस्य पङ्क्तीनामव-
 स्तेद्वाभ्यां प्रणुयात् । ११ । आपोरेवतीमनूच्य ॥ ३ ॥

आग्नेयं गायत्रं क्रतुम् । १२ । उपप्रयन्तो अध्वरम्^१ । अग्निमीले
 पुरोहितम्^२ । अग्निं दूतं दृणीमहे^३ । अश्वं न त्वेति दश^४ । जुषस्व
 सप्रथस्तमम्^५ । अभि त्वा गोतमा गिरा^६ । अग्निर्होता पुरोहितः^७ ।
 दूतं वः^८ । अग्ने मृल^९ । अर्चन्तस्त्वा^{१०} । अग्निं स्तोमेन^{११} । उपसद्याय^{१२} ।
 इमे विप्रस्य^{१३} । समिधाग्निम्^{१४} । अग्निं हिवन्तु^{१५} । प्राग्नये वाचम्^{१६} ।
 त्वमग्ने यज्ञानामिति षड्विंशतिः । १७ । अथानुष्टुभम्^{१८} । तेते अग्न
 इत्येका^{१९} । होताजनिष्ट^{२०} । त्वं हि चैतवदिति नव^{२१} । अग्ने कदा त
 आनुषगिति पञ्च । २२ । अथ त्रैष्टुभम्^{२३} । ४ । समस्य यदिति पञ्च^{२४} ।
 यो मर्त्येष्विति चीणि^{२५} । प्र वो देवमिति पञ्च सूक्तानि^{२६} । अग्ने
 बृहन्निति च सप्त^{२७} । अग्नम महा । २८ । अथ बार्हतम्^{२९} । ६ । एना
 वः^{३०} । प्र वो यङ्गम्^{३१} । अग्ने विवस्वदिति द्वादश^{३२} । सखायस्वेत्यष्टौ^{३३} ।

अदशीति चतस्रः^{३४} समिद्धस्त्रिदिति तिस्रः^{३५} अयमग्निः सुवीर्यस्य
 ।^{३६} अथौष्णिहम् ।^{३७} त्वामग्ने मनीषिणः ।^{३८} ईलिष्या हि^{३९} । पुरु
 त्वा ।^{४०} अथ जागतम् ।^{४१} वेदिषद् इति सप्त^{४२} एति प्र
 होता^{४३} यज्ञेन वर्धत^{४४} जनस्य गोपाः ।^{४५} अथ पाङ्गम् ।^{४६}
 अग्निं तं मन्ये ।^{४७} ॥४॥

अथोषस्य^१ गायचम् ।^२ कस्त उष इति तिस्रः^३ प्रति व्या स्रगरी
 ।^४ अथानुष्टुभम् ।^५ उषो भद्रेभिः ।^६ अथ चैष्टुभम् ।^७ उषो
 रुच इति चत्वारि ।^८ अथ बार्हतम् ।^९ प्रत्यु अदशी^{१०}
 सद् वामेन ।^{११} अथौष्णिहम् ।^{१२} उषस्तच्चित्रमिति तिस्रः ।^{१३}
 अथ जागतम् ।^{१४} एता उ त्या इति चतस्रः ।^{१५} अथ पाङ्गम्
 ।^{१६} महे नः ।^{१७} ॥५॥

अथाश्विनं^१ गायचम् ।^२ अश्विना यज्वरीरिष इति तिस्रः^३ प्रात
 र्युजेति चतस्रः^४ आश्विनावश्चावत्येति तिस्रः^५ एषो उषाः^६ गोमदू
 स्त्रिति द्वे^७ दूरादिहेवेति षट्त्रिंशत्^८ उदीरायाम्^९ आ मे इवम्
 ।^{१०} अथानुष्टुभम् ।^{११} आ नो विश्वाभिरुतिभिः^{१२} यदस्य स्यः
 परावतीति सूक्ते^{१३} ।^{१४} अथ चैष्टुभम् ।^{१५} आ भातीति सूक्ते^{१६}
 नासत्याभ्यामिति चौणि^{१७} वस्र रुद्रेति तिस्रः^{१८} युवो रजांसीति
 सूक्ते^{१९} तं युञ्जायामिति सूक्ते^{२०} यावाणेषु^{२१} धेनुः प्रत्नस्य^{२२}
 क उ अवदिति सूक्ते^{२३} सुषे नरेति सूक्ते परिहाय पञ्चपदाम्^{२४}
 आ वां रथो रोदसी बद्धधान इति पञ्च सूक्तानि ।^{२५} अथ बार्ह-
 तम् ।^{२६} इमा उ वां दिविष्टयः^{२७} अथं वां मधुमत्तम इति
 प्रथमा द्वितीया पञ्चमी च ।^{२८} अथौष्णिहम् ।^{२९} युवोहू रथ-

मिति पञ्च ।^{२९} अथ जागतम् ।^{३०} चिञ्चिन्नो अथ ।^{३१} ईलेद्या-
वीयम् ।^{३२} घोषां च सपुत्राम् ।^{३३} अथ पाङ्गम् ।^{३४} प्रति
प्रियतममिति ।^{३५} उत्तमया परिधायोत्सृज्य वाचम् ।^{३६} अथा वाज-
मिति जपति ।^{३७} इति साहस्रः प्रातरनुवाकः ।^{३८} कन्दो
ऽनन्तरेण वा प्रतिपत्समारोहणीयानां चैतस्य समान्नायस्य जौषि
षष्टितानि ।^{३९} ऊर्ध्वं वा ज्ञाद्याथाकामौ ।^{४०} पाङ्गानि
जान्तरियात् ।^{४१} पुरोदद्यादुपांशुं होष्यन्तीति स कालः परि-
धामस्य ।^{४२} आन्तर्यामादाग्यमनम् ।^{४३} ॥६॥

अप इत्य होतरित्युक्तः प्र देवचेति द्वादशीं परिहास्य ।१। नवा-
मूथैकादशीमाहुतावपु ऋयमानायाम् ।२। आहत्तासु दशमीम् ।३।
प्रति यदाप इति दृश्यमानासु ।४। समन्या इति समायतीषु ।५।
आपो न देवीरिति होतृचमसे ऽवनीयमानासु ।६। आ धेनव
इत्यायतीषु सर्वासुक्ता प्रणवेनावस्यति ।७। अध्वर्यवैषीरपा इत्यध्वर्युं
पृच्छति ।८। उतेव नक्षमुरिति प्रत्याह ।९। प्रत्युक्तो निगदं तास्व-
ध्वर्यवाधावेन्द्राय सोममूर्जस्वन्नं पयस्वन्नं मधुमन्नं वृष्टिवनिं वसुमते
रुद्रवत आदित्यवत अशुमते विभुमते वाजवते वृहस्पतिमते विश्व-
देव्यावते ।

यस्य पीत्वा मद इन्द्रो वृत्राणि जह्वनत् ।

प्र स जन्यानि तारिषः^{१०} ॥

अन्वय इत्यध्यर्धमनूय^{११} । * उपोत्यायाध्वर्युमन्वाहृत्योत्तरामध्यर्धा-

* Comm. उपविशतीति सूत्रच्छेदः ।

मनूष्य¹² । उपोत्तमां च सूक्तस्य¹³ उत्तमया परिधाय¹⁴ पर्याट-
त्योपविशति । १¹⁵ ॥ ७ ॥

प्राणं मे पाहि प्राणं मे जिन्व स्वाहा त्वा सुभवं सूर्यायेत्युपांशुं
ह्रयमानमनुप्राणिति । १ । अपानं मे, पाह्यपानं मे जिन्व स्वाहा त्वा
सुभवं सूर्यायेत्यन्तर्याममन्ववानिति । २ । उत्तरेणाहवनीयं बहिष्यव-
मानेन स्तुवते । ३ । दक्षिणतो ब्रह्मा मैत्रावरुणस्योपविश्य । ४ । ब्रह्मन्सो-
व्यामः प्रभास्तरित्युक्तौ । ५ । आयुश्मत्य चक्षो मा गात तनूपाः सान्नः स्तुत
देवस्य सवितुः प्रसव इति अपिता । ६ । ओं स्तुतेति । ७ । प्रसवः सर्वेषां
स्रोत्राणाम् । ८ । असतो मा सद्गमय तमसो मा ज्योतिर्गमयान्ता-
न्यानन्तं गमय मृत्योर्मा मृत्युं गमयेति यजमानः पवमानानुपसरि-
ष्यन् । ९ । श्वेनो ऽसि पत्वा गायत्रच्छन्दा अनु त्वारभे स्वस्ति मा
संपारयास्य यज्ञस्योद्विजमिति स्तुते बहिष्यवमाने । १० । सुपर्णो ऽसि
पत्वा क्षिप्रच्छन्दा इति माध्यन्दिने । ११ । सखासि पत्वा जगच्छन्दा
इत्यार्भवे । १२ । समान उदर्कः । १३ । उपहता देवा अस्य सोमस्य
पवमानस्य विचक्षणस्य भक्ष उप मां देवा ह्रयन्तामस्य सोमस्य पव-
मानस्य विचक्षणस्य भक्षे मनसा त्वा भक्षयामि वाचा त्वा भक्षयामि
प्राणेन त्वा भक्षयामि चक्षुषा त्वा भक्षयामि श्रोत्रेण त्वा भक्षयामीति
स्तुते बहिष्यवमाने ज्ञेता । १४ ॥ ८ ॥

आग्नेयः सवनीयः । १ । ऐन्द्राग्ने वा । २ । ऐकादग्निना वा । ३ ।
एकयूपेऽवैकादग्निनेऽवावर्तते परित्ययणीया रश्नापृथक्ताक्षिस्त्रिः । ४ ।
नानायूपेषु । ५ । अग्निष्ठे परित्ययणीयासुक्ता नवसु सप्तसप्ताह । ६ ।
एकादशे ऽन्तरेण परित्ययणीयां प्रगाथं च यान्वो नर इति च

सूक्तप्रेषमवाह । ७ । उत्तमयोपश्रयमनुमन्त्रयते । ८ । पूर्वधुस्त्रितेज-
परिवीषमाणेषु पूर्वथा परिदध्यात् । ९ । संतानार्थं वार्धर्चनैव काञ्चेत्
। १० । समानजातीया अनुसमियात् । ११ । यथोत्तमे तथोद्देन
। १२ । पशुदेवतामावाह्य वनस्पतिं च ।^{१३} इन्द्रं वसुमन्तमावहेन्द्रं
रुद्रवन्तमावहेन्द्रमादित्यवन्तमृधुमन्तं विभुमन्तं वाजवन्तं वृहस्पति-
मन्तं विश्वदेव्यावन्तमावहेति सवनदेवताः ।^{१४} नान्येषु निगम-
स्थानेषु^{१५} निगच्छन्ति । १४ । सूक्तवाके वा ।^{१६} अध्वर्यू संवृष्ट
प्रवरानुपूर्व्येण प्रवृताऽऽती जुहोति ।^{१७} जुष्टो वाचो भूयासं जुष्टो
वाचस्यतेर्देवि वाग्यत्ते वाचो मधुमन्तमं तस्मिन्मो अथ धात्वाहा
सरस्वत्या इति पूर्वाम् ।^{१८} तृष्णीसुत्तराम् ।^{१९} ॥ ८ ॥

अग्ने नयेति तिस्रो भुवो यज्ञस्य प्र वः शुक्राय प्र कारव
इत्याग्नेयस्य । १ । आ नो दिवो वृहतः पर्वतादा सरस्वतीं देवयन्तः
सरस्वत्यभि नः पावीरवी कन्या प्र चोदधेमा जुह्वाना इति
सारस्वतस्य । २ । त्वं सोम प्र चिकितस्त्वमिमा ओषधीः सोमो धेनुं
या ते धामानि दिव्यषाण्डं युत्सु या ते धामानि इविषेति सौम्यस्य
। ३ । पूषेमा आशाः प्रपथे पथां पथस्यथः शुक्रं ते यास्ते पूषन्पूषा
सुवन्धुरिति पौष्णस्य । ४ । आ दैव्या वेधसं वृहस्पतिः समजयत्स हि
शुचिः स शुष्टुभा स ऋकता स आ नो योनिमिति बार्हस्पत्यस्य
। ५ । विश्वे अथ महतो विश्व ऊती यं देवासो ऽवथ विश्वे देवा
शुभ्रत ये के च आ ते हि यज्ञेषु यज्ञियास ऊमाः स्त्रीर्षे वर्हि-
वीति वैश्वदेवस्य । ६ । इन्द्रं नर इन्द्रो राजेन्द्र चक्षुर्हं न आ नो
विद्याभिरुतिभिः सजोषा आ ते शुष्यो वृषभ इत्येन्द्रस्य । ७ । गोम-

दशवद्धये नरः शुची वो ऽरा इवेष्टा वः ग्रमं धूयमसामिति मास-
तस्य ।८। उभा वामा वृषदृष्टा ता धोधिष्टं शुचिं नु गौर्भिर्विप्रः प्र
वर्षणिभ्य इत्यैन्द्राग्रस्य ।९। आ नो देवः सविता पायमाण आ देवो
चातु सविता यन्मैर्वाभमद्य ये ते पन्था अश्वभ्यं तद्विव इति सावि-
चस्य ।१०। अस्तधाद् द्यां तन्ना चाम्यव ते हेस एवा वन्दस्त्रेमां
धियं शिचमाणस्योदुत्तमं वरुणेति वारुणस्य ।११। इत्यैकादशिन्या-
नाम् ।१२। ये चैवंदेवताः पञ्चवः ।१३। ॥१०॥

इन्द्रा नु पूषणेत्यैन्द्रापौष्णस्य ।१। सोमापूषणेति सोमापौष्णस्य
।२। सं वां कर्मणेत्यैन्द्रावैष्णवस्य ।३। नासत्याभ्यामित्याग्निनस्य ।४।
विष्णोर्नु कमिति वैष्णवस्य ।५। रचीति रात्र्याः ।६। भूरिं वे इति
द्यावापृथिवीयस्य ।७। जनीयन्त इति तिस्रः स वावृधे दिव्यं सुपर्णं
यस्य व्रतं पञ्चवो यन्मि सर्वे यस्य व्रतमुपतिष्ठन्त आपः ।

यस्य व्रते पुष्टिपतिर्निविष्टसं सरस्वन्तमवसे ऊवेम ॥

इति सारस्वतः ।८। य इमा विश्वा भुवनानीति वैश्वकर्मणस्य चतुर्थीं
परिहाय ।९। आ ते पितरिति रौद्रस्य ।१०। अहं रुद्रेभिरिति
वाग्देवत्यस्य ।११। तिस्रस्त्रिस्तः पूर्वाः पुरोनुवाक्या वपायाः पुरो-
क्षाग्रस्य पश्चोक्षिस्तस्त्रिस्त उत्तरा याज्याः ।१२। नैके पशुपुरोक्षाग्रं
सवनीयस्य ।१३। कर्म तु न्यायः ।१४। सावित्रवाग्देवत्यौ चोपांसु ।१५।
अवर्तते पशुगणे मनोता ।१६। परिब्रथणीयादि व्रपान्तं प्रातःसवने
पशुकर्म कृत्वा निष्क्रम्य तथैवोपसृष्ट्य चालाखे ।१७। ॥११॥

धिष्यन्तानुपस्त्राय सदः प्रसर्पन्ति ।१। अग्रेषु हविर्धाने तिष्ठन्त-
स्तन्मौक्तमाणाः ।२। सस्त्रासि कृशानो रौद्रेणानीकेन पाहि मा अग्रे

सूक्तशेषमन्वाह । ७ । उत्तमयोपशयमनुमन्त्रयते । ८ । पूर्वदुहस्त्रितेस्व-
 परिवीथमाणेषु पूर्वया परिदध्यात् । ९ । संतानार्थं वार्धर्चेनैव काञ्चेत्
 । १० । समानजातीया अनुसमियात् । ११ । यथोत्तमे तथोहेन
 । १२ । पशुदेवतामावाह्य वनस्पतिं च ^{१३} इन्द्रं वसुमन्तमावहेन्द्रं
 रुद्रवन्तमावहेन्द्रमादित्यवन्तमृभुमन्तं विभुमन्तं वाजवन्तं बृहस्पति-
 मन्तं विश्वदेव्यावन्तमावहेति सवनदेवताः । ^{१४} नान्येषु निगम-
 स्थानेषु ^{१५} निगच्छन्ति । १४ । सूक्तवाके वा । ^{१६} अध्वर्युं संमृश्य
 प्रवरानुर्व्येण प्रवृताङ्गती जुहोति । ^{१७} जुष्टो वाचो भूयासं जुष्टो
 वाचस्पतेदवि वाग्यन्ते वाचो मधुमत्तमं तमिन्नो अद्य धात्स्वाहा
 सरस्वत्या इति पूर्वाम् । ^{१८} तूष्णीमुत्तराम् । ^{१९} ॥ ८ ॥

अग्ने नयेति तिष्ठो भुवो यज्ञस्य प्र वः शुक्राय प्र कारव
 इत्याग्नेयस्य । १ । आ नो दिवो बृहतः पर्वतादा सरस्वतीं देवयन्तः
 सरस्वत्यभि नः पावी रवी कन्या प्र चोदसेमा जुङ्गाना इति
 सारस्वतस्य । २ । त्वं सोम प्र चिकितस्त्वमिमा ओषधीः सोमो धेनुं
 या ते धामानि दिव्यषास्वं युत्सु या ते धामानि हविरेषेति सौम्यस्य
 । ३ । पूषेमा आग्नाः प्रपथे पथां पथस्यथः शुक्रं ते यास्ते पूषन्पूषा
 सुवन्धुरिति पौष्णस्य । ४ । आ दैव्या वेधसं बृहस्पतिः समजयत्स हि
 शुचिः स सुष्टुभा स ऋक्ताता स आ नो योत्तिमिति बार्हस्पत्यस्य
 । ५ । विश्वे अद्य मरुतो विश्व ऊती यं देवाषो ऽवय विश्वे देवाः
 शृणुत ये के च जमा ते हि यज्ञेषु यज्ञियास जमाः स्त्रीर्णं बार्ह-
 षीति वैश्वदेवस्य । ६ । इन्द्रं नर इन्द्रो राजेन्द्र चक्षुरुं न आ नो
 विश्वामिहृतिभिः सजोषा आ ते शुश्रूषो वृषभ इत्येन्द्रस्य । ७ । गोम-

इन्द्रावद्भुधे नरः शुची वो ऽरा इवेद्या वः शर्म धूममस्मानिति मारु-
तस्य । ८। उभा वासा वृत्रहणा ता योधिष्टं शुचिं नु गीर्भिर्विप्रः प्र
वर्षणिभ्य इत्यैन्द्राग्नस्य । ९। आ नो देवः सविता चायमाण आ देवो
द्यातु सविता यन्तैर्वाममद्य ये ते पन्था अस्मभ्यं तद्विव इति सावि-
वस्य । १०। अस्तभ्नाद् द्यां तत्त्वा याम्यत्र ते हेस एवा वन्दस्वेमां
धियं शिञ्जमाणस्योदुत्तमं वरुणेति वारुणस्य । ११। इत्यैकादशिता-
गाम् । १२। ये चैवंदेवताः पञ्चवः । १३। ॥ १०॥

इन्द्रा नु पूषणेत्यैन्द्रापौष्णस्य । १। सोमापूषणेति सोमापौष्णस्य
। २। सं वां कर्मणेत्यैन्द्रावैष्णवस्य । ३। नासत्याभ्यामित्याश्विनस्य । ४।
विष्णोर्नु कमिति वैष्णवस्य । ५। राज्ञीति रात्र्याः । ६। भूरिं दे इति
द्यावापृथिवीयस्य । ७। जनीयन्त इति तिस्रः स वावृधे दिव्यं सुपर्णं
यस्य व्रतं पञ्चवो यन्ति सर्वे यस्य व्रतमुपतिष्ठन्त आपः ।

यस्य व्रते पुष्टिपतिर्निविष्टस्तं सरस्वन्तमवसे ऊवेम ॥

इति सारस्वतः । ८। य इमा विश्वा भुवनानीति वैश्वकर्मणस्य चतुर्थीं
परिहाय । ९। आ ते पितरिति रौद्रस्य । १०। अहं रुद्रेभिरिति
वाग्देवत्यस्य । ११। तिस्रस्तिस्रः पूर्वाः पुरोनुवाक्या वपाद्याः पुरो-
क्षाग्रस्य पञ्चोस्तिस्रस्तिस्र उत्तरा याज्याः । १२। नैके पशुपुरोक्षाग्रं
सवनीयस्य । १३। कर्म तु न्यायः । १४। सावित्रवाग्देवत्यौ सोपांशु । १५।
आवर्तते पशुगणे मनोता । १६। परिव्ययणीयादि वपान्ते प्रातःसवने
पशुकर्म कृत्वा निष्क्रम्य तथैवोपसृष्ट्य चालले । १७। ॥ ११॥

धिषण्यनुपस्थाय सदः प्रसर्पन्ति । १। अग्रेण हविर्धाने तिष्ठन्त-
स्तन्मीचमाणाः । २। संराक्षसि ह्यग्नानो रौद्रेणानीकेन पाहि मा अग्ने

पिष्टहि मा नमस्ते अस्तु मा मा हिंसीरित्याह्वनीयम् । ३ । रौद्रा-
 दिरुदर्कः । ४ । अनुदर्को वा । ५ । अपिचो ऽसि दुवस्त्रानिति मथि-
 त्वानुप्रहृतम् । ६ । परिषद्यो ऽसि पवमान इत्यास्तवम् । ७ । प्रतक्वासि
 नभस्त्रानिति चात्वालम् । ८ । कव्यो ऽसि हव्यसूदन इति ग्रामिचम् ।
 ९ । समुद्भो ऽसि विश्वभरा इत्युत्करम् । १० । दक्षिणावृतो विभूरसि
 प्रवाहण इत्याग्नीध्रम् । ११ । प्रपत्त्यमानाः सदस्योपर्यभिष्टशन्ति दिव-
 स्पृष्टमसि मा मा संताप्सीरिति । १२ । ऋतस्य द्वारौ मा मा संताप्त-
 मिति द्वार्यौ संमृश्य^{१३} उत्तरेणाग्नीध्रीयं धिष्ण्यं गच्छन्ति ये प्रत्यश्चो
 धिष्ण्यानतिक्रामन्ति । १३ । मलिस्तुचो ऽसि सगर इत्यासादमष्का-
 वाकस्य । १४ । वज्रिरसि हव्यवाहन इति हेतुर्धिष्ण्यम् । १५ । श्वाचो
 ऽसि प्रचेता इति मैत्रावरुणस्य । १६ । तुथो ऽसि विश्ववेदा इति
 ब्राह्मणाष्कंसिनः । १७ । उग्निगमि कविरसीति पोतुः । १८ । अवस्यु-
 रसि दुवस्त्रानिति नेष्टुः । १९ । अंहारिरसि बभारिरित्यष्कावाकस्य ।
 २० । शुन्ध्युरसि मार्जालीय इत्यवेक्ष्य मार्जालीयम् । २१ । शुन्ध्यु-
 रस्युपसद्य इति ब्रह्मसदनम् । २२ । ऋतधामासि स्वर्ज्यातिरित्यौ-
 दुम्बरीम् । २३ । समुद्रो ऽसि विश्वव्यचा इति सदो ऽनुवीक्ष्य । २४ ।
 अजो ऽस्येकपादिति शालामुखीयम् । २५ । अहिरसि बुध्न्य इति
 प्राजहितम् । २६ । अन्नदास्यन्नपतिरिति व्रतश्रपणम् । २७ । ॥ १२ ॥

अग्नयः सगराः सगराः स्य सगरेण नाम्ना रौद्रेणानीकेन पात
 माग्नयः पिष्टत मा नमो वो अस्तु मा मा हिंमिष्टेति सर्वान् । १ ।
 अध्वनो अधिपतिरसि स्वस्ति नो ऽद्यास्मिन्देव्याने पथि स्तादि-
 त्यादित्यमुपस्थाय^२ मैत्रावरुणप्रभृतय उदस्यो ऽष्कावाकं परिहाय

पूर्वया दारा सदः प्रसर्पन्ति ।^३ विश्वे देवा अनु मा प्रसर्पन्तेन्द्र
 त्रिधातु शरणं यत इन्द्र भयामहे सदसस्त्यतिमद्भुतमिति जपन्तो^४
 ऽग्नेणोत्तरेण सर्वाभ्यिष्णान्गच्छन्ति ।^५ दक्षिणधिष्ण्योदक्षिणधिष्ण्यः
 पूर्वो^६ गत्वा स्वस्यस्वस्य धिष्ण्यस्य पश्चादुपविशति ।^७ उत्तरेण
 सदो गत्वा ब्रह्मापरया दारा सदः प्रपद्य दक्षिणेन मैत्रावरुणं गत्वा
 यथासनमास्ते ।^८ नासंस्थिने सवने ऽपरया दारा निःसर्पन्ति ।^९
 अन्तरेण हेतुमैत्रावरुणस्य च धिष्ण्यावधिष्णागानां विसंस्थितसंचरः
 ।^{१०} उत्तरेण स्वं धिष्ण्यं धिष्णाग्रवताम् ।^{११} पश्चार्धेनाग्नीध्रीय-
 स्योदक्षः ।^{१२} मार्जालीयस्य वा दक्षिणा ।^{१३} अव्यावर्तमानाश्च
 प्रत्यायन्ति ।^{१४} ऊर्ध्वं प्रातःसवनात्समस्तोपस्थानप्रभृतिना प्रस-
 र्पन्ति ।^{१५} आदित्योपस्थानं रात्रिपर्यायेष्वाश्विने च न विद्यते
 न विद्यते ।^{१६} ॥१३॥

इति शाङ्खायनश्रौतसूत्रे षष्ठो ऽध्यायः समाप्तः ।

श्रीम् ।

प्रसूय पुरोलाग्नेः सवनीयैश्चरन्ति । १ । धानावन्तमिति पुरोनुवाक्या
। २ । होता यत्तदिन्द्रं हरिवाँ इत्यनुसवनं प्रैषो यथासमान्नातम् । ३ ।
यथासवनं वितारयति । ४ । तेनैव यजत्युद्धृत्य होतायत्नं होतर्द्यजं च
। ५ । अग्ने जुषस्व नो हविरिति खिष्टकृतः पुरोनुवाक्या । ६ । होता
यत्तदग्निं पुरोलाशानामित्यनुसवनं प्रैषः । ७ । हविरग्ने वीहीति च
याज्या । ८ । ॥ १ ॥

ऐन्द्रवायवमैत्रावरुणावाश्विनश्च द्विदेवत्याः । १ । वायवा याहि
दर्शतेन्द्रवायू इम इत्यैन्द्रवायवस्य पुरोनुवाक्ये । २ । होता यत्तदायुं
होता यत्तदिन्द्रवायू इति प्रैषौ । ३ । अयं पिब शतेना न इति याज्ये
। ४ । अयं वां मित्रावरुणेति मैत्रावरुणस्य पुरोनुवाक्या । ५ । होता
यत्तन्मित्रावरुणेति प्रैषः । ६ । गृणाना जमदग्निनेति याज्या । ७ ।
प्रातर्युजेत्याश्विनस्य पुरोनुवाक्या । ८ । होता यत्तदश्विनेति प्रैषः । ९ ।
वावधानेति याज्या । १० । अनवानं द्विदेवत्यानां पुरोनुवाक्याः
प्रैषांश्चाह । ११ । तथा यजति । १२ । ऐन्द्रवायवस्य नानाप्रणवे
पुरोनुवाक्ये । १३ । याज्ये नानावषट्कारे । १४ । संहृत्युरस्ताज्जपो
येयजामहो ऽनुमन्त्रणश्च । १५ । ॥ २ ॥

एतु वसुः पुरुवसुरित्यैन्द्रवायवं प्रतिगृह्योरौ दक्षिणे निधायान-
पिधानमनवेक्षणं च द्विदेवत्यानामा श्रेषस्यावनयनात् । १ । एतु

वसुर्विद्वसुरिति मैत्रावरुणं प्रतिगृह्य दक्षिणेनैन्द्रवायवं हत्वा दक्षिणतः
पश्चान्निदधाति । १२। ऐतु वसुः संयदसुरित्याश्विनं प्रतिगृह्य दक्षिणेन
पूर्वा हत्वोत्तरतःपश्चान्निदधाति । १३। सोमस्याग्ने वीहीत्यनुवषट्कारः
सर्वासु सोमयाज्यासु द्विदेवत्यर्तुयाजान्परिहाप्यादित्यग्रहसावित्र्यहौ
पान्नीवतं च । १४। उपांशु वा पान्नीवतस्य । १५। ॥ ३॥

उज्जीयमानेभ्य इत्युक्त आ त्वा वहन्तु हरय इत्युज्जीयमानसूक्तम्
। १। होता यच्चदिन्द्रं प्रातः प्रातःसावस्येति द्वैषः । २। इदं ते सोमं
मध्विति यजति । ३। नृचक्षसं त्वा नृचक्षाः प्रतीच इति होतृचक्षमसं
प्रतीक्ष्य^४ वयोधसं त्वा वयोधाः प्रतिगृह्णामीति प्रतिगृह्णोरः संस्पर्श-
यति द्विदेवत्यांस्य । ६। पुनरुज्जीतानां होत्रका यजन्ति । ७। मित्रं
वयमिति मैत्रावरुणः । ८। इन्द्र त्वा वृषभमिति ब्राह्मणाच्छंसी
। ९। मरुतो यस्येति पोता । १०। अग्ने पान्नीरिति नेष्टा । ११। उचा-
न्नायेत्याग्नीध्रः । १२। अयालग्नीदित्युक्ते ऽयालित्याग्नीध्रः । १३। स
भद्रमकर्षा नः सोमं पाययिष्यतीति होता । १४। सोमं भक्षयिष्यन्तो
याज्ञिकैर्नामधेयैरसा उपह्वयस्वेति कर्तारो ऽन्योऽन्यस्मिन्नुपह्वमिच्छन्ते
। १५। वषट्कर्ता प्रथमो भक्षयति । १६। प्रतिभक्षितं द्विदेवत्यशेषं
नाराशंसवतां च यद्वाणां होतृचक्षमसे ऽवनयति ऊते त्वा भक्षितम-
वनयाम्यूर्जस्त्रन्तं देवेभ्य आटुन्नन्तं मध्वमिति । १७। द्विरैन्द्रवायव-
शेषस्यावनयनं तत्राभ्यावर्तते मन्त्रः । १८। अनवसर्जनं च द्विदेव-
त्यानामा शेषस्यावनयनात् । १९। ॥ ४॥

इह वसुः पुरुवसुरित्यैन्द्रवायवमध्वर्यवे प्रगृह्योपहृतौ वायुरिन्द्र-
वायू सह प्राणेन सह वर्चसा तथोरहसुपहृतः सह प्राणेन सह वर्च-

सेति भक्षयित्वा प्रयहणमन्त्रेण पुनः प्रगृह्य भक्षमन्त्रेण पुनर्भक्षयति । १। इह वसुर्विददसुरिति मैत्रावरुणं प्रगृह्य । २। उपहृतौ मित्रावरुणौ सह चक्षुषा सह वर्चसा तयोरहमुपहृतः सह चक्षुषा सह वर्चसेति भक्षयित्वा । ३। आश्विनं प्रदक्षिणं शिरः पर्याहृत्यावेक्ष्य प्रतिपर्याहृत्यावेक्ष्य । ४। इह वसुः संयदसुरित्याश्विनं प्रगृह्य । ५। उपहृतौ देवावश्विनौ सह ओत्रेण सह वर्चसा तयोरहमुपहृतः सह ओत्रेण सह वर्चसेति भक्षयित्वा । ६। उपस्पृश्यामसुपहृतये । ७। उपोद्यच्छन्ति चमसान् । ८। होतृचमसमन्वारभते । ९। असंस्पर्शनं सर्वत्राज्यलेपेन सोमस्य । १०। उपहृत्य प्रस्थितान् भक्षयन्ति । ११। तेजसे त्वा ब्रह्मवर्चसाय भक्षयामीति भक्षमन्त्रः प्रातःसवने । १२। ओजसे त्वेन्द्रियाय भक्षयामीति माध्यन्दिने । १३। प्रजायै त्वा पुष्ट्यै भक्षयामीति तृतीयसवने । १४। शं नो भव हृद इत्युरोऽभिमर्शनौ भक्षयित्वा । १५। सव्ये पाणौ चमसान्कृत्वा दक्षिणेनाप्याययन्ति । १६। आ प्यायस्व समेतु त इत्याप्यायनी प्रातःसवने । १७। सं ते पर्यासीत्युत्तरयोः । १८। प्रस्थितानाप्याययन्ति । १९। आज्ये मरुत्वतीये च । २०। आज्यप्रउगयोर्नाराशंसा निष्केवल्यमरुत्वतीययोर्वैश्वदेवे च । २१। देवो ऽसि नराशंसो यत्ते मेधः स्वर्ज्येतिस्तस्य त ऊमैः पितृभिर्भक्षितस्योपहृतस्योपहृतो भक्षयामीति भक्षमन्त्रः प्रातःसवने नाराशंसानाम् । २२। ऊर्वैरिति माध्यन्दिने विकारः । २३। काक्यैरिति तृतीयसवने । २४। ॥ ५॥

अष्कावाकः सीदेत्युक्तो* ऽग्रेण मद उत्तरेण स्तुतिमुपविश्य^२ ।

* Comm अथवा अष्कावाकः । एतावत्सूत्रमधिकारार्थम् ।

पुरोलाशं प्रतिगृह्णाच्छावाक वदस्वेत्युक्तौ^४ ऽच्छा वो अग्निमवष इति
 तिस्रो ऽन्वाह ।^५ । प्रणवान्निगदम् ।^६ । यजमान होतरध्वर्यो ऽग्नी-
 द्रुह्यन्पोतर्नेष्टुतोपवक्तरिषेधयध्वमूर्जोर्जयध्वं नि वो जामयो जिहतां
 न्यजामयो नि सपत्ना यामनि बाधितासो जेषथाभीलरीं जेषथा-
 भीलर्याः अवद इन्द्रः शृणवदो अग्निः प्रस्थायेन्द्राग्निभ्यां सोमं
 धोचतोपो अस्मान्ब्राह्मणान्ब्राह्मणा ऋयध्वमिति ।^७ । उपह्वमयं
 ब्राह्मण इच्छते ऽच्छावाको धेत्यध्वर्युराह तं होतरुपऋयस्वेति ।^८ ।
 तं होतोपऋयते ।^९ । प्रत्येता वामा सूक्तायं सुमन्यजमानो अय-
 भीदुत प्रतिष्ठोतोपवक् उत नो गाव उपह्वता उतोपह्व इत्युप-
 ऋयमानः ।^{१०} । उत नो गाव उपह्वता इत्यातो ऽनुपऋयमानः
 ।^{११} । अनुपह्वतो ऽच्छावाको निवर्तध्वमिति सूक्तस्य यावच्छकुया-
 तावदनुद्वेत् ।^{१२} । होता वा प्रतिकामिनमच्छावाकं प्रत्युपह्वय
 ।^{१३} । ॥६॥

उन्नीयमानाघेत्युक्तः प्रत्यसौ पिपीषत इत्यच्छावाकः सूक्तमन्वाह
 ।१। प्रातर्यावभिरिति यजति ।२। भक्षिताप्रायितं चमसमध्वर्यवे
 प्रदाय दक्षिणावृद्धपरया द्वारा सदः प्रपद्य स्वस्य धिण्येस्य पश्या-
 दुपविश्य पुरोलाशं प्राप्नोति ।३। पूर्वः प्रसृज्येदच्छावाकीर्यां
 कुर्वात्स्नेन विसंस्थितसंचरेण निष्क्रम्याच्छावाकस्य बहिष्कर्म कृत्वा
 स्वकर्म कुरुते ।४। स्वे तु होता धिण्ये ।५। विकल्पो होत्रकाणां
 याज्यासु ।६। प्रातःसवने^७ ऽनवामन्तो यजन्यध्वर्यवो वा ।७। अच^८
 प्रतयन्ति ।^९ । ऊर्ध्वं सौपासनेभ्यः ।^{१०} । ॥७॥

अथर्तुयाजैश्चरन्ति ।१। होता यच्चदिन्द्रं होत्रादित्यूतुप्रैषैरनवानं

प्रेष्यति । २। तद्या यजति । ३। येन प्रेष्यति सा चाज्योद्धृत्य
 होताश्चमशौयजं च । ४। मैधातिथ्यो वेन्द्र सोमं पिब चतुनेति
 । ५। सोधः प्रैषान्ते श्रूयते सस यजति । ६। होतरेतद्यजेयध्वर्युराह
 । ७। गृहपतिश्च । ८। तयोर्यजति । ९। यवावषङ्कृतं भक्षयन्ति । १०।
 दिरन्ततो होता । ११। सिन्धेदिवैव जिघ्रदच द्विदेवयेषु चेति
 । १२। ॥ ८॥

आज्यं शंसिष्वन्पिता मातरिश्वाच्छिद्रा पदोऽग्निगसौयानुतचि-
 षत्सोमो नीयविस्नीयानि नेषदृहसतिरुक्त्यामदानि शंसिषदिति
 जपित्वा शोमावो ३ इत्याहावः शस्त्रादौ प्रातःसवने तेनाह्नयोपांशु
 तृष्णींशंसम् । १। अग्निर्ज्योतिर्ज्योतिरग्निरित्यवसायेन्द्रो ज्योतिर्ज्योति-
 रित् ३ इत्यवसाय सूर्यो ज्योतिर्ज्योतिः सूर्य इत्यवसाय पच्छो ऽवस्य-
 ग्पुरोऽवसम् । २। अग्निर्देवेद्धः । अग्निर्मन्विद्धः । अग्निः सुसमित् ।
 होता देववृतः । होता मनुवृतः । प्रणौर्यज्ञानाम् । रथीरध्वरा-
 णाम् । अठर्तो होता । तूर्णिर्हव्यवाट् । आ देवो देवान्मवत् ।
 यनदग्निर्देवो देवान् । सो अध्वरा करति जगत्वेदो ३ प्र वो देवा-
 येत्याज्यम् । ३। तस्य प्रथममर्धचं पच्छो ऽवसानम् । ४। मरुत्वतौय-
 वैश्वदेवयोश्च । ५। सूक्तशेषं शस्त्राह्नयोत्तमया परिधायोक्थवीथं
 जपति भा विभा उषाः स्वर्ज्योतिः श्लोकाय त्वोक्थमवाचीति । ६।
 उक्थशा इत्यध्वर्युराह सवासु शस्त्रयाज्यासु । ७। अग्न इन्द्रश्चेति
 यजति । ८। ॥ ९॥

आज्ये संस्थिते सुवते । १। स्तोत्रवतां शस्त्राणामेषेति प्राहो-
 त्तमात्मनीदारादूर्ध्वमाह्वय शंसन्ति । २। प्रउगे ऽन्तरेण माधुच्छन्द-

सांस्तृचानृचो व्यवयन्ति ताः पुरोरुच इत्याचवते । ३। तासां
पुरस्तादाहावः । ४। परिधानीयायै च । ५। षट्पदा वैश्वदेवी । ६।
तस्यां द्वाभ्यांद्वाभ्यामवसाय द्वाभ्यां प्रणौति । ७। सारस्वत्यां विकल्पः ।
शंसेन्न वा । नित्यस्त्वाहावः । ८।

वायुरग्रेणा यज्ञप्रीः साकं गन्मनसा यज्ञम् ।

शिवो नियुङ्क्तिः शिवाभिः ॥

इति सङ्ख्यस्त्वा वायवा याहि दर्शतेति तिसृणां त्रिः प्रथमाम् । ९।

हिरण्यवर्तनी नरा देवा पत्नी अभिष्टये ।

वायुस्तेन्द्रश्च सुमखौ ॥

इन्द्रवायू इम इति तिस्रः । १०।

काव्यथोराजानेषु क्रत्वा दक्षस्य दुरोणे ।

रिशादसा सधस्य आ ॥

मित्रं ऊ३ इति तिस्रः । ११।

दैव्यावध्वर्यू आ गतं रथेन सूर्यत्वचा ।

मध्वा यज्ञं समञ्जाये ॥

अश्विना यज्वरीरिष इति तिस्रः । १२।

इन्द्र उक्थेभिर्भन्दिष्टो वाजानां च वाजपतिः ।

हरिवान् सुतानां सखा ॥

इन्द्रा याहि चित्रभानो इति तिस्रः । १३।

विश्वान्देवान्त्वामहे ऽस्मिन्यज्ञे सजोषसः ।

त इमं यज्ञमागमन्देवासो देव्या धिया ।

ये यज्ञस्य तनूकृतो विश्व आ सोमपीतये ।

ओमासस्वर्षणीधृत इति तिस्रः । १४ ।

वाचामहं देवीं वाचमस्मिन्यज्ञे सुपेशसम् ।

सरस्वतीं हवामहे ॥

पावका नः सरस्वतीति तिसृणामुत्तमया परिधायोक्थवीथं जपति
वाचं मे जिन्व । प्राणं मे तन्म । चक्षुर्मे पाहि । ओचं मे ऽव । वणं
मे यच्छ । तन्वं मे पाहि । यशो मे धेहि । घोषाय त्वोक्थम-
वाचीति । १५ । विश्वेभिः सोम्यं मध्विति यजति । १६ । ॥ १० ॥

तृचाः स्तोत्रियानुरूपाः प्रगाथान्परिहाप्य । १ । आ नो मित्रा-
वरुणा नो गन्तमिति स्तोत्रियानुरूपौ मैत्रावरुणस्य । २ । प्र वो
मित्रायेत्युक्थमुखम् । ३ । प्र मित्रयोरिति नवानामुत्तमया परिधायोप
नः सुतमा गतमिति यजति । ४ । ॥ ११ ॥

आ याहि सुषुमेति ब्राह्मणाच्छंसिनः स्तोत्रियानुरूपौ । १ । शेषः
सूक्तस्योक्थमुखमुत्तमे परिहाप्य । २ । इन्द्र त्वा वषभम् । ३ । उद्धेदभौति
तिसृणामुत्तमया परिधायेन्द्रक्रतुविदमिति यजति । ४ । ॥ १२ ॥

इन्द्राग्नी आ गतं सुतमित्यच्छावाकस्य स्तोत्रियानुरूपौ । १ । शेषः
सूक्तस्योक्थमुखम् । २ । इहेन्द्राग्नी उप ऋय इति पञ्च । ३ । इयं वामस्य
मन्मन इति नवानामुत्तमया परिधायेन्द्राग्नी आ गतं सुतमिति
यजति । ४ । ॥ १३ ॥

मित्रं वयमिन्द्रमिन्द्राथिन इन्द्र अग्नेति स्तोत्रिया बृहत्पृष्ठस्य । १ ।
राथन्तरमच्छावाकः स्तोत्रियमनुरूपं कुरुते । २ । अनुरूपमुक्थमुखम्
। ३ । चतुराहावा हेतकाः । ४ । हेता चातिरिक्तोक्थेषु । ५ । स्तोत्रि-
यानुरूपाभ्यां यथानन्तरमनुरूपात्परिधानीयायै च । ६ । अनुरूपा-

दनन्तरः प्रगाथस्तस्मादूर्ध्वं पञ्चमं मध्यन्दिने । ७। उक्थमुखात्सर्वेषां
रात्रौ । ८। यदाध्वर्युराह प्रशास्तः प्रसुहीत्यो सर्पतेति प्रशास्त आह । ९।
दक्षिणावृत्तो ऽपरया द्वा रा निःसर्पन्त्युत्तरेणौदुम्बरीं दक्षिणेन ब्रह्मा
। १०। अग्रेण शालामुदक्षः । ११। माध्यन्दिनाय सवनाय यथानिः-
सृप्तं प्रसृप्य यथासनमुपविशन्ति । १२। ॥ १४ ॥

आदौ माध्यन्दिनस्य सवनस्य राजानमभिषुञ्चन्ति । १। यावस्तु-
त्पूर्वया द्वा रा हविर्धाने प्रपद्योत्तरस्य हविर्धानस्य दक्षिणं चक्रमग्रेण
दक्षिणा तिष्ठन्सोमोपनहनेन मुखं परिषेक्ष यावद्योषं श्रुत्वा संप्रेषितो
ऽभिष्टौत्यसंतत्त्वस्रर्धर्चशो ऽनवानं वा । २। अभि त्वा देव सवितर्युञ्जते
मन उत युञ्जते धिय आ तू न इन्द्र सुमन्तमा नो भर दक्षिणेनोप
क्रमस्वा भर । ३। आ यायस्व समेतु त इत्याष्याचितवतीर्ना तिसृणां
प्रथमामभिष्टुत्यार्बुदस्य द्वे । ४। द्वितीयामभिष्टुत्यार्बुदस्य द्वे । ५। तृती-
यामभिष्टुत्यार्बुदस्यैकाम् । ६। सृजन्ति त्वा दग्ध क्षिप एतसु त्वं दग्ध
क्षिप एतं सृजन्ति मर्ज्यमिति सृष्टवतीरभिष्टुत्या । ७। आ कलशा अनुषता
कलशेषु धावति परि प्र सोम ते रष इति कलशवतीरभिष्टुत्या
। ८। आप्यायितवतीप्रभृत्येवं विद्धतो द्वितीयो ऽपि सवः । षष्ठौप्रभृ-
तयः पञ्चार्बुदस्य । ९। एवं विद्धतस्तृतीयो ऽपि सवः । तिस्रो ऽर्बुद-
स्यैकादशीप्रभृतयः । १०। यस्मिन्सवे बृहच्छब्दं कुर्वुर्बृहदन्तौति
तत्र । ११। षष्ठीं प्रथमे । १२। वितते पवित्रे पवित्रं त इति द्वे
¹³ वि यत्पवित्रमित्येका ¹⁴ । प्राश्न धाराः प्र धारा अथ प्र ते
धारा इति प्रकरन्तीषु धारासु । ¹⁵ १४। गृहेषु गृह्यमाणेषु याः काम-
येत पावमानीनाम् । ¹⁶ १५। इन्द्रायेन्दो मरुत्वत इति तिस्रो निय-

वृत्ति ११६^{१७} । उत्तमे गृहे गृहीते ऽर्बुदस्योक्तमथा परिधायादा-
योष्णीषमुत्सृज्यते ११७^{१८} । सत्ताहीनानां त्वन्ये ऽहनि ११८ । अर्बुदं
वा शुद्धमभिष्टुयात् ११९^{१९} ॥ १५ ॥

माध्यन्दिनेन स्मृते पवमानेन दधिघर्मेण चरन्ति यदि प्रवर्ग-
वान् ११ । हेतवर्दस्तेत्युक्त उत्तिष्ठताव पश्यतेति प्रथममभिष्टौति
१२ । आतं हविरित्युक्ते द्वितीयां सूक्तस्य १३ । दधिघर्मेण यजेत्युक्त-
स्मृतीयया यजति १४ । अनवानमेकैकां सप्रणवामभिष्टौति १५ ।
तथा यजति १६ । दधिघर्मेस्त्राग्ने वीहीत्यनुवषट्कारः १७ ।

मयि त्वदिन्द्रियं बृहन्मयि दक्षो मयि क्रतुः ।

घर्मस्त्रिशुग्विरोचत आकूत्या मनसा सह ।

विराजा ज्योतिषा सह तस्य दोहमग्नीमहि ।

इति भचमन्त्रः १८ । पशुपुरोलाशेन चरित्वातः पुरोलाशैः सवनी-
यैश्चरन्ति १९ ॥ १६ ॥

माध्यन्दिनस्य सवनस्येति पुरोनुवाक्या ११ । माध्यन्दिने सवन
इति खिष्टकृतः १२ । असावि देवमित्युन्नीयमानसूक्तम् १३ । हेता
यत्तदिन्द्रं माध्यन्दिनस्य सवनस्येति प्रैषः १४ । पिबा सोममभि
यमुयेति यजति १५ । द्वितीया मैत्रावरुणस्य १६ । तृतीया ब्राह्मणा-
वृक्षिनः १७ । अर्वाङ्गेहीति पोतुः १८ । तवायं सोम इति नेष्टुः
१९ । इन्द्राय सोमाः प्रदिषो विदाना इत्वच्छावाकस्य १० । आ-
पूर्णा अस्थेत्याग्नीध्रस्य ११ । न द्विदेवत्यर्तुयाजा उत्तरयोः सवनयोः
१२ । न बहिष्कर्माच्छावाकस्य १३ । समानमन्यत्प्रातःसवनेन
१४ । इत्यामुपहृत्य प्रक्षितान्भक्षयित्वा १५ । एष दक्षिणाकालः १६ ।

द्वादशं शतं गवां दद्यात् । १७ । एकविंशतिप्रभृति वा यथोपपादम् । १८ । ॥ १७ ॥

अग्नये त्वा मह्यं वरुणो ददातु सो ऽमृतत्वमश्नीय । आयुर्दात्र एधि मयो मह्यं प्रतिगृह्णत इति हिरण्यं प्रतिगृह्णाति । १ । रुद्राय त्वा मह्यं वरुणो ददातु सो ऽमृतत्वमश्नीय । गौर्दात्र एधि मयो मह्यं प्रतिगृह्णत इति गाः । २ । बृहस्पतये त्वा मह्यं वरुणो ददातु सो ऽमृतत्वमश्नीय । त्वग्दात्र एधि मयो मह्यं प्रतिगृह्णत इति वासः । ३ । यमाय त्वा मह्यं वरुणो ददातु सो ऽमृतत्वमश्नीय । हयो दात्र एधि मयो मह्यं प्रतिगृह्णत इत्येकशफम् । ४ । प्रजापतये त्वा मह्यं वरुणो ददातु सो ऽमृतत्वमश्नीय । प्राणो दात्र एधि मयो मह्यं प्रतिगृह्णत इत्यन्यत् । ५ । ओमिति वा सर्वम् । ६ । को ऽदात्कस्मा अदादित्यनुमन्त्रयते प्राणि । ७ । उपस्पृशतीतरत् । ८ ।

अस्रद्राता मधुमतीर्देवचा गच्छत प्रदातारमा विशत इति दत्त्वा जपति । ९ । ॥ १८ ॥

इन्द्राय मरुत्वत इत्युक्तः । १ । इन्द्र मरुत्व इति पुरोनुवाक्या । २ । होता यच्चदिन्द्रं मरुत्वन्तमिति प्रैषः । ३ । सजोषा इन्द्र सगण इति यजति । ४ । तं भक्षयित्वा मरुत्वतीयं शंसति । ५ । अध्वर्या शोषावो ३ इत्याहवः शत्वादौ माध्यन्दिने सवने । ६ । प्रातः-सवनिको ऽन्तःशस्त्रम् । ७ । आ त्वा रथं यथोतय इति प्रातिपदं त्वचं शस्त्राह्वय । ८ । इदं वसे सुतमन्ध इत्यनुचरं त्वचं शस्त्राह्वय । ९ । इन्द्र नेदीय एदिहीतीन्द्रनिहवं प्रगाथं शस्त्राह्वय । १० । प्र नूनं ब्रह्मणस्पतिरिति ब्राह्मणस्पत्यं प्रगाथं शस्त्राह्वय । ११ । अग्नि-

नेतेत्येकां शस्त्राङ्गय । १२ । त्वं सोम क्रतुभिरित्येकां शस्त्राङ्गय । १३ ।
 पिबन्त्यप इत्येकां शस्त्राङ्गय । १४ । अनिष्टा उय इति षट्कस्त्राङ्गय
 निविदम् । १५ । मद्दानस्मिन्प्रथमः प्रतिगरः । १६ । एकया भूयसीः
 शस्त्रा विषमर्चानाम् । १७ । मध्ये समर्चानाम् । १८ । एकां शस्त्रा
 दृक्षानाम् । १९ । सूक्तविद्यधावन्ये । २० । प्रथमे त्वाहावः । २१ ।
 उत्तमाः परिशिष्य दत्तौयसवने । २२ । विद्यतं पच्छो निविदः शंसति
 । २३ । उत्तमे पणवः पदे । २४ । सूक्तश्रेष्ठं शस्त्राङ्गयोत्तमया परि-
 धाथो^{२५}क्थवीर्यं अपित्वा ये त्वाहिदित्य इति यजति । ^{२६}२५ ॥ १८ ॥

रथन्तरं पृष्ठं निष्केवत्यस्य । १ । दृहदा । २ । अभि त्वा गुराभि
 त्वा पूर्वपीतय इति स्तोत्रियानुरूपौ प्रगाथौ रथन्तरस्य । ३ । त्वामिद्धि
 हवामहे त्वं ह्येहि चेरव इति दृहतः । ४ । यदावानेति धाय्या । ५ ।
 पिबा सुतस्य रसिन इति प्रगाथो रथन्तरस्य । ६ । उभयं गृणवदिति
 दृहतः । ७ । इन्द्रस्य नु वीर्याणीति रथन्तरपृष्ठे । ८ । तसु दृष्टौति
 दृहतपृष्ठे । ९ । नितरां परिधानीयां शंसेत् । १० । उक्थवीर्यं अपित्वा^{११}
 पिबा सोममिन्द्र मन्दतु त्वेति यजति । ^{१२}११ ॥ २० ॥

उभयसावि । १ । रथन्तरपृष्ठे^१ यः सूक्तात्पूर्वः प्रगाथस्तमुद्धृत्य
 दृहतो योनिं शंसति । २ । दृहतपृष्ठे रथन्तरस्य । ३ । ऊर्ध्वं साम-
 प्रगाथादुत्तरासु संख्यासु । ४ । एतद्योन्यनुशंसनमित्याचक्षते । ५ ।
 दृहद्रथन्तरयोरेवानुशंसेदिति ह स्माह कौषीतकिः । ६ । परिमित-
 शस्यः प्राकृतो ऽग्निष्टोमस्तस्मात्प्रगाथमुद्धरति । ७ । स्तोत्रियायाहावो
 ऽनुरूपाय धाय्यायै प्रगाथाय सूक्ताय निविदे परिधानीयायै च
 । ८ । अश्वो निविदरो वरो वा । ९ । ॥ २१ ॥

वामदेवं मैत्रावरुणस्य । १ । कथा नक्षित्रः कथा त्वं न
जत्येति स्तोत्रियानुरूपौ । २ । कस्तमिन्द्रेति सामप्रगाथः । ३ । सद्यो
ह जातः । ४ । एवा त्वामिन्द्र वज्रिन्नच । ५ । उग्रन्नु घु ण इति
यजति । ६ । ॥ २२ ॥

नौधसं ब्राह्मणाष्मिनो रथन्तरपृष्ठे । १ । श्येतं वृहत्पृष्ठे । २ ।
तं वो दक्षं तत्त्वा यामि सुवीर्यमिति स्तोत्रियानुरूपौ प्रगाथौ
नौधसस्य । ३ । अभि प्र वः प्र सु श्रुतमिति श्येतस्य । ४ । उदु त्ये
मधुमत्तमा इति सामप्रगाथः । ५ । इन्द्रः पूर्भिदिति नौधसे । ६ ।
असावि सोमः पुरुङ्गतेति श्येते । ७ । उदु ब्रह्माणीति समानम्
। ८ । अज्जीषी वज्रीति यजति । ९ । ॥ २३ ॥

कालेयमष्ठावाकस्य । १ । तरोभिर्वस्तरणिरिस्त्रिषासतीति स्तोत्रि-
यानुरूपौ प्रगाथौ । २ । उदिम्बस्य रिच्यत इति सामप्रगाथः । ३ ।
भृय इदावृधे । ४ । इमामू घु । ५ । पिबा वर्धस्वेति यजति
। ६ । ॥ २४ ॥

अस्त्रेषु । १ । प्राथेणायथासमाज्ञातम् । २ । वृहती पूर्वा ककुबा
सतोवृहत्युत्तरा तं प्रगाथ इत्याचरते । ३ । बार्हतो वृहत्यां पूर्व-
स्याम् । ४ । काकुभः ककुभि । ५ । वृहतीं शस्त्रोत्तमं पादं प्रत्या-
दायोत्तरस्याः प्रथमेनावसाय^७ द्वितीयेन प्रणुत्य^८ तं प्रत्यादाय
तृतीयेनावसायोत्तमेन प्रणौति ।^{१०} ६ । तास्त्रिंशो भवन्ति वृहती
पूर्वोत्तरे ककुभौ ।^{११} ७ । वृहद्रथन्तरयोः ।^{१२} ८ । होचकाणां च यत्रैते
पृष्ठे प्रगाथस्ये ।^{१३} ९ । सर्वत्र यज्ञायज्ञीयस्य ।^{१४} १० । इन्द्रनिध्वमाह्वान-
स्यत्यानां च ।^{१५} ११ । अतो ऽन्यत्र बार्हतानाम् ।^{१६} १२ । वृहतीं

ब्रह्मोत्तमं पादं द्विः प्रत्यादायावसायार्धर्चनोत्तरस्याः प्रणृत्य^{१८} द्वितीयं
पादं द्विः प्रत्यादायावसायोत्तमेनार्धर्चनं प्रणौति ।^{१९} तास्त्रिस्तो
बृहत्याः ।^{२०} उत्तमं ककुभः प्रत्यादत्ते ।^{२१} सतोबृहत्या द्वि-
तीयम् ।^{२२} तास्त्रिस्तः ककुभः ।^{२३} स्तोत्रियत्वादनुरूपत्वाद्वा
॥ २५ ॥

एतं धर्मं प्रगाथा लभन्ते ।^{२४} इन्द्रनिहवो स्तोत्रियः । १ ।
ब्राह्मणस्यत्याश्च । २ । द्वाभ्यामवसायद्वाभ्यामवसायैकेन प्रणौति पङ्क्ती-
नाम् । ३ । पञ्चस्त्रिष्टुब्जगतीनामक्षरपङ्क्तीनां द्विपदानां च । ४ ।
सप्रणवो द्वितीयश्च चतुर्थश्च । ५ । यास्तु पञ्चपदास्त्रिष्टुभे प्राये जागते
वा यत्र पुनःपदं स्यात्तौ तत्र समस्येन्न पदेन पुनःपदस्य विप्रयोगो
ऽस्ति । ६ । उत्तमावपुनःपदे । ७ । द्वाभ्यामवसायद्वाभ्यामवसाय द्वाभ्यां
प्रणौति षट्पदानां पुनःपदानाम् । ८ । द्वाभ्यामवसायापुनःपदानामे-
केन प्रणौति द्वाभ्यामवसायैकेन । ९ । अष्टाक्षरस्तु प्रणवनीयः । १० ।
एकेनावसाय सप्तपदानां द्वाभ्यां प्रणौति द्वाभ्यामवसाय द्वाभ्याम्
। ११ । प्रथमेषु रात्रिपर्यायेषु गायत्राणां स्तोत्रियानुरूपाणां प्रथमा-
न्यादानभ्यस्यन्ति । १२ । मध्यमान्मध्यमेषु । १३ । उत्तमानुत्तमेषु
। १४ । अर्धर्चशो वा प्रातःसवनम् । १५ । स्तोत्रियानुरूपांश्च प्रगा-
थान्परिहाय । १६ । ॥ २६ ॥

त्रिपदा गायत्री । १ । उष्णिक् । २ । पुरउष्णिक् । ३ । ककुप्
। ४ । विराट् च पूर्वा । ५ । चतुष्पदोत्तरा विराट् । ६ । बृहती । ७ ।
सतोबृहती । ८ । जगती । ९ । अनुष्टुप् । १० । त्रिष्टुप् च । ११ । पञ्च
पङ्क्तेः । १२ । षट्समेत्यतिच्छन्दसाम् । १३ । स हि शर्धो न

माहृतमित्यष्टौ । १४ । द्वौ द्विपदायाः । १५ । ते ऽष्टाक्षराः प्राथेष्ट
 । १६ । द्वादशाक्षरा जगत्याः । १७ । तृतीयौ चोष्णिग्द्वयौ । १८ ।
 सतोष्ट्वयस्त्रय प्रथमतृतीयौ । १९ । मध्यमः ककुभः । २० । प्रथमः
 पुरउष्णिहः । २१ । एकादशाक्षरास्त्रिष्टुबिराजोः । २२ । उत्तरस्या
 दशाक्षराः । २३ । तामचरपङ्क्तिरित्यप्याचक्षते । २४ । पञ्चभिः पञ्चा-
 क्षरैः पदपङ्क्तिः । २५ । षष्ठ्यष्टाक्षरा जगत्याः । २६ । एकेन द्वाभ्या-
 मित्यूमके निचृत् । २७ । अतिरिक्ते सुरिक् । २८ । संपाद्यपादभागे-
 नाहार्यस्यर्चः संमितास्तस्य पादभागेन संपन्नाः । २९ । गायत्र्युष्णि-
 हावनुष्टुब्धयौ पङ्क्तिश्च त्रिष्टुजगत्यावित्यानुपूर्व्यं द्वन्द्वसं चतुर्विंशत्य-
 क्षरादीनां चतुस्तराणां चतुस्तराणाम् । ३० । ॥ २७ ॥

इति शाङ्खायनश्रौतसूत्रे सप्तमो ऽध्यायः समाप्तः ।

ओम्

यथा मध्यन्दिनाद्यैवमूर्ध्वं मध्यन्दिनात्प्रसर्पन्ति । १ । आदौ तृतीय-
सवनस्यादित्यग्रहेण चरन्ति । २ । आदित्येभ्य इत्युक्तः । ३ । आदित्या-
नामवसेति पुरोनुवाक्या । ४ । होता यच्चदादित्यानिति प्रैषः । ५ ।
आदित्यासो अदितिरिति यजति । ६ । नाहुतिमन्वीचते न भक्ष-
यति । ७ । सावित्रग्रहे च । ८ । आर्भवेण स्तुते पवमानेन मनेता-
दौक्षान्तं पशुकर्म कृत्वातः पुरोलाशैः सवनीयैश्चरन्ति । ९ ॥ १ ॥

तृतीये धानाः सवन इति पुरोनुवाक्या । १ । अग्ने तृतीये
सवन इति खिष्टकृतः । २ । इहोप यातेत्युन्नीयमानसूक्तम् । ३ । होता
यच्चदिन्द्रं तृतीयस्य सवनस्येति प्रैषः । ४ । इन्द्रश्चभुभिर्वाजवह्निरिति
यजति । ५ । इन्द्रावरुणा सुतपाविति मैत्रावरुणः । ६ । इन्द्रस्य सोम-
मिति ब्राह्मणाच्छंषी । ७ । आ वो वहन्त्विति पोता । ८ । अमेव
न इति नेष्टा । ९ । इन्द्राविष्णू पिबतमित्यच्छावाकः । १० । इमं
सोममित्याग्नीध्रः । ११ । समानमन्यत्प्रातःसवनेन । १२ । इलामुपहृत्य
प्रस्थितान्भक्षयित्वा¹³ पुरोस्ताशस्य परिवापमिश्रस्य नाराशंसानां सन्नानां
यथाचमसं दक्षिणतस्त्रींस्त्रीन्पिण्डानुपास्यन्त्यत्र पितरो मादयध्वं
यथाभागं पितर आवृषायध्वमिति पिण्डेपिण्डे । १४ ॥ २ ॥

देवाय सवित्र इत्युक्तः । १ । अभूद्देव इति पुरोनुवाक्या । २ ।
होता यच्चद्देवं सवितारमिति प्रैषः । ३ ।

इमूना देवः सविता वरेण्यो दधद्रत्नं दक्षपिद्वभ्य आयुनि ।

पिबात्सोममदन्नेनमिष्टयः परिज्मा चिद्रमते अस्य धर्मणि ॥

इति यजति । ४ । अध्वर्यो शोशोसावो २ इत्याहावः शस्तादौ
तृतीयसवने सोक्थे । ५ । प्रातःसवनिको ऽन्तःशस्तम् । ६ । षोड-
शप्रमृतौ च । ७ । तत्सवितुर्दण्णीमहे ऽद्या नो देव सवितरिति
तृचौ प्रतिपदनुचरौ वैश्वदेवस्य । ८ । अभृद्देव इति सावित्रम् । ९ ।

एकया च दशभिश्च स्मभूते द्वाभ्यामिष्टये विंशती च ।

तिसृभिश्च वदसे त्रिंशता च नियुङ्गिर्वायविह ता वि मुञ्चः । १० ।

प्र द्यावा यज्ञैः पृथिवी च्छतावृधेति द्यावापृथिवीयम् । ११ । मद्वा-
नस्मिन्प्रतिगरः । १२ । सुरूपछद्ममित्येका । १३ । तच्चन्वयमित्या-
र्भवम् । १४ । अयं वेनो येभ्यो मातैवा पित्र इत्येकपातिन्यः । १५ ।
आ नो भद्रा इति वैश्वदेवस्थोत्तमे शिष्टा निविदम् । १६ । परि-
धानीयोत्तमा । १७ । पच्छो द्विरर्धर्चश्चतुतीयम् । १८ । उक्थवीर्यं
जपित्वा विश्वे देवाः शृणुतेममिति यजति । १९ । ॥ ३ ॥

घृतस्य यजेत्युक्तो घृतं मिमिच इत्युपांशु यजति । १ । सौम्यस्य
यजेत्युक्तं सोम पिबभिरिति यजति । २ । घृतस्य यजेत्युक्तं^३

उरु विष्णो वि क्रमस्वोरु जयाय नस्तुधि ।

घृतं घृतयोने पिब प्र प्र यज्ञपति तिर ॥

इत्युपांशु यजति । ३ । विकल्पः परीज्यायाम् । ४ । सौम्यं हेता-
वेत्त्याङ्गुलिभ्यां सर्पिरुपसृशति । ५ । चक्षुष्या अग्निं चक्षुर्मे पाहीति
चक्षुषी विमार्ष्टि । ६ । ॥ ४ ॥

अग्नीत्याज्ञीवतस्य यजेत्युक्त ऐभिरग्ने सरथमित्युपांशु यजति । १ ।
अभक्षयित्वा महमादाय पूर्वया दारा सदः प्रपद्य । २ । उत्तरतो

नेष्टारमुपोपविश्य । ३ । उपस्थे वा । ४ । नेष्टरूपङ्गयस्वेत्युक्ता । ५ ।
भक्षयित्वापसृश्य । ६ । यथेतं प्रत्येत्य । ७ । ॥ ५ ॥

यज्ञायज्ञीयं स्तोत्रमाग्निमारुतस्य । १ । वैश्वानराय पृथुपाजस
इति वैश्वानरीयम् । २ । आ ते पितरित्येका । ३ । प्रलक्ष इति
मारुतम् । ४ । यज्ञा यज्ञा वो अग्नये देवो वो द्रविणोदा इति
स्तोत्रियानुरूपौ प्रगाथौ यज्ञायज्ञीयस्य । ५ । प्र तव्यसीमिति
जातवेदसीयम् । ६ । आपोहिष्ठीयास्तिस्रः । ७ । उत नो ऽहिर्बुध्नः
शृणोत्वित्येका । ८ । देवानां पत्नीरिति द्वे । ९ । राकामहमिति द्वे
। १० । अविद्वच्चमित्यन्तरपङ्क्तयस्तिस्रः । ११ । उदीरतामिति पैत्र्य-
स्तिस्रः । १२ । इमं यम मातली कयैरङ्गिरोभिरिति याम्यः । १३ ।
खादुष्किलीयास्तिस्रः । १४ । मदानासु प्रतिगरः । १५ । ययोरो-
जसा विष्णोर्नु कं तन्तुं तन्वन्नित्येकपातिन्यः । १६ । एवा न इन्द्रो
मघवेति परिधायो^{१७}वैथीयं जपित्वा^{१८}ग्ने मरुद्भिः शुभयद्भिरिति
यजति । १७ । ॥ ६ ॥

प्रथमा निविन्मरुत्वतीयस्य । १ । द्वितीया निष्केवल्यस्य । २ ।
तृतीयाप्रभृतयो वैश्वदेवाग्निमारुतयोः । ३ । उत्तमा षोडशिनः । ४ ।
यावन्ति सूक्तानि तावत्यो निविदः । ५ । सूक्तस्यसूक्तस्याष्टावः पुर-
स्तात् । ६ । निविदोनिविदस्य । ७ । एकैकस्याष्टैकपातिन्याः । ८ ।
परिधानीयाथै च । ९ । वैश्वदेवे प्रतिपदनुचरयोः । १० । आग्निमा-
रुते स्तोत्रियानुरूपयोः । ११ । आपोहिष्ठीयानाम् । १२ । देवानां
पत्नीनाम् । १३ । राकायाश्च । १४ । अन्तरपङ्क्तीनाम् । १५ । पैत्री-
णाम् । १६ । यामौनाम् । १७ । खादुष्किलीयानां च । १८ । वियतं

ब्रह्मं वैश्वदेवस्य । १८ । अभ्यगमाग्निमादृतस्यापोहिष्ठीयाः परिहाय
। २० । अप्सु सोमान्सादयित्वानुयाजादि श्रयन्तं पशुकर्म कृत्वा ॥ ७ ॥

हारियोजनेन चरन्ति । २१ । तिष्ठा सु कमिति पुरोनुवाक्या
। १ । धानाः सोमानामिन्द्रेति प्रैषः । २ । युनज्मि त इति याज्या
। ३ । धानाः सोमानामग्ने वीहीत्यनुवषट्कारः । ४ । सोमस्याग्न इति
वा । ५ । अप्सु धूतस्य देव सोम ते मतिविदो नृभि द्युतस्तोचस्य
ब्रह्मस्तोचस्येष्टयजुषो यो ऽश्वसनिर्गोसनिर्भक्षस्य त उपहृतस्योपहृतो
भक्त्यामीति प्राणभक्षान्भक्षयित्वा धाना व्यादधते । ६ । भूयिष्ठा
हेता लिप्सेत । ७ । येन प्रातःसवने प्रसर्पन्ति तेन निःसर्पन्ति । ८ ।
यथा च त्यदसव इति धिष्ण्यान्समीक्ष्याग्नीध्रीयमुत्तरेणाहवनीय-
मायन्ति । ९ । भूर्भुवः स्वः स्वाहा स त्वं नो अग्ने ऽवमस्त्वं नो
अग्ने वरुणस्य तदस्तु मित्रावरुणेत्याग्नीध्रौये प्रायश्चित्ताहुतौर्जुङ्गति
। १० । आपुर स्ता मा प्रजया पशुभिः पूरयतेत्याहवनीयस्य भक्षान्ते
धाना न्युष्य ॥ ८ ॥

पञ्चपञ्च ब्रह्मलानादधते । ११ । आत्मकृतस्यैनसो ऽवयजनमसि
मनुष्यकृतस्यैनसो ऽवयजनमसि पितृकृतस्यैनसो ऽवयजनमसि देव-
कृतस्यैनसो ऽवयजनमसि यच्चाहमेनो विदांश्चकार यच्चाविदांस्तस्य
सर्वस्यावयजनमसीति । १ । सव्यावृत उत्तरेणाहवनीयमपु सोमा-
न्यथाचमसं पश्चादुपोपविश्य पवित्राण्यवधाय चेष्टयन्ते^२

समापो अङ्गिरस्मत समोषधयो रसेन ।

सं रेवतीर्जगतीभिः पृथ्यन्तां सं मधुमतीर्मधुमतीभिः पृथ्यन्ता-
मिति । १^१ । समुपहृताः स्म इति । ३^३ । अप्सु धूतस्य देव सोम ते

मतिविदो यो ऽस्यसनिर्गोसनिर्भक्षस्तस्य त उपहृतस्योपहृतो भक्षया-
मोति प्राणभक्षन्भक्षयित्वा ।^६। अष्ठायं वो ययोरोजसेति प्राची-
निर्नौयोदीचीर्वा ।^६। समुद्रं व इत्यभिमन्त्र्य ।^७। श्नोदेवीया-
भिक्षतस्तुभिरुरो ऽभिमृश्य ।^८। समानं प्राणसंमर्शनं सुखविमार्जनं
च ।^९। दक्षिणावृत आग्नीध्रीये दधि प्राश्य यथा दधिभक्षम् ।^{१०}।
पक्षीसंथाजान्संस्थाप्य ऊतेषु समिष्टयजुःषु ॥ ८ ॥

अवमृथमवेति ।^{११}।

पुनर्मामैलिक्रियं पुनरात्मा द्रविणं ब्राह्मणं च ।

पुनरग्नयी धिष्णरासो यथा स्थानं धारयन्तामिहैव ॥

इति यजमानो धिष्णरान्समीच्या^१नानूबन्ध्यायां वा संस्थिताकामृ-
त्विजः समीचेत

उभा कवी युवाना सत्यादा धर्मणा

सत्यस्य धर्मणस्यती वि सख्यानि रुजामहे ॥

इति ।^२। उहं हि राजेत्यनुसंयन् ।^३। सर्वे साधो निधनमुप-
यन्ति ।^४। नमो वरुणायाभिष्टितो वरुणस्य पात्र इत्यप्सु पादमव-
धाय ।^५। ॥ १० ॥

वारुणीष्टिः । १। पौर्णमासीविकारः । २। अस्त्रग्रे ऽप्सु ने सोम
इति वायुमन्तौ । ३। तिष्ठन्यजति । ४। उदुत्तमं वरुणाव ते हेला
। ५। स त्वं नो अग्रे ऽवमस्त्वं नो अग्रे वरुणस्य विदानित्यग्नीवरु-
णावादिशति । ६। न निगदमाह । ७। ब्रूयादा । ८। अपवर्हिषः
प्रयाजानुयाजान्यजति । ९। प्रयाजादिरनुयाजान्ता । १०। खिष्ट-
कृन्ता वा । ११। आन्यभागौ वा परिहायानुयाजौ च । १२।

यन स्त्रियावकुतं येनापामृशतं सुराम्
 येना कामभ्यषिञ्चतं येनेमां पृथिवीं महीम्
 यदा तदश्विना यशस्तेन मामभिषिञ्चतम् ।

इति होताभ्युचते । १३ ।

उपेच्छ्वेन चक्षुषा गृहान्परैमि मानुषः ।

इत्यागच्छन्यजमानः । १४ ।

इहे सद्भस्त्रदक्षिणे अपि पूषा नि षीदतु ।

इत्युपविशाहवनीये समिधावादधाति देवानां समिदधीति पूर्वां¹⁵
 तृष्णीमुत्तराम् । १५ । तृष्णीं पत्नीं गार्हपत्ये । १६ । ॥ ११ ॥

प्रायणैययोदयनीया व्याख्याता । १ । विपर्यासो याज्यापुरोनु-
 वाक्यानां खिष्टकृतः परिहाय । २ । पथ्यां खस्तिं चतुर्थीं यजति
 । ३ । तृतीयं सवितारम् । ४ । मित्रावरुणी च वशानूबन्ध्या । ५ ।
 पयस्या वा । ६ । आ वां मित्रावरुणा तत् सु वां मित्रावरुणा नो
 मित्रावरुणेति पुरोनुवाक्याः । ७ । युवं वत्साणि यद्वह्निं प्र बाह्वेति
 याज्याः । ८ । दीक्षणीयाप्रभृत्यानूबन्ध्यायाः संस्थानान्न वेदे पत्नीं
 वाचयति न स्तृणाति । ९ । अनूबन्ध्यायां वाचयित्वायेणाग्नीध्रीयं
 धिष्णं स्तृणाति । १० । मापो मौषधीर्हिंसीः शुगसि यं दिशस्तं
 ते शुगच्छतु ।

धाक्षोधाक्षो राजंस्ततो वरुण नो मुञ्च ।

यदापो अग्नरा इति वरुणेति अपामहे ततो वरुण नो मुञ्च ॥

इति इदयश्रुतमुपस्थाप्य¹¹ सुमित्रिया न आप ओषधयः सन्वि-
 त्युपस्थ¹² दुर्मित्रियास्तस्मै सन्तु यो ऽस्मान्देष्टि यं च वयं दिशं

इति दक्षिणा निरुचन्ति । ११^{१३} । आज्यभागप्रभृति वा पयस्या । १२^{१४} ।
अमावास्याविकारः । १३^{१५} । अनिगदेखान्ता । १४^{१६} । ॥ १२ ॥

उदङ्कुदवसाय वैष्णव्यर्चा पूर्णाहुतिं ऊलोदवसानौयया यजति
। १ । आग्नेयीष्टिः । २ । पौर्णमासीविकारः । ३ । याः पुनराधेये ता
हविषः खिष्टकृतश्च । ४ । पञ्चकपाले पौनराधेयिकीष्टिः । ५ । संस्थि-
तायां सायमग्निहेत्रं जुहोति । ६ । ॥ १३ ॥

मन्द्रया वाचा प्रातःसवनम् । १ । उच्चैस्तरामाज्यात्प्रउगम् । २ ।
मध्यमया माध्यन्दिनम् । ३ । उच्चैस्तरां मरुत्वतौयान्निष्क्रेवत्यम् । ४ ।
उत्तमया तृतीयसवनम् । ५ । उच्चैस्तरां वैश्वदेवादाग्निमारुतम् । ६ ।
उत्तमया वा माध्यन्दिनम् । ७ । मन्द्रया तृतीयसवनम् । ८ । मध्य-
मया वा । ९ । ॥ १४ ॥

यस्मै प्रेक्ष्यत्या तस्यापवर्गाद्वाचं यच्छति । १ । आद्यावप्रभृति
चानुवषट्कारात् । २ । प्रातरनुवाके ब्रह्मा । ३ । भक्षयित्वा चा स्तोत्र-
प्रसवात् । ४ । प्रसवप्रभृति चानुवषट्कारात् । ५ । अतिप्रेषान्तं श्रुत्वा
वसतीवरौणं परिहरणात् । ६ । यस्ते द्रप्सः स्कन्दति द्रप्सश्चस्कन्देति
विप्रुषां हेमः पुरस्तात्पवमानानाम् । ७ । सर्पतश्चानुसर्पति । ८ ।
मैत्रावरुणश्च । ९ । अग्निचित्यायां चाग्नौ प्रणीयमाने ऽप्रतिरथं
जपति । १० ।

विश्वा आशा दक्षिणतः सर्वान्देवानयासिह ।

स्वाहाकृतस्य घर्मस्य मध्वः पिबतमश्विना ॥

इति महावीरमनुसंयन् । ११ ।

अश्विना घर्मं पातं हार्दानमहर्दिवाभिरुतिभिः ।

तन्मायिषे गमो द्यावापृथिवीभ्याम् ॥

इति वषट्कृते । १२ ।

अपातामसिना घर्ममनु द्यावापृथिवी चर्मसाताम् ।

इहैव रातयः सन्तु ॥

इत्यनुवषट्कृते । १३ । समानमनिर्दिष्टम् । १४ । इति सोमे ब्रह्म-
कर्म । १५ । ॥ १५ ॥

इन्द्रो मरुत्वान्धोमस्य पिबतु । मरुत्वोचो मरुद्गणः । मरुदृधो
मरुत्सुखा । य ईमेन देवा अन्वमदन् । अपूर्ये वचतूर्ये । प्रम्वरहत्ये
गविष्टौ । अर्चन्तं गुह्या पदा । परमस्यां परावति । वधीदृचं सृज-
द्वजः । मरुतामोजसा सह । आदीं ब्रह्माणि वर्धयन् । अनाष्टया-
न्योजसा । छाणन्देवेभ्यो दुवः । मरुद्भिः सखिभिः सह । इन्द्रो मरुत्वां
इह अवदिह सोमस्य पिबतु । प्रेमां देवो देवहृतिमवतु देव्या
धिषा । प्रेदं ब्रह्म प्रेदं वज्रम् । प्रेमं सुन्वन्तं यजमानमवतु ।
चिचक्षिचाभिहृतिभिः । अवद्ब्रह्माण्यावसा गमत् । १ । अथोक्थवी-
र्यम् । २ । रूपमनुरूपं प्रतिरूपं सुरूपमिहोपोथो भद्रमागृह्णते
लोक्थमवाचीन्द्रायेति । ३ । ॥ १६ ॥

इन्द्रो देवः सोमं पिबतु । एकजानां वीरतमः । भूरिजानां
तवस्तमः । हर्यो स्याता । पृम्नेः प्रेता । वज्रस्य भर्ता । पुरा भेत्ता ।
पुरां दर्मा । अपां नेता । सत्वनां नेता । निजघ्निर्दूरेऽशवाः । उप-
मातिष्ठद्दंसनावान् । इहोऽग्नन्देवो बभूवान् । इन्द्रो देव इह अवदिह
सोमं पिबतु । प्रेमां देव इति समानम् । १ । अथोक्थवीर्यम् । २ ।
संरालसि स्वरालसि विरालसि राजास्यभिभूरस्यभिभूयास्य वयं यं
द्विभ्यो ऽपगृह्णते लोक्थमवाचीन्द्रायेति । ३ । ॥ १७ ॥

सविता देवः सोमस्य मत्सत् । हिरण्यपाणिः सुजिह्वः । सुबाहुः
सङ्क्रुरिः । चिरदन्त्यस्य च वनः । यः प्रासुवदसुधितौ । उभे जोष्टौ
सवीमनि । श्रेष्ठं साविचमासुवम् । दोग्ध्रीं धेनुम् । वोष्हारमन-
दाहम् । आशुं सन्निम् । जिष्णुं रघेष्ठाम् । पुरंधिं शोषाम् ।
समेघं युवानम् । सविता देवः परामीवां साविषत्पराघशंसम् ।
इह अवदिह सोमस्य मत्सत् । प्रेमां देव इति समानम् । १ । ॥ १८ ॥

द्यावापृथिवी सोमस्य मत्सताम् । पिता च माता च । धेनुश्च
स्य भक्ष्य । धन्या च धिषणा च । सुरेताश्च सुदुषा च । शंभुश्च
मबोभूश्च । जर्जस्वती च पयस्वती च । द्यावापृथिवी इह श्रुतामिह
सोमस्य मत्सताम् । प्रेमां देवी देवहृतिमवतां देव्या धिया । प्रेदं
ब्रह्म प्रेदं चक्षम् । प्रेमं सुन्वन्तं यजमानमवताम् । चित्रे चित्राभि-
रुतिभिः । श्रुतां ब्रह्माण्यावसा गताम् । १ । ॥ १९ ॥

अभवो देवाः सोमस्य मत्सन् । विष्टौ स्वपसः । कर्मणा
सुहृताः । धन्या धनिष्ठाः । शम्या शमिष्ठाः । शच्या शचिष्ठाः ।
धे धेनुं विश्वजुवं विश्वरूपामतवन् । अतस्तन्धेनुमभवद्विश्वरूपी ।
अबुध्न्यं कनीना मदन्तः । अयुञ्जत हरीं असुर्देवां उप । संवत्सरे
स्वपसो यज्ञियं भागमायन् । अभवो देवा इह अवविह सोमस्य
मत्सन् । प्रेमां देवा देवहृतिमवन्तु देव्या धिया । प्रेदं ब्रह्म प्रेदं
चक्षम् । प्रेमं सुन्वन्तं यजमानमवन्तु । चित्रास्त्रिचित्राभिरुतिभिः ।
अवन्तु ब्रह्माण्यावसा गमन् । १ । ॥ २० ॥

विश्वे देवाः सोमस्य मत्सन् । विश्वे वैश्वानराः । महि महान्तः ।
पक्ताश्चा नेमतिथीवानः । आस्त्राः पचतवाहसः । ये द्यां च पृथिवौ

चातस्युः । अपस्य स्वस्य । ब्रह्म च चतुर्वच । बर्हिष्य वेदिं च । यज्ञं
 चोह चान्तरिक्षम् । वातात्मानो अग्निदूताः । ये स्थ त्रय एका-
 दशासः । त्रयस्य त्रिंशच्च । त्रयस्य चै च शता । त्रयस्य चै च
 सहस्रा । तावन्त उदरणे । तावन्तो निवेशने । तावन्तीः पत्नीः ।
 तावन्तीर्ग्राः । तावन्तो ऽभिषाचः । तावन्तो रातिषाचः । अतो
 वा देवा भूयांस स्व । मा वो देवा अविशसा मा विशसायुरा
 यन्ति । विश्वे देवा इह अवन्निह सोमस्य मत्सन् । प्रेमां देवा इति
 समानम् । १ । अथोक्थवीर्यम् । २ । भूतमसि भविष्यदसि विभू-
 तमसि प्रभूतमसि सदसि चतुरस्योजो ऽसि भद्रमसि श्रुतायै
 त्वावाचीन्द्रायोक्त्यं देवेभ्यः । ३ । ॥ २१ ॥

अग्निर्वैश्वानरः सोमस्य मत्सत् । विश्वेषां देवानाम् समित् ।
 अजस्रं दैव्यं ज्योतिः । यो विड्भ्यो मानुषीभ्यो दीदेत् । द्युषु
 पूर्वासु दिद्युतानः । अजर उषसामनीके । आ यो यां भात्या
 पृथिवीम् । ओर्वन्तरिक्षम् । ज्योतिषा यज्ञियाय शर्म यंसत् ।
 अग्निर्वैश्वानर इह अवन्निह सोमस्य मत्सत् । प्रेमां देव इति
 समानम् । १ । ॥ २२ ॥

मरुतो देवाः सोमस्य मत्सन् । सुष्टुभः स्वर्काः । अर्कस्तुभो
 वृहद्वयसः । नभस्या वर्षनिर्णिजः । तेषासः पृश्निमातरः । शुभ्रा
 क्षिरण्यखादयः । तवषो भन्ददिष्टयः । शूरा अनाष्टरथाः । मरुतो
 देवा इह अवन्निह सोमस्य मत्सन् । प्रेमां देवा इति समा-
 नम् । १ । ॥ २३ ॥

अग्निर्जातवेदाः सोमस्य मत्सत् । खनीकश्चिभानुः । अप्रो-

षिवान् गृहपतिः । तिरस्तमांसि दर्शतः । घृताहवन ईद्व्यः । बज्रल-
वर्मास्तृतयज्वा । प्रतीत्या शत्रूञ्जेतापराजितः । अग्ने जातवेदो ऽभि
द्युक्षमभि सह आयच्छस्व । सुशो ऽस्तुशः । समेद्वारमंहसः पाहि ।
अग्निर्जातवेदा इह अवदिह सोमस्य मत्सत् । प्रेमां देव इति
समानम् । १ । अथोक्थवीर्यम् । २ । तेजो ऽसि धृष्टिरसि विधृष्टि-
रसि प्रधृष्टिरसि विधृतिरसि धरुणमसि धर्चमसि धर्या ऽस्याश्रुत्यै
त्वावाचीन्द्राथोक्थं देवेभ्यः । ३ । ॥ २४ ॥

अस्य मदे जरितरिन्द्रः सोमस्य मत्सत् । अस्य मदे जरितरिन्द्रो
ऽहिमहन् । अस्य मदे जरितरिन्द्रो वृत्रमहन् । अस्य मदे जरितरिन्द्र
उद्धामस्तभ्नादप्रथयत्पृथिवीम् । अस्य मदे जरितरिन्द्रो व्यन्तरिच-
मतिरदा सूर्यं दिव्यैरयत् । अस्य मदे जरितरिन्द्र उदार्यं वर्णमति-
रदव दासं वर्णमहन् । अस्य मदे जरितरिन्द्रो ऽपिन्वदपितो ऽजिन्व-
दजुवः । अस्य मदे जरितरिन्द्र च्छ्र्यां इव पम्फणतः पर्वतान्प्र-
क्षुपितां अरम्णात् । अस्य मदे जरितरिन्द्रो ऽपां वेगमैरयत् । अस्य
मदे जरितरिन्द्र इह अवदुप गिरि छात् । अस्य मदे जरितरिन्द्र
इह अवदिह सोमस्य मत्सत् । प्रेमां देव इति समानम् । १ ।
अथोक्थवीर्यम् । २ । रोहोभ्यां रोहो ब्रध्नस्य विष्टपं खर्ग्या तनू-
र्नाक इति नाक इति । ३ । ॥ २५ ॥

इति शाङ्खायनश्रौतसूत्रे ऽष्टमो ऽध्यायः समाप्तः ।

पूर्वार्धः समाप्तः ।

ओम् ।

—•••—

व्याख्यातो ऽग्निष्टोमः प्रकृतिर्द्वादशाक्ष्यैकाहार्णा च । १ । तस्य
विकारं व्याख्यास्यामः । २ । श्रूयमाणं प्राकृतं नामधेयमन्यस्मिन्त्रये
प्रकृतिं निवर्तयति । ३ । प्रतिषेधः । ४ । अर्थः । ५ । परिसंख्या
। ६ । उपजनो वा । ७ । आग्निमादतादूर्ध्वमागमात्तयाणां ब्रह्मा-
णामुक्तयो भवति । ८ । एकागमादूर्ध्वमुक्तयेभ्यः षोडशी । ९ ।
त्रयोदशागमादूर्ध्वं षोडशिनो ऽतिराजः । १० । अन्तरेणाग्निमादत-
मनुयाजांश्चैतेषां स्थानम् । ११ । ॥ १ ॥

साकमश्वं मैचावरुणस्य । १ । एक्षुषु प्रवाणीति स्तोत्रियानु-
रूपौ । २ । चर्षणीधृतमस्तभ्राह्मामिति ढचौ । ३ । इन्द्रावरुणा
युवमध्वराय नः । ४ । आ वां राजानौ । ५ । इन्द्रावरुणा मधु-
मत्तमस्येति यजति । ६ । ॥ २ ॥

सौभरं ब्राह्मणाच्छंसिनः । १ । वयसु त्वामपूर्य्य यो न इदमि-
दमिति स्तोत्रियानुरूपौ प्रगाथौ । २ । प्र मंहिष्ठाय यो अद्रिभि-
दिति ढचौ । ३ । अस्तेव सु प्रतरमित्युत्तमासुद्धृत्यो^४दप्रुत इति
शस्त्रा^५ या पूर्वस्थोद्धृता तथा परिधाय दृहस्यते युवमिन्द्रस्येति
यजति । ४ । ॥ ३ ॥

नार्मेधमष्वावाकस्य । १ । अधा हीन्द्रेति स्तोत्रियानुरूपौ । २ ।
ऋतुर्जनित्री । ३ । विष्णोर्नु कम् । ४ । प्र वः पान्तमन्थसः । ५ ।

सं वा कर्मणा । ६ । इन्द्राविष्णू मदपती मदानामिति यजति । ७ । ॥ ४ ॥

षोडशने स्तोत्र्यमाणेषु^१ *

यस्माज्जातो न परो अन्यो अस्ति य आ बभूव भुवनानि विश्वा ।

प्रजापतिः प्रजया संरराणस्त्रीणि ज्योतींषि सचते स षोडशी ॥

इति यजमानः षोडशियद्मुपतिष्ठेत ।^२ ।

इन्द्र जुषस्व प्र वह्य याहि शूरा हरिह ।

पिषा सुतस्य मतिर्न मध्वस्वकानस्याहर्मदाय ॥

इन्द्र जठरं नव्यं न पृणस्व मधोर्दिवो न ।

अस्य सुतस्य स्वर्णोप त्वा मदाः सुवाचो अस्तुः ॥

इन्द्रसुराषाप्सिचो न जघान दृचं यतिर्न ।

विभेद वलं मृगुर्न ससाहे शूचून्मदे सोमस्य ॥

इति स्तोत्रियं शस्त्वा ।^३ । त्वावतः पुरुवसो ३ इत्येका ।^४ । आ त्वा वहन्तु हरयः स्वादोरित्येति गायत्रं दृचं पाङ्क्तं च विहरति ।^५ । प्रथमेन गायत्रेण पादेन प्रथमं पाङ्क्तं पादं संधायावस्यति ।^६ । द्वितीयेन गायत्रेण द्वितीयं संधाय प्रणौति ।^७ । तृतीयेन गायत्रेण तृतीयं संधायावस्यति ।^८ । द्वौ पङ्क्तेः परिशिष्टौ ताभ्यां प्रणौति ।^९ । इन्द्राय साम गायता मन्त्रैरिन्द्र हरिभिरित्यौष्णिहं दृचं वार्हतं च विहरति ।^{१०} । प्रथमेनौष्णिहेन पादेन प्रथमं वार्हतं पादं संधायावस्यति ।^{११} । द्वितीयेनौष्णिहेन द्वितीयं संधाय प्रणौति ।

* षोडशियद्मुपतिष्ठेवेति सूत्रच्छेदः Comm.

। ११^{१२} । अष्टाक्षरमौष्णहस्य पादस्याष्टाक्षरं बार्हन्तस्य ताभ्यामवस्यति
 । १२^{१३} । चतुरक्षरे श्रिष्टे ते समस्योत्तमं बार्हन्तं पादं संधाय प्रणीति
 । १३^{१४} ॥ ५ ॥

आ धूर्षूषं न इति द्विपदां च विंशत्यक्षरां चिष्टुभं च विहरति
 । १ । प्रथमेन द्वैपदेन पञ्चाक्षरेण प्रथमं त्रैष्टुभं पादं संधायावस्यति
 । २ । द्वितीयेन पञ्चाक्षरेण द्वितीयं संधाय प्रणीति । ३ । तृतीयेन
 पञ्चाक्षरेण तृतीयं संधायावस्यति । ४ । चतुर्थेन पञ्चाक्षरेण चतुर्थं
 संधाय प्रणीति । ५ ।

एष ब्रह्मा च ऋत्विष इन्द्रो नाम अतो मृणे ।

विश्रुतयो यथा पथ इन्द्र त्वसन्ति रातयः ।

तामिच्छवस्यते सन्ति मिरो नः संयतः ।

प्र ते मह इत द्वैपदं द्रुचं जागतं च विहरति । ६ । प्रथमेन
 द्वैपदेन चतुरक्षरेण प्रथमं जागतं पादं संधायावस्यति । ७ । द्विती-
 येन चतुरक्षरेण द्वितीयं संधाय प्रणीति । ८ । तृतीयेन चतुरक्षरेण
 तृतीयं संधायावस्यति । ९ । चतुर्थेन चतुरक्षरेण चतुर्थं संधाय
 प्रणीति । १० । इन्द्रो इधीच इति तिसृणां गायत्रीणां द्वाभ्याम-
 वसाय पादाभ्यां द्वाभ्यां प्रणीति द्वाभ्यामवसाय द्वाभ्याम् । ११ ।
 उन्तमेन गायत्रेण पादेन प्रोक्त्वस्मै पुरोरथमित्येनस्याः पादं संधा-
 यावस्यति । १२ । द्वाभ्यां प्रणीति^{१३} द्वाभ्यामवसाय^{१४} द्वाभ्याम्
 । १३^{१५} । प्र प्र वस्त्रिष्टुभमिति द्रुचम् । १४^{१६} । आ यत्प्रनक्षीत्येका
 । १५^{१७} । यो व्यतीनात तस्येणमुत्तमां परिश्रिय निविदम् । १६^{१८} ।
 सोत्रिये चाद्वावो निविदे पारधानीयावै च । १७^{१९} । उद्यद्ब्रह्मस्येति

परिधाये^{२०}कवीर्यं जपित्वा^{२१}पाः पूर्वेषामिति यजति ।^{२२} एतस्मिन्
स्तोत्रिये चत्वारिंशत्संपदानुष्टुभः ।^{२३} विक्रियमाणे यथास्मा-
ज्जातम् ।^{२४}

इन्द्रश्च संराष्ट्रवणश्च राजा तौ ते भवं चक्रतुरय एतम् ।

तयोरहं भक्षमनुभक्षयामि वाम्देवौ जुषाणा वोमस हवतु ॥
इति यवं भक्षयति ।^{२५} ॥ ६ ॥

पान्त्वा वो अन्धस इति स्तोत्रियानुरूपौ हेतुः प्रथमेषु
रात्रिपर्यायेषु । १ । न प्रथमस्य प्रथममासेलयात् । २ । जेवः
सूक्तस्योक्त्यमुखम् । ३ । अग्निं त्वं मेधमिति जागतम् । ४ । अध्व-
र्यवो भरतेन्द्रायेति जजात् । ५ । ॥ ७ ॥

प्र व इन्द्राय मादनं प्रकृतानीति मैषाववणस्य । १ । सुहृप-
कृन्मुमित्युक्त्यमुखम् । २ । त्वं सु मेधमिति जागतस्य नवमीं चोत्तमां
चोद्धृत्य चतुर्दशीं पूर्वां ब्रह्मा चतुर्दशा परिधाव पाता सुतामन्त्रौ
अस्तु वोमं हन्ता वचमिति यजति । ३ । ॥ ८ ॥

वयसु त्वा तदिदर्या वयसु त्वा दिवा सुत इति ब्राह्मणार्ध-
सिन्धः । १ । इन्द्र त्वा वृषभमित्युक्त्यमुखम् । २ । वार्षष्टयाश्च शवस
इति वोत्तमासुद्धृत्य । ३ । न्यू षु वाचमिति जागतम् । ४ । वृषा
मद इन्द्र इति यजति । ५ । ॥ ९ ॥

इन्द्राय मद्ने सुतमिन्द्रमिन्द्राधिने वृहदित्येकावाक्य । १ ।
जेवः सूक्तस्योक्त्यमुखम् । २ । मा नो अस्मिन्निति जागतम् । ३ ।
इदं त्यत्पाचमिति यजति । ४ । ॥ १० ॥

अथ त इन्द्र वोमो ऽयं ते मानुषे जन इति स्तोत्रियानुरूपौ

हेतुर्मध्यमेषु रात्रिपर्यायेषु । १ । उद्देदभीत्युक्थमुखसुत्तमासुद्धृत्य
। २ । अहं भुवमिति जागतम् । ३ । अपाय्यस्येति यजति । ४ । ॥ ११ ॥

आ त्व न इन्द्र जुमन्तमा त्व न इन्द्र वृचहन्मिति मैत्रावरुणस्य
। १ । एन्द्र शानसिमित्युक्थमुखम् । २ । प्र वः सतामिति जागतम्
। ३ । अस्य मदे पुरु वर्षीसीति यजति । ४ । ॥ १२ ॥

अभि त्वा वृषभाभि प्र गोपतिमिति ब्राह्मणाष्कंसिनः । १ ।
आ त्व न इन्द्र मग्नगित्युक्थमुखम् । २ । तदसौ नव्यमिति जागतम्
। ३ । यस्य रय इति यजति । ४ । ॥ १३ ॥

इदं व्रषो सुतमिन्द्रेहि मत्सीत्यच्छावाकस्य । १ । शेषः सूक्तस्यो-
क्थमुखम् । २ । अजातशत्रुमिति जागतस्योत्तमासुद्धृत्योद्यत्सह इति
परिधायेदं ते पात्रं सनवित्तमिन्द्रेति यजति । ३ । ॥ १४ ॥

इदं ह्यम्बोजसा मह्यं इन्द्रो य ओजसेति स्तोत्रियानुरुपौ
हेतुस्तमेषु रात्रिपर्यायेषु । १ । शेषः सूक्तस्योक्थमुखसुत्तमास्तिस्र
उद्धृत्य । २ । विश्वजित इति जागतम् । ३ । तिष्ठा हरी इति
यजति । ४ । ॥ १५ ॥

आ त्वेता नि षीदता त्वञ्चवा गहीति मैत्रावरुणस्य । १ ।
यस्य संख्य इति सप्तोक्थमुखम् । २ । अहं दां गृणत इति जागतम्
। ३ । प्र वा न्वस्येति यजति । ४ । ॥ १६ ॥

योगेयोगे युञ्जन्ति ब्रध्नमिति ब्राह्मणाष्कंसिनः । १ । शेषः
सूक्तस्योक्थमुखम् । २ । इमां ते धियमिति जागतस्योत्तमासु-
द्धृत्य^३ तदस्येदं पश्यतेति परिधाय^४ प्रो द्रोण इति यजति । ३ । ॥ १७ ॥

इन्द्रः सुतेषु सोमेभिर्नृ वर्धन्वित्यच्छावाकस्य । १ । उत्तमानि

चतुरचराण्यभ्यस्यन्ति । २ । उप नः सुतमा गहि सोममिन्द्रेत्युक्थ-
मुखम् । ३ । प्र ते मह इति जागतम् । ४ । प्रोग्रां पीतिमिति
यजति । ५ । ॥ १८ ॥

अथाष्वावाकस्याह्वीनिक्याः । १ । पन्यपन्यमित्सोतारः पन्य इदुप
गायतेति स्तोत्रियानुरूपौ प्रथमे । २ । आ त्वा विशन्विन्दव आ
त्वा विशन्वाश्रव इत्युत्तमे । ३ । संस्थाप्य रात्रिपर्यायान्^४ ॥ १९ ॥

आश्विनाय स्तोत्र्यमाणेषु प्रवृताज्जती जुहोति । ४^१ । समया
वाचा शंसेत् । २^२ । उत्तरोत्तरिण्या वा । ३^३ । यः प्रातरनुवाकस्तदा-
श्विनम् । ४^४ । तस्य विकारं व्याख्यास्यामः । ५^५ । यथाह्रन्दसं शस्तम्
। ६^६ । बार्हतीनां प्रतिपदां प्रथमप्रथमं प्रगाथं पुनरादायं ककुप्का-
रम् । ७^७ । अग्निर्होता गृहपतिरिति प्रतिपदापोरेवतीमुद्धृत्य । ८^८ ।
चतुर्दश गायचादुद्धरति । ९^९ । आनुष्टुभाद्वे । १०^{१०} । त्रैष्टुभात्तयोदशं
शतम् । ११^{११} । नित्यानि काचीवतान्यागस्त्यानि च । १२^{१२} । प्रथमं तु
काचीवतं शस्त्रा काराधद्धोत्रिया नव । १३^{१३} । ऊर्ध्वमागस्त्येभ्यस्तिशतं
सुपर्णम् । १४^{१४} । अन्यासां वाश्विनीनां तावत् । १५^{१५} । समिद्धश्चिदिति
तिष्ठ उद्धरति । १६^{१६} । अयं वां मधुमत्तम इत्यष्टौ यथास्थानम्
। १७^{१७} । एकादशौष्णिहात् । १८^{१८} । तथाग्नेयाज्जागतात् । १९^{१९} । उत्त-
मेन पाङ्क्तेन पादेनोदयं काङ्क्तेत् । २०^{२०} । उदिते सौर्याणि । २१^{२१} ।
सदु त्वं जातवेदसमिति नव । २२^{२२} । चित्रं देवानाम् । २३^{२३} । नमो
मिचस्य । २४^{२४} । इन्द्र क्रतुमिति प्रगाथः । २५^{२५} । मही द्यौरिति
तिष्ठः । २६^{२६} ।

विश्वस्य देवी गृध्रस्य जन्मनो न या रोषाति न यभ

इति द्विपदा ।^{२७} । दृश्यते अति यदर्थो अर्हादिति परिदधाति ।^{२८} । प्रातपदे चाहावः परिधानीयायै च ।^{२९} । तत्संपदा दृश्य-
तीसहस्रं संपद्यते ।^{३०} । इमे सोमासस्तिरोऽग्न्यास इति पुरोनु-
वाक्या ।^{३१} । हेता यद्यदग्निना सोमानां तिरोऽग्न्यानामिति प्रैषः ।^{३२} ।
।^{३३} । उभा पिवतं प्र वामंधांसीत्यधर्धां संधायार्धैर्न वषट्करोति ।^{३४} ।
।^{३५} । विराजैवेति कौषीतकिः ।^{३६} । अग्निना वायुनेति वा ।^{३७} । ॥ १० ॥

चिदृदृष्टिष्यवमानः । १ । सन्धिषाम च । २ । पञ्चादितः पञ्च-
दशानि । ३ । रात्रिषु । ४ । पञ्च सप्तदशानि । ५ । पञ्चैकविंशानि
। ६ । इति ज्योतिषः सोमाः । ७ । एत एवाभिष्ववसु । ८ ॥ ११ ॥

अग्निं तु सेव्यमाणस्यादौक्षित्येष्टिः । १ । अग्नये ब्रह्मण्यते ऽग्नये
चचवते ऽग्नये चचभते । २ । पौर्णमासीविकारः । ३ । ब्रह्म प्रजावदा
भर ब्रह्म च ते जातवेद इत्यग्नये ब्रह्मण्यते । ४ । अर्चन्तस्त्वात्मा-
कमग्रे अध्वरमग्रे युजेन स्वदस्व हव्येत्युत्तरयोः । ५ । बह्वर्णा सेव्य-
माणानां संनिवपनीया । ६ । एकस्रोत्रासंभरणीया । ७ ॥ १२ ॥

प्राजापत्यस्य पशुबन्धः । १ । वायव्यो वा । २ । अग्नये वा
कामाय । ३ । पुरुषो ऽजो ऽविको गौरश्च इति पञ्च पञ्चवः । ४ ।
अजो वा तूपरः । ५ । प्राजापत्ये चैके वायव्यं पशुपुरोलाशं कुर्वन्ति
। ६ । प्राजापत्यं वायव्ये । ७ । वैश्वानरीयमाग्नेये । ८ । हिरण्यगर्भ
इति पुरोनुवाक्यास्तिस्र उत्तरा यज्याः प्राजापत्यस्य । ९ । उपांशु
। १० । एकया च राये नु कुविदङ्गेति पुरोनुवाक्याः पीबोऽग्न्यान्
याभिर्यासि प्र वायुमच्छेति वायव्यस्य । ११ । आ ते बहो मनो

यमनुभं ता अङ्गिरस्तमाग्निः परेषु धामस्त्रिति पुरोनुवाक्या वचं
ते अद्याभ्याम तमीले च लेत्याग्नेयस्य । १२ । बज्रवत्पशुनिगमाः
पञ्चसु क्रियमाणेषु पृथिवीं शरीराणीत्यातः । १३ । एकवदत
ऊर्ध्वम् । १४ । ॥ २३ ॥

चिह्नविष्य दीक्षणीया । १ । आग्नावैष्णवो वैश्वानरीय आदित्ये-
भ्यस्य । २ । त्याज्यं कचियान्भारयन्तः । ३ । पञ्चहविर्वा । ४ । अदि-
तये चतुर्थः पञ्चमः सरस्वत्यै । ५ । पञ्चहविर्वातिथ्या । ६ । आग्नेयेन्द्रो
वैश्वदेवबार्हस्पत्यौ वैष्णवस्य । ७ । शुचिमर्कैः सं ग्रन्थायः । ८ ।
चितिभ्यः प्रणीयमानाभ्य इत्युक्तः^९ पुरीव्यासः प्रो त्वे अग्नयो
ऽग्निषु विश्वेभिरग्ने अग्निभिरग्ने विश्वेभिरग्निभिरित्युपांशुनुब्रुवन्पश्चा-
दनुसमेति । १० । ॥ २४ ॥

संचिते परितुते^१ ऽन्युक्तमनुशंसितुक्तस्त्रित्यस्य पश्चादुपविश्याज्ये-
षस्तूष्णींशंसत्वेनानाह्वय सजपेनानुशंसति । २ । वैश्वानरायेत्युक्तः पुरो-
नुवाक्यामनूच्य ब्राह्म्यस्य यजति^३ प्रजाजानुयाजान्वा परिहास्य
। ४ । ॥ २५ ॥

अग्नीषोमीयस्य पशुपुरोक्षाग्रमन्वधि देवस्तुभ्यो हवींषि । १ ।
अग्नये गृहपतये सोमाय वनस्पतये सवित्रे सत्यप्रसवाय रुद्राय
पशुपतये वृहस्पतये वाचस्पतये इन्द्राय ज्येष्ठाय मित्राय सत्याय
वरुणाय धर्मपतये । २ । अग्निर्हीता गृहपतिर्हव्यवास्तग्निरा विश्वदेवं
न प्रमिय इन्द्रं वचं महाधन उहं नः । ३ । सर्वपृष्टाहवींषि च
। ४ । ॥ २६ ॥

अग्नये वासन्तिकाय गायत्राय त्रितुते रायन्तरायेन्द्राय यैश्वाय

चैष्टुभाय पञ्चदशाय वार्षताय विश्वेभ्यो देवेभ्यो वार्षिकेभ्यो जाग-
तेभ्यः सप्तदशेभ्यो वैरूपेभ्यो मित्रावरुणाभ्यां शारदाभ्यामानुष्टु-
भाभ्यामेकविंशाभ्यां वैराजाभ्यां बृहस्पतये हैमन्तिकाय पाङ्गाय त्रिण-
वाय शाकृताय सवित्रे शैशिरायातिष्कन्दसाय त्रयस्त्रिंशाय रैव-
तायानुमतये ऽग्नये वैश्वानराय काथादितये विष्णुपत्न्यै । १ । अर्च-
न्तस्त्रास्माकमग्ने अध्वरमृतेन यौ प्र बाह्वा बृहस्पते जुषस्वैवा पित्रे
ऽनागसे वाममद्य

अन्वद्य नो अनुमतिर्यज्ञं देवेषु मन्यताम् ।

अग्निश्च हव्यवाहनो भवतं दाशुषे मयः ॥

अन्विदनुमते त्वं मन्यासै शं च नस्त्राधि ।

क्रत्वे दद्याय नो हिनु प्र ण आयूंषि तारिषः ॥

इति । २ । न पशुतन्त्रे हवींषि चोद्यमानानि निगमान्त्रभन्ते । ३ ।
वपां संस्थाप्यानुबन्ध्यायास्त्राद्रेण पशुनोपांशु पत्नीशाले चरन्ति
। ४ । पर्यग्निरुतमुत्सृजन्ति न संस्थापयन्ति । ५ । आज्येन वा पशु-
धर्मणा संस्थापयन्ति । ६ । शिवस्त्वष्टः प्रथमभाजम् । ७ । ॥ २७ ॥
देविकाहवींषि चान्वद्यि पशुपुरोलाभम् । १ । अनुमत्यै कुक्के राका-
सिनीवालीभ्यां धात्रे । २ ।

कुक्कमहं सुवृतं विद्वानापसमस्मिन्यज्ञे सुहवां जोहवीमि ।

सा नो ददातु श्रवणं पितृणां तस्यै ते देवि हविषा विधेम ॥

कुक्कदेवानाममृतस्य पत्नीर्हव्या नो अस्य हविषः कृणोतु ।

सं दाशुषे किरतु भूरि वामं रायस्योषं चिकितुषे ददातु ॥

धाता ददातु दाशुषे प्राचीं जीवातुमक्षितिम् ।

वयं देवस्य धीमहि सुमतिं सत्यधर्मणः ॥

धाता प्रजाया उत राय ईशे धातेदं विश्वं भुवनं जजान ।

धाता पुत्रं यजमानाय दाता तस्मा उ हव्यं दत्तवज्जुहेत ॥

इति । ३ । देवीभ्यस्व हवींषि । ४ । अद्वा ओषधीभ्यो गोभ्य उषसे
रात्रये सूर्यायै दिवे पृथिव्यै वाचे गवे । ५ । आपो हि ह यो वो
दृताभ्यः । ६ । या ओषधीः पूर्वा अति विश्वाः । ७ । यूयं गावो न ता
अर्वा । ८ । प्रति या सूनरी सत्या सत्येभिः । ९ । रात्रौ व्यस्यत् ।

ये ते रात्रि नृचक्षो युक्तासो नवतिर्नव ।

अशीतिः सन्वष्टा उतो ते सप्त सप्ततिः ॥ १० ।

द्वे ते सुकिंशुकं । ११ । एन्द्र याहि हरिभिः सखे विष्णो । १२ । सोमा
पृथिवि बलित्या पर्वतानां । १३ । देवीं वाचं यदाम्बदन्ती । १४ । माता
रुद्राणां वसोविदम् । १५ । दिशां चावेष्टीः । १६ । अग्नय इन्द्राय
मित्रावरुणाभ्यां बृहस्पतये विश्वेभ्यो देवेभ्यो विष्णवे । १७ । संस्त्रि-
तायां चोदवसानौयायां मैत्रावरुणा पयस्यया नानिष्टाग्निचिन्मैथुनं
चरेचरेत् । १८ । ॥ २८ ॥

इति शाङ्खायनसूत्रे नवमोऽध्यायः समाप्तः ।

श्रीमन् ।

शुद्धपञ्चाष्टम्यां द्वादशाहाय दीक्षन्ते । १ । द्वादश दीक्षाः । २ ।
 द्वादशोपसदः । ३ । सुत्याम्यहानि द्वादश । ४ । अतिरात्रः सुत्यार्गा
 प्रथमं चोत्तमं च । ५ । मध्ये दशरात्रः । ६ । पृष्ठः षष्ठः । ७ ।
 चयच्छन्दोमाः । ८ । दशमसहः । ९ । अयं यज्ञ इति याज्या हारि-
 योजनस्य । १० । अन्नगुणवद्भूत एवासंप्रेषितो मैत्रावरुणः परा याहि
 मन्त्रवन्नित्यनूच्य जायेदस्मिमिति वेह मद एव मघवन्नित्यतिप्रैषमाह
 द्वितीयप्रभृतिषु । ११ । प्रायणीये वा यथासमाप्तातम् । १२ । श्वः
 सुत्या वामिन्द्राग्नी तां वां प्रब्रवीमि विभ्रेभ्यो देवेभ्यो ब्राह्मणेभ्यः
 सोम्येभ्यः सोमपेभ्यो ब्रह्मन्वाचं यच्छेत्त्याग्नीध्रः स्वस्य धिष्ण्यस्य पश्चा-
 दुपविश्य । १३ । नित्यमेतत्प्रायुत्तमादक्रः । १४ । पत्नीसंघाजान्मता
 । १५ । आग्निषामनिर्वचनम् । १६ । नामधेयाग्रहणं च । १७ । प्राय-
 णीयोदयनीययोः सारस्वतः । १८ । माधुच्छन्दसे वा । १९ । द्विरात्र-
 प्रभृतिष्वहःसंघातेषु यत्र होताश्विनं शंसेत्तत्र मैत्रावरुणः प्रातरनु-
 वाकमनुब्रूयात् । २० । ॥ १ ॥

चिरत्स्वोमं रथन्तरपृष्ठमग्निष्टोमः प्रथमं द्वादशरात्रिकम् । १ । उप
 प्रयन्तो अध्वरमित्याज्यं ब्रूहे प्र वो देवायेति समूहे । २ । माधुच्छन्दसः
 प्रउगः । ३ । आ यातिन्द्रो ऽवस इति मरुत्वतीयम् । ४ । आ न
 इन्द्रो दूरादिति निष्केवस्यम् । ५ । अग्ने वर्चस्विम्वर्चस्वी त्वं देवेवसि
 वर्चस्यहं मनुष्येषु भूयासमित्यतिग्राह्यं भक्षयति । ६ । युञ्जते मन

इहेह वो ह्यो न विदामित्युत्तमे वा परिहायेति वैश्वदेवे विकारः । ७ ।
पञ्चजनीया परिधानीया सर्वत्र वैश्वदेवस्य । ८ । प्र गर्धायेत्याग्नि-
माहते । ९ । सप्तात ऊर्ध्वमुक्थयानि । १० । षोडशशर्म चतुर्थम् । ११ । ॥ २ ॥

पञ्चदशस्तोमं वृहस्पृष्टं द्वितीयं । १ । अग्निं दूतं वृषीमह इत्याज्यं
ब्यूह्ये । २ । त्वं हि चैतवदिति समूह्ये सर्वचोत्तमां परिहाय । ३ ।
गार्ग्यमदः प्रउगः । ४ । वायो ये ते सहस्त्रिण इति दे तौत्राः सोमाश्च
आ गहीत्येका^५ रुक्मस्याद्येत्येकोभा देवा दिवित्यृषेति दे^६ अयं धी
मित्रावरुणेति चत्वारि दद्यान्त्येता नः सरस्वती घोरेति प्रउग-
दद्यानि । ७ । विश्वामरस्य व इन्द्र इत्तोमपा इति मरुत्वतीयस्य
प्रतिपदनुचरौ । ८ । उत्तिष्ठ ब्रह्मणस्पत इति ब्राह्मणस्पत्यः प्रगाथः
। ९ । इन्द्र सोमं सोमपत इति मरुत्वतीयम् । १० । या त ऊतिरिति
निष्केवल्यम् । ११ । इन्द्रौजस्त्रिजस्त्रौ त्वं देवेष्वस्योजस्यैवं मनुष्येषु
भूयासमित्यतिपाद्यं भक्षयति । १२ । विश्वो देवस्येति वैश्वदेवस्य प्रति-
पत् । १३ । अस्य हि स्वयश्चस्तरमित्युत्तरे । १४ । आ विश्वदेवमित्य-
नुचरः । १५ । तदेवस्य ते हि द्यावापृथिवी यज्ञस्य व इति वैश्वदेवे
विकारः । १६ । वृक्षस्य वृष्णो वृष्णे गर्धाय नू चित्सहोजा इत्याग्नि-
माहते । १७ । ॥ ३ ॥

सप्तदशस्तोमं वैरूपस्पृष्टं द्वितीयम् । १ । युक्ता हि देवज्ञतमानि-
त्याज्यं ब्यूह्ये । २ । त्वमग्ने वसूनिति समूह्ये सर्वचोत्तमां परिहाय । ३ ।
श्रौण्णिह आत्रेयः प्रउगः । ४ । वाचवा याहि वीतस इत्येका^५ वाय्यो
याहि श्रिवेति दे इन्द्रस्य वाचवेषां सुतानामिति दे^६ अयं सोमस्य-
मूसुत इत्येका मित्रे वरुणे^८ ऽश्विनावेह गच्छतमां याज्ञद्रिभिः^{१०}

सजुर्विश्वेभिर्देवेभिर्हृत नः प्रियेति प्रउगद्वचानि ।¹² तं तमिच्छय
इन्द्रस्य सोमा इति मरुत्वतीयस्य प्रतिपदनुचरौ ।¹³ प्रैतु ब्रह्मण-
स्यतिरिति ब्राह्मणस्यत्यः प्रगाथः ।¹⁴ अर्थमेति मरुत्वतीयम्
।¹⁵ यद्वाव इन्द्र यदिन्द्र यावत इति वैरूपस्य स्तोत्रियानुरूपौ
प्रगाथौ ।¹⁶ इन्द्र निधात्विति सामप्रगाथः ।¹⁷ अहं भुवं यो
जात इति निष्केवल्यम् ।¹⁸ सूर्य भ्राजस्विभ्राजस्वी त्वं देवेष्वसि
भ्राजस्व्यहं मनुष्येषु भूयासमित्यतिपाह्यं भवत्यति ।¹⁹ अभि त्वा
देवेत्यनुचरः ।²⁰ उदु य देवः सविता हिरण्यया घृतवती भुवना-
नामिति दृष्टावनश्चो जातः परावत इति वैश्वदेवे विकारः ।²¹
वैश्वानराय धिषणां धारावरास्त्वमग्ने प्रथमो अङ्गिरा ऋषिरित्या-
ग्निमावते ²² १५ । ॥ ४ ॥

एकविंशकोमं वैराजपृष्ठं चतुर्थम् । १ । आग्निं न खट्वन्तिभिरित्याज्यं
ब्रूहे² ऽग्निं नर इति समूहो^३ । आनुष्टुभः प्रउगः ।^४ वाचो
शुक्रो अयामि त इत्येका^५ वि हि होत्रा इति दे^६ इन्द्रस्य वाचवेर्षां
सोमानां^७ यज्ञिकेतां^८ नो विश्वाभिरुतिभिरां^९ त्वा गिरो^{१०} ऽपत्यमि-
त्येका^{११} यूयं हि छेति दे^{१२} इयमददादिति प्रउगद्वचानि ।^{१३} प्र णो
देवीति समूहो^{१४} । तं त्वा यज्ञेभिरिति प्रतिपन्नमरुत्वतीयस्य ।^{१५}
ये अहस्य प्रथमस्य त उत्तरस्यानुचराः स ब्राह्मणस्यत्याः ।^{१६} जुधौ
हवमिन्द्रेन्द्र मरुत्व इमं नु मायिनमिति दृष्टावि^{१७}ति मरुत्वतीयम्
।^{१८} पिषा सोममिन्द्र मन्दतु त्वेति वैराजस्य स्तोत्रियानुरूपौ
न्यूक्तम् ।^{२०} मध्यमस्य पादस्य द्वितीयसप्तमयोरचरयोर्द्विष्वं द्वि-
त्तरमित्यानुष्टुभः ।^{२१} यं तोर ओइ सुषाव ह्योइ ओइ आद्रि-

रिति ।^{२२} द्वितीये ऽचरे द्वादशकृत्व एकैकं दीर्घं ब्रह्मास्त्रीस्त्री-
 मन्तरेणेति वैराजः ।^{२३} यं तो सुषावेति ।^{२४} द्वितीयचतुर्थयो-
 रचरयोः प्रतिगरस्यानुष्टुभः प्रतिन्यूङ्गः ।^{२५} द्वितीये वैराजः ।^{२६}
 ओथो३ ओ३ मोदो३ ओ३ एवेति ।^{२७} ओथो मोदैवेति ।^{२८}
 इन्द्रमिद्देवतातय इति सामप्रगाथः ।^{२९} तुभ्येदिमेति तिस्रणां
 पूर्वयोन्यूङ्गः ।^{३०} कुह श्रुतो युधस्य ते त्यसु वः सचासाहमिति
 तिस्र इति निष्कोवत्यम् ।^{३१} द्वितीयादङ्गः प्रतिपत् ।^{३२} हिरण्य-
 पाणिमित्यनुचरः ।^{३३} आ देवो यातु सविता सुरद्वः प्र द्यावा
 धमैः पृथिवी नमोभिः प्र ऋभुभ्यः प्र शुक्रैतु देवीति वैश्वदेवे
 विकारः ।^{३४} प्र सघाजः क ईं व्यक्ता ऊवे वः सुद्योत्मानमित्याग्नि-
 मारुते ।^{३५} १४ ॥ ५ ॥

त्रिणवस्तोमं शाकरपृष्ठं पञ्चमम् । १ । इममू खिति नवर्चमाज्यं
 ब्रूहे^२ ऽग्निं तं मन्य इति समूल्हे ।^३ तस्य प्रथमायै पदमवगृह्य
 पदमवगृह्य द्वे अवगृह्येकेन प्रणौति ।^४ पङ्क्तिगंसं पराः ।^५ वार्हतः
 प्रउगः ।^६ आ नो यज्ञं दिविसृष्टमिति द्वे आ नो वायवित्येका^७
 वां सहस्रमिति तिस्र^८ ऋधगित्येति द्वे प्र मिचायेत्येके^९मा उ वां
 दिविष्टय^{१०} आ नो विश्वा सुहव्यो^{११} देवं देवं वो ऽवसे देवं देवमि-
 यमददादिति प्रउगत्त्वानि ।^{१३} उत स्या नः सरस्वती घोरेति
 समूल्हे ।^{१४} यत्पाञ्चजन्येति मरुत्वतीयस्य प्रतिपत् ।^{१५} इत्या हि
 सोमे ऽवितासि मरुतां इन्द्र वृषभो ऽयं ह येनेति तिस्र इति मरु-
 त्वतीयम् ।^{१६} महानाम्न्यः स्तोत्रियः ।^{१७} यथा तिस्रो ऽनुष्टुभस्त-
 ऐकैका ।^{१८} ११ । उत्तमायाः पङ्क्तिरत्तमा ।^{१९} उत्तमार्धे च पञ्च

पदानि पञ्चः पुरीषमित्याचक्षते तन्निविष्टं सन् ।^{२०} । प्रत्यसौ पिपी-
 षते यो रयिवो रयिंतमस्त्यसु वो अप्रहणमिति चयस्तृषा अस्मा
 अस्मा इति दग्धमेवा ह्यसि वीरयुरिति वा वो ऽगुरुपः ।^{२१} ।
 यदिन्द्र नाहुषीष्वेति सामप्रगाथः ।^{२२} । इन्द्रो मदाद्य प्रेदं ब्रह्मा-
 भुरेकस्तमिन्द्रं वाजयामसीति तिस्र इति निष्कोवस्त्वम् ।^{२३} । तत्सवितुर्व-
 रेण्यमित्यनुचरः ।^{२४} । उदु ख देवः सविता दमूना इति तिस्रो
 मही यावापृथिवी इति चतस्र ऋभुर्विभ्वा को नु वां मिचावरुणौ
 प्र संतमेति वा वैश्वदेवे विकारः ।^{२५} । हविष्यान्तं वपुर्ध्वमिर्होता
 गृहपतिरिति तिस्र इत्याग्निमाहते ।^{२६} । मूर्धानमा इद्रास इममू-
 ष्विति नवेति समूहः ।^{२७} । ॥ ६ ॥

चयस्त्रिंशस्रोमं रैवतपृष्ठं षष्ठम् । १ । नित्याभिर्याज्याभिः पारु-
 ष्यैपीः संधाय यजन्ति । २ । आ त्वा जुव आ वां धिय इत्यैन्द्रवा-
 यवस्य पुरोनुवाक्ये । ३ । स्त्रीषं बर्हिरा वां रय इति याज्ये । ४ ।
 सुषुमेति मैचावरुणस्य पुरोनुवाक्योत्तरा याज्या । ५ । युवां स्तोमे-
 भिरित्याश्विनस्य पुरोनुवाक्योत्तरा याज्या । ६ । वृषन्निन्द्र तां वां
 धेनुं विष्टेषु हि त्वा मो षु वो अस्मदा यन्नः पत्नीस्ता नो रासन्निति
 नेष्टुर्दिपदा चिष्टुपचाग्निं होतारं दध्यङ् हेति प्रातःसवने प्रस्थितानां
 यजन्ति । ७ । तुभ्यं हिम्वान इति सूक्तयोरेकैकोर्ध्वमृतुप्रैषेभ्यः । ८ ।
 ह्ययं यजतो ऽभ्यर्युर्गृहपतिस्तु । ९ । चित्यस्य पञ्चादुपविश्याध्वर्युः
 आस्त्रासुखीयस्य गृहपतिः । १० । पिषा सोममिन्द्र सुवानमिन्द्राय
 हि द्यौस्त्वया वयं ऋचवन्पाहि न इन्द्र नू इत्या ते ऽवर्मह इन्द्र
 वनेति हि सुम्बन्नति माध्यन्दिने^{११} विकारः । ११ । उत माता

दृष्टद्विवेति नेष्टुस्तृतीयसवने । १२ । अमवानन्तो यजन्ति । १३ । ऐका-
द्विकीभिर्वा । १४ । ॥ ७ ॥

अथं जायतेत्याज्यम् । १ । आतिष्कन्दसः प्रञ्जः । २ । स्त्रीणं
वर्हिर्वा^३ वां रथो^४ ऽयं मित्राय^५ युवां सोमेभिर्वृषस्त्रिन्त्रेत्येका^७ ऽव-
र्मह इन्द्रेति दे^८ ओ षू णो अथ^९ इयमददादिति प्रञ्जगदचानि । १० ।
उत नः प्रियेति समूहो^{११} । ४ । स पूर्य इति प्रतिपन्नसत्वतीयस्य । १२ ।
चं तं रथं स यो वृषा महत्वा इन्द्र मीढ इति तिस्र इति महत्त्व-
तीयम् । १३ । रेवतीर्नो रेवां इद्रेवत इति रैवतस्य सोत्रियामुरुपौ
। १४ । मा चिदन्त्यदिति सामप्रगाथः । १५ । एन्द्र याक्षुप प्र घा न्वस्योप
नो हरिभिरिति तिस्र इति निष्कवेवस्यम् । १६ । अभि त्वं देवमिति
प्रतिपदैश्वदेवस्य । १७ । तस्याः षोडशक्षरेण विगृह्याष्टादशक्षरेण
प्रणुत्य पञ्चदशक्षरेणावसाय पञ्चदशक्षरेण । १८ । अस्य हि स्वय-
न्क्षरमित्युत्तरे । १९ । तृतीयादहो ऽनुचरः । २० । उदु व्य देवः
सविता सवाय^{२१} कतरा पूर्वा^{२२} किमु अष्ट^{२३} इदमित्येत्त्युत्तमे परि-
त्रिय्य ये यज्ञेनेति शस्त्रा परिशिष्टे शंसतीति वैश्वदेवे विकारः
। २४ । अहस्य कृष्ण^{२५} प्रयज्यव^{२६} इमं सोममित्याग्निमाहते । २७ ।
मध्यमाह्यहाभिष्कवेवस्यमहत्वतीययोत्तमांस्तृचान्समूह उत्सृजति ।
२८ । स्वस्ति नो मिमीतामिति च तिस्रो ऽन्ते वैश्वदेवानां
करोति । २९ । ततं म इत्यार्भवं चतुर्थस्य । ३० । प्र यन्तु वाजा
इति च तिस्रो ऽन्ते माहृतस्य । ३१ । वसुं न चिपमह्यमिति
जातवेदसीयम् । ३२ । परोक्षपृष्ठस्य दृष्टयन्तरपृष्ठस्योपाक्षपृष्ठस्या-
पर्कापृष्ठस्य तनूपृष्ठस्य ऋन्दोदत्सोमस्य च ऋन्दोगवशेन सोत्रिया-

नुरूपांस्वामप्रगाथांश्च । ३३ । समानमन्वत्समूह्येन । ३४ । तथा विश्व-
जिति । ३५ । ॥ ८ ॥

चतुर्विंशस्तोमं दृष्टपृष्ठसुभयसाम सप्तमम् । १ । प्र वः द्रुक्काये-
त्याज्यम् । २ । चैष्टुभः प्रउगः । ३ । प्र वीरया^४ ते सत्येर्नो^५द्वां चक्षुरा^६
गोमता^७ नो देव^८ प्र वो यज्ञेषु^९ प्र सोदयेति प्रउगद्वचानि । १० ।
ये अहस्य प्रथमस्य प्रतिपदनुचराः सत्राङ्गणस्यत्यासो कन्दोमेषु खर-
सामस्यभिज्ञवे च । ११ । प्रथमादेव प्रथमस्याङ्गणान्दोमिकस्य । १२ ।
द्वितीयाद्वितीयस्य । १३ । तृतीयात्तृतीयस्य । १४ । एवं अहस्य पूर्व-
स्याभिज्ञविकस्य । १५ । एवमुत्तरस्य । १६ । एवं खरसाम्नाम् । १७ ।
कथा द्रुभा त्वं सुमेषमिति मरुत्वतीयम् । १८ । तसु पृच्छाभि त्वं
मेषमिति निष्केवल्यम् । १९ । न कण्वरथन्तरस्य योगिमनुशंसेत् । २० ।
ये प्रथमयोरङ्गोः प्रतिपदनुचरा वैश्वदेवस्य ते कन्दोमेष्वभिज्ञवे च
। २१ । तस्यवितुर्वरेण्यं प्रेतां यज्ञस्याथ देवायेति दक्षानृजुनीतीति
पञ्चा याहि वनसा सहौमासश्चर्षणीधृत इति तिस्र इति वैश्वदेवे
विकारः । २२ । वैश्वानरो न ऊतये ।

वैश्वानरो न आ गमदिमं यज्ञं सजूरुप ।

अग्निरुक्थेन वाहसा ॥

वैश्वानरो अङ्गिरसां स्तोमं यज्ञं च जीजनत् ।

ऐषु द्युषं स्वर्यमत् ॥

प्र यदस्त्रिष्टुभमिति पञ्चदश नव वार्षन्तस्वेत्याग्निमादते । २३ । ॥ ८ ॥

चतुस्त्वारिंशस्तोमं रथन्तरपृष्ठमष्टमम् । १ । अग्निं वो देवमि-
त्याज्यम् । २ । चैष्टुभः प्रउगः । ३ । कुविदङ्गेति प्रथमातृतीये^४ आ

वायो भूषेति चैका^५ थावत्तरः^६ प्रति वां सूर उदिते^७ ऽप स्वसुरं^८ च
 सोमः^९ प्र ब्रह्माण^{१०} उत स्या नः सरस्वती जुषाणेति प्रउगदचानि
 ।^{११} मह्यं इन्द्रो नृवदिमा उ त्वा पुस्तमस्य क स्य वीर इति सर्वस्य
 चतस्र उक्तमाः परिहाप्य महस्विन्नमस्य स्यावापृथिवी इति महत्त्व-
 तीयम् ।^{१२} त्वं मह्यं इन्द्र तुभ्यं ह त्वं मह्यं इन्द्र यो हापूर्व्या
 तां सु ते कौर्तिमिमां ते धियमिति निष्क्रेवण्यम् ।^{१३} शिरण्य-
 पाणिमूतय इति चतस्रो^{१४} मह्यौ सौर्यवाना पितरेति त्वस्रो^{१५}
 देवानामिदिमा नु कं^{१६} विश्वे देवा अतावृध इति तिस्र इति
 वैश्वदेवे विकारः ।^{१७}

वैश्वानरो अजौजनदग्निर्नो नव्यसीं मतिम् ।

अथा दधान अजसा ॥

दधा पावक दौदिह्यग्ने वैश्वानर शुभम् ।

जमदग्निभिराहुतः ॥

अतावानं वैश्वानरं^{१९} कद्रु नूनं कधप्रियो^{२०} दूतं वो विश्ववेद-
 समित्याग्निमाहते ।^{२१} ॥ १० ॥

अष्टाचत्वारिंशत्सोमं दृष्टपृष्ठं गवमम् । १ । अगम मह्यं सोमस्य
 मा तवसमित्याज्यम् । २ । पूर्वं वा । ३ । सैष्टुभः प्रउगः । ४ । आ
 वायो भूषेति प्रथमादतीये चोक्तमा च^५ द्वितीयाचतुर्थ्यौ चार्वाङ्गो
 न अवस इति च^६ दिवि अयन्ता^७ विश्ववारेन्द्रं^८ नरं^९ ऊर्ध्वो
 अग्निः^{१०} प्र सोदसेति प्रउगदचानि ।^{११} अर्यमेन्द्रो रथाय तिष्ठा
 हरी गायत्र्याम प्र मन्दिन इति महत्त्वतीयम् ।^{१२} आ सव्यो
 शालका इदु सौर्गं य इन्द्र तत्त इन्द्रियमहं भुवं विश्वजित इति

निष्केवल्यम् ।¹³ अभि त्वा देव प्र वां महि सवी इति दत्ता-
विन्द्रे¹⁴ इष इत्येका ते नो रत्नामीति दे¹⁵ अग्निदव्यदतिप्रश्नति
पञ्च मनोः सूक्तानि¹⁶ ये चिंशतीत्युपोक्तमासुदृत्य¹⁷ न हि वो
अत्यर्भक इत्येका¹⁸ ऽग्नेर्मेति चतस्रो¹⁹ बभूरेक इति वा मनुप्र-
वल्हो²⁰ विश्वे देवास आ गतेति दत्तं भारद्वाजमिति वैश्वदेवे
विकारः ।²¹ ८ ।

दिवि पृष्ठो अरोचताग्निर्वैश्वानरो बृहन् ।

ज्योतिषा बाधते तमः ॥

स विश्वं प्रति चाकूपदृष्टनुत्सृजते वग्नी ।

यज्ञस्य वय उन्तिरन् ॥

अग्निः परेषु धामसु²² मरुतो यस्याग्निर्होता पुरोहित²⁴
इत्याग्निमारुते ।²⁵ यानि अहस्य प्रथमस्य प्रातःसवनद्वतीय-
सवनानि तानि समूल्हे हन्द्वाभ्याम् ।²⁶ निष्केवल्यमरुत-
तीययोश्च जागतान्युत्सृजति ।²⁷ स यो दधेति पञ्चदशोर्ध्वं कथा-
शुभ्रीयात् ।²⁸ यो जात इति तमुष्टुहीयात् ।²⁹ बृहद्रथ-
न्तरदृष्टे द्विषूक्ताः सर्वे ।³⁰ १४ । ॥ ११ ॥

अविवाक्यं चतुर्विंशत्सोमं दशममहः । १ । चयस्त्रिंशमग्निष्टोमसाम
। २ । चिकं मानसम् । ३ । वामदेव्यस्य योनौ रथन्तरं पृष्ठम् । ४ ।
अप्रतिभायामन्यः स्वाध्यायम् । ५ । उद्धृत्यानुष्टुभमितरेषां हन्द्वा
संपदानुष्टुभां पञ्चदशं सप्तसमेकस्मिन्सवनीये । ६ । द्वाचिंशतं गायत्र्यः
। ७ । अग्निं नरः प्रति व्या सूनर्या शुभेति त्वचानुष्टुभां स्वाने
। ८ । चतुर्विंशतिं चिष्टुभः । ९ । तथा जगत्यः । १० । पञ्चदश

प्रगाथान् । ११। श्रौष्णिहंसं दधान्पञ्चदश । १२। पाङ्क्तानि च । १३। अनुष्टुभां प्रातरनुवाकः पञ्चदशे ज्ञते । १४। तृतीयाचतुर्थ्यां स्तोत्रानामुद्धृत्याभि प्रवन्तेति हे । १५। अच्चा नः श्रीरशोचि-
षमिति तिस्रो ऽच्चा वो अग्निमवस इत्येतासां स्थाने । १६। प्रति
भुताद्येति तिस्रः प्रत्यसौ पिपौषत इत्येतासां स्थाने । १७। ॥ १२ ॥

अग्ने तमद्येत्याज्यम् । १। तस्य प्रथमायां पञ्चाक्षरेण विष्टम्
दाभ्यां पञ्चाक्षराभ्यामवसाय दाभ्यां प्रणौति । २। माधुच्छन्दसः
प्रउगः । ३। द्वाविंशतिं गायत्र्यः । ४। मृजानो वारे पवमानो
अव्यय इति यावत्सुतो याथाकाम्यम् । ५। उत्तिष्ठन्नोजसेत्येको-
त्तिष्ठतावपश्यतेत्येतस्याः स्थाने । ६। त्रिकङ्कुकीया प्रतिपन्मदल-
तीयस्य । ७। तस्याः षोडशाक्षरेण विष्टम् षोडशाक्षरेण प्रणुत्य
षोडशाक्षरेणावसाय षोडशाक्षरेण । ८। तुविशुभेत्युत्तरे । ९।
हृदिन्नायेति सूक्तापूर्वा प्रगाथौ पिबन्त्यपीयथा संशंसतीति मरु-
त्ततीयम् । १०। वामदेवस्य स्तोत्रियानुरूपौ शस्त्रोर्ध्वं धाव्याय
राजन्तरं प्रगाथं स्तोत्रियानुरूपौ च । ११। सखाय आ शिवाम-
हीति नव । १२। आ धूर्ध्वसौ वज्रमेक इति च द्विपदे । १३।
दैरष्टस्त्रपीयं च । १४। प्राग्दैरष्टस्त्रपीयात्मगाद्येन संशंसति । १५।
इति निष्केवच्यम् । १६। षष्ठाप्रतिपदनुचरौ वैश्वदेवस्य । १७।
पुरस्ताच्चानेभद्रीयात्मशुक्रौयमिति वैश्वदेवे विकारः । १८। उह
विष्णवित्युद्धृत्य भवा मिच इति यजति । १९। अग्निं नर इत्यग्नि-
ष्टोमसाक्षः स्तोत्रियानुरूपौ । २०। आद्यं गौर्मही क्षौरिति स्तोत्रि-
यानुरूपौ । २१। तं प्रक्षयेति त्रयोदश । २२। यज्ञो यज्ञवेति

परिधाय । २२ । प्रजापत इति यजति । २३ । उक्थैराहावो
व्याख्यातः । २४ । इति समूहो ऽतिरिक्तोक्त्यम् । २५ । पुरा पत्नी-
संध्याजेभ्यः संस्थाप्य वा गार्हपत्ये ऊत्वा पूर्वया द्वारा सदः प्रपद्य
स्वस्य धिष्यस्व पश्चादुपविश्य मानसेन स्तुत आयं गौरिति सार्प-
राज्ञीः पराङ्मुपांश्चप्रणुवन् । २६ । अध्वर्योऽ इत्यामन्वितो होयि
होतरिति सर्वत्र प्रतिशृणोति । २७ । ओं होतस्तथा होतरित्याच-
क्षाणे ऽनुशृणोति । २८ ॥ १३ ॥

अध्वर्योऽ इति दम्होतरि वदिष्यन् । १ । प्रजापतिरकाम-
यत वज्रः स्यां प्रजायेय सर्वं वेदमनुव्याद्यदिदं किंचेति ^२ स एतं
दम्होतारं यज्ञक्रतुमपश्यदग्निहोत्रम् । ^३ इत्युक्ताथोपांशु । ^४ ।
चित्तिः सुक् ^५ चित्तमाज्यम् ^६ वाम्बेदिः ^७ आधीतं बर्हिः ^८ केतो
अग्निः ^९ विज्ञातमग्नीत् ^{१०} वाचस्यतिहोता ^{११} मन उपवक्ता ^{१२} प्राणो
हविः ^{१३} सामाध्वर्युः ^{१४} इति होतारः ^{१५} । अथ ययः ^{१६} । वाचस्यते
हविधेनामन् ^{१७} वाचस्यतिः सोममपादा अस्मासु नृम्यं ^{१८} धाः
। ^{१९} इत्युपांशु । ^{२०} । तेन देवान्मनुष्यान्सुरानित्येतांस्तथानजन-
यत्प्रजापतिः ^{२१} स येषां वा एवंविदान्होता भवति ^{२२} । प्र वै स
होता प्रजया पशुभिर्जायते ^{२३} । प्र ते यजमानाः प्रजया पशुभि-
र्जायन्ते येषामेवंविदान्होता भवती ^{२४} ति ^{२५} । ॥ १४ ॥

अध्वर्योऽ इति षतुर्होतरि वदिष्यन् । १ । ते दद्या एवान्वावृत्ता
आसन्देवास मनुव्याद्य ^२ पराङ्मो हास्मादसुरा आसन्वो ऽकाम-
यत वीरो म आजायेत येनेमानसुरानभिभवेयमिति ^३ स एतं
षतुर्होतारं यज्ञक्रतुमपश्यद्दर्शपूर्णमासौ । ^४ इत्युक्ताथोपांशु । ^५ ।

पृथिवी होता ^६ द्यौरध्वर्युः ^७ त्वष्टाग्नीत् ^८ मित्र उपवक्ता ^९ इति होतारः । ^{१०} अथ ग्रहः । ^{११} वाचस्यते वाचो जैर्येष संभृततमेनाय-
च्छे ^{१२} यज्ञपतये वसु वार्यमासंस्कारये ^{१३} वाचस्यतिः सोमं
पिबतु ^{१४} जजनदिन्द्रमिन्द्रियाय स्वाहा । ^{१५} इत्युपांशु । ^{१६}
तेनेन्द्रं वीरमजनयत्तत एगानसुरानभ्यभवत्प्रजापतिः ^{१७} स येषां
वा एवंविद्वान्होता भवति ^{१८} आ वै तस्य होतुर्वीरो जायते ^{१९} आ
तेषां यजमानानां वीरा जायन्ते ^{२०} अभि वे स होता द्विषन्तं
भ्रातृव्यं भवति ^{२१} अभि ते यजमाना द्विषतो भ्रातृव्यान् भवन्ति
येषामेवंविद्वान्होता भवती ^{२२} ति । ^{२३} ॥१५॥

अध्वर्यो ३ इति पञ्चहोतरि वदिष्यन् । १। तस्मा इन्द्राय
देवता ऐच्छाय ऐच्छाय नातिष्ठन्त ^२ स एतं पञ्चहोतारं यज्ञक्रतु-
मपश्यन्नातुर्मास्थानि । ^३ इत्युक्ताथोपांशु । ^४ अग्निर्होता ^५ अग्नि-
नावध्वर्युः ^६ रुद्रो ऽग्नीत् ^७ वृहस्पतिरुपवक्ता ^८ इति होतारः । ^९ अथ
ग्रहः । ^{१०} वाचस्यते ऽकिद्रया वाचाकिद्रया जुष्टा ^{११} दिवि देवा
वृधन्वोचामैरयस्य । ^{१२} इत्युपांशु । ^{१३} ततो वा इन्द्राय देवता
ऐच्छाय ऐच्छायातिष्ठन्त ^{१४} स येषां वा एवंविद्वान्होता भवति ^{१५}
तिष्ठन्ते वै तस्मै होत्रे स्वाः ऐच्छाय ^{१६} तिष्ठन्ते तेभ्यो यजमानेभ्यः
स्वाः ऐच्छाय येषामेवंविद्वान्होता भवती ^{१७} ति । ^{१८} ॥१६॥

अध्वर्यो ३ इति षड्होतरि वदिष्यन् । १। सो ऽकामयता-
न्नादः स्वामन्नपतिरिति ^२ स एतं षड्होतारं यज्ञक्रतुमपश्यत्पशु-
बन्धम् । ^३ इत्युक्ताथोपांशु । ^४ सूर्यस्ते षत्तुः ^५ वायुः प्राणः ^६
अन्नरिचमात्मा ^७ यज्ञो गात्राणि ^८ द्यौः पृष्ठम् ^९ पृथिवी शरी-

रम्^{१०} इति होतारः ।^{११} अथ ग्रहः ।^{१२} सोमः सोमस्य पिबतु
शुक्रः शुक्रस्य पिबतु ।^{१३} आतास्त इन्द्र सोमा वातापे हवनश्रुतः ।
।^{१४} इत्युपांशु ।^{१५} ततो वै सो ऽजादो ऽजपतिरासीत् ।^{१६} स
येषां वा एवंविदान्होता भवति ।^{१७} अजादो वै स होताअप-
तिर्भवति ।^{१८} अजादास्ये धधमाना अजपतयी भवन्ति येषामेवंवि-
दान्होता भवन्तीति ।^{१९} ॥१७॥

अध्वर्यो इति सप्तहोतरि वदित्यन् । १। ते देवा अकाम-
घन्त कृताः कृतेषु लोकेषु स्थानेति ।^२ त एतं सप्तहोतारं यज्ञकृतु-
मपश्यन्सौम्यमध्वरम् ।^३ इत्युक्त्वायोपांशु ।^४ महाहविर्हिता ।^५ सत्य-
हविरध्वर्युः ।^६ अचित्तपाजा अग्नीत् ।^७ अचित्तमना उक्त्वक्ता ।^८ अजा-
ध्वस्यप्रतिध्वस्यस्यभिगरौ ।^९ अथास्य उद्गाता ।^{१०} इति होतारः ।^{११} अथ
ग्रहः ।^{१२} वाचस्पते विधेनामन्विधेम ते नाम ।^{१३} विधेस्त्वमक्षमकं
नाम ।^{१४} मा देवानां तन्मुञ्चेदि मा मनुष्याणाम् ।^{१५} सजूर्दिषा
वृथिव्योपहृतः सोमस्य पिब स्वाहा ।^{१६} इत्युपांशु ।^{१७} ततो
वै तेभ्यो ऽकष्यत ।^{१८} ते देवाः कृताः कृतेषु लोकेष्वसन् ।^{१९} अथस्य
कृताः कृतेषु ।^{२०} स येषां वा एवंविदान्होता भवति ।^{२१} कष्यते वै
तस्यै होत्रे द्योगधेमः ।^{२२} कष्यते तेभ्यो यजमानेभ्यो द्योग-
धेमः ।^{२३} अभि वै स होता स्वर्गं लोकमश्रुते प्रत्यस्मिंल्लोके प्रति-
तिष्ठति ।^{२४} अभि ते यजमानाः स्वर्गं लोकमश्रुवते प्रत्यस्मिंल्लोके
प्रतितिष्ठन्ति येषामेवंविदान्होता भवन्तीति ।^{२५} ॥१८॥

तनूरतो वहति । १। अध्वर्यो येषां वा अजादीं प्रजापते
स्वर्गं विदान्होता भवत्यजादो वै स होता भवत्यजादास्ये यज-

पृथिवी होता ^६ द्यौरध्वर्युः ^७ तृष्ठाग्नीत् ^८ मित्र उपवक्ता ^९ इति
 होतारः ^{१०} । अथ गृहः ^{११} । वाचस्यते वाचो वीर्येण संभृततमेनाय-
 ष्वसे ^{१२} यज्ञपतये वसु वार्यमासंस्करसे ^{१३} वाचस्यतिः सोमं
 पिबतु ^{१४} जजनदिन्द्रमिन्द्रियाय स्वाहा ^{१५} । इत्युपांशु ^{१६} ।
 तेनेन्द्रं वीरमजनयत्तत एनानसुरानभ्यभवत्प्रजापतिः ^{१७} स येषां
 वा एवंविद्वान्होता भवति ^{१८} आ वै तस्य होतुर्वीरा जायते ^{१९} आ
 तेषां यजमानानां वीरा जायन्ते ^{२०} अभि वै स होता द्विषन्तं
 भ्रातृव्यं भवति ^{२१} अभि ते यजमाना द्विषतो भ्रातृव्यान् भवन्ति
 येषामेवंविद्वान्होता भवती ^{२२} ति । ^{२३} ॥ १५ ॥

अध्वर्यो ३ इति पञ्चहोतरि वदिष्यन् । १ । तस्मा इन्द्राय
 देवता ऋष्याय अँष्याय नातिष्ठन् ^२ । स एतं पञ्चहोतारं यज्ञक्रतु-
 मपश्यन्नुतुर्मास्थानि ^३ । इत्युक्ताग्नीषोः ^४ । अग्निर्होता ^५ अग्नि-
 नावध्वर्युः ^६ रुद्रो ऽग्नीत् ^७ रुद्रस्यतिरुपवक्ता ^८ इति होतारः ^९ । अथ
 गृहः ^{१०} । वाचस्यते ऽहिद्रया वाचाहिद्रया जुह्वा ^{११} दिवि देवा
 रुधन्धोचामैरयस्य ^{१२} । इत्युपांशु ^{१३} । ततो वा इन्द्राय देवता
 ऋष्याय अँष्यायातिष्ठन् ^{१४} । स येषां वा एवंविद्वान्होता भवति ।
 तिष्ठते वै तस्मै होत्रे स्वाः अँष्याय ^{१५} तिष्ठन्ते वैभ्यो यजमानेभ्यः
 स्वाः अँष्याय येषामेवंविद्वान्होता भवती ^{१६} ति । ^{१७} ॥ १६ ॥

अध्वर्यो ३ इति षड्होतरि वदिष्यन् । १ । सो ऽकामयता-
 आदः स्वामन्नपतिरिति ^२ । स एतं षड्होतारं यज्ञक्रतुमपश्यत्पशु-
 बन्धम् ^३ । इत्युक्ताथोपांशु ^४ । सूर्यस्ते चतुः ^५ वायुः प्राणः ।
 अन्तरिक्षमात्मा ^६ यज्ञो गात्राणि ^७ सौः पृष्ठम् ^८ पृथिवी ब्रवी-

रम्^९ इति होतारः^{१०} । अथ ग्रहः^{११} । सोमः सोमस्य पिबतु
 शुक्रः शुक्रस्य पिबतु^{१२} । आतास इन्द्र सोमा वातापे हवनश्रुतः ।
 ।^{१३} इत्युपांशु ।^{१४} ततो वै सो ऽन्नादो ऽन्नपतिरासीत्^{१५} । स
 येषां वा एवंविद्वान्होता भवति^{१६} । अन्नादो वै स होताऽन्नप-
 तिर्भवति^{१७} । अन्नादास्ते यजमाना अन्नपतयो भवन्ति येषामेवंवि-
 द्वान्होता भवती^{१८}ति ।^{१९} ॥ १७ ॥

अध्वर्या इति सप्तहोतरि वदिष्यन् । १ । ते देवा अकाम-
 यन्त कृष्णाः कृष्णेषु लोकेषु स्यामेति^२ । त एतं सप्तहोतारं यज्ञक्रतु-
 मपश्यन्सौम्यमध्वरम् ।^३ इत्युक्तायोपांशु ।^४ महाहविर्होता^५ सत्य-
 हविरध्वर्युः^६ । अचित्तपाजा अग्नीत्^७ । अचित्तमना उपवक्ता^८ । अना-
 ध्व्यश्वाप्रतिध्व्यश्वाभिगरौ^९ । अथास्य उद्गाता^{१०} इति होतारः^{११} । अथ
 ग्रहः^{१२} । वाचस्यते विधेनामन्विधेम ते नाम^{१३} । विधेस्त्वमस्माकं
 नाम^{१४} । मा देवानां तन्तुश्चेदि मा मनुष्याणाम्^{१५} । सजूर्दिषा
 पृथिव्योपहृतः सोमस्य पिब स्वाहा ।^{१६} इत्युपांशु ।^{१७} ततो
 वै तेभ्यो ऽकल्पत^{१८} । ते देवाः कृष्णाः कृष्णेषु लोकेष्वामन्^{१९} । अप्यद्य
 कृष्णाः कृष्णेषु^{२०} । स येषां वा एवंविद्वान्होता भवति^{२१} । कल्पते वै
 तस्मै होत्रे योगक्षेमः^{२१} । कल्पते तेभ्यो यजमानेभ्यो योग-
 क्षेमः^{२२} । अभि वै स होता स्वर्गं लोकमश्रुते प्रत्यस्मिंल्लोके प्रति-
 तिष्ठति^{२३} । अभि ते यजमानाः स्वर्गं लोकमश्रुते प्रत्यस्मिंल्लोके
 प्रतितिष्ठन्ति येषामेवंविद्वान्होता भवती^{२४}ति ।^{२५} ॥ १८ ॥

तनूरतो वदति । १ । अध्वर्या येषां वा अन्नादीं प्रजापते-
 स्त्वं विद्वान्होता भवत्यन्नादो वै स होता भवत्यन्नादास्ते यज-

માના ભવન્તિ ^૨ અધ્વર્યો યેષાં વા અક્ષપત્રીં પ્રજાપતેસ્તન્વં વિદા-
 ન્હોતા ભવત્યક્ષપતિર્વૈ સ હોતા ભવત્યક્ષપતયસ્તે યજમાના ભવન્તિ ^૩
 અધ્વર્યો યેષાં વૈ ભદ્રાં પ્રજાપતેસ્તન્વં વિદાન્હોતા ભવતિ ભદ્રં
 વૈ તક્ષી હોત્રે ભવતિ ભદ્રં તેભ્યો યજમાનેભ્યો ભવતિ ^૪ અધ્વર્યો
 યેષાં વૈ કલ્યાણીં પ્રજાપતેસ્તન્વં વિદાન્હોતા ભવતિ કલ્યાણં વૈ
 તક્ષી હોત્રે ભવતિ કલ્યાણં તેભ્યો યજમાનેભ્યો ભવતિ ^૫ અધ્વર્યો
 યેષાં વા અનિલયાં પ્રજાપતેસ્તન્વં વિદાન્હોતા ભવત્યનિલયો વૈ સ
 હોતા ભવત્યનિલયાસ્તે યજમાના ભવન્તિ ^૬ અધ્વર્યો યેષાં વા
 અપભયાં પ્રજાપતેસ્તન્વં વિદાન્હોતા ભવત્યપભયં વૈ તક્ષી હોત્રે ભવત્ય-
 અપભયં તેભ્યો યજમાનેભ્યો ભવતિ ^૭ અધ્વર્યો યેષાં વા અનાત્તાં
 પ્રજાપતેસ્તન્વં વિદાન્હોતા ભવત્યનાત્તો વૈ સ હોતા ભવત્યનાત્તાસ્તે
 યજમાના ભવન્તિ ^૮ અધ્વર્યો યેષાં વા અનાપ્યાં પ્રજાપતેસ્તન્વં
 વિદાન્હોતા ભવત્યનાપ્યો વૈ સ હોતા ભવત્યનાપ્યાસ્તે યજમાના
 ભવન્તિ ^૯ અધ્વર્યો યેષાં વા અનાષ્ટ્રાં પ્રજાપતેસ્તન્વં વિદાન્હોતા
 ભવત્યનાષ્ટ્રો વૈ સ હોતા ભવત્યનાષ્ટ્રાસ્તે યજમાના ભવન્તિ ^{૧૦} અધ્વર્યો
 યેષાં વા અનાધૃત્યાં પ્રજાપતેસ્તન્વં વિદાન્હોતા ભવત્યનાધૃત્યો વૈ સ
 હોતા ભવત્યનાધૃત્યાસ્તે યજમાના ભવન્તિ ^{૧૧} અધ્વર્યો યેષાં વા
 અપૂર્વાં પ્રજાપતેસ્તન્વં વિદાન્હોતા ભવતિ ન વૈ તસ્માદ્ગોતુરન્યઃ
 પૂર્વા ભવતિ ન તેભ્યો યજમાનેભ્યો ઽન્યે પૂર્વે ભવન્તિ ^{૧૨} અધ્વર્યો
 યેષાં વા અભ્રાદૃત્યાં પ્રજાપતેસ્તન્વં વિદાન્હોતા ભવત્યભ્રાદૃત્યો
 વૈ સ હોતા ભવત્યભ્રાદૃત્યાસ્તે યજમાના ભવન્તિ યેષામેવં વિદાન્હોતા
 ભવતી ^{૧૩}તિ । ^{૧૩}૧ । ॥ ૧૯ ॥

गृहपतिरतो गृहपतिवदगम् । १ । अध्वर्यो येषां वै गृहपति-
गृहपतिं विद्वान्गृहपतिर्भवति^२ राभ्रोति वै स गृहपती राभ्रुवन्नि
ते यजमानाः ।^३ अध्वर्यो^४ येषां वा अपहतपाप्मानमेवंविद्वान्गृह-
प्रतिर्भवत्यप वै स गृहपतिः पाप्मानं हते^६ ऽप ते यजमानाः
पाप्मानं व्रते^७ येषामेवंविद्वान्गृहपतिर्भवती^८ति । १ । ॥ २० ॥

प्रजापत इति मनसा यजति । १ । मनसा वषट्करोति । २ ।
मनसानुवषट्करोति । ३ । मनसा भक्तः । ४ । मनसोरोऽभिर्मर्ष-
नम् । ५ । चौदुम्बरीमन्वारभन्ते ऽयेष धिष्ण्यपानाषीनाः । ६ । पक्षाग्र-
ग्राखाभिर्धे नातिक्रामेयुः । ७ । उत्तमौ पाणी होता कुर्वीत । ८ ।
उत्तमो ऽजानीति । ९ । अपिधाय सदशो द्वारौ ग्राखायाश्चा-
ध्वर्युर्वाचमुपाकरोति । वाग्रयताः संमीच्यासत आ नक्षत्राणां दर्श-
नात् । १० । नक्षत्रेषु दृश्यमानेषु मार्गालीयदेशे तच्चक्षुरिति नक्ष-
त्रेषु चक्षुर्विसृजन्ते । ११ । सर्वे साक्षो निधनमुपेत्योत्तरस्य हविर्धान-
स्याधो ऽहं सर्पन्ति । १२ । उत्तरस्थोत्तरेण वा । १३ । युवं
तमिन्द्रापर्वतेत्यक्षवेलायां जपित्वायेष हविर्धाने समुपविश्य कामा-
न्ध्यायन्ते यत्कामा भवन्ति । १४ । ये वज्रकामा भूर्भुवः स्वरित्ये-
तास्ते व्याहृतीर्जपेयुः । १५ । ते प्राञ्च उदच उल्कम्य वाचं विह्वयन्ते
वागैतु वागुपैतु वागुप मैतु वागिति । १६ । सुब्रह्मण्याप्रतीकं चिह्वा-
न्मभिव्याहृत्य वाचं विसृजन्ते । १७ । अत्र द्वादशाहः संतिष्ठते । १८ ।
कालवादो वा कालवादो वा । १९ । ॥ २१ ॥

इति शाङ्खायनसूत्रे दशमो ऽध्यायः समाप्तः ।

श्रीम् ।

व्याख्यातो द्वादशाहः प्रकृतिः सत्ताहीनानाम् । १ । वचन-
संज्ञणो विकारः । २ । द्विराक्षप्रभृतयो ऽहीना द्वादशाहपर्यन्ताः । ३ ।
द्वादशाहप्रभृतौनि सत्ताणि । ४ । अहीनेषु प्रायणीयो न विद्यते
। ५ । सत्तधर्मास्तु । ६ । ॥ १ ॥

चतुर्विंशस्तोमं बृहत्पृष्ठमुभयसामाग्निष्टोम उक्थं वाहस्यतुर्विंश-
मित्याचक्षते । १ । हेताजनिष्टेत्याज्यम् । २ । माधुच्छन्दसः प्रपुनः
। ३ । कयाशुभौयं मरुत्वतीयम् । ४ । अनुत्तमा त इति परिधा-
नीयोत्तराः पूर्वाः शस्त्रा यचास्मिन्धीयते निवित् । ५ । तदिदासीयं
निष्कवेद्यम् । ६ । द्वितीयात्सावित्र्यावापृथिवीये । ७ । वैश्वदेवमाहते
च । ८ । आर्भवं षष्ठात् । ९ । वैश्वानरीयं तृतीयात् । १० । यज्ञेन
वर्धतेति जातवेदसीयम् । ११ । सामान्तरुक्थः । १२ । यज्ञाय-
त्रीयस्य स्तोत्रियेणोक्थरस्तोत्रियान्संश्रय¹³ । अनुरूपेणानुरूपान्¹⁴
अग्ने मरुद्भिर्ऋकभिः पा इन्द्रावरुणाभ्यां मत्स्वेन्द्राबृहस्पतिभ्यामि-
न्द्राविष्णुभ्यां सजूरिति शस्त्रा परिदधाति । १३¹⁵ । यहान्तरुक्थः
एतया शस्त्रया यजेत् । १४¹⁶ । ॥ २ ॥

एकचिके दक्षकृत्तं शस्त्रम् । १ । यथास्तुतं स्तोत्रियाऽऽश्वत्था
दक्षान्वा² । यथास्तोत्रियमनुरूपान्वा³मप्रगाथांश्च शस्त्रा⁴ । पर्यासा-
मामुत्तमांस्तृचांश्चोषकाः शंसन्ति । २⁵ । निविद्वानानां हेता । ३⁶ ।
सर्वमन्यप्रकृत्या । ४⁷ । ॥ ३ ॥

अभिप्रवः षष्ठः पृष्ठ्यविकारः । १ । यानि अहस्य प्रथमस्या-
ज्यानि समूहे तानि पूर्वेषामभिप्रविकानाम् । २ । रथन्तरं वृहदिति
पृष्ठे विपर्यासम् । ३ । ज्योतिरग्निष्टोमः प्रथममुत्तमं च । ४ । चत्वा-
र्युक्त्वाणि मध्ये । ५ । गां द्वितीयं चतुर्थं च । ६ । आयुःतृतीयं
पञ्चमं च । ७ । इन्द्रो रथायेति महत्त्वतीयम् । ८ । आ याज्ञर्वा-
हिति निष्क्रेवस्यम् । ९ । कथा देवानामिति वैश्वदेवम् । १० ।
पञ्चमे च । ११ । मारुतमेकाहात् । १२ । एति प्र होतेति जात-
वेदशीसम् । १३ । समानमन्यत्प्रथमेनाह्ना । १४ । ॥ ४ ॥

इमा उ त्वेति महत्त्वतीयं द्वितीयस्य । १ । सुत इत्तं निमित्त
इति निष्क्रेवस्यम् । २ । एकाहात्माविचम् । ३ । ततं म इत्यार्भवम्
। ४ । पञ्चमे च । ५ । देवान्देव इति वैश्वदेवम् । ६ । चतुर्विंश-
ज्यातवेदशीसम् । ७ । समानमन्यद्वितीयेनाह्ना । ८ । ॥ ५ ॥

श्रौष्टिषो वैश्वमनसः प्रउगस्तृतीयस्य । १ । वायो याहि शिवा^२ वां
सहस्रं^३ ता वां विश्वस्था^४ वां वाञ्छिष्ठः^५ सखाय आ शिषाम^६स्तुत
नो देव्यदिति^७त नः प्रिये^८ति प्रउगद्वयानि । ९ । तिष्ठा हरी इति
महत्त्वतीयम् । १० । एकाहानिष्क्रेवस्यम् । ११ । ऋतेन द्यावापृथिवी
इति वृचम् । १२ । षष्ठे च । १३ । एकाहादार्भवं वैश्वदेवं च । १४ ।
आ रुद्रासंख्वा^{१५}मग्न चत्वार्यव^{१६} इत्याग्निमाहृतम् । १७ । ॥ ६ ॥

होताजनिष्टेत्याज्यं चतुर्थस्य । १ । मैधातिथः प्रउगः । २ । ये
गार्त्तमदे ते वायव्यैन्द्रवायवे । मैधानिष्क्रेव पूर्वाः । ३ । मिचं
वयं^४ प्रातर्युजा^५ त्वा वहन्वैभिरग्न इति वृथानि । ७ । याजि
अहस्योत्तरस्य सारस्वतानि समूहे तान्युत्तरेषामभिप्रविकानाम्

अभिजित्सर्वसोम उभयसामा रथन्तरपृष्ठो वृहस्पृष्ठो वाग्निष्टोमः
 ११। प्र वो देवाय यदाहिष्ठमित्याज्यम् । २। उभौ माधुच्छन्दसगार्त्तमदौ
 प्रउगौ । ३। माधुच्छन्दसानि पूर्वाणि दक्षानि गार्त्तमदान्युत्तराणि
 ४। वैश्वदेवं वा गार्त्तमदानाम् । ५। एकाहिकं वा प्रातःसवनम्
 ६। इन्द्र पिब तुभ्यं सुतो मदायेत्यैकाहिकादूर्ध्वं मरुत्वतीयात्
 ७। या त ऊतिरिति निष्केवेत्यात् । ८। पूर्वं तु वृहस्पृष्ठे । ९।
 एकसूक्ते वा । पिबा सोममभि तसु वृहीति । पूर्वस्रोतमासुत्सृजति
 १०। एकाहान्तृतीयसवनम् । ११। ॥ १० ॥

सप्तदशसोमाः स्वरसामानः । १। रथन्तरं पृष्ठं प्रथमस्य वृह-
 द्वितीयसोभयसामा तृतीयो रथन्तरपृष्ठः । २। स्वरपृष्ठाः कौषी-
 तकेः । ३। वृहद्रथन्तरे पवमानेषु । ४। अग्निष्टोमाः पैङ्गस्य । ५।
 उक्थगाः कौषीतकेः । ६। आ यज्ञैर्वृहदयो ऽग्नौ अजिष्ठमित्या-
 ज्यानि^७ सर्वोत्तमाः परिहाय । ८। ये अहस्य प्रथमस्य ते
 प्रउगाः । ९। क स्य वीर इति प्रथमस्य स्वरसाक्षो मरुत्वतीयं
 कथाशुभीयं द्वितीयस्य गायत्र्यामेति तृतीयस्य । १०। सामप्रगा-
 थांस्य ग्रस्वा कइतः प्रगाथान् । ११। कं गथ इति प्रथमे कदू-
 न्वस्येति द्वितीय इमा उ त्वा पुरुवसो इति तृतीये वृहत्स्य
 योनिः । १२। यस्ये साधिष्ठ इत्युत्तमां परिहायर्वायथमिति च
 प्रथमे^{१३} गायन्ति त्वापादित उदु नश्चिचतम इति द्वितीय^{१४} इन्द्रं
 विन्धाः सं च त्वे जग्मुरिति तृतीये । १५। इति वृहद्रथन्तरपृष्ठा-
 नाम् । १६। यज्यायथा अपूर्व्येति स्रोत्रियः स्वरपृष्ठानाम् । १७।
 यदिन्द्र चिच मेहनेति दे या इन्द्र भुज इति तृतीयानुरूपस्य

११^{१८} । मत्स्यपायि ते मह इति वा द्वितीयस्य । प्रथमां द्वितीयां करोति । ११^{१९} । मत्सि नो वस्यदृष्ट्य इति द्वे वयं च त्वेति द्वितीयानुरूपस्य । ११^{२०} । प्रत्यस्मै पिपीषत इति वा द्वितीयस्य । चतुर्थीं द्वितीयां करोति । ११^{२१} । इममिन्द्र सुतं पिबेति द्वे क ईं वेदेति द्वितीयानुरूपस्य । ११^{२२} । ॥ ११ ॥

यतो दृष्टीकः स्तोत्रियः स्यान्नतो दृष्टीको ऽनुरूपः कार्यः । १ । धार्यां शस्त्रा कदतस्य रथन्तरस्य योनिं प्रथमे दृष्टतो द्वितीय उभयोस्तृतीये । २ । पूर्वां सर्वत्र रथन्तरस्य । ३ । यमिन्द्र दधिष इति द्वे प्रथमे स्वरन्ति त्वेति द्वितीये दाना मृगो न वारण इति द्वितीये । ४ । इन्द्र तुभ्यमिन्द्रावन्निति नवानां तिस्रस्त्रिंशो ऽम्बुं पूर्वाणि च सूक्तानि । ५ । त्वचानि वोद्भृत्योभयानि सूक्तानि । ६ । स्वरयोनिषु चोल्हयोः । ७ । प्रागानुष्टुभात्तृचाद्वा प्रगाथेन संशंसति । ८ । प्रथमात्प्रहात्तृतीयसवनानीति दृष्टद्रथन्तरपृष्ठानाम् । ९ । प्रतिपदस्य स्वरपृष्ठानाम् । १० । स्वरयोनीनां च । ११ । अनुचरप्रभृति समूहान्मध्यमात्प्रहात् । १२ । उद्धृत्य तु वैश्वदेवानामुत्तमानि सूक्तानि त्वचं च प्र वः पान्तं रघुमन्यवस्तं प्रक्षया कदित्वेति करोति । १३ । अग्निरिन्द्र इति वा प्रथमे । १४ । प्र ये शुभ्रन्त इति च माहृतम् । १५ । देवान्धुव इति द्वितीये । १६ । उषासानक्तेति द्वितीये । १७ । ॥ १२ ॥

एकविंशस्तोमं दृष्ट्युष्टं महादिवाकीर्त्यं वाग्निष्टोमे विषुवान् । १ । पुरादित्यस्यास्तमयात्संख्यायः । २ । उदिते प्रातरनुवाकः । ३ । यथाप्रकृति वा । ४ । अग्निं मन्ये पितरमित्युदिते प्रतिपत्प्रातरनुवा-

कस्य । ५ । अतं दशमत्तं विंशतिमत्तं वानुब्रूयात् । ६ । वासिष्ठमाग्नी-
 स्रुक्म । ७ । सौर्यः पशुहपासग्न्यः सवनीयस्य । ८ । चित्रं देवा-
 नामिति पुरोनुवाक्यास्तिस्र उक्तरा याज्याः सौर्यस्य । ९ । उपांशु
 । १० । समुद्रादूर्भिरित्याज्यम् । ११ । वैष्टुभः प्रष्टुगः । १२ । मध्य-
 माच्छन्दोमास्त्रीणि दशानि प्रथमे सोममं च । १३ । प्रथमास्त्रीणि
 । १४ । आग्निने तु भानुमती तृतीया । १५ । प्र ब्रह्मैतु सद्गनादिति
 वैश्वदेवम् । १६ । ऐकादिकं वा प्रातःसवनम् । १७ । प्र वो देवाथ
 त्वं हि क्षैतवदिति वा तदाज्यम् । १८ । माधुच्छन्दसस्य । १९ ।
 कथा शुभा त्वं सुमेधं जनिष्ठा उग्र इति महत्त्वतीयम् । २० ।
 आयन्त इव सूर्यमिति स्तोत्रियो ऽस्त्रयोनी हृहति । २१ । यद्वाव
 इन्द्रेत्यनुरूपः । २२ । महादिवाकीर्त्यं वा । २३ । चित्रं देवानामिति
 स्तोत्रियो महादिवाकीर्त्यस्य । २४ । उत्तरे च । २५ । उत्सूर्यो
 हृहदशीं धीति तृतीयानुरूपस्य । २६ । वण्महानुदु त्यदर्शतमिति
 वा स्तोत्रियानुरूपौ प्रगाथौ । २७ । विभ्राड् हृहदिति वा स्तोत्रियो
 वि सूर्यो मध्य इत्यनुरूपः । २८ । विश्वाहा त्वा सुमनस इति
 वा । २९ । वण्महानिति सामप्रगाथः । ३० । यः सचाहा विचर्ष-
 णिरिति वा । ३१ । रथन्तरस्य धोनिं स्त्रयोनी हृहति । ३२ ।
 उभयोरस्त्रयोनी । ३३ । महादिवाकीर्त्यं च । ३४ । ॥ १३ ॥

यद्येने पवमाने सामगाः कुर्युः । १ । नाक्रियमाणयोः शंसेत्
 । २ । इन्द्रः किलेत्युक्थमुक्थीयाः । ३ । शं नो भव सक्षसेति महा-
 दिवाकीर्त्यं । ४ । सौर्य इन्द्रेति सूक्तं स्त्रयोनी हृहति । ५ । य
 एक इन्द्रस्य इत्यस्त्रयोनी । ६ । महादिवाकीर्त्यं च । ७ । तसु दृष्टी-

त्युद्धृतवृद्धयन्तरे । ८ । अभि त्वं मेघम् । ९ । ऋतुर्जनिनीयस्य
 नव ब्रह्मा सर्वहरेर्वा निबिदम् । १० । आ सत्यो यातु । ११ ।
 विश्वजित इत्युत्तमां परिग्रिय । १२ । आह्वय दूरोदणं रोहति
 । १३ । इंसः शुचिषदिति पच्छो ऽर्धर्षग्नस्त्रिपच्छो ऽनवानं त्रिपच्छो
 ऽर्धर्षग्नः पच्छः । १४ । उत्तमासुपसंग्रस्य । १५ । एष प्र पूर्वीः । १६ ।
 पतङ्गमक्तम् । १७ । उहं नः । १८ । इति पैङ्गम् । १९ । अथ
 कौषीतकम् । २० । समानमेक्यमुखीयायाः । २१ । ऋतुर्जनिनीय-
 सुद्धृतवृद्धयन्तरे । २२ । तस्यैवैकादश स्वयोनौ । २३ । नवान्यत्र
 । २४ । एन्द्र आहि हरिभिरिति पञ्चदशोद्धृत्य साव्यम् । २५ ।
 बरोरेकादश ब्रह्मा निविदम् । २६ । अभूरेक इति साव्यस्य स्थाने
 । २७ । तार्क्ष्यः पूर्वः पतङ्गात् । २८ । एकग्रतं निष्केवस्यम् । २९ ।
 प्रथमात्सावित्रम् । ३० । द्वितीयाद्वावापृथिवीयम् । ३१ । षष्ठादार्भ-
 वमावृते । ३२ । देवान्हुव इति वैश्वदेवम् । ३३ । तृतीयादैशा-
 नरीयम् । ३४ । मूर्धानं मूर्धा दिव इत्यग्निष्टोमसाम्नः स्तोत्रियानु-
 रूपौ । ३५ । वेदिषद इति जातवेदसीयम् । ३६ । आवृत्ताः स्वर-
 सामानः । ३७ । ॥ १४ ॥

विश्वजित्सर्वस्तोमः सर्वपृष्ठो वृहत्पृष्ठो वाग्निष्टोमः । १ । अग्निं
 नर इत्याव्यम् । २ । त्वं हि जैतवदिति वृहत्पृष्ठस्य । ३ । माधुष्क-
 न्दसः प्रउगः । ४ । ऋतुर्विश्वान्मध्यन्दिनः । ५ । वैराजस्य स्तोत्रियानु-
 रूपौ ब्रह्मा सर्वपृष्ठे प्रगाथं च रथन्तरस्य योनिं वृहत्स्य । ६ ।
 अनुसरप्रमृति षष्ठात्तृतीयसवनम् । ७ । कथा देवानामिति वैश्वदेवं
 सात्त्विकस्य वृहत्पृष्ठस्य । ८ । आनेभद्रीयमेकादस्य । ९ । सर्वपृष्ठे

विश्रजिति पुरस्ताम्नास्तस्य सूक्तस्य हेतैवयामरुतं भवति । १० ।
 जगतीशंसमन्यूङ्गम् । ११ । पङ्क्तिशंसं वा न्यूङ्गम् । १२ । अन्यूङ्गं वा
 । १३ । त्वमग्ने यज्ञानामित्यग्निष्टोमसाधः स्तोत्रियानुरूपौ स्तोत्रि-
 यानुरूपौ । १४ । ॥ १५ ॥

इति शाङ्खायनसूत्र एकादशोऽध्यायः समाप्तः ।

होत्रकाणाम् । १ । प्रातःसवने कर्म । १ । आ नो मिचा-
वरुणा मित्रं वयं मित्रं ऊवे ऽयं वां मिचावरुणा पुरुवरुणा
चित्प्रति वां सूर उदिते प्र वो मिचाय यदय सूर उदिते प्र
मित्रयोस्ता नः शक्तमिति स्तोत्रिया मैचावरुणस्य । ३ । आ याहि
सुषुमेन्द्रमिद्राधि न इन्द्रेण सं हीन्द्रो दधीच उन्तिष्ठन्नोजसा सह
भिन्धि विश्वाः प्र सम्राजं चर्षणीनां तमिन्द्रं वाजयामसि महँ
इन्द्रो य ओजसा युञ्जन्ति ब्रध्नमिति ब्राह्मणाच्छंसिनः । ४ । इन्द्राग्नी
आ गतं सुतमिन्द्रे अग्ना नमो बृहदियं वामस्य मन्मनस्ता ऊवे
ययोरिदमिन्द्राग्नी युवामिमे यज्ञस्य हि स्थ च्छलिजेयं वामस्य
मन्मनस्ता ऊवे ययोरिदमिन्द्रे अग्ना नमो बृहत्तमील्लिख ता हि
शश्वन्त इति वाक्छावाकस्य । ५ । ॥ १ ॥

द्विराचप्रभृतिष्वहःसंघातेष्वनुरूपाः श्वःस्तोत्रियाः समानस्तोत्रि-
येष्वपि । १ । परे वा । २ । नित्यांस्तृचानन्याऽऽस्ताणां पर्यासा
इत्याचक्षते । ३ । प्रति वां सूर उदित इति मैचावरुणस्य । ४ ।
काव्येभिरदाभ्येति स्तोत्रिये वा । ५ । सति श्वःस्तोत्रिये वा । ६ ।
उद्देदभीति ब्राह्मणाच्छंसिनः । ७ । इन्द्राग्नी अवसेत्यच्छावाकस्य
। ८ । अन्तरेणानुरूपं पर्यासं चावापस्थानम् । ९ । एकया द्वाभ्यां
वा स्तोममतिशंसन्ति । १० । भूयसा चिहति । ११ । सर्वपृष्ठे च
विश्वजिति । १२ । एकया दशमे ऽहनि । १३ । युवं दक्षमा नो
बर्ही रिशादसो यं रक्षन्ति कथा राधाम ऋजुनीती नो मा
कस्याहुतक्रतु मित्रो नो अत्यंहतिं महि वो महतां सोमस्य
मिचावरुणा ते नः सन्तु युजः प्र यो वां मिचावरुणा महि

त्रीणामित्येकपानित्यः । १४ । काव्येभिरदाभ्या नो गन्तमिति तृतीयौ । १५ । सप्तचत्वारिंशद्वैचावद्व्यो गायत्र्यो दाशतथीषु तासां मैत्रावरुणः । १६ । चतुस्त्वारिंशद्वैन्द्राणि गायत्र्याणि तेषां ब्राह्मणाच्छंसौ । १७ । इष्टेन्द्राग्री उप ऋये तोशा वचद्वणेति वल्लवे । १८ । यत्सोम आ सुत इति द्वे । १९ । उप स्त्रकोध्वित्येका । २० । जुषेयां यज्ञमिति सप्त । २१ । षट्चत्वारिंशद्वैन्द्राम्यो गायत्र्यो दाशतथीषु तासामच्छावाकः । २२ । दशमादङ्गः स्तोत्रिया विश्वजिति सर्वष्टे । २३ । षष्ठ्याङ्गः स्तोत्रियाननुरूपान्कृत्वेतरेषां पञ्चानां स्तोत्रियाङ्गं सन्ति । २४ । आद्यन्तानाद्यन्तस्तोमेषु । २५ । ऊर्ध्वानेकादभूतस्य । २६ । पर्यासैः परिदधति । २७ । ॥ १ ॥

माध्यन्दिनेषु विकारः । १ । अस्थानि सूक्तान्युत्तरयोः सवनयोः प्रसासा इत्याचचते । २ । दिषूक्ता मध्यन्दिनाः । ३ । चतुःसूक्तान्युक्थानि । ४ । अप प्राच इति सदा मैत्रावरुणस्योक्थमुष्णीया । ५ । शंसा महा यज्ञ इन्द्र इति द्वितीये । ६ । युधस्य ते कथा सङ्गमिति तृतीये । ७ । प्र नो महे मद्दिवधे भरध्वं यजामह इन्द्रमिति तृतीयौ । ८ । सद्यो हा न इन्द्रो दूरादा न आसादिति चतुर्थे । ९ । प्रो अस्मा उमे यदिन्नेति तृतीयौ । १० । गर्भे नु सन्का स्रष्टुतिरिति प्रश्नमे । ११ । इन्द्राय हि द्यौरिति तृतीयम् । १२ । आ वः स्तुत उप वाजेभिरुक्था सत्यो यालिति षष्ठे । १३ । तदहीन-सूक्तम् । १४ । मध्यमे अहे तद्याञ्जिक्त्वाणीत्याचचते । १५ । यदन्यत्स्तोत्रियानुरूपार्थां त्वचेभ्यस्य तत्प्रदेशे प्रतीयेत । १६ । अतप्रमयोरङ्गोः शस्त्रं सर्वेषां तत्प्रथमे कन्दोमे । १७ । यन्मृतीय-

पञ्चमयोस्तन्मध्यमे ।^{१७} यच्चतुर्थवद्वयोस्तदुत्तमे ।^{१८} त्वं महीं
 इन्द्र तुभ्यं हेति यच्च होताहीनसूक्तं शंसेत् ।^{१९} त्वे च यत्पित-
 रश्चिष इन्द्रेत्येकविंशतिश्चन्दोमेषु पुरस्तात्पर्यासस्य ।^{२०} मा चिद-
 न्वदि शंसत मा भेम मा अमिषेत्यस्य स्तोत्रियानुरूपौ प्रगाथौ
 दशमे ऽहनि ।^{२१} आ धूर्ध्वस्मा इति च द्विपदा ।^{२२} ॥ ३ ॥

कं मय इति ब्राह्मणाच्छंसिनो ऽनुरूपादनन्तरः प्रगाथिः कदा-
 मैकार्षिकस्य स्थाने । १ । ब्राह्मणा त इति चोक्थमुच्यते । २ ।
 उदु ब्राह्मणीति सदा पर्यासः । ३ । वयं च त्वा क ईं वेदेति
 स्तोत्रियानुरूपौ तृतीये ऽहनि । ४ । प्रथमचोस्य च्छन्दोमयोः । ५ ।
 विपर्यस्तौ तु मध्यमे । ६ । यदिन्द्र प्राङ्गपाङ्गदगिति वा स्तोत्रियानु-
 रूपौ प्रगाथौ । ७ । अध्वर्यवो भरतेन्द्रायेत्येकादश तृतीये । ८ ।
 विश्वाः पृथगा इति स्तोत्रियः ।^९ तमिन्द्रं जौहवीमि मत्स्यपाचि
 ते महे ऽस्मा अस्मा इत्यनुरूपे ।^{१०} कदा वसो स्तोत्रं यी
 वाचा विवाच इति तृचौ ।^{११} यं एकं इद्वय इति चतुर्थे
 ।^{१२} इन्द्रो मदाय मदेमदे हीति स्तोत्रियानुरूपौ ।^{१३} आ
 धर्मिष्ठं छण्वाम यो न इन्द्राभित इति तृचौ ।^{१४} यस्मिन्माष्ट्रं
 इति पञ्चमे ।^{१५} सुरूपक्षत्रमिति स्तोत्रियानुरूपौ ।^{१६} त्वयं
 वयं मध्वन्निति तृचम् ।^{१७} अस्मा इदु प्र त्वय इति षष्ठे
 ।^{१८} तदहीनसूक्तम् ।^{१९} आथन्त इव सूर्यं ब्रध्नु षु शचीपत
 इति स्तोत्रियानुरूपौ प्रगाथा उत्तमे च्छन्दोमे ।^{२०} त्वं महीं
 इन्द्र यो हेत्यहीनसूक्तस्य स्थाने ।^{२१} इन्द्रं स्तवेति च्छन्दोमेषु
 पुरस्तात्पर्यासस्य ।^{२२} उदु त्वे मधुमत्तमा उदिक्वसं विच्यत

इति स्तोत्रियानुरूपौ प्रगाथौ दशमे ऽहनि । २३ । त्रिकटुकेषु
महिष इति वा स्तोत्रियः । २४ । उत्तमा च तमिन्द्रं जोहवीमि विश्वाः
श्रुतना इत्यनुरूपः । २५ । रायस्क्राम इति च द्विपदा । २६ । ॥ ४ ॥

कद्रु न्यस्येत्यच्छावाकस्यानुरूपादनन्तरः प्रगाथः कदानैकाहिकस्य
स्थाने । १ । उहं न इति चोक्थमुखीया । २ । अभि तष्टेवेति सदा
पर्यासः । ३ । त्वामिदा वयमेनमिदा ह्य इति स्तोत्रियानुरूपौ प्रगाथौ
। ४ । अपूर्वा पुरुतमानीति द्वितीये । ५ । तरणिरित्तरोभिरिति
स्तोत्रियानुरूपौ प्रगाथौ । ६ । य ओजिष्ठ इति तृतीये । ७ । यो
राजा नकिष्टमिति स्तोत्रियानुरूपौ प्रगाथौ । ८ । सचायोरिन्द्र इन्द्र
सोममिमं पिबेति तृतीयौ । ९ । सं च ले जग्मुरिति चतुर्थे । १० ।
स्वादोरित्येत्या हि सोम इति स्तोत्रियानुरूपौ । ११ । यच्चिद्धि
सत्याव यत्त्वं शतक्रतविति तृतीयौ । १२ । कदा भुवन् रथनयाणीति
पञ्चमे । १३ । उमे यदिन्नेति स्तोत्रियानुरूपा । १४ । विदुष्टे
अस्य वीर्थस्येति तिस्रः । १५ । शासदङ्गिरिति षष्ठे । १६ ।
तदहीनसूक्तम् । १७ । नकिष्टं न त्वा दृहन्त इति स्तोत्रियानु-
रूपौ प्रथमे छन्दोमे । १८ । उभयं शृण्वदिति मध्यमे । १९ ।
यत इन्द्र भयामह इत्युत्तमे । २० । सर्वे प्रगाथाः । २१ ।
इच्छन्ति त्वेति छन्दोमेषु पुरस्तात्पर्यासस्य । २२ । अथा वाज-
मिति च द्विपदा दशमे ऽहनि । २३ । ऐकाहिकं च पूर्वम् ।
१४ । ॥ ५ ॥

अन्तरेण प्रायणीयोदयनीयौ कदन्तौ चोक्थमुखीयाश्चाभि-
तष्टीयं च दृहतौकारं च बार्हतानाम् । १ । अन्तरेणोक्थमुखीयां

सूक्ते चावापस्थानम् । २ । पृष्ठ्यासूक्तान्यभिज्ञवे । ३ । अहीनसूक्तानां
स्थाने द्वितीयादङ्गः सूक्तानि । ४ । उत्तरं मैत्रावरुणस्य । ५ ।
प्रथमात् अथात्स्वरसामसु । ६ । चतुर्विंशे ऽभिजिति विषुवति बृहत्पृष्ठे
विश्वजिति महाव्रते च षष्ठात् । ७ । विश्वजिति सर्वपृष्ठे । ८ । महा-
नाम्नीनां मैत्रावरुणः सोत्रिधानुरूपौ सप्रगाथौ । ९ । कदन्नं प्रगाथं
वैरूपस्य ब्राह्मणाच्छंसी । १० । रेवतीनामच्छावाकः । ११ । वाल-
खिल्या अविहता मैत्रावरुणः षट् सूक्तानीन्द्रनिधवं परिहाप्या नो
विश्वे सजोषस इति च प्रगाथम् । १२ । वृषाकपिमुते कुन्तापमन्यूङ्गं
ब्राह्मणाच्छंसी । १३ । द्यौर्न य इन्द्रेत्येवयामरुतः स्थाने विष्णुन्य-
ङ्गमच्छावाकः । १४ । अभूरेक इति सामसूक्तं मैत्रावरुणस्य । १५ ।
यो जात इति ब्राह्मणाच्छंसिनः । १६ । प्र घा न्वस्येत्यच्छावाकस्य
। १७ । सामसूक्तानि शस्त्राहीनसूक्तानि शस्त्रैकादिकीभिः परिदधति
। १८ । एकाद्वभृतस्यैकादिकाग्र्यासानूर्ध्वमहीनसूक्तेभ्यः । १९ । ॥ ६ ॥

उक्त्येषु क्रियमाणेषु वालखिल्या वृषाकपिं विष्णुन्यङ्गमित्युद्धृत्य
परिशेषान्मध्यन्दिनेषु शंसन्ति । १ । षष्ठादङ्ग उक्त्यानि । २ । अथ
यदि षष्ठाङ्गिकं तृतीयसवनमसर्वपृष्ठे ऽहनि प्रदिष्टं स्याद्वितीयादङ्ग
उक्त्यानि । ३ । परोक्षपृष्ठे प्रतिशिल्पानि क्रियन्ते । ४ । उद्धृत्य वाल-
खिल्या मैत्रावरुणः पिबा सुतस्य रसिन इत्यैन्द्राग्रगाथाऽङ्गस्त्वा
। ५ । वृषाकपिसुद्धृत्य ब्राह्मणाच्छंसीन्द्रो मदायेति पङ्क्तीरैश्वरीः शंसति
। ६ । विष्णुन्यङ्गमेवाच्छावाकः । ७ । इति परोक्षपृष्ठे । ८ । ॥ ७ ॥

अथ विश्वजिच्छिल्ये । १ । ऐकादिकाग्रगाथाऽङ्गस्त्वा वालखिल्या
वृषाकपिं विष्णुन्यङ्गं नाभानेदिष्टं च सर्वशस्त्राणां । २ । चतुर्ध्वं

वाखखिद्यानाम् । ३ । सामसूक्तानामहीनसूक्तानां पर्यासानां चीत्सी-
स्तृचान्दोचकाः शंसन्ति । ४ । इति विश्वजिष्किल्ये विकारः । ५ ।
निविद्धानीयांस्य दधान् । ६ । युवोर्धदौति दधम् । ७ । ये यज्ञेनेति
च सूक्तम् । ८ । खस्ति नो मिमीतामिति दधं निविद्धानीयम् । ९ ।
एवयामस्तस्य दधम् । १० । यथास्तोमं प्रातःसवनम् । ११ । ॥ ८ ॥

चिष्टद्वाराचस्य दधकृतं ब्रह्मम् । १ । आज्यानामाद्यास्तृचान्
। २ । निविद्धानानामुत्तमान् । ३ । एकैकामितरेषां सूक्तानां शिष्यानां
च । ४ । षष्ठस्य तु समानं विश्वजिष्किल्येन शिष्यानाम् । ५ । नाभा-
नेदिष्ठस्य । ६ । एवयामस्तस्य । ७ । यदि गवामयमे ब्राह्मणाच्छंसिने
ग्रामिषुवत ऐन्द्रेषु प्रगाथेष्वभीवर्तमन्वायातयेथुर्यस्मिन्सुवते स स्तोत्रियः
श्वःस्तोत्रियो ऽनुरूपः । ८ । यदि वा षट्प्रगाथेन । ९ । तृतीये
ऽहनि दृष्ट्यः । १० । तं वो दधं तत्त्वा याम्यभि प्र वः प्र सुमुत्तमा
त्वा सहस्रमा मन्द्रैरिन्द्र यो राजा नकिष्टं न त्वा दृहन्तस्त्वमिन्द्र
यज्ञास्त्वमिन्द्र प्रवृत्तिषु पिबा सुतस्य रसिनो ऽध्वर्यो द्रावयेति वा
॥ ११ ॥ विषुवत्यादित्यव्रतम् । १२ । चित्रं देवानामिति स्तोत्रियानु-
रूपौ । १३ । विकर्षं वा । १४ । बलमहानुदु त्यदर्शतमिति स्तोत्रि-
यानुरूपौ प्रगाथौ विकर्षस्य । १५ । इन्द्र क्रतुमिति वा स्तोत्रिय
इन्द्र ज्येष्ठमित्यनुरूपः । १६ । पौरुमील्लं मानवं अग्निचं भारदाजं
श्रौतनौधसे एतान्यभीवर्तस्यान इन्द्रक्रतावेवोर्ध्वं विषुवतः । १७ । ॥ ९ ॥

उक्थेषु विकारः । १ । अनुरूपादनन्तराष्ट्रैन्द्राणि जागतान्व-
न्यानि नित्यानि वान्यत्र षष्ठादित्यानि । २ । प्र वो वाजाः प्र वः
सखाय इति स्तोत्रियानुरूपौ । ३ । प्र सस्राजे दृहदिन्द्रा को वां

वक्ष्येति मैत्रावरुणस्याह्निं द्वितीये । ४ । आ वां राजानाविति
पर्यासस्तृतीयपञ्चमयोर्मध्यमे च हृन्दोमे । ५ । पुनीष्टे वामितौ-
तरेषु । ६ । प्र मंदिषाय गायत प्र सो अग्न इति स्तोत्रियानुरूपौ
प्रगाथौ । ७ । धीरा त्वेन्द्रावरुणा युवमध्वरायेति तृतीये । ८ ।
अग्निं वो वधन्तमग्निं स्तोमेनेति स्तोत्रियानुरूपौ । ९ । रदत्पथः
श्रुष्टौ वां यज्ञ इति चतुर्थे । १० । आ ते अग्न इधोमहि सो
अग्निर्यो वसुरग्निं तं मन्य इति स्तोत्रियः ^{११} आ ते अग्न ऋचेत्यनुरूपः
। ११^{१२} । प्र शुन्ध्युवमिन्द्रावरुणा युवमध्वरायेति पञ्चमे । १३^{१३} ॥ १० ॥

द्विपदाः षष्ठे सर्वेषाम् । १ । अग्ने त्वं न इति स्तोत्रियः । २ ।
चतुर्थीं तृतीयां करोति । ३ । अग्ने भव सुषमिधेत्यनुरूपः । ४ ।
विहृताश्च वालखिल्याः । ५ । पच्छः प्रथमे सूक्ते विहरति । ६ ।
अर्धर्चशो द्वितीये । ७ । अक्षहृत्तृतीये । ८ । उत्तमे विपर्यस्येत्
। ९ । ओथा मोदैव मदे मोदा मोदैवो थो इति विहृतासु
प्रतिस्पृणाति । १० । अवसाने पूर्वं प्रणव उत्तरम् । ११ । तार्क्ष्य-
स्योत्तमां परिशिष्याह्वय दूरोहणं यथा विधुवति । १२ । उत्तमा-
सुपसंश्रस्त्रैकाहिकौ तृचौ । १३ । अस्माकमच पितरस्त आसन्निति
तिस्रः । १४ । इन्द्रावरुणा युवमध्वरायेति षष्ठे । १५ । आ ते
वत्सो मनो यमदाग्निरगामीति स्तोत्रियानुरूपौ प्रथमे हृन्दोमे
। १६ । पर्यासमन्तरेण ऋषिं च पूर्वाष्टैकाहिकानीमानि वां भाग-
धेयानीति पञ्च युवां नरा पश्यमानाश्च इति वा । १७ । प्रेष्ठं वः
प्रियो नो अस्तु विस्पतिरिति मध्यमे । १८ । भद्रो नो यदौ
कृतेभिराहुत इत्युत्तमे प्रगाथौ । १९ । आ आ ये अग्निमिन्धत

इमा अभि प्र णोनुम इति वा । २० । न हि ते क्षत्रमित्युभयोः
सूक्तशेषः । २१ । इन्द्रा को वां वरुणेति मध्यमे । २२ । अष्टौ
वां यज्ञ इत्युत्तमे । २३ । इमा उ वां भूमय इत्युभयो-
स्तिस्रः । २४ । ॥ ११ ॥

एवा ह्यसि वीरयुरेवा ह्यस्य सृगृतेति स्तोत्रियानुरूपौ । १ ।
यस्तस्मात्तेति षड् ब्राह्मणाच्छंसिनो ऽहनि द्वितीये । २ । उत्तरयो-
श्चन्द्रोमयोर्मध्ये सूक्तानाम् । ३ । यो अद्रिभिदिति त्वं पूर्वं सर्वत्र
पर्यासात् । ४ । अस्तेव सुप्रतरमिति पर्याससृतीयपञ्चमयोर्मध्यमे च
चन्द्रोमे । ५ । अश्वा म इन्द्रमितीतरेषु । ६ । तं ते मदं तम्भि
प्र गायतेति स्तोत्रियानुरूपौ । ७ । अर्वाणं वृषभमिति तृतीये
। ८ । उदप्रत इति चतुर्थे । ९ । प्रथमोत्तमयोश्च चन्द्रोमयोः
। १० । षष्ठे चोर्ध्वं त्वेभ्यः । ११ । इन्द्राय वाम गायत तम्भि
प्र गायतेति स्तोत्रियानुरूपौ । १२ । यज्ञे दिव इति पञ्चमे मध्यमे
च चन्द्रोमे । १३ । इमा नु कमिति स्तोत्रियः^{१४} उत्तरे चाया
वाजमिति तृतीयानुरूपस्य ।^{१५} १४ । ॥ १२ ॥

अप प्राच इति सुकीर्तिं शस्त्रा पङ्क्तिशंसं वषाकपिं मध्यमस्य
पादस्य द्वितीयोत्तमयोरवरयोर्न्यूङ्गयति । १ । वैराजः पूर्वस्मिन्म-
दवृषाकपोऽ ओऽ अर्थः पुष्टेषु मत्सखेत्युत्तरस्मिन् । २ । उपरते
प्रतिन्यूङ्गयति । ३ । वैराजन्यूङ्गमुक्त्वा मदेय मदैवोऽ ओऽ ओथा
मोदैवेति प्रतिगृणाति । ४ । तद्यचोपद्रुतमभिनिहितं प्रक्षिप्तं क्षिप्र-
सन्धिरिति न्यूङ्गनीयस्य पादस्यादौ स्यादुपातीत्य तद्वितीये ऽचरे
न्यूङ्गयेच्छा न्वोऽ इति यथा क स्योऽ इति च । ५ । अथ यच

पञ्चाक्षपदवृत्तिः स्याद्विद्वृत्तिः प्रत्यये न्यूङ्गयेन्नो इ ओ इ इति । ६ ।
तं ब्रह्मा कुन्तापम् । ७ । ॥ १३ ॥

इदं जना उप श्रुत नराशंस स्तविष्यते ।
षष्टिं सहस्रा नवतिं च कौरम आ दशमेषु दद्याहे ॥ १ ॥
उद्रा यस्य प्रवाहिणो वधूमन्तो दिर्दश ।
वर्षा रथस्य नि जिहीक्षते दिव ईवमाणा उपसृशः ॥ २ ॥
एष इषाय मामहे ब्रतं निष्कान्दश स्तजः ।
चीणि ब्रतान्यर्वतां सहस्रा दश गोनाम् ॥ ३ ॥
प्र रेभाषो मनीषा वृथा गाव इवेरते ।
अमेत पुत्रका एषाममेत गा इवासते ॥ ४ ॥
प्र रेभ धियं भरस्व गोविदं वसुविदम् ।
देवचेमां वाचं श्रीणीहीषुर्नवीरस्तारम् ॥ ५ ॥ १ ॥ १४ ॥
वच्यस्व रेभ वच्यस्व वचे न पक्वे शकुनः ।
गृहे जिह्वा चर्चरीति क्षुरो न भुरिजोरिव ॥ १ ॥
इन्द्रः कारुमबूधदुत्तिष्ठ वि चरा जरन् ।
ममेदुगस्य चर्छधि सर्वं इत्ते पृणादरिः ॥ २ ॥
इह गावः प्र जायध्वमिहाश्या इह पूरुषाः ।
इहो सहस्रदक्षिणो ऽपि पूषा नि षीदति ॥ ३ ॥
मेमा इन्द्र गावो रिषन्तो आसां गोपती रिषत् ।
मासाममिच्युर्जन इन्द्र मा स्तेन ईशत ॥ ४ ॥
यदिन्द्रादो दाशराजो ऽमानुषं वि गाहथाः ।
विरूपः सर्वस्मा आसीत्स ह यस्माय पत्यते ॥ ५ ॥ १ ॥ १५ ॥

त्वं वृषाक्षं मघवन्नम्रं मर्याकरोरपि ।
 त्वं रौहिणं व्यास्यो वि वृचस्याभिनष्टिरः ॥ १ ॥
 प्रष्टिं धावन्नं हर्षोरौषैःश्रवसमग्नवन् ।
 स्वस्त्यश्च जैत्रायैःश्रमा वह सुस्तजम् ॥ २ ॥
 अरंगरो वावदीति चेधा बद्धो वरचया ।
 हरासु ह प्र शंसत्यनिरामप वेधति ॥ ३ ॥
 त्वमिन्द्र ब्रमं रिषा हव्यं पारावतेभ्यः ।
 विप्राश्च स्तुवते वसु नि दूरश्रवसे वहः ॥ ४ ॥
 त्वमिन्द्र कपोताय प्लिक्षपचाय वञ्चते ।
 श्यामाकं पकं पीषु च वारक्षा अक्षणोर्बज्ज ॥ ५ ॥ ॥ १ ॥

चतस्रो ऽतः पारिचित्यस्त्रासां दृतीये पादे प्रथमचतुर्थयोरक्ष-
 रचोर्वैस्वर्यम् । २ । ॥ १६ ॥

राज्ञो विश्वजनीनस्य यो देवो मर्त्याँ अति ।
 वैश्वानरस्य सुष्टुतिमा शृणोता परिचितः ॥ १ ॥
 परिचिन्नः क्षेममकरत्तम आसनमा चरन् ।
 कुलाश्वं कृण्वन्कौरव्यः पतिर्वदति जायया ॥ २ ॥
 कतरत्त आ हराणि दधि मन्यां परिक्षुतम् ।
 जाया पतिं वि पृच्छति राष्ट्रे राज्ञः परिचितः ॥ ३ ॥
 अभीव स्त्रः प्र जिहीते यवः पक्कः पथो विस्त्रम् ।
 जगः स भद्रमेधति राष्ट्रे राज्ञः परिचितः ॥ ४ ॥ ॥ १ ॥

ओथा मोदैवेति वैस्वर्यं प्रतिगृणाति । २ । एतश्चप्रस्त्रापो ऽतो
 विंशतिपदस्त्राप्त्रिविच्छंसम् । ३ । ॥ १७ ॥

एता अथा आ स्रवन्ते ॥ १ ॥ प्रतीपं प्रातिसुखनम् ॥ १ ॥
 तासामेका हरिकिका ॥ २ ॥ हरिकिके किमिच्छसि ॥ ४ ॥
 साधु पुनं हिरण्यम् ॥ ५ ॥ काह तं परास्यः ॥ ६ ॥
 यचामूस्त्रिस्तः शिंशपाः ॥ ७ ॥ परि जयः पृथाकवः ॥ ८ ॥
 गृह्णं धमन्त आसते ॥ ९ ॥ अस्त्रावुकं निखातकम् ॥ १० ॥
 कर्करिको निखातकः ॥ ११ ॥ कदात उन्मथायति ॥ १२ ॥
 कुलायं कृणवादिति ॥ १३ ॥ उद्यं वनिषदाततम् ॥ १४ ॥
 न वनिषदनाततम् ॥ १५ ॥ क एषां दुन्दुभिं हनत् ॥ १६ ॥
 खेचिं हनत्कथं हनत् ॥ १७ ॥ पर्यागारं पुनः पुनः ॥ १८ ॥
 शफेन पीव ओहते ॥ १९ ॥ आयवनेन तेदनी ॥ २० ॥ १ । १८ ॥

आदित्या ह जरितरङ्गिरोभ्यो ऽश्वं दक्षिणामनयन् ।

तां ह जरितर्न प्रत्यायंस्तासु ह जरितः प्रत्यायन् ।

तां ह जरितर्न प्रत्यगृह्णंस्तासु ह जरितः प्रत्यगृह्णन् । १ ।

अद्यादेत (?) सन्नविचेतनानि यज्यादेत सन्नपुरोगवासः ।

आदित्या रुद्रा वसवस्त्रेक्षत इदं राधः प्रति गृह्णीष्यङ्गिरः । २ ।

इदं राधो बृहस्पत्यु देवा ददतु यद्वरम् ।

तद्वो अस्तु सजोषणं युग्मे अस्तु दिवेदिवै । प्र लेव गृभायत । ३ ।

उत श्वेत आशुपत्नोत पद्याभिर्यविष्ठः ।

उतो आशु मानं विभर्ति । ४ ।

इत्यादित्या अङ्गिरस्य । ५ । एवाह जरितरोथा मोदैव । तथाह
 जरितरोथा मोदैवेत्यासां प्रतिगृह्णाति । ६ । अवसाने पूर्वं प्रणव
 उत्तरम् । ७ । ॥ १८ ॥

पञ्चातो दिशां कुप्यथः । १ ।

यः समेधो विदर्यः सुत्वा यज्वाथ पूरुषः ।

सूर्यं चामू रिशादसस्तद्देवाः प्रागकल्पयन् ॥ १ ॥

यद्भद्रस्य पूरुषस्य पुनो भवति दाष्टविः ।

तद्विप्रो अग्नवीदु तद्गन्धर्वः काम्यं वषः ॥ २ ॥

यो जाम्या अप्रथयत्तद्यत्सखायं दुधूर्षति ।

ज्येष्ठो यदप्रचेतास्तदाङ्गरधरागिति ॥ ३ ॥

यस्य पश्चिरभुजिष्यो यस्य रेवा अदाश्रुरिः ।

धीराणां अश्वतामस्य तदपागिति शुश्रुम ॥ ४ ॥

ये च देवा अयजन्ताथो ये च पराददुः ।

सूर्यो दिक्मिव गत्वाय मघवानो वि रण्यते ॥ ५ ॥ १॥ २० ॥

षष्ठतो जगकल्पाः । १ ।

यो ऽनाक्ताचो अनभवक्तो अमणिवो अहिरण्यवः ।

अब्रह्माब्रह्मणः पुत्रस्तो ता कल्पेषु संमिता ॥ १ ॥

य आक्ताचः स्वभ्यक्तः सुमणिः सुहिरण्यवः ।

सुब्रह्मा ब्रह्मणः पुत्रस्तो ता कल्पेषु संमिता ॥ २ ॥

अप्रपाणा च वेग्नन्तारेवा अप्रददिश्व यः ।

अयभ्या कन्या कल्पाणी तो ता कल्पेषु संमिता । ३ ।

सुप्रपाणा च वेग्नन्ता रेवान्सुप्रददिश्व यः ।

सुचभ्या कन्या कल्पाणी तो ता कल्पेषु संमिता । ४ ।

परिवक्ता च मह्य्यनस्त्या चायुधिगमः ।

अनाश्रुरश्यायामी तो ता कल्पेषु संमिता ॥ ५ ॥

वावाता च महिषी खल्ला च युधिगमः ।

स्वाशुरश्वा यामी तो ता कल्पेषु संमिता ॥ ६ ॥ १२ ।

चतस्रो ऽतः प्रवल्हिकास्तथश्च प्रतीराधास्तन्निविच्छंसम् । ३ । ॥ २१ ॥

विततौ किरणौ द्वौ तावा पिनष्टि पूरुषः ।

न वै कुमारि तत्तथा यथा कुमारि मन्यसे ॥ १ ॥

मातुष्टे किरणौ द्वौ निवृत्तः पुरुषाद्वृत्तिः ।

न वै कुमारि तत्तथा यथा कुमारि मन्यसे ॥ २ ॥

निवृत्त कर्णकौ द्वौ निरा यच्छसि मध्यमे ।

न वै कुमारि तत्तथा यथा कुमारि मन्यसे ॥ ३ ॥

उत्तानायै शयानायै तिष्ठन्नेवाव गूहसि ।

न वै कुमारि तत्तथा यथा कुमारि मन्यसे ॥ ४ ॥

स्रष्टृणार्या स्रष्टृणकार्या स्रष्टृणमेवाव गूहसि ।

न वै कुमारि तत्तथा यथा कुमारि मन्यसे ॥ ५ ॥

अव स्रष्टृणमिव भ्रंशदन्तर्लामवति ह्रदे ।

न वै कुमारि तत्तथा यथा कुमारि मन्यसे ॥ ६ ॥

[यन्मूनं यच्च अधिकं तत्सर्वमेवाव गूहसि ।

न वै कुमारि तत्तथा यथा कुमारि मन्यसे ॥ ७ ॥ ॥ ११ ॥ २२ ॥

इहेत्य प्रागपागुदगधरागरालागुदभर्त्सते ।

इहेत्य प्रागपागुदगधराग्वत्साः प्रुषन्त आसते ।

इहेत्य प्रागपागुदगधराक् खालीपाको वि लीयते ।

इहेत्य प्रागपागुदगधराक् क्लिषीपु क्लिषीषते । १ ।

भुगित्यभिगतः । शलित्यपक्रान्तः । फलित्यभिष्ठितः । २ । अलावूनि

जरितः । वृषातकानि जरितः । पिपीलिकावटो जरितः । अश्व-
त्यपलाशं जरितः । श्वा जरितः । पर्णसदो जरितः । गोशफो
जरितरित्येकैकमुक्त्वा नित्यं प्रतिगरम् । ३ ।

वीमे देवा अक्रंसताध्वर्यो क्षिप्रं प्र चर ।

सुसत्यमिद्वामस्यसि प्र खुदसि । ४ ।

पत्नी वीथप्यमाणा जरितरोथा मोदैव होता विष्टी मे जरितरोथा
मोदैवेत्यस्यां प्रतिगृणाति । ५ । अवसाने पूर्वं प्रणव उत्तरम्
। ६ । ॥ २३ ॥

अत ऊर्ध्वं दशाह्नस्याः । १ ।

यदवाशो खलामगुं प्र विष्टीमिनमाविषुः ।

सकप्या देदिष्यते नारी सत्यस्याक्षिबुवो यथा ॥ १ ॥

यदस्या अंजभेद्याः कृधु खूलसुपातसत् ।

मुष्काविदस्या एजतो गोशफे शकुलाविव ॥ २ ॥

यदा खूलेन पससाणौ मुष्का उपावधीत् ।

विव्वच्चावस्या वर्धतः सिकताखिव गर्दभौ ॥ ३ ॥

महानग्नी महानग्नां धावन्तमनु धावति ।

इमास्तु तस्य गा रक्ष यभ मामहोदनम् ॥ ४ ॥

महानग्नी कृकवाकुं शम्यथा परि धावति ।

वयं न विद्म यो मृगः ग्रीष्णा हरति धाणिकाम् ॥ ५ ॥

महानम्युप ब्रूते खस्त्वावेजितं पसः ।

इत्थं फलस्य वृक्षस्य शूर्पंशूर्पं भवेमहि ॥ ६ ॥

महानम्युखस्त्वमतिक्रामन्यब्रवीत् ।

यथा तव वनस्थते नि गन्ति तथा मम ॥ ७ ॥

महान्यै भद्रो बिम्बो महाम्भद्र उदुम्बरः ।

महं अभिञ्जु बाधते महतः साधु खोदनम् ॥ ८ ॥

कष्टन्नरो यद्वा प्राचीरिति द्वे । १^३ । तासां तृतीये पादे न्यूञ्जो यथा
वृषाकपौ । २^४ । कष्टन्नर इति द्वितीयदशमयोरक्षरयोः । ३^५ । न्यूञ्जने-
तरासामवसाय संतानाद्योत्तमं पदम् । ४^६ । वि इ इ ई इ किमय-
मिदमाहो इ ओ इ ओद्या मोदैवेति प्रतिष्ठणाति । ५^७ ॥ २४ ॥

दधिक्राव्यो अकारिषमित्येका । १ । सुतासो मधुमत्तमाः प्र
मंदिष्टाय यो अद्रिभिदव द्रप्स इति दृष्टानि षष्ठे । २ । त्वं न
इन्द्रा भर तदिन्द्राव आ भरेति स्तोत्रियानुरूपौ । ३ । सर्वं प्रमं-
दिष्टीयं प्रथमे छन्दोमे । ४ । यो अद्रिभिदिति चैका । ५ । एन्द्र
नो मध्येदु मध्वो मदिन्नरमिति मध्यमे । ६ । एतो म्विन्द्रं स्वाम
सखाय इत्युत्तमे । ७ ॥ २५ ॥

इन्द्रं विश्वा इन्द्रमीशानमोजसेति स्तोत्रियानुरूपपावनुरूपस्य
ये पूर्वे ते उत्तरे । १ । नू मर्त इत्यश्वावाकस्यैन्द्रादनन्तरं द्वितीय-
चतुर्थयोः प्रथमोत्तमयोश्च छन्दोमयोः । २ । विष्णोर्नु कमितीतरेषु
। ३ । उहं यज्ञायेति दृष्टं पूर्वं सर्वत्र पर्यासात् । ४ । सं वां कर्म-
णेति सदा पर्यासः । ५ । अधी एवं तिरश्च्या आश्रुत्कर्णेति
स्तोत्रियानुरूपौ तृतीये । ६ । इममिन्द्र सुतं पिब पिबा सोमं
मदाय कमिति चतुर्थे । ७ । असावि सोम इन्द्र त इममिन्द्र
सुतं पिबेति पञ्चमे । ८ । प्र व इन्द्राय वज्रहन्तमाय विश्वतो
दावन्निति षष्ठे । ९ । एवयामहं शस्त्रा यथा वृषाकपिम् । १० ।

इह मदोऽ इति वैराजन्सूक्तं मदे मधोर्मदस्य मदिरस्य
 मदैवोऽ ओऽ ओथा मोदैवेति प्रतिगृणाति । ११ । अतुर्जनिचौ
 । १२ । तमस्य द्यावापृथिवी । १३ । विष्णोर्नु कम् । १४ । प्र वः
 पान्तमन्त्रस्य । १५ । कन्दोमेषु च । १६ । तिस्त्रस्तु प्रथमे । १७ ।
 भवा मिच इति दृषाच पूर्वमुत्तरयोश्चकन्दोमयोः । १८ । नू मर्तः
 परो माचयेत्युत्तमासुद्धृत्य षष्ठे । १९ । यदिङ् चिच यदिङ् ते
 चतस्र इति स्तोत्रियानुरूपौ प्रथमे कन्दोमे । २० । पुरां भिन्दु-
 रिति मध्यमे । पूर्वस्तृचो ऽनुरूपस्तृतीया तु प्रथमा । २१ । गायन्ति
 स्तेत्युत्तमे । २२ । ॥ २६ ॥

अतुर्विंशे ब्रह्मं प्रथमाश्चकन्दोमात्सर्वेषाम् । १ । यच्चतुर्णां द्वितीय-
 प्रभृतीनां तच्चतुर्णामभिज्ञविकानाम् । २ । तृतीयप्रभृतिभ्यः स्वरसा-
 मसु । ३ । अथ यद्यभिजितं विषुवन्तं दृष्टपृष्ठं विश्वजितं महाप्रती-
 यमहरित्युक्त्यानि कुर्युश्चातुर्विंशिकान्युक्त्यानि । ४ । अथ यदि पृष्ठ्या-
 भिज्ञत्रयोः प्रथमे अहनी दशममहरित्युक्त्यानि कुर्युरैकाहिकान्यु-
 क्त्यानि । ५ । उत्तममाभिज्ञविकमुक्त्यं कुर्युर्यद्वितीयस्याहस्तृतीयसवनं
 तत्तृतीयसवनं तत्तृतीयसवनम् । ६ । ॥ २७ ॥

इति शाङ्खायनश्रौतसूत्रे द्वादशोऽध्यायः समाप्तः ।

आम् ।

पूर्वकारिणश्चन्दोगा अध्वर्यवः । १ । ते चेदनुपदिष्टं कुर्युः । २ ।
एतावत्त्व इष्टीनामानुपूर्व्यं हविषां दैवत उच्चैरूपांशुतायां चाध्वर्यु-
मनुविदधीत । ३ । स्तोत्रिये चन्दोगमहर्ष्योगे स्तोमविकारे वृष्टे
संख्यायां च । ४ । ते चेत्पादं वार्धचं वा विपर्यस्येरूतं वातिरिक्तं
वा कुर्युर्न तदाद्रियेत । ५ । अचामेव विपर्यसमनुविदधीत । ६ ।
न्यूङ्क्नीयसेत्पादो विकर्षेण पूर्येत तस्य संख्याय द्वितीयं न्यूङ्क्-
नीयम् । ७ । ऊर्ध्वं तु खरात्समानश्चन्दोमानानि व्यञ्जनानि लुपे-
रन् । ८ । ॥ १ ॥

आनौते पशौ मृते ऽनुपाकृते ऽन्यमालभेतर्त्विग्भ्यस्तं कारयेत्
। १ । उपाकृते वेपमाने

यस्माङ्गीषावेपिष्ठास्ततो नो अभयं कुरु ।

पशून्तः सर्वाङ्गोपाय नमो रुद्राय मीळुषे ॥

खाहेति जुहोति । २ । यस्माङ्गीषावाग्निष्ठा इति वाग्ग्माने । ३ ।
यस्माङ्गीषापलायिष्ठा इति पलायमाने । ४ । यस्माङ्गीषा न्यसद
इत्युपविष्टे । ५ । यस्माङ्गीषा संश्रप्ता इति मृते । ६ । नष्टे मृते
पलायिते वान्यं तद्रूपं तद्देवत्यं पशुमालभेत । ७ । मृतस्य वपां
पुरोलाभमवदानानीतीतरस्य वषट्कारेषूपशुञ्जयात् । ८ । ॥ २ ॥

प्रष्टत्तेषु मृते प्रयाजेषु तेनैव संख्यायम् । १ । अवदाने नष्टे

दुष्टे विमथिते वाक्यं प्रतिनिदध्यात् । २ । हृदयनाशे ऽन्यमालभेत । ३ । यदि च कामयेतातिं विमथितार ऋक्छेयुरिति कुविदङ्ग यवमन्त इत्याग्नीध्रीये जुहुयात् । ४ । अष्टापद्यां वज्रायामनूबन्ध्यायां गर्भस्य त्वचो वपारूपं फलीकरणानां फालीकरणान्गर्भमिति ग्रामित्रे अपयित्वेतरस्य वषट्कारेषु ग्रामित्र एव जुहुयात् । ५ । ॥ ३ ॥

धूपे विरुक्ते ऽनपवृत्ते त्वाष्ट्रं बह्वरूपमालभेत । १ । पित्रङ्गरूपः सुभरो वयोधास्तनसुरीपमध पोषयितुं देवस्त्वष्टा सविता विश्वरूप इति पुरोनुवाक्याः । २ । प्र स्र महे सुशरणाय प्रथमभाजं देव त्वष्टर्यद्वं चारुत्वमागलिति याज्याः । ३ । ॥ ४ ॥

ज्ञानविषये विद्विषाणयोः सुत्ययोरक्तेः संनिपातनं संसव इत्याचक्षते । १ । पूर्वे प्रातरनुवाकमुपाहृत्य पूर्वे संस्थापयेयुः । २ । सुसमिद्धे जुहुयुः । ३ । संवेज्ञायोपवेशाय गायत्र्यै कन्दसे ऽभिभृत्यै स्वाहेति प्रातःसवने । ४ । त्रिष्टुभे कन्दस इति माध्यन्दिने । ५ । जगत्यै कन्दस इति तृतीयसवने । ६ । अध्वर्युं मृतमिच्छन्प्राजापत्याभिस्त्रिभिरध्वर्युः प्रातःसवने जुहुयात् । ७ । होतारं होता माध्यन्दिने । ८ । उद्गातारमुद्गाता तृतीयसवने । ९ । ब्रह्माणं ब्रह्मानुसवनम् । १० । यजमानं यजमानो ऽनुसवनम् । ११ । सर्वान्मृता निष्कन्तः सर्वे ऽनुसवनम् । १२ । वृहद्रथन्तरे कुर्युः । १३ । आभीकमाभीश्वमभिनिधनमभीवर्तं च । १४ । कथाशुभीयं मरुत्वतीयम् । १५ । सजनीयं निष्केवल्यम् । १६ । विह्व्यो वैश्वदेवम् । १७ । पूर्वेषु संस्थापयत्सूत्रां संस्थां कुर्वीत । १८ । अतिरात्रं कुर्वाणेषु द्विरात्रम् । १९ । द्विरात्रं कुर्वाणेषु त्रिरात्रम् । २० । तस्यां वा संस्थायां

भृयसीर्दक्षिणा दद्यात् । २१ । स्रवन्थो वा विहरन्ति वायुरा-
काशश्च । २२ । ॥ ५ ॥

क्रीते सोमे ऽपद्धते ऽनतिनयन्कालमन्यमाहृत्याभिषुष्यात् । १ ।
सोमाहाराय सोमविक्रयिणे वा किञ्चिद्दद्यात् । २ । अनधिगम्यमाने
पूतीकाङ्क्रेतपुष्याण्यर्जुनानि कुशान्वाभिषुष्य^३ प्रतिदुहा प्रातःसवने
शीणीयाच्छ्रुतेन माध्यन्दिने दध्ना तृतीयसवने । ३ । एकां नां
दक्षिणां दत्त्वावभृथादुदेत्य पुनर्दीचेत् । ४ । तत्र क्रतुदक्षिणा दद्यात्
। ५ । एतदेव । ६ । अभिदग्धे पञ्च गा दक्षिणा दद्यात् । ७ । ॥ ६ ॥

प्रातःसवनात्सोमे ऽतिरिक्ते । १ । अस्ति सोमो अयं सुत इति
स्तोत्रियानुरूपौ हेतुः । २ । ऐन्द्रावैष्णवीभिः स्तोममतिशंसेत् । ३ ।
ऐन्द्रावैष्णवी याज्या । ४ । इन्द्रमिन्द्राग्निनो बृहदतो देवा अवन्तु न
इति षट् । ५ । उत्तमया परिधाय विष्णोः कर्माणि पश्यतेति
यजति । ६ । ॥ ७ ॥

माध्यन्दिनादतिरिक्ते । १ । बण्महानुदु त्यद्दर्शतमिति स्तोत्रि-
यानुरूपौ प्रमाथौ । २ । ऐन्द्रावैष्णवीभिः स्तोममतिशंसेत् । ३ ।
ऐन्द्रावैष्णवी याज्या । ४ । ॥ ८ ॥

तृतीयसवनादतिरिक्ते । १ । प्र तत्ते अथ श्रिपिविष्ट प्र तद्विष्णु-
रिति स्तोत्रियानुरूपौ । २ । ऐन्द्रावैष्णवीभिः स्तोममतिशंसेत् । ३ ।
ऐन्द्रावैष्णवी याज्या । ४ । ॥ ९ ॥

आश्विनादतिरिक्ते । १ । आश्विनीभिः स्तोममतिशंसेत् । २ ।
आश्विनी याज्या । ३ । अस्तुतं चेत्पर्यायैरभिव्युक्षेत पञ्चभिः स्तोमै-
र्होत्रकेभ्यः स्तुवते । ४ । ते स्तोत्रियानुरूपाश्चस्त्वोक्तमुखाणां जग-

तीर्णां च द्वे द्वे शंसेयुः । ५ । नित्याः परिधानीयाः । ६ । कृत्स्नैर्वा
प्रथमैः पर्यायैः । ७ । होत्रे वा प्रथमानां पर्यायाणाम् । ८ । मैत्रा-
वरुणाय ब्राह्मणाच्छंसिने च मध्यमानाम् । ९ । अक्षावाकायोक्त-
मानाम् । १० । चीष्ठाग्निं षष्टिशतानि । ११ । ॥ १० ॥

यदि दीक्षितः प्रमीयेत दग्ध्वास्थीन्युपनद्ध पुचं भ्रातरं वा
दीक्षयित्वा सह यजेरन् । १ । अभिषुत्य वा राजानमगृहीत्वा
गृहान्दक्षिणापरस्यां वेदिश्रोण्यामस्थिकुम्भं निधाय तस्मिन्देष्टे सर्प-
राक्षीभिः पराक्षीभिः स्तुवते । २ । मार्जालीयदेशे वा । ३ । जिः
प्रसव्यं मार्जालीयं परियन्ति सव्यानूरूपान्नाः । ४ । सर्पराक्षी-
र्हता निगदेत् । ५ । असंमितं स्तोत्रम् । ६ । ऐन्द्रवायवाद्या गृहाः
। ७ । संवत्सरे ऽस्थीनि याजयेयुः । ८ । स्तोत्रेस्तोत्रे ऽस्थिकुम्भमुप-
निदधति । ९ । मार्जालीये भक्षान्नयन्ति । १० । ॥ ११ ॥

कलशे दीर्णे^१ विधुं दद्राणमिति वषट्कारनिधनेन ब्राह्मणाच्छंसिने
स्तुवते । १ । पूर्वस्तुचो ऽनुरूपः । २ । यावणि दीर्णे^४ वृचस्य त्वा
असथादीषमाणा इति द्युतानेन मासतेन ब्राह्मणाच्छंसिने स्तुवते
। ३ । उत्तरो ऽनुरूपः । ४ । ऐन्द्रवैष्णवीभिः स्तोममतिशेत् । ५ ।
ऐन्द्रवैष्णवी याज्या । ६ । अभ्युञ्जीतं नाराशंसं

ऊताऊतस्य दम्पतं ऊतस्य चाऊतस्य च ।

अऊतस्य ऊतस्य चेन्द्राग्नी अस्य सोमस्य ॥

खाहेत्यन्तःपरिधिं भस्मानि जुहोति । ७ । उपवाते नाराशंसे^{१०} यं
जघन्यं गृहं गृहीत्यात्तस्य ऊतस्याल्पकमवनयेत्प्रजापतये स्वाहेति
। ८ । दुष्टं सोमं प्राजापत्याभिस्तस्यभिरध्वर्युर्हन्तरार्धपूर्वार्ध उपरवे

ऽवनयेत् । ^{१२} । कृत्स्नं वेदममृतमन्नाद्यभागमिति ध्यायन्नववृष्टस्य
भक्षयेदिन्द्रुरिन्द्रमवागन्तस्य त इन्द्रविन्द्रपौतस्योपहृतस्योपहृतो भक्ष-
यामीति । ^{१३} । हिरण्यगर्भ इत्यभ्युपाकृते समसे जुहुयात् । ^{१४} ।
अवच्छाद्य च निर्हरेत् । ^{१५} । य ष्यते चिदिति दक्षेन महावीरं
भिन्नमनुमन्त्र्य ^{१६}

चयस्तिंशत्तन्मवो ये वितन्निरे य इमं यज्ञं स्वधया भजन्ते ।

तेषां क्षिन्नं समिमं दधामि स्वाहा घर्मी अथेतु देवान् ॥

यज्ञस्य दोहो विततः पुरुचा सो अष्टधा दिवमन्वाततान् ।

स यज्ञ धुक्त्व महि मे प्रजायै रायस्योषं विश्वमायुरग्नीय ॥

स्वाहेति चाहुती जुहोति । ^{१७} । ॥ १२ ॥

यदि सत्ताय दीक्षितो ऽथ साम्युत्तिष्ठेत्सोममपभञ्ज्य राजानं
विश्वजितातिरात्रेण यजेत सर्वसोमेन सर्वपृष्ठेन सर्ववेदसदक्षिणेन
। १ । आगूर्य वा । २ । ॥ १३ ॥

आहिताग्नय इष्टप्रथमयज्ञा दीक्षिता गृहपतिसप्तदशाः सत्त-
मासीरन्दोता मैत्रावरुणो ऽच्छावाको यावस्तद्गृह्णा ब्राह्मणाच्छमी
पोताग्नीध्र उद्गाता प्रस्रोता प्रतिहर्ता सुब्रह्मण्यो ऽध्वर्युः प्रतिप्रस्थाता
नेष्टोन्नेता । १ । आर्त्विज्यस्याविप्रतिषेधेनाशक्नो यौगपद्ये । २ । दीक्ष-
णानुपूर्व्येण सर्वेषां याजमानम् । ३ । मुख्यः कुर्यात्परार्थानि । ४ ।
कल्पविप्रतिषेधे भूयसां साधर्म्यम् । ५ । ऊतेषु दाक्षिणेषु दक्षिणा-
पथेन कृष्णाजिनानि धून्वन्तो ऽहरहरित्यात्रजेयुरिदमहं मां कल्याण्यै
कीर्त्यै स्वर्गाय लोकायामृतत्वाय दक्षिणां नयानीति । ६ । उक्त्याय
चाग्निष्टोमः सहस्रदक्षिणः पृष्ठश्चमनीयः । ७ । साधारणं द्वैके पृष्ठश्चम-

नीयम् । ८ । द्वादशाहप्रभृतीन्वा चत्वारिंशद्राधादेकोत्तराणि राशि-
सन्नाणि तेषु नित्यः । ९ । द्वादशाहो यैरहोभिर्विवर्धते तान्युदाह-
रिष्यामः । १० । ॥ १४ ।

एकाहार्थे महाव्रतमाहरन्ति । १ । सर्वस्वोमं वातिराचम् । २ ।
अन्तरेण पृष्ठ्यं कन्दोमांस । ३ । द्वाहार्थे गोआयुषी । ४ । द्वितीयं
तृतीयं चाभिज्ञविके प्रतीयेतैतस्यां चोदनायाम् । ५ । अहार्थे त्रीणि
पूर्वाण्याभिज्ञविकानि । ६ । चतुरहार्थे महाव्रतचतुर्थानि । ७ । पञ्चा-
हार्थे पञ्च । ८ । षडहार्थे षट् । ९ । सप्ताहार्थे महाव्रतसप्तमानि
। १० । एतेन न्यायेन तांतां सङ्ख्यां पूरयन्ति । ११ । अन्तरेण
प्रायणीयं पृष्ठ्यं चैतेषां स्थानम् । १२ । ऊर्ध्वं तु दशमादङ्गो
महाव्रतस्य स्थानम् । १३ । ॥ १५ ।

अथैतान्यपवदन्ति । १ । अभिज्ञवो ऽभिजिद्विष्वजितौ चागन्तूनि
विंशतिरात्रे । २ । अभिज्ञवो ऽतिरात्रो द्वावभिज्ञवावित्येकविंशतिरात्रः
पूर्वः । ३ । पृष्ठ्यः स्वरसामानो विषुवानावृत्ताः स्वरसामानस्तथस्ति-
शारम्भणः पृष्ठ्य इत्युत्तरः । ४ । पृष्ठ्यस्तोमः षडहः ^५) चयस्तिं-
शमहरनिरुक्तम् ^६ तस्य कस्वरयन्तरं माध्यन्दिने ^७ चयस्तिंशं निरु-
क्तम् ^८ चिणवम् ^९ द्वे एकविंशे ^{१०} चिणवम् ^{११} चयस्तिंशं निरु-
क्तम् ^{१२} चयस्तिंशमहरनिरुक्तम् ^{१३} चयस्तिंशारम्भणः पृष्ठ्यस्तोमः ष-
डहः ^{१४} चिदहहरनिरुक्तम् ^{१५} ज्योतिष्टोमो ऽग्निष्टोमः ^{१६} इति
चतुर्विंशतिरात्रः संसदामयनमित्याचक्षते । ^{१७} ॥ १६ ॥

* Comm. इति चतुर्विंशतिरात्रः संसदामयनमित्याचक्षते । इति सूत्रच्छेदः ।
अष्टमसूत्रे ।

पञ्चाभिः प्रविकानि चिरुपेत्य विश्वजित्तिराच एष एव पञ्चाहो
दशराच इति चयस्तिंशद्राचः । १ । चतुर्विंशमभिः प्रविकानि नवाहो
गोत्रायुषी दशराचो महाव्रतमिति सप्तचिंशद्राचः । २ । चतुर्विंशं
चयो ऽभिः प्रविकानि ^{३*} अभिजित्त्वरसामानो विषुवानावृत्ताः स्वरसा-
मानो विश्वजित् ^४ अभिजित्प्रभृति नवराच इत्याचरते ^५ अभि-
स्रवो गोत्रायुषी दशराचो महाव्रतम् ^६ इत्येकान्नपञ्चाशद्राचः ^७ संव-
त्सरसंमितः । ^८ ॥ १७ ॥

अथैकषष्टिराच । १ । अभितो नवराचं पृच्छी । २ । तयोरावृत्त
उत्तरः । ३ । न्यायकृत्तः शतराचः । ४ । अर्धपञ्चदशाभिः प्रविकानि
प्रथमस्य हो दशराचो महाव्रतमिति । ५ । ॥ १८ ॥

सप्तदश गवामथनस्य दीक्षाः । १ । द्वादश वा । २ । तैषस्या-
मावास्याया एकाह उपरिष्ठाद्दीक्षेरन्माघस्य वा । ३ । तेषां माघस्या-
मावास्यायामुपवस्यः फाल्गुनस्य वा । ४ । द्वादश दीक्षाः कुर्वा
णाश्चतुरहे पुरस्तात्पौर्णमास्या दीक्षेरन् । ५ । तेषां ज्यौत्स्नस्य पञ्चम्यां
प्रसवः । ६ । प्रायणीयमतिराचमुपेत्य ^७ चतुर्विंशं च ^८ पृथ्यपञ्चमां-
चतुरो ऽभिः प्रविकानि पयन्ति । ^९ स मासः । ^{१०} तथायुक्तान्पञ्च
मासानुपेत्य ^{११} पृथ्यचतुर्थानभिः प्रविकानि पयन्ति । ^{१२} नवराचं च । ^{१३} ।
ऊर्ध्वं विश्वजितः पृथ्यारम्भणान्मासानुपयन्ति । ^{१४} पृथ्याभिः प्रविकानि
चान्वहमावर्तेते । ^{१५} वैश्वदेवसूक्तानि चोत्तमानामभिः प्रविकानाम्
। ^{१६} पृथ्यमुपेत्य चीनभिः प्रविकानि । ^{१७} स मासः । ^{१८} पृथ्य-

* Comm. संवत्सरसंमित इति सूत्रान्तः । अष्टमस्य चः स्यात् क्रियते ।

मुपेत्य चतुरो ऽभिष्वान् । तथायुक्तांचतुरो मासानुपेत्य ¹⁸ चीन-
भिष्वानुपयन्त्यायुगं दशरात्रं महाप्रतमतिरात्रं च । ¹⁹ इति
गवामयनस्याहर्योगः । ²⁰ तत्प्रकृतीनि संवत्सरसप्ताणि । ²¹
तेषु विकारो ऽन्यत्र दशरात्रात् । ²² पृष्ठ्यस्याभिष्वः स्थाने
तदभिष्वायनम् । ²³ ॥ १८ ॥

उत्सर्गिणामयने । १ । यानि पौर्णमासीभिः सुत्यान्वहानि संनि-
पतेयुस्तान्युत्सृजेरन् । २ । उभाभ्यां वा दर्शपूर्णमासाभ्याम् । ३ । एक-
त्रिकं वा स्तोमं कुर्वीरन् । ४ । एकैकां वा स्तोत्रियाणामुत्सृजेरन्
। ५ । शस्त्राणाम् । ६ । यजुषां च । ७ । अह्वरुत्सृजमानाः प्राजा-
पत्येन तदहः पशुना यजेरन् । ८ । यद्देवतो वा सवनीयः स्यात्
। ९ । तत्र पशुतन्त्रे हवींश्चन्वायातयन्ति । १० । तेषां स धर्मो
यः पशुतन्त्रे चोद्यमानानाम् । ११ । परस्याहः स्तोत्रियाननुरूपा-
न्कुर्वीरन् । १२ । यथार्थमतिग्रीवः । १३ । उत्थाय च द्वादशाह-
मासीरन् । १४ । उभयोरुत्सृजमानाः संसदामयनम् । १५ । ॥ २० ॥

आदित्यानामयने । १ । चिद्वत्पञ्चदशावभिष्वस्तोमौ पूर्वस्मिन्प-
टले । २ । पञ्चदशचिद्वता उत्तरस्मिन् । ३ । मध्येपृष्ठ्याश्च मासाः
। ४ । षष्ठे मासि चीनभिष्वानुपेत्य पृष्ठ्यमुपयन्ति नवरात्रं च । ५ ।
अभिजितः स्थाने वृहस्पतिसवम् । ६ । इन्द्रस्तोमं विश्वजितः । ७ ।
पृष्ठ्यमुपेत्याभिष्वं च ⁸ व्यूहच्छन्दसं दशरात्रं । ⁹ चिद्वत्स्तो-
ममग्निष्टोमसंख्यम् । ¹⁰ उद्भिद्वत्सभिदौ च । ¹¹ मध्येपृष्ठ्यांचतुरो
मासानुपेत्य ¹² मध्येपृष्ठ्यावभिष्व उपयन्ति । ¹³ गोआयुषी
। ¹⁴ १५ । छन्दोमदशाहं च । ¹⁵ १६ । ॥ २१ ॥

अङ्गिरसामयने । १ । चित्रदभिप्रवत्सोमः । २ । पृथ्वारभणान्मा-
सानुपयन्ति पूर्वस्मिन्पटले । ३ । पृथ्योदयानुत्तरस्मिन् । ४ । आयु-
र्गाम् । ५ । समानमन्यदादित्यानामयनेन । ६ । ॥ २२ ॥

दृतिवातवतोरयने । १ । पृथ्यस्तोमानामेकैकेन मासम् । २ ।
महाव्रतं विषुवान् । ३ । आवृत्तानां पृथ्यस्तोमानामेकैकेन मासम्
। ४ । अतिरात्रावभितः । ५ । अग्निष्टोमा मध्ये । ६ । दशदशौ संव-
त्सरः । ७ । द्वादशौ विषुवान्सर्पसत्तस्य । ८ । ॥ २३ ॥

मासं दीक्षाः कौण्डपायिनामयनस्य । १ । क्रौत्वा राजानमुप-
नद्धोपसद उपेत्याग्निहोत्रेण मासम् । २ । दर्शपूर्णमासाभ्यां मासम्
। ३ । चातुर्मास्यपर्वणामेकैकेन मासम् । ४ । चित्रप्रभृतीनां पञ्चानां
पृथ्यस्तोमानामेकैकेन मासम् । ५ । अष्टादशाहं त्रयस्त्रिंशेन^६ दशरात्रं
महाव्रतमतिरात्रं चेति ।^७ यो होता सो ऽध्वर्युः स पोता ।^८
यो मैत्रावरुणः स ब्रह्मा स प्रतिहर्ता ।^९ य उद्गाता सो ऽच्छा-
वाकः स नेष्टा ।^{१०} यः प्रस्तोता स ब्राह्मणाच्छंसी स यावस्तु
।^{११} यः प्रतिप्रस्थाता सो ऽग्नौत्स उन्नेता ।^{१२} सुब्रह्मणः सुब्र-
ह्मण्यः ।^{१३} गृहपतिर्गृहपतिः ।^{१४} देशकालसंनिकर्षे ऽवैदेश्या-
प्रधानस्य वशं नयेत् ।^{१५} यथादेशमितराणि ।^{१६} एकाहः
संघातमापद्यमानो लभेत तायमानरूपाणि ।^{१७} सांघातिका-
देकाहीभवतो निर्वर्तेरन् ।^{१८} अयं यज्ञीयातिप्रैषः सपुरेनुवाक्यः
अःस्तोत्रिया होत्रकाणां कदन्त उक्थमुखीयाश्चाभितष्टीयमिति
तायमानरूपाणि ।^{१९} गवामेवायनस्याहर्योगः ।^{२०} ॥ २४ ॥

चतुरो मासान्दीक्षाः । १ । चतुर उपसदः । २ । चतुरः सुष-

नतीति । ३ । गवामयनस्य प्रथमोत्तमौ मासौ । ४ । अष्टाविंशिनौ
च^५ विषुवांस्य । ५ । तत् क्षुल्लकतापक्षितमित्याचक्षते । ६ । ॥ २५ ॥

संवत्सरं दीक्षाः । १ । संवत्सरमुपसदः । २ । संवत्सरं सुन्वन्तीति
। ३ । तत्तापक्षितमित्याचक्षते । ४ । ॥ २६ ॥

चीन्संवत्सरान्दीक्षाः । १ । चीनुपसदः । २ । चीन्सुन्वन्ति । ३ ।
इति महातापक्षितम् । ४ । अभ्यासो बह्वसंवत्सरे गवामयनस्य । ५ ।
संहार्यान्वा परिहास्य । ६ । अतिरात्रः सहस्रमहान्यतिरात्रो ऽग्नेः
सहस्रसायम् । ७ । ॥ २७ ॥

गवामयनं प्रथमः संवत्सरः । १ । अद्यादित्यानाम् । २ । अथा-
ङ्गिरसाम् । ३ । त्रिषांवत्सरं प्रजातिकामानाम् । ४ । त्रिटृत्प्रमृतौर्णां
चतुर्णां पृथ्व्यसोमानामेकैकेन चींस्त्रीन्संवत्सरान्प्रजापतेर्द्वादशसंवत्सरम्
। ५ । एतेषामेवैकैकेन नवनव ज्ञातयानां षट्त्रिंशत्संवत्सरम् । ६ ।
एतेषामेवैकैकेन पञ्चविंशतिःपञ्चविंशतिः साध्यानां शतसंवत्सरम् । ७ ।
एतेषामेवैकैकेन पञ्चपञ्च पञ्चाशतो विश्वसृजां सहस्रसंवत्सरम् । ८ ।
॥ २८ ॥

सरस्वत्या विनम्रने दीक्षा सारस्वतानाम् । १ । क्रीत्वा राजान-
मुपनद्धोपसद उपेत्य^२ प्रायणीयमतिरात्रमुपेत्य^३ इष्टा सांनाथ्ये-
नाध्वर्युः ब्रह्म्यां परास्य^४ तच्च गार्हपत्यं निधाय^५ षट्त्रिंशत्प्रक्रमे-
न्वाहवनीयमभ्यादधाति । ६ । चक्रीवत्सदः । ७ । तथाग्नीध्रम् । ८ ।
उत्सूखलबुधो धूपः । ९ । नोपरवाग्न्यनन्ति । १० । तमेतमापूर्यमाण-
पक्षमामावासेन यन्ति । ११ । तेषां पौर्णमास्यां गौरवक्ष्यो बृहत्सामा
। १२ । तमेतमपक्षीयमाणपक्षं पौर्णमासेन यन्ति । १३ । तेषाममा-

वास्यायामायुर्वक्ष्यो रथन्तरसामा ।^{१४} । प्रतीपं पूर्वेण पक्षसा यन्ति ।^{१५} । अपोनप्त्रियं चरुं निरूप्य ।^{१६} । तदस्थानीकमस्त्रिन्यद इत्य-
 पोनप्त्रियस्य ।^{१७} । अय्ये दृषदत्याः ।^{१८} । सरस्वतीमपि यन्ति ।^{१९} । अते गोमृषभमण्युत्तृजन्ति ।^{२०} । यदा सहस्रं संपद्यते ऽथो-
 त्यानम् ।^{२१} । सर्वेषु वेपथ्वेषु ।^{२२} । गृहपतौ वा मृते ।^{२३} ।
 स्राचं वा प्रस्रवणं प्राण्याग्नये कामायेष्टिं निर्वपन्ति ।^{२४} । तस्यामर्शा
 च पौरुषीं च धेनुके इत्या कारपचवं प्रति यमुनामवभृथमभव-
 यन्ति ।^{२५} । इति मित्रावरुणयोरयनम् ।^{२६} । अतिरात्रो ऽभि-
 जिद्विभजितौ गोआयुषी इन्द्रकुक्षी अतिरात्रः ।^{२७} । इतौङ्गाम्भोः
 ।^{२८} । अतिरात्रो व्योतिर्गौरायुर्विभजिदभिजिताविन्द्रकुक्षी अति-
 रात्रः ।^{२९} । इत्यर्थः ।^{२९} । संवत्सरं ब्राह्मणस्य गा रक्षेत् ।^{३०} ।
 संवत्सरं व्यर्णे नैतंधवे ऽग्निमिन्धीत ।^{३१} । संवत्सरे परीणद्वाग्नी-
 माधाय दृषदत्या दक्षिणेन तीरेणाग्नेयेनाष्टाकपालेन अग्न्यापरासे-
 अग्न्यापरासे यजमान एति ।^{३२} । त्रिः स्राचां प्रति यमुनामवभृथ-
 मभवयन्ति ।^{३३} । इति दार्षद्रुतम् ।^{३४} । अतिरात्रः सहस्रं निवृतः
 संवत्सरा अतिरात्रः प्रजापतेः सहस्रसंवत्सरं सहस्रसंवत्सरम् ।^{३५} ।

॥ २६ ॥

इति शाङ्खायनश्रौतसूत्रे चयोदशो ऽध्यायः समाप्तः ।

श्रीम ।

एकाक्षेव्यहीनेषु च प्रकृतेर्विकारः । १ । यस्मिन्नहनि यदहः प्रदि-
श्येत सवनं वा सहीचं तत् । २ । ऐकाक्षिकमनादेवे । ३ । ॥ १ ॥

अग्न्याधेयेन ब्रह्मवर्चसकामो यजेत । १ । तस्याष्टास्त्रष्टासु स्तोत्राणि
। २ । अष्टाक्षरा गायत्री । ३ । तेजो ब्रह्मवर्चसं गायत्री । ४ । रथ-
न्तरं पृष्ठम् । ५ । ब्रह्म रथन्तरम् । ६ । अग्निष्टोमो यज्ञः । ७ । ब्रह्म
वा अग्निष्टोमः । ८ । एतेन चिःसमृद्धेन ब्रह्मणा तेजो ब्रह्मवर्चसमा-
प्नोति । ९ । त्वचकृतं ब्रह्मम् । १० । चिद्वदा अन्नमन्नं पानं खाद-
धन्ति तस्य सर्वस्याप्त्यै । ११ । चतुर्विंशतिर्दक्षिणा । १२ । चतुर्विंशतिर्वै
संवत्सरस्यार्धमासाः संवत्सरस्यैवाप्त्यै । १३ । तस्याग्नये पवमानाय पाव-
काय शुचय इति पञ्चव उपालम्भ्याः सवनीयस्य । १४ । आदित्या
वज्रानूबन्धाया उपालम्भैर्विविधा । १५ । तद्यदेवं पञ्चवो नियुक्ता
भवन्ति नेदग्न्याधेयादयानीति । १६ । तस्य प्रातः सवनीयाननु पुरो-
लाग्नानग्नये पवमानायाष्टाकपालं पुरोलाशं निर्वपति । १७ । माध्य-
न्दिनीयाननु पुरोलाग्नानग्नये पावकाय । १८ । तृतीयसवनीयाननु
पुरोलाग्नानग्नये शुचये । १९ । आवपनं वै सवनीयाः पुरो-
लागाः । २० । आवपन एव तदावपति । २१ । अथ यदादित्या वज्रानू-
बन्धाया उपालम्भ्या भवत्यदितिं वा अग्न्याधेयं संतिष्ठते । २२ ।
या ग्न्याधेयस्य संस्था तामेव तद्यज्ञस्य संस्थां करोति । २३ । ॥ २ ॥
एवं पञ्चवः पुरोलागाश्चात्वायात्यन्तो हविर्यज्ञेषु सोमेषु । १ ।

तस्य शस्त्रम् । २ । यदाहिष्ठमिति त्वचमाज्यम् । ३ । माधुच्छन्दसः
 प्रउगः । ४ । त्रयस्तयस्तृचा होत्रकाणां प्रातःसवने स्तोत्रियानुरूपौ
 पर्यासश्च । ५ । इन्द्र मरुत्व इह पाहि सोममिति त्वचं मरुत्वतीयम्
 । ६ । नृणां सु त्वा नृतमं गीर्भिरुक्थैरिति त्वचं निष्केवल्यम् । ७ ।
 अध्वर्यो वीर प्र महे सुतानामिति त्वचं मैत्रावरुणस्योक्थमुखीयम्
 । ८ । पूर्वं ब्राह्मणाच्छंसिनः । ९ । उत्तरमच्छावाकस्य । १० । पर्या-
 सानामुत्तमान् । ११ । उदु य देवः सविता हिरण्यया^{१२} घृतवती
 भुवनानाम्^{१३} इन्द्र ऋभुभिर्वाजवद्भिः^{१४} स्वस्ति नो मिमीताम्^{१५} वैश्वान-
 नरं मनसा^{१६} प्र यन्तु वाजाः^{१७} समिद्धमग्निं समिधा गिरा
 गृण^{१८} इति त्वचानि वैश्वदेवाग्निमारुतयोः सूक्तानां स्थाने ।^{१९}
 त्वचकृतमित्येतस्यां चोदनायामेतच्छस्त्रं प्रतीयेत ।^{२०}
 वा त्वचकृतम् ।^{२१} १४ । एतेनाग्निहोत्रौ व्याख्यातौ ।^{२२} आग्नेयं पयः
 पूर्वस्मिन् ।^{२३} १६ । सौर्यमुत्तरस्मिन् ।^{२४} पशू च ।^{२५} १८ । प्राजापत्या
 वशानूबन्ध्याया उपालभ्यैवविधा ।^{२६} १९ । ॥ ३ ॥

पुनराधेयेन तेजस्कामो यजेत । १ । तस्य पञ्चसुपञ्चसु स्तोत्राणि
 । २ । पञ्चपदा पङ्क्तिः । ३ । पाङ्क्तौ वै यज्ञः । ४ । यज्ञस्यैवाष्टौ । ५ ।
 सर्वाग्नेयादग्निष्टुतः शस्त्रम् । ६ । ॥ ४ ॥

दर्शपूर्णमासावन्नाद्यकामस्य । १ । इलादधावाग्रयणः सोमेष्टि-
 स्थाप्रवर्ग्यः । २ । दाक्षायणयज्ञाश्चत्वारः सर्वकामस्य । ३ । महायज्ञश्च
 । ४ । तस्मिंश्चातुर्मास्यहवींश्चन्वायात्यन्ते । ५ । पञ्चवयः पर्वदेवताभ्यः
 । ६ । एककपालदेवताभ्यश्चानूबन्ध्याया उपालभ्या एवंविधाः । ७ ।
 अतिरात्रौ यज्ञः । ८ । ॥ ५ ॥

प्रजापतिर्ह प्रजातिकामस्तपस्तप्नैतं यज्ञक्रतुमपश्यद्वैश्वदेवम्^१ । तमा-
हरत् । तेनायजत^२ । तेनेष्टा प्राजायत^३ । तेन प्रजातिकामो यजेत^४ ।
वैश्वदेवः पशुरुपालम्भः सवनीयस्य ।^५ । द्यावापृथिवीया
वज्रानूबन्ध्याया उपालम्भैर्विधा ।^६ । चिबतः शस्त्रम् ।^७ । दक्ष-
कृतं वा ।^८ । अश्वमृथादुदेत्योदवसानौययेष्टा मुनिसत्तेषा यजमान
आस्ते ऽहरहस्तुरो मासानाग्नेय्याग्नावैष्णव्या वान्तरालेषु ।^९ । सैव
तच्च दौक्षा ।^{१०} । ॥ ६ ॥

वैश्वदेवेन वै प्रजापतिः प्रजा असृजत ।^१ ताः सृष्टा अप्रसृता
वरुणस्य यवाञ्जुः^२ । ताः वरुणो वरुणपाशैः प्रत्यमुञ्चत्^३ । ताः
प्रजाः प्रजापतिं पितरमेत्योपाधावन्^४ । उप तं यज्ञक्रतुं जानीहि
येनेष्टा वरुणपाशेभ्यः सर्वस्माच्च पाप्मनः संप्रमुच्येमहीति^५ । तत एतं
प्रजापतिश्चतुर्थे मासि द्विराचं यज्ञक्रतुमपश्यद्वरुणप्रघासम्^६ । तमा-
हरत् । तेनायजत^७ । तेनेष्टा वरुणमप्रीणात्^८ । स प्रीतो वरुणो
वरुणपाशेभ्यः सर्वस्माच्च पाप्मनः प्रजाः प्रामुञ्चत्^९ । प्र ह वा अस्य
प्रजा वरुणपाशेभ्यः सर्वस्माच्च पाप्मनः संप्रमुच्यते य एवंविद्वान्वरुण-
प्रघासैर्यजते ।^{१०} । उक्थ्यौ भवतः ।^{११} । वारुणः पशुरुपालम्भः
सवनीयस्य पूर्वस्मिन् ।^{१२} । मारुत उत्तरस्मिन् ।^{१३} । काथी वज्रानू-
बन्ध्याया उपालम्भैर्विधा ।^{१४} । ॥ ७ ॥

ताः प्रजाः प्रजापतिमब्रुवन्कस्मै नु नो ऽन्नाद्यायासृष्टा इति^१ । तत
एतं प्रजापतिश्चतुर्थे मासि त्रिराचं यज्ञक्रतुमपश्यत्साकमेधम्^२ । तमा-
हरत्^३ । तेनायजत^४ । तेनेष्टान्नाद्यमाप्नोत्^५ । तेनान्नाद्यकामो यजेत
।^६ । अग्निष्टोम उक्थ्यो ऽतिराचः ।^७ । अग्नये ऽजीकवते प्रथमे

पशुरूपासम्भ्यः सवनीयस्य ।^८ मरुद्भ्यः सांतपनेभ्यो द्वितीये ।^९ माहेन्द्रसृतीये ।^{१०} वैश्वकर्मणी वशानूबन्ध्याया उपालम्भैवविधा ।^{११} ऐकाहिकं यथा पृष्ठ्यं शस्तम् ।^{१२} पृष्ठ्यो वा विहृतः ।^{१३} विश्वजितो वा वृहस्पृष्टासृतीये ऽहनि शस्तम् ।^{१४} सौचामणे च ।^{१५} आयुष्कामयज्ञे महायज्ञे ।^{१६} विनुत्यभिभूत्योः ।^{१७} स्वर्जिति ।^{१८} इन्द्रवज्रे च ।^{१९} ॥ ८ ॥

ताः प्रजाः प्रजापतिमश्रुवन्कस्यै नु नः प्रतिष्ठाया असृष्टा इति ।^१ तत एतं प्रजापतिर्यज्ञक्रतुमपश्यच्छुनासीरीयम् ।^२ तमाहरत् । तेनायजत ।^३ तेनेष्टा प्रत्यतिष्ठत ।^४ तेन प्रतिष्ठाकामो यजेत ।^५ शुनासीरीयः पशुरूपासम्भ्यः सवनीयस्य ।^६ सौरी वशानूबन्ध्याया उपालम्भैवविधा ।^७ विंशतिं वैश्वदेवे ददाति ।^८ त्रिंशतं वरुणप्रघासेषु ।^९ पञ्चाशतं साकमेधेषु ।^{१०} विंशतिं शुनासीरीये ।^{११} तद्विंशतिशतम् ।^{१२} विंशतिशतं वा ऋतोरहानि ।^{१३} तद्वृत्तमाप्नोति ।^{१४} ऋतुना संवत्सरम् ।^{१५} ये च संवत्सरे कामाः ।^{१६} ॥ ८ ॥

पशुमसु चातुर्मास्येषु ।१। पूर्वेषुः पाशुकं कर्म ।२। अपरेषु वैश्वदेवः पशुः ।३। पशुपुरोस्ताशमनु चातुर्मास्यदेवता यथापर्व ।४। पाशुकः स्निष्टकृत् ।५। निगमस्थानवर्जम् ।६। यथास्थानं वाजिनम् ।७। हृदयशूलान्तं संतिष्ठते ।८। वारुणमारुतौ वरुणप्रघासेषु ।९। उत्तरे यूपमुच्छ्रयन्ति ।१०। माहेन्द्रशुनासीरीया उत्तरयोः ।११। यथास्थाना इष्टयः ।१२। पित्र्या च ।१३। यथादेवतं वा पशवः ।१४। तद्वास्थातमेकादशिन्या ।१५। आनी-

कवतः सांतपनो गृहमेधीयः क्रौलिनो मैत्रय महाहविषि । १६ ।
 पर्वणिपर्वणि वा संस्थित ऐन्द्राग्नः । १७ । समानमनन्यत् । १८ । अथ-
 वायेकपर्वण्येकपशौ चैन्द्राग्रे पराशि हवींषि । १९ । उपह्वयेत्सां पित्र्या
 । २० । अथ्वाकादूर्ध्वमनुयाजप्रभृति । मनोतादिपशूना वा । २१ ।
 सौमिकैः समानदक्षिणानि सर्वपशूनि । २२ । चातुर्मास्यपशुदक्षिणैः
 पाशुकानि । २३ । ॥ १० ॥

प्रत्यवरोहणीयः प्रतिष्ठाकामस्य । १ । संकल्पविक्षतो ज्योतिष्टोमः
 । २ । पशुबन्धः पशुकामस्य । ३ । एकादशस्तोमः । ४ । एकादशा-
 चरा चिष्टुप् । ५ । चैष्टुभाः पशवः । ६ । पशूनामेवाष्टौ । ७ । पिबा
 सोममभि यमुय तर्द एताथामोप गव्यन्त इन्द्रमिति निविद्वाने
 । ८ । ऊर्ध्वं गव्यं महि गृणान इन्द्रैताथामोप गव्यन्त इन्द्रमिति
 गोसंस्तवे तदेतस्याहो रूपम् । ९ । उद्भिद्वलभिदोर्गासवे च । १० । ॥ ११ ॥

अथातः सौचामणः । १ । इन्द्रो हायुष्कामस्तपस्ते १ स तपस्त-
 त्वैतं यज्ञक्रतुमपश्यत्सौचामणम् २ तमाहरत् ३ तेनायजत ४ तेनेष्टा
 दीर्घायुत्वमगच्छत् ५ तमु ह भरदाजाय जोर्णाय प्रोवाच ६ अनेन
 वा अहमिष्टा दीर्घायुत्वमगच्छमनेनापि त्वं यजेति ७ तेन ह भर-
 दाज इष्टा सर्वायुत्वमगच्छत् ८ सर्वमायुरेति य एवं वेद य उ
 चैनेन यजते । ९ । तस्य रथन्तरं पृष्ठम् । १० । अग्निष्टोमो यज्ञः
 । ११ । यथाश्रद्धं दक्षिणा । १२ । तस्य चौणि चिष्टन्ति स्तोत्राणि
 । १३ । चौणि पञ्चदशानि । १४ । चौणि सप्तदशानि । १५ । चौण्येक-
 विंशानीति । १६ । उत्तरोत्तरितायै । १७ । उत्तरोत्तरावदीर्घायुत्वम-
 अवामहा इति । १८ । ॥ १२ ॥

तस्याग्निने लोहो ऽजः सारस्वती मेधीति पशूं उपालम्भ्यौ
 सवनीयस्य । १ । इन्द्राय सुचाम्णे वशानूबन्धाया उपालम्भैवविधा
 । २ । तद्यदेवं पशवो नियुक्ता भवन्ति नेत्सौचामण्या अयानीति
 । ३ । तस्य प्रातःसवनीयाननु पुरोक्षाशाग्नाह्यतो ऽग्निमुपसमाधाय
 सुरासोमेन चरन्ति । ४ । तृतीयसवनीयाननु पुरोक्षाशाग्नाविचं
 द्वादशकपालं पुरोक्षाग्रं निर्वपति । ५ । ऐन्द्रमेकादशकपालम् । ६ ।
 वारुणं दशकपालम् । ७ । आवपनं वै सवनीयाः पुरोक्षाशा आव-
 पन एव तदावपति । ८ । अथ यदिन्द्राय सुचाम्णे वशानूबन्धाया
 उपालम्भ्या भवतीन्द्रं वा अनु सुचामाणं सौचामणी संतिष्ठते । ^{१०}
 यैव सौचामण्याः संस्था तामेव तद्यज्ञस्य संस्थां करोति । ^{११}
 तं द्वेके ऽतिरात्रं कुर्वन्ति । ^{१२} एकविंशस्तोमं वृहत्पृष्ठमुभय-
 सामानम् । ^{१३} तस्य यद्विश्वजितो वृहत्पृष्ठस्य शस्त्रं तच्छस्त्रम्
 । ^{१४} अत्र हविर्यज्ञाः सोमाः संतिष्ठन्ते । ^{१५} ॥ १३ ॥

देवा ह पशुकामाश्चतुरो मासान्त्रतं चरित्वैतमुद्भिदं यज्ञकतु-
 मपश्यन् । ^१ तेनेष्टा पशूनापुः । ^२ तेन पशुकामो यजेत । ^३ उद्भिदेष्टा
 यदि मन्येत चिरान्मा पशव आगुरिति चतुरो मासान्त्रतं चरित्वा
 बलभिदा यजेत । ^४ क्षिप्रं हैनं पशव आचन्ति । ^५ ॥ १४ ॥

गोसवेन पशुकामो यजेत । १ । षट्त्रिंशत्स्तोमेन । २ । षट्त्रिं-
 शदचरा वृहती । ३ । बार्हताः पशवः । ४ । पशूनामेवाष्टौ । ५ ।
 षट्त्रिंशत्सहस्रा दक्षिणा गोसवस्य । ६ । अयुतं वा । ७ । उक्थ्यो
 यज्ञः । ८ । ॥ १५ ॥

सूतपेथेन तेजस्कामो यजेत । १ । द्वादश दीक्षा द्वादशोपसदः

। २ । मध्यमेनाङ्गुष्ठपर्वण्यौदुम्बरं चमसं मितं घृतस्य त्रतयेत् । ३ ।
 ज्वुजासु चीरौदनं दीक्षासु । ४ । सोमचमसो दक्षिणाभिषुतस्य
 । ५ । अतं सत्यं वदन्तो भक्षयेयुः । ६ । भूर्भुवः स्मरति वा । ७ ।
 ज्ञानोपाय वा ब्रह्मणे दद्यात् । ८ । अनिष्टा सयः सवसे तुराय
 कथा महामरुधक्कस्य हेतुरिति निविद्धाने । ९ । मन्दमाम अता-
 दधि प्रजाया अतस्य हि शुद्धः सन्नि पूर्वैरित्युतवती तदेतस्याजो
 रूपम् । १० । ॥ १६ ॥

प्रजापतिरिमं लोकमीषंस्तपस्तप्नैतं यज्ञक्रतुमपश्यद्भूः । तेनेष्टुमं
 लोकमाप्नोत् । तेनेमं लोकमीषन्यजेत । १ । ॥ १७ ॥

प्रजापतिरन्तरिक्षलोकमीषंस्तपस्तप्नैतं यज्ञक्रतुमपश्यद्भुवः । तेने-
 द्युन्तरिक्षलोकमाप्नोत् । तेनान्तरिक्षलोकमीषन्यजेत । १ । ॥ १८ ॥

प्रजापतिरङ्गं लोकमीषंस्तपस्तप्नैतं यज्ञक्रतुमपश्यत्सः । तेनेष्टुमं
 लोकमाप्नोत् । तेनाङ्गं लोकमीषन्यजेत । १ । स्मरसामभ्यः शस्ताषि
 यथाहोमम् । २ । आनुष्टुभाणि च । ३ । ॥ १९ ॥

सूर्यो ह तेजस्कामस्तपस्तप्नैतं यज्ञक्रतुमपश्यत्सुक्लसोमम् । तेनेष्टुमं
 तेज आप्नोत् । तेन तेजस्कामो यजेत । १ । एकविंशतिः श्वेताश्वा
 दक्षिणा । २ । वैषुवतमहः । ३ । ॥ २० ॥

तीव्रश्वः वज्रया पशुभिस्तीव्रस्य बुभूषणः । १ ।

अयं तीव्रस्तीव्रमुदिच्छ सोमो रुचस्त्याय हरिवो अक्ष पाहि ।

वज्रं त्रिशानो जठरं पृषखानाष्ट्यं वृषभं तुषमिन्द्रम् ॥

इति पुरस्तात्प्रबलतीयस्य निविद्धानस्य । २ । तीव्रस्याभिवयस इति
 निष्केवक्ये । ३ । ॥ २१ ॥

ज्योतिः सूतसवः । १ । गौः स्वपतिसवः । २ । आयुर्गामशीसवः । ३ । संदंशानुस्तोमाविषुवज्जौ श्येनाजिरौ मृत्त्यन्तकौ चुरवपित्री-
 र्षस्विदौ महः श्येनश्चाभिषरणीयाः । ४ । मन्युसूक्ते निविद्धाने
 लिङ्गकृते । ५ । यत्पृष्ठेनाभिषरेयस्तत्पृष्ठः प्राकृतो ऽभिषर्यमाख्य
 । ६ । इषौ वृहद्भस्माम । ७ । अभीवर्त इतरेषु । ८ । शिखरैः
 सदम्बन् भवति । ९ । कार्मुकाण्युपशरते । १० । बाणवह्निराग्नीध्रम्
 । ११ । धान्वनाभ्युपशरते । १२ । श्रमयं बर्हिः । १३ । बाधक इध्नः
 परिधयस्य । १४ । वैभीदको धूपः । १५ । उपतापिनीनां गवा-
 माख्यम् । १६ । अनुस्तरण्या गोखर्माधिषवणम् । १७ । श्रवणये अधि-
 षवणफलके । १८ । श्रवणामापः संस्तुतास्ताभिर्वसतीवरीः पृश्नन्ति
 । १९ । उपोतपस्या अधिव्यधन्वानो लोहितोष्णीषा असिबद्धाः
 प्रचरेयुः । २० । न हैतं कस्यनेशीतेयस्यो ऽदादशाहं जीवेत् । २१ ।
 न ह वै तं कस्यन स्तृणुते य एतैः प्रत्यभिचरति । २२ । सदः
 पाप्मानं दिषतश्चापजिघांसमानस्य । २३ । उपोक्तमास्य शस्त्राणा-
 मुत्सृज्यन्ते । २४ । उपसदः प्रजाकामस्य पशुकामस्य च । २५ । उपो-
 त्तमास्य शस्त्राणामुपजायन्ते । २६ । ॥ २२ ॥

देवासुराः समयतन्त ।^१ ते देवा वृहत्स्यतिं पुरोहितमुपाधावकुष
 तं यज्ञकृतं जानीहि येनेष्टासुरानभिभवेमहीति ।^२ स एतम्वधं
 यज्ञकृतमपश्यत् ।^३ तेनेष्टासुरानभ्यभवन् ।^४ तेन दिषतो भ्रातृव्या-
 नभिषुभूषन्त्यजेत ।^५ पञ्चदशस्तोमस्य सप्तदशो माष्यन्दिनः पत्र-
 मानस्तदस्य ऋषभरूपम् ।^६ पिबा सोममभि यमुय तर्दस्तसु
 वृहि यो अभिभूत्योजा इति निविद्धाने ।^७ यः शिप्रवान्पृषभो

यो मनीनां गीर्भिर्वर्धं वृषभं चर्षणीनामित्युषभवती तदेतस्याहो
रूपम् । ४ । ॥ २३ ॥

सूर्यो ह तेजस्कामस्तपस्तप्नैतं यज्ञक्रतुमपश्यद्भोमानम् । तेनेष्ट्वा
तेज आप्नोत् । तेन तेजस्कामो यजेत । १ । सप्तदशस्तोमस्यैकविंश
आर्भवः पवमानः । २ । एकविंशो वा एष य एष तपति तदेनं
स्वेन रूपेण समर्धयति । ३ । इमा उ त्वा पुरतमस्तेन्द्रं स्तवेति
निविद्धाने । ४ । सूर्येण वयुनवचकार स सूर्यः पर्युह वरांसीति
सूर्याभियाहारे तदेतस्याहो रूपम् । ५ । ॥ २४ ॥

वसिष्ठो हान्नाद्यकामस्तपस्तप्नैतं यज्ञक्रतुमपश्यद्विराजम् । तेने-
ष्ट्वान्नाद्यमाप्नोत् । १ । तेनान्नाद्यकामो यजेत । २ । पञ्चदशौ पूर्वो पव-
मानौ त्रिवृन्तीतराणि । ३ । स विराजमभिसंपद्यते । ४ । श्रीर्वि-
रालन्नाद्यं श्रियो विराजो ऽन्नाद्यस्योपास्यै । ५ । महस्वित्मिन्द्र यत
एतांस्त्वं राजेन्द्र ये स देवा इत्यक्षरवैराजे निविद्धाने तदेतस्याहो
रूपम् ॥ ६ । ॥ २५ ॥

इन्द्रो ह खाराज्यकामस्तपस्तप्नैतं यज्ञक्रतुमपश्यत्खराजम् । तेनेष्ट्वा
खाराज्यमाप्नोत् । १ । तेन खाराज्यकामो यजेत । २ । सप्तदशौ पूर्वो
पवमानौ त्रिवृन्तीतराणि । ३ । तास्तस्यः स्तोत्रिया विराजमति यन्ति
। ४ । ताभिः खाराज्यमाप्नोति । ५ । अक्षरवैराजे स । ६ । ॥ २६ ॥

उग्रना ह काथो ऽसुराणां पुरोहित आस । स ह देवाना-
मन्नमशित्वा परिदद्रे । स हैचत । कथं नु तेन यज्ञक्रतुना यजेयं
येनेष्ट्वा पाप्मानमपह्न्यामिति । १ । स एतमुग्रनस्तोमं यज्ञक्रतुमप-
श्यत् । २ । तेनेष्ट्वा पाप्मानमपाहत् । ३ । तेन पाप्मानमपजिघांसमानो यजेत

।^६। उदरव्याधिनश्च ।^६। चित्प्रातःसवनम् ।^७। ब्रह्म वै चित् ।
 ।^८। चित्तैव तद्ब्रह्मणा पुरस्तात्पाभानमपाहत् ।^९। सदशो माध्य-
 न्दिनः ।^९। सा विराट् ।^{१०}। विराजैव तन्मध्यतः पाभानमपाहत् ।
 ।^{१०}। चित्तृतीयसवनम् ।^{११}। ब्रह्म वै चित् ।^{११}। चित्तैव
 तद्ब्रह्मणोपरिष्ठात्पाभानमपाहत् ।^{१२}। अर्यमा द्यौर्न य इमेति
 निविद्वाने ।^{१३}। उग्रना यत्सहस्रैरयातं वरिवस्यन्नुग्रने काव्यायेत्यु-
 ग्रनवती तदेतस्याहो रूपम् ।^{१४}। ॥ २७ ॥

स हैचत । पाभानमपहृत्य कथं नु तेन यज्ञक्रतुना यजेयं
 येनेष्टान्नाद्यमाप्नुयामिति । स एतमुत्तरमुग्रनसोमं यज्ञक्रतुमप-
 श्यत् ।^१ तेनेष्टान्नाद्यमाप्नोत् ।^२ तेनान्नाद्यकामो यजेत ।^३। चित्-
 प्रातःसवनम् ।^४। ब्रह्म वै चित् ।^५। सदशो माध्यन्दिनः ।^६।
 सा विरालन्नाद्यम् ।^७। चित्तृतीयसवनम् ।^८। ब्रह्म वै चित् ।
 ।^९। चित्तैव तद्ब्रह्मणोभयतो ऽन्नाद्यं परिगृह्णात्मन्नदधत् ।^{१०}।
 तथो एवेतद्यजमानस्त्रितृतेव तद्ब्रह्मणोभयतो ऽन्नाद्यं परिगृह्णात्म-
 न्नत्ते ।^{११}। उग्रनवती च ।^{१२}। विविधस्रैवंस्तोमो ऽन्नाद्यकामस्य
 ।^{१३}। अक्षरवैराजे च ।^{१४}। सहस्रं शताश्वं दक्षिणा ।^{१५}। ॥ २८ ॥

इन्द्राग्नी वै देवेष्वहंश्रेयसे विवदेयाताम् ।^१ ते देवा ऊचुः ।
 यदि वा इमावेवं विवदिष्येते अभि नो ऽसुरा भविष्यन्ति ।^२ उप
 तं यज्ञक्रतुं जानीम येनैनौ संश्रमयेमहीति ।^३ त एतं यज्ञक्रतुमप-
 श्यन्निन्द्रान्योः कुलाद्यम् ।^४ तेनैनौ समश्रमयन् ।^५। तेन ब्राह्मणश्च
 क्षत्रियश्च संयजेयार्तां यं पुरोधास्यमानः स्यात् ।^६। ब्रह्मक्षत्रे एव
 तत्तन्मौ संयजेते ।^७। चित्पञ्चदशौ स्तोमौ ।^८। अग्निर्वै चित्-

दिग्ः षष्ठद्वयः ।^९ इन्द्राग्नी एव तत्तन्वौ समसृजताम् ।^{१०} तिष्ठा
 वरी तसु दृष्टीति निविद्धाने ।^{११} अग्नेः पितृ जिह्वा चोममि-
 न्द्राग्निर्न शुष्कं वनमिन्द्र हेतिरित्यैन्द्रे अग्निमती तदेतस्याङ्गो
 रूपम् ।^{१२} ॥ २८ ॥

मित्रावरुणयोर्वै वैराज्यमन्यतर ऐश्वर्यस्याराज्यमन्यतरः ।^१ तावेतं
 यज्ञकृतुमपश्यतां विराट्स्यराजम् ।^२ तेनेष्टा वैराज्यमन्यतर आग्ने-
 त्स्याराज्यमन्यतरः ।^३ अक्षरवैराजे च ।^४ ॥ ३० ॥

ज्येष्ठस्तोमः कनिष्ठकुलीनस्य ज्येष्ठ्यं कामयमानस्य । १ । सप्त-
 दशो बहिष्यवमानः । २ । एष वै स्तोमानां ज्येष्ठः । ३ । तमेव
 तद्यज्ञमुखे युनक्ति । ४ । जनिष्ठा उग्रः सहस्रे तुराय प्र वः सतां
 ज्येष्ठतमाय सुष्टुतिमिति ज्येष्ठाभिध्याहारे निविद्धाने तदेतस्याङ्गो
 रूपम् । ५ । ॥ ३१ ॥

देवासुराः समयतन्त । ते देवा दृष्टव्यं पुरोहितशुपा-
 धावन् ।^१ उप तं यज्ञकृतं जानीहि येनेष्टासुरा नाम्बवेयुरिति ।^२ स
 एतं दुराज्ञं यज्ञकृतुमपश्यत् ।^३ तेनेष्टासुरा नाम्बवायन् ।^४ ततो वै
 देवा अभवन्परासुराः ।^५ भवत्यात्मना परास्य देवो य एवं वेद
 ।^६ १ । अपरपक्षे सौरीष्टिः पूर्वाह्ने ।^७ २ । चान्द्रमसी सायम् ।^८ ३ । त्रिधुं
 दद्राणं नवोमवः ।^९ ४ । सौवर्णः श्रतवलो दक्षिणा पूर्वस्याम् ।^{१०} ५ ।
 राजत उत्तरस्याम् ।^{११} ६ । भारद्वाजं पृष्ठम् ।^{१२} ७ । तथा सूक्ते ।^{१३} ८ ।
 स्तोत्रेस्तोत्रे स्तुते चिञ्चतं चिञ्चतं श्रतवलान्ददाति ।^{१४} ९ । यावद्वा
 यजमानो हिरण्यस्येष्टेत् ।^{१५} ॥ ३२ ॥

इन्द्रो ह्यपचितिकामस्वस्त्यैतं यज्ञकृतुमपश्यदपचितिम् । तेने-

द्वापचितिमाप्नोत् । तेनापचितिकामो यजेत । १ । चतुर्विंशौ पूर्वो
 पवमानौ । २ । चिद्यत्पञ्चदशान्याज्यानि । ३ । सप्तदशैकविंशानि षष्ठानि
 । ४ । जिणव आर्भवः पवमानः । ५ । एकविंशमग्निष्टोमसाम । ६ ।
 तस्य गायत्रीमभि प्रातःसवनं संतिष्ठते । ७ । गायत्र्यच्छन्दसो
 ऋषयः ^८ तेनेन्द्रो वसुध्वपचितिमाश्रुतः ^९ । गायत्र्यच्छन्दसो ब्राह्मणाः ।
 तेनायं ब्राह्मणेष्वपचितिमश्रुते ^{१०} । चिष्टुभं माध्यन्दिनं सवनम्
 । ^{११} । चिष्टुपच्छन्दसो रुद्राः ^{१२} । तेनेन्द्रो रुद्रेष्वपचितिमाश्रुत
 । ^{१३} । चिष्टुपच्छन्दसः रुषियाः ^{१४} । तेनायं रुषिष्वपचितिमश्रुते
 । ^{१५} । जगतीं तृतीयसवनम् । ^{१६} । जगच्छन्दस आदित्याः ^{१७} । तेनेन्द्र
 आदित्येष्वपचितिमाश्रुत । ^{१८} । जगच्छन्दसो विश्वः ^{१९} । तेनायं
 विश्वेष्वपचितिमश्रुते । ^{२०} । वाचान्वाह वाचा ग्रंसति वाचा यजति
 । ^{२१} । वागनुष्टुप् । ^{२२} । अनुष्टुपच्छन्दसो विश्वे देवाः ^{२३} । तेनेन्द्रो
 विश्वेषु देवेष्वपचितिमाश्रुत । ^{२४} । अनुष्टुपच्छन्दसः शूद्राः ^{२५} । तेनायं
 शूद्रेष्वपचितिमश्रुते । ^{२६} । अश्वरथः स्वाङ्गकवचो वैद्याप्रपरिच्छद
 आर्चोपासङ्गो दैपधन्वधिः श्यावाश्वो दक्षिणा । ^{२७} । अपचितिमता
 रूपेणापचितिमाप्रवानीति । ^{२८} । इन्द्र सोमं सोमपत इन्द्रं खर्वेति
 निविद्वाने इन्द्राभिव्याहारे । तदेतस्याङ्गो रूपम् । ^{२९} ॥ ३३ ॥

सूर्यो ह त्रिविकामस्तपस्तप्तैतं यज्ञक्रतुमप्यष्टिषिम् । तेनेष्टु
 त्रिविमाप्नोत् । तेन त्रिविकामो यजेत । १ । अश्वरथः कांस्यकवचः
 श्वेताश्वो दक्षिणा । २ । त्रिविमता रूपेण त्रिविमाप्रवानीति । ३ ।
 सूर्याभिव्याहारे निविद्वाने ^४ तदेतस्याङ्गो रूपम् । ^५ ॥ ३४ ॥

वद्वचो ह दद्विकामस्तपस्तप्तैतं यज्ञक्रतुमप्यष्टिषिम् । तेनेष्टु

दृष्टिमाप्नोत् । तेन दृष्टिकामो यजेत । १ । उदां चतुर्वहण सुप्रती-
कमिन्द्रावरुणा युवमध्वराय न इतीन्द्रावरुणाभिव्याहारे निविद्धाने ।
तदेतस्याङ्गो रूपम् । २ । ॥ ३५ ॥

भानुमती ह तेजस्कामस्तपस्तप्नैतं यज्ञक्रतुमपश्यदादित्यम् ।
तेनेष्टा तेज आप्नोत् । तेन तेजस्कामो यजेत । १ । यं वै सूर्यं
स्वर्भानुः स्वर्भानोरध यदित्यादित्याभिव्याहारे निविद्धाने । तदे-
तस्याङ्गो रूपम् । २ । ॥ ३६ ॥

इन्द्राविष्णुर्ह स्वर्गकामस्तपस्तप्नैतं यज्ञक्रतुमपश्यत्स्वर्गम् । तेनेष्टा
स्वर्गमाप्नोत् । तेन स्वर्गकामो यजेत । १ । इन्द्राभिव्याहारे निवि-
द्धाने । तदेतस्याङ्गो रूपम् । २ । ॥ ३७ ॥

देवासुराः समंयतन्त^१ । ते देवा दृष्ट्यतिं पुरोहितमुपाधा-
वन्^२ । उप तौ यज्ञक्रतु जानीहि याभ्यामिष्टासुरान्विनुत्त्याभिभवे-
महीति^३ । स एतौ यज्ञक्रतु अपश्यद्विनुत्त्यभिभूती^४ । तान्विनुत्तिना
विनुत्त्याभिभूतिनाभ्यभवन् ।^५ । तस्य विनुत्तेः षलूर्ध्वाः पृष्ठ्यसोमाः
षलावृत्ता विष्वञ्चः सोमाः । २ । विष्वञ्चो वै भूत्वा विनुदन्तीति
। ३ । तद्विनुत्ते रूपम् ।^६ । अथाभिभूतेः षलूर्ध्वाः पृष्ठ्यसोमाः
षलावृत्ताः सम्यञ्चः सोमाः । ५ । सम्यञ्चो वै भूत्वाभिभवन्तीति
। ६ । तदभिभूते रूपम् ।^७ । यद्विश्वजितो दृष्टपृष्ठस्य तदेनयोः
ब्रह्मम् ।^८ । ॥ ३८ ॥

राशिमरायावन्नायकामस्य । १ । उत्तमौ हृन्दोमौ समूह्यात्
। २ । स्त्रीणां गवां सहस्रं दक्षिणे ददाति । ३ । पुंसासुत्तरे । ४ ।
तत्सं दीक्षोपसदः । ५ । तथोदयनीया । ६ । यमावनूचौनगर्भौ वा

संयजेयाताम् । ७ । विघ्नः पाप्मानं दिषतश्चापजिघांसमानस्य । ८ ।
कयाशुभीयतदिदाभीये वा निविद्धाने । ९ । भाद्वयं दिषतश्चाप-
जिघांसमानस्य । १० । ॥ ३८ ॥

आदित्याश्च ह वा अङ्गिरसश्चात्सर्धन्तः^१ । वयं पूर्वं स्वर्गं लोक-
मेव्याम इत्यादित्या वयमित्यङ्गिरसः^२ । ते ऽङ्गिरस आदित्येभ्यः
प्रोचुः । श्वः सुत्या नो याजयत न इति । तेषां ह्यग्निर्दूत
आस^३ । त आदित्या ऊचुः । यदि वा एते पूर्वं यक्ष्यन्थेते पूर्वं
स्वर्गं लोकं गमिष्यन्ति^४ । [अभि नो ऽसुरा भविष्यन्ति ।]^{(5)*} उप
तं यज्ञक्रतुं जानीम येन वयं पूर्वं यजेमहीति^{५(6)} । त एतं साद्यःक्रं
यज्ञक्रतुमपश्यन्^{६(7)} । तेनेष्टुा पूर्वं स्वर्गं लोकमायन्^{७(8)} । तेन स्वर्गकामो
यजेत ।^{८(9)} । चिदत्स्वोमः ।^{९(10)} । रथन्तरं पृष्ठम् ।^{१०(11)} । दक्षकृशं
ब्रह्मम् ।^{११(12)} । अग्निष्टोमो यज्ञः ।^{१२(13)} । यवोर्वरा वेदिः ।^{१३(14)} । यव-
श्च उन्तरवेदिः ।^{१४(15)} । लाङ्गलेषा यूपः ।^{१५(16)} । यवकलापिष्यपालम्
।^{१६(17)} । ईजानस्य कुलादसतीवर्यः ।^{१७(18)} । दृतिषु दधि वनीवाह्यन्ते
।^{१८(19)} । ततो यत्सर्पिर्ददति तेन प्रचरन्ति ।^{१९(20)} । अश्वरथः सोम-
प्रवाकः ।^{२०(21)} । योजने ऽन्ततः ।^{२१(22)} । अश्वो दक्षिणा ।^{२२(23)} । पूर्वाह्ने
दीक्षणीया ।^{२३(24)} । अभयं कर्माणि वर्तन्ते ।^{२४(25)} । अर्थलुप्तः प्रवर्ग्यः
।^{२५(26)} । तिष्ठः पराचीरुपसदः ।^{२६(27)} । पुरोस्ताशो ऽग्नीषीमीयः
।^{२७(28)} । सवनीयकाले समानतन्त्राः पशवः ।^{२८(29)} । आश्विनी वशा-
नूयन्ध्यायाः स्थाने ।^{२९(30)} । मैत्रावरुणा वा पयस्यया यजेत ।^{३०(31)} ।
अथो पूर्वप्रक्रान्तमन्त्रैश्चक्षन् ।^{३१(32)} । ॥ ४० ॥

* The words in brackets are given only in some MSS. of the text. They are explained in one MSS. of the Commentary and omitted in the other.

एवैवेत्तरस्य विधा । १ । सोमा एकन्यथा । २ । अष्टादशाः
पयमानास्त्रिंशत्तृतीतराणि । ३ । स एष उक्थ्यः प्रत्यहृतः । ४ । यो
ऽग्निष्टोमे कामो य उक्थ्ये तयोदभयोराष्टौ । ५ । गोधूमेर्वरा । ६ ।
गोधूमस्यस्यः । ७ । गोधूमकलापिस्यवासम् । ८ । कुम्भा आपो
वसतीर्वयः । ९ । अश्वः सोमप्रवाकः । १० । वैपदे ज्ञातः । ११ ।
वज्रश्च दक्षिणा । १२ । ॥ ४१ ॥

एवैवेत्तरस्य विधा । १ । सोमा हवान्यथा । २ । चतुर्विंशः
पयमानास्त्रिंशत्तृतीतराणि । ३ । स एष वाजपेयः प्रत्याहृतः । ४ ।
यः षोडशभिः कामो यो वज्रपेये तयोदभयोराष्टौ । ५ । यद्यस्य
द्विषम्भाद्वयो ऽनुक्रिया यजेत परिक्रिया यजेत । यदि परिक्रियो-
न्क्रिया । ६ । एकचिकचिकैकाभ्यां ब्रह्मवर्षसकामो यजेत । ७ ।
एकस्यां तिसृष्विति प्रथमस्य सोचाणि भवन्ति । ८ । तिसृष्वेक-
स्यामित्युत्तरस्य । ९ । तस्यचतुर्विंशतिः सोचियाः । १० । चतुर्विंशत्य-
श्चरा गम्यन्ती । ११ । तेजो ब्रह्मवर्षसं गम्यन्ती । १२ । तद्वाभ्यां तेजो
ब्रह्मवर्षमाप्नोति । १३ । दशकृत्प्रवृत्तौ । १४ । अभिजिदभिजिगी-
षतः । १५ । विषजिद्विषं जिगीषतः । १६ । जिसंस्तौ च तौ । १७ ।
अग्निष्टोमौ भूत्वान्वोन्वस्मिन्प्रत्यतिष्ठताम् । १८ । उक्थ्यौ भूत्वान्वोन्व-
स्मिन् । १९ । अतिरात्रौ भूत्वान्वोन्वस्मिन् । २० । ॥ ४२ ॥

इन्द्रो वै नृक्षिगीर्षंस्तपस्तप्तेन यज्ञक्रतुमपश्यत्पूजितम् । तेनेष्टु
नृनजयत् । तेन नृक्षिगीष्यजेत । १ । ॥ ४३ ॥

इन्द्रो वै पृतनाजं जिगीषंस्तपस्तप्तेन यज्ञक्रतुमपश्यत्पृतनाजितम् ।
तेनेष्टु पृतनाजमजयत् । तेन पृतनाजं जिगीष्यजेत । १ । ॥ ४४ ॥

इन्द्रो वै सचाजं जिगीषंस्तपस्तप्तेतं यज्ञक्रतुमपश्यत्सचाजितम् ।
तेनेष्टा सचाजमजयत् । तेन सचाजं जिगीषन्यजेत । १ । प्रथमा-
प्यहान्माध्यन्दिनेषु निविह्वानानि । १ । ॥ ४५ ॥

इन्द्रो वै धनं जिगीषंस्तपस्तप्तेतं यज्ञक्रतुमपश्यद्वनजितम् । तेनेष्टा
धनमजयत् । तेन धनं जिगीषन्यजेत । १ । चतुर्विंशमहः । १ । ॥ ४६ ॥

इन्द्रो वै स्वर्जिगीषंस्तपस्तप्तेतं यज्ञक्रतुमपश्यत्स्वर्जितम् । तेनेष्टा
स्वरजयत् । तेन स्वर्जिगीषन्यजेत । १ । उत्सव्ययज्ञ इव वा एष
यत्स्वर्जित् । १ । ॥ ४७ ॥

इन्द्रो वै सर्वं जिगीषंस्तपस्तप्तेतं यज्ञक्रतुमपश्यत्सर्वजितम् ।
तेनेष्टा सर्वमजयत् । तेन सर्वं जिगीषन्यजेत । १ । महाव्रतीक-
महः । १ । ॥ ४८ ॥

इन्द्रो वै सर्वमुज्जिगीषंस्तपस्तप्तेतं यज्ञक्रतुमपश्यदुज्जितम् ।
तेनेष्टा सर्वमुदजयत् । तेन सर्वमुज्जिगीषन्यजेत । १ । अग्निष्टा उग्रः
सहसे तुराय तमुष्टुहि यो अभिभूत्योजा इति निविह्वाने । १ ।
ध्वान्तात्प्रपित्वाऽदुरन्त गर्भाः उत्तूर्वयाणं धृषताः निनेद्येत्युदतौ तदे-
तस्याक्रो रूपम् । १ । ॥ ४९ ॥

इन्द्रो वै त्रिशीर्षाणं त्वाद्भमहन्तः^१ । अहन्मुषान्यतीप्सात्सहकेभ्यः
प्रायच्छत्^२ । तं सर्वाणि भूतान्यभ्याक्रोशन्^३ । स देवेभ्यः पार्श्वत इव
चचार^४ । ते देवा ऊचुः । यदि वा अयमेवं परिश्रित्यभि नोऽसुरा
भविष्यन्ति^५ । उप तं यज्ञक्रतुं जानौम येनैनुपाह्वयेमशीति^६ । त
एतमुपह्वयं यज्ञक्रतुमपश्यन् । तेनैनुपाह्वयन्त^७ । तेनावह्वो राजा
यजेत राष्ट्रमवजिगीषन्^८ । अह वैव गच्छति । १ । इमा उ त्वा

पुस्तमस्य कारोर्द्वयं वीर हव्या हवन्ते य एक इद्वयस्वर्षणीनामिति
हृतवती निविद्वाने ¹⁰ तदेतस्याङ्गो रूपम् । ¹¹ ॥ ५० ॥

तमभेवाक्रोशन्नहर्जाततथा वैतत्याप्या वालक्ष्या ² सो ऽग्नये
सर्वाणि सवनानि प्रायच्छत् ³ तस्याग्निः सर्वामनहर्जाततां सर्वा
पापीमलक्ष्मीं निर्दहत् ⁴ स यो ऽनहर्जातः स्थाद्यं वा पापी
वागभिवदेत्सो ऽग्निष्टुता यजेत । तस्याग्निः सर्वामनहर्जाततां सर्वा
पापीमलक्ष्मीं निर्दहति य एवं वेद ⁵ य उ चैनेन यजते । ⁶ *
चित्रतोमेन चिष्टोमेन वा ब्रह्मवर्चसकामः । ⁷ चतुष्टोमेन प्रति-
ष्ठाकामः । ⁸ प्रातरनुवाकप्रभृति हारियोजनान्तं सर्वमाग्नेयम् । ⁹
अथार्थमूहः । ¹⁰ वचनात्प्रत्याम्नायः । ¹¹ अग्निं मन्ये पितरमिति
प्रतिपत्नातरनुवाकस्य । ¹² लिङ्गेषुरुत्तरयोः कालोरग्निशब्दं कुर्वीत
। ¹³ प्र देवचेत्युद्धृत्य सोमस्य मेति चतुर्दश । ¹⁴ तमोषधी-
रित्यवनीयमानासु । ¹⁵ और्वभृगुवदिति तिस्रो ऽम्बय इत्युद्धृत्य
। ¹⁶ उपप्रयन्तस्त्रीणि शतेति प्रथमे उत्तमा चाग्निमन्यनीयानाम्
। ¹⁷ अग्ने जुषस्व नो हविरिति प्रथमा चतुर्थी पञ्चमी च सव-
नीयानाम् । ¹⁸ दूतं वो विश्ववेदसमिति द्विदेवत्यानाम् । ¹⁹ ॥ ५१ ॥

अग्निमीले पुरोहितमित्युनीयमानेभ्यः । १ । अग्निं दूतमिति
सप्त प्रस्थितानाम् । २ । उत्तराश्वतसो ऽष्ठावाकसूक्तस्य स्थाने । ३ ।
अग्ने दिव इति याज्याज्यस्य । ४ । उप त्वा जामथ ऐभिरग्ने कस्ते
जामिर्न योरुपब्धिरग्निर्वजाण्यग्ने सुतस्याग्ने धृतप्रतायेति प्रउगदचानि

* The commentary from this Sūtra up to 14, 52, 3 is wanting
in both MSS.

। ५। अग्ने विभेभिरग्निभिरिति यजति । ६। कसो जामिः कथा ते
अग्ने अङ्गिर इति स्तोत्रियानुरूपौ मैत्रावरुणस्य । ७। विपर्यस्तौ तु
माध्यन्दिने । ८। अग्निर्दृचाणीति ब्राह्मणाच्छंसिनः । ९। अग्नि-
मूर्धेत्यच्छावाकस्य । १०। अर्चन्तस्वेति मैत्रावरुणस्य । ११। उत्तरं
ब्राह्मणाच्छंसिनः । १२। अग्ने धृतप्रतायेति षष्ठ्यच्छावाकस्य । १३।
उत्तमाभिर्यजन्ति । १४। ॥ ५२ ॥

अग्निं वो देवमित्युन्नीयमानेभ्यः । १। प्र वः शुक्रायेति सप्त
प्रस्थितानाम् । २। उत्तरे महत्वतीययहस्य । ३। विश्वोविश्वो वस्त्व-
मग्ने यज्ञानामिति प्रतिपदनुचरौ महत्वतीयस्य । ४। अग्न आ
याह्यग्निभिः प्र वो यज्ञमिति प्रगाथौ । ५। अग्निं न मा मयितं
त्वमग्ने प्रथमो अङ्गिरा ऋषिरित्येकपातिनीनाम् । ६। अग्ने स
खेपदिति निविद्वानम् । ७। उत्तमा याज्या । ८। ॥ ५३ ॥

पाहि नो अग्न एकया पाहि नो अग्ने रक्षस इति स्तोत्रि-
यानुरूपौ प्रगाथौ निष्कोवक्ष्यस्य । १। प्र ते अग्ने हविश्रतीमिति
धाया । २। एना वो अग्निमिति प्रगाथः । ३। यथा हेतरिति
निविद्वानम् । ४। अग्निं नर इति याज्या । ५। ॥ ५४ ॥

अग्निमग्निं वो अग्निगुमग्ने जरितरिति स्तोत्रियानुरूपौ प्रगाथौ
ब्राह्मणाच्छंसिनः । १। अक्का नः श्रीरश्विषमित्यच्छावाकस्य । २।
अग्ने विवस्वत्वमग्ने गृहपतिस्त्वमित्सप्रथा इत्यनुपूर्वं प्रगाथाः । ३।
यजस्व हेतरिति च सूक्तानि । ४। उत्तमाभिर्यजन्ति । ५। ॥ ५५ ॥

अग्नम महत्यादित्ययहस्य पुरोनुवाक्योत्तरा याज्या । १। ऊर्ध्व
ऊ षु णो अध्वरस्य हेतरिति नवोन्नीयमानेभ्यः । २। उत्तरे

हारिथोजनस्य । ३ । त्वामग्नं चतस्रस्य इति सप्त प्रस्तितानाम् । ४ ।
 एति प्र हेतेति सावित्रस्य पुरोनुवाक्योत्तरा याज्या । ५ । इक्षं
 ते गव्यस्य न त्वेति प्रतिपदनुचरौ वैश्वदेवस्य । ६ । त्वमग्ने इविणोदा
 इति तिस्रः सावित्रस्य । ७ । आर्भवस्योत्तरास्तिस्रः । ८ । चतस्रो
 द्यावापृथिवीयस्य । ९ । वसादितो वैश्वदेवस्य । १० । अथोधि जार
 इति वायव्यायाः । ११ । जुषस्य सप्रथस्यममिति सुरुपकृत्तोः । १२ ।
 समिद्धो अग्निर्दिवीति तिस्र एकपातिनीनाम् । १३ । तदस्य वाक्
 इति पञ्चजनीयायाः । १४ । यज्ञेन वर्धतेति याज्या । १५ ॥ ५६ ॥

अभि प्रवन्तेति घृतस्य । १ । उत्तरा सौम्यस्य । २ । आ वो
 राजानमिति रौद्र्याः । ३ । वसुं न चित्रमद्वयमिति मातृतस्य । ४ ।
 आ नो चक्षं दिवस्पृशमा नो वायक्यग्निष्टोमसाम्नः स्तोत्रियानु-
 रूपौ प्रमाथौ । ५ । नित्यौ वा । ६ । अप्स्यग्न इत्यापोहिष्ठीयानाम्
 । ७ । तं देवा बुध इति वैश्वदेव्याः । ८ । इममू षु वो अतिथि-
 सुषर्बुधमिति चतस्रो देवानांपत्नीनां राकायाश्च । ९ । ऊवे क.
 सुद्योत्मानमिति तिस्रो ऽचरपङ्क्तीनाम् । १० । चिमूर्धानमिति तिस्रः
 पैत्रीणाम् । ११ । कथा ते अग्ने शुचयन्त आचोरिति तिस्रो
 यामीनाम् । १२ । मथीक्षदीमिति तिस्रः स्वादुष्किलीयानाम् । १३ ।
 उत्तरयोदत्तरे । १४ । एवाग्निर्गेतसेभिरिति परिधानीया । १५ ।
 यहेष्वविहतेषु तिष्ठा हरौ तसु दृष्टीति निविह्वाने । १६ । अनङ्गा-
 न्निहणं वा दक्षिणा । १७ । एतस्याग्नेयं रूपम् । १८ । सत्याय
 चाग्निष्टोमः । १९ । आ ह वा एष सर्वाभ्यो देवताभ्यो दक्ष्यते यो
 ऽग्निष्टुता यजते । २० । ॥ ५७ ॥

इन्द्रो ह बलकामस्तपस्तप्नैतं यज्ञक्रतुमपश्यद्विस्तुतम् । तेनेष्ट्वा बलमाप्नोत् । तेन बलकामो यजेत । १ । इन्द्राभिव्याहारे निविद्वाने तदेतस्याङ्गो रूपम् । २ । ॥ ५८ ॥

सूर्यो ह तेजस्कामस्तपस्तप्नैतं यज्ञक्रतुमपश्यत्सूर्यस्तुतम् । तेनेष्ट्वा तेज आप्नोत् । तेन तेजस्कामो यजेत । १ । सूर्याभिव्याहारे निविद्वाने तदेतस्याङ्गो रूपम् । २ । ॥ ५९ ॥

विश्वे ह देवाः प्रजातिकामास्तपस्तप्नैतं यज्ञक्रतुमपश्यन्विश्वदेवस्तुतम् । तेनेष्ट्वा प्राजायन्त । तेन प्रजातिकामो यजेत । १ । इमा उ त्वा पुरतमस्य वृषा मद इन्द्र इति निविद्वाने । २ । प्रोतये वरुणं मित्रमिन्द्रं मित्रो नो अन्न वरुणस्य पूषेति वैश्वदेवाभिव्याहारे तदेतस्याङ्गो रूपम् । ३ । ॥ ६० ॥

गोतमो ह ब्रह्मवर्चसकामस्तपस्तप्नैतं यज्ञक्रतुमपश्यद्गोतमस्य चतुर्त्नरस्त्रोमम् । तेनेष्ट्वा ब्रह्मवर्चसमाप्नोत् । तेन ब्रह्मवर्चसकामो यजेत । १ । चतसृषु बहिष्पवमानः । २ । अष्टास्त्रास्त्राज्यानि । ३ । द्वादशसु माथ्यन्दिनः पवमानः । ४ । षोडशसु षोडशसु पृष्ठानि । ५ । विंशत्यामार्भवः पवमानः । ६ । चतुर्विंशमग्निष्टोमसाम । ७ । सामान्तरव्ययः । ८ । ॥ ६१ ॥

पञ्चशरदीयः । १ । मरुतो हाये ऽनपिषोमपीथा आसुः । ते यजेन्मं मरुतः पुपुवुस्तदेनानिन्द्रः सोमपीथे ऽन्वाभजे ^२ । स यो ऽनपिषोमपीथः स्वाद्यो वा मरुतां सलोक्ततां सायुज्यमौष्मेत सो ऽनेन यजेत । ^३ । पञ्चोक्षाणः पञ्च शरदो मरुद्भ्यः प्रोक्षिताश्चरन्ति । ते सवनीयस्योपालम्भ्याः । ^४ । ॥ ६२ ॥

अश्विस्तोमाः । १ । गोतमो ह ब्रह्मवर्चसकामस्तपस्तप्नैतं यज्ञ-
क्रतुमपश्यत् ^२ तेनेष्ट्वा ब्रह्मवर्चसमाप्नोत् ^३ तेन ब्रह्मवर्चसकामो
यजेत । ^४ ॥ ६३ ॥

भरद्वाजो ह बलकामस्तपस्तप्नैतं यज्ञक्रतुमपश्यत् ^१ तेनेष्ट्वा बल-
माप्नोत् ^२ तेन बलकामो यजेत । ^३ ॥ ६४ ॥

अचिर्ह प्रजातिकामस्तपस्तप्नैतं यज्ञक्रतुमपश्यत् ^१ तेनेष्ट्वा प्राजा-
यत ^२ तेन प्रजातिकामो यजेत । ^३ ॥ ६५ ॥

वसिष्ठो ह्यन्नाद्यकामस्तपस्तप्नैतं यज्ञक्रतुमपश्यत् ^१ तेनेष्ट्वा अ-
द्यमाप्नोत् ^२ तेनान्नाद्यकामो यजेत । १ ॥ ६६ ॥

जमदग्निर्ह पशुकामस्तपस्तप्नैतं यज्ञक्रतुमपश्यत् ^१ तेनेष्ट्वा पशू-
नाप्नोत् ^२ तेन पशुकामो यजेत । ^३ ॥ ६७ ॥

प्रजापतिर्ह प्रजातिकामस्तपस्तप्नैतं यज्ञक्रतुमपश्यत् ^१ तेनेष्ट्वा
प्राजायत ^२ तेन प्रजातिकामो यजेत । ^३ । पृथ्वाहान्यनुपूर्वम्
। ^४ ॥ ६८ ॥

व्रात्यस्तोमाः । १ । वसवो ह स्वर्गकामास्तपस्तप्नैतान्यज्ञक्रतुन-
पश्यन्व्रात्यस्तोमान् ^२ तैरिष्ट्वा स्वर्गमापुः ^३ तैः स्वर्गकामो यजेत
। ^४ ॥ ६९ ॥

मित्रावरुणयोरश्विनोर्वसूनां महतां विश्वेषां देवानाम् । १ ।
समूल्हात्पृथ्वाच्छस्त्रम् । २ । ॥ ७० ॥

उत्क्रान्तिरतिराजः । १ । इन्द्राविष्णू वै स्वर्गकामौ तपस्तप्नैतं
यज्ञक्रतुमपश्यतामुत्क्रान्तिम् ^२ तेनेष्ट्वा स्वर्गं लोकमुदाक्रामताम् ^३ तेन
स्वर्गकामो यजेत । ^४ । इमा उ त्वा पुरुतमस्य द्यौर्न च इह्येति निवि-

द्वाने । ३ । प्र पूषणं विष्णुमग्निं पुरग्धिं हवृजीषिन्विष्णुना सचान
इति विष्णुन्यङ्गे तदेतस्याङ्गो रूपम् । ४ । ॥ ७९ ॥

मिचावरुणयोरश्विनोर्वसूनां मरुतां साध्यानामाप्यानां विश्वसृजां
भूतकृतां ज्येष्ठानां मध्यमानां कनिष्ठानां च । १ । चतुर्दशः स्तोमः
। २ । विष्टुः सप्रतोदः सेषुधन्वा दक्षिणा । ३ । एतेषां देवगणानां
समूह्याद्भराचाष्टस्त्रम् । ४ । ॥ ७९ ॥

ब्राह्मस्तोमानाम् । १ । नवानां नाकसदां च । २ । चषासमुख-
तरसपुरोक्षाशोरनिष्टुसवन्नसवचसवभूमिसवौषधिसवौदनसववनस्य-
तिसवानां च । ३ । ॥ ७९ ॥

प्रजापतिर्ह परमेष्ठी प्रतिष्ठाकामस्तपस्तप्त्रैतं यज्ञक्रतुमप्यश्न-
ममहः । १ तेनेष्टा प्रत्यतिष्ठत । २ तेन प्रतिष्ठाकामो यजेत । ३ । ॥ ७४ ॥

चतुस्तोमाः । १ । चतवो ह स्वर्गकामास्तपस्तप्त्रैतान्यज्ञक्रतुनप-
प्यश्नत् । २ तैरिष्टा स्वर्गमापुः । ३ तैः स्वर्गकामो यजेत । ४ । ॥ ७५ ॥

मासस्तोमाः । १ । मासा हान्नाद्यकामास्तपस्तप्त्रैतान्यज्ञक्रतुन-
पप्यश्नादन्न । तैरिष्टान्नाद्यमापुः । २ तैरन्नाद्यकामो यजेत । ३ । ॥ ७६ ॥

अर्धमासस्तोमाः । १ । अर्धमासा हान्नाद्यकामास्तपस्तप्त्रैतान्यज्ञ-
क्रतुनपप्यश्नत्तुर्विंशतिम् । ३ तैरिष्टान्नाद्यमापुः । ४ तैरन्नाद्यकामो यजेत
। ५ । ॥ ७७ ॥

नक्षत्रस्तोमाः । १ । नक्षत्राणि ह तेजस्कामानि तपस्तप्त्रैतान्यज्ञ-
क्रतुनपप्यश्नत्तुर्विंशतिम् । तैरिष्टा तेज आपुः । तैस्तेजस्कामो यजेत
। २ । ॥ ७८ ॥

अहोरात्रस्तोमाः । १ । अहोरात्रा हान्नाद्यकामास्तपस्तप्त्रैतान्यज्ञ-

कृत्तुमपश्वन्मश्वन्विंशतिव्रतानि । तैरिष्टाञ्चाघमापुः ^२ तैरञ्चाघकामो
यजेत । ^३ ॥ ७८ ॥

सुहृत्सोमाः । १ । सुहृता हावाचकामास्तपस्तप्तेतान्यश्वकृत्-
नपश्वन्दम सवसाव्यष्टौ च व्रतानि ^२ तैरिष्टाञ्चाघमापुः ^३ तैरञ्चा-
घकामो यजेत । ^४ ॥ ८० ॥

निमेषसोमाः । १ । निमेषा हावितिकामास्तपस्तप्तेतान्यश्वकृत्-
नपश्वन्दमश्वतान्यष्टौ च सवसाणि । तैरिष्टावितिमापुः । तैरिति-
कामो यजेत । २ । ॥ ८१ ॥

ध्वंसिसोमाः । १ । ध्वंसयो हावन्तकामास्तपस्तप्तेतान्यश्वकृत्-
नपश्वन्दम प्रयुतान्यष्टौ वायुतामि ^२ तैरिष्टानन्तमापुः ^३ तैरनन्तकामो
यजेत । ^४ ॥ ८२ ॥

दिशं सोमाः । १ । दिशो हावन्तकामास्तपस्तप्तेतान्यश्वकृत्-
नपश्वंसतुरः । तैरिष्टानन्तमापुः । तैरनन्तकामो यजेत । २ । ॥ ८३ ॥

अवान्तरदिशं सोमाः । १ । अवान्तरदिशो हावन्तकामास्तप-
स्तप्तेतान्यश्वकृत्नपश्वंसतुरः । तैरिष्टानन्तमापुः । तैरनन्तकामो यजेत
। ^१ ॥ त एते दृष्टद्वयन्तरदृष्टाः स्युः । ^२ ॥ ऐकाधिकशक्ताः । ^३ ॥
कथाशुभीयतदिदासीये वा निविद्धाने । ^४ ॥ दिक्षु दिशं सोमा
अवान्तरदिश्वान्तरदिशामवान्तरदिशाम् । ^५ ॥ ८४ ॥

इति शाङ्खायनश्रौतसूत्रे चतुर्दशोऽध्यायः समाप्तः ।

ब्राम् ।

ब्ररदि वाजपेयः । १ । अन्नाद्यकामस्य । २ । वाजेन यक्ष्यमाणः
 पुरस्तात्संवत्सरं पेयैर्यज्ञक्रतुभिर्यजते । ३ । पानं वै पेयाः । अन्नं
 वाजः । ४ । पानं वै पूर्वमद्यान्नम् । ५ । तयोर्हमयोराष्ट्रौ । ६ ।
 द्वादशाग्निष्टोमाः । ७ । गोतमस्य वा चतुरन्तरसोमो घृत्याशं प्राक्त-
 तेन । ८ । अपरियज्ञमेकै । ९ । इन्द्रो हितेन यज्ञक्रतुनेष्टा दृष्ट-
 णतिस्त्र्यन्नाद्यमापतुः । १० । तेनान्नाद्यकामो यजेत । ११ । अथो
 हितेन वाजो लौघ इष्ट्वा सर्वान्कामानाप । तस्माद्वाजपेयः । १२ ।
 अयोदश दीक्षास्त्रिंश उपसदः सुत्यं सप्तदशमहः । १३ । सप्तदशो वै
 प्रजापतिर्वाजपेयः । १४ । तदेनं स्वेन रूपेण समर्धयति । १५ ।
 चतुरश्रो गोधूमचषालो बैस्वो घूपः सप्तदशारत्निः । १६ । सप्तदर्शो
 वै प्रजापतिर्वाजपेयः । १७ । तदेनं स्वेन रूपेण समर्धयति । १७-
 सप्तदशाग्नीषोमीयाः । १८ । तेषां समानं चरणम् । १९ । आ य
 ऐन्द्राग्र ऐन्द्रो दृष्टिः । सारस्वती मेघी । मरुद्वा उज्ज्वेभ्यो बशा
 इन्द्रिः पञ्चमी क्रतुपशूनाम् । २० । सप्तदश प्राजापत्याः श्यामास्त-
 पंरा लघुदिन उपासम्भ्याः । २१ । सवनौयानां तन्त्रं पर्यग्निकर-
 णान्तम् । २२ । ब्रह्मसात्वालभ्यन्ते । २३ । आभगुरावर्तत सोक्याश्च
 । २४ । प्राक्ता अग्निं भरतोवध्यगोहमिति तन्मनुत्तमः प्रधाजः
 परिवाप्यौ च । २५ । ऊर्ध्वं प्रदानं हारियोजनात् । २६ । वनस्पति-
 प्रभृतीन्यङ्गान्युत्कथ्येरन् । २७ । इष्टेषु वानुयाजेषु । २८ । स्वकासा

वा । ३२^{२९} । सप्तदशः सोमः । ३३^{३०} । वैराजमाच्यम् । ३४^{३१} । घृतसोमीयं
 वा । ३५^{३२} । माधुच्छन्दसः प्रउगः । ३६^{३३} । अन्नं वै विराद । घृतमन्नम्
 । ३७^{३४} । रसो माधुच्छन्दसः प्रउगः । ३८^{३५} । अन्नेन तद्रसं दधाति
 । ३९^{३६} । ऐकाहिकं वा । ४०^{३७} । प्रतिष्ठा वा एकाहः । ४१^{३८} । प्रति-
 ष्ठित्या एव । ४२^{३९} । ॥ १ ॥

चिकद्रुकेषु मन्त्रेषु यवाग्निरं तुविशुष इत्यतिच्छन्दसा मन्-
 त्वतीयं प्रतिपद्यते । १ । प्राजापत्यं वै छन्दो ऽतिच्छन्दाः । २ । प्रजा-
 पतिर्वाजपेयः । ३ । तदेनं स्नेन रूपेण समर्धयति । ४ । आ ता
 रयं यथोतय इत्येव प्रतिपद्यते । ५ । प्राजापत्यं वै छन्दो ऽनुष्टुप्
 । ६ । प्रजापतिर्वाजपेयः । ७ । तदेनं स्नेन रूपेण समर्धयति । ८ ।
 कथा शुभा सवयसः सनीला इति मन्त्रत्वतीयं । कदत्कियाशुभी-
 यम् । ९ । को वै प्रजापतिर्वाजपेयः । १० । तदेनं स्नेन रूपेण
 समर्धयति । ११ । बार्हस्पत्यो नैवारः सप्तदशवरावः । १२ । सप्तदशो
 वै प्रजापतिर्वाजपेयः । १३ । तदेनं स्नेन रूपेण समर्धयति । १४ ।
 सो ऽन्तरेण निष्क्रेवस्यमन्त्रत्वतीये । बृहस्पतिसवे च । १५ । तत्रा-
 भिषिच्यते प्राक् स्निष्टकृतः । १६ । तस्य प्रदानं स्निष्टकृदिसं च
 । १७ । तदिदास भुवनेषु व्येष्टमिति निष्क्रेवस्यम् । १८ । यज्ञो वै
 भुवनेषु व्येष्टः । १९ । यज्ञ उ वै प्रजापतिर्वाजपेयः । २० । तदेनं
 स्नेन रूपेण समर्धयति । २१ । अनुचरप्रश्नति षष्ठान्तृतीयसवनम्
 । २२ । प्राजापत्यं वै षष्ठमहः । २३ । प्रजापतिर्वाजपेयः । २४ ।
 तदेनं स्नेन रूपेण समर्धयति । २५ । विषुवतो वा । २६ । रोहो
 वै विषुवान् । २७ । रोहो वाजपेयः । २८ । तदेनं स्नेन रूपेण

समर्धयति । १६ । ऐकाहिकं वा । १० । प्रतिष्ठा वा एकाहः । ३१ ।
प्रतिष्ठित्या एव । ३२ । ॥ २ ॥

तच्च पुरस्तादानोभद्रीयस्य मधुनाद्यौ विहरेदिति पैङ्गम् । १ ।
इमं महे विदध्याद्योषसः पूर्वा इत्यृक्छः । २ । ते यदि चित्रवती-
म्बग्निष्टोमसाम कुर्युस्त्वं नक्षिष ऊत्याग्ने विवस्वदिति स्तोत्रियानुरूपौ
प्रगाथौ । ३ । ऊर्ध्वं षोडशिनो ऽतिरिक्तोक्तम् । ४ । प्र तन्ने अद्य
त्रिपिविष्ट प्र तदिष्णुरिति स्तोत्रियानुरूपौ । ५ । ब्रह्म ज्ञानं प्रथमं
पुरस्तादिति द्वे । ६ ।

धीती वा ये अनयन्वाचो अयं मनसा वा ये ऽवदसृतानि ।

द्वतीयेन ब्रह्मणा संविदानास्तुरीयेण मन्वत नाम धेनोः ॥ ७ ।
वेनस्तत्पश्यदिति पञ्च । ८ । अयं वेन इति वा । ९ । तं प्रलभ्येति
चयोदशानामुत्तमां परिश्रित्याह्वय दूरोहणं यथा विधुवति । १० ।
उत्तमामुपसंश्रय^{११} यज्ञो बभूवेति परिधाय प्रजापत इति यजति
। ११ । सप्तदश गवां शतानि ददाति । १२ । सप्तदश वाससाम् । १३ ।
सप्तदश यानानि युक्तानि रथान्दक्षिणो निष्कान्दुन्दुभीन् । १४ । तानि
सप्त सप्तदशानि भवन्ति । १५ । स आप्तोवाजपेयः । १६ । वयसोव-
यसः सप्तदशसप्तदशेति कुरुवाजपेयः । १७ । ॥ ३ ॥

वाजपेयेनेष्टा दृहस्पतिसवः । १ । तेजस्कामस्य ब्रह्मवर्चसकामस्य
च । २ । रोहो वै वाजपेयसोऽजो ब्रह्मवर्चसं दृहस्पतिसवः । ३ । तत्ते-
जसि ब्रह्मवर्चसे प्रतितिष्ठति । ४ । चिद्वत्स्तोमः । ५ । रथन्तरं पृष्ठम्
। ६ । दक्षकृत्तं शस्त्रम् । ७ । अग्निष्टोमो यज्ञः । ८ । यस्तस्मिन्नेति
यत्तस्यो ऽनुपूर्वं पुरस्तात्सूक्तानामेकैकां निष्कवेत्यप्रभृतिषु । ९ । यद्य-

स्त्रिंशद्विंशति । १० । अनुसवनमेकादशैकादश । ११ । अनुबन्ध्यस्त्र
वपायां संस्त्रितायां वडवां ब्रह्मणे ऽनुशिष्टम् । १२ । ॥ ४ ॥

प्रजापतिर्देवांश्चष्टा तेभ्य एतदन्वपानं संसृज एतान्वज्ञान् ।
अग्निष्टोमं प्रथमम्^२ स एनास्त्रान्वभवत्^३ अथात्यग्निष्टोमम्^४ स
एनास्त्रान्वभवत्^५ अथोक्थम्^६ स एनास्त्रान्वभवत्^७ अथ षोडशिनम्^८
स एनास्त्रान्वभवत्^९ अथ वाजपेयम्^{१०} स एनास्त्रान्वभवत्^{११}
अथातिराचम्^{१२} स एनास्त्रान्वभवत्^{१३} अथाप्नोर्धामाणम्^{१४} स एना-
न्वभवत्^{१५} । तस्य चयस्त्रिंशत्सोत्राणि ।^{१६} चयस्त्रिंशत्सोत्राणि
।^{१७} चयस्त्रिंशदुक्थयाहुतयः ।^{१८} चयस्त्रिंशदै सर्वे देवाः ।^{१९}
तदेनांस्तोत्रैः ब्रह्मैरुक्थयाहुतिभिरिति प्रत्येकं सर्वाग्नीणाति ।^{२०}
तस्य नव सोमाः ।^{२१} नव पृष्ठानि ।^{२२} षट् संस्थाः ।^{२३} परि-
पश्येण तानि चतुर्विंशतिः ।^{२४} चतुर्विंशतिर्वै संवत्सरस्यार्धमासाः । १२ ।
संवत्सरस्यैवाष्टौ ।^{२५} अप्नो वै वतायं यामो यो देवाँश्च संवत्सरं
चानुभवतीति । तस्मादप्नोर्धामः ।^{२६} ॥ ५ ॥

छान्दोमाः पवमानाः । १ । चित्तपञ्चदशे सप्तदशैकविंशे चाव्यानि
। २ । चिणवानि पृष्ठानि । ३ । चयस्त्रिंशमग्निष्टोमसाम । ४ । स
आव्यानां स्तोमास्ते ऽतिरिक्तोक्थानाम् । ५ । एतैर्वै प्रजापतिरुभयत्ते
ऽग्निष्टोमस्तोमैः सर्वाङ्कामानुभवतः परिगृह्णात्सन्धत । ६ । तयो
स्यैतद्यज्ञमान एतैरेवोभयतो ऽग्निष्टोमस्तोमैः सर्वाङ्कामानुभवतः
परिगृह्णात्सन्धते । ७ । विश्वजितः सर्वपृष्ठात्सहौत्रं प्रातःसवनम् । ८ ।
॥ ६ ॥

कथाश्रुभीयं चातुर्थ्याङ्गिके चैकादिकात्पूर्वाणीति मरुत्वतीयम्

। १ । वृद्धदेराजगर्भं हेतुः पृष्ठं भवति रथन्तरं वा । २ । वामदेवं
 ब्राह्मणगर्भं मैत्रावरुणस्य । ३ । श्वेतं वैष्णवगर्भं ब्राह्मणाष्कंसिनो नौधवं
 वा । ४ । कालेयं रैवतगर्भमष्वावाकस्य । ५ । गर्भं पूर्वं शंसेदिति हैक
 आह्वरथात्मानमिति । ६ । आत्मानं त्वेव पूर्वं शंसेत् । ७ । आत्मानं वा
 अनू गर्भः । ८ । ऐकादिकास्तोत्रियाज्जस्त्रा विश्रुजितः सर्वपृष्ठास्तोत्रि-
 याज्जंसन्ति । ९ । तथानुरूपान् । १० । सामप्रगाथांश्च । ११ । ॥ ७ ॥

तदिदानीं चतुर्थाङ्गिके चैकादिकात्पूर्वाणीति निष्केवल्यम्
 । १ । यानि पञ्चमाङ्गिकानि मध्यनस्त्रीणि मैत्रावरुणस्यैकादिकाभ्यां
 पूर्वाणि । २ । तार्तीयङ्गिके ब्राह्मणाष्कंसिनः । ३ । अष्वावाकस्य
 षष्ठाङ्गिके । ४ । अनुचरमृष्टति षष्ठासृतीससवनम् । ५ । आग्निना-
 दूर्ध्वमतिरिक्तोक्तमनि । ६ । जराबोध जरमाण इति स्तोत्रियानुरूपौ
 हेतुः । ७ । त्वमु वः सचासाहमिति मैत्रावरुणस्य । ८ । कं ते
 इत्या असञ्चत यदद्य कश्च वृचहन्ति ब्राह्मणाष्कंसिनः । ९ । तदो
 गाय स्तोत्रमिन्द्राय गायतेति वा । १० । इदं विष्णुरित्यष्वावाकस्य
 । ११ । उत्तरे च पूर्वा चानुरूपः । १२ । एषो उषा दूरादिदेवो-
 दीराथामा मे हवमित्यनुपूर्वं नवर्चानि । १३ । आ भातीति हेतुः
 । १४ । उत्तरं मैत्रावरुणस्य । १५ । आ गोमतेति ब्राह्मणाष्कंसिनः
 । १६ । उत्तरमष्वावाकस्य । १७ । जेचस्य पतिनेति चयणां तिस्रः
 परिधानीयाः । १८ । शं नो देवः सविता ज्ञायमाण इत्यष्वावाकस्य
 । १९ । इमे सोमास इमे मन्त्रासो ज्या यातं निवत आ नो
 मज्जतं हवनेति याज्याः । २० । पुराणमोकः सख्यं शिवं वामिति
 वानुपूर्वं चतस्रः । २१ । ॥ ८ ॥

यमसोमः । १ । यमो ह स्वर्गकामस्तपस्वमेतं यज्ञक्रतुमपश्यद्य-
मसोमम्^२ तमाहरत् । तेनायजत^३ तेनेष्टा स्वर्गमाप्नोत्^४ तेन
स्वर्गकामो यजेत । ५ । सोचियानुरूपाऽऽस्ताणामुद्धृत्य सामाता-
नांश्च । ६ । यावत्यस्ता भवन्ति तावत्यस्तद्देवतास्तच्छन्दस उपजायन्ते
। ७ । परेयिवांसमिति पञ्चानां पुरस्तात्सूक्तानामेकैकां मध्यन्दिने
। ८ । ॥ ८ ॥

गायत्रः सर्वस्वारो मरणकामस्य स्वर्गकामस्य च । १ । कैष्टुभः
सर्वनिधनः प्रतिष्ठाकामस्य । २ । जागतः सर्वैलः पशुकामस्य च
। ३ । आनुष्टुभः सर्ववाङ्निधनः श्रुतकामस्य । ४ । प्रत्यक्षं संपदा
वा । ५ । नृजितप्रभृतिभ्यो निविद्वानानि । ६ । ॥ १० ॥

वागकामयत । सर्वेषां भूतानां श्रेष्ठं स्वाराज्यमाधिपत्यं परी-
यामिति^१ सैतं यज्ञक्रतुमपश्यदायःसोमम्^२ तमाहरत् । तेनायजत^३
तेनेष्टा सर्वेषां भूतानां श्रेष्ठं स्वाराज्यमाधिपत्यं पर्येत^४ तथो
एवैतद्यजमानो यदायःसोमेन यजते सर्वेषां भूतानां श्रेष्ठं स्वारा-
ज्यमाधिपत्यं पर्येति । ५ । ज्ञते बहिष्पवमानः । ६ । सहस्रं आज्यम्
। ७ । अयुते प्रयुते निचुते ऽर्बुदे न्यर्बुदे निखर्वादे समुद्रे सलिले ऽन्ये
ऽनन्य इति सोचाणि । ८ । सर्वा ऋषः प्रयुज्यन्ते ऽभ्यावर्तं सोमा-
तिर्गमनाय । ९ । सामानि यजूंषि च । १० । उत्थाय चाग्निष्टोमः
। ११ । सहस्रं दक्षिणा वायःसोमस्य । १२ । महायज्ञे । १३ । विमुच्य-
भिभृत्योः । १४ । सर्वजिद्वनजितोः । १५ । विषजिदभिजितोः । १६ ।
स्वर्जिदिन्द्रवज्रयोः । १७ । आप्तोर्यामे च । १८ । अनादेशे प्रकृति-
र्दक्षिणानाम् । १९ । ॥ ११ ॥

वरुणो ऽकामयत । सर्वेषां राज्यानां श्रेष्ठं स्वाराज्यमाधिपत्यं
 वरीयामिति । स एतं यज्ञकृतमपश्यद्राजसूयम्^२ तमाहरत् । तेना-
 यजत^३ । तेनेष्ट्वा सर्वेषां राज्यानां श्रेष्ठं स्वाराज्यमाधिपत्यं पर्येत^४ । तद्यो
 एवैतद्यजमानो यद्राजसूयेन यजते सर्वेषां राज्यानां श्रेष्ठं स्वारा-
 ज्यमाधिपत्यं पर्येति ।^५ । भार्गवो देता ।^६ । ऐन्द्रापोष्णेन वस्ते-
 नेष्ट्वा माध्या अमावास्याया एकाह उपरिष्टाद्दीचेत्^७ पवित्राय
 ।^८ । स एवायं चतुष्टोमो^९ रथन्तरष्टो^{१०} ऽग्निष्टोमः ।^{११} । एष
 एव पवित्रः । एतेन ह पूतः सवमन्नुते ।^{१२} । अष्टम्यां सुत्यमहः
 ।^{१३} । इष्टिभिः पवत्रेषम् ।^{१४} । फाण्ड्यां प्रयुज्य चातुर्मास्यानि
 ।^{१५} । षण्मासं च पशुम् ।^{१६} । माध्यां शुनासीरीयम् ।^{१७} ।
 उत्तरं मासमिष्टिभिः ।^{१८} । फाण्ड्यां दीचेते ऽभिवेषनीयदश-
 प्रेयाभ्याम् ।^{१९} । द्वादश दीक्षास्तिस्र उपसदः ।^{२०} । सुत्यं षोड-
 शमहः^{(२०) २१} । षोडशकं वा इदं सर्वम् ।^{२२} । अथैव सर्व-
 म् ।^{(२१) २२} । १३ ॥ १२ ॥

सह सोमौ क्रीणन्ति । १ । दशपेयस्य च तन्ममातिथ्यापर्यन्त-
 मूर्ध्वं चावष्टयात् । २ । त्वमग्ने वरुण इत्याज्यं वरुणन्यङ्गम् । ३ ।
 वरुणं ह्यभिषिञ्चन्ति । ४ ।* चतुर्विंशान्मध्यन्दिनः । ५ । मैत्रावरुण-

* The division of Sūtra's is given for XV, 13 according to the manuscript belonging to the Berlin Royal Library, although this Msc. apparently does not contain the commentary of Varadattasuta Ānartīya, but of a different author. But the only manuscript, containing Varadattasuta's commentary, which has become accessible to me, is too corrupted to be relied upon.

मन्त्रेण निष्क्रेवस्यमस्तुतीये । ६ । तत्राभिषिच्यते प्राक् स्विष्टकृतः । ७ । तस्याः प्रदानं स्विष्टकृदिसं च । ८ । द्वितीयादङ्गसृतीय-
सवनम् । ९ । तदुक्तं संतिष्ठते । ^{१०} । पञ्चवा वा उक्त्यानि । ११ ।
पशूनामेवास्तौ । ^{११} । यन्त्यवष्टयम् । ^{१२} । क्रियते ऽवष्टयकर्म । न
स्नाति । ^{१३} । कृष्णाजिनस्य दक्षिणं पूर्वपादमुदके ऽवधाय प्रत्या-
हरन्ति वसनस्य वा दशाम् । ^{१४} । ॥ १३ ॥

अथोत्तरं देवयजनमध्यवस्यति । १ । तत्संसृपामिष्टिभिर्यजते । २ ।
दशभिर्दशराचम् । ३ । अथ सवित्रे प्रसवित्रे ^४ । सवित्रे आस-
वित्रे ^५ । सवित्रे सत्यप्रसवायेति ^६ । सरस्वत्यै वाचे ^७ । त्वष्ट्रे रूपेभ्यः ^८ । पूष्णे
पथिभ्यः ^९ । इन्द्रायास्तै ^{१०} । वृहस्पतये तेजसे ^{११} । सोमाय राज्ञे ^{१२} । विष्णवे
श्विपिविष्टायेति । ^{१३} । दशम्यां दशपेयः । ^{१४} । अपि वैताभिर्दशभि-
र्देवताभिः प्रसर्पेयुर्वा भक्षयेयुर्वा । ^{१५} । सवित्रे प्रसवित्रे प्रसर्पाणौति
वा ^{१६} । सवित्रे आसवित्रे भक्षयामीति वा । ^{१७} । येषामुभयतः ओचिया
दशपुरुषं ते याजयेयुः । ^{१८} । शतं ब्राह्मणाः सोमं भक्षयन्ति । ^{१९} ।
दशदशैकैकं समसम् । ^{२०} । तस्मादशपेयः । ^{२१} । उत्थाय पञ्च-
बिलश्चरुः । ^{२२} । समाप्ते श्येनीपृषनीभ्यां पष्ठौहोभ्यां गर्भिणीभ्या-
मादित्या पूर्वा वैश्वदेवी वा मारुत्युत्तरा । ^{२३} । ॥ १४ ॥

अथ सौचामणी । १ । आश्विनो लोहे ऽजः । २ । सारस्वती
मेघी । ३ । इन्द्राय सुचारुण ऋषभः । ४ । पर्यग्निकृतेषु सुरासोमेन
चरन्ति । ५ ।

पवित्रेण पुनोहि मा शुक्रेण देव दीद्यत् ।

अग्ने क्रजा क्रतुरभि ॥

इति सुरां खवन्तीमुपतिष्ठन्ते । ६ । पितृदेवत्याभिर्वा । ७ । युवं
सुराममिति पुरोनुवाक्या । ८ । हेता यच्चदश्विना सरस्वतीभिर्म्हं
सुचामाणमिति प्रैषः । ९ । सर्वानेके विहृतानामनन्ति । १० । तद्
तथा न कुर्यादासुरं तत् । ११ । पुत्रमिवेति याज्या । १२ ।

यमश्विना नमुषावासुरे दधि सरस्वत्यसुनोदिन्द्रियाय ।

इमं तं शुक्रं मधुमन्तमिन्दुं सोमं राजानमिह भक्षयामि ॥

इति भक्षमन्तः सुरायाः । १३ । ब्राह्मणं सुरापं परिक्रीणीयादिति
भव उपनीयते । १४ । ॥ १५ ॥

अत ऊर्ध्वं केनैवपनीयः । १ । जैधातव्युदवसानीया । २ । आग्ना-
वैष्णव ऐन्द्रावैष्णवो वा । ३ । व्युष्टिरतो दिराचः । ४ । अग्निष्टोमो
ऽतिराचस्य । ५ । वि वा एतस्मै ब्राह्मणायोष्कति यो वेदमनुब्रूते
। ६ । व्यु तस्मै क्षत्रियायोष्कति यो ऽभिषेकं प्राप्नोति । ७ । अथै-
तेन क्षत्रस्य धृतिना यजते । ८ । चतुष्टोमेन रथन्तरपृष्ठेनाग्निष्टोमेन
। ९ । तेनो ह चिष्टोमेन दृद्धयुक्त्वा अभिप्रतारिण ईजे । १० । तसु
ह ब्राह्मणो ऽनुव्याजहार^{११} न क्षत्रस्य धृतिनायष्ट इममेव प्रति
समरं कुरवः कुरुक्षेत्राच्छोध्यन्त इति ।^{१२} तद् किल तथैवास
यथैवेनं प्रोवाच ।^{१३} तस्मान् चतुष्टोमेनैव यजेत ।^{१४} प्रतिष्ठा
वै यज्ञानां चतुष्टोमः । १४ । प्रतिष्ठित्या एव ।^{१५} अयुतं दक्षिणा
।^{१६} न ह वा एतस्माद्राष्टान्न तस्यै विप्रो युवते यो ऽयुतं
ददाति । १७ । तदयुतस्यायुतत्वम् । १८ । अतं वा सप्तसाणि
। १९ । ॥ १६ ॥

हरिश्चन्द्रो ह वैधस ऐक्षाको राजापुत्र आस । तस्य ह अतं

आया बभूवुः । तासु ह पुत्रं न लेभे । तस्य ह पर्वतनारदौ गृह
ऊषतुः । स ह नारदं पप्रच्छ ।

यस्मिन् पुत्रमिच्छन्ति ये च जानन्ति ये च न ।

किं स्त्रियुषेण विन्दते तस्यः प्रभूहि नारद ॥ इति ।

स एकया पृष्टो दशभिः प्रत्युवाच ।

अणमस्मिन्मनयत्यमृतत्वं च विन्दते ।

पिता पुत्रस्य जातस्य पश्येच्छेज्जीवतो सुखम् ॥

यावन्तः पृथिव्यां भोगा यावन्तो जातवेदसि ।

यावन्तो अशु प्राणिना भूयान्पुत्रे पितुस्ततः ॥

अथपुत्रेण पितरो अत्यायग्वज्रं तमः ।

आत्मा हि जज्ञ आत्मनः स इरावत्यतितामिषी ॥

किं नु मर्त्यं किमजिनं किमु अमृषि किं तपः ।

पुत्रं ब्रह्माण इच्छन् स वै श्लोको ऽवदावदः ॥

अश्वं ह प्राणः शरणं ह वासो रूपं हिरण्यं पशवो विवाहाः ।

सखा ह आया रूपं ह दुहिता ज्योतिर्ह पुत्रः परमे व्योमन् ॥

पतिर्जायां प्रविशति गर्भो भूत्वा मातरम् ।

तस्यां पुनर्नवो भूत्वा दशमे मासि जायते ॥

तज्जाया आया भवति यदस्यां जायते पुनः ।

आभूतिरेषाभूतिर्बोजमेतन्निधीयते ॥

देवास्त्रैतामृषयश्च तेजः समभरन्महत् ।

देवा मनुष्यान्ब्रुवन्नेषा वो जननी पुनः ॥

एष पन्था क्लितो देवयानो येनाक्रमन्ते पुच्छो [ये] विशोकाः ।

तं पश्यन्ति पशवो वयांसि तस्मात्ते मात्रापि मिथुनं चरन्ति ॥

नापुचस्य लोको ऽस्तीति तत्सर्वं पशवो विदुः ।

तस्मात्तु पुत्रो मातरं स्वसारं चाधिरोहति ॥ इति ॥ ॥ १७ ॥

स होवाच । स वै मे ब्रूहि यथा मे पुत्रो जायेतेति । तं होवाच ।
वरुणं राजानमुपधाव पुत्रो मे जायतां तेन त्वा यजा इति ।
तथेति । स वरुणं राजानमुपससार । पुत्रो मे जायतां तेन त्वा
यजा इति । तथेति । तस्य ह पुत्रो जज्ञे रोहितो नाम । तं
वरुण उवाच । अजनि वै ते पुत्रो यजस्व मानेनेति । स होवाच ।
यदा वै पशुर्निर्दशो भवत्यथ स मेध्यो भवति निर्दशो न्वस्त्वथ
त्वा यजा इति । तथेति । स ह निर्दश आस । तं होवाच ।
निर्दशो वा अभूद्यजस्व मानेनेति । स होवाच । यदा वै पशोर्दन्ता
जायन्ते ऽथ स मेध्यो भवति दन्ता न्वस्य जायन्तामथ त्वा यजा
इति । तथेति । तस्य ह दन्ता जज्ञिरे । तं होवाच । अज्ञत वा
अस्य दन्ता यजस्व मानेनेति । स होवाच । यदा वै पशोर्दन्ताः
पद्यन्ते ऽथ स मेध्यो भवति दन्ता न्वस्य पद्यन्तामथ त्वा यजा
इति । तथेति । तस्य ह दन्ताः पेदिरे । तं होवाच । अपत्यत
वा अस्य दन्ता यजस्व मानेनेति । स होवाच । यदा वै पशोर्दन्ताः
पुनर्जायन्ते ऽथ स मेध्यो भवति दन्ता न्वस्य पुनर्जायन्तामथ त्वा
यजा इति । तथेति । तस्य ह दन्ताः पुनर्जज्ञिरे । तं होवाच ।
अज्ञत वा अस्य पुनर्दन्ता यजस्व मानेनेति । स होवाच । यदा
वै चक्षिः संनाहं प्राप्नोत्यथ स मेध्यो भवति संनाहं नु प्राप्नोत्वथ
त्वा यजा इति । तथेति । स ह संनाहं प्राप । तं होवाच ।

प्रापद्वै मंणाहं यजस्व मानेनेति । स तथेत्युक्त्वा पुत्रमामन्त्रयां चक्रे ।
ततायं वै मद्वां त्वामददाद्धन्त त्वयाहमिमं यजा इति । स नेत्युक्त्वा
धनुरादायारण्यमुपातस्थौ । स संवत्सरमरण्ये चचार । अथ द्वेष्वाकं
राजानं वरुणो जयाह । तस्य होदरं जज्ञे । तदु ह रोहितः
शुश्राव । सो ऽरण्याद्राममेयाय । तमिन्द्रः पुरुषरूपेण पर्ये-
त्योवाच । ॥ १८ ॥

नाना आन्ताय श्रीरक्षीति रोहित शुश्रुम ।

पापो निषदरो जग इन्द्र इक्षरतः सखा ॥

चरैव रोहितेति चरैवेति वै मा ब्राह्मणो ऽवोचदिति । स द्वितीयं
संवत्सरमरण्ये चचार । सो ऽरण्याद्राममेयाय । तमिन्द्रः पुरुषरूपेण
पर्येत्योवाच ।

आसो भग आसीनसोर्ध्वस्तिष्ठति तिष्ठतः ।

ब्रूते निपद्यमानस्य चराति चरतो भगः ॥

चरैव रोहितेति चरैवेति वै मा ब्राह्मणो ऽवोचदिति । स तृतीयं
संवत्सरमरण्ये चचार । सो ऽरण्याद्राममेयाय । तमिन्द्रः पुरुषरूपेण
पर्येत्योवाच ।

कलिः ग्रयानः पुरुषः संजिहानस्तु दापरः ।

उत्थितस्त्रेता भवति कृतं संपद्यते चरम् ॥

चरैव रोहितेति चरैवेति वै मा ब्राह्मणो ऽवोचदिति । स चतुर्थं
संवत्सरमरण्ये चचार । सो ऽरण्याद्राममेयाय । तमिन्द्रः पुरुषरूपेण
पर्येत्योवाच ।

पुष्पिष्ठौ चरतो जज्ञे भूष्णुरात्मा फलेयहिः ।

अरेते [ऽस्य] सर्वे पाप्मानः अमेण प्रपथे हताः ॥

चरैव रोहितेति चरैवेति वै मा ब्राह्मणो ऽवोचदिति । स पञ्चमं संवत्सरमरण्ये चचार । सो ऽरण्याद्गाममेयाय । तमिन्द्रः पुरुषरूपेण पर्येत्योवाच ।

चरन्वै मधु विन्दति चरन्पक्वमुदुम्बरम् ।

सूर्यस्य पश्य अमणं यो न तन्द्रयते चरन् ॥

चरैव रोहितेति चरैवेति वै मा ब्राह्मणो ऽवोचदिति । स षष्ठं संवत्सरमरण्ये चचार । सो ऽरण्याद्गाममेयाय । तमिन्द्रः पुरुषरूपेण पर्येत्योवाच ।

चरन्वै मधु विन्दत्यपचिन्वन्पुरुषकम् ।

उत्तिष्ठन्विन्दते श्रियं न निषत्किंचनावति ॥

चरैव रोहितेति चरैवेति वै मा ब्राह्मणो ऽवोचदिति । स सप्तमं संवत्सरमरण्ये चचार । सो ऽजीगर्तं सौयवसिमृषिमग्नायापरीतं पुचं भक्षमाणमरण्यमुपेयाय ॥ १८ ॥

तस्य ह चयः पुत्रा आसुः शुनःपुष्कः शुनःश्रेपः शुनो-
खाङ्गूल इति । तं होवाच । ऋषे इन्ताहमेषामेकेनात्मानं निष्क्रीणा
अहं ते गर्वा शतं ददानीति । स ज्येष्ठं निगृह्णान् उवाच । न
न्विममिति । नो एवेममिति कनिष्ठं माता । तौ मध्यमे संपादयां
चक्रतुः शुनःश्रेपे । तस्य ह शतं दत्त्वा तमादाय सो ऽरण्याद्गाम-
मेयाय । पितरमेत्योवाच । तत इन्ताहमनेनात्मानं निष्क्रीणा
इति । स तथेत्युक्त्वा वरुणं राजानमामन्त्रयां चक्रे । अनेन त्वां
यजा इति । तथेति । अथान्वै ब्राह्मणः क्षत्रियादिति । तस्मा

एतं राजसूयं यज्ञकृतं प्रोवाच । स एतं राजसूये पुरुषं पशु-
मालेभे ॥ २० ॥

तस्य ह विश्वामित्रो होतासायास्य उद्गाता जमदग्निरध्वर्यु-
र्वसिष्ठो ब्रह्मा । तस्मा उपाकृताय नियोक्तारं न विविदुः । स
होवाचाजीगर्तः सौयवसिः । मङ्गमपरं शतं दत्ताहमेनं नियोच्या-
मीति । तस्मा अपरं शतं ददुः । तं स नियुयोज । तस्मा उपा-
कृताय नियुक्ताय पर्यग्निकृताय विश्वास्तारं न विविदुः । स होवा-
चाजीगर्तः सौयवसिः । मङ्गमपरं शतं दत्ताहमेनं विश्वसिष्यामीति ।
तस्मा अपरं शतं ददुः । सो ऽसिं निश्चान एयाय । अथ ह शुनः-
शेष ईक्षामास । अमानुषमिव वै मा विश्वसिष्यन्ति हन्त देवता
उपधावानीति ॥ २१ ॥

स प्रजापतिमेव प्रथमं देवतानामुपससार कस्य नूनं कतमस्या-
मृतानामित्येतयर्चा । तं प्रजापतिस्त्वाच । अग्निर्वै नेदिष्ठो ऽसि
तमेवोपधावेति । सो ऽग्निमुपससाराग्नेर्वयं प्रथमस्यामृतानामित्येत-
यर्चा । तमग्निस्त्वाच । सविता वै प्रसवानामीशे तमेवोपधावेति ।
स सवितारमुपससाराभि त्वा देव सवितरित्येतेन त्वेतेन । तं सवितो-
वाच । वरुणाय वै राज्ञे नियुक्तो ऽसि तमेवोपधावेति । स वरुणं
राजानमुपससारात् उत्तराभिरेकचिंशता । तं वरुण उवाच । अग्निर्वै
देवानां मुखं सुहृदयं तं नु सुहृदय त्वोत्सृक्ष्यामीति । सो ऽग्निं
तुष्टावात् उत्तराभिरेव द्वाविंशत्या । तमग्निस्त्वाच । विश्वाम्नु देवा-
न्सुहृदय त्वोत्सृक्ष्यामीति । स विश्वान्देवांसुष्टाव नमो मङ्ग्यो नमो
अर्भकेभ्य इत्येतयर्चा । तं विश्वे देवा ऊचुः । इन्द्रं नु सुहृदय त्वोत्सृ-

क्ष्याम इति । स इन्द्रं तुष्टाव यच्चिद्धि सत्य सोमपा इत्येतेन
 सूक्तेनोत्तरस्य च पञ्चदशभिः । तस्मा इन्द्रः स्तूयमानो मनसा हिर-
 ण्यरथं ददौ । तमेतयर्चा प्रतीयाय शश्वदिन्द्र इति । तमिन्द्र
 उवाच । अश्विनौ नु सुह्यथ त्वोत्सक्ष्यामीति । सो ऽश्विनौ
 तुष्टावात उत्तरेण त्वचेन । तमश्विना ऊचतुः । उषसं नु सुह्यथ
 त्वोत्सक्ष्याव इति । स उषसं तुष्टावात उत्तरेणैव त्वचेन । तस्य
 ह सार्व्युक्तायां नितरां पाशो मुमुचे कनीय ऐष्वाकस्योदरं
 बभूव । उत्तमायां ह सार्व्युक्तायां वि पाशो मुमुचे ऽगद ऐष्वाको
 बभूव । अथ हैनमृत्विज ऊचुः । त्वमेवैतस्याङ्गः संस्थामधिगच्छेः ॥ २२ ॥

अथ हैनमङ्गः सवं शुनःशेषो ददर्श । यच्चिद्धि त्वं गृहेगृह
 इति तमेताभिश्चतस्रभिरभिषुत्योष्किष्टं चम्बोर्भरेति द्रोणकलशे
 समवनिनाय । अथास्मिन्नन्वारब्ध एतस्यैव सूक्तस्य पूर्वाभिश्चतस्र-
 भिर्जुह्वां चकार । अथ हैनमवमृथमभ्यवनिनाय स त्वं नो अग्ने
 ऽवमस्त्वं नो अग्ने वरुणस्य विद्वानित्येताभ्यामृग्भ्याम् । अथ हैन-
 मग्निमुपस्थापयामास शुनसिच्छेपं निदितं सहस्रादित्येतयर्चा ॥ २३ ॥

अथ ह शुनःशेषो विश्वामित्रस्योपस्थमाससार । तं होवा-
 चाजीगर्तः सौयवसिः । पुनर्मे पुनं देहीति । नेति होवाच विश्वा-
 मित्रः । देवा वा इमं मङ्गमरासतेति । स ह देवरातो नाम विश्वा-
 मित्र आस । तं होवाचाजीगर्तः सौयवसिः । तं वै विज्ञयावहा
 इति । तथेति ।

आङ्गिरसो जन्मनास्याजीगर्तः श्रुतः कविः ।

च्छेपे पैतामहात्तन्तोर्मापगाः पुनरेहि माम् ॥ इति ।

स हेवाच शुनःश्रेपः ।

अद्राक्षुस्त्वा ग्रासहस्तं न यच्छूद्रेष्वलिप्तम् ।

गवां त्रीणि शतानि त्वमवृणीथा मदङ्गिरः ॥ इति ।

तं हेवाचाजीगर्तः सौयवसिः ।

तद्वै मा तात तपति पापं कर्म मया कृतम् ।

तदहं निऋवे तुभ्यं प्रतियन्तु शता गवाम् ॥ इति ।

स हेवाच शुनःश्रेपः ।

यः सकृत्पापकं कुर्यात्कुर्यादेनस्ततो ऽपरम् ।

मापगाः शौद्राग्रायादसंधेयं त्वया कृतम् ॥ इति ।

असंधेयमिति वा अवोचदिति ह विश्वामित्र उपपपाद ॥ २४ ॥

भीम एव सौयवसिः शास्त्रेण विश्विशासिषत् ।

अस्थान्मैतस्य पुत्रो भर्ममैवोपेहि पुत्रताम् ॥ इति ।

स हेवाच शुनःश्रेपः ।

स वै यथा नो ज्ञपया राजपुत्र तथा वद ।

यथैवाङ्गिरसः सन्नुपेयां तव पुत्रताम् ॥ इति ।

तं हेवाच विश्वामित्रः ।

ज्येष्ठो मे त्वं पुत्राणां स्यास्तव श्रेष्ठा प्रजा स्यात् ।

उपेया दैवं मे दायं तेन वै त्वोपमन्त्रये ॥ इति ।

स हेवाच शुनःश्रेपः ।

संजानानेषु वै ब्रूयाः मे सौहार्दाय मे श्रियै ।

यथाहं भरतर्षभोपेयां तव पुत्रताम् ॥ इति ।

अथ ह विश्वामित्रः पुत्रानामन्त्रयां चक्रे ॥ २५ ॥

मधुच्छन्दाः शृणोतन ऋषभो रेणुरष्टकः ।

ये के च भ्रातरः स्या अस्मै ज्यैष्ठ्याय तिष्ठध्वम् ॥ इति ।

तस्य हैकशतं पुत्रा आसुः । पञ्चाशदेव व्यायांसो मधुच्छन्दसः
पञ्चाशत्कनीयांसः । तद्ये व्यायांसो न ते कुशलं मेनिरे । तानसु-
व्याजहार । अन्नं वः प्रजा भक्षीष्टेति । त एते । अन्ध्राः पुण्ड्राः
शबरा मूचीपा इति । उदक्षो बह्मदस्यवो वैश्वामित्रा दस्यूनां
भयिष्ठा इत्युदाहरन्ति । अथ ये मधुच्छन्दःप्रभृतयः कनीयांसस्ते
कुशलं मेनिरे । स ह जगौ मधुच्छन्दाः ।

यं नः पिता संजानीते तस्मिंस्तिष्ठामहे वयम् ।

पुरस्तात्सर्वे कुर्महे त्वामन्वञ्चो वयं स्मसि ॥ इति ।

अथ ह विश्वामित्रः प्रतीतः पुत्रांस्तुष्टाव ॥ २६ ॥

ते वै पुत्राः पशुमन्तः प्रजावन्तो भविष्यथ ।

ये मानं मे जुगृह्वन्तो वीरवन्तमकर्त मा ॥

पुरएत्रा वीरवन्तो देवरातेन गाथिनाः ।

सर्वे राध्यास्तु पुत्रा एष वस्तद्विवाचनः ॥

एष वः कुम्भिका वीरो देवरातस्तमन्वित ।

युष्मांश्च दायं चोपेतां विद्यां यामुत विद्मसि ॥

ते सम्यञ्चो वैश्वामित्राः सर्वे साकं सरातयः ।

देवराताय तस्थिरे ज्यैष्ठ्ये श्रैष्ठ्ये च गाथिनाः ॥

अधीयते देवरातो रिव्ययोर्भयोर्धृषिः ।

जङ्गूनां चाधितस्थिरे दैवे वेदे च गाथिनाः ॥

तदेतच्छैनःश्रेपमाख्यानं परःशतर्गाथमपरिमितम् । तद्धोताभि-

षिक्तायाचष्टे । हिरण्यकशिपावासीन आचष्टे । हिरण्यकशिपावासीनः
 प्रतिगृणति । ओमित्यृचः प्रतिगरः । एवं तथेति गाथायाः ।
 ओमिति वै देवं तथेति मानुषम् । देवेन सैवैनं तन्मानुषेण च
 सर्वस्मादेनसः संप्रमुञ्चति । तस्माद्यो राजाविजितो ह्यादप्ययजमान
 आख्यापयेतैवैतच्छ्रौतःशेषमाख्यानम् । न ह्यस्मिन्नल्पं चनैनः परि-
 श्रियते । सहस्रमाख्यात्रे व्रतं प्रतिगरिच एते सैवासने । पुत्रकामा
 हायाख्यापयन्ते । स्रभन्ते ह पुत्रान्भन्ते ह पुत्रान् ॥ २७ ॥

इति शाङ्खायनश्रौतसूत्रे पञ्चदशोऽध्यायः समाप्तः ।

आम् ।

प्रजापतिरकामयत । सर्वान्कामानाम्नुयां सर्वा व्यष्टीर्यन्नुवी-
येति ।^१ स एतं त्रिरात्रं यज्ञक्रतुमपश्यदश्वमेधम् ।^२ तमाहरत् ।^३ तेना-
यजत ।^४ तेनेष्ट्वा सर्वान्कामानाम्प्रोत्सर्वा व्यष्टीर्यान्नुत ।^५ तथो एवै-
तद्यजमानो यदश्वमेधेन यजते सर्वान्कामानाम्प्रोति सर्वा व्यष्टी-
र्यन्नुते ।^६ महर्त्विग्भ्यो निर्वपति चतुरः पात्रानञ्जलीन्प्रसृतांश्च
।^७ द्वादशविधम् ।^८ द्वादश वै मासाः संवत्सरः ।^९ संवत्सर-
स्त्रैवाष्ट्यै ।^{१०} अथास्मा अर्ध्वर्युर्निष्कं प्रतिमुञ्चति ।^{११} सायमाहुतौ
हुतायां जघनेन गार्हपत्यमुदङ्गावातया सह संविशति ।^{१२} अन्त-
रोरु असंवर्तमानः शयीत ।^{१३} अनेन तपसेमं स्वस्तिस्वत्सरं सम-
अवामहा इति ।^{१४} तं प्रातराहुतौ हुतायां ददाति ।^{१५} अथाग्नेयमष्टाकपालं पुरोलाशं निर्वपति ।^{१६} अग्निर्वै देवानां
मुखं सुखत एव तद्देवान्प्रीणाति ।^{१७} अथ पूष्णे पथिकृते चहं
निर्वपति ।^{१८} पूषा वै पथीनामधिपः । स्वस्त्वयनमेव तदश्वाय
करोति ।^{१९} सर्वरूपमश्वं जवेन संपन्नं संवत्सरायोत्सृजन्ति सर्व-
कामिनमन्यचाब्रह्मचर्यात् ।^{२०} शतं राजपुत्राः क्वचिनो राजन्या
निषङ्गिणः सुतग्रामणीनां पुत्रा उपवीतिनः क्षत्रसंग्रहीदृणां पुत्रा
दण्डिनो ऽनावर्तयन्तो ऽश्वं रक्षन्ति ।^{२१} अथ सवित्रे प्रसवित्रे
सवित्र आसवित्रे सवित्रे सत्यप्रसवाचेति संवत्सरं हवींषि ।^{२२}

सविता वै प्रसविता स म इमं यज्ञं प्रसुवा इति ।^{२२} सविता
वा आसविता स म इमं यज्ञमासुवा इति ।^{२३} सविता वै सत्य-
प्रसवः स म इमं यज्ञं सत्येन प्रसवेन प्रसुवा इति ।^{२४} य इमा
विश्वान् जातान्या देवो यातु सविता सुरज्ञो विश्वानि देव सवितः
स घा नो देवः सविता विश्वदेवं न प्रमिये ।^{२५} होता च पारि-
श्रवमाचष्टे ।^{२६} अध्वर्यो इत्यामन्त्रितो होयि होतरिति सर्वत्र
प्रतिष्ठणोति ।^{२७} ओं होतस्तथा होतरित्याचवाणे ऽनुष्ठणाति
।^{२८} अथाध्वर्युर्वीणागणगिनः संप्रेष्यति पुराणैरेनं पुण्यकङ्गी
राजभिः संगायतेति ।^{२९} ॥ १ ॥

मनुर्वैवस्वत इति प्रथमे । १ । तस्य मनुष्या विश्वस्त इम आसत
इति^२ गृहमेधिन उपदिशति ।^३ ऋचोवेदो वेदः सो ऽयमिति
सूक्तं निगदेत् ।^४ यमो वैवस्वत इति द्वितीये ।^५ तस्य पितरो
विश्वस्त इम आसत इति स्यविरानुपदिशति ।^६ यजुर्वेदो वेदः
सो ऽयमिति याजुषमनुवाकं निगदेत् ।^७ वरुण आदित्य इति
तृतीये ।^८ तस्य गन्धर्वा विश्वस्त इम आसत इति यूनः शोभनानु-
पदिशति ।^९ अथर्ववेदो वेदः सो ऽयमिति भेषजं निगदेत् ।^{१०}
सोमो वैष्णव इति चतुर्थे ।^{११} तस्याप्सरसो विश्वस्ता इमा आसत
इति युवतीः शोभना उपदिशति ।^{१२} आङ्गिरसो वेदो वेदः
सो ऽयमिति घोरं निगदेत् ।^{१३} अर्बुदः काद्रवेय इति पञ्चमे
।^{१४} तस्य सर्पा विश्वस्त इम आसत इति सर्पान्सर्पविदो वोप-
दिशति ।^{१५} सर्पविद्या वेदः सो ऽयमिति सर्पविद्यां निगदेत्
।^{१६} कुबेरो वैश्रवण इति षष्ठे ।^{१७} तस्य रक्षांसि विश्वस्तानी-

मान्यासत इति खेसगाग्पापकृतो वोपदिशति ।^{१८} रचोविद्या
 वेदः सो ऽयमिति रचोविद्यां निगदेत् ।^{१९} असितो धान्वन
 इति सप्तमे ।^{२०} तस्यासुरा विशस्त इम आसत इति कुषीदिन
 उपदिशति ।^{२१} असुरविद्या वेदः सो ऽयमिति मायां कांसि-
 कुर्यात् ।^{२२} मत्स्यः सांमद इत्यष्टमे ।^{२३} तस्योदकचरा विशस्त
 इम आसत इति मत्स्यान्मत्स्यविदो वोपदिशति ।^{२४} इतिहास-
 वेदो वेदः सो ऽयमितीतिहासमाचक्षीत ।^{२५} तार्क्ष्यो वैपश्यत
 इति नवमे ।^{२६} तस्य वयांसि विशस्तानीमान्यासत इति वयांसि
 ब्रह्मचारिणो वोपदिशति ।^{२७} पुराणवेदो वेदः सो ऽयमिति
 पुराणमाचक्षीत ।^{२८} धर्म इन्द्र इति दशमे ।^{२९} तस्य देवा
 विशस्त इम आसत इति यूने ऽप्रतिग्राहकाञ्जोत्रियानुपदिशति
 ।^{३०} सामवेदो वेदः सो ऽयमिति साम गायात् ।^{३१} सर्वा-
 न्वेदानाच्छे ।^{३२} सर्वाणि राज्यानि ।^{३३} सर्वा विशः ।^{३४}
 सर्वं वा अश्वमेधः ।^{३५} सर्वेण सर्वमाप्नवान्तीति ।^{३६} तद्यत्पुनः-
 पुनः परिस्रवते तस्मात्पारिस्रवम् ।^{३६} ॥ २ ॥

एकविंशतिर्यूपा एकविंशत्यरत्नयः । १ । अष्टौ वैष्वा दश खादिराः
 । २ । पैतुद्रवा उपस्थावानौ । ३ । राज्जुदालो ऽग्निष्ठः । ४ । एक-
 विंशतिरग्नीषोमीयाः । ५ । तेषां समानं चरणम् । ६ । गोतमस्य
 चतुर्हस्तरस्तोमः सुत्यानां प्रथममहः । ७ । तेनेमं लोकमाप्नोति । ८ ।
 एकविंशस्तोमं द्वितीयम् । ९ । एकविंशो वा एष स एष तपति ।
 तदेनं स्वेन रूपेण समर्धयति । १० । एतस्मादश्वी निस्सृष्टः । ११ ।
 तदेतद्वाभ्युदितम् ।

सुरादश्वं वसवो निरतष्टेति । १२ ।

अश्वो गोमृगो ऽजस्त्रपरस्ते प्राजापत्याः । १३ । गौरो गवयः शरभ
उङ्गो मायुः किंपुरुष इत्यनुस्तरणाः । १४ । पञ्चवैकविंशतिरेक-
विंशतिरेकविंशतये चातुर्मास्यदेवताभ्यः । १५ । एता वै सर्वा देवता
यच्चातुर्मास्यदेवताः । १६ । सर्वासामेव देवतानां प्रीत्यै । १७ । अस्त्रं-
कृतमश्वमास्तवमवघ्रापयन्ति । १८ । सुगव्यं न इत्येनवजिघ्रति यज-
मानं वाचयेत् । १९ । अग्रेण यूपं तिष्ठन्तं यदक्रन्द इत्येकादशभि-
रप्रणवाभिः । २० । समिद्धो अञ्जन्नित्याप्रियः । २१ । अभिगो इ
इति परिशिष्य मा नो मित्र इति सूक्तम् । २२ । उत्तमे चोत्तर-
स्याप्रणुवन् । २३ । चतुस्त्रिंशदिति पुरस्तादङ्गीणाम् । २४ । अथा-
श्वाद्योपस्तृणन्ति वासो ऽधीवासं हिरण्यमिति । २५ । तदेत-
दृचाभ्युदितम् ।

यदश्वाय वास उपस्तृणन्त्यधीवासं या हिरण्यान्यस्मा इति । २६ ।
अथाश्वं मेध्यमालभन्ते । २७ । पर्यङ्गान्वह्नारणान् । २८ । पूष्णो
जलाटे । २९ । तदेतदृचाभ्युदितम् ।

अत्रा पूष्णः प्रथमो भाग एतौति । ३० ।

ऐन्द्रापौष्णः श्यामो नाभ्याम् । ३१ । तदेतदृचाभ्युदितम् ।

इन्द्रापूष्णोः प्रियमध्येति पाथ इति । ३२ ।

संश्रप्ताय मद्भिषीमुपनिपातयन्ति । ३३ । तावधीवासेन संप्रोर्णुवते
। ३४ । तौ यजमानो ऽभिमेयति । ३५ ।

उत्सृज्योरव गुदं धेह्यर्वाञ्चमञ्जिमा भर ।

यः स्त्रीणां जीवभोजनः ॥ इति । ३६ ।

तं न कश्चन प्रत्यभिमेयति । ३७ । ॥ ३ ॥

माता च ते पिता च ते ऽप्ये वृक्षस्य क्रीलतः ।

प्र तिलान्नीति ते पिता गभे मुष्टिमतंसयत् ॥

इत्येनां हेताभिमेयति । १ ।

ऊर्ध्वमेनामुच्छ्रयताङ्गिरौ भारं हरन्निव ।

अथाद्यै मध्यमेजति शीते वाते पुनन्निव ॥

इति ब्रह्मा वावाताम् । २ । यदस्या अंजमेद्या इत्युद्गाता परिवृक्ताम् । ३ ।

यद्वरिणो यवमन्ति न पुष्टं बद्ध मन्यते ।

शूद्रा यदर्यजारा न पोषाय धनायति ॥

इत्यध्वर्युः पालागलीम् । ४ । अश्वपालानां समानजातीयाः श्रतंश्रत-
मनुचर्यस्ताः प्रत्यभिमेयन्ति । ५ ।

चिथस्थत इव ते मनो हेतर्मा त्वं वदो बद्ध ।

ऊर्ध्वमेनं । यदेवासे ललामगुं । शूद्रो यदर्यजायाः पतिरिति
प्रत्यभिमेयने विकारः । ६ । सदसि ब्रह्मवक्षम् । ७ । हेताध्वर्युं
पृच्छति । द्वितीयया प्रत्याह । तृतीयया पृच्छति । चतुर्थ्या
प्रत्याह । ८ । ॥ ४ ॥

किं स्त्रित्पूर्यसमं ज्योतिः किं समुद्रसमं सरः ।

कः स्त्रित्पृथिव्यै वर्षीयान्कस्त्र माचा न विद्यते ॥ १ ।

ब्रह्म सूर्यसमं ज्योतिर्द्यौः समुद्रसमं सरः ।

इन्द्रः पृथिव्यै वर्षीयान्गोस्तु माचा न विद्यते ॥ २ ।

कः स्त्रिदेकाकी चरति क उ स्त्रिज्जायते पुनः ।

किं स्त्रिद्धिमस्य भेषजं किं स्त्रिदावपनं मरुत् ॥ ३ ॥

सूर्य एकाकी चरति चन्द्रमा जायते पुनः ।

अग्निर्हिमस्य भेषजं भूमिरावपनं महत् ॥ ४ ॥ इति । १^४ ।

ब्रह्मोद्गातारं पृच्छति । द्वितीयया प्रत्याह । द्वितीयया पृच्छति ।

चतुर्थ्या प्रत्याह । २^५ । ॥ ५ ॥

पृच्छामि त्वा चितये देवसख यदि त्वमत्र मनसा जगन्ध ।

केषु विष्णुस्त्रिषु पदेस्विष्टः केषु विश्वं भुवनमा विवेश ॥ १^१ ॥

अपि तेषु त्रिषु पदेस्विष्टि येषु विश्वं भुवनमा विवेश ।

सद्यः पर्यमि पृथिवीमुत द्यामेकेनाङ्गेन दिवो अस्य पृष्ठम् ॥ २^२ ॥

केवन्तः पुरुष आ विवेश कान्यन्तः पुरुषे अर्पितानि ।

एतद्ब्रह्मन्नुप वष्ट्वामसि त्वा किं स्विन्नः प्रतिवोचास्यत्र ॥ ३^३ ॥

पञ्चस्वन्तः पुरुष आ विवेश तान्यन्तः पुरुषे अर्पितानि ।

एतत्त्वाच प्रति मन्वानो अस्मि न मायया भवस्युत्तरो मत् ॥ ४ ॥ इति । १^४ ।

पृच्छामि त्वा परमन्तं पृथिव्या इति यजमानं पृच्छति । २^५ । उत्त-

रया प्रत्याह । ३^६ । ॥ ६ ॥

सुभूः स्वयंभूः प्रथममन्तर्महत्यर्णवे ।

दधे ह गर्भमृत्विचं यतो जातः प्रजापतिः ॥

इति महिम्नः पुरोनुवाक्या । १ । हेता यच्चत्प्रजापतिमिति प्रैषः । २ ।

प्रजापते न त्वदिति याज्या । ३ । प्राजापत्यस्य वपया चरित्वा तद-

न्वन्या वपा जुहुयुरिति हैक आहुः । प्रजापतिं वा अन्वन्या देव-

तास्तदेना यथायथं प्रीणातीति । ४ । ऐन्द्राग्नस्य वा । ५ । वैश्व-

देवस्य वा । ६ । किमुत त्वरेरञ्जिति ह स्माहेन्द्रोतः श्रौतकः । ७ ।

नाना नानादेवताभिः प्रचरेयुः । ८ । सहस्रह समानदेवताभि-

रव्यवस्थाभिः । १८ । नाना व्यवस्थाभिः । १९० । तदेना यथायथं
प्रीणातीति । १९१ । उत्तरस्य महिषो याज्यापुरोनुवाक्ये विपर्य-
स्येत् । १९२ । उभे ऐकाहिकं च पाङ्क्तं चाज्ये संशंसेत् । १९३ । य
ऐकाहिके च पाङ्क्ते चाज्ये कामस्तयोर्द्वभयोरप्यै । १९४ । उभावै-
काहिकं च बार्हते च प्रउगौ संप्रवयेत् । १९५ । य ऐकाहिके च
बार्हते च प्रउगे कामस्तयोर्द्वभयोरप्यै । १९६ । ॥ ७ ॥

महानाम्न्यः पृष्ठं भवन्ति । १ । सर्वं वै तद्यन्महानाम्न्यः । २ ।
सर्वमश्वमेधः । ३ । सर्वेण सर्वमाप्नवानीति । ४ । यानि पाञ्चमाङ्गि-
कानि निष्केवल्यमरुत्वतीययोः सूक्तानि तानि पूर्वाणि शस्त्वैकाहि-
कयोर्निविदौ दधाति । ५ । प्रतिष्ठा वा एकाहः । ६ । प्रतिष्ठित्या
एव । ७ । सहस्रं वा मध्यन्दिने । ८ । छन्दसञ्छन्दसश्चत्वारिंशतं
चत्वारिंशतं मरुत्वतीये । ९ । ते द्वे अशीतिशते । १० । सप्तविंश-
तिशतानि निष्केवल्ये । ११ । तत्सहस्रम् । १२ । सर्वं वै तद्यत्सहस्रम्
। १३ । सर्वमश्वमेधः । १४ । सर्वेण सर्वमाप्नवानीति । १५ । यानि
पाञ्चमाङ्गिकानि वैश्वदेवाग्निमारुतयोः सूक्तानि तानि पूर्वाणि शस्त्वै-
काहिकेषु निविदौ दधाति । १६ । प्रतिष्ठा वा एकाहः । १७ ।
प्रतिष्ठित्या एव । १८ । उक्थयं संतिष्ठते । १९ । तेनान्तरिचलोक-
माप्नोति । २० । सर्वसोमो ऽतिरात्र उत्तममहः । २१ । सर्वं वै
सर्वसोमो ऽतिरात्रः । २२ । सर्वमश्वमेधः । २३ । सर्वेण सर्वमाप्न-
वानीति । २४ । तेनासुं लोकमाप्नोति । २५ । द्वितीयादाभिस्त्रिविका-
ञ्छस्त्रम् । २६ । एतेन द्वेष्टेः श्रौतको जनमेजयं पारिजितं
याजयां चकार । २७ । तदुतैषापि यज्ञगाथा गीयते । २८ । ॥ ८ ॥

आमन्दीवति धान्यादं रुक्मिणं हरितस्रजम् ।

अबध्नादशं सारङ्गं देवेभ्यो जनमेजयः ॥ इति । १ ।

एते एव पूर्वं अहनी । ज्योतिरतिरात्रस्तेनोद्यमेनम् । २ । गौस्तेन
भीमसेनम् । ३ । आयुस्तेन श्रुतसेनम् । ४ । सर्वे पारिचितीयाः
। ५ । तदुतैषापि यज्ञगाथा गीयते । ६ ।

पारिचिता यजमाना अश्वमेधैः परोवरम् ।

अजङ्गः पापकं कर्म पुण्याः पुण्येन कर्मणा ॥ इति । ७ ।

अभिजित्तेन ह ऋषभो याज्ञतुर ईजे । ८ । तदुतैषापि यज्ञगाथा
गीयते । ९ ।

ऋषभे ऽश्वेन यजति पुरा याज्ञतुरे नृपे ।

अमाद्यदिन्द्रः सोमेन ब्राह्मणाश्वेप्सितैर्धनैः ॥ इति । १० ।

विश्वजित्तेन ह पर आह्वार ईजे वैदेहः । ११ । तदुतैषापि यज्ञ-
गाथा गीयते । १२ ।

आह्वारस्य परस्यादो ऽश्वं मेध्यमवध्नत ।

हिरण्यनाभः कौसल्यो दिशः पूर्णा अमंहत ॥ इति । १३ ।

मह्यव्रतमतिरात्रस्तेन ह मरुत्त आविञ्चित ईजे । १४ । तदुतैषापि
यज्ञगाथा गीयते । १५ ।

मरुतः परिवेष्टारो मरुत्तस्यावसम्पृष्टे ।

आविञ्चितस्याग्निः क्षन्ता विश्वे देवाः सभासद् ॥ इति । १६ ।

ततो ह्यस्य तद्देवताः सभासदो बभूवुः । १७ । प्राची दिग्घोतुः
। १८ । दक्षिणा ब्रह्मणः । १९ । प्रतीच्यध्वर्योः । २० । उदीच्युद्गातुः
। २१ । यदन्यद्भूमेः पुरुषेभ्यश्चाब्राह्मणानां स्वम् । २२ । अत्रैव होत-

काषाम् । १३ । मध्ये तु यजेत । १४ । पञ्चपशुर्विभ्रास्त्रयूषः । १५ ।
 संवत्सरमृतुपञ्चवः । १६ । षलाग्नेया वसन्ते । १७ । ऐन्द्रा ग्रीष्मे । १८ ।
 मारुताः पार्जन्या वा वर्षासु । १९ । मैत्रावरुणाः शरदि । २० ।
 बार्हस्पत्या हेमन्ते । २१ । ऐन्द्रावैष्णवाः शिशिरे । २२ । ॥ ८ ॥

प्रजापतिरश्वमेधेनेष्टा पुरुषमेधमपश्यत् ।^१ तस्य यदनाप्तमश्व-
 मेधेनासीत्तत्सर्वं पुरुषमेधेनाप्नोत् ।^२ तथो एवैतद्यजमानो यत्पुरुष-
 मेधेन यजते यदस्यानाप्तमश्वमेधेन भवति तत्सर्वं पुरुषमेधेनाप्नोति
 ।^३ । सर्वमाश्वमेधिकम् ।^४ । उपजन्त्य ।^५ । अथाग्नये कामाय
 दात्रे पथिकृत इति हवींषि ।^६ । अग्निर्वै कामो देवानामौश्वरः
 ।^७ । सर्वेषामेव देवानां प्रीत्यै ।^८ । अग्निर्वै दाता स एवासौ यज्ञं
 ददाति ।^९ । अग्निर्वै पथिकृत एवैनं पुनर्यज्ञपथमपिपाथयति
 ।^{१०} । ब्राह्मणं क्षत्रिणं वा सहस्रेण शताश्वेनावक्रीय संवत्सरायो-
 त्पूजन्ति^{११} सर्वकामिनमन्यत्रा ब्रह्मचर्यात् ।^{१२} । तथा चैवानुरचन्ति
 ।^{१३} । अश्वानुमतये पथ्याये खस्तये ऽदितये इति संवत्सरं हवींषि
 ।^{१४} । सावित्रैर्विपर्यासम् ।^{१५} । पारिप्लवीर्यैर्नाश्राशंसानि ।^{१६} । अनु-
 मत्यानुमतो ऽनेन यज्ञेन यजा इति ।^{१७} । वाम्यै पथ्या खस्त्रिः
 खस्त्ययनमेव तद्यज्ञे यजमानाय करोति ।^{१८} । इयं वा अदितिः
 प्रतिष्ठा वा अदितिरस्यमेवैनं तददीनाप्यामन्ततः प्रतिष्ठाप-
 यन्ति ।^{१९} । ॥ १० ॥

श्रौतःशेषं प्रथमम् । १ । यथा श्रुतःशेष आजीगर्तियूपे नि-
 युक्तो मुमुचे । २ । प्रथमे च सृजे निगदेत् । ३ । काचीवतं द्विती-
 यम् । ४ । यथा कचीवानौशिजः खनये भाव्यये सनिं ससान । ५ ।

उत्तमे च सूक्ते निगदेत् । ६ । श्वावाश्वं द्वितीयम् । ७ । यथा
 श्वावाश्व आर्चनानसो वैददश्वौ सनिं ससान । ८ । के छा नर इति
 च सूक्तम् । ९ । भारद्वाजं चतुर्थम् । १० । यथा भरद्वाजो ह्यबौ
 तक्षिण प्रस्तोके च सार्धये सनिं ससान । ११ । अधि ह्यबुः प्रस्तोक
 इति चतस्रः । १२ । वासिष्ठं पञ्चमम् । १३ । यथा वसिष्ठः सुदासः
 पैजवनस्य पुरोहितो बभूव । १४ । द्वे नमुरिति च सूक्तम् । १५ ।
 मैधातिथं षष्ठम् । १६ । यथासङ्गः श्लायोगिः स्त्री सती पुमान्ब-
 भूव । १७ । सुहिस्तुहीति च सूक्तम् । १८ । वात्स्यं सप्तमम् । १९ ।
 यथा वत्सः काण्वस्तिरिन्दिरे पारश्वयथे सनिं ससान । २० । शत-
 महं तिरिन्दिर इति च सूक्तम् । २१ । वाग्ममष्टमम् । २२ । यथा
 वग्नो ऽश्व्यः पृथुश्रवसि कानीते सनिं ससान । २३ । आ स एतु
 च ईवदेति च सूक्तम् । २४ । प्रास्कण्यं नवमम् । २५ । यथा
 प्रस्कण्यः पृषध्रे मेथ्ये मातरिश्वनि सनिं ससान । २६ । भूरीदिन्द्र-
 खेति च सूक्ते । २७ । नाभानेदिष्टं दशमम् । २८ । यथा नाभा-
 नेदिष्टो मानवो ऽङ्गिरः सुसनिं ससान । २९ । ये यज्ञेनेति च
 सूक्तम् । ३० । नाराशंसानि भवन्ति । ३१ । पुरुषो वै नाराशंसः
 । ३२ । तदेनं स्वेन रूपेण समर्धयति । ३३ । ॥ ११ ॥

पञ्चविंशतिर्यूपाः । १ । पञ्चविंशत्यरत्नयः । २ । दश बैज्या द्वादश
 खादिराः । ३ । पैतृद्रवा उपस्थावानौ । ४ । राज्जुदालो वा सारलो
 ऽग्निष्ठः । ५ । पञ्चविंशतिरग्नीषोमीयाः । ६ । तेषां समानं चरणम्
 । ७ । आश्वमेधिकानां सुत्यानां प्रथमे चोत्तमं च । ८ । पञ्चविं-
 शस्तोमं द्वितीयम् । ९ । पञ्चविंशो वै पुरुषः । १० । तदेनं स्वेन

रूपेण समर्धयति । ११ । पुरुषो गोमृगो ऽजस्त्रपरस्ते प्राजापत्याः
 । १२ । गौरो गवयः शरभ उष्ट्रो मायुः किंपुरुष इत्यनुस्तरणाः
 । १३ । पञ्चवक्ष पञ्चविंशतिः पञ्चविंशतिः पञ्चविंशतये चातुर्मास्य-
 देवताभ्यः । १४ । एता वै सर्वा देवता यच्चातुर्मास्यदेवताः । १५ ।
 सर्वाषामेव देवतानां प्रीत्यै । १६ । अलंछतं पुरुषमास्तवमवघ्राण्यो-
 दीरतामवर इत्येकादशभिरप्रणवाभिः । १७ । अग्निर्मृत्युरित्याप्रियः
 । १८ । नैनमग्न इत्यग्निगौ तथैव । १९ । अथ पुरुषायोपसृणन्ति
 कौशं तार्यमारुणमांशवमिति । २० । संज्ञप्तं यामेन साञ्चोद्गातो-
 पतिष्ठते । २१ । ॥ १२ ॥

पुरुषेण नारायणेन होता । १ । अथ दैनमृत्विज उपतिष्ठन्ते
 परेयिवांसमिति द्वाभ्यांद्वाभ्यां होता ब्रह्मोद्गाताध्वर्युः । २ । अथ
 यजमानं भिषज्यन्ति । ३ । उत देवा अवहितं मुञ्चामि त्वा हविषा
 जीवनाय कमचीभ्यां ते नासिकाभ्यां वात आ वातु भेषजमित्यनु-
 पूर्वं सूक्तैः । ४ । प्र तार्यायुरिति नैर्ऋतीनामेकैकया । ५ । तिसृभि-
 स्तिसृभिः शंतातीयानाम् । ६ । संज्ञप्ताय महिषीमुपनिपातयन्ति
 । ७ । तावधीवासेन संप्रोणुवते । ८ । तौ तथैव यजमानो ऽभिमे-
 यति । ९ । परिहृता अप्रपाणा यो ऽनाक्ताचो न सेवे यस्य
 रोमशमित्यभिमेयिन्यः । १० । उत्तराभिरुत्तराभिः प्रत्यभिमेयन्ति
 । ११ । पूर्वयाध्वर्युः । १२ । उदीर्घ्य नार्युदीर्घ्वातः पतिवत्युदीर्घ्वातो
 विश्वावसे ऽग्न्यन्तीत्युत्थापिन्यः । १३ । मनो न्वसुनीते यत्ने यमं
 यथा युगमिति ह्यैरनुमन्त्रयते । १४ । ब्रह्मानुवाचयति । १५ ।
 सदसि ब्रह्मवक्षम् । १६ । गावो यत्रमिति होताध्वर्युं पृच्छति । १७ । द्विती-

यया प्रत्याह¹⁸ । तृतीयया पृच्छति¹⁹ । चतुर्थ्या प्रत्याह ।²⁰ । द्वे
स्तुती अष्टण्वं पितृणामिति ब्रह्मोद्गातारं पृच्छति । द्वितीयया
प्रत्याह²¹ । एकान्तरया पृच्छति²² । उत्तरया प्रत्याह ।²³ १८ ॥ १३ ॥

आश्वमेधिकमाज्यात् । १ । उभे ऐकाहिकं च माहाव्रतिकं
चाज्ये संश्लेष्टे । २ । य ऐकाहिके च माहाव्रतिके चाज्ये
कामस्तयोद्भयोराष्ट्रौ । ३ । उभावैकाहिकं च माहाव्रतिकं च प्रउगौ
संप्रवयेत् । ४ । य ऐकाहिके च माहाव्रतिके च प्रउगे कामस्तयो-
द्भयोराष्ट्रौ । ५ । महाव्रतान्मध्यन्दिनः । ६ । राजनं पृष्ठं भवति
। ७ । एतद्वै पुरुषविधं साम यद्राजनम् । तदेनं स्त्रेण साक्षा सम-
र्धयति । ८ । अनुचरप्रभृति षष्ठास्तृतीयसवनम् । ९ । नाराशंसं वै
षष्ठमहः । १० । पुरुषो वै नाराशंसः । ११ । तदेनं स्त्रेण रूपेण
समर्धयति । १२ । महादिवाकीर्त्यमग्निष्टोमसाम भवति । १३ । एतद्वै
पुरुषविधं साम यन्महादिवाकीर्त्यम् । तदेनं स्त्रेण साक्षा समर्धयति
। १४ । षोडश्वन्नं संतिष्ठते । १५ । षोडशकलो वै पुरुषः । तदेनं
स्त्रेण रूपेण समर्धयति । १६ । पृथ्व्यस्य पञ्चमं चतुर्थमहः । १७ ।
षड्पुरुषं च दीयते । १८ । दशपशुर्विशाखयूपः । १९ । द्वादश-
द्वादशर्तुपशवः । २० । ॥ १४ ॥

ब्रह्म स्वयंभु तपो ऽतप्यत¹ । तत्तपस्तप्तेन । न वै तपस्या-
नन्त्यमसि हन्त सर्वेषु भूतेष्व्वात्मानं जुह्वानीति² । तत्सर्वेषु भूते-
ष्व्वात्मानं ऊत्वा सर्वाणि भूतानि सर्वमेधे जुह्वां चकार³ । ततो
वै तत्सर्वेषां भूतानां श्रेष्ठं स्वाराज्यमाधिपत्यं पर्येत्⁴ । तथो एवै-
तद्यजमानो यत्सर्वमेधेन यजते सर्वेषु भूतेष्व्वात्मानं ऊत्वा सर्वाणि

भूतानि सर्वमेधे जुह्वां करोति^५ ततो वै स सर्वेषां भूतानां
 श्रेष्ठं खाराज्यमाधिपत्यं पर्येति ।^६ पौरुषमेधिकं पुरस्तात्कर्म
 ।^७ अग्निष्टुदिन्द्रस्तु वैश्वदेवस्तु सूर्यस्तु त्वष्टास्तु मालभन्ते ।^८ पौरुषमेधिकं
 पञ्चममहः ।^९ तच्च पुरुषमालभन्ते ।^{१०} वाजपेयः षष्ठम् ।^{११}
 आप्नोर्यामः सप्तमम् ।^{१२} तच्च सर्वान्मेधानालभन्ते ये के च प्राणिनः
 ।^{१३} वपा वपावतां जुह्वति ।^{१४} त्वषो ज्वपाकानाम् ।^{१५}
 संवत्स्रमेषधिवनस्पतीनां प्रकिरन्ति ।^{१६} चिण्वचयस्त्रिंशे अष्टम-
 नवमे अह्नौ ।^{१७} विश्वजित्सर्वस्तोमः सर्वष्टो ऽतिरात्र उत्तम-
 महः ।^{१८} सर्वं वै विश्वजित्सर्वस्तोमः सर्वष्टो ऽतिरात्रः ।^{१९}
 सर्वं सर्वमेधः ।^{२०} सर्वमाप्रवानोति ।^{२१} विंशतिपशुर्वि-
 ब्राख्यूपः ।^{२२} चतुर्विंशतिसप्तविंशतिर्ष्टुपशवः ।^{२३} अत्र सर्व-
 मेधः संतिष्ठते ।^{२४} सहभूमि च दीयते ।^{२५} ॥ १५ ॥

गार्हपत्ये ऽधरारणिमनुग्रह्य^१ आहवनीय उत्तरारणिम्^२ आत्म-
 न्वग्नीन्समारोप्य^३ अरण्यं प्रमृजेत्^४ *) ।^५ विश्वकर्मा ह भौवने
 जन्त ईजे ।^६ तं ह भूमिर्वाच^७

न मा मर्त्यः कश्चन दातुमर्हति विश्वकर्मभौवन मां दिदासि य ।
 उप मङ्क्ष्ये ऽहं सलिलस्य मध्ये मृषैव ते संगरः कश्चपाय ॥
 इति ।^७ तां कश्चप उज्जहार ।^८ ॥ १६ ॥

वाजपेये ब्रह्मौदुम्बरं रथचक्रमारोहति^१ वाजस्याहं सवितुः सवे
 सत्यसवस्य बृहस्पतेरुत्तमं नाकं रोहिण्यमिति ।^२ इन्द्रस्येति ऋचिये

* Comm. अरण्यं प्रमृजेदिति सूचकः

यजमाने ।^३ । मरुतामिति वैश्ये ।^४ । तस्मिन्नुपविश्याविद्धे रथचक्रे
ऽसंप्रेषितस्त्रिः साम गायति ।^५ । अपि वा जपेत्त्रिः ।^६ ।

आविर्मर्या आ वाजं वाजिनो अग्नम् ।

देवस्य सवितुः सवे स्वर्गं अर्वन्तो जयत ॥

इति च ।^७ । तेनैव मन्त्रेण प्रत्यवरोहति ।^८ । अरुहमिति प्रत्यवरोहणे
विकारः ।^९ । हिरण्मयेन पात्रेण मधुपहस्य प्राप्तमभं भक्षयित्वाप-
चच्छते पात्रम् ।^{१०} । दिवमयं यजमानो रोहति स्वर्गमयं यजमानो
रोहतीति वा ।^{११} । यूपं रोहन्तमूषपुटैरर्पयन्ति ।^{१२} । ॥ १७ ।

राजसूये ऽभिषिक्तो यजमानो ब्रह्मन्निति पञ्चदशलो ब्रह्माण-
मामन्त्रयते । १ । त्वं ब्रह्मासीत्येवं सर्वत्र प्रतिशृणोति । २ । सर्व-
तामि सत्यप्रसव इति प्रथमे । ३ । इन्द्रो ऽसि विश्वौजा इति
द्वितीये । ४ । वरुणो ऽसि धर्मपतिरिति तृतीये । ५ । रुद्रो ऽसि
सुशेव इति चतुर्थे । ६ । त्वं ब्रह्मासीत्येव पञ्चमे । ७ । मनसास्मै
हिरण्मयो प्रवृत्तौ ददाति । ८ । तौ मनसा प्रतिगृह्णाति । ९ ।
अश्वमेधं हवित्वो रश्ना धारयन्तो ऽस्यं हृदयोः संसृग्मिदोः स्नाप-
यन्ति । १० । अनेनायमश्वेन मेधेन राजेष्टा विजयतामब्रह्मण्युज्जि-
ताया इति । ११ । यदि क्षेपं यजमानेन पृष्ठे ऽभिमर्शयेद्युरहं च
त्वं चेति जपेत् । १२ । संस्थिते मध्यमे ऽहन्याहवनीयमभितो दिक्षु
प्रासादांश्चिमिन्वन्ति । १३ । तानुपरिष्ठात्सनिष्ठाधेः प्राकारैः परि-
प्लवन्ति । १४ । सर्वौषधिमृत्विजो राक्षीं जुह्वति । १५ । प्रातरनु-
वाकवेलायां प्रत्यवरोहन्ति । १६ । परिकर्मिण आरोहन्ति । ते
जुह्वत्योदयात् । १७ । अघ्रात्रेयं सहस्रेणावकीय यः शुक्लः पिङ्गाचो

वखिनस्तिस्त्रकावलो विस्त्रिधः खण्डो वण्डः खलतिस्त्रमादाय नदीं
यन्ति । १८ । अथैनमुदके ऽभिप्रगाह्य यदास्त्रोदकं मुखमास्य-
न्देताथास्मा अर्ध्युर्मूर्धन्यश्चतेदनिं जुष्टेति भूषहत्यायै स्वाहेति
। १९ । अथ तं निषेधन्ति । २० । निःषिद्धपाप्मानो ऽपपाप्मा
भवन्तीति । २१ । ॥ १८ ॥

अथात एकोत्तरा अहीनाः । १ । यदेकविधं तदेकरात्रेणा-
प्रोति । २ । ॥ १९ ॥

अथ यद्विविधं तद्विरात्रेण । १ । द्वे वा अहेररात्रे द्वे द्यावा-
पृथिवी द्वे इमे प्रतिष्ठे । तद्यत्किं च द्विविधमधिदैवतमध्यात्मं
तत्सर्वमेनेनाप्रोति । २ । अन्यको ऽहःसंघातो दशरात्रमधिकुर्वीत
। ३ । आदितो ऽवच्छेदः । ४ । अन्यस्यातिरात्रभावः । ५ । अथहं
इच्छिष्या । ६ । अदीक्षिता दीक्षितं याजयन्ति । ७ । मासापवर्गा
अहीनाः । ८ । सत्यप्रतिज्ञाये दीक्षा विवर्धयेयुः । ९ । नासंवत्सर-
दीक्षिताय महाव्रतं शंसेत् । १० । नासंवत्सरभूतेऽस्वाय । ११ । नित्य-
माग्निष्टोमिकं प्रथममहः स्यादिति द्वैक आहुः । १२ । सुखो वा
एष यज्ञकृत्यर्हदग्निष्टोमः । १३ । यज्ञसुखस्यानवरार्थे । १४ । संपातौ
तु निविद्धाने । १५ । ततं मे यज्ञेन वर्धतेत्यार्भवात्तवेदसीये द्विती-
यस्य । १६ । तिरात्रे च । १७ । अभिजिदिश्वजितौ ^{१८} चतुर्विंश-
महाव्रते ^{१९} गोआयुषी वा । २० । यद्विविधं तद्विरात्रेणाप्रोति
। २१ । ^{२१} ॥ २० ॥

अथ यत्त्रिविधं तत्त्रिरात्रेण । १ । त्रयो वा इमे लोकास्त्रीणि
अतोतींषि त्रिषवणो यज्ञः । तद्यत्किं च त्रिविधमधिदैवतमध्यात्मं

तत्सर्वमेनेनाप्नोति । २। चितृप्रभृतयस्तयः सोमाः प्रथमस्याहः । ३। पञ्चदशप्रभृतयो द्वितीयस्य । ४। षोडशं ब्रह्मण आज्यम् । ५। एकविंशप्रभृतयस्तृतीयस्य । ६। अग्निष्टोमः प्रथममहः । ७। उक्थं द्वितीयम् । ८। अतिरात्रस्तृतीयम् । ९। रथन्तरं षष्ठं प्रथमस्य । १०। वामदेवं द्वितीयस्य । ११। दृष्टतृतीयस्य । १२। अयं वै लोको रथन्तरम् । १३। अन्तरिक्षलोको वामदेवम् । १४। अथौ लोको दृष्टत् । १५। एतेषामेव लोकानामाष्टौ । १६। समूहदाज्यानि । १७। मध्यमाच्छन्दोमासैष्टुभः प्रउगो द्वितीयस्याहः । १८। अयमेति मरुत्वतीयम् । १९। यद्वितीयस्याहो मरुत्वतीयं तत्तृतीये ऽहनि करोति । २०। तदिमाँल्लोकान्संभोगिनः करोति तस्माद्धीमे लोका अन्योऽन्यमभिभुञ्जन्तीति । २१। अहनी वा विपर्यस्येत् । २२। कस्तमिन्द्रेति सामप्रगाथो निष्केवल्यस्य । २३। भो षु त्वा वाघतस्यनेति स्तोत्रियानुरूपौ प्रगाथौ मैत्रावरुणस्यो-
द्धृत्य द्विपदाम् । २४। कं नव्य इति कद्वान् । २५। द्वितीयादहः सूक्ते । २६। अस्मावि मग्मोभयं गृणवदिति ब्राह्मणाच्छंसिनः । २७। कदू श्वस्येति कद्वान् । २८। आयन्त इव सूर्यं शग्धू षु शचीपत इत्याच्छावाकस्य । २९। यदिन्द्र प्रागपागुदगिति कद्वान् । ३०। कथाशुभीयतदिदासीये वा निविद्धाने द्वितीयस्य । ३१। अनुचर-
प्रभृति षष्ठान्तृतीयसवनम् । ३२। ॥ २१ ॥

एषो नै सहस्रस्तोत्रियो येन प्रजापतिरयजत । १। एतमेव गर्गचिराच्च इत्याचचते । २। द्वितीयो ऽश्वचिराचः । ३। मध्यमे ऽह्न्यश्वमालभन्ते । ४। अभिगावश्चस्तोमीयम् । ५। तृतीयश्चा-

न्दोमः पवमानः । ६ । पराकश्चतुर्थः । ७ । पृथ्यस्तोमैस्त्रिष्टोमानि
 चीणि । ८ । एष उ पराकः । ९ । एतेनास्माह्नोकात्मजिगांसन्वजेत
 । १० । प्रतिष्ठाकामस्य द्वैपराक इत्याहुः । ११ । या ह्येका जगती
 ते द्वे गायत्री । १२ । अयं लोको गायत्रस्तदस्मिंलोके प्रतितिष्ठति
 प्रतिष्ठायामप्रच्युत्याम् । १३ । ज्योतिर्गौरायुरिति कुसुमिन्दुचिरात्रः
 । १४ । चीणि अतानि प्रथमे ऽहन्ददाति । १५ । त्रयस्त्रिंशतं पञ्च
 कलाः । १६ । एवं द्वितीय एवं तृतीये । १७ । तत्कला सप्त-
 तम्या गोः परिशिष्यते । १८ । तामन्यया गवा निष्क्रीयामाकुर्वीत
 । १९ । अमाकार्येत्याहुर्धजमानस्यैव संभृत्या इति । २० । यायन्तीनां
 प्रथमोपरमेत्या स्यादित्याहुः । २१ । तदप्रच्युत्यै रूपम् । २२ । या
 संतिष्ठन्तीनां प्रथमोपविशेत्या स्यादित्याहुः । २३ । तत्प्रतिष्ठायै
 रूपम् । २४ । याद्यधीना सा स्यादित्याहुः । २५ । तत्प्रजात्यै
 रूपम् । २६ । या सत्तमा सा स्यादित्याहुः । २७ । सत्तमाम-
 माकरवा इति । २८ । सर्ववेदचिरात्रे त्रिंशुक्रियो ब्रह्मा यस्यो-
 भयतः श्रोत्रियास्त्रिपुरुषम् । २९ । यत्त्रिविधं तत्त्रिरात्रेणाप्नोति । ३० ।
 ॥ २२ ॥

अथ चतुर्विधं तत्सत्तरात्रेण । १ । चतुष्टया वै पञ्चवः । २ ।
 अथो चतुष्पादाः । ३ । तद्यत्किं च चतुर्विधमभिदैवतमध्यात्मं तत्सर्व-
 मेनेनाप्नोति । ४ । त्रिदशप्रथममहः पञ्चदशं द्वितीयं सप्तदशं तृतीय-
 मेकविंशं चतुर्थम् । ५ । ते वा एते चत्वारः स्तोमा नानावीर्या
 यज्ञकतवस्तेन ह्यस्य चत्वारो वीरा नानावीर्याः प्रजायामाजायन्ते
 य एवं वेद । ६ । एषो नै जमदग्नेस्तद्वाराचः । ७ । अथैवात्रे-

चतुर्वीरः । ८ । चित्प्रथमस्याहुः प्रातःसवनं पञ्चदशो माध्यन्दिनः
 सप्तदशं तृतीयसवनम् । ९ । पञ्चदशं द्वितीयस्याहुः प्रातःसवनं
 सप्तदशो माध्यन्दिन एकविंशं तृतीयसवनम् । १० । सप्तदशं तृतीय-
 स्याहुः प्रातःसवनमेकविंशो माध्यन्दिनस्त्रिंशं तृतीयसवनम् । ११ ।
 एकविंशं चतुर्थस्याहुः प्रातःसवनं चित्प्रथो माध्यन्दिनस्त्यस्त्रिंशं
 तृतीयसवनम् । १२ । ते वा एकैकं स्तोममुत्सृजन्तो यन्वेकैकं
 प्रजयन्तः । १३ । तेन हास्य चत्वारो वीरा नानावीर्याः प्रजाया-
 म्नाजायन्ते । वीरौ हि स्तोमः । १४ । तस्य शस्तम् । १५ । रथ-
 न्तरं पृष्ठं प्रथमस्य । १६ । सजनीयं निष्केवस्यम् । १७ । कथा-
 म्भूयस्तदिदाभीषे वा निविद्धाने द्वितीयस्य । १८ । तृतीये वैरूप-
 पृष्ठे वैराजान्तृतीयसवनम् । १९ । चतुर्थे वैराजपृष्ठे वैरूपान्तृतीय-
 सवनम् । २० । प्राकृतो वागिराजः । २१ । तं वैश्वानर इत्याचक्षते
 । २२ । अभिषिदाभिज्ञविकानां चतुर्थः । २३ । विश्वजिदितरेषाम्
 । २४ । वैश्वानरो महाप्रतं वा । २५ । यच्चतुर्विधं तच्चतुराणे-
 णाप्नोति । २६ । ॥ २३ ॥

अथ यत्पञ्चविधं तत्पञ्चरात्रेण । १ । पञ्चपदा पङ्क्तिः पाङ्क्तौ
 त्रै यज्ञस्तस्यर्त्विक् च यज्ञविधमधिदैवतमध्यात्मं तत्सर्वमेनेनाप्नोति । २ ।
 चित्प्रथममहः पञ्चदशं द्वितीयमेकविंशं तृतीयं सप्तदशं चतुर्थं
 चतुष्टोमो इतिरात्र उत्तममहः । ३ । तदा इहमात्रासमेव रूपेण
 । ४ । इयमेव चित्तो रूपेण । ५ । इयं पञ्चदशस्य । ६ । इयमेक-
 विंशस्य । ७ । इयं सप्तदशस्य । ८ । अथ चतुष्टोमस्त्यतिरात्रस्य । ९ ।
 तच्चदेकविंशस्तोमानां वर्षिष्ठस्तथादिशमासां वर्षिष्ठा । १० । अथ

यच्चतुष्टोमो ऽतिराच उत्तममहत्सत्तादयमङ्गुष्ठः सर्वा अङ्गुलीः
 प्रत्येति । ११ । तस्य ब्रह्मम् । १२ । अथश्चतुर्थमाभिज्ञविकम् । १३ ।
 पञ्चमस्य च द्वे सवने षष्ठात्पृष्ठस्य पञ्चमे तृतीयसवनम् । १४ ।
 पञ्च वाभिज्ञविकानि । १५ । उत्तमात्पञ्चमे तृतीयसवनम् । १६ ।
 अभिजिदाभिज्ञविकानां चतुर्थः । १७ । विश्वजिदितरेषाम् । १८ ।
 वैश्वानरस्य महाव्रतं वा । १९ । उभयोर्वाभिज्ञचतुर्थो विश्वजि-
 त्पञ्चमः । २० । यत्पञ्चविधं तत्पञ्चरात्रेणाप्नोति । २१ । ॥ २४ ॥

अथ यत्षड्विधं तत्षल्लरात्रेण । १ । षड्वा षट्सोमा-
 त्पञ्चत्किं च षड्विधमधिदैवतमध्यात्मं तत्सर्वमेनेनाप्नोति । २ । अथै
 ऽभिजिद्विश्वजितौ वैश्वानरस्य महाव्रतं वा । ३ । अनन्तरं वाभि-
 जितौ महाव्रतम् । ४ । विश्वजित्पृष्ठः । ५ । पृष्ठ्यो ऽभिज्ञवो वा
 । ६ । यत्षड्विधं तत्षल्लरात्रेणाप्नोति । ७ । ॥ २५ ॥

अथ यत्सप्तविधं तत्सप्तरात्रेण । १ । सप्त प्राणाः सप्त च्छन्दांसि
 तत्सत्किं च सप्तविधमधिदैवतमध्यात्मं तत्सर्वमेनेनाप्नोति । २ । अथै
 ऽभिजिद्विश्वजितौ महाव्रतं वैश्वानरस्य । ३ । अथ ऋक्सुरस्य प्रवल्हः
 । ४ । प्राकृतो ऽग्निष्टोमश्चतुर्विंशमभिजिद्विषुवांश्चिन्त्यजिन्महाव्रतं वैश्वा-
 नरस्य । ५ । एषो न्यै सप्तच्छीर्षा सप्तराचः । ६ । एतमेव जनस-
 सप्तराच इत्याचक्षते । ७ । अभिजिदाभिज्ञविकानां सप्तमः । ८ ।
 विश्वजिदितरेषाम् । ९ । वैश्वानरो महाव्रतं वा । १० । यत्सप्तविधं
 तत्सप्तरात्रेणाप्नोति । ११ । ॥ २६ ॥

अथ यदष्टविधं तदष्टरात्रेण । १ । अष्टौ वसवो ऽष्टाश्चरा गायत्री
 तत्सत्किं चाष्टविधमधिदैवतमध्यात्मं तत्सर्वमेनेनाप्नोति । २ । अभि-

जिदाभिज्ञविकानां सप्तमः । ३ । विश्वजिदितरेषाम् । ४ । वैश्वानरस्य महाप्रतं वा । ५ । उभयोर्वाभिजित्सप्तमो विश्वजिदष्टमः । ६ । यदष्टविधं तदष्टरात्रेणाप्नोति । ७ । ॥ २७ ॥

अथ यन्नवविधं तन्नवरात्रेण । १ । चतस्रो दिशस्तस्रो ऽवान्तर-
दिश ऊर्ध्वं नवमी दिक् नवाक्षरा दृष्टी तद्यत्किं च नवविध-
मधिदैवतमध्यात्मं तत्सर्वमेनेनाप्नोति । २ । षल्लहो ऽभिजिद्विश्वजितौ
वैश्वानरस्य महाप्रतं वानन्तरं वाभिजितो महाप्रतं विश्वजिन्नवमः
। ३ । ज्योतिरग्निष्टोमो गौरुक्थ्य आयुरतिराचस्त्रिरेतमुपयन्ति
ब्रह्मलोपिब्रह्म इत्याचक्षते । ४ । यन्नवविधं तन्नवरात्रेणाप्नोति । ५ ।
॥ २८ ॥

अथ यदष्टविधं तदष्टरात्रेण । १ । दशाक्षरा विराजन्तं विराट्
तद्यत्किं च दशविधमधिदैवतमध्यात्मं तत्सर्वमेनेनाप्नोति । १ । अर्धर्धा
ऽभिज्ञवो नव वाग्निष्टोमाः । २ । दशरात्रः संख्याविकृतः । ३ ।
वैश्वानरस्य । ४ । एतेन ह जलो जातृकर्णं दृष्ट्वा चयाणां निगु-
ह्यानां पुरोधां प्राप काश्ववैदेहयोः कौसल्यस्य च । ५ । तस्य ह
तच्छेतकेतुः श्रियमभिधाय पितरमध्यूहे पलित यज्ञकामान्यात्वा
उ श्रिया यज्ञसा समर्धयितुं वेत्य नो आत्मानमिति । ६ । तं
होवाच । मा मैवं पुत्र वोचो यज्ञकतुरेव मे विज्ञातो ऽभूत्समे-
वैतत्कत्तन्ने ब्रह्मबन्धौ व्यजिज्ञासिषि । ७ । तदु किल तथैवास^९ यथै-
वैनं प्रोवाच । १० । स एष पुरोधाकामस्य यज्ञः । ११ । प्र पुरोधा-
माप्नोति य एवं वेद । १२ । चतुष्टोमात्ममूलाच्चिकुदः शस्त्रम्
। १३ । अथ महाच्चिकुदस्य । १४ । कन्दोमच्चिकुदस्य । १५ ।

अग्निष्टुदिन्द्रस्तुदैश्वदेवस्तुतृष्ठ्यो वैश्वानरस्य ।^{१६}। षष्ठ्यो ऽभिजिदि-
 श्वजितौ महाव्रतं वैश्वानरस्य ।^{१७}। ग्राह्यतो ऽग्निष्टोमो नवमो
 ऽष्टमो वा विश्वजिद्भूमः ।^{१८}। यद्दशविधं तद्दशरात्रेणाप्नोति
 ।^{१९}॥ २८ ॥

अथ यदेकादशविधं तदेकादशरात्रेण । १। एकादशरात्रा त्रिष्टुप्
 त्रैष्टुभाः पञ्चवस्तुत्तिकं चैकादशविधमधिदैवतमध्यात्मं तत्सर्वमेने-
 नाप्नोति । २। बृहत्सुक्ता दशरात्रः । ३। सामूल्हिको वा । ४।
 वैश्वानरस्य । ५। बृहद्रथन्तरष्ट्यो वा । ६। विश्वजिदेकादशः । ७।
 तं पौण्डरीक इत्याचक्षते । ८। अयुतं दक्षिणा । ९। अश्वसहस्र-
 मेकादशमित्येके । १०। उक्तो द्वादशाहः । ११। त एते पुरस्ता-
 दग्निष्टोमा उपरिष्ठादतिरात्रा उत्तरोत्तरिण एकोत्तरा अहीनाः
 । १२। उत्तरोत्तरिणीमेव तच्छिथं विराजमन्वाद्यमाप्नोति य एवं
 वेद य एवं वेद । १३। ॥ ३० ॥

इति शाङ्खायनश्रौतसूत्रे षोडशोऽध्यायः समाप्तः ।

धोम् ।

अथातो महाप्रतस्थ ११। पुरस्तादेव कतिपयाहेन होता
प्रेङ्गुफलकमुत्पाटयति । १। तिष्ठत एवोदुम्बरस्य । ३। पुरस्तादादि-
त्यस्योदयनतः । ४। यदि पुरस्तात् विद्येताद्याप्युत्तरतः । ५। यदि
दक्षिणतः । ६। पश्चाद्वा स्यात् । ७। मूले क्सेदयित्वा प्राङ्मोदङ्का
तिष्ठन्नुत्पाप्य वयणुदुम्बरः स्यात् । ८। अपि हे वा चीणि वा
फलकानि संदृष्टुः । ९। तद्वाज्रमात्रं प्राप्नुवति । १०। अग्निमात्रं
तिर्यक् । ११। संतष्टुम् । १२। प्रज्ञातायम् । १३। तच्चतुर्धाम्नेषु
वितर्दयति । १४। अथैतस्य वै वोदुम्बरस्यान्वस्य वा विज्ञात्यू क्सेद-
यन्ति । १५। परःपुरुषे । १६। वंशं च । १७। यद्युदुम्बरो न विद्येत
यो ऽन्यो वृक्षः क्लृप्तश्चिह्णः क्लृप्ताण्यभिव्याहारे वा स्यात्तस्यैतदुप-
कल्पयेत् । १८। ॥ १॥

अथ मौञ्ज्यौ रज्जु कारयन्ति । १। दृढे । २। चिगुणे । ३।
परोदिव्यायामे । ४। एतावद्भूतारमभितः । ५। औदुम्बरीमासन्दी-
मुद्रात्रे संग्रन्ति । ६। तस्यै प्रादेशमात्राः पादा भवन्ति । ७। अर-
त्रिमात्राणि शीर्षस्थान्यनूच्यानि । ८। तां संदृष्टु^९ मौञ्ज्यौभिः स्यान्त्या-
भिर्विवयन्ति द्विगुणाभिः प्रसलविष्टाभिः । १०। ॥ २॥

अथैतां वीणां शततन्त्रीमुपकल्पयन्ति । १। तस्याः पाञ्चाशी
सूना भवति । २। औदुम्बरो दण्डः । ३। अपि वोदुम्बरी सूना

पालाशो दण्डः । ४ । तामानडुहेन सर्वरोहितेन चर्मणा बाह्यतो-
 लोष्णाभिषीव्यन्ति । ५ । तस्यै मूले दण्डं दशधातिविध्यन्ति । ६ ।
 तद्दशदश रज्जुः प्रवयन्ति । ७ । ता अग्रे नाना वधन्ति । ८ । दण्ड-
 समासा वीणा शततन्त्री भवति । ९ । वेतसशाखा सपलाशा बादि-
 न्युपकृता भवति । १० । स्वयंनता वा श्रेणीका । ११ । घादकर्करी-
 रवघट्रिकाः काण्डवीणाः पिच्छोरा इति पथ्य उपकल्पयन्ति । १२ ।
 उपसुखेन पिच्छोरां वादयेत् । १३ । वादनेन काण्डवीणाम् । १४ ।
 तां घाटरीरित्याचक्षते । १५ । या घाटरी मृदुं वादयेत्सारातिः
 स्थात् । १६ । द्विपन्नं जनयेत् । १७ । ॥ ३ ॥

चतुरो दुन्दुभौनध्वर्युः सहननामुपकल्पयति । १ । पूर्वस्यै द्वार्य-
 अभितो द्वारवाङ्गं वहिःसदः सन्धौ सहननावासञ्चयति । २ । अपरस्यै
 द्वार्य अभितो द्वारवाङ्गं अन्तःसदः सन्धौ सहननावासञ्चयति
 । ३ । यदि षट् सुदक्षिणार्धं सदस एकमुत्तरार्धं^४ एकम् । ४ ।
 सुञ्जानां च कुञ्जानां च कूर्चमध्वर्यवे संस्तुर्वन्ति । ५ । तस्मिंस्तुङ्ग-
 गत्यागृणाति । ६ । अथेतरे दीक्षिताः प्रतिपुरुषं ह्यसीः कुर्वते^७
 यथा प्रादेशमात्रेणोपरि भूमेः स्तुः । ८ । अथ या मार्जालीशं
 पर्येध्यन्त्यो भवन्ति ताभ्यः प्रत्येकं गवाक्षलशालुपकल्पयन्ति । ९ ।
 ॥ ४ ॥

अथैतमश्वरथमुपकल्पयन्ति विततवह्यम् । १ । धनुश्च जीह्वे-
 धून् । २ । राजानं वा राजमात्रं वाजेरस्वारम् । ३ । यदि राजा
 वा राजमात्रो वा न विद्येत य एतां धियं विद्यात् एतत्कुर्यात्
 । ४ । उत्तरेणाग्नौध्रं प्राञ्च्यौ प्रह्वे स्तूपे विमिश्रन्त्याखुषाय । ५ ।

तदिलसंवर्तं वोत्करं वा चर्मणाभिवितन्वन्ति । ६ । तत्र सपत्नेणाति-
विधेत् । ७ । जघनेनाग्नीध्रं बहिर्वेद्यवटं खनन्ति । ८ । तमेतस्यो-
पासम्यस्य ऋषभस्य चर्मणा प्राचीनग्रीवेषोदीचीनग्रीवेष वोत्तर-
तालोन्वाभिषीयन्ति । ९ । तं तस्यैव लाङ्गुलेन काले भूमिदुन्दुभि-
माग्नन्ति । १० । ॥ ५ ॥

अथ शूद्रार्थो स्त्रीपुमांसौ बण्डखलती इत्युपकल्पयन्ति । १ ।
तदेतत्पुराणमुत्सवं न कार्यमेतस्मिन्समुपकृते । २ । संस्थिते दग्धमे-
वहनि सदोहविधानानि समूहन्ति । ३ । आग्नीध्रं पत्नीब्राह्मं च
। ४ । अथ नवैः कुम्भीर्बल्लसमुपस्तृणन्ति । ५ । कतिपयाम्बुजभारासि-
दधति प्रातर्हंसीभ्यः । ६ । ॥ ६ ॥

अथ महाराचे महाम्रताथ प्रातरनुवाकमुपाकुर्वन्ति । १ । यथा
परिसहस्रमनुब्रूयात् । २ । तस्य पञ्चविंशः सोमः । ३ । राजनं
पृष्ठम् । ४ । अग्निष्टोमो यज्ञः । ५ । अथैते परिष्ठवणीया भवन्ति
चिष्टपञ्चदशः सप्तदश एकविंश इति । ६ । ऐन्द्राग्नौ वैकादग्नानां
वैकः सवनीयः । ७ । ऐन्द्रस्य ऋषभः प्राजापत्यस्याज उपासम्यौ । ८ ।
निरुक्त ऐन्द्रः । ९ । उपांशु प्राजापत्यः । १० । ते यच्च वपासु
ऊताषु संप्रसर्पन्ति तदेतत्प्रेङ्गुमिश्रं बहिर्वेदि प्रक्षात्यान्तरेण त्रातालो-
त्करौ तीर्थं तेन प्रपद्योत्तरेणाग्नीध्रीयं धिष्ण्यं पर्याहृत्य पूर्वधा
द्वारा सदः प्रहृत्यायेणोत्तरेण होतुर्धिष्ण्यं प्राहुपनिदधति । ११ ।
एवमेव अथयस्य बहिर्वेदि भवति यथा संचरः संप्रसर्पणे भवति
तथाहृत्योत्तरत उपनिदधति । १२ । तस्य चैष्टुभं प्रातःसवनं स्या-
दिति पैङ्गुं शुक्लभङ्गारौच्यम् । १३ । ॥ ७ ॥

विशोविशो वो अतिथिमित्याज्यम् । १ । तस्य दादशार्धर्चशः
 शस्त्राग्निं नरो दीधितिभिररण्योरित्येतत्पञ्चविंशत्यृचमुपसंशंसति । २ ।
 तद्विष्टशस्त्रम् । ३ । चैष्टुभः प्रउगः । ४ । कुविदङ्ग नमसा ये दध्वास
 इति वायव्यं चैष्टुवायवं च । ५ । मैत्रावरुणं च यथा विषुवति
 । ६ । क उ अवत्कतमो यज्ञियानामित्याश्विनम् । ७ । कथा
 महामवृधत्कस्य हेतुरित्यैन्द्रम् । ८ । को वस्त्राता वसवः को
 वरुतेति वैश्वदेवम् । ९ । उत स्या नः सरस्वती जुषाणेति सार-
 स्वतम् । १० । स दृषक्तृप्तः । ११ । तस्य पष्कः शस्त्रम् । १२ । ऐका-
 दिकं वा प्रातःसवनम् । १३ । कृतं प्रातःसवनम् । १४ । ॥ ८ ॥

अथातो माध्यन्दिनं सवनम् । १ । आ त्वा रथं यथोत्थ
 इति मरुत्वतीयस्य प्रतिपत् । २ । इदं वसें सुतमन्त्र इत्यनुचरः
 । ३ । एष एव नित्य एकाहातानः । ४ । असत्सु मे जरितः साभि-
 वेग इति वासुक्तं पूर्वं शस्त्रा मह्यं इन्द्रो नृवदा चर्षणिप्रा इत्ये-
 तस्मिंस्तैष्टुभे निविदं दधाति । ५ । उभे सूक्ते पष्कः संशस्येत् । ६ ।
 इति स्या उ मरुत्वतीयम् । ७ । ॥ ९ ॥

अथातो निष्कवेत्यम् । १ । संस्थिते प्रातःसवने प्रेङ्गावटौ
 खानयेदिति सा स्थितिः । २ । शस्त्रे मरुत्वतीय इति पैङ्ग्यम् । ३ ।
 अघनेन स्वं धिष्ण्यं पदं च चतुरङ्गुलं च प्रमाय ^४ तत्पश्चादुदी-
 चीनायं फलकं निधायो^५भयतश्चतुरङ्गुले उपधाय ^६ बद्धिश्चतुरङ्गुलाभ्यां
 लेखे लेखयित्वा प्रेङ्गावटौ खानयेद्विष्णुं पूर्वमथोत्तरम् । ७ । प्राची
 वोदश्चौ वोत्किरा उत्किरन्ति । ८ । तद्विश्राख्यावधायोदीचीनायं
 वंशमभ्यादधाति । ९ । ग्रीष्णां होता मिमीते । १० । यदि द्रुसः

स्यादूर्ध्ववाङ्मिमीते ।^{११} । दृढपर्यृष्टे पर्यृषति यथा न व्यथेयाताम् ।^{१२} । अथैतत्प्रेङ्खन्फलकं रज्जुभिस्तुर्धान्नेषु परिव्यथति यथा न संभ्रम्येत ।^{१३} । उत्तरेण दक्षिणां प्रेङ्खन्म्यूणां दक्षिणां रज्जुं बध्नन्ति ।^{१४} । दक्षिणेनोत्तरां प्रेङ्खन्म्यूणामुत्तरां रज्जुं बध्नन्ति ।^{१५} । तत्सं-
वाध्य प्रास्यति यथा प्रादेशमात्रेणोपरि भूमेः स्यात् ।^{१६} । तदध-
स्तात्कुत्रैः प्राचीनायैस्वोदीचीनायैश्चाभ्युपोहति ।^{१७} । तदभिनिवीर्यं
पर्यृषति यथा न व्यथेत ।^{१८} । तत्संवाध्योत्तरस्यां प्रेङ्खन्म्यूणाया-
मपाश्रयति ।^{१९} । तच्छस्ते मरुत्वतीये यथास्थानं स्थापयेत् ।^{२०} । ॥ १० ॥

अथाध्वर्युर्माहेन्द्रं षष्टं गृहीत्वैति । १ । अग्रेण हेतुर्धिष्यं
प्राहुपविशति । २ । तं हेताहाध्वर्यं उप नु रमेति । ३ । स उत्तरे-
णोत्तरां प्रेङ्खन्म्यूणामुत्तरेणाध्वर्यं प्राहुपनिष्क्रम्य पूर्वधा द्वाराग्नीध्रं
प्रपद्योत्तरेणाग्नीध्रीयं धिष्यं पर्येत्य पश्चात्प्राहुपविशति दक्षिणं जान्वाच्य
सुबेणाच्यस्याख्या उपहत्य जुहोति । ४ । ॥ ११ ॥

आयुष्मद्गायत्रं विश्वायू रथन्तरं सर्वायुर्दृष्टत्सामायुर्वामदेव्यमत्यायु-
र्यज्ञायज्ञीयं तेषामहमायुषायुष्मान्भूयासमस्यै प्राणः संचरति प्रजायै
हृदयाय कं सर्वा विनुद्य संदृश्यो मय्यस्तु ऋतः व्रतं स्वाहेति
प्रथमाम् । १ । दिवे स्वाहान्तरिक्षाय स्वाहा पृथिव्यै स्वाहेति
तिस्रः । २ । गवे स्वाहा वाचे स्वाहा वाचस्पतये स्वाहेत्यपरा-
स्तिस्रः । ३ ।

यदिदमिति हेतिहं दैव्यं सह उच्यते ।

तदयं यजामहे यदस्मभ्यमिति ब्रूवत् ॥

वाचो राजन्यजामहे वाचस्यते सहस्र मे ।

यो अक्षां अभिदासति ॥

स्वाहेत्यष्टमीं ऊत्वा ^४ यथायतनं सुवं निधाय ^५ यथाप्रपन्नमुप-
निक्रम्यायेण सद उत्तरेण सुतिं प्राङ् तिष्ठन्परिमादाञ्जपाञ्जपति
। ४ । वागाद्युर्विश्राद्युर्विश्रमायुरेवेवा ह्योन्द्रोपेहि विश्वथ विदा मघ-
वन्विदा इति । ५ । अथाचैव तिष्ठन्नग्निं यथाङ्गमुपतिष्ठते । ६ । ॥ १२ ॥

नमस्ते गायत्राय यत्ते क्षिरो यत्ते पुर इति पूर्वार्धम् । १ ।
नमस्ते रथन्तराय यस्ते दक्षिणो बाह्वर्यस्ते दक्षिणः पञ्च इति
दक्षिणं पञ्चम् । २ । नमस्ते वृद्धते यस्ते उत्तरो बाह्वर्यस्त उत्तरः
पञ्च इत्युत्तरं पञ्चम् । ३ । नमस्ते वामदेव्याय यत्ते मध्यं यस्त
आत्मेति मध्यम् । ४ । नमस्ते यज्ञायज्ञीयाय यत्ते पुच्छं या प्रति-
ष्ठेति पुच्छम् । ५ । सन्निद्धस्त्वैवेतान्मागानुपतिष्ठेत यद्युत्तरवेदो भवति
। ६ । अथाचैव तिष्ठन्नग्निं यथाङ्गमुपतिष्ठते । ७ । आकाशं ब्रह्मास्यै
क्षुर्युरिति हैक आहुः । ८ । देशेन वेवेपतिष्ठते । ९ । सुधूर्वाभामासि
कोष्ठो राशिर्देवानां संसद्यथा तन्वा ब्रह्म जिवसि तवा मा जिव
तया मा जनय तवा मा पयहि ब्रह्मवर्चसमन्नाद्यं मयि त्विधिं धा
नमस्ते अस्तु मा मा हिंसीरिति । १० । अथ दक्षिणाष्टमविजति
। ११ । यज्ञात्प्रेङ्गं प्राङ्मुपविश्य तदन्तराभ्याननुसृजन्वाग्यत आस्त
आधिसर्षपात् । १२ । ॥ १३ ॥

स पुरस्तादेव ऋन्देगेभ्यः शीर्ष्यास्तृचान्निगादयेत् । १ । स
पुरस्तादेवाध्वर्युणा संवादयेत् । २ । द्वादशकत्वस्त्र्यशींशसे प्रत्या-
गृणीतादिहृतमभ्यागं च पदानुपङ्गीय संश्रित्याम्यविहृतं त्वं प्रत्या-

मृणीतादिति । ३ । अथ प्रस्रोतारमाह सप्तसु स्तोत्रियासु परि-
 श्रिष्टासु नः प्रभूतान्तावद्दीदं जयमिति । ४ । अथाध्वर्युः स्तोत्र-
 सुपाकरोति । ५ । यच्चैवोद्गातासन्दौमधिरोहत्यथ प्रस्रोताप्रतिहर्तारौ
 हृत्स्वावधिसर्पतः । ६ । उपगातारश्च । ७ । उद्गातैव प्रथमो वीणां
 प्रवादयति । ८ । तं पत्न्यो ऽनु प्रवादयन्ति । ९ । आप्नन्ति दुन्दुभीन्
 । १० । आहन्ति भूमिदुन्दुभिम् । ११ । कुर्वन्ति घोषं घोषकृतः
 । १२ । अथ पूर्णकुम्भा अपो बिभ्रत्यो मार्जालौघं परियन्ति । १३ ।
 है महार् इदं मध्विदं मध्वित्येतां वाचं वदन्ति । १४ । अप्रदक्षिणं
 चिः । १५ । प्रसलवि तृष्णीं तत ऊर्ध्वम् । १६ । ॥ १४ ॥

अथैतमश्वरथं युञ्जन्ति । १ । अथेण दक्षिणं वेद्यंसम् । २ । तं
 मंनङ्क आतिष्ठति राजा वा राजमात्रो वा धनुस्त्र चींस्त्रेषूनादाय
 । ३ । सो ऽभितो वेदिं चिः प्रसलवि परिवर्तमान एतमाखणं
 विध्यति । ४ । तं न सपत्रेणातिविध्येत् । ५ । एवं द्वितीयमेवं तृती-
 यम् । ६ । तं प्राञ्चमुदक्षं अयन्ति । ७ । तं तत्रैव विसृजन्ति । ८ ।
 अथ प्रस्रोता सप्तसु स्तोत्रियासु परिश्रिष्टास्त्राहा वेलेति । ९ । अथ
 होता दक्षिणेन प्रादेशेन प्रेङ्गफलकं च भूमिं च संमृशञ्चपति सं
 महान्महत्या दधादिति । १० । अथोपरि प्रेङ्गफलके प्रादेशं निधाय
 जपति सं देवो दैव्या दधादिति । ११ । अथोपरि प्रेङ्गफलकात्प्रा-
 देशमात्रे प्रादेशं धारयञ्चपति सं ब्रह्म ब्राह्मणा दधादिति । १२ ।
 अथोपनिधाय प्रेङ्गफलकं चिरभ्यन्य चिरभ्यवानिति । १३ । ॥ १५ ॥

अथैतदुरसा संस्पृश दक्षिणं भागमात्मनो ऽतिहरञ्चप्रत्यर्को ऽसि
 वसवस्त्वा गायत्रेण ष्वन्दसारोहन्तु तानहमश्वारोहामि रात्र्यार्येति

११। अथोत्तरं भागमात्मनो ऽतिहरञ्चपति रुद्रास्त्वा चैष्टुभेन
 च्छन्दसारोहन्तु तानहमन्वारोहामि स्वाराज्यायेति । २। अथ दक्षिणं
 भागमात्मनो ऽतिहरञ्चपत्यादित्यास्त्वा जागतेन च्छन्दसारोहन्तु
 तानहमन्वारोहामि सास्त्राज्यायेति । ३। अथोत्तरं भागमात्मनो
 ऽतिहरञ्चपति विश्वे त्वा देवा आनुष्टुभेन च्छन्दसारोहन्तु तानह-
 मन्वारोहामि कामप्रायेति । ४। अथ समधिसृष्ट्य प्राञ्चौ पादा
 उपावह्य भूमौ प्रतिष्ठापयति । ५। अथ चिरभ्यन्य चिरभ्यवानिति
 । ६। अथोपरि प्रेङ्खफलके दक्षिणोत्तरिणसुपस्थं कृत्वा दक्षिणेन
 प्रादेशेन पश्चात्प्रेङ्खफलकसुपस्थं प्रति प्रजापतिष्टारोहत्वा वायुः प्रेङ्ख-
 यत्विति । ७। अथ चिरभ्यन्य चिरभ्यवानिति । ८। अथ प्राञ्चौ पाणी
 परिगृह्य जपति । ९। ॥ १६ ॥

सं वाक् प्राणेन समहं प्राणेन सं चक्षुर्मनसा समहं मनसा सं
 प्रजापतिः पशुभिः समहं पशुभिः सुपर्णे ऽसि गृह्णाम्नाग्नेमां वाचं
 वदियामि बज्रं करिष्यन्तीं बज्रं करिष्यन्वहोर्भूयः स्वर्गमिष्यन्तीं
 स्वर्गमिष्यन्ति । १। अथ चिरभ्यन्य चिरभ्यवानिति । २। स विसृष्ट-
 वाङ् मत्सरं विनिनीषमाण आस्त आ स्तोत्रस्य प्रवदनात् । ३।
 यत्रैव होता प्रेङ्खमधिरोहति तत्सर्वं सगृहपतिका वृषीरधिसर्पन्ति
 । ४। उत्तमायां स्तोत्रियायां परिशिष्टायां मवदण्ति दुन्दुभीन्
 । ५। अवदण्ति भूमिदुन्दुभिम् । ६। उपरमन्ति घोषं घोषकृतः
 । ७। अथ पूर्णकुम्भा अपो बिभ्रत्यो मार्जालीयं परियन्ति । ८।
 मार्जालीये ताः कलशानवनिनीयोपनिधाय यथैतमुत्सृज्यन्ते । ९।
 एषेति प्राह । १०। प्रोक्ते होता वाचं यच्छत्यानुवषट्कारात्

। ११ । उप प्रतिहारमाहावे ऽनुरमति । १२ । प्रतिहत आह्वयते
 । १३ । अध्वर्यो शोभावे ३ इत्युच्चैराह्वय यथास्य वाक् सर्वा अन्या
 वाचो ऽतिवदेत् । १४ । उच्चैराह्वय चिरुपांशु द्विहृत्योपांशु तृष्णी-
 शंसं । तस्यातस्तस्यातः । १५ । ॥ १७ ॥

इति शाङ्खायनश्रौतसूत्रे सप्तदशोऽध्यायः समाप्तः ।

ओम् ।

उच्चैराह्वय चिरुपांशु हिंक्रत्य । १ । ब्रह्म जज्ञानं प्रथमं पुर
स्तादियं पित्रे राक्ष्त्र्यये विश्वे देवा मम प्रण्वन्तु यज्ञिया इत्ये-
तास्तिष्ठ चक्षुस्त्रणींशंसस्ता उपांश्चप्रणवन्पक्वः । २ । अथात्मने
वाचमुत्सृजति । ३ । तदिदाम भुवनेषु ज्येष्ठमिति स्तोत्रियस्तुचः । ४ ।
तदेतन्नवर्चम् । ५ । वनेन वा यो न्यधायि चाकन्नित्यष्टौ । ६ । ब्राह्मणा
ब्राह्मो अरुणः सुपर्ण इति त्वचम् । ७ । यो अदधाज्जरोतिषि ज्योति-
रन्तर्महत्तन्नाम गुह्यं पुरुस्तृगिदं त एकं पर ऊ त एकमिति तिस्र
एकपातिन्यः । ८ । तास्तयोविंशतिः । ९ । चिःशस्तया प्रथमया सह
पञ्चविंशतिः । १० । स एष आत्मा पञ्चविंशः । ११ । तं नदेनो-
पसृष्टं शंसति । १२ । नदं व ओदतीनामिति । १३ । त्रैष्टुभानि
पूर्वाणि पदानि नदस्योत्तराणि । १४ । प्रथमेन त्रैष्टुभेन पदेन
प्रथमं नदस्य पदमुपसंधायावस्यति । १५ । द्वितीयेन त्रैष्टुभेन द्वितीयं
संधाय प्रणौति । १६ । तृतीयेन त्रैष्टुभेन तृतीयं संधायावस्यति
। १७ । चतुर्थेन त्रैष्टुभेन चतुर्थं संधाय प्रणौति । १८ । एवं विहृतां
प्रथमां चिः शंसति । १९ । पराचौरुत्तराः । २० । एवं विहृता
एव या तृतीया सूक्तस्य तस्या उत्तरमर्धर्चमुत्सृजति नदस्य चोत्त-
रम् । २१ । तौ पुरस्ताद्विपदानां शंसति । २२ । आत्मानं शस्त्राय
सूददोहसं शंसति । ता अस्य सूददोहस इति तामर्धर्चशः । २३ । ॥ १ ॥

अथैतानि शीर्षणानि त्वचानि शंसति । १ । इन्द्रमिन्द्रायिन
इन्द्रेण सं हीन्द्रो दधीच उत्तिष्ठन्नोजसा महेद्देदमि शुतामघमुदु
त्यं जातवेदसमित्येतेषां त्वचानां येषु सामगाः सुवीरंस्तानि शंसेत्
। २ । उदु त्यं जातवेदसमित्येतस्मिन्नु हैके नवर्चे स्तुवते । ३ । ते
यदि तथा कुर्युरे^४तदेव शंसेत् । ४ । उदु त्यं जातवेदसमित्येतस्यो
हैके प्रथमे त्वचे स्तुवते । ५ । ते यदि तथा कुर्युरि^७तरेषां ये
कामयेत ते उपाहरेत् । ६ । तान्यर्धर्चशः शस्त्वाथ सूददोहसम्
। ७ । ॥ २ ॥

अथैतं यैवं त्वचं शंसति । १ ।

यस्येदमोज आरुजस्तुजो यजो वल्लं सहः ।

इन्द्रस्य रन्त्यं वृहत् ॥

अनाष्टुष्टं विपन्त्यथा नाष्टुष आदर्धर्चया ।

ष्टुषाणं ष्षितं श्रवः ॥

स नो ददातु तं रयिं पुरु पिशङ्गसंदृशम् ।

इन्द्रस्यतिस्तवस्तमो जनेषु ॥

इति । २ । तमर्धर्चशः शस्त्वाथ सूददोहसम् । ३ । ॥ ३ ॥

उरुं नो लोकमनु नेषि विद्वानित्यक्षा । १ । तां पक्कः शस्त्वाथ
सूददोहसम् । २ । अथ रथन्तरस्य स्तोत्रियं पुनरादायं ककुप्कारमथ
सूददोहसम् । ३ । अथ रथन्तरस्यानुरूपं पुनरादायं ककुप्कारमथ
सूददोहसम् । ४ । अथ धार्यां पक्कः शस्त्वाथ सूददोहसम् । ५ ।
अथ राथन्तरं प्रगाथमर्धर्चशः शस्त्वाथ सूददोहसम् । ६ । य एक
दद्वध्यर्धर्चणीनामिति सूक्तं तत्पक्कस्तस्य द्वितीयाभुदृत्य विशो

ह्यन्यो अरिरा जगामेति धैतस्य द्वितीया तामिह द्वितीयां करोति
सूक्तं शस्त्राय सूददोहसम् । ७ । तमिन्द्रं जोहवीमि मघवानमुग्र-
मिति प्रहस्तकस्तृचः । ८ । तं पच्छः शस्त्राय सूददोहसम् । ९ । ॥ ४ ॥

स सूर्ये जनयङ्मोतिरिन्द्रो ऽया धिया तरणिरङ्गिरस्वान् ।

चक्षतेन शुष्मी हवमानो अर्कैरभि स्युध उखो वेदिं ततर्द ॥

इत्यचा । १ । तां पच्छः शस्त्राय सूददोहसम् । २ । अथ बृहतः
सोचियं पुनरादायं ककुप्कारमथ सूददोहसम् । ३ । अथ बृहतो
जुक्षुपं पुनरादायं ककुप्कारमथ सूददोहसम् । ४ । नाच धाव्या
भवति । ५ । अथ बार्हतं प्रगाथमर्धर्चशः शस्त्राय सूददोहसम्
। ६ । विश्वो ह्यन्यो अरिरा जगामेति सूक्तं तत्पच्छस्तस्य द्वितीया-
मुद्धृत्य च एक इद्धव्यस्पर्षणीनामिति धैतस्य द्वितीया तामिह
द्वितीयां करोति । ७ । सूक्तं शस्त्राय सूददोहसम् । ८ । विश्वाः
वृतना अभिभूतरं नरमिति प्रहस्तकस्तृचः । ९ । तस्य पच्छः प्रथमां
शंसत्यर्धर्चश उक्तरि । १० । प्रहस्तकं शस्त्राय सूददोहसम् । ११ । ॥ ५ ॥

अथैतानि चतुरत्तराणि दृक्षानि शंसति । १ । इन्द्राय मदने
सुतमिन्द्रं वचाय हन्तवे गायन्ति त्वा गायचिणो न त्वा बृहन्तो
अद्रय इति चत्वारि दृक्षानि । २ । तान्यर्धर्चशः । ३ । इत्या हि
शोम इन्द्र इति पाङ्क्तं दृक्षं तत्पङ्क्तिशंसम् । ४ । सं च त्वे जग्मु-
र्गिर इन्द्र पूर्वोरादङ्गिराः प्रथमं दधिरे वय इति चैष्टुभजागते
दृक्षे । ५ । ते पच्छः शस्त्राय सूददोहसम् । ६ । ॥ ६ ॥

अथैता अशौतौः शंसति । १ । मह्यं इन्द्रो य ओजसेत्येतया
गायत्रीमशौतिं प्रतिपद्यते । २ । तानि पञ्चदश दृक्षानि । ३ । इन्द्र

इत्सोमपा एक इत्यष्टौ । ४ । एवेदेश तुविकूर्मिरिति चीणि । ५ ।
 आ घा ये अग्निमिन्धत इति चतुर्दश । ६ । तानि चत्वारिंशत्तृचानि
 । ७ । तत्पूर्वं कपलम् । ८ । अथोत्तरम् । ९ । प्र कृतान्यृजीषिण इति
 दश दृचानि । १० । अपादु शिप्रन्धस इति पञ्च । ११ । आ ला
 विशन्विन्दव इति चत्वारि । १२ । यदद्य कश्च वज्रहन्ति पञ्च । १३ ।
 पत्नीवन्तः सुता इम इति चत्वारि । १४ । इदं ह्यन्वो जसोत्तिष्ठन्नो-
 जसा सहाभि प्र गोपतिमिति चीणि दृचानि । १५ । तेषां यत्पुर-
 स्तात्कृतं स्तात्तदुद्धरेत् । १६ । यद्यु वै न कुर्युर्देव हरेत् । १७ ।
 य आनयत्परावत इति दश दृचानि । १८ । तानि चत्वारिंश-
 त्तृचानि । १९ । तदुत्तरं कपलम् । २० । अथ सूददोद्वाः । २१ । ॥ ७ ॥

या इन्द्र भुज आभर इत्येतया बार्हतीमश्रीतिं प्रतिपद्यते । १ ।
 ता नव प्रत्यक्षदृष्ट्यः । २ । विश्वे त इन्द्र वीर्यमिति तिस्रः । ३ ।
 तं घेमित्या नमस्विन इति द्वे । ४ । न सीमदेव आपदिति षट्
 । ५ । ता विंशतिः प्रत्यक्षदृष्ट्यः । ६ । अथ प्रगाथाः । ७ । यः
 सचाहा विचर्षणिरिति चत्वारः । ८ । मो पु ला वाघतश्चनेति
 चत्वार उद्धृत्य द्विपदाम् । ९ । उदिन्वस्व रिच्यत इति पञ्च । १० ।
 अभी षतस्तदा भर मा चिदन्यदि शंसते मा उ ला पुरुवसो
 तत्त्वा यामि सुवीर्यं युष्मा हि वज्रहन्तमेति दौदौ । ११ । यदिन्द्र
 प्रागपागुदगिति सप्त । १२ । आ वृषस्व पुरुवसो इति द्वौ । १३ ।
 अविप्रो वा यदविधदिति पञ्च । १४ । यः शक्रो मृक्षो अश्व इति
 षट् । १५ । तेषां चीनादत्ते । १६ । ते चत्वारिंशत्प्रगाथाः । १७ । ॥ ८ ॥
 अथ प्रत्यक्षदृष्टीः शंसति । १ । मष्टे चन तामद्रिव इति

पञ्चविंशतिः । २ । तासां विंशतिं श्रस्त्राथ स्रददोहसम् । ३ । नि
गव्यतेति निविद्वानीया । ४ । तां पच्छः श्रस्त्राङ्गय निविदं दधाति
। ५ । तां पच्छो व्यवधादं श्रस्त्रा समसृक्ताम् । ६ । उत्तमेन पदेन
प्रणुत्य स जातेभिरिति निविदा शंसति । ७ । तां पच्छः श्रस्त्राथ
स्रददोहसम् । ८ । ॥ ८ ॥

अथ प्रत्यक्षदृष्टीः शंसति । १ । याः पञ्चविंशतेः परिशिष्टा-
स्ताभिः प्रतिपद्यते । २ । वयं च त्वा सुतावन्त इति पञ्चदश । ३ ।
ता विंशतिः प्रत्यक्षदृष्टयः । ४ । अथ प्रगाथाः । ५ । ये षष्ठां चयः
परिशिष्टास्तैः प्रतिपद्यते । ६ । यो राजा चर्षणीनामिति चयः
। ७ । तं वो दसमृतीषहमित्येकः । ८ । आ नो विश्वास इव
इति चयः । ९ । त्वामिदा ह्यो नर इति चत्वारः । १० । अथ
वालखिल्यानां सूक्तानि षट् । ११ । तेषां द्वौ प्रगाथा उत्सृजती-
न्द्रनिहवं च वैश्वदेवं वा नो विश्वे सजोषस इति । १२ । ते चत्वारि-
रिंशत्प्रगाथाः । १३ । ॥ १० ॥

अथ प्रत्यक्षदृष्टीः शंसति । १ । मत्स्यपायि ते महेऽस्माश्वा
इदन्वयो बलं धेहि तनूषु नो युजानो हरिता रथे तवेदिन्द्राह-
माश्रसामासु पक्कमैरय इयं या नीच्यकिंणी प्र ते रथं मिथूकत-
मन्तर्यच्छ जिघांसतस्त्वं विश्वस्य जगत इति दशैकपातिन्यः । २ ।
अयं ते अस्तु हर्यत आ मद्भैरिन्द्र हरिभिरिति सूक्ते । ३ । ते
अर्धर्चशः श्रस्त्राथ स्रददोहसम् । ४ । ॥ ११ ॥

इन्द्रः सुतेषु सोमेष्वित्येतथौष्णिहीमशीतिं प्रतिपद्यते । १ । तान्ये-
कादश दद्यानि । २ । च इन्द्र सोमपातम इत्येकादश तेषामेक-

सुसृजतीन्द्रं वचाय इन्तव इति । ३ । तम्बभि प्र गायतेति चत्वारि
 १४ । सखाय आ त्रिषामहीति नव । ५ । य एक इद्विदयत आ
 घाह्यद्रिभिः सुतमिति द्वे दृषे । ६ । तानि षट्त्रिंशत्तृचानि
 १७ । ॥ १२ ॥

अथ चतुःशतं गायत्रीः शंसति । १ । नक्रिरिन्द्र त्वदुत्तर इति
 षट् । २ । दिवश्चिद्वा दुहितरमिति चतुर्दश । ३ । आ त्व न इन्द्र
 वृषहस्त्रित्येकविंशतिः । ४ । आ व इन्द्रं क्रिविं यथा यद्विन्द्राहं यथा
 त्वमिति पञ्चदशर्षे । ५ । प्र सम्राजं चर्षणीनामुत्ता मन्दन्तु स्तोमा
 इति द्वादशर्षे । ६ । आ प्र द्रव परावत इति नव । ७ । इति चतुः-
 शतं गायत्रीः । ८ । वयसु त्वामपूर्व्येत्यष्टौ काकुभाः प्रगाथाः । ९ ।
 इन्द्रास्य साम गायतेति सर्वम् । १० । तदर्धर्षणः श्रस्त्राय सुददो-
 हसम् । ११ । ॥ १३ ॥

अथैतं ब्रह्ममर्धर्षणः शंसति । १ । त्वावतः पुरुवयो इति । २ ।
 तस्य सप्तदशी जगती तां पञ्चः । ३ । अथैकविंशी द्वाविंशी चतु-
 विंशी च पङ्क्त्यस्ताः पङ्क्तिर्षणम् । ४ । शतं दासे बलूय इति पञ्च-
 यदा तस्यै चीणि पदानि समस्त्यस्वस्येद्वाभ्यां प्रणुयात् । ५ । त्रयो-
 दशी च त्रिंशत्तमी च द्विपदे ते पञ्चः श्रस्त्राय सुददोहसम् । ६ ।
 अथैतौ विहतावर्धर्षावच सुददोहसम् । ७ । सा तत एवोत्सृज्यते
 । ८ । अथ चतुर्विंशतिकृत्वः श्रस्त्रा भवति । ९ । ॥ १४ ॥

अथैता द्विपदाः शंसति । १ । इमा तु कं सुवना भीषधामेति
 पञ्च । २ । आ याहि वनसा सहेति चतस्रः । ३ । एष ब्रह्मा य
 ऋत्विज इति तिस्रः । ४ ।

प्र व इन्द्राय वचहन्तमाय विप्रा गाथं गायत वज्रजोषति ।

अर्चन्त्यकं मरुतः स्वर्का आ सोभति श्रुतो युवा स इन्द्रः ।

उपप्रचे मधुमति चिचन्तः पुष्येभ रथिं धौमहे त इन्द्र ।

विश्वतोदावन्विश्वतो न आ भर थं त्वा अविष्टमीमहे ।

स सुप्रसीती नृतमः खरालसि मंहिष्ठो वाजसातये ।

लं हि राधस्यत एक ईशिषे सनादमृक्त ओजसा ।

इति षट् । ५ । आ धूर्वस्यै वज्रमेको ऽया वाजं देवहितं सनेमेति

। ६ । ता एकविंशतिर्द्विपदास्ताः पञ्चः । ७ । ॥ १५ ॥

अथैतदैन्द्राग्रं सूक्तं गायत्रीशंसं शंसतीन्द्राग्रौ युवं सु न इति

। १ । तस्य द्वितीया सप्तपदा तस्या अनुष्टुभं पूर्वां करोति शंसं

गायत्रीसुत्तराम् । २ । चिट्टुबुत्तमा तां पञ्चः । ३ । ॥ १६ ॥

अथैतदावपनं शंसति । १ । तुभ्येदमिन्द्र परि पिष्यते मधिक्येका

। २ । विश्वजिते धनजिते खर्जित इति षट् । ३ । ताः पञ्चः । ४ ।

खादोरित्या विषूवत इति पाङ्क्तं त्वचं तत्पङ्क्तिशंसम् । ५ । प्र वेष्ट

महे मंहिष्ठे भरध्वमिति वैराजं त्वचं तदर्धर्चशः । ६ । प्रत्यस्यै

पिपीषत इत्यानुष्टुभं त्वचं तदर्धर्चशः । ७ । ॥ १७ ॥

अथैतमानुष्टुभं समान्नाथं शंसति । १ । एहि सोमां अभि

खरेति नव । २ । इन्द्रं विश्वा अवीष्टधन्वित्यष्टौ । ३ । असावि सोम

इन्द्र त इति षट् । आ नखे गन्तु मत्सर इति चतस्रः । ४ । मस्ति

नो वस्यइष्टय इति पञ्च । ५ । यस्ते साधिष्ठो ऽवस इति सप्त । ६ ।

उरोष्ट इन्द्र राधस इति द्वे । ७ । यदिन्द्र चित्र मेहनेति चतस्रः

। ८ । सो रथिवो रथितम इति षट् । ९ । एन्द्र याहि हरिभिरिति

पञ्चदश । १० । स प्रज्ञया कविवृध इति दृषम् ११ । यज्जायया
अपूर्व्येति दे । १२ । आ त्वा गिरो रथीरिवेति सर्वम् । १३ । आस
इत्या महां असीति सर्वम् । १४ । तदर्धर्चशः । १५ । ॥ १८ ॥

अथेतं चिष्टपूतं शंसति । १ । हैरण्यस्तूपीयं च । २ । यात-
जतीयं च । ३ । सजनीयं च । ४ । अध्वर्यवो भरतेन्द्राय सोम-
मिति च । ५ । आ याज्ञर्वाङ्मुप वन्धुरेष्टा युधस्य ते वृषभस्य
स्वराज इति सूक्ते । ६ । नृणां तु त्वं नृतमं गौर्भिरुक्थैरिति दृषम्
। ७ । आ सत्यो यातु मघवां ऋजीवीति सर्वम् । ८ । योनिष्ट
इन्द्र सद्ने अकार्यदु ब्रह्माणीति सूक्ते । ९ । तच्च पुरस्तादुदुब्रह्मी-
यस्य पदानुषङ्गाञ्छंसति यो व्यतीरफाणयदित्येतस्मिंस्तृप्ते प्रथमाया
अर्धर्चमुक्त्वोपरमति । १० । ॥ १९ ॥

अथ प्रथमायै तृतीयेन पदेन द्वितीयायै प्रथमं पदमुपसंधाय
प्रणौति । १ । अथ प्रथमाया उत्तमेन पदेन द्वितीयायै द्वितीयं
पदमुपसंधायावस्यति । २ । अथ द्वितीयायै तृतीयेन पदेनोत्त-
मायै प्रथमं पदमुपसंधाय प्रणौति । ३ । अथ द्वितीयाया उत्तमेन
पदेनोत्तमायै द्वितीयं पदमुपसंधायावस्यति । ४ । अथार्धर्चशः
परिशिष्टस्तेन प्रणौति । ५ । अथो उदुब्रह्मीयस्योत्तमां परिशिष्ट्याह-
यते । ६ । त्रिःशस्तया परिदधाति । ७ । परिधायोक्थत्रीयं जपत्यैका-
हिकं पूर्वं माहाव्रतिकमुत्तरं महदसि यशो ऽसि भर्गो ऽसि भोगो
ऽसि भुञ्जदसि मम भोगाय भवेति । ८ । ॥ २० ॥

तदेतत्सृक्स्तथायां सृददोहसि यावच्छस्त्रमुपसर्जन्यां संख्याय-
मानायामृते तृष्णींशं दृहतीसहस्रं संपद्यते । १ । त्रिरेवाहयते

१२। स्तोत्रिये निविदे परिधानीयायै । ३। समानौ याज्या । ४।
 अननुवषट्कृत एव प्रेङ्खं अग्नन्ति । ५। सयहमेवायन्तं प्राङ्मुपावरो-
 हति । ६। प्रत्यक् प्रेङ्खफलकमपोहति । ७। परासृग्न्याहं जपति
 यमिमं प्रजयं प्राजैषं तमन्वसानीति । ८। अध्वर्य उपहवमिष्ट्वा
 भक्षयत्योजसे त्वेति । ९। वैश्वकर्मणो ऽतिग्राह्यः । १०। तस्य भक्ष
 उप मा यन्तु मज्जयः सनीला उप मा जक्षुरूप मा मनौषा प्रि-
 यामहं त्वं पश्यमानो मयि रमो देवानामोजसे त्वेति । ११। अथ
 समसान्भक्षयन्ति देवो ऽसि नराशंस इति । १२। कुत्रं माध्यन्दिनं
 सवनम् । १३। ॥ २१ ॥

अथातस्तृतीयसवनम् । १। तत्सवितुर्दृणीमहे ऽद्या नो देव सवित-
 रिति तच्चौ प्रतिपदनुचरौ वैश्वदेवस्य । २। एष एव नित्य एका-
 हातानः । ३। तद्देवस्य सवितुर्वायं महदिति सावित्रम् । ४। ते हि
 द्यावापृथिवी विश्वशंभुवेति द्यावापृथिवीयम् । ५। किमु श्रेष्ठः किं
 यविष्ठो न आजंगन्तित्यार्भवम् । ६। अस्य वामस्य पलितस्य होतु-
 रिति सलिलं वैश्वदेवं तस्याः समुद्रा अधि वि चरन्ति समानमेत-
 दुदकमित्येते अर्धर्चशः शंसति पञ्च इतराः । ७। तच्छस्त्रानो-
 भद्रीये निविदं दधाति । ८। पञ्चजनीया परिधानीया । ९। इति
 स्वा उ वैश्वदेवम् । १०। ॥ २२ ॥

अथात आग्निमास्यम् । १। वैश्वानराय पृथुपाजसे विप इति
 वैश्वानरीयम् । २। प्रयज्यवो मरुतो भाजदृष्टय इति मास्यम्
 । ३। ते यदि यज्ञायज्ञीयमग्निष्टोमसाम कुर्युस्त^४स्तोत्रौ स्तोत्रिया-
 नुरूपौ । ४। तयोर्दिष्टं शस्त्रम् । ५। यद्यु वा इला^६दमग्ने तव अवे^७

वच इति श्लोचियकृषो ऽत एवोत्तरः सूक्तानुरूपः ।^८ यद्यु सर्व-
स्मिन् पक्षे स्तुवीरन्नाग्निं न स्तुवृक्तिभिरित्येतस्य वचनुरूपं कुर्वीत
।^९ अर्धचक्रः शस्तम् ।^{१०} यद्यु वा अतिच्छन्दःसु कुर्युरग्निं
होतारं मन्ये दास्यन्तमिति श्लोचियकृषो ऽत एवोत्तरः सूक्तानुरूपः
।^{१२} या सप्तमी सूक्तस्य तां द्वितीयां करोति सो ऽनुरूपः ।^{१३}
अथ जायत मनुषो धरीमणीति वा श्लोचियकृषो ऽत एवोत्तरः
सूक्तानुरूपः ।^{१४} विषतुरं शस्तम् ।^{१५} नाच यज्ञायज्ञीयस्य
श्लोनिमनुश्वेत् ।^{१६} वक्षित्या तदपुषे धायि दर्शतमिति जातवेद-
सीयम् ।^{१७} इत्याग्निमावृतसूक्तानि ।^{१८} इत्येतस्याहुः सूक्तानि
।^{१९} तदग्निष्टोमः संतिष्ठते ।^{२०} वसन्त्येतां रात्रीम् ।^{२१} ॥ २३ ॥

अथ प्रातर्दयनीयमतिरात्रमुपयन्ति । १ । य एवासौ प्रायश्चीयः
स हृदयनीयः । २ । तत्र सर्वाभ्यर्चयन्संवाध प्रैथति मैत्रावरुणः
। ३ । ते प्रथममासं दीक्षितवसनानि वा वसते । ४ । तानि नव-
रात्राय निदधति । ५ । उत्तमाय च मासाय । ६ । अथेतराग्ना-
सानिनानि वार्द्रवसनानि वा वसते । ७ । तस्मिन्दि संस्थित कर्माणि
क्रियन्ते । ८ । न परस्मा अहो वसतीवरीर्महन्ति । ९ । नातिप्रै-
षमाच । १० । जुहति समिष्टयजुषि । ११ । यन्त्यवश्वधम् । १२ ।
क्रियते ऽवश्वधकर्म । १३ । ते यदि यज्ञागारैर्भोक्ष्यमाणा भवन्त्या-
दधत एव प्रह्वमिश्रम् । १४ । यद्यु धक्षन्तो ऽत्रैव स्यात् । १५ ।
प्रज्ञातो ऽवश्वधः । १६ । प्रज्ञातोदयनीया । १७ । प्रज्ञातानूबन्ध्या
। १८ । तस्मै वपायां संस्थितायां दक्षिणार्धापरार्धाद्देदेः किञ्चित्परि-
मित्य तस्मिन्नुपविश्य केद्व्यश्वश्रूणि वापयन्ति । १९ । सर्वाणि च

रोमाणि नखानि निहन्तयन्ते । २० । स्नानि । २१ । अलंकुर्वन्ति । २२ । उष्णीषाग्न्यर्थं स्रग्ध्या केशानां संजननात् । २३ । परिशेष-
मनूबन्ध्यायै संस्थापयन्ति । २४ । हृदयशूलान्ता संतिष्ठते । २५ ।
तस्यां संस्थितायां यथासंप्रकीर्णमग्नीन्समारोप्यन्तरेण चात्वालोत्करा
उपनिष्क्रामन्ति । २६ । उत्तरत उद्धृतावोक्षिते ऽग्न्यायतनानि
हत्वा ^{२८} गोमयेनोपलिप्य ^{२९} मथित्वाग्नीन्विहृत्य ^{३०} प्रणीताः प्रणीय
पूर्णाहुतीर्ज्ज्वा ^{३१} पृथग्दवसानीयाभिर्यजन्ते य आहिताग्नयो भवन्ति
। ३२ । अथ ये ऽनाहिताग्नयो गृहपतिमेव त उपासते । ३३ । स
काममेव पृष्ठशमनौयेन यजेत । ३४ । कामं न यजेत । ३५ । यदि
तु यजेतैत एवास्य सन्निष षट्विजः स्युः । ३६ । तेभ्यस्तदद्याद्यद्देयं
स्यात् । ३७ । अत्र संवत्सरः संतिष्ठते । ३८ । अथातो होत्राणामेव
मौमांसा । तस्यातस्तस्यातः । ३९ । ॥ २४ ॥

इति शाङ्खायनश्रौतसूत्रे ऽष्टादशो ऽध्यायः समाप्तः ॥

॥ इति शाङ्खायनश्रौतसूत्रं समाप्तम् ॥

I. MANUSCRIPTS OF THE TEXT.

I and II. Two MSS. belonging to the Bodleyan Library. Hall 3 (see Aufrecht, Catalogus 495A). Adhyāya I—VIII on 73 leaves. Adhy. IX—XVI on 85 leaves. 10 lines on each page. Samvat 1724. They are very correctly written in large and beautiful Devanāgarī characters, but not quite free from mistakes. (Marked with A.)

III and IV. Two MSS. belonging to the India Office Library. No. 1734. Adhyāya I—VIII. 108 leaves. Samvat 1730. No. 1712. Adhyāya IX—XVIII. 136 leaves. Samvat 1732. The second MS. is not very correct, especially in its last part (Adhyāya XVII—XVIII) full of errors of the copyist. (B.)

V and VI. Two MSS. of the Royal Library at Berlin. Orient. Quart 551 and 552. Adhyāya I—VIII. IX—XVI. 90 and 95 leaves. 7 resp. 9 lines on each page. Very good and on the whole trustworthy. They have both been corrected by different hands. In No. 551 leaf 67 is followed by leaf 78, but the text is complete. (C.)

VII and VIII. Two MSS. of the Royal Library at Berlin. Bound in one volume. Orient. fol. 632. Adh. I—VIII. 108 leaves. 7 lines on each page. Samvat 1735. Adh. IX—XVI. 136 leaves. 7 lines. Samvat 1736. Leaf 70. 71 of the first part are missing (69 ending with VI, 1, 26 अथवा, 72 beginning with VI, 4, 1 अथवा). Very correct and beautifully written. (D.)

IX. A MS. of the Royal Library at Berlin. Chambers 2 (see Weber, Verzeichniss der Sanskrithandschriften, page 23). 55 leaves. Contains Adh. IX. X. XI, and breaks off in the middle of XII, 26. (E.)

X. A MS. of the Deccan College Library. No. 91 of 1869-70, (see Gough, papers relating to the collection and preservation of the Records of Ancient Sanskrit Litt. page 67). Contains Adh. I—XVI. Samvat 1565. 1566. A very good MS., which has evidently been corrected by three different hands, one of which has sometimes been unsuccessful in its emendations. For the use of this MS. I am indebted to K. M. Chatfield, Esq., Director of Public Instruction, who at my request kindly sent it to me through Dr. Rost. (G.)

XI and XII. Two MSS. belonging to Queen's College, Benares. Adh. I—VIII. Samvat 1682. Adh. IX—XVI. Samvat 1642. In the second part the leaves 11—18 are missing, but the text is complete; leaf 10 ends with दध्नु ईति प्रातः च० (X, 7, 7), leaf 18 begins with रच इति शान्ते (X, 7, 4). Therefore we may suppose, that parts of different MSS. have been put together in order to make up for a deficiency. Notwithstanding it is a very good MS. (Bs.)

XIII. A MS. belonging to Professor Thibaut, Benares. Adh. I—VIII. Samvat 1567. Leaf 44 (IV, 16, 5—IV, 18, 5) is missing; leaves 48-52 are wrongly numbered, but contain the right text. (Th.)

For the use of the two last mentioned MSS. my thanks are due to Professor Thibaut, who made them over to me most liberally through the hands of Dr. Rost.

XIV. A copy of a Sanscrit MS. belonging to the Government collection in deposit with the Asiatic Society of Bengal. Number of Original 1247. Samvat 1762. Adh. XVII—XVIII. I owe the copy of this MS. to the kindness of Dr. Hoernle. (K.)

The above are the MSS., upon which the text of my edition has principally been based. Three more MSS. have been in my hands, but I have not considered it worth while to collate them. One belongs to the Royal Bavarian Court

and State Library. (See Haug, Verzeichniss No. 36). It contains the eighteen Adhyāyas, but is quite modern and so carelessly written, that its collation would have been a mere waste of time. (F.) Another MS. of the same library (Haug, Verzeichniss No. 33) contains Adh. I—VIII and breaks off abruptly with the word •भाजुः (VIII, 24). Undated, but apparently not older than two hundred years. I have collated Adh. I and III, but did not find anything which might have made further examination advisable. (H) The third MS. belongs to the Royal Library of Berlin. Chambers 4. After having looked through the first Adh. I did not think it necessary to continue its collation. (F.)

Besides these MSS. of the text I have sometimes made use of the readings, which are shown by Varadattasuta Ānartīya, the commentator on the Sāṅkhāyana Śrauta Sūtra. Of this work the following MSS. have been at my disposal :

I. A MS. belonging to Queen's College, Benares and kindly lent to me by Professor Thibaut. It consists of two parts; the first contains Adh. I—IV on 110, the second Adh. V—VIII on 79 leaves. Samvat 1652. It is very carelessly written and its various readings admit of doubt in most cases. (Comm. Ba.)

II. A MS. kindly lent to me by Professor Max Müller. Contains Adh. IX to XVI, 29 and breaks off in the beginning of XVI, 30. 160 leaves. In spite of its correct outward appearance it is so full of mistakes, that its various readings deserve but little notice. (Comm. MM.) Many of its leaves in the first Third have become so dark, that they can be read only with difficulty.

III. A MS. of the Royal Library at Berlin. Chambers 448. (See Weber, Verzeichniss, page 27.) Adh. I—VIII. Very well written and, although not without errors, much more trustworthy than I. (Comm. Ch.)

IV. A MS. of the Royal Library at Berlin. Chambers 646 + 449a in one volume. This MS. consists, according to my opinion, of about four or *more* different scanty manuscripts, which have been put together as supplementary parts of one and the same work. Differing from what Professor Weber remarks I believe the following to be written by the same hand :

first hand : leaf 1—148. 193—198.

second hand : leaf 149. 150 (four lines only)—151. 207 ff. (P)

third hand : leaf 152—163.

fourth hand : leaf 164—171. 172—192.

These are the four different handwritings, which I think must at least be recognised. To the fragmentary state of the single parts of this MS. points also the remark, which is written on the margin of leaf 172a शाङ्खायनसूत्राणां बुद्धि-पात्राणि कतिचनानि ! (Comm. Ch.)

As to the mutual relationship of this MS. and Comm. MM. I may remark, that the original, from which the different parts of the last mentioned volume have been copied, seems to have been the source also of Comm. MM. This may be inferred from some mistakes to be found in Comm. Ch. and in Comm. MM. and from the fact, that the commentary on XIV, 51, 3 resp. 6 to 52, 3 and on XV, 1-2-3 is missing in both. Only in one point I have noticed a greater discrepancy between them. The commentary on XV, 12-13 as given in Comm. MM. is different from that, which is exhibited in Comm. Ch. viz :

Comm. MM.

XV, 13, 1 *Sūtra* : सच्च सोमैः क्रौण्णि दशपेयस्य [च] ।

Comm. द्वौ सोमौ क्रौण्णि । नैकस्य क्रौतस्य विभागे यथान्यत्र । दशपेयस्य विभागे यथान्यत्र । दशपेयस्य चाभिषेचनीयस्य चेति शब्दात् ।

Sūtra : तन्त्रमातिथ्यापर्यन्तम् ।

Comm. सोमक्रयणी याव्या सङ्गच्छता । उभयोरपि दुर्बलम्
तन्त्रम्

Sūtra : कर्ध्वं चावभ्यात्

Comm. यजेत.

Comm. Ch.

Sūtra : सङ्ग सोमो ज्ञीयन्ति ।

Comm. एककालं सोमो ज्ञीयन्ति ।

Sūtra : दृश्येयस्य च तन्त्रमातिथ्यापर्यन्तमूर्ध्वं चावभ्यात् ।

Comm. उभयोरेकमेव ।

Supposing, that these discrepancies are not caused by the bad state of one of the MSS., I am inclined to think, that Comm. MM. contains the genuine Comm. of Varadatta-(suta), as it is written by one and the same hand and betrays in spite of its numerous mistakes, a more homogeneous character than Comm. Ch., which is, as we have seen above, a mere collection of MSS.

V. A MS. belonging to the Royal Library at Berlin. Chambers 449b. See Weber, Verzeichniss 28; 6 leaves; written by two different hands. It contains the Comm. from XIV, 84, 4 to XV, 3, 15, which is missing in II and IV. (Comm. Ch.)

VI. A MS. belonging to the Royal Library at Berlin. Chambers 450. Contains the comm. of an unnamed author on Adh. XVII and XVIII. It is a good manuscript and has often proved useful in settling the *Sūtra* text (Comm. Ch.)

Such have been the materials, which have been placed at my disposal for an edition of the commentary. Considering the faultiness of some and deficiencies of others I thought it better, instead of giving the commentary immediately after the *Sūtra*, to which it belongs, to postpone its edition, until further materials should be brought to light. All efforts made in this respect, have, however, as yet been unsuccessful

and it was not before Professor Peterson's important discoveries made in the Royal Library at Alwar, that I heard of other copies of this book. Whether they will become accessible to me, I cannot say, but hope for the sake of those, who wish to study this Śrauta Sūtra and stand in need of a guide through the great difficulties, with which its study is beset, that they will at least become procurable for copying and provide me with better readings for the edition of extracts which I propose to give of this if not excellent yet almost indispensable commentary.

ADHYAYA I.

- 1, 7 A B D F G (orig.) Th H, and Comm. प्राचीनापवीती; C (orig.) प्राचीनावीती; Bs (somewhat defective in the beginning, the missing passage being replaced by sec. h.) प्राचीवीती; corr. in प्राचीनावीती; corr. again in प्राचीनापवीती.
- 1, 12 H F उपचारः
- 1, 13 C प्राङ्गानि.
- 1, 15 all MSS. आसीनन्यायं, which is probably a mistake arising from a mere phonetic spelling. Comm. आसीन उपविष्टः। आचमन् उक्तः*। बाहुचं बहुचाम्नायीकम्। तदुपविष्टेन कर्तव्यम्। Nārāyaṇa's Paddhati: आसीन उपविष्ट ऋग्वेदविरितं कुर्यात्. cf. Comm. on 1, 3, 3: आसीनन्यायता।
- 1, 30 all MSS. with exception of C D संस्कारन्यायता. Comm. समित्येकीभवमाचष्टे। स्वारः स्वनम्। एकं स्वनं मन्द्रादि कार्यम् etc. Nārāyaṇa's Paddhati संस्कार उदात्तानुदात्तस्वरितप्राचयानां सम्यगेकीकृत्य शब्दानामुच्चारणं कर्तव्यम्।
- 2, 4 A B C H आश्दकारी०; F आश्रकारी०; D G (orig.) आरकारी०.
- 2, 5 A B C F H आश्दकारी०; D G (orig.) आउकारी०.
- 2, 29 A चार्चयन्निकं; all other MSS. including Paddh. and Comm. चार्चयन्निकं. See Pāṇini 4, 3, 68.
- 3, 1 A चजेत.
- 3, 6 all MSS. इहेति; as to the form, one passage of the Meghadūta (24b of Stenzler's edition) may be compared, where इहेति is explained by Mallinātha as third sg. fut. pass. (Whitney Sanscrit grammar, §947).
- 3, 6 G (orig.) चजेत instead of इहेत.
- 3, 11 C Bs and 14 Bs पुरीकाश्च; all other MSS., as usually in this Sūtra, पुरीकाश्च.

* 1, 1, 13: आचमन्तो धर्मपथाः। आचारपथाश्च वा।

- 4, 5 A D H (orig.) Bs नमो अपये—all MSS. प्रसाह आत्मना; this is a remarkable shortening of ā before another vowel than ऋ; that this reading must not be given up, may be seen from Sāṅkhāyana Śrauta Sūtra 7, 14, 9 प्रसाह आह and 7, 6, 6 उपवक्त उत (see critical notes). The shortening of a long ā of the Nom. Sing. of nouns in -ri before other vowels than ऋ has perhaps been a peculiarity of some Sākhās.
- 5, 11 F om. the whole passage from न भूमिं until 6, 3 प्रादेशेन.
- 6, 2 A Th: वद्राणामोम्यायां; all other MSS. orig. म्यायं.
- 6, 3 A B (orig.) C सखेनाग्नीध्रो—all MSS. अध्वर्यू—all MSS. वेनि instead of रमि.
- 6, 14 all MSS. होचं वेनु.
- 6, 16 all MSS. with exception of B C अध्वर्याः
- 7, 6 all MSS. देवा आच्यपा; see Āśv. Śr. S. 1, 5, 24.
- 10, 5 all MSS. असुष्टिहताभिः
- 12, 1 B F H (sec. h.) हविरजुषन्तां.
- 12, 5 C H (sec. h.) Comm. Bs मनेयमुपहृत.
- 14, 3 B C H (orig.) दिवस्यृषिबोरोमण्णतौ.
- 16, 7 A (orig.) Bs H (orig.) प्रघामं.
- 16, 9 उपसृज्यते A C.
- 17, 2 Bs अनुपूर्वेण.
- 17, 9 Bs परीक्षेत्.
- 17, 19 D G (sec. h.) Bs निवीदतः

ADHYĀYA II.

- 1, 9 C H (orig.) फासुनी०
- 2, 13 all mss. आच्यभागा उत
- 3, 26 D G (orig.) Bs Th Comm. Bs आहिनान्निप्रवे.
- 4, 4 C D G (orig.) Bs Th मयि धाम.
- 5, 19 all MSS. अग्ना वसुवने.
- 6, 7 B G (third h.) Th अयाभि

- 7, 7 all MSS. दन्ता.
 8, 8 A C Bs अग्निहोत्रस्थानां.
 -8, 9 A G (orig.) अनुपावेक्ष्य.
 -8, 13 only Bs Th correctly अनुष्णिन्दग्निय.
 10, 2 all MSS. excepting B खर्षाम् ; see Benfey, Vollständige Grammatik, § 30 ; Whitney, § 194.
 11, 6 (beginning of 12) A B C G (sec. h. ?) Bs H मापगामेति.
 12, 9 B D G Bs Th तद् instead of तद्.
 — B G Comm. Ch. Paddh. अक्षरमुपसृज्य A Th (orig.) H •रामुप-
 पसृज्य ; see S'āṅkh. S'r. S. 2, 8, 14 ; 2, 9, 6 ; 4, 12, 10.
 17, 8 B (orig.) वरुणः H वरुं नः, altered, as it seems, in वरु नः ;
 Bs G (by alter., but struck out again.) वरुणः.
 — Bs देहि instead of धेहि.

ADHYĀYA III.

- 3, 1 all MSS. अभ्युदयेष्टिः (see S'āṅkh. Brāhm. 4, 2 : अयातो
 ऽभ्युदितायाः । 4, 3 अयातो ऽभ्युदष्टायाः । and 4, 4 अयातो दाचायययययय)
 4, 8 H व्याधिप्राये.
 7, 4 all MSS. excepting C Bs रूपाणि ददती.
 8, 12 Bs अभ्यञ्जनचिता.
 11, 4 A दार्शपूर्णमासायनानि B C H दशपौर्णमासायनानि G (sec. h.)
 दार्शपौर्णमासायनानि. The correct reading is exhibited by
 D G (orig.) Bs Th.
 12, 2 A B D G (by alteration) Bs वेणुयवौ ; C G (orig.) Th
 H वेणुयवौ.
 12, 14 G (orig.) Bs H (sec. h.) दशपौर्णमासा.
 14, 2 C H (orig.) omit वैचीप्रयोगस्य.
 14, 8 B G (orig.) Bs (orig.) H (sec. h.) अग्नीन् प्रणयन्ति.
 15, 4 all MSS. द्वेषो द्वैय, which sometimes may be read as द्वैय.
 15, 14 C निष्कासं.

B (by alter.) Bs Th (orig.) पूर्णदर्वं, which in Bs Th is
 altered into पूर्णदर्वि D दर्वि.

16, 24 all MSS. आण्यभागा उपपन्न.

17, 1 C G H अथा विद्या.

D G (orig.) नन्वानैरयमेति । Other and partly better readings will be found Atharva-Veda 7, 8 ; Taitt. Samh. 1, 7, 12, 2 ; Maitr. Samh. 1, 10, 3.

18, 14 all MSS. न श्रुतासीराविनं ; corrected according to Taitt. Brāhm. 2, 4, 5, 7.

all MSS. गर्भो अं.

विचं, although exhibited by all MSS. is, as the metre shows, a mere gloss.

18, 15 B ऋतुभिः

18, 17 A B अन्वयं.

19, 3 B C D G (orig.) Bs Th सत्यमित्तमथा.

all MSS. याचं (or या चं) दक्षमुद्विषे । which I have altered in एषा सन्. (See Maitr. Samh. 1, 4, 3 ; page 51 of Dr. von Schröder's edition).

20, 2 C H (orig.) भीता instead of भीषा.

A (by correct.) Bs (by correct.) Th (orig.) H अन्नपथावधाम्

20, 4 all MSS. अस्त्राद्.

20, 20 C D अनेत.

ADHYĀYA IV.

2, 7 A G (orig.) Bs H (orig.) Comm. Bs and Ch. आनुपूर्वं cf.

1, 17, 2 ; 3, 7, 7.

4, 5 D अथावनेजनं B (orig.) C Bs (on the marg.) अथावनेजिनं.

5, 1 all MSS. श्रुयाञ्च.

5, 11 C inserts वा before अथाग्नेव.

6, 9 A B D omit the sign of Pluti.

6, 10 B D (orig.) G (orig.) चाचं.

7, 3 D G (orig.) Bs (by alter.) H (orig.) लिङ्गकृत्यनुयाजप्रसवेन.

7, 17 A D G (by alter.) Bs Th अविनरेतजे.

10, 1 A कथ्यतमहवाहाडङ्ग-अहवाहाडङ्गभ्यां B Th अहवाहाडङ्ग-अहवाहाडङ्गभ्यां C अहवाहाडङ्ग-अहवाहाडङ्गभ्यां D G (orig.) Bs अहवाहाडङ्ग-अहवाहाडङ्गभ्यां.

B (orig.) G Th नारीहाभ्यां.

D Bs औष्ठानां A B C G Th H औष्ठानां cf. Taitt. Samh. 3, 4, 5, 10 इन्द्रो औष्ठानामधिपतिः ।

11, 1 B G (sec. h.) H आयाययति.

12, 9 all MSS. excepting D Bs वशीयान्.

12, 10 all MSS. (only Th had orig. व्या) प्रख्यायती; see Taitt. Brāhm. 2, 4, 1, 2. Āpastamba S'r. S. 4, 11, 5. On the change between च। च। व्या see Dr. von Schröder's remarks in Monatsberichte der Kgl. Preussischen Academie der Wiss. 1879, page 6 (688).

all MSS. उच्छेव instead of उच्छेवि.

14, 2 C G (sec. h. ?) Bs (orig.) Th अपिप्रेषात्.

3 C Bs. (orig.) सर्वहवीषि.

4 C G (orig.) Th (orig.) लोमनखानि.

6 C दक्षिणप्रवणे वा । Bs (orig.) दक्षिणप्राक्प्रवणे वा.

11 C उत्तरतो instead of उत्तरेण.

12 all MSS. निपात्य; S'at. Brāhm. 12, 5, 2, 7 निपाद्य cf. Petersburger Wörterbuch s. v. पत् + नि.

15 C D कवोष्ठी.

— D G insert द्वाभ्याम् before चभ्यां.

26 all MSS. यावाह; we should expect यावहः.

31 B उपस्थे ऽरणी.

36 D G (orig.) असौ खर्गाय लोकाय स्वाहा Bs (orig.) असौ खर्गाय स्वाहा । Ásv. Grihya S. 4, 3, 27.

15, 1 A C D Bs अनवेक्षमाणाः Th अनवेक्षमाणाः B (orig.) G (orig.) अनवेक्षमाणाः cf. ZDMG 36, 451, note 5.

Comm. दृष्टतो निमील्यन्ता.

4 C omits आदित्यम् before उपस्थाय.

6 C D G (orig.) Bs (orig.) नवरात्रं वा संचयनाद्गतानि.

7 A (orig.) C D G (sec. h.) नाघाहानि च.

9 C D G (orig.) Bs (orig.) पलाशदन्तानाम्.

10 this sūtra is omitted in both MSS. of the commentary.

21. 22. Instead of भवन्ति पुद्वाकृतिं कृत्वाः is written in G भवन्त्युपाकृतिः, the words पुद्वाकृतिं कृत्वा being added on the margin. This is no omission of the copyist. We read still in D (a manuscript nearly related to G, although not copied from it) कृत्वा त्पूर्व and may conclude from this neglect of altering the Sandhirules, that the omission of पुद्वाकृतिं कृत्वा is old and previous to the existence of both manuscripts.

16, 2 B लोहितं.

B (orig.) C G (orig.) om. प्राप्तीं.

all MSS. excepting C उत्तरलोहितं.

3 A B D G Bs (by alt.) Th पञ्चमं.

all MSS. excepting A B वाचसेन instead of वारसेन.

5 only D reads श्रौतं; cf. Taitt. Brāhm. 3, 7, 14, 5.

6 C G (by alter.) Bs (orig.) संनीय.

8 D G पुष्टं.

17, 12 C D G Bs पञ्चमः

18, 1 all MSS. with exception of D G Bs यजे, which I ought to have written;

all MSS. समर्पणीयं; for a better and more intelligible reading (संराचनीं) see Mantra-Brāhm. 1, 5, 6. Āśv. S'r. S. 8, 14, 4.

5 A C G H संक्षय B (orig.) संक्षय D संक्षय Bs संक्षय

A (orig.) Bs (orig.) Th तस्यै ते देवि भवाय.

10 C G (orig.) Bs H संनीय.

19, 3 A C G (orig.) Bs H संनीय.

20, 1 A B D G (third h.) Bs Th दुरापोरे ऽसि H दुरापोरे ऽसि.

all MSS. excepting C H (sec. h.) सत्यायो.

21, 8 A Bs H कांस्य.

18 Bs. (orig.) omits वा before अभ्यवहरं.

ADHYĀYA V.

1, 10 all MSS. कश्चित्.

9, 6 A B C D H पिने G Bs (orig.) Th पित्ने—A B C Comm.
राष्ट्रेत्य०.

all MSS. भुस नेष्टाः see Atharvaveda 4, 1, 2.; नेष्टाः = नयिष्टाः.

9, 7 कश्चि, although left out in C and not to be found Atharvaveda 7, 14, 1; Taitt. Samh. 1, 2, 6B; Maitr. Samh. 1, 2, 5 seems nevertheless to be an old addition, as may be seen from what Professor Roth says in the preface to his edition of the Nirukta, page XLV.

10, 8 for other and partly better readings see Atharvaveda, 7, 73, 1-2.

10 see Atharvaveda, 7, 73, 6.

18 C Th H च ज्ञेता; see Atharvaveda, 7, 73, 5.

21 see Atharvaveda, 7, 73, 4.

23 B G (third h.) Bs (sec. h.) साक्षात्तयः C • छतः च
see Atharvaveda, 7, 73, 3.

32 see Taitt. Samh. 1, 6, 12, 2.

13, 3 B (by alter.) Th (by alter.) Bs आद्यत्तन; see Maitr. Samh., 1, 2, 9.

16, 7 C D G Th Bs (sec. h.) तत्प्रयोजय.

ADHYĀYA VI.

1, 2 A B G (sec. h.) Th (sec. h.) आमानं.

23 B (orig.) D G H (orig.) अभिर्वचनं.

3, 8 B D G Th अज्ञायन्नियं.

C अज्ञायनः; all other MSS. अज्ञायनः instead of अज्ञायनः

11 A B (sec. h.) C G (sec. h.) Th (sec. h.) आपोरेवतीर्; see S'āṅkh. S'r. S. 9, 20, 7 [S'āṅkh. Brāhm. 11, 8: आपोरेवतीरिति प्रतिपद्यन्ते। आपोरेवत्यै पुरस्तात्किंचन परिहरेदिति तद्विचिन्तितमनाप्रस्ताव etc.]

- 6, 16 B G (orig.) Bs Th H साव्यप्रतारनुवाकः
 17 B C समानातस्य.
 20 Bs उपोऽय.
 7, 8 B Bs omit the sign of Pluti.
 8, 1 A B C D उपोऽय.
 6 all MSS. तनूपाः ; see Taitt. Samh. 3, 2, 7c.
 7 D Th H ओइस्.
 9, 4 B (orig.) C D एकयुपेष्वादिभिरेषु.
 13 C समानदेवताः
 15 A G (sec. h.) च instead of वा.
 16 B D •पूर्वेच.
 A B (sec. h.) C G (sec. h.) Th (orig.) जुहति.
 17 G वा [ः] खाद्या ; see Āśv. S'r. S. 3, 1, 14.
 10, 12 all MSS. with exception of Bs (orig.) एकादिभिर्नाम.
 12, 7 from पवमान to 8 समुद्धी ऽसि left out in C.
 12 B (orig.) D G (orig.) प्रपञ्चमानाः
 20 all MSS. चंदादिर् ; Taitt. Samh. 1, 3, 3F चंदादिर्.
 13, 4 D G (orig.) उपविशन्ति.
 7 A B (orig.) Bs (orig.) H (orig.) उत्तरेच.

ADHYĀYA VII.

- 3, 1 C अनभिधानं.
 5, 1 C वाय् D Bs (orig.) वायूर्.
 3 C मज्जयति.
 22 C Bs नाराशंसो.
 6, 6 A B (sec. h.) D G Th प्रतिष्ठोदोपवक्तव्य B (orig.) C Bs (orig.)
 H (orig.) प्रतिष्ठोपवक्तव्य उत. As व is sometimes written for
 उ and उ for व* and as a nom. sing. is required by

* E. g., 5, 6, 9 मदन्तीभि उद्धार्यो (Bs) instead of मदन्तीभिरे० । 6, 6, 6*
 उपवक्तव्यमात्र उत (D Th) instead of उपवक्तव्यमात्र उत । 14, 61, 8 सामान् उपवक्तव्यः
 (G) instead of सामान् उपवक्तव्यः ।

the corresponding प्रतिष्ठा I prefer the reading of B C Bs H, which is in accordance with the solitary form प्रशास्त्र S'āṅkh. S'r. S. 1, 4, 5 and 7, 14, 9.

6, 7 C inserts उपपन्न before इति.

9, 1 all MSS. पदेसिगवीया A •सिया ; see Taitt. Samh. 5, 6, 8, 6.

3 some MSS. omit the sign of Pluti behind जानवेदे.

4 Th अर्धे instead of अर्धेर्धे.

10, 11 In two Prayoga manuscripts in Professor Haug's collection (Munich, Royal Bavarian Court and State Library, Sanskrit, Nos. 85 and 145) is written बाया राजाना instead of बाययो राजानेषु ; see Vājasaneyi-Samhitā 32, 72.

13 C D G (orig.) सन्दिष्टो.

14 G (orig.) Bs (sec. h.) Th तनूकयो D तनूकयो ते. I mention this reading, because it is one of the few proofs for the relationship between G, Th and D.

15 Prayoga 85 and 145 (see to 10, 11) वाचमर्धे देवी वाचास्मिन्.

14, 9 D Th श्री इ न्.

A G Th H (orig.) प्रशास्त्र आह D प्रशास्त्रा आह B C Bs प्रशास्त्राह.

12 G Comm. Bs यथासवर्ग.

15, 4 A (orig.) G (by alter.) Bs H (by alter.) इत्याप्यायतवतीर्ना.

9 all MSS. आप्यायितवतिप्रवृत्ति.

16 D G (orig.) Th तिबो ऽनुयच्छति.

17 B उत्पद्यते.

18, 2 from गौर्दाच to अश्वीय । लग्दाचे omitted in C.

19, 6 Th घोर्सावेर्.

21, 7 A B Bs Th (orig.) परिमितशस्त्रप्राकृतो.

24, 2-3 all MSS. प्रगाथा उदिम्वस्य.

25, 5 C G (orig.) Bs H (orig.) ककुभिः.

10 G Th H (orig.) यज्ञायस्त्रियस्य.

26, 8 C om. पनःपदानां.

27, 24 Th om. अपि.

ADHYĀYA VIII.

- 2, 5 C ऋतुभिः.
- 3, 4 none of the MSS. shows समदन्, see Atharvaveda 7, 14, 4. Āśv. S'r. S. 5, 18, 2.
- 7 Bs बोद्धिः.
- 6 अन्तःशब्दं is an adverb like अन्तर्वेदि । अन्तर्जानु । अन्तःसान (Lāt. S'r. S. 7, 8, 5) and others.
- 5, 5 A (orig.) B D G (on the marg.) Bs Th उक्ते instead of उक्ता.
- 7 A B D Bs यथैतं.
- 6, 1 B G (orig.) Th H (orig.) यज्ञायज्ञिर्यं.
- 5 B G Th H (orig.) यज्ञायज्ञियस्य.
- 17 G Th omit (orig.) शुभयङ्गिः.
- 8, 6 all MSS. मखोपस्य; Comm. Ch. मखोपस्य.
- C आददते instead of आदधते.
- A (marg. addition) उपहृतस्योपहृतस्योपहृतो.
- 11 all MSS. आपुरसा.
- 9, 1 G (third h.) Bs तस्य सर्वस्यैवोऽवयवजनमसीति । १ ।
- 4 A (marg. addition) उपहृतस्योपहृतस्योपहृतो.
- 10, 1 Atharvaveda, 7, 67; Taitt. Ār. 1, 30. The verse seems to be incomplete.
- Th. (orig.) Comm. Ch. धर्मादा.
- C (orig.) ज्योतिषस्यती instead of धर्मेस्यती, but this is corrected on the marg. in धर्मेस्यती. The reading सञ्जानि is shown only by a marginal correction in C; Vaitāna Sūtra 23, 15; Āpastamba S'r. S. 14, 18; Ācṣ. S'r. S. 6, 12, 12.
- 11, 13 all MSS. अमृतं; better is the reading of the Mantra Brāhmaṇa 1, 7, 5 अमृतं.
- all MSS. and Mantra brāhm. जा; I should expect जां.
- 13, 5 A B C G (third h.) पञ्चकपासी.
- 15, 12 A D Bs H चार्दानं C दार्दानं cf. Taitt. Ār. 4, 9, 2; 5, 8, 2.
- A (orig.) B C D G (orig.) Bs H तन्नायवे. S'at. Brāhm. 14, 2, 2, 22.

16, 1 G गृहा पदा.

3 C इहोयोपोयो G orig. and, (as it seems, originally) Th.
इहोपोजो.

17, 1 Prayoga Haug 85 and 145 भूरिदानां instead of भूरिजानां.

3 G (orig.) Bs (on the marg.) अभिभूयसि instead of अभिभूरसि.

20, 1 Prayoga Haug 85 and 145 अरचन् instead of अतचन् both times.

22, 1 C inserts च behind ज्योतिषा.

Prayoga Haug 45 and 145 यज्ञाय instead of यज्ञियाय.

24, 1 D आ गच्छ instead of आ यच्छ.

A D G क्षुधोक्षुमः G (sec. h.) क्षुधो ऽक्षुमः C क्षुधोन्क्षुमः B Bs Th
क्षुधोक्षुमः Prayoga Haug 85 and 145 क्षुधो अक्षुमः.

3 B (orig.) विष्टति instead of विष्टति Th हर्षा instead of धर्षा.

25, 1 C G Th देवमैरयत.

C G (orig.) Th (P) द्वाः instead of द्वात्.

ADHYĀYA IX.

5, 2 see Atharvaveda 2, 5.

A B (sec. h.) क्षीर्योप.

3 D E (orig.) omit the sign of Pluti.

6, 6 all MSS. यदे Taitt. Brāhm. 3, 7, 9, 5 गदे.

G (orig.) क्षतयो.

all MSS. न संयतः.

14 A (marg. add.) C E G Bs (orig. and third h.) विदुभमिषमिति

D shows a blank instead of •वमि•.

7, 2 all MSS., excepting B, प्रथममाक्षेयति । B प्रथममाक्षेयति.

9, 5 इन्ध is added afterwards in E Bs.

20, 1 E प्रष्टाऊनी.

7 A (orig.) B (sec. h.) E (sec. h.) G (sec. h.) Bs (sec. h.)

आपोदेवतोवदुत्य see Śāṅkh. Śr. S. 6, 3, 11.

23, 4 D पुब्र्यो क्षुधो ऽक्षुपरस्ते प्राजापत्याजो विवो गौरश्च इति पञ्च.

24, 7 B (orig.) C D E आग्नेयेन्द्रो.

- 26, 2 all MSS. ज्यैष्ठ्याय । Taitt. Samh. 1, 8, 10, 1 इन्द्राय ज्यैष्ठ्याय—
मित्राय सत्याय—वरुणाय धर्मपतये ।
27, 1 B D G (orig.) हणवाय.
3 E चोद्यमानां.
28, 3 all MSS., with exception of G (first h.) and Bs (first h.),
सुसतं.
A C E (sec. h.) G Bs पितृणां B D E (orig.) G (sec. h.)
पितृणां; see Taitt. Samh. 3, 3, 11 τ.

ADHYAYA X.

- 2, 1 C Bs (orig.) रथकारं इष्टं.
3, 6 all MSS. अनुचरा उत्तिष्ठ.
5, 10 C G (sec. h.) Bs (orig.) द्विः पूर्वः.
6, 1 C (sec. h.) D G (sec. h., but corrected back again) Bs
हणवः.
12. 13 A and MSS. of the Comm. उत्तमोत्तमोत्तमार्थे । B (orig.)
C D E (orig.) G Bs (orig.) उत्तमोत्तमार्थे । तमो in B E Bs
added on the margin (E तमो पाठः).
15 B (orig.) C G (sec. h.) नाऽप्युच्यते.
17. 19 B तिष्ठो ज्ये.
9, 7 all MSS. द्वितीया द्वितीयस्य.
9 एवं त्र्यहस्य पूर्वस्य in E orig. omitted.
15 A ह्येमेभ्यु instead of ह्येमेभ्यु.
17 A E (orig.) Bs (orig.) चिदुभमिति B (orig.) C D G Bs
(marg. addition) चिदुभमिमिति. See Ait. Brāhm. 5, 17,
14.
11, 8 A G (sec. h.) प्रवन्दो, B C D Bs प्रवर्द्धो. E has been altered
several times, but seems to have originally agreed with A;
the orig. reading of G is not legible.
9 all MSS., with exception of G, इष्टो.
B (sec. h.) E (on the marg.) Bs उत्तुच्यते.
12, 5 all MSS. with exception of Comm. M M अम्यसाध्यायं.

- 7 D Bs (orig.) द्वाचिंशतिं.
- 13, 5 B (orig.) यथाकामं (sec. h.) याथाकामं.
- 7 E G (orig.) विकद्रूकीयाः A विकद्रूकीयाः.
- 8 E बोद्धमाक्षरेषामसाध.
- 18 A B E (sec. h.) G (sec. h.) Bs प्रशुक्तिचं C D E (orig.) G (orig.) प्रशुक्तीचं.
- 23 E यजन्ति.
- 26 E प्राकुपायुः.
- 14, 4 all MSS. विणि सुक्.
- B (orig.) C D G (sec. h.) Bs केतो ऽग्निरु.
- 14, 6 all MSS. वाचस्पते हृदिधेनामन् see Taitt. Samh, vol. IV, p. 471; Taitt. Brāhm. II, p. 446, l. 12. Áśv. Śr. S. 3, 6, 8.
- 8 A B (orig.) C E (orig.) G Bs स रषां वा रवंविद्वान्.
- 15, 2 A D E G तद्दयाः B (orig.) ते न्ययो (p), altered in ते दयाः C तं दयाः G (on the marg.) Bs तन्मयाः (Bs by the same hand originally ते, but struck out). The correct reading is probably तद् दयाः or ते दयाः MS. Comm. Ch. ते दयाः.
- A B (by alter.) C (not perfectly legible) D E G Bs (by alt.) पराङ्मो B (orig.) पराङ्मो C G (on the marg.) Bs (orig.) पराङ्मो.
- 6 B (sec. h.) G (orig.) Comm. Ch. आचक्षते G (sec. h.) D आचक्षते.
- 8 B C E G स रषां वा रवंविद्वान्.
- 16, 8 all MSS. स्ना नैष्ठाय Only Bs has once स्नाः.
- 17, 4 all MSS. प्रविर्षी मरौरं.
- 6 all MSS. वातावे हवनश्रुतः See Taitt. Brāhm. II, 419, 15. Śāṅkh. Brāhm. 27, 4.
- 8 C E (orig.) G स रषां वा.
- B C D E G (orig.) Bs (sec. h.) दोता अन्नपतिरु.
- 18, 6 all MSS. with exception of D विधेनामन्विधेन D has the corrupt reading विधेनामन्विधेन. All MSS. विधे त्वमस्माकं नाम ; corrected according Áśv. Śr. S. 8, 13, 10.
- 18, 8 C ततो वै देव्यः कल्पत G देव्यः कल्पते, which is corrected in देव्यो कल्पते ; the last word is not quite legible. B कल्पत.

C D E (orig.) G स र्वा.

All MSS. कल्पने वेद्यो यज०.

20, 2 all MSS. वेदां वा अपहतपात्रानमेवं I ought to have written
अपहतपात्रानं देवं according to Kśv. S'r. S. 8, 13, 14.

अपि वै स गृहपतिः instead of अप वै स गृहपतिः all MSS., except-
ing G (third h.) and B (orig.) where the whole passage
is left out and added afterwards on the margin.

21, 10 A (orig.) and, as it seems, originally E अभिधाय.

ADHYĀYA XI.

2, 13 E (sec. h.) G यज्ञायज्ञियस्य.

All MSS., excepting B, संस्य instead of संशस्य.

11, 10 E G (sec. h.) Bs (orig.) omit च.

11 C E G (sec. h.) Bs पुरुषो २ इति.

12, 1 B (by alter.) C D E वृहतीकस्त्रियः.

13, 21 B D G (orig.) Bs (sec. h., but struck out again) वृहती.

14, 5 D G (orig.) Bs (sec. h., but struck out again) वृहती.

8 A E उद्धृत्य.

15 all MSS., excepting B, उपशंस्य.

15, 11 B अन्यथं.

12 Bs न्यथं.

13 B C अन्यथं. .

ADHYĀYA XII.

2, 23 A B C (by alter.) Bs (on the marg.) स्त्रीनियद्विचजिति.

26 C (orig.) अर्धामेकाह०.

3, 4 A B C (sec. h.) G Bs (sec. h.) उपशयानि.

21 A G (sec. h.) एकविंशतिबन्धोमेषु.

- 6, 6 all MSS., with except. of D G and, as it seems, of sec. h.
in Bs. प्रथमा त्यहात्. In G प्रथमात् त्यहात् is altered in प्रथमा
त्यहात्.
- 13 B C चन्युषं.
- 7, 2. 3 Bs (orig.) उक्थयानि.
5 D शंसति instead of शखा.
- 8, 5 इति was originally omitted in D and is blotted out in C.
8 च orig. om. in Bs.
- 9, 2 A C (orig.) D E G (orig.) आदांस. In Bs च is added on
the margin, but blotted out again.
- 8 A C (orig.) D G Bs उत्तमान् B C (on the marg.) E G
(third h., but struck out again) उत्तमान्.
- 17 A ऊरिरं instead of अनिरं. This is also the reading of
a second hand on the marg. of Bs.
- 11, 13 all MSS., with exception of Bs, उपशंसस्य.
- 13, 4 A B C Bs वैराजं न्यूङ्गं.
6 B C Bs (orig.) विद्वन्निप्रत्यये. A D G विद्वन्निः प्र०.
- 14, v. 1 C like all other MSS. कौरम, but व (instead of स) on
the marg. E कौवम.
- v. 3 all MSS. एव दृषाय.
- v. 4 D हवा.
A E Bs (sec. h.) अमेतका G अमेतफा.
- v. 5 A B D E G (sec. h.) Bs धीं.
- All MSS. औषोहीषुर्नावीरखारं. As in this and many
other cases the readings of the S'āṅkhāyana MSS.
agree with those used by Roth and Whitney in their
edition of the Atharva Veda Samhita I have often
adopted the corrections proposed by the editors of
this work.
- 15, v. 1 all MSS. नष्टे. It ought to be निष्टे (निः ते).
v. 2 C D चरा जनन् G (orig.) चराजन, on the marg. न Sec h
चरन् Bs चरा चरन् - C चर्हनिः.
- v. 3 Atharvaveda 20, 127, 12. A प्रजा बध्यमिह.
All MSS. प्राप्ता नि बीदति.

- v. 4 Ath. V. 20, 127, 13 all MSS. नेमा.
 v. 5 all MSS. विरूपः Ath. V. 20, 128, 12 वरुणं.
 16, v. 1 A V 20, 128, 13 all MSS. चक्ररोरवि (D रविः). Only B has the correct reading.
 v. 2 A V 20, 128, 15 all MSS. प्रहं.
 A D सुवर्जं; all other MSS. सुवर्जं.
 v. 3 A V 20, 135 13 B C (sec. h.) D इरामच.
 G उप सेवति.
 v. 4 A V 20, 135, 11 all MSS. हवं.
 All MSS. महः instead of वहः.
 v. 5 A V 20, 135, 12. C E (orig.) G (orig.) पीडु जवारखा.
 All MSS. वडाः.
 17, v. 1 A V 20, 127, 7.
 All MSS. सुनोता.
 v. 2 A V 20, 127, 8 B (orig.) C D E G Bs परिच्छिन्नः.
 All MSS. चक्ररोरवि.
 All MSS. चापुजन्.
 All MSS. कृष्णायकचन.
 v. 3 A V 20, 127, 9 all MSS. सन्तं B वन्तं.
 D परिश्रुतं.
 v. 4 A V 20, 127, 10 all MSS. पथो विहं.
 B C (third h.) G (sec. h.) रयति D चयेति C (orig.) E G रजति. Only A has रयति.
 Sūtra 3 B G एतन्ः प्रहापो.
 18, 1-9 A V 20, 129.
 2-3 all MSS. हरिश्चिका resp. हरिश्चिके; only G हरिक्चिका resp. •के.
 8 C प्रदाकचः; on the marg. न (instead of क) D इरामच.
 10-18 A V 20, 132, 2-12.
 11 B कर्करीकी.
 12 all MSS. कदात; G (sec. h.) तदात.
 19-20 A V 20, 131, 10-11.
 19 all MSS. पीच.
 19, 1-2 a b A V 20, 135, 6-7.

2 c d 3 A V 20, 135, 9-10.

All MSS., with exception of B, रावः प्रत्ययभूषीदि.

D ददति यद्वरं.

4 A V 20, 135, 8.

All MSS. with exception of B G चेता.

All MSS. यविष्ठः; the correct reading would be अविष्ठः.

B पिपतिं instead of विमतिं.

20, 2, v. 1-5 A V 20, 128, 1. 3. 2. 4. 5.

v. 3 D अप्रययसं, all other MSS. अप्रययसं.

v. 4 all MSS. परिवृजिष्ठो or •जिष्ठो.

All MSS. अरं.

D शुभ्रः G (first h.) शुभ्रः; all other MSS. शुभ्रः.

All MSS. पराददिः.

21, 2 A V 20, 128, 6ff.

v. 1-2 all MSS. संमिता.

v. 5 A E Bs महिषी खनस्या B C महिष्यनस्या D महिष्यनस्या
G seems to have read महिषी खन्या, above which is
written खन but ख is struck out. Since खनस्या is op-
posite to खन्या in v. 6 (just like खनायः to खन्य and
खनामी to खन्यामी) this reading is preferable to that
of the Atharvaveda edition.

All MSS. च युधिर्मनः instead of चायुधिर्मनः.

2 G Bs प्रवहिकाः.

22, v. 1-6 A V 20, 133.

v. 4 D तिष्ठन्ने वाव all other MSS. तिष्ठन्ने वाव This is another
of the few cases, in which the readings of the S'āṅkhā-
yana S'rauta Sūtra MSS. are preferable to those of
the A V. The correctness of एव is proved by the
following verse.

v. 5 B स्रक्षणायां.

v. 6 D संमदु, all other MSS. अमदु.

v. 7 is missing in B D Bs. In A C G written on the
margin.

23, A V 20, 134.

- 1 A अथराक् हिस्तीपुहिस्तीपवे B अथराहिपुहिपवे C अथराहिस्तीपुहि-
स्तीपवे D अथराहिपवे E अथराक् हि (हि) हिस्तीपुहिस्तीपवे G
अथराक् हिस्तीपुहिस्तीपवे Bs अथराक् हिस्तीपु हिस्तीपवे.
- 2 A V 20, 135, 1-4. 134.
- 4 B C D अस्यति.
- 5 B C E G Bs विह्वी.
- 24, 2 A V 20, 136.
- v. 1 C भगो altered in भगो B भगो. See Váj. Samh. 23, 29.
- v. 2 B Bs छधुः.
- v. 3 all MSS. व्युषेन.
All MSS. पशु instead of पस०.
All MSS., with exception of B (orig.) and G (sec. h.)
सिकताखेव.
- v. 4 D G (orig.) यव instead of यम.
All MSS. अथोदनं (D अथो० B (orig.) अथो).
- v. 5 all MSS. with exception of D and Bs छकवाकं (G orig.
०पाकं) Bs छकवाकु D ०कपाकं.
- v. 8 all MSS. with exception of B (prima m.) षोदनं.
- 6, the manuscripts are at variance as to the number and
character of the i-vowels, which are to be repeated
here several times, *e. g.*, A वी इ इ इ इ इ B (orig.) वि इ
इ इ इ, altered in वी इ इ इ इ इ. I have followed a
notice to be found in Varadattasuta's commentary:
अथ प्रतिगरे विप्रभृतयस्य इकारा श्रुताश्चतुर्थः भुतः। एवमपरो द्वौ
चतुर्थौ। ततः किमयमिदमाहो ओ ओथा मोदैवेति प्रतिगृह्णाति। See
Āśv. S'r. S. 8, 3, 31.
- 26, 11 A B C G वैराजं न्युक्तं.
- 27, 4 B D G (orig.) Bs उक्थानि कुर्युः.
A C G Bs (sec. h.) चातुर्विंशिकान्युक्थानि.
5 B Bs उक्थानि कुर्युः.
A C G Bs (sec. h.) रेकादिकान्युक्थानि.

ADHYĀYA XIII.

1, 8 B G (orig.) and Comm. MSS. ऊर्ध्वं च.

5, 16 A सवनीयं.

17 all MSS. विद्वद्भ्यो. We should expect विद्वद्भ्यम्.

21 D संस्थितायां.

6, 4 all MSS. दत्ता.

7 C G (and orig. B?) अविदग्धे.

12, 10 D छत्तमवेदमन्त्रम्.

B (orig.) अवष्टय G (on the margin, but corrected back again) ०म्.

All MSS. अनागात् cf. Taitt. Brāhm. 3, 7, 10, 6.

12 C G (third h.) Bs अवस्था.

13 Bs inserts between विद्मं and समिन् यद् by marginal addition.

C (on the marg.) G (on the marg.) Bs दधातु instead of दधामि.

14, 7. 8 C G (sec. h.) शृङ्गशमनीयः.

15, 9 Bs (orig.) वल्लहार्थे च, but च is struck out.

16, 5 (14) B (orig.) वल्लहः.

18, 4-5 A B C D शतरात्रोर्ध्वं पञ्च० G (orig.) शतरात्रो ऊर्ध्वं or ऊर्ध्वं, this has been altered by two different hands. Bs शतरात्रोर्ध्वं.

19, 20 A C D G अभिन्नवस्थाने.

20, 13 C यथार्थमिति प्रैषः.

21, 6 D G (orig.) वृद्धस्यतिसवः.

24, 14 B D देशकालः संनिकर्षे.

17 A Bs (orig.) संघातिकाद्.

25, 6 D चुल्लकपाताश्रितम् G (sec. h.) चुल्लग०.

26, 2 A B G Bs संवत्सर उपसदः.

27, 7 C (by alter.) D G सद्वसमहानति०.

29, 8 all MSS., excepting A, वृद्धस्यम.

9 C (orig.) D G (sec. h.) Bs पौर्णमासेन.

10 B C D रथकारं सामा.

12 B G अपोनग्रीयं, which is in G altered in ०नग्रा and by

third h. in •नप्रियं.

13 B G (orig.) Bs (orig.) अपोनप्रीयस.

15 D G (sec. h.) सरसनीमनियन्मि.

21 C पुषवीं.

All MSS. दन्ता.

29, 31 A चार्धद्वतम्.

ADHYĀYA XIV.

2, 21 A C D G (sec. h.) अदितिं वायव्याधेयं.

3, 18 C (on the marg.) D G पशौ च A पशु च.

7, 1 C (orig.) वरवपघासांलमाहरत् altered in •प्रघासंलमाहरत्.

8, 1 C (orig.) साकनेषांलमाहरत् altered in •नेषंलमाहरत्.

7 D इष्टं.

10, 16 A B Bs त्रैलिनो, which I ought to have written.

17 C (orig.) पर्वणि.

11, 10 all MSS., excepting C, •वलमिदीरू.

12, 10 D उन्नरिताये.

11 C अन्नवामहा १ इति.

13, 3 C (sec. h.) D Bs (sec. h.) सौवामणादयानि C (orig.) सौवाम-
णाधेयादयानि.

14, 1 all MSS. वलमिदा.

16, 7 B जपिला instead of वा. Comm. Ch. मज्झविला instead of वा.

17 B (?) G (sec. h.) Bs Comm. Ch. अपमज्झू तेन C अपमज्झूतेन.

The same sacrifice is mentioned Āśv. Ś'r. S. 9, 5, 11.

18 all MSS., excepting D, भुवं ते.

22, 3 C D G ग्रामविसवः.

4 C (orig.) G (third h.) श्वेनाजुतो C (sec. h.) •जुतो.

A C G (sec. h.) क्षुरमपिशीर्षच्छिदो C •च्छिदो. No. MS has

क्षुरपवि

6 A B G (sec. h.) इष्टप्राकृतो.

7 G इष्ट.

22, 15 A B G Bs वैभौदको C (orig.) D वैभौतको.

18 A B G (sec. h.) मवनभ्ये G (orig.) मिवनभ्ये.

- 19 A B श्वचक्ष्माम् G (orig.) श्वचक्ष्माम् C श्वचक्ष्मायाः.
 20 A C उपोत्पुत्रा (the original reading of C seems to have been •पुत्रा) G (orig.) Bs उपोत्पुत्रा.
 21 C (sec. h.) D G ईमेवेयत्.
 All MSS. सो द्वादशहं.
 25 च omitted in C D.
 27, 1 B C Comm. Ch. परिदधे.
 All MSS. उग्रनक्षत्रं (cf. 27, 13 उग्रनक्षत्री).
 28, 8. 9 the words from •मन्त्रदधत to परित्यक्त are om. in B and Bs, but added on the margin.
 29, 1 B Bs (on the marg.) येनैमौ instead of येनैमौ.
 A C D Bs कुलायंकेन G कुलायकेन.
 3 all MSS., excepting G (third h.), चंद्रये.
 31, 1 A B D Bs ज्येष्ठः क्षीमः.
 B D क्षीमः कुक्षीनक्षत्रं.
 5 B G Bs Comm. Ch. ज्येष्ठाभिध्याहारे.
 32, 9 B Bs क्षुते चिंशतं शतवसान्. The omitted word is added in both MSS. on the margin.
 33, 4 Bs (orig.) G (sec. h.) इष्टानि.
 34 in C originally placed behind 36.
 35, 2 A B D G (third h.) Bs (orig. and third h.) इत्येन्द्रावबधाभिध्याहारे.
 36, 2 C G (orig.) om. इति.
 37, 1 D इन्द्राविष्णू ह.
 38, 1 C D G अभिभूतिनाथमवत्.
 40, 1 A B G (orig.) Bs Comm. Ch. नमिष्यन्ममि जो सुरा नमिष्यन्त्युप.
 C D G (sec. h.) Comm. M M omit the words between नमिष्यन्ति and उप.
 C (orig.) G (sec. and third h.) साक्षरं.
 16 Comm. Ch. and M.M. दीक्षणीया.
 42, 18 A B C Bs अग्निहोमो.
 19 A B (sec. h.) C Bs उक्थ्यो.
 20 A B (not quite legible) C G (sec. h.) Bs क्षतिराधो.
 43. 44. The words from क्षतिनं to अपश्य• are omitted in Bs,
 34

from वजितं to अवधायतना in B, but added in both MSS., on the margin.

48, 1 A (?) B (orig.) G (orig.) सर्वजितं.

50, 1 A D G अवमुखात् B (orig.) अवमुखात् C अवमुखात् Bs अवमुखात् Bs साक्षात्केभ्यः. See Kaush. Brāhm. Up. 3, 1.

A C G (orig.) Bs Comm. Ch. एवं चरिष्यन्ति.

50, 1 all MSS. एवं वैव गच्छति.

51, 1 G पाप्मा (altered by several hands) C (?) Comm. Ch. (orig.) पाप्मा.

56, 13 G तिष्ठ स इत्येकं.

57, 20 B C D G इत्येकं.

60, 1 D G प्रजापतिकामाः.

61, 1 Comm. Ch. मौनो.

5 B C G (sec. h.) Bs (orig.) इष्टानि A D G (orig.) Bs (third h.) इष्टानि.

62, 2 Comm. Ch. सोमेन instead of सो जेन.

72, 1 C D G (orig.) आद्यानां G (third h.) आद्यानां (sec. h. आद्यानां ?) Comm. Ch. (once) आद्यानां.

C D Comm. Ch. औष्ठानां B (orig.) G (orig.) Bs (orig.) C (sec. h.) औष्ठानां.

3 B C G Bs (orig.) सेवुधन्वा.

73, 3 all MSS. •मुत्तरः सपुरोडाशोऽनिष्टुः । Paddhati अवाहमुत्तरसपुरोडाश एकोऽनिष्टुः । Comm. अवाहमुत्तरः प्रथमः । अनन्तरं सपुरोडाशो द्वितीयः । अनिष्टुसप्ततृतीयः । See Pañcaviñca-Brāhm. 25, 7.

A अनिष्टुसप्त B C D G (sec. h.) Bs (sec. h., the original reading is illegible) अनिष्टुसप्त G (orig.) अनिष्टुसप्त. I think the correct reading is अवाहमुत्तरसपुरोडाशोऽनिष्टुसप्त (•पुरोडाशोऽनिष्टुः).

D G (orig.) Comm. Ch. औदनिष्ठ.

75, 2 D G (orig.) आपुः instead of आपुः.

77, 2 B C G (by alter.) Comm. Ch. अतुर्विशतिः G (orig.) अतुर्विशतिर्ऋतिः.

78, 2 C G अतुर्विशतिर्ऋतिः.

80, 1 D मुरुर्लक्ष्मीना विमिषा हासितिकानाः.

84, 3 A •वृद्धाः.

ADHYĀYA XV.

1, 16 A B C (by alter.) G Bs चतुरस्रो.

24 D G (sec. h.) ब्रह्मसाम्याल्लभ्यते.

26 B Bs (orig.) परिहायी Comm. Ch. परिहायी. Paddhati:
(Manuscript of the Deccan College Library) परिहायी.
च om. in B.

28 D Bs (orig.) उत्कृष्टेरन्.

30 A B G Bs Paddhati लक्षादो वा.

31 all MSS. सप्तदशस्रोतो.

3, 1 A B D (?) G Bs सधुनायी.

3 all MSS. प्रगाथा कर्धे.

11 all MSS. उपर्गस्य.

4, 9 G (orig.) अनुपूर्व.

5, 13 A G (orig.) Bs वतां यामी.

7, 8 all MSS. चनू (B and Bs. orig. चनु.

8, 13 G (by alter.) •नुपूर्व.

21 G (sec. h.) अनुपूर्व.

10, 6 C निवृत्तप्रवृत्तिभ्यो.

11, 1 C D परियामीति B (orig.) परियामि G पर्यामीति (!).

4 A B Bs (?) सल्लो ज्येऽन्ये.

12, 1 C D परियामीति G पर्यामीति (!)

13, 6 B (orig.) •मदलतीये वृहस्यतिसवे च; the last two words are struck out. G (orig.) •मदलतीये तत्राभिषिञ्चते वृहस्यतिसवे च; the words from तत्र to च are struck out.

14, 4 C D G (different h.) om. इति after सत्यप्रसवाय.

G (orig.) Bs (on the marg.) पूर्वो पश्यन्.

8 A G (orig.) त्रिचियाद्ग्रपुवर्ष.

13 A B Bs Comm. Ch. (twice) पट्टोदीर्घा G प्रट्टोदीर्घा; instead of प्र there was originally प written by the same hand

and on the same line. This is again written on the margin.—C D इष्टौहीयां; इष्टवाद् is, according to the Śabdakalpādruma (see Petersburger Wörterbuch), shown by the Amarakośa. Loiseleur and Colebrooke write प्रष्टवाद्.

16, 8. 11 G इतिना.

10 D Comm. M M (by alter.) विष्टोमेन.

A B Bs इष्टयुक् अभिप्रतारण (on the marg. of Bs. रि) D इष्टयुक् अभिप्रतारिण C इष्टयुक् अभिप्रतारिण altered in इष्टयुक् अभिप्रतारिण G इष्टयुक् अभिप्रतारण altered in इष्टयुक् अभि.

17, v. 2 C (sec. h.) पिता पुत्रेण जातस्य.

v. 4 B C Bs (orig.) आत्मा हि यज्ञः. See Max Müller's History of Ancient Sanscrit Lit.¹ pag. 574 note.

A Bs अतिता अशी.

All MSS. स द्रावती.

v. 5 all MSS. लोका वदावदो.

v. 6 all MSS., excepting Bs, पशवो विवाहाः Bs, Comm. (पशवो विवाहरहिताः!), Streiter, Böhlingk पशवो विवाहाः.

v. 8 all MSS. आभूतिरेवाभूतिर्वीजं this is to be resolved in आभूतिरेवा आभूतिर्वीजं (she is ābhūti-procreation.; the germ is ābhūti; it is hidden in her.)

v. 10 all MSS. येनाक्रमन्ते पुत्रियो ये विशोकाः.

All MSS. तस्मात्ते मातर्यपि मिथुनं चरन्ति. I think that either स्म or ते is superfluous.

18, line 2 A (orig.) Bs (first and third h.) उवाच । स वदथं राजानं.

line 18 all MSS. except G (sec. h.), प्राप्नोत्यथ ला.

line 19 all MSS. स ह संनाहं प्रापनं. This is to be altered to प्राप नं, as Professor Böhlingk has already observed.

19, verse 1 G अष्टद्वरो B निषङ्गरो.

A G अज instead of जन.

verse 2 all MSS. चराति; it is a regular subjunctive.

verse 4 all MSS. शेरते स्य (D शेरन्ति).

verse 5 B (sec. h.) C D G अयमायं B अमायं altered to अयमायं.

verse 6 A B अपजिन्वन्.

C G पञ्चमार्गः. This is in G corrected to पञ्चमार्ग and again to मञ्चमार्ग; B Bs and Dr. Streiter मञ्चमार्गः. I think that Dr. Streiter is right in maintaining that these words पुनं मञ्चमार्ग have originally been a mere gloss. They are not found in the version of the Aitareya Bráhmaṇa.

C चरण उपेयाय Cf. Böhtlingk, Sanskritchrestomathie.

20, line 1 B C D Bs (orig.) omit च behind तस्य.

line 5 all MSS. दत्ता.

line 7 D G (sec. h.) वेन instead of चनेन.

21, line 3 and 6 B C G (orig.) Bs (orig; on the marg. ता) मतं दत्तार्हं.

22, line 8 Streiter सुहृदयस् (5); Aufrecht (Ait. Bráhm.) सुहृदयतमस्
A B सुहृदयस्य C D Bs सुहृदयस्य नु G सुहृदयस्य.

All MSS., with the exception of D, here and further on
उत्पृच्छामि.

line 10 A B G Bs insert नु behind विद्यान्.

line 18 B D C (by alter.) कर्त्तव्यां A C (orig ?) G (orig.)
Bs. and Streiter कर्त्तव्यां.

24, line 4 तं वै विज्ञया० all MSS. I propose to write instead
तं वै विज्ञया० ; त and ल are sometimes confounded (instead
of लमेवैतस्याः संशामधिगच्छेः A Bs C तमेवै० at the end of 22.

Instead of शासहर्ष (24, line 9) D G शासहर्षं.

line 9 A Bs and Streiter अक्षयत B C D G अक्षयत.

line 15 A B Bs यः सक्त्यातकं.

line 15 A (orig.) and Streiter कुर्यादेनततो ऽपरं. This is
also likely to have been the original, but now illegible
reading of Bs. On the margin is written instead
•सक्तो which is corrected back again to •ततो. Comm.
कुर्यादेनत्यातकं ततो ऽपरं.

line 16 A Bs मापगाः शौद्रान्यायाद् B मापगाश्चौद्राणापाद् CG मापगाः
शुद्राणायाद् (G sec. h. शौद्रा०) D मापगाश्चौद्रान्यायाद्. See
Böhtlingk's note on this passage, Sanskritchresto-
mathie, page 352.

25, line 2 A (orig.) B राजपुनं.

All MSS. य वै वया नी वपय We should expect वपयाः

Cf. Ait. Brāhm.

line 7 D G (orig.) आतव.

B (sec. h.) C D G वेडाः B (orig.) वेडाः.

C D प्रजाः आत्.

line 10 instead of सोऽर्दाय मे त्रिवै, for which Böttingk writes सोऽर्दाय मम त्रिवै, I propose मे सोऽर्दाय मे त्रिवै.

A B C G वृथासौर्दाय.

26, line 2 B (orig.) Ğ G (third h.) आ वल्ले A D G Bs आल्ले.

The best reading is given in the Aitareya Brāhmaṇa : सव.

line 4 C D G पुच्छाः A B Bs पुच्छाः.

line 10 all MSS., excepting D, वयां वप्रीत्यव.

27, verse 1 A B Bs G (sec. h.) ववर्च माः.

verse 2 A B C G वुरणा.

C D गायिना.

A C D G वर्वे राध्यास्तु B राध्यास्त. The orig. read. of Bs is not quite legible.

A C D Bs एव वद्विवाचनः B नदि वाचनः G तद्विवाचनः G (third h.) तद्विवाचनः I prefer to read with Streiter एव वः सद्विवाचनः.

verse 3 B C D G Bs (orig.) वमन्विदः.

verse 4 A B (only indicated by sec. h.) C (only indicated)

D G (sec. h., but struck out again) Bs (sec. h.) युष्मांश्चिदाय

All MSS. वेपेता. I propose वेपेता.

C D G Bs (sec. h.) वाम च.

verse 5 B D वेडे वेडे C वेडे वेडे.

C D G गायिना (three times).

line 11 all MSS. परवत्तमायं.

line 15 A B संप्रमुच्यते C G Bs (?) संप्रमुच्यते D and Streiter संप्रमुच्यते I prefer the active form which is shown by the Aitareya Brāhmaṇa.

line 15 राजाविजिती Comm. विजयासमर्थः Nārāyaṇa on Āśv.

S'r. S. 9, 3, 13 यः परवत्तं युदेन (युदे न ?) विजितवान्. Sāyaṇa

(Aufrecht, Aitareya Brāhm. p. 387) यदि विजयोपेतः आत्.

line 15 B D G (third h.) अय यजमानः instead of अययजमानः.

ADHYAYA XVI.

- 1, 2 Comm. Ch. प्रवृत्तौ च.
 6 C G (by alter.) प्रतिमुच्यते.
 14 B (by alter.) C पयिनी.
 16 C D G चक्षुषं चोत्तरी.
 23 C D G (sec. h.) Bs चक्षुषी २.
- 2, 16 all MSS. except B (prima manus) कुवेरो.
 25 Ásv. S'r. S. पयिनः instead of पयिनः.
 3, 3 C G (orig.) उपस्थावानो.
 7 B (orig.) गौतमस्य.
 14 A (orig.) B C (orig.) Bs (orig.) किंपुत्र A (on the marg.)
 C (on the marg.) D G Bs (on the margin, but corrected
 back again) किंपुत्र.
- 3, 18 all MSS. आसन्नं.
 23 A उत्तमे चोत्तरस्थाः प्रवृत्तौ (मे and र by alter.) B C उत्तमे
 चोत्तरस्थाः प्रवृत्तौ D उत्तमे चोत्तरस्थाः प्रवृत्तौ G उत्तमे (sec. h. ० रे)
 चोत्तरस्थाः (sec. h. ० मस्थाः) प्रवृत्तौ Bs उत्तमे चोत्तरस्थाः प्रवृत्तौ
 (sec. h. ० रस्थाः but struck out again.)
 C निच इति च सूक्तम्.
- 3, 28 G (orig.) Bs (orig. as it seems) पर्यन्तान् B G (sec. h.) Bs
 (sec. h.) पर्यन्तान् A पर्यन्तान् C D पर्यन्तान्.
 33 उपनिपातयन्ति all MSS.
 36 all MSS. गुहं Taitt. Samh. 7, 4, 19 g. Váj. Samh. 23, 21.
 C D G Bs (on the marg.) चर्वाङ्गमस्त्रिम्.
- 4, 2 B मध्य रजति C D मध्य रजतु G (orig.) Bs (orig.) मध्यमेजतु.
 A G Bs C पुनर्नि (नि) वेति B (orig.) पुनर्नेव B (sec. h.) D पुनर्निव
 4 B C D यदरिषो.
 A (orig.) B (sec. h.) जाया instead of जारा.
 C D G पात्रागर्ही Bs illegible. Comm. Ch. (orig.) once
 पारागर्ही and once पात्रागर्ही.
- 5 Comm. Ch. अनुचर्युः.
- 6 A G (sec. h.) विचक्षत B (orig.) विचक्षत (alt. to विचक्षत) C
 विचक्षत D G (orig.) विचक्षत Comm. Ch. विचक्षत. The orig.
 read. of Bs is illegible.

- A G Bs Comm. Ch. चोतुर्.
- A G (orig.) D Bs (by alter.) माचं.
- B C D G Comm. Ch. वड.
- 6, 1 v. 1 all MSS. पदेष्णिहः Comm. Ch. पदे स्निहं See Vaitána
Sútra 37, 1. Kátyáyana S'r. S. 20, 7, 11. Áśv.
10, 9, 2. Lát. S'r. S. 9, 10, 9.
- v. 3 B वल्लहामसि D (= Lát. S'r. S. 9, 10, 11) •वल्लहामसि.
- v. 4 B (sec. h. p) D G (third h.) भवत्युत्तरो.
- 2 D इच्छन्ति.
- 7, 4 C D G वान्मन्या.
- 9-10 C G अयवस्त्राभिर्. resp. अयवस्त्राभिर् the other MSS. •वस्त्राभिर्
Comm. अयवस्त्राभिः अयवस्त्रिताभिः.
- 8, 5 C निविदो.
5. 16 Comm. Ch. पञ्चमाङ्गिकानि.
- 16 B निविदो.
- 9, 1 C G हरितः खर्ज.
- 10 C D G (third h.) यजते.
- 13 A B G (by alter.) कौशख्यो C D G (orig.) कौशख्यो.
- 14 C G (sec. h.) मरत.
- A आविचेत.
- 22 B (orig.) Comm. Ch. and M M पुरुषेभ्यश्चाब्रह्मणानां ; all
other MSS. पुरुषेभ्यश्च ब्रह्मणानां Cf. Lát. S'r. S. 9, 10, 16. 11,
1 Áśv. S'r. S. 10, 10, 10.
- 10, 3 C G (fourth h.) उपजनस्याथा०.
- 9 A D Bs (third h. on the marg.) Comm. M M अपिपातयति
B C G Bs अपिपाययति ; Comm. Ch. om. त or य and adds
य on the marg.
- 14 D G पारिखवियेर्.
- 11, 5 B (orig.) C (orig.) भाव्ये D भाव्ये G (sec. h.) भाव्ये.
- 8 C G (orig.) Bs (orig.) वैदद्वये D G (th. h.) वैदद्वये A B Bs
(sec. h.) Comm. Ch. वैदद्वयो.
- 11 C G (sec. h.) वृषू G (orig.) वृषू०.
- A B C G (th. h.) तद्विषः प्रसोके A तद्विषप्रसोके.
- 17 Bs प्रायोगिः.

- 20 A B (by alter.) Bs (by alter.) बल्लः.
 A Bs पारम्ये.
 26 A B (on the margin) G (fourth h.) Bs प्रखलः काळः प्रबभे.
 A B (by alter.) G Bs (by alter.) मातरिचि B (orig.) मातरिचि
 C मातरिचि D G (sec. h.) Bs (orig.) Comm. Ch. मातरिचि.
 12, 8 A प्रयनं (alt. to ने) B G Bs प्रयनं C प्रयने (which seems to be
 alt. to नं) D Comm. M M प्रयने Comm. Ch. once नं, once ने.
 9 A (on the marg.) G (on the marg., but corrected back
 in द्वि०) तृतीयं.
 14 C (third h. on the marg.) G (orig.) पुष्य instead of
 पशव्य.
 17 all MSS. आक्षर्त्त.
 19 B (by alter.) C D G अभिगो. 20. Comm. Ch. अक्षयम्.
 14, 3 G Comm. Ch. माहाव्रतिके A B C D Bs महाव्रतिके.
 4 A B G Bs (by alter.) माहाव्रतिके C D Bs (orig.) महाव्रतिके.
 5 A G Bs (by alter.) माहाव्रतिके B C D Bs (orig.) महाव्रतिके.
 15, 11 C सहस्रम् G संप्रसम्, alt. to सहस्र Kāt. Śr. S. 21, 2, 6.
 Śat. Brāhm. 13, 7, 1, 9.
 12 B G Bs (orig.) चिखवलयसिंघे.
 20 A C G Bs सङ्गुनि Cf. Śāṅkh. Śr. S. 16. 9, 22.
 16, 3 B Bs (orig.) Comm. Ch. दिदासय.
 D उपमंघो G (third h.) Bs (orig.) Comm. Ch. (orig.)
 उपमंघे B (sec. h.) Bs Comm. Ch. सृषेव.
 17, 4 A G (sec. h.) अविदि.
 8 C D अवरोचम् B असाचम्, altered to अचरं G असचम्, altered
 to अवरोचम्.
 18, 2 C D G Bs एव सर्वेषु A B एवं सर्वेषु.
 8 all MSS. (except those of the comm.) प्रहृतो.
 10 A B C G (third h.) हृदयोः A (sec. h.) G (orig.) D Bs
 हृदयोः C D G (third h.) स्याद्विगो.
 11 all MSS. विजयतामसप्रज्ञाजिताया (Comm. Ch. विजयताम्).
 12 B (orig.) C D G Bs (?) यदि च.
 13 B (orig.) Bs Comm. Ch. विनिष्पन्ति A B (by alter.) C D G
 विमृशन्ति.

- 14 A B (by alter.) दुनियाधैः B (orig.) दुनियोधैः C D G Bs
दुनियोधैः (C धैः) Bs (th. h.) Comm. Ch. सनियाधैः.
- 15 D G (orig.) Bs (by alter.) सर्वोपधं. 21 All MSS. निषिद्धं.
21, 9 C D G अतिराधं.
- 20 C G (th. h.) द्वितीये ऽहम्करोति.
- 31 A (orig.) B Bs (by alter.) द्वितीयस्य C D G Bs (orig.)
द्वितीयस्य.
- 22, 9 A B (by alter.) उपपराक.
- 10 A C D G प्रजिघांसन्.
- 12 A B G (orig.) Bs (orig.) Comm. Ch. यायेका (यायेका).
- 25 C G (sec. h.) Bs (orig.) यायन्तिना.
- 23, 8 C D G (orig.) अथैवाचेयस्यत्. A अथैवा राचेयस्यत्.
- 11 D G हण्वं.
- 12 D G (orig.) हण्वो.
- 24, 2 A (orig.) B Bs (orig.) पाङ्गी वै यज्ञः । वै is omitted in C D G.
- 10 A (orig.) D G (orig.) वर्षिष्ठो.
- 11 B (orig.) D G (orig.) सर्वोद्गच्छीः.
- 14 C D G Bs दृष्टस्य.
- 15 D पञ्चमिं C G पञ्चमभिं.
- 26, 4 A Bs (orig.) Comm. Ch. प्रवल्हः C G Bs (sec. h., but
altered again) प्रप्रवल्हः D प्रप्रवल्हः B प्रप्रवल्हः alt. to प्रवल्हः.
- 29, 3 B C G नव वा अग्निं.
- 6 A D Comm. Ch. निगुह्यानां C निहत्तानां G निहत्तानां B
निगुहत्तानां । छ is cancelled in B with yellow colour
and त्ना is altered to ष्वा. The orig. read. of Bs is not
quite legible.
- B C Comm. Ch. प्राप A D G Bs प्रापत्.
- A B Bs कौशल्यास्य C D G कौशल्यास्य Cf. 16, 9, 13.
- 29, 7 C D G यज्ञकामा अन्यान्.
- 8 B विज्ञातो भूस् G (sec. h.) भूः (th. h.) भूस्. All MSS. विजिज्ञातो.
All MSS. except D and Comm. Ch. लमेवैतत्.
- 30, 6 A B C G •पृष्ठो वा.

ADHYĀYA XVII.

- 1, 2 Ch. कतिपय आचैन.
 5 B विन्देत.
 9 B Ch K संक्षुः.
 16 B Ch. परःपुत्रे K परंपरवे.
 18 K तस्य तदुपकल्पयेत्.
 2, 4 all MSS. द्वितीयम एतावद्.
 3, 12 B अवघाटिकाः K उपघाटरीकाः.
 4, 1 Ch. K (orig.) दुन्दुभीन्.
 B Ch (orig.) संहननान्.
 B K उपकल्पयन्ति.
 2 B Ch. (orig.) संहननान्.
 5, 5 B K आचषाय Ch. आषषाय.
 6, 1 all MSS. (with the except. of Ch. sec. h.) वण्डवलीत्यपकल्प-
 यन्ति. The commentary considers this the correct form.
 It says वण्डव वलितश्च वण्डवलीत्य वण्डवलीति [:] सर्वो द्वन्द्वो विभाषा
 एकवद्भवतीत्येकवद्भावः । स नपुंसकमिति (Pāṇ. 2, 4, 17) नपुंसकलाङ्गस्यता ।
 वण्डवलीति. Ch. (sec. h.) वण्डवलीति इति.
 4 Pāṇini 2, 4, 25.
 7, 11 B K बहिर्वैदिं.
 Ch. सदःसदः प्रहृत्य B K सदः प्रहृत्य.
 K प्राकृपरि दधति.
 13 Ch. शुक्लभट्टादीयं. B K •भट्टा•
 9, 6: Ch. संसृते B संसृते K संसृते. I propose संसृते.
 10, 5 B Ch. (orig.) K (orig.) उत्करा । ल्क has been alt. to क्कि in
 Ch. and K । Comm. उत्किरौ भूक्षितौ—उत्किरन्ति निक्षिपन्ति क्षितितारः.
 6 B तद्विशिष्टान् (or य्).
 10 B संभ्रमेत.
 15. B Ch. (sec. h.) अभिनिवीर्द्धं K अभिनिविर्द्धं which seems to
 have been altered by sec. h. to •वीर्द्धं Ch. अभिनिवीर्द्धं.
 16 B K उपान्नयति.
 11, 3 आच om. in Ch.

- 12, 1 B सर्वान्निगुय संज्ञयो Ch. सर्वो विगुय संज्ञयो K सर्वो विगुय संज्ञयो.
 4 B उचरत् Ch. उ चरत् K उचरता.
 5 Ch. om. रचि before रच.
 All MSS. विगुय.
 13, 5 B •यज्ञियाच.
 9 B K उपतिष्ठेत.
 14, 3 B तूष्णीं शंसत् K तूष्णीं शंसत्. B Ch K संश्रियाणि
 B अविहृतलं K अविहृतलं.
 4 Ch. (orig.) प्रज्ञयात्.
 11 भूमि orig. om. in Ch.
 14 Ch. रनां वाचं.
 15, 1 Ch. शुद्धति.
 4 B परीवर्तमान.
 B (orig.) Ch आपचं K आपचं.
 10 Ch. दध्यादिति.
 11 B K देवा दधादिति.
 16, 9 this Sūtra is orig. om. in Ch.
 17, 1 B Ch. करिष्यन्ती.
 9 B K यथेतं.
 12 ऽनरमति in Ch. alt. to नु रमति.

ADHYĀYA XVIII.

- 1, 2 B पिने राद्वेत्यग्रे.
 B उपांश पञ्चो [s] प्रपुवन् K उपांश पञ्चः प्रपुवन्.
 14 K पदानि करोति नदस्य.
 2, 1 Ch. शंसति. B K शंसन्ति.
 3, 2 A V 6, 33.— v. 1 all MSS. वनं. v. 2 K वपितः B (orig.) K
 वचः. v. 3 K पुवं B Ch. पुरं — B यधिं — B Ch. चदशं.
 8, 11 B (orig.) K द्वौदौ प्रगाथो (K •थो).
 9, 1 K •हृत्तीं शंसति.
 6 B समस्तं Ch. समस्तानां K सामस्तानां.
 10, 8-9 B रका या नो K रका नो.

- 10, 12 च after सनोपस om. in Ch.
 15, 5 B K सुप्रसीदे.
 16, 2 B K तस्यानुदुभं.
 18, 4 त om. in Ch. before इति
 20, 5 Ch. K प्रणत्य.
 8 B Ch K सचात्रतिकं.
 21, 7 B प्रत्यङ्.
 9 B K आध्वर्या Ch. आध्वर्ये.
 11 cf. Kāt. Śr. S. 13, 2, 19, which Sūtra contains nearly
 all the same mistakes.
 23, 10 K ता अर्थर्वशः.
 24, 3 B K मैत्रावरुणः सर्वेभ्यः सु.
 4 Ch. वसवेति.
 6 K उत्तराय च. This reading is said by the comm. to be
 अयुक्तं.
 9 B Ch. K परस्मा आहो.
 14 B K आदधत एतत्.
 19 Ch. (orig.) वपाये. Ch. उपवेष्ट.
 25 B K •श्रुत्वाऽन्ताः संतिष्ठन्ते.
 26 B सनोरोह्य.
 28 K उद्धृतावेष्टिवे Ch. उद्धृतावेष्टिवे B उद्धृतावेष्टवे.
 29 B Ch K श्रुत्वाऽन्तावेष्टिवे.
 35 This Sūtra seems to be a later addition.
-

I.

INDEX OF WORDS.*

अ

अंश V, 8, 3.

अंस I, 6, 3, (cf. वेद्यंस).

अंसान्वंसयोः IV, 15, 13.

अकार I, 2, 14; VI, 1, 15.

अकथ्यमाण XI, 14, 2.

अक्ष X, 21, 12.

अक्षर I, 2, 6; X, 5, 10, 14; XII, 13, 1, 5; 16, 2; 24, 5.

(cf. अष्टाक्षर । अष्टादशाक्षर । एकादशाक्षर । चतुरक्षर । चतुर्वि-

शत्यक्षरादि । दशाक्षर । द्वादशाक्षर । नवाक्षर । पञ्चदशाक्षर ।

पञ्चाक्षर । विंशत्यक्षर । षट्त्रिंशदक्षर । षोडशाक्षर । सन्ध्यक्षर).

अक्षरपङ्क्ति VII, 26, 4; 27, 24; VIII, 6, 11; 7, 15; XIV, 57,
10.

अक्षरवेराज XIV, 25, 5; 26, 5; 28, 12; 30, 2.

अक्षवेला X, 21, 14.

अक्षा XVIII, 4, 1; 5, 1;

अक्षि (अक्षीणि) IV, 16, 6.

* This index contains all words of the text exclusive of those occurring in Mantra's, Praisha's, Yajus, Gāthā's, Nivid's, etc.

अचित्ति XIV, 81, 2.

अचित्तिकाम XIV, 81, 2.

अगद XV, 22 (page 193, 8).

अगृहीत्वा XIII, 11, 2.

अग्नायी IV, 19, 5.

अग्नि (fire) II, 14, 1. 10; 15, 6; III, 4, 1; 14, 8; 15, 21; 21, 11; IV, 2, 1; 5, 9; 6, 13; 14, 36; 15, 5. 22. 23; 16, 2. 3. 13; 17, 4. 13 (पूर्व); 18, 8 (पश्चिम); 19, 4 (पश्चिम); V, 14, 13. 15. VIII, 15, 10; XIII, 29, 28. 29; XIV, 13, 4; XVI, 16, 1; XVII, 12, 6; XVIII, 24, 26. 27.
(God of fire) II, 2, 16; V, 1, 6; IX, 28, 17; XIII, 27, 7; XIV, 29, 5; 40, 1; 51, 1; XV, 22 (page 192, 13 ff.); 23 (p. 193, 15); XVI, 1, 12. अग्निमन्त् III, 4, 1; अनीकवन्त् III, 15, 3; XIV, 8, 3; अप्सुमन्त् III, 4, 7; इन्दुमन्त् II, 5, 15; कव्यवाहन III, 16, 3. 10; IV, 4, 1; काम III, 4, 10; IX, 23, 3; XIII, 29, 20; XVI, 10, 4-8; चचभृत् IX, 22, 2. 5; चचवन्त् IX, 22, 2. 5; गृहपति I, 15, 3; IX, 26, 2; जनदन्त् III, 19, 15; ज्योतिषन्त् III, 19, 10; तपस्वन्त् III, 19, 15; दाढ III, 2, 2; XVI, 10, 4-8; पथिष्ठत् III, 3, 2; 4, 2; XVI, 10, 4-8; पवमान II, 2, 3; 3, 10; 5, 14; XIV, 2, 14. 17; पावक II, 2, 7; 3, 10; XIV, 2, 14. 18; पावकवन्त् III, 19, 15; बुद्धिमन्त् II, 5, 13; ब्रह्मणन्त् IX, 22, 2. 4; भगिन् II, 4, 6; रेतस्वन्त् II, 5, 16; वासन्तिक गायत्र चिष्टत् रायन्तर IX, 27, 1;

विविचि III, 4, 4; वीति III, 4, 3; वैश्वानर (see वैश्वानर);
 व्रतपति II, 4, 6; व्रतष्टत् III, 4, 12; ष्टुचि II, 2, 7; 3, 10;
 III, 4, 6; XIV, 2, 14. 19; संवर्ग III, 4, 5; स्निष्टकृत् (see
 स्निष्टकृत्)

अग्निचित् IX, 28, 18.

अग्निचित्या VIII, 15, 10.

अग्निप्रणयन V, 12, 1. 5.

अग्निप्रणयनादि VI, 1, 21.

अग्निप्रणयनीय III, 14, 13.

अग्निमन्त् (1.) III, 4, 1. 2. अग्निमती (अचौ) XIV, 29, 8.

अग्निमन्थनीय III, 13, 15. 17; V, 7, 5; 15, 4; XIV, 51, 12.

अग्निशब्द II, 5, 10. 20; XIV, 51, 8.

अग्निष्टुत् XIV, 4, 6; 57, 20; XVI, 15, 3; 29, 15.

अग्निष्टोम VII, 21, 7; IX, 1, 1; X, 2, 1; XI, 2, 1; 10, 1, 11, 5;
 13, 1; 15, 1; XIII, 14, 7; 16, 5; 23, 6; XIV, 2, 7. 8;
 8, 2; 12, 4; 40, 5; 41, 5. 42, 18; 57, 19; XV, 1, 7; 4, 8;
 5, 1; 11, 7; 12, 4; 16, 5. 9; XVI, 20, 13; 21, 7; 26, 5;
 29, 3. 17; 30, 12; XVII, 7, 5; XVIII, 23, 17. Cf. ज्योतिष्

अग्निष्टोमसंख्य XIII, 21, 9.

अग्निष्टोमसामन् X, 12, 2; 13, 20; XI, 14, 35; 15, 14; XIV,
 33, 6; 57, 5; 61, 7; XV, 3, 3; 6, 4; XVI, 14, 13; XVIII,
 23, 4.

अग्निष्टोमस्तोम XV, 6, 6. 7.

अग्निष्ठ II, 16, 2; VI, 9, 6; XVI, 3, 4; 12, 5.

अग्निध्वान्त III, 16, 2.

अग्निहोत्र (1.) II, 6, 1; III, 12, 15. 16; IV, 5, 11; VIII, 13, 6;
XIII, 24, 2. (2.) अग्निहोत्रौ (Comm. अग्निहोत्र संज्ञको द्वौ
हविर्यज्ञसोमौ) XIV, 3, 15.

अग्निहोत्रपात्र IV, 14, 34.

अग्निहोत्रस्थाली II, 10, 5.

अग्निहोत्रहवनी IV, 14, 21.

अग्निहोत्रहविस् II, 7, 9.

अग्निहोत्री II, 8, 1; 12, 16; III, 20, 1.

अग्नीध् I, 6, 3; XIII, 24, 11.

अग्नीवर्णौ VIII, 1, 6.

अग्नीषोमौ V, 14, 1. 7.

अग्नीषोमप्रणयन V, 6, 9.

अग्नीषोमीय I, 3, 12. 14; 8, 10; II, 3, 5; III, 8, 8; 9, 3;
V, 15, 1; VI, 1, 1. 24; IX, 26, 1; XIV, 40, 20; XV, 1, 19;
XVI, 3, 5; 12, 6.

अग्नीषोमीयसवनीयौ VI, 1, 21.

अग्न्याधेय II, 1, 1; III, 19, 17; IV, 6, 15; XIV, 2, 1; 2, 16.
21. 22.

अन्यायतन XVIII, 24, 27.

अन्युक्त IX, 25, 1.

अन्युपस्थान II, 14, 6.

अय

अयेण (Praep. c. acc.) III, 16, 17; IV, 6, 4; V, 6, 4. 7;
8, 3; VI, 2, 1; 12, 2; VII, 6, 1; 14, 11; 15, 2; VIII, 12,
10; X, 21, 6. 14; XVI, 3, 19; XVII, 11, 2; 12, 4; 15, 2.

अयेणोत्तरेण VI, 13, 3. XVII, 7, 11.

अये XIV, 62, 2; XVII, 3, 8.

(Cf. उदीचीनाय । एवमय । दक्षिणाय । प्रज्ञाताय । प्राचीनाय ।)

अयतः III, 19, 9.

अयता in प्रागयता IV, 6, 8.

अयहण in नामधेयायहण X, 1, 17.

अघाहन् IV, 15, 7.

अङ्ग I, 16, 4; XV, 1, 28. (Cf. यथाङ्गम्)

अङ्गार II, 8, 8. 14; 9, 6; 12, 9; IV, 12, 10; V, 9, 10.

अङ्गिर XII, 19, 5.

अङ्गिरः XIV, 40, 1; XV, 24 (page 194, 3); XVI, 11, 29.

अङ्गिरसामयन XIII, 22, 1.

अङ्गिरस्वन् IV, 4 1, (यम).

अङ्गुलि I, 10, 5; VIII, 4, 5; XVI, 24, 11.

अङ्गुली in पादाङ्गुली IV, 15, 20.

अङ्गुष्ठ IV, 7, 7; 21, 8; XVI, 24, 11.

अङ्गुष्ठपर्वन् XIV, 16, 3.

अच्

+आ अच्य II, 9, 3; IV, 3, 6. 7; XVII, 11, 4.

अच्छावाक VI, 12, 14. 20; 13, 2; VII, 6, 1. 8. 9; 7, 1. 4;
13, 1; 14, 1; 17, 10. 13; 24, 1; VIII, 2, 10; IX, 4, 1;
10, 1; 14, 1; 18, 1; 19, 1; XII, 1, 5; 2, 8. 22; 5, 1; 6,
11. 14. 17; 7, 7; 26, 2; XIII, 10, 10; 14, 1; 24, 9; XIV,
3, 10; 52, 10. 13; 55, 2; XV, 8, 4. 11. 17. 19; 7, 5; XVI,
21, 29.

अच्छावाकसूक्त XIV, 52, 3.

अच्छावाकीया VII, 7, 4.

अज II, 3, 22; IX, 23, 4. 5; XIV, 13, 1; XV, 15, 2; XVI,
3, 13; 12, 12; XVII, 7, 8; अजा IV, 14, 13.

अजातपुत्र II, 12, 11.

अजानान II, 5, 1.

अजिन XV, 17, (page 188, 12); XVIII, 24, 7.

अजिर in श्वेनाजिरौ XIV, 22, 4.

अजीगर्त XV, 19, (p. 191 13.)

अज्ञायमान III, 21, 6.

अच् अनक्ति I, 10, 1; IV, 16, 6; अज्यमान V, 9, 8; 15, 1.

+ अभि अन्त IV, 15, 5; 16, 3; अज्य IV, 15, 22.

अञ्जन I, 10, 2; IV, 16, 6.

अञ्जलि I, 14, 20; 15, 10; II, 10, 5. 6; XVI, 1, 2.

(Cf. उदकाञ्जलि IV, 15, 4.)

अञ्जसव XV, 23 (p. 193, 10).

अणु XVII, 1, 8.

अतस् VII, 6, 7; 16, 9; 25, 12; VIII, 1, 9; IX, 23, 13. 14;
X, 19, 1; 20, 1; XII, 16, 2; 17, 3; 20, 1; 21, 1. 3; 24, 1;
XIV, 12, 1; XV, 16, 4; 22 (p. 192, 18. 20; 193, 5. 6);
XVI, 19, 1; XVII, 1, 1; 9, 1; 10, 1; 17, 15; XVIII, 22,
1; 23, 1. 6. 9. 11; 24, 34.

अत ऊर्ध्वम् V, 6, 9; X, 2, 10; XV, 16, 1.

अतिग्राह्य X, 2, 6; 3, 10; 4, 12; XVIII, 21, 10.

अतिच्छन्दः VII, 27, 13; XV, 2, 1. 2; XVIII, 23, 9.

अतितारिन् fem. ० रिणी XV, 17 (p. 188, 11).

अतिथि II, 3, 25; III, 8, 10.

अतिपत्ति in नियतातिपत्ति III, 4, 2.

अतिप्रैष X, 1, 11; XIII, 20, 13; XVIII, 24, 10.

(Cf. अयं यज्ञीयातिप्रैष XIII, 24, 18).

अतिप्रैषान्त VIII, 15, 6.

अतिरात्र IX, 1, 10; X, 1, 5; XIII, 5, 19; 13, 1; 15, 2;
16, 3; 17, 1; 19, 7. 16; 23, 5; 24, 6; 27, 7; 29, 2. 23. 25.
32; XIV, 5, 8; 8, 2; 13, 11; 42, 20; 71, 1; XV, 5, 1;

(२८५)

16, 5; XVI, 8, 21. 22; 9, 2. 14; 15, 13. 14; 21, 9; 23, 21;
24, 3. 9. 11; 30, 12; XVIII, 24, 1.

(Cf. गो)

अतिराचभाव XVI, 20, 5.

अतिरिक्तोक्त्य VII, 14, 5; X, 13, 25; XV, 3, 4; 6, 5; 8, 6.

अतिशंसन in स्तोमातिशंसन

अतुल्य V, 19, 4.

अच II, 13, 3; VII, 7, 8. 12; VIII, 10, 1; X, 21, 18; XIV,
13, 14; XVI, 9, 23; 15, 19; XVII, 12, 6; 13, 7; XVIII,
14, 9; 23, 13; 24, 15. 33.

अचि I, 7. 3; XIV, 65, 1; XVI, 23, 8.

अथ II, 2, 1; 13, 1; V, 10, 20; VI, 4, 2. 4. 6. 8. 10. 12;
5, 1. 3. 5. 7. 9. 11. 13; 6, 1. 3. 5. 7. 9. 11. 13; VII, 8, 1;
VIII, 16, 2; 17, 2; 21, 2; 24, 2; 25, 2; X, 14, 3. 5; 15, 3.
5; 16, 3. 5; 17, 3. 5; 18, 3. 5; XI, 14, 20; XII, 7, 3; 8, 1;
13, 6; 27, 4. 5; XIII, 13, 1; 16, 1; 18, 1; 28, 2. 3; 29, 17;
XIV, 2, 21; 12, 1; 13, 9; 38, 5; XV, 1, 5; 5, 1; 7, 6. 8;
14, 1. 4; 15, 1; 16, 8; 17 (p. 188, 16); 18 (p. 189, 9 ff.);
21 (p. 192, 9); 22 (p. 192, 19 ff.); 23 (p. 193, 10 ff.); 24
(p. 193, 16); 26 (p. 195, 7. 11); XVI, 1, 6. 11. 13. 17. 25;
3, 25. 27; 10, 4. 11; 12, 20; 13, 2. 3; 18, 18 ff.; 19, 1; 20,
1; 21, 1; 23, 1. 8; 24, 11; 26, 1. 4; 27, 1; 28, 1; 29, 1. 13;
30, 1; XVII, 1, 1. 15; 2, 1; 3, 1; 4, 7. 8; 5, 1; 6, 1. 5;
7, 1. 6; 9, 1; 10, 1. 4. 10; 11, 1; 12, 6; 13, 7. 11; 14, 4.
5. 6. 13; 15, 1. 9 ff.; 16, 1 ff.; 17, 2. 8; XVIII, 1, 3. 23;
2, 1. 7; 3, 3; 4, 2 ff.; 5, 2 ff.; 6, 1. 5; 7, 1. 9. 21; 8, 7;
9, 1. 3; 10, 1. 4. 10; 11, 1. 4; 13, 1. 11; 14, 1. 3. 6. 7;
15, 1; 16, 1; 17, 1; 18, 1; 19, 1; 20, 1 ff. 21, 12; 22, 1;
23, 1; 24, 1. 7. 28. 34. अथापि XVII, 1, 5. अथो XIV, 40,
24; XV, 1, 12; XVI, 23, 3; XVIII, 20, 6.

अथर्ववेद XVI, 2, 9.

अथवापि XIV, 10, 19.

अद् आदत्, आदन् VI, 1, 5.

आदयित्वा III, 12, 16.

अदिति II, 2, 12; 3, 12; 5, 28; III, 1, 5; 17, 11; V, 1, 1;
IX, 24, 5; 27, 1; XIV, 2, 21; XVI, 10, 11. 16.

अदीक्षित III, 11, 14; IX, 22, 1; XVI, 20, 7.

अदीक्षितायन III, 8, 1.

अदीन XVI, 10, 16.

अदृश्यमान IV, 15, 9.

अद्यश्चीन (fem. आ) XVI, 22, 25.

अद्वादशाहम् XIV, 22, 21.

अधरारणि XVI, 16, 1.

अधरौष्ठ I, 10, 2.

अधस् III, 13, 30; X, 21, 12 (c. acc.)

अधस्तात् XVII, 10, 14.

अधःशय्या IV, 15, 6.

अधिकरण I, 1, 8.

अधिज्यधन्वन् XIV, 22, 20.

अधिदैवतम् XVI, 20, 2; 21, 2; 23, 4; 24, 2; 25, 2; 26, 2;
27, 2; 28, 2; 29, 2; 30, 2.

अधिप XVI, 1, 14.

अधिववण XIV, 22, 17.

अधिववणफलके XIV, 22, 18.

अधिष्ण्य VI, 13, 7.

अधिसर्पण XVII, 13, 12.

अधीवास XVI, 3, 25. 34; 13, 8.

अधोबिलागृत IV, 3, 7 (comm. स्थालीबिलादध आगृतश्च ।

आङीषदर्थे । ईषच्छ्रुत इत्यर्थः । अधोबिल आगृतश्चेत्यधोबिला-
गृतः । अपूर्णस्थालीको मन्दस्निन्नश्चेत्यर्थः)

अध्यर्घ VI, 7, 10; IX, 20, 32; XVI, 29, 3.

अध्यात्मम् XVI, 20, 2; 21, 2; 23, 4; 24, 2; 25, 2; 26, 2; 27,
2; 28, 2; 29, 2; 30, 2.

अभिगु (1.) V, 16, 10; 17, 9; XV, 1, 25; XVI, 12, 19; 22, 5.

(2.) XVI, 3, 22.

अध्वन् III, 4, 9.

अध्वर्यु I, 6, 3; III, 8, 25; 14, 18; V, 4, 1; 14, 5; 15, 7; VI,
7, 8. 10; 9, 16; VII, 5, 1; 6, 4; 7, 3; 8, 7; 9, 7; 14, 9;
X, 7, 9. 10; 21, 10; XIII, 1, 1. 3; 5, 7; 12, 9; 14, 1; 24,
7; 29, 2; XV, 21 (p. 192, 3); XVI, 1, 6. 23. 25; 4, 4. 8;
9, 20; 13, 2. 12. 17; 18, 19; XVII, 4, 1. 5; 11, 1. 3 (voc.

अध्वर्यु उप तु रम). 4; XVIII, 21, 9 (voc. अध्वर्यु उपहव-
मिष्टा)

अन्

+ अभि अन्य XVII, 15, 13; 16, 6. 8; 17, 2.

+ अव अनिति I, 12, 3.

(Cf. अनवानन्त् । अनवानम्)

+ अन्वव अनिति II, 9, 8; VI, 8, 2.

+ अभव अनिति XVII, 15, 13; 16, 6. 8; 17, 2.

+ अनुप्र अनिति II, 9, 7; VI, 8, 1.

अनञ्चह्

अनञ्चान् II, 5, 27; IV, 16, 9; XIV, 57, 17.

अनञ्चुहः IV, 16, 8.

अनतिनयन्त् XIII, 6. 1.

अनधिगच्छन्त् I, 17, 5 ·18.

अनधिगम्यमान XIII, 6, 3.

अननुवषट्कृते X, 1, 11; XVIII, 21, 5.

अननुसृज्य XVII, 13, 12.

अनन्त XIV, 82, 2; 83, 2; 84, 2.

अनन्तकाम XIV, 82, 2; 83, 2; 84, 2;

अनन्तर III, 19, 7; IV, 15, 6; VI, 6, 17 (कन्दोऽनन्तरेण); VII,
14, 6. 7; XII, 4, 1; 5, 1; 10, 2; 26, 2; XVI, 25, 4; 28, 3.

अनन्थ XV, 11, 4.

अनपवृत्त XIII, 4, 1.

अनपिधान VII, 3, 1.

अनपिसोमपीथ XIV, 62, 2.

- अनपेत II, 14, 8.
अनभिधान VI, 1, 8.
अनमत् IV, 15, 8. (Comm. नमनेनाप्रवेक्ष्यन्तः)
अनर्थलुप्त II, 14, 6.
अनवजिघ्रत् XVI, 3, 19.
अनवरार्थी (२) XVI, 20, 14. (अनवरार्थै)
अनवसर्जन VII, 4, 17.
अनवानन्त VII, 7, 7; X, 7, 13.
अनवानम् III, 8, 23; V, 9, 4; 11, 1; 20, 1; VII, 2, 11; 8, 2;
9, 4; 15, 2; 16, 5, XI, 14, 14.
अनवेक्ष्य VII, 3, 1.
अनवेक्षमाण IV, 15, 1.
अनश्न in मांसानश्न III, 13, 30.
अनस्तमित II, 17, 7.
अनहर्जात XIV, 51, 1.
अनहर्जातता XIV, 51, 1.
अनागत III, 2, 1.
अनादिष्ट I, 1, 17.
अनादिष्टाज्यापुरोदुवाक्य I, 17, 9.
अनादेश I, 16, 14; XIV, 1, 3; XV, 11, 15.
अनाप्त XVI, 10, 1.

अनावर्तयन् XVI, 1, 16.

अनावाम् III, 8, 20.

अनावृत्ति III, 20, 17.

अनाहित II, 16, 3.

अनाहिताग्नि IV, 5, 13; XVIII, 24, 28.

अनाह्वय IX, 25, 1.

अनिगद V, 19, 23; VIII, 12, 14.

अनिज्या III, 21, 11.

अनिहन्त XIII, 16, 5.

अनिर्दिष्ट VIII, 15, 14.

अनिर्वचन X, 1, 16.

अनिर्जित III, 19, 7.

अनिष्ट IV, 9, 7.

अनिष्टुषव XIV, 73, 3. (see critical notes !)

अनिष्टुषा II, 3, 26; IX, 28, 9.

अनीकवन्त III, 15, 3; XIV, 8, 3.

अनु (postpos. c. acc.) XIV, 2, 17. 18. 19. 21; 10, 4; 13, 4.

5. 9; XVI, 7, 4; XVII, 14, 9.—अनु XV, 7, 8.

अनुज्जी XIV, 42, 6.

अनुचर X, 3, 13; 4, 13; 5, 7. 22; 6, 17; 8, 13; XVII, 9,

8.—VII, 19, 9. अनुचरी XVI, 4, 5. (Cf. प्रतिपदनुचरी)

अनुसरप्रवृत्ति XI, 12, 12; 15, 7; XV, 2, 22; 8, 5; XVI, 14, 9;
21, 32.

अनुदर्क VI, 12, 5.

‘अनुदेश’ V, 1, 10.

अनुद्धृत III, 19, 9.

अनुपदिष्ट XIII, 1, 2.

अनुपस्थान II, 13, 9.

अनुपस्थाय III, 21, 7.

अनुपहत VII, 6, 8.

अनुपकाशमान VII, 6, 7.

अनुपाकृत XIII, 2, 1.

अनुपूर्वम् XIV, 55, 3; 68, 2; XV, 4, 9; 8, 13, 21; XVI, 13, 4.

अनुग्रहत see ह + अनुग्र.

अनुमति अनुमतये IV, 20, 6; IX, 27, 1; XVI, 10, 11;

अनुमत्यै IX, 28, 2; अनुमत्या XVI, 10, 14.

अनुमन्त्रण VII, 2, 15.

अनुयाज I, 1, 40; 12, 13; II, 5, 20, 24; III, 13, 25; 17, 7;

IV, 9, 5; V, 19, 24; VIII, 11, 12; IX, 1, 11; XV, 1, 29.

(Cf. प्रयाजानुयाजाः)

अनुयाजप्रवृत्ति XIV, 10, 21.

अनुयाजयाज्या I, 13, 4.

अनुयाजादि I, 14, 24 ; VIII, 7, 21.

अनुयाजान्त VIII, 11, 10.

अनुरूप VII, 14, 2. 3. 6. 7 ; 21, 8 ; X, 6, 14 ; 8, 21 ; XI, 2, 13 ; 8, 2 ; 11, 15. 17. 19 ; 12, 1 ; 13, 22. 28 ; XII, 2, 1. 9. 24 ; 4, 1. 9. 23 ; 5, 1 ; 9, 8. 16 ; 10, 2. 11 ; 11, 4 ; 12, 14 ; 26, 21 ; XIII, 12, 2. 4 ; 20, 12 ; XV, 7, 10 ; 8, 12 ; XVIII, 4, 4 ; 5, 4 ; 23, 7. 10. (Cf. सूक्तानुरूप । सोत्रियानुरूपौ)

अनुरूपत्व VII, 25, 17.

अनुवचन V, 14, 23 ; 16, 3. (Cf. श्रुत्तानुवचनयोः VI, 1, 25.)

अनुवषट्कार I, 1, 41 ; III, 8, 24 ; VII, 3, 4 ; 16, 7 ; VIII, 8, 4 ; 15, 3. 5 ; XVII, 17, 11.

अनुवषट्क करोति V, 10, 19 ; X, 21, 3 ; हल VIII, 15, 13 ; कृत्य V, 10, 22. (Cf. अननुवषट्कते)

अनुवाक् V, 9, 27 ; XVI, 2, 6.

अनुशंसन in धोन्यनुशंसण VII, 21, 5.

अनुशिष्ट XV, 4, 12.

अनुष्टुप्कन्दस् XIV, 33, 18. 19.

अनुष्टुप्कृत्यौ VII, 27, 80.

अनुष्टुम् VII, 27, 10 ; IX, 6, 19 ; X, 6, 11 ; 12, 6. 8. 14 ; XIV, 33, 17 ; XV, 2, 6 ; XVIII, 16, 2.

अनुसवनम् VII, 1, 3. 7 ; XIII, 5, 10. 11. 12 ; XV, 4, 11.

अनुस्तरण XVI, 8, 14; 12, 18; अनुस्तरणी IV, 14, 18; XIV, 22,
17.

अनुस्त्रोम in संदंभानुस्त्रोमौ XIV, 22, 4.

अनुस्वार I, 2, 11.

अनुस्वीनगर्भ XIV, 39, 7.

अनुच्य XVII, 2, 8.

अनुबन्ध XV, 4, 12; अनुबन्ध्या V, 14, 2; VIII, 10, 1; 12,
5. 9. 10; IX, 27, 4; XIII, 3, 5; XIV, 2, 15. 21; 3, 19; 5,
7; 6, 8; 7, 5; 8, 6; 13, 2. 9; 40, 22; XVIII, 24, 18. 24
'न्यासै० = न्यायाः)

अनुह V, 19, 4.

अन्त I, 2, 22; 12, 4; III, 1, 9; X, 8, 17. 19; XV, 26 (p.
195, 5); XVII, 1, 14; 10, 10.

(Cf. अतिप्रेषान्त। अनुयाजान्त। आज्यभागाष्ट। आद्यन्तयोः।
इक्षान्त। ऐन्द्राग्रान्त। पक्षीसंयाजान्त। पर्यग्निकरणान्त।
पौष्णान्त। प्रेषान्त। मकारान्त। मन्त्रान्त। मरणान्त।
वाव्यान्त। वपान्त। वेद्यन्तसंमित। श्रद्धन्त। शोक्त्यन्त। खिष्ट-
क्षदन्त। हविरन्त। हारियोजनान्त। हृदयशूक्ष्मान्त। होजान्त)

अन्तक in मृत्पुत्रान्तकौ XIV, 22, 4.

अन्ततस् VII, 8, 11; XIV, 40, 14; 41, 11; XVI, 10, 16; 16, 2

अन्तता in पक्षीसंयाजान्तता X, 1, 15.

अन्तर अन्तरा II, 6, 13; c. acc. XVI, 1, 8. अन्तरेण (c. acc.) I, 1, 25; 4, 1; 15, 14; 16, 3; II, 12, 6; III, 4, 2; 13, 26; IV, 14, 11; 16, 3; V, 6, 2. 3; 13, 2; 14, 2; 18, 4; 20, 3; VI, 9, 7; 13, 7; VII, 10, 3; IX, 1, 11; X, 5, 12; XII, 2, 9; 6, 1. 2; 11, 17; XIII, 15, 3. 12; XV, 2, 15; 13, 6; XVII, 7, 11; XVIII, 24, 26. (Cf. अगन्तर । एकान्तर)

अन्तराल XIV, 6, 6.

अन्तरालव्रत III, 13, 30.

अन्तरिक्ष VI, 8, 6.

अन्तरिक्षलोक XIV, 18, 1; XVI, 8, 20; 21, 14.

अन्तरिक्ष I, 12, 3.

अन्तर्याम VI, 6, 21; 8, 2.

अन्तर्वेदि (adv.) I, 12, 8.

अन्तःपरिधि (adv.) XIII, 12, 7.

अन्तःशस्त्रम् (adv.) VII, 19, 7; VIII, 3, 6.

अन्तःसदः XVII, 4, 3.

अन्त्य VII, 15, 18; 19, 20; XII, 2, 3; 3, 2; XVI, 20, 5.—XV, 11, 4.

अन्त्राः XV, 26 (p. 195, 5).

अक्ष XIV, 2, 11; 27, 1; XV, 1, 4. 5. 35. 37; 17 (p. 188, 14)

अक्षपात XV, 5, 1.

अज्ञात XIV, 8, 1; 25, 1. 4; 28, 1. 5. 8. 9; 66, 1; 76, 2; 77, 2; 79, 2; 80, 2; XV, 1, 10; XVI, 29, 30.

अज्ञातकाम XIV, 5, 1; 8, 1; 25, 1; 27, 11; 28, 1; 39, 1; 66, 1; 76, 2; 77, 2; 79, 2; 80, 2; XV, 1, 2. 11.

अन्य I, 1, 27; 2, 6. 12; 3, 10; 16, 20; 17, 1; II, 7, 8; 17, 6; III, 14, 21; 15, 24; 18, 12; 19, 12. 17; 20, 8. 12. 15. 20; IV, 1, 3; 15, 23; 20, 5; V, 1, 10; VI, 1, 14; 9, 14; VII, 17, 14; 18, 5; VIII, 2, 12; IX, 20, 14; X, 8, 22; 12, 5; XI, 3, 3; 4, 14; 5, 8; XII, 3, 16; 10, 2; XIII, 2, 1. 7; 3, 3; 6, 1; 22, 6; XIV, 10, 18; XVI, 7, 4; 9, 22; 22, 19; 29, 7; XVII, 1, 15. 18. अन्योन्यम् XVI, 21, 21; अन्योन्यस्मिन् VII, 4, 13; XIV, 42, 18. 19. 20.

अन्यतम V, 1, 10.

अन्यतर VI, 1, 14; XIV, 30, 1.

अन्यत्र I, 1, 18; 4, 12; III, 11, 9. 13; IV, 9, 6; VI, 1, 24. 26. VII, 25, 12; XI, 14, 24; XII, 10, 2; XIII, 19, 19; XVI, 1, 15; 10, 9.

अन्यथा IV, 6, 12; XIV, 41, 2; 42, 2.

अन्यथैवम् XI, 15, 11. 13; XII, 6, 13.

अन्वयः IV, 16, 6. (Cf. अन्वयस्योः IV, 15, 13.)

अन्वयम् III, 18, 17.

अन्वये (c. acc.) IX, 26, 1; 28, 1; XV, 26 (p. 195, 10).

अन्वयः I, 16, 2.

अन्वहम् XI, 12, 5; XIII, 19, 12; XVI, 20, 6.

अन्वाधान IV, 16, 5.

अन्वारम्भणीया (दृष्टिः) II, 4, 1.

अन्वाहार्य I, 12, 9, 11; IV, 7, 15; 9, 4.

अन्वाहार्यपचन II, 7, 13, 15; 10, 2; 12, 5; 13, 5; 14, 3; 15, 4;
III, 16, 16; 17, 1; 21, 3; IV, 14, 15.

अप् I, 6, 7; 15, 11; II, 7, 11; 8, 10; 9, 14; 10, 5; III, 20,
4, 6; IV, 4, 2; 5, 7; 14, 26; 21, 4, 18; V, 2, 3; VI, 7, 2;
VIII, 7, 21; 9, 2; 10, 4; IX, 28, 5 (personif.); XIV,
22, 19; XV, 17 (188, 9); XVII, 14, 13; 17, 8.

अपकरण in वत्सापकरण IV, 1, 2.

अपक्षीयमाणपक्ष XIII, 29, 9.

अपयाम XVI, 18, 21.

अपचयन in दृणापचयन II, 15, 3.

अपक्षिति XIV, 33, 1. 8 ff.

अपक्षितिकाम XIV, 33, 1.

अपक्षितिमन् XIV, 33, 21.

अपवर्हिस् III, 16, 24; 17, 7; VIII, 11, 9.

अपर II, 3, 14; V, 14, 22. 24; VI, 13, 5. 6; VII, 7, 3;
14, 10; XV, 21 (p. 192, 5 ff.); XVII, 4, 3 (अपरक्षी=अप-
रक्षा:).

अपरपक्ष III, ८, १०; IV, १५, ८; XIV, ३२, २.

अपराध II, ७, ६. (Cf. विध्यपराध)

अपराह III, १६, १; IV, ३, १; V, ३, १; ८, ५; १०, २०; ११, २. ९.

११.

अपरिमित V, ४, ७.

अपरियन्त XV, १, ९.

अपरिवीचमाण VI, ९, ९.

अपरेद्युस् III, १८, २०; XIV, १०, ३.

अपकर्षष्ट X, ८, २१.

अपवर्ग V, ४, ७; VIII, १५, १. (Cf. मासापवर्ग । व्रतापवर्ग)

अपि I, १, २५; V, १९, ३; VI, १, १४; VII, १५, ९. १०; २७, २४.

२६; XII, २, १; XIII, २९, १६ (१); XIV, १०, १९; १२, २; XV, १७ (p. १८९, १); २७ (१९६, ४. ८); XVI, ८, २८; ९, ६. ९. १२. १५;

XVII, १, ९; अपिवा XV, १४, ६; XVI, १७, ५; XVII, ३, ४.

अपिधान in अनपिधान VII, ३, १.

अपुच XV, १७ (p. १८७, २२; १८९, २).

अपुनःपद VII, २६, ७. ९.

अपूर्व VI, १, ८.

अपोनन्त्रिय XIII, २९, १२. १३.

अथय XIII, २९, १४.

अप्रच्युति XVI, २२, १३. २२ (अप्रच्युत्ये २२ = अप्रच्युत्याः)

अप्रणव XVI, 3, 20.

अप्रणवन् X, 13, 26; XVI, 3, 23; XVIII, 1, 2.

अप्रतिपाद्यक XVI, 2, 29.

अप्रतिनिधि I, 8, 14.

अप्रतिभा X, 12, 5.

अप्रतिरथ VIII, 15, 10.

अप्रत्तदैवत III, 20, 12.

अप्रदक्षिणम् XVII, 14, 15.

अप्रधान XIII, 24, 14.

अप्रवर्ग V, 9, 1; 12, 1; XIV, 5, 2.

अप्रसर्ग III, 21, 8. 9.

अप्रसारित I, 10, 5.

अप्रसृत XIV, 7, 1.

अश्रुत I, 1, 43.

अश्वरस् XVI, 2, 11.

अशुभन् (1.) III, 4, 7. (2.) VIII, 11, 3.

अश्वार्थ XVI, 1, 15; 10, 9.

अत्राह्वाण I, 4, 17; XVI, 9, 22.

अभक्षयिता VIII, 5, 2.

अभाव in शेषाभाव III, 20, 8.

अभि (postp.) XIV, 33, 7.

अभिचरणीय XIV, 22, 4.

अभिजित् XI, 10, 1; XII, 6, 7; 27, 4; XIII, 17, 3; 21, 6;
XIV, 42, 5; XVI, 9, 8; 23, 23; 24, 17. 20; 25, 4; 26, 5.
8; 27, 3. 6; 28, 3. (Cf. विश्वजिदभिजितौ)

अभिजित्प्रभृति XIII, 17, 3.

अभिजिदिशजितौ XIII, 16, 2; 29, 23; XVI, 20, 18; 25, 3,
26, 3; 28, 3; 29, 16.

अभितष्टीय XII, 6, 1; XIII, 24, 18.

अभितस् (c. acc.) XIII, 18, 2; 23, 5; XVI, 18, 13; XVII,
2, 5; 4, 2. 3; 15, 4.

अभिधान in अनभिधान VI, 1, 3.

अभिनिधन XIII, 5, 14.

अभिनिवील्ह (Comm. अभिनिबद्ध) XVII, 10, 15.

अभिनिहित XII, 13, 5.

अभिन्नकाल I, 16, 5.

अभिन्नव IX, 21, 8; X, 9, 5. 15; XI, 4, 1; 9, 9; XII, 6, 3;
XIII, 16, 2. 3; 17, 2. 3; 18, 5; 19, 7. 9. 14. 16. 20; 21,
5. 8. 11; XVI, 25, 6; 29, 3. (Cf. पृथ्याभिन्नवौ)

अभिन्नवस्तोम XIII, 21, 22; 22, 2.

अभिन्नवायन XIII, 19, 20.

अभिभृति XIV, 38, 1. 5. 7. (Cf. विभृत्तभिभृती)

अभिमर्शन in उरोऽभिमर्शन X, 21, 5.

अभिमर्शनी in उरोऽभिमर्शनी VII, 5, 15.

अभिमेथिनी XVI, 13, 10.

अभिव्याहार (Cf. आदित्याभिव्याहारे । इन्द्राभिव्याहारे ।

इन्द्रावरूपाभिव्याहारे । कल्याणाभिव्याहारे । वैश्वदेवाभिव्याहारे ।

सूर्याभिव्याहारे)

अभिषेक XV, 16, 7.

अभिषेचनीयदशपेयाभ्याम् XV, 12, 12.

अभीक्ष्णम् I, 17, 7.

अभीवर्त XII, 9, 8. 17; XIII, 5, 14; XIV, 22, 8.

अभ्ययम् VIII, 7, 20; XIV, 40, 17.

अभ्यञ्जन^० III, 8, 12.

अभ्यवहरण IV, 21, 18.

अभ्यावृत्ति III, 2, 9; 3, 9.

अभ्यास XIII, 27, 5.

अभ्युदितेष्टि III, 2, 1.

अभ्युद्गृष्टेष्टि III, 3, 1.

अमथ्यमान III, 18, 13.

अमा कुर्वीत XVI, 22, 19; कार्य XVI, 22, 20; कर्तुं XVI,
22, 28.

अमानुष XV, 21 (p. 192, 10).

अमावास्या I, ३, ४, ६, ८, १५; ८, २; II, १, ७; ५, ६; III, १, ५;
८, २, १८; ९, ६; १०, ५; IV, ३, १; XIII, १९, ३, ४; २९, १०;
XV, १२, ८.

अमावास्यावकार I, १६, १३; II, २, ८; ३, १३; ५, २९; III, १, २;
२, ६; ३, ६; ११, १२; VIII, १२, १३.

असुतस् I, ४, १५.

असुष्टिस्त I, १०, ५.

अमृतत्व XV, १७ (१८८, ६.)

अयजमान XV, २७ (१९६, ४.)

अयथासमाप्तातम् VII, २५, २.

अयन

अङ्गिरसामयन XIII, २२, १.

अदीक्षितायन III, ८, १.

अभिज्ञवायन XIII, १९, २०.

आदित्यानामयन XIII, २१, १.

उत्सर्गिणामयन XIII, २०, १.

उदगयन VI, १, १८.

कौण्डपायिनामयन XIII, २४, १.

गवामयन XIII, १९, १, १७; २४, १९.

तुरायण III, ११, १५.

दर्शपूर्णमासायन III, ११, ४.

दृतिवातवतोरथन XIII, 23, 1.

मिचावरुणयोरथन XIII, 29, 22.

मुन्यथन III, 11, 10.

संसदामथन XIII, 16, 5 ; 20, 15.

खल्यथन IV, 17, 1 ; XVI, 1, 14 ; 10, 15.

अथम् I, 3, 5 etc.

अयंयज्ञीयातिप्रैष XIII, 24, 18.

अथास्य XV, 21 (p. 192, 3.)

अयुज IV, 15, 8 ; XIV, 16, 4.

अयुत XIV, 15, 7 ; 81, 2 ; 82, 2 ; XV, 11, 4 ; 16, 16. 17. 18 ;
XVI, 30, 9.

अरणि II, 17, 3. 8 ; III, 19, 14. 15 ; 21, 10 ; IV, 14, 31. (Cf.

अधरारणि । उत्तरारणि)

अरण्य IV, 15, 8 ; XV, 18 (p. 190, 3 ff.) ; 19 (p. 190, 10 ff.) ;
20 (191, 19) ; XVI, 16, 1.

अरन्नि (Cf. एकविंशत्यरन्नि । पञ्चविंशत्यरन्नि । सप्तदशरन्नि)

अरन्निमात्र XVII, 1, 11 ; 2, 8.

अरवमाण IV, 17, 11.

अराति XVII, 3, 16.

अरुन्मुख XIV, 50, 1.

अर्थ (1.) IV, 21, 1. (2.) IV, 21, 4. 25.

अर्जुन XIII, 6, 3.

अर्ति XIII, 3, 4.

अर्थ I, 16, 5; V, 19, 2; IX, 1, 5. (Cf. उदकार्थ । एकाहार्थ ।

चतुरहार्थ । अहार्थ । द्वाहार्थ । पञ्चाहार्थ । परार्थ । पञ्चार्थ ।

यथार्थम् । षलहार्थ । संतानार्थ । सप्ताहार्थ ।

अर्थभेद VI, 1, 5.

अर्थलुप्त XIV, 40, 18.

अर्थलोप III, 19, 2.

अर्थविकार VI, 1, 3.

अर्थसंयोग I, 17, 1.

अर्ध (Cf. उत्तमार्ध :- उत्तरार्ध । दक्षिणार्ध । पश्चार्ध । पूर्वार्ध)

अर्धपञ्चदशन् XIII, 18, 5.

अर्धमास XIV, 2, 13; 77, 2; XV, 5, 11.

अर्धमासस्तोम XIV, 77, 1.

अर्धर्ष I, 1, 23, 25; V, 19, 16; VI, 9, 10; VII, 9, 4; 25, 13;
IX, 20, 32; XIII, 1, 5; XVIII, 1, 21; 14, 7; 19, 10.

अर्धर्षन्याय I, 1, 26.

अर्धर्षणः VII, 7, 7; 15, 2; 26, 15; VIII, 3, 18; XI, 14, 14;
XII, 11, 7; XVII, 8, 2; XVIII, 1, 23; 2, 7; 3, 3; 4, 6;
5, 6, 10; 6, 3; 11, 4; 13, 11; 14, 1; 17, 6, 7; 18, 15; 20,
5; 22, 7; 23, 8.

अर्बुद (1.) XVI, 2, 13. (2.) VII, 15, 4-6. 9. 10. 17. 18 (3.) XV,
11, 4.

अर्यमन् XIII, 29, 26.

अर्वस्व I, 4, 15.

अलक्ष्मी XIV, 51, 1.

अलम् see छ.

अल्प XV, 27 (p. 196, 5).

अल्पक XIII, 12, 8.

अव अवति XV, 19 (191, 11).

अःकाशानामनुवाक V, 9, 27.

अवघटिका (or रवघटिका ?) XVII, 3, 12.

अवच्छेद XVI, 20, 4.

अवट XVII, 5, 8. (Cf. प्रेङ्गावटौ)

अवदान IV, 18, 9; XIII, 2, 8; 3, 2.

अवदावद XV, 17 (p. 188, 13).

अवनयन VII, 3, 1; 4, 16. 17.

अवपाक XVI, 15, 10.

अवभृथ III, 14, 19; 15, 23; VIII, 9, 10; XIII, 29, 21. 30,
XIV, 6, 6; XV, 13, 2. 13; 23 (p. 193, 13); XVI, 6, 4;
XVIII, 24, 12. 16.

अवभृथकर्म XV, 13, 14; XVIII, 24, 13.

अवरार्ध in दशरात्रावरार्ध II, 16, 1.

अवसर्जन in अनवसर्जन VII, 4, 17.

अवषङ्गार II, 9, 3.

अवसवि IV, 3, 7.

अवसान I, 1, 22; XII, 11, 11; 19, 7; 23, 6.

अवाचीनपाणि IV, 4, 2.

अवान्तरदिशम् (Plur.) XIV, 84, 2. 6; XVI, 28, 2.

अवान्तरदिशां स्तोमाः XIV, 84, 1. 6.

अवान्तरदेशे I, 6, 6.

अविक IX, 23, 4.

अविकार III, 20, 11.

अविकृत II, 3, 14; 10, 4; XIV, 57, 16.

अविजितिन् XV, 27 (p. 196, 4).

अविद्यमान III, 19, 14; 20, 9.

अविद्ध XVI, 17, 4.

अविप्रतिषेध XIII, 14, 2.

अविवाक्य X, 12, 1.

अविहृत XII, 6, 12; XVII, 14, 3.

अवेक्षण in अनवेक्षण VII, 3, 1 and पृषदाज्यावेक्षण V, 17, 12.

अवेष्टि IX, 28, 16.

अवैदेशी XIII, 24, 14 (Comm. अप्रधानस्य वशमनया व्यवस्थया नयेत्। कथा। उच्यते। अवैदेश्या। विदेशे भवं वैदेश्यम्। न विद्यते वैदेश्यमस्यां व्यवस्थायामिति सा व्यवस्था अवैदेशी)

अव्यक्त XVI, 20, 3.

अव्यवस्थ (v. l. अव्यवस्त) XVI, 7, 9 (Comm. अव्यवहृताभिः)

अव्यावर्तमान VI 13, 11.

अव्रत्य III, 4, 11.

1. अश् अश्रुते XIV, 33, 9. 12. 15. 19; XV, 12, 5; अश्र-
वामहे XIV, 12, 11; आश्रुत XIV, 33, 8. 11. 14. 18.

+ वि अश्रुते। अश्रुवीय। आश्रुत XVI, 1, 1.

+ सम् अश्रवामहे XVI, 1, 9.

2. अश् अश्राति III, 8, 15; अश्रीयात् II, 3, 26; अश्रीयाताम्
IV, 1, 2; अश्रासुस् VI, 1, 5; अश्रित्वा XIV, 27, 1.

+ प्र अश्राति IV, 13, 3; VII, 7, 3; अश्रन्ति III, 16, 25;
अश्रीयात् IV, 5, 5. 8; अश्र I, 12, 5. 6; II, 9, 14; IV, 5,
5. 8; 7, 8; 21, 14; VIII, 9, 9.

अशक्य XIII, 14, 1.

अशन in हविर्हृच्छिष्टाशन III, 8, 13.

अशनायापरीत XV, 19 (p. 191, 13.)

अशीति XVIII, 7, 1. 2; 8, 1; 12, 1.

अशीतिशते (द्वे) XVI, 8, 10.

अशुष्क I, 6, 8.

अस्मन् IV, 15, 5; 16, 3.

अश्रु III, 4, 12.

अश्व II, 3, 21; III, 18, 8; IV, 6, 15; VII, 21, 9; IX, 23, 4;
XIV, 40, 15; 41, 10; XVI, 1, 14. 15. 16; 3, 11. 13. 18.
25. 27; 15, 3; 18, 10. 11; 22, 4; अश्व XIII, 29, 21. (Cf.

शताश्व । श्वाश्व । श्वेताश्व)

अश्वतेदनि XVI, 18, 19.

अश्वचिराच XVI, 22, 3.

अश्वपाल XVI, 24, 5.

अश्वमेध XVI, 1, 1; 2, 34; 8, 3. 14. 23; 10, 1; 18, 10.

अश्वरथ XIV, 33, 20; 34, 2; 40, 13; XVII, 5, 1; 15, 1.

अश्वसहस्र XVI, 30, 10.

अश्वस्तोमीय XVI, 22, 5.

अश्विनौ XIV, 70, 1; 72, 1; XV, 22 (p. 193, 4; अश्विना 193,
6.)

अश्व्य (वश) XVI, 11, 23.

अष्टक XV, 26 (p. 195, 1).

अष्टन् VI, 4, 7; VII, 27, 14; IX, 20, 16; XIV, 80, 2; 81, 2;
82, 2; XVI, 3, 2; 27, 2; XVIII, 1, 6; 7, 4; 13, 9; 18, 3.

अष्टासष्टासु XIV, 2, 2; 61, 3.

अष्टम X, 10, 1; XV, 12, 6; XVI, 2, 22; 11, 22; 27, 6; 29,

17; अष्टमी X, 1, 1; XV, 12, 6; XVII, 12, 4.

अष्टमनवमौ V, 20, 3; XVI, 15, 12.

अष्टरात्र XVI, 27, 1. 7.

अष्टविध XVI, 27, 1. 2. 7.

अष्टाकपाल XIII, 29, 29; XIV, 2, 17; XVI, 1, 11.

आष्टकर VII, 26, 10; 27, 16. 26; IX, 5, 12; XIV, 2, 2; XVI,
27, 2.

अष्टाचत्वारिंशस्तोम X, 11, 1.

अष्टादश XIV, 41, 3.

अष्टादशाक्षर X, 8, 11.

अष्टादशाह XIII, 24, 6.

अष्टापदी XIII, 3, 5.

अष्टाविंशिन् XIII, 25, 5.

अष्टौवन् IV, 14, 32; 15, 19.

1. अस् असि XV, 22 (p. 192, 13. 17); 24 (p. 193, 21); अस्ति
I, 1, 40. 44; 12, 11; III, 2, 9; 3, 9; 10, 7; 19, 7; 20,
12. 13; 21, 10; IV, 4, 7; 14, 2; VII, 26, 6; XV, 17
(p. 189, 2). 19 (p. 190, 7); XVI, 15, 1. स्मसि XV, 26 (195
10); स्मा (= स्म आ ?) XV, 26 (195, 2); सन्ति V, 19, 5;
स्यास् XV, 25 (p. 194, 17); स्यात् I, 17, 13; II, 3, 23; III,
21, 2; IV, 1, 3; 3, 7; 8, 5; VII, 26, 6; XI, 12, 1; XII,

7, 3; 13, 5. 6; XIII, 20, 9; XIV, 29, 2: 51, 1; 62, 2;
 + XV, 25, 27; XVI, 22, 21; ff; लुस् XIV, 84, 3; XVII, 4,
 4. 7; XVIII, 24, 31; असानि X, 21, 9; असु XV, 18 (189,
 9); सन्त XV, 25; सती XVI, 11, 17; आस XIV, 27, 1;
 40, 1; XV, 16, 12; 17 (p. 18 7, 22). 18 (189, 10). 24 (193,
 19); XVI, 29, 9; आसुस् XIV, 62, 2; XV, 20 (p. 191, 15).
 26 (p. 195, 3); आसीत् XVI, 10, 1.

2. अस्

- + व्यति आसम् XV, 1, 8.
- + अप अस् V, 13, 3.
- + अभि अस्त्यन्ति VII, 26, 12; IX, 18, 2.
- + उप अस्त्यन्ति VIII, 2, 13.
- + नि अस्त्यते I, 15, 14.
- + उपनि अस् IV, 5, 2.
- + निस् अस् I, 6, 6.
- + परि अस्त्यन्ति XVIII, 24, 23; अस् II, 9, 14.
- + परा अस् XIII, 29, 2.
- + विपरि अस्तेत् XII, 11, 9; XVI, 7, 12; 21, 22.
- अस्तेयुः XIII, 1, 5.
- अस्त XII, 4, 6; XIV, 52, 8.
- आसम् XI, 4, 3; XVI, 10, 12.

+ प्र अस्ति XVII, 10, 13; अस्ति III, 16, 26.

+ प्रति अस्ति II, 7, 12.

+ सम् अस्तेत् VII, 26, 6.

अस्य VI, 3, 10; XVIII, 14, 5.

अस्त IV, 2, 6; V, 10, 18, 21 (cf. समस्तोपस्थान-
प्रवृत्ति).

+ उपसम् IV, 12, 10.

असंयुज्य I, 1, 14.

असंवत्सरदीक्षित XVI, 20, 10.

असंवत्सरमृतोश्च XVI, 20, 11.

असंवर्तमान XVI, 1, 8.

असंविदान III, 6, 1.

असंसृजन्त II, 9, 4.

असंस्थित VI, 13, 3.

असंस्पर्शन VII, 5, 10.

असंखादन्त IV, 7, 8.

असंतत III, 16, 9.

असंतम्बन्त VII, 15, 2.

असंधावमान IV, 15, 3.

असंधेय XV, 24 (p. 194, 9, 10).

असनयन्त I, 3, 15, 18.

असंप्रकीर्ण XVIII, 24, 26.

असंप्रेषित VII, 15, 2 ; X, 1, 11 ; XVI, 17, 4.

असंमित XIII, 11, 6.

असर्वपृष्ठ XII, 7, 3.

असि XV, 21 (p. 192, 9).

असित (धान्वन) XVI, 2, 19.

असिबद्ध XIV, 22, 10.

असुर (plur.) XIV, 27, 1 ; 23, 1 ; 29, 1 ; 32, 1 ; 38, 1 ; 40, 1 ;
50, 1 ; XVI, 2, 20. (Cf. देवासुराः)

असुरविद्या XVI, 2, 21.

असु VI, 1, 6.

असौ XVI, 21, 15 ; XVIII, 24, 2 ; असावसौ I, 14, 17 etc.

असौयज VII, 8, 4.

अस्तमय XI, 13, 2. (Cf. पर्यस्तमयम्)

अस्तमिते I, 3, 5.

अस्तु XIII, 10, 4.

अस्तु XVII, 5, 3.

अस्थि IV, 15, 8 ; XIII, 11, 1. 8.

अस्थिकुम्भ XIII, 11, 2. 9.

असन् VI, 1, 6.

अस्योनौ XI, 13, 21. 33 ; 14, 6.

अह् आह III, 15, 11; 16, 23; IV, 15, 7; V, 11, 1; 16, 9
VI, 9, 6; VII, 2, 11; 6, 4; 8, 7; 9, 7; 14, 9; VIII, 11, 7;
X, 1, 11; XVI, 7, 7; XVII, 11, 3; 14, 4; 15, 9; XVIII,
24, 10.

आहुस् XV, 7, 6; XVI, 7, 4; 20, 12; 22, 11. 20. 21.
23. 25. 27; XVII, 13, 8.

+ अनु आह I, 2, 27; V, 15, 4. 5; 16, 8; 18, 1; 19, 13;
VI, 3, 9; 9, 7; VII, 6, 1; 7, 1; XIV, 33, 16.

+ प्र आह VII, 10, 2; XVII, 17, 10.

+ प्रति VI, 7, 9; XVI, 4, 8; 5, 2; 6, 3; 13, 17. 18.

अह वैव XIV, 50, 1.

अहंश्रेयस XIV, 29, 1.

अह (cf. अद्वादशाहम् । अष्टादशाह । एकाह । कतिपयाह ।
द्वादशाह ।

अहत IV, 15, 4; 16, 9.

अहन् and अहस् (अहर्) I, 3, 6; X, 1, 9; 12, 1; XI, 2, 1;
XII, 27, 4. 5; XIII, 16, 5, 20, 8; XIV, 1, 2; 20, 3; 46,
2; 48, 2; 74, 1; XV, 1, 13; 2, 33; 12, 6. 14; XVI, 3, 7;
8, 21; 40, 10. 17; 15, 4. 13; 20, 12; 21, 7; 23, 5; 24, 3.
11. अहरहः V, 11, 14; XIV, 6, 6; अह्ना XI, 4, 14; 5, 8;
अह्नः X, 1, 14; 5, 21; 8, 13; 9, 6; XI, 9, 9; XII, 2, 23.

24; 6, 4; 7, 2, 3; 27, 6; XIII, 15, 13; 20, 12; XIV, 11, 9; 16, 10; 23, 4; 24, 5; 25, 5; 27, 13; 29, 8; 31, 5; 33, 22; 34, 4; 35, 2; 36, 2; 37, 2; 49, 3; 50, 2; 58, 2; 59, 2; 60, 3; 71, 4; XV, 13, 9; 22 (p. 193, 9); XVI, 21, 3. 18. 20. 26; 23, 9. 10. 11. 12; XVIII, 23, 16; 24, 9 (= dat.); અહનિ V, 10, 35; 11, 10; VII, 15, 18; XII, 2, 13; 3, 22; 4, 4. 22; 5, 23; 7, 3; 9, 10; 10, 4; 12, 2; XIV, 1, 2; 8, 9; XVI, 18, 13; 21, 20; 22, 4; XVII, 6, 3; અહન્ (=અહનિ) XVI, 22, 15; અહનો XII, 27, 5; XVI, 9, 2; 15, 12; 21, 22; અક્ષો: X, 9, 15; XII, 3, 17; XIII, 5, 1. અહાનિ X, 1, 4; XIII, 20, 2; 27, 7; અહોભિ: XIII, 14, 10. (Cf. અઘાહન્ । પૃષ્ઠાહન્)

અહર્યોગ XIII, 1, 4; 19, 17; 24, 19.

અહ:સંઘાત X, 1, 20; XII, 2, 1; XVI, 20, 3.

અહીન (1.)° V, 1, 10. (2.) XI, 1, 3. 5; XIV, 1, 1; XVI, 19, 1; 20, 8; 30, 12. (Cf. સત્તાહીના:)

અહીનસૂક્ત XII, 3, 14. 20; 4, 18. 20; 5, 17; 6, 18. 19; 8, 4.

અઙ્ગલા II, 7, 8.

અહોમ III, 2, 11.

અહોરાત્ર XIV, 79, 2; XVI, 20, 2.

અહોરાત્રસ્તોમ XIV, 79, 1.

आ

आ (1.) (praep. c. abl.) I, 12, 7; 15, 15; II, 6, 12; 7, 7; 13, 7; 14, 5; 17, 5; III, 1, 9; IV, 4, 13; 10, 2; 12, 1; 15, 6; 19, 7; 21, 22; V, 6, 9; 14, 2; 19, 16; VI, 6, 21; VII, 3, 1; 4, 17; 6, 7; VIII, 12, 9; 15, 1. 2. 4. 5. 6; IX, 23, 13; X, 21, 10; XI, 14, 21; XIII, 14, 9; XVI, 14, 1; 18, 17; XVII, 13, 12; 17, 3. 11; XVIII, 24, 23. (2.) आ or आस् XVII, 15, 9 in आ वेला.

आंशव XVI, 12, 20.

आकार I, 2, 1.

आकाश IV, 8, 6; XIII, 5, 22; XVII, 13, 8.

आकृति in पुरुषाकृति IV, 15, 22.

आक्रमण in बहिराक्रमण I, 4, 1.

आखण XVII, 5, 5; 15, 4.

आख्या I, 16, 2.

आख्यात XV, 27 (p. 196, 7).

आख्यान XV, 27 (p. 195, 22).

आगन्तु V, 20, 3; XIII, 16, 2.

आगम IX, 1, 8. (Cf. एकागम । त्रयोदशागम)

आगत्य IX, 20, 11. 13.

आगार in यज्ञागार V, 14, 1; XVIII, 24, 14.

आग्नावैष्णव II, 4, 2; IX, 24, 2; XV, 16, 1; ०वी V, 3, 1;
VI, 1, 22; XIV, 6, 6. (Cf. आग्नेयाग्नावैष्णव)

आग्निमारुत VIII, 6, 1; 7, 11. 20; 14, 6; IX, 1, 8. 11; X,
2, 9; 3, 15; 4, 15; 5, 24; 6, 19; 8, 15; 9, 17; 11, 9; XI,
6, 8; 7, 12; 8, 7; 9, 8; XVIII, 23, 1. (Cf. वैश्वदेवाग्नि-
मारुत)

आग्निमारुतसूक्त XVIII, 23, 15.

आग्निवारुणी II, 5, 30.

आग्निष्टोमिक XVI, 20, 12.

आग्नीध्र (1.) III, 8, 25; VII, 4, 10. 11; 17, 11; VIII, 2, 11;
X, 1, 18; XIII, 14, 1. (2.) VI, 12, 11; XIII, 29, 4; XIV,
22, 11; XVII, 5, 5. 8; 6, 4; 11, 4.

आग्नीध्रीय III, 21, 4; V, 10, 35; 14, 4. 13; 15, 10; 19, 1;
VI, 2, 1; 3, 8; 12, 13; 13, 9; VIII, 8, 9. 10; 9, 9; 12,
10; XIII, 3, 4; XVII, 7, 11; 11, 4.

आग्नेन्द्र III, 12, 3.

आग्नेय I, 3, 11; 8, 4; II, 5, 2. 8; III, 8, 9. 18; 9, 2. 5; 10,
4; 13, 6; IV, 20, 6; VI, 3, 11; 9, 1; 10, 1; IX, 20, 18;
23, 8. 12; XIII, 29, 29; XIV, 51, 4; 57, 18; XV, 1, 21;
3, 16; XVI, 1, 11; 9, 27. आग्नेयौ II, 3, 9. 14; VIII, 13,
2; XIV, 6, 6.

આગ્નેયાગ્નાવૈષ્ણવૌ III, 11, 7.

આગ્નેઐન્દ્ર III, 11, 11; IX, 24, 7.

આગ્નયણ II, 3, 36; XIV, 5, 2.

આગ્નયણદેવતા III, 12, 17.

આગ્નિદાયાણી III, 15, 3.

આગ્નિરસ XV, 24 (p. 193, 21); 25 (p. 194, 15); XVI, 2, 12.

આગ્નિરસામયન XIII, 28, 3.

આચમનપ્રમૃતિ I, 1, 8.

આચમનીય IV, 21, 5. 25.

આચાર્ય III, 16, 21; IV, 21, 1.

આજિ XVII, 5, 3.

આજીગર્તિ XVI, 11, 2.

આવ્ય (1.) II, 3, 10; 7, 9. 11. 12; III, 20, 14. 20; IV, 8, 1; 18, 10; V, 5, 2; 8, 2; IX, 27, 6; XIII, 3, 2; XIV, 22, 16; (cf. વૃષદાવ્ય) (2.) (ગ્રાસ્ત) VII, 5, 20; 9, 1. 3; 10, 1; VIII, 14, 2; X, 2, 2; 3, 2; 4, 2; 5, 2; 6, 2; 8, 1; 9, 2; 10, 2; 11, 2; 13, 1; XI, 2, 2; 4, 2; 7, 1; 8, 1; 9, 1; 10, 2; 11, 7; 13, 11. 18; 15, 2; XII, 9, 2; XIV, 3, 3; 52, 4; 61, 3; XV, 1, 32; 6, 2. 5; 11, 3; 13, 3; XVI, 7, 13; 14, 1. 2. 3; 21, 5. 17; XVII, 8, 1.

આવ્યપ્રહગયો: VII, 5, 21.

आज्यभाग I, 8, 1; 16, 3; II, 2, 13; 5, 12, 22; III, 7, 3; 13, 21; 15, 8; 16, 24; IV, 20, 6; V, 5, 5; 18, 5; VIII, 11, 12. (Cf. सद्विद्वज्यभाग)

आज्यभागप्रवृत्ति III, 15, 13; VIII, 12, 12.

आज्यभागान्त I, 14, 22.

आज्यलेप VII, 5, 10.

आज्यस्थाली XVII, 11, 4.

आज्याहुति IV, 17, 13; 18, 7; 20, 6.

आज्येय IX, 25, 1.

आतान in एकाहतातान XVII, 9, 4. XVIII, 22, 3.

आतिच्छन्दस IX, 27, 1; X, 8, 2.

आतिथ्या V, 10, 1; IX, 24, 6.

आतिथ्यापर्यन्त XV, 13, 2.

आत्मन् (1.) II, 12, 11; 17, 8; IV, 8, 3; XIV, 32, 1; XV, 17 (188, 11); 19 (190, 22); 20 (191, 16); XVI, 15, 1; 16, 1; 29, 7; XVII, 16, 1. 2. 3. 4; आत्मन् (= आत्मनि) XIV, 28, 8. 9; XV, 6, 6. 7 (2.) XV, 7, 6. 7. 8 (Comm. ततो मुख्यं स्तोत्रियं) XVII, 14, 3. (3.) XVIII, 1, 3. 11. 23. (Comm.

आत्मशब्देन सकलं परिधानीयान्तं ब्रह्ममुपलक्ष्य)

आत्रेय X, 4, 4; XVI, 18, 18.

आदापनादि in सुगादागनादि I, 14, 22.

आदि VII, 15, 1; VIII, 1, 2; XII, 13, 5. (Cf. अग्निप्रणय-
नादि । अनुयाजादि । कर्मादि । चतुर्विंशत्यक्षरादि । परिव्ययणी-
यादि । सुतादि । मनोतादि । रौद्रादि । शस्त्रादि । सुगादाप-
नादि । स्त्रादि)

आदितस् IX, 21, 3; XIV, 56, 10; XVI, 20, 4.

आदित्य (1.) XVI, 2, 7; आदित्याः IX, 24, 2; XIV, 33, 14;
40, 1;—II, 7, 13; III, 17, 6; IV, 12, 10; 13, 1; 15, 4;
V, 2, 3; VI, 13, 2; XI, 13, 2; XVII, 1, 4; 13, 7. (2.) II,
3, 4. 14. 17; XIV, 2, 15. 21; XV, 14, 13. (3.) (Yajñakratu)
XIV, 36, 1; (4.) XII, 19, 5.

आदित्यानामयन XIII, 22, 6; 28, 2.

आदित्यग्रह VIII, 1, 2; XIV, 56, 1.

आदित्यग्रहसावित्र्यहौ VII, 3, 4.

आदित्यवन्त् VI, 9, 13.

आदित्यव्रत XII, 9, 12.

आदित्याभिव्याहार XIV, 36, 2.

आदित्योपस्थान VI, 13, 13.

आदिप्रदिष्ट VI, 1, 25.

आदिव्यञ्जन I, 1, 19.

आदिष्टदक्षिण I, 12, 11.

आदेश III, 7, 8. (Cf. अनादेश)

आदेशन in देवतादेशन I, 2, 19.

आद्य XII, 9, 2. (Cf. ऐन्द्रवायवाद्य)

आद्यन्तयोः VI, 1, 18.

आधान in समिदाधान II, 15, 3 and समिदाधानमन्त्र I, 2, 23.

आधिकारिक III, 19, 8.

आधिपत्य XV, 11, 1; 12, 1; XVI, 15, 1.

आधेय in पुनराधेय VIII, 13, 4.

आनहुह IV, 16, 2; XVII, 3, 5.

आनन्ध XVI, 15, 1.

आनीकवत XIV, 10, 16.

आनुपूर्व्य आनुपूर्व्यम् VII, 27, 30; आनुपूर्व्येण IV, 2, 7; आनुपूर्व्ये XIII, 1, 3. (Cf. चोदनानुपूर्व्ये । देवतानुपूर्व्यम् । दीक्षणानुपूर्व्येण । प्रवरानुपूर्व्येण)

आनुयाजप्रसव IV, 7, 3.

आनुष्टुभ VI, 4, 2; 5, 3; 6, 3; IX, 20, 9; 27, 1; X, 5, 3. 10.

14; XI, 12, 8; XIV, 19, 3; XV, 10, 4; XVIII, 18, 1.

आनेभद्रीय X, 13, 18; XI, 15, 9; XV, 3, 1; XVIII, 22, 8.

आप् आप्नोत XIV, 2, 9; 9, 10; 26, 4; 42, 13; XVI, 1, 1;

3, 8; 8, 20. 25; 10, 1; 19, 2; 20, 2. 19; 21, 2; 22, 30;

23, 4. 26; 24, 2. 21; 25, 2; 26, 2. 7. 11; 27, 2. 7; 28, 2.

5; 29, 2. 18; 30, 2. 13; आंशुयाम् XIV, 28, 1; XVI, 1, 1;

आप्नवानि XIV, 33, 21; 34, 3; XVI, 2, 35; 8, 4. 15. 24;
 15, 16; आप्नोत् XIV, 8, 1; 17, 1; 18, 1; 19, 1; 20, 1;
 24, 1; 25, 1; 26, 1; 28, 1; 33, 1; 34, 1; 35, 1; 36, 1;
 37, 1; 58, 1; 59, 1; 63, 2; 64, 1; 66, 1; 67, 1; XV, 9,
 2; XVI, 1, 1; 10, 1; आप XV, 1, 12; आपतुः XV, 1, 12;
 आपुः XIV, 14, 1; 69, 2; 75, 2; 76, 2; 77, 2; 78, 2; 79,
 2; 80, 2; 81, 2; 82, 2; 83, 2; 84, 2; आप्त XV, 5, 13 (cf.
 अनाप्त); ईप्सेत XIV, 62, 2; ईप्सन्त XIV, 17, 1; 18, 1; 19, 1.
 + प्र आप्नोति XV, 16, 7; 18 (189, 21); XVI, 29, 11; आप्नोतु
 XV, 18 (189, 21); आप्नयात् III, 8, 14; आप XV, 18 (189,
 22); XVI, 29, 6; आपत् XV, 18 (190, 1); आप्य XIII, 29,
 20.
 + सम् आप्त XV, 14, 13.
 + विसम् आप्त IV, 14, 2.
 आपूर्यमाणपक्ष XIII, 29, 7.
 आपोरेवती VI, 3, 11; IX, 20, 7.
 आपोहिष्ठीया (plur.) IV, 11, 6; 21, 5; VIII, 6, 7; 7, 12. 20;
 XIV, 57, 7.
 आप्ति (आप्त्यै only) XIV, 2, 11. 13; 4, 5; 11, 7; 15, 5; 41,
 5; 42, 5; XV, 1, 6; 5, 12; 12, 16; 13, 12; XVI, 1, 5; 7,
 14. 16; 14, 3. 5; 21, 16.

आप्तोर्याम आप्तोर्यामः XV, 5, 13; XVI, 15, 7; आप्तोर्यामे XV,
11, 14.

आप्तोर्यामन् आप्तोर्यामाणम् XV, 5, 1.

आप्तोवाजपेय (प) XV, 3, 16.

आप्य XIV, 72, 1.

आप्यायनप्रभृति V, 8, 6.

आप्यायनी VII, 5, 17.

आप्यायितवती VII, 15, 4.

आप्यायितवतीप्रभृति VII, 15, 9 (see critical notes).

आप्री V, 16, 5; 18, 3; XIII, 3, 21; XVI, 12, 18.

आप्रीसूक्त XI, 13, 7.

आभिप्रतारिण XV, 16, 10.

आभिज्ञविक X, 9, 9; XI, 4, 2; 7, 5; XII, 27, 2. 6; XIII,
15, 5. 6; 17, 1; 19, 13; XVI, 8, 26; 23, 23; 24, 13. 15.
17; 26, 8; 27, 3.

आभौक XIII, 5, 14.

आभीश्व XIII, 5, 14.

आभृति XV, 17 (p. 188, 19.)

आमावाख्य I, 3, 2; III, 2, 1. 8; 3, 1. 8; 8, 16; 11, 2; XIII,
29, 7.

आयतन in अन्यायतन XVIII, 24, 27; प्राणायतन IV, 14, 16;

यथायतनम् XVII, 12, 5.

आयनिगद VI, 1, 9.

आयाम in परोद्विद्यायाम

आयुष्काम XIV, 12, 2.

आयुष्कामयज्ञ XIV, 8, 11.

आयुस् (1.) XIV, 12, 2. (2.) XI, 4, 7; XIII, 19, 16; 22, 5; 29,
10, 25; XIV, 22, 3; XVI, 9, 4; 22, 14, 28, 4. (Cf. गोआयुषी)

आयोग in द्वादशायोग III, 18, 10.

आरण्य XVI, 3, 28.

आरम्भण in त्रयस्त्रिंशारम्भण XIII, 16, 4. 5 and पृष्ठ्यारम्भण XIII,
19, 11; 22, 3.

आरुण IV, 2, 14; 16, 5.

आर्चोपासङ्ग XIV, 33, 20.

आर्चनानस XVI, 11, 8.

आर्ति XIII, 3, 4.

आर्लिज्य XIII, 14, 2. (Cf. न्यस्तार्लिज्य)

आर्द्र IV, 15, 5.

आर्द्रदण्ड III, 20, 2.

आर्द्रवसन XVIII, 24, 7.

आर्भव VI, 8, 12; VIII, 1, 9; 3, 14; X, 8, 18; XI, 2, 9; 5,
4; 6, 7; 7, 9; XIV, 24, 2; 33, 5; 56, 8; 61, 6; XVIII,
22, 6.

आर्भञ्जातवेदसौधे XVI, 20, 16.

आर्भञ्माहते XI, 14, 32.

आर्य in शूद्रार्थे XVII, 6, 1.

आर्ष VI, 1, 2.

आर्षेय I, 4, 15; III, 16, 23; V, 1, 1; 16, 5.

आवपन XIV, 2, 20; 13, 8; XVIII, 17, 1.

आवाप I, 16, 3.

आवापस्थान IV, 15, 10; XII, 2, 9; 6, 2.

आवाहन I, 2, 1; 16, 10.

•आविक• III, 8, 12.

आविर्भित XVI, 9, 14.

आवृत् I, 1, 10; IV, 20, 4.

आवृत्त see वृत् + आ

आवृत्तस्त्रोम XII, 2, 25.

आवृत्ति III, 20, 12. 13: (Cf. अनावृत्ति).

आश्वि V, 3, 7; VI, 1, 23; X, 1, 16.

आश्वत in अधोबिस्वाश्वत IV, 3, 7.

आश्वमेधिक XVI, 10, 2; 12, 8; 14, 1.

आश्विन VI, 6, 1; 11, 4; 13, 13; VII, 2, 1. 8; 3, 3; 5, 4. 5;

IX, 19, 4; 20, 3; X, 1, 20; 7, 6; XI, 13, 15; XIII, 10,

1. 11; XIV, 13, 1; XV, 8, 6; 15, 2; XVII, 8, 7; आश्विनौ

IX, 20, 14; XIII, 10, 2. 3; XIV, 40, 22.

आषाढी II, 5, 6; III, 14, 1.

आस् आस्ते VI, 13, 5; XIV, 6, 6; XV, 19 (p. 190, 12); XVII,
13, 12; 17, 3; आसते X, 21, 10; XVI, 2, 2. 5. 8. 11. 14.
17. 20. 23. 26. 29; आषौरन् XIII, 14, 1; 20, 14; आसीन
III, 14, 9. 14; IV, 8, 7; V, 14, 8; X, 21, 6; XV, 19 (190,
12); 27 (196, 1); आसित्वा II, 7, 7; IV, 4, 13.

+ अधि आस्ते IV, 21, 2.

+ उप आसते XVIII, 24, 28.

आसह ज्ञायोगि XVI, 11, 17.

आसन II, 7, 16; IV, 6, 4; XV, 27 (p. 196, 7) (Cf.
यथासनम्)

आसन्दी XVII, 2, 6; 14, 6.

आसविह (सविह) XV, 14, 4. 7; XVI, 1, 17. 19.

आसाद VI, 12, 14.

आसीनन्याय I, 1, 15.

आसुर XV, 15, 11.

आस्तव VI, 12, 7; XVI, 3, 18; 12, 17.

आहनस्या XII, 24, 1.

आहवनीय I, 6, 11; 15, 17; II, 6, 2. 12; 7, 8. 14. 16; 8, 22;
12, 6. 8. 9; 13, 2; 14, 4; 15, 2; 17, 5; III, 12, 17; 14,
8; 17, 2; 19, 4. 9. 10. 12; 21, 5; IV, 2, 2. 6; 8, 3; 12,

1. 7. 10; 13, 3; 14, 10; V, 2, 3; 4, 4; 6, 7; 8, 3; 9, 4;
14, 16; VI, 8, 3; 12, 3; VIII, 8, 9. 11; 9, 2; 11, 15;
XIII, 29, 2; XVI, 16, 1; 18, 13.

आहार्य VII, 27, 29.

आहाव VII, 9, 1; 10, 4. 8; 19, 6. 21; 21, 8; VIII, 3, 5; 7,
6; IX, 6, 17; 20, 28; X, 13, 24. (Cf. चतुराहाव)

आहावप्रभृति VIII, 15, 2.

आहिताग्नि II, 3, 26; XIII, 14, 1; XVIII, 24, 27. (Cf.
अनाहिताग्नि)

आहीनिकी IX, 19, 1.

आहुति II, 9, 7; V, 4, 2; 14, 14; VI, 7, 2; VIII, 1, 7;
XIII, 12, 13. (Cf. आज्याहुति । प्रयत्नाहुति । प्रातराहुति ।
प्रायश्चित्ताहुति । सर्वाहुति । सायमाहुति)

आहार XVI, 9, 11.

इ

इ ए अय

एति XIII, 29, 29; XIV, 12, 2; XVII, 11, 1.

यन्ति XIII, 29, 7. 9. 11; XV, 13, 13; XVI, 18, 18; 23,
13; XVIII, 24, 12. अयानि XIV, 2, 16; 13, 3; एहि XV,
24 (193, 22) आयन् (not आ+आयन्) XIV, 40, 1; एयाम्,
XIV, 40, 1; अयन्तीनाम् XVI, 22, 21; (cf. यथेतम्)

- + अति यन्ति XIV, 26, 3; आयन् XV, 17 (p. 188, 10); इत
III, 3, 1; 21, 12.
- + उपाति इत्य XII, 13, 5.
- + अधि ईयते XV, 27 (p. 195, 20).
- + अनु इत (ipv.) XV, 27 (p. 195, 16).
- + अन्तर इयात् VI, 6, 19.
- + अभि एति II, 11, 6; 12, 3.
- + अव एति III, 14, 19; VIII, 9, 10.
- + अन्व आयन् XIV, 32, 1; ईयुः XIV, 32, 1.
- + अभ्यव यन्ति XIII, 29, 21. 30.
- + व्यव यन्ति VII, 10, 3; इयात् I, 1, 9; इत II, 15, 6.
- + अस्म इत I, 3, 5 (cf. प्रथमास्मिन्ते)
- + अभ्यस्म इयात् III, 19, 9; इत III, 19, 17.
- + आ यन्ति VIII, 8, 9; XIV, 14, 1; बन्, यती V, 10, 2.
24; VI, 7, 7; XVIII, 21, 6; इयाय XV, 18 (p. 190, 5).
19 ff.; इत्य IV, 12, 10; XIV, 7, 1 (cf. यथैतम्)
- + उदा एति XIV, 40, 12; इत्य IV, 12, 10; XIII, 6, 4; XIV,
6, 6; XV, 20 (p. 191, 20).
- + पर्या इत्य XV, 18 (p. 190, 5) ff; XVII, 11, 4.
- + पला (cf. पलायमान पलायित)
- + प्रत्या यन्ति IV, 6, 12; 15, 4; VI, 13, 11; इत्य VIII, 5, 7.

- + समा यतीषु VI, 7, 5.
- + उद् दयात् I, 3, 5; इत II, 7, 4; IX, 20, 20; XI, 13, 3. 5.
- + अभ्युद् इत II, 7, 7; III, 19, 9. 17.
- + उप यन्ति VIII, 10, 3; XIII, 19, 7. 9. 11. 16; 21, 5.
11; 22, 3; XVI, 28, 4; XVIII, 24, 1; इहि XV, 25 (194, 12); इताम् (१) XV, 27 (195, 17); इयाम् XV, 25 (194, 15. 21); इयास् XV, 25 (194, 18); इयात् III, 13, 30;
इयाय XV, 19, (191, 14) इत्य X, 21, 12; XIII, 17, 1; 19, 7. 9. 14. 16; 21, 5. 8. 11; 24, 2; 29, 2.
- + परि एति IV, 16, 10; XV, 11, 1; 12, 1; XVI, 15, 1;
यन्ति XIII, 11, 4; XVII, 14, 13; 17, 8; इयाम् XV, 11, 1; 12, 1; ऐत् XV, 11, 1; 12, 1; XVI, 15, 1; एयन्यः XVII, 4, 8; इत्य V, 8, 3; (cf अशनायापरौत)
- + प्र ईयेत XIV, 3, 13; इत IV, 14, 3.
- + अभिप्र दयात् IV, 14, 2.
- + प्रति एति XVI, 24, 11; दयात् I, 16, 12; 17, 7; VI, 1, 26; यन्तु XV, 24 (194, 6); इयाय XV, 22 (193, 3); ईयेत I, 2, 21; XII, 3, 16; XIII, 15, 5; इत 15, 26 (195, 26).
- + अनुसम् एति IV, 6, 13; V, 10, 15; 14, 22; IX, 24, 9;
दयात् V, 6, 5; VI, 9, 11; यन्त् III, 14, 10; V, 6, 3; 13, 5; 14, 12. 15; VIII, 10, 2; 15, 11.

इज्या I, 3, 7; III, 15, 13. (cf. अनिज्या)

इतर I, 12, 6; 16, 4; II, 13, 3; VII, 18, 8; X, 12, 6; XII,
2, 24; 9, 4; 10, 6; 12, 6; 24, 5; 26, 3; XIII, 2, 8;
3, 5; 24, 15; XIV, 22, 8; 25, 2; 26, 2; 41, 3; 42, 3;
XVI, 23, 24; 24, 18; 26, 9; 27, 4; XVII, 4, 7; XVIII,
2, 6; 22, 7; 24, 7.

इति I, 1, 21; 3, 8; 14, 17; 15, 2. 5. 6. 13; 16, 2; II, 7, 18;
8, 9. 10; 9, 7. 8. 9 etc.

इतिकरण I, 2, 25.

इतिहास XVI, 2, 24.

इतिहासवेद XVI, 2, 24.

इत् XV, 19 (p. 190, 8).

इदम् I, 3, 5 etc.

इध् see इन्ध्

इध III, 14, 11; IV, 6, 14; 16, 3; XIV, 22, 14.

इन्दुमन्त् II, 5, 15.

इन्द्र I, 8, 14; IX, 27, 1; 28, 8; XIV, 12, 2; 26, 1; 29, 5;
33, 1. 8. 11. 14. 18; 43, 1; 44, 1; 45, 1; 46, 1; 47, 1;
48, 1; 49, 1; 50, 1; 58, 1; 62, 2; XV, 1, 10; 14, 4; 18
(190, 5); 19; 22; XVI, 2, 28. इन्द्र वसुमन्त् रुद्रवन्त् आदि-

- त्यवन्त् ऋभुमन्त् विभुमन्त् वाजवन्त् वृहस्पतिमन्त् विश्वदेव्यावन्त्
VI, 9, 13; ज्येष्ठ IX, 26, 2; प्रदातृ III, 2, 2; विमृध् III, 1,
1; वचहन् III, 3, 2; सुचामन् XIV, 13, 1. 9; 15, 4.
इन्द्रकुची XIII, 29, 23. 25.
इन्द्रकतु XII, 9, 17.
इन्द्रनिहव VII, 19, 10; 26, 1; XII, 6, 12; XVIII, 10, 12.
इन्द्रब्राह्मणस्यत्याः VII, 25, 11.
इन्द्रवज्र XIV, 8, 14. (Cf. खर्जिदिन्द्रवज्रयोः)
इन्द्रस्तुत् XIV, 58, 1; XVI, 15, 3; 29, 15.
इन्द्रस्तोम XIII, 21, 7.
इन्द्राग्नी XIII, 29, 24; XIV, 29, 1. 6.
इन्द्राभिव्याहारे XIV, 33, 22; 37, 2; 58, 2.
इन्द्रावरुणाभिव्याहारे XIV, 35, 2.
इन्द्राविष्णुः (1) XIV, 37, 1.
इन्द्राविष्णू XIV, 71, 2.
इन्द्रोतः शौनकः XVI, 7, 7. 27.
इन्ध् इन्धीत XIII, 29, 28.
+ सम् इद्ध XVII, 13, 6. (Cf. सुसमिद्ध)
इरावती XV, 17 (p. 188, 11.)
इक्षसंवर्तम् XVII, 5, 6.
इक्षा I, 10, 1; 11, 1; 15, 5; III, 16, 25; IV, 9, 1; V, 3, 7;

19, 12; VII, 5, 7; 17, 15; VIII, 2, 13; XIV, 10, 20.

(Cf. पुरोसाभेला and खिट्कदिल)

इलादध इलादधस्य III, 9, 1; इलादधौ XIV, 5, 2.

इलान्त I, 15, 7; III, 15, 13; V, 7, 7; VIII, 1, 9; 12, 14.

इव II, 8, 13; VI, 1, 5; VII, 8, 12; XIV, 47, 2; 50, 1;

XV, 21 (192, 10).

1 इष् इच्छन्ति XV, 17 (p. 188, 3); इच्छन्ते VII, 4, 13; इच्छेत्
XIV, 32, 10; इच्छन्तम् XV, 17 (p. 188, 12); ऐक्षेत् XIV,
30, 1; इच्छन् IV, 15, 23; XIII, 5, 7. 12; इष्टा XVIII,
21, 9.

+ अतु ऐच्छन् XIV, 40, 24.

+ परि इच्छेत् I, 17, 9.

2 इष् + प्र इष्यति V, 16, 4; 18, 2; 20, 1; VII, 8, 2. 4; VIII,
15, 1; XVIII, 24, 3.

+ संप्र इष्यति XVI, 1, 25; इषित I, 2, 27; 4, 4; III, 13,

16. (Cf. असंप्रेषित)

इषीका in शरेषीका XVII, 3, 11.

इषु (1.) XVII, 5, 2; 15, 1, 3. (2.) XIV, 22, 7.

इषुवञ्चौ XIV, 22, 4.

इष्टप्रथमयज्ञ XIII, 14, 1.

દ્રષ્ટિ I, 12, 10; 17, 8; II, 2, 3; 4, 1; III, 1, 1; 6, 1; 10,
2; 15, 3, 14; 16, 1; 18, 19; 19, 10, 15; V, 3, 1; 10, 1;
VIII, 11, 1; 13, 2, 5; IX, 22, 1; XIII, 1, 3; XIV, 10,
12; 32, 2; XV, 12, 7, 11; 14, 2. (Cf. અન્વારભણીયેષ્ટિ ।
અમ્બુદિતેષ્ટિ । અમ્બુદ્દેષ્ટિ । પ્રાયણીયેષ્ટિ । મુનિસચ્ચેષ્ટિ । શ્યામા-
નેષ્ટિ । સર્વેષ્ટિ)

દ્રષ્ટિકાલ II, 2, 1.

દ્રષ્ટિપશુવન્ધા: I, 16, 1, 20; III, 21, 1; IV, 2, 1.

દ્રષ્ટ XVIII, 4, 7; 5, 7.

ઈ

ઈચ્છુ ઈચ્છતે IV, 12, 7; ઈચ્છેત V, 17, 11; ઈચ્છત XIV, 27, 1;
28, 1; XVI, 15, 1; ઈચ્છામામ XV, 21 (p. 192, 10); ઈચ્છમાણ
VI, 12, 2.

+ અતુ ઈચ્છતે VIII, 1, 7.

+ અવ ઈચ્છતે IV, 8, 1; ઈચ્છ્ય VI, 12, 21; VII, 5, 4; VIII,
4, 5; ઈચ્છમાણ in અનવેચ્છમાણ .

+ પ્ર ઈચ્છ્ય I, 6, 11.

+ પ્રતિ ઈચ્છ્ય IV, 7, 4; 21, 6; VII, 4, 4.

+ અતુવિ ઈચ્છ્ય VI, 12, 24.

+ ધમ્ ઈચ્છતે II, 14, 1; ઈચ્છેત VIII, 10, 1; ઈચ્છ્ય IV, 16, 6;
VIII, 8, 9; 10, 1.

ईषु in लिङ्गेषु XIV, 51, 8.

ईयत् XIV, 22, 21.

ईलेद्यावीथ V, 9, 24; VI, 6, 12.

ईम् ईमे XV, 22 (p. 192, 15); ईमीत XIV, 22, 21; ईमान
IV, 19, 1.

ईमानानी IV, 19, 5.

ईश्वर XVI, 10, 5.

ईषा XIV, 40, 8.

उ

उ XV, 16, 7; 17 (188, 12); य उ च XIV, 51, 1; उ किञ्च
XV, 16, 12; XVI, 29, 9; तदु तथा XV, 15, 11; उ वै
XV, 2, 20; XVIII, 7, 17; उ ह XIV, 12, 2; XV, 16, 10.
11; 18 (190, 4); XVIII, 2, 3. 5; न्वा उ XVII, 9, 7;
XVIII, 22, 10.

उक्त्य X, 13, 24; XII, 3, 4; 7, 1. 2. 3; 10, 1; 27, 4. 5. (Cf.
अन्युक्त्य। अतिरिक्तोक्त्य। सेक्त्य)

उक्त्यमुख VII, 11, 3; 12, 2; 13, 2; 14, 3. 8; IX, 7, 3; 8, 2;
9, 2; 10, 2; 11, 2; 12, 2; 13, 2; 14, 2; 15, 2; 16, 2;
17, 2; 18, 3; XIII, 10, 5.

उक्त्यमुखीय XI, 14, 3. 21; XII, 3, 5; 4, 2; 5, 2; 6, 1. 2;
XIII, 24, 18; XIV, 3, 8.

ଉଦ୍ୟବୌର୍ଧ VII, 9, 6; 10, 15; 19, 25; 20, 11; VIII, 3, 19; 6,
17; 16, 2; 17, 2; 21, 2; 24, 2; 25, 2; IX, 6, 18; XVIII,
20, 8.

ଉଦ୍ୟ IX, 1, 8. 9; X, 2, 10; XI, 2, 1; 4, 5; 11, 6; XII, 27,
4. 5; XIII, 29, 8. 10; XIV, 7, 2; 8, 2; 15, 8; 41, 4.
5; 42, 19; XV, 13, 10. 11; XVI, 8, 19; 21, 8; 28, 4. (Cf.

ଆୟୁ:। ଗୋ)

ଉଦ୍ୟମହୋଦୟ XI, 2, 13.

ଉଦ୍ୟାଞ୍ଜଳି XV, 5, 4. 6.

ଉଚ୍ଚ + ଅଭି ଉଚ୍ଚତେ VIII, 11, 13; ଉଚ୍ଚ IV, 4, 2; 14, 8.

+ ଅବ ଉଚ୍ଚିତ XVIII, 24, 27.

+ ଯୁଦ୍ ଉଚ୍ଚିତ IV, 11, 3.

+ ନିଷ୍ ଉଚ୍ଚନ୍ତି VIII, 12, 11.

+ ପରି ଉଚ୍ଚିତ IV, 18, 7. 10; 19, 2; ଉଚ୍ଚ II, 6, 10; IV,
8, 7; 17, 13.

+ ମ ଉଚ୍ଚିତ XIV, 62, 3.

ଉଚ୍ଚନ୍ XIV, 62, 3.

ଉଦ୍ୟା in ଅସଂବରମହତୋଦ୍ୟ XVI, 20, 11.

ଉଦ୍ୟାସଂବରଣୀୟା IX, 22, 7.

ଉଦ୍ୟେନ XVI, 9, 2.

ଉଦ୍ୟାବସ I, 16, 7.

ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟାଂଶୁତା XIII, 1, 8.

ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟାୟ I, 1, 28.

ଉଦ୍ଦେଶ୍ I, 1, 36; V, 1, 3; XVII, 17, 14. 15; XVIII, 1, 1 ;

ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରାମ୍ I, 1, 32—34; VIII, 14, 2. 4. 6.

ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ in ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟିଷ୍ଟାଂଶୁତା III, 8, 18.

ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟଦାନ IV, 21, 16.

ଉଦ୍ଦ୍ୟାୟ V, 17, 19.

ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟି XIV, 49, 1.

ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ XV, 1, 21.

ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ XV, 27 (195, 17); XVI, 8, 28; 9, 6. 9. 12. 15; ବିଷୟ
XVI, 7, 7.

ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ I, 4, 1; VI, 12, 10; XVII, 5, 6. (Cf. ଶାଳାଧିକାରୀ)

ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ (ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟା ଓ) XVII, 10, 5.

ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟାଂଶୁତା XIV, 71, 1. 2.

ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ XIV, 41, 6.

ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ I, 1, 18. 19; 10, 1; 14, 24; 16, 10; II, 11, 2; III,
8, 21; IV, 2, 2. 14; V, 9, 25. 26; 18, 8. 4; VI, 6, 15;
7, 10; 9, 8. 12; VII, 9, 6; 10, 2. 15; 11, 4; 12, 2; 15,
17; 19, 22. 24. 25; 25, 6. 13. 14; 26, 14; VIII, 3, 16. 17;
7, 4; 14, 5. 7; IX, 3, 7; 6, 12. 16; 8, 3; 9, 3; 11, 2;
14, 3; 15, 1. 2; 17, 3; 18, 2; 19, 3; 20, 19; X, 1, 5.

14, 2, 7; 8, 2; 4, 3; 6, 12; 8, 14, 16; 10, 5; 11, 5;
 21, 8, 9; XI, 3, 2; 4, 4; 8, 1; 9, 1; 11, 7, 12; 12, 18;
 13, 13; 14, 12, 15; XII, 3, 19; 4, 19; 5, 20; 9, 3; 11,
 9, 12, 13, 19, 23; 24, 5; 25, 7; 26, 19, 22; 27, 6; XIII,
 7, 6; 10, 10; 19, 18; XIV, 3, 11; 39, 1, 2; 51, 12; 52,
 14; 53, 8; 55, 5; XV, 1, 26; 3, 10, 11; 22; XVI, 3,
 23; 8, 21; 11, 6, 12, 8; 15, 18; 24, 3, 11, 16; XVII,
 17, 5; XVIII, 9, 7; 16, 3; 20, 2, 3, 4, 6; 25, 6. (Cf.

चतुर्थोत्तमौ । द्वितीयोत्तमौ । प्रथमोत्तमौ)

उत्तमार्ध X, 6, 13.

उत्तर I, 1, 23; 2, 14; 10, 2; II, 5, 6, 14, 22; 9, 4, 8, 13;
 III, 10, 4; 13, 5, 17; 14, 10, 15; 19, 7; IV, 18, 7; V,
 11, 3; 13, 2, 5; VI, 1, 3; 7, 10; 9, 18; 11, 12; VII, 5,
 18; 15, 2; 17, 12; 21, 4; 25, 3, 6, 7, 13; 26, 7; 27, 6,
 23; VIII, 11, 15; IX, 22, 5; 23, 9; X, 3, 12; 5, 10;
 7, 5, 6; 8, 12; 9, 10; 13, 9; 21, 12, 13; XI, 2, 5; 7,
 5, 11; 9, 13; 10, 4; 13, 9, 25; XII, 3, 2; 6, 5; 11, 11;
 12, 3, 14; 13, 2; 23, 6; 26, 1, 18; XIII, 5, 18; 12, 4;
 16, 4; 18, 3; 21, 2; 22, 4; XIV, 3, 10, 17; 7, 4; 10, 10,
 11; 28, 1; 32, 6; 39, 4; 41, 1; 42, 1, 9; 51, 8; 52, 3,
 12; 53, 3; 56, 1, 5, 8; 57, 2, 14; XV, 8, 12, 15, 17; 12,

11; 14, 1. 13; 22; XVI, 1, 12; 3, 23; 6, 3; 13, 11. 18;
 XVII, 10, 4. 12. 16; 11, 4; 13, 3; 16, 2. 4; XVIII, 1,
 14. 20. 21; 5, 10; 7, 9. 20; 16, 2; 20, 8; 23, 6. 9. 11;
 उत्तरेण I, 15, 17; II, 7, 15; 8, 22; 9, 16; 14, 4; III,
 7, 1; V, 9, 3. 4; 14, 4. 5. 12. 15; 15, 10; 19, 1; VI,
 8, 3; 12, 13; 13, 3. 5. 8. VII, 6, 1; 14, 10; VIII, 8, 9;
 9, 2; X, 21, 13; XVII, 5, 5; 7, 11; 10, 11; 11, 4; 12, 4.

(Cf. एकोत्तर । चतुस्त्तर)

उत्तरतस् I, 1, 12; II, 9, 10; 12, 5; IV, 17, 6; 19, 9; V,
 14, 19; VIII, 5, 3; XVII, 1, 5; 7, 12; XVIII, 24, 27.

उत्तरतःपश्चात् VII, 3, 3.

उत्तरतोलोमन् XVII, 5, 9.

उत्तरलोम (v. l. ०मन्) IV, 16, 2.

उत्तरवेदि XIV, 40, 7; XVII, 13, 6.

उत्तरारणि III, 19, 14; XVI, 16, 1.

उत्तरार्ध IV, 21, 11; XVII, 4, 4.

उत्तरार्धपूर्वार्ध XIII, 12, 9.

उत्तरोत्तरावन् XIV, 12, 11.

उत्तरोत्तरिता XIV, 12, 10.

उत्तरोत्तरिन् IX, 20, 2; 30, 12. 13.

उत्तरेष्वा I, 10, 4; 12, 5.

उत्तरौष्ठ I, 10, 2.

उत्तान II, 9, 13; IV, 9, 5; 14, 12. (Cf. दक्षिणोत्तान।
सव्योत्तान)

उत्पत्तिरूप VI, 1, 3.

उत्थान XIII, 29, 17.

उत्थापिनी XVI, 13, 13.

उत्सन्नयज्ञ XIV, 47, 2.

उत्सर्ग III, 16, 19; 18, 19.

उत्सर्गिणामयन XIII, 20, 1.

उत्सर्जण IV, 7, 18.

उदक IV, 15, 3, 8; XV, 13, 15; XVI, 18, 19.

उदकचर XVI, 2, 23.

उदकशेष IV, 5, 3.

उदकाञ्जलि IV, 15, 4.

उदकार्य V, 6, 9.

उदक्पाद IV, 17, 11.

उदगण I, 6, 8; II, 8, 22.

उदगयन VI, 1, 18.

उदग्रीव IV, 16, 2.

उदङ्मुख IV, 21, 2.

उदङ्ग II, 8, 8; 9, 14; III, 19, 3; IV, 4, 12; 17, 10; VI,

13, 2. 9; VII, 14, 11; VIII, 13, 1; X, 21, 16; XV, 26;
 XVI, 1, 7; XVII, 1, 8; 10, 5; 15, 7; ଓଦୌଚୀ II, 9, 6;
 IV, 11, 6; VI, 8, 4; VIII, 9, 5; XVI, 9, 21; ଓଦକ୍ I, 6,
 12; II, 8, 12.

ଓଦଧାରା II, 6, 12.

ଓଦପାଚ IV, 15, 5.

ଓଦୟ VI, 6, 20; IX, 20, 19; XVI, 18, 17. (Cf. ଓପୋଦୟମ୍
 ପୃଷ୍ଠୋଦୟ)

ଓଦୟନତମ୍ XVII, 1, 4.

ଓଦୟନୀୟ XVIII, 24, 1. 2; ଓଦୟନୀୟ VIII, 12, 1; XIV,
 39, 6; XVIII, 24, 17. (Cf. ପ୍ରାଚ୍ୟଣୀୟୋଦୟନୀୟ)

ଓଦର IV, 14, 27; XV, 18, 22.

ଓଦରବ୍ୟାଧିତ XIV, 27, 2.

ଓଦର୍କ IV, 12, 6; VI, 8, 13; 12, 4. (Cf. ଅନୁଦର୍କ)

ଓଦବସାନୀୟ VIII, 13, 1; IX, 28, 18; XIV, 6, 6; XV, 16,
 2; XVIII, 24, 27.

ଓଦୌଚୀନୟୀତ XVII, 5, 9.

ଓଦୌଚୀନାୟ XVII, 10, 4. 6. 14.

ଓଦୁବଞ୍ଚୀୟ XVIII, 19, 10; 20, 6.

ଓଦୁମ୍ବର XV, 19 (p. 191, 5); XVII, 1, 3. 8. 15. 18.

ଓଢ଼ାଟ XIII, 5, 9; 14, 1; 24, 9; XV, 21 (p. 192, 3); XVI,

5, 2; 9, 21; 12, 21; 13, 2. 18; 24, 3; XVII, 2, 6; 14,
6. 8.

उद्देश I, 1, 11.

उद्धरण III, 19, 9. 10.

उद्धृतवृत्तयन्त्र XI, 14, 8. 22.

उद्भिद् XIV, 14, 1.

उद्भिदलभिदौ XIII, 21, 10; XIV, 11, 10.

उदन्त XIV, 49, 3.

उदासन in महवीरपात्रोदासन V, 12, 2.

उन्नीयमानसूक्त VII, 4, 1; 17, 3; VIII, 2, 3.

उन्नेत XIII, 14, 1; 24, 11.

उप praep. c. acc. XVII, 17, 12.

उपकनिष्ठिका IV, 7, 7; 21, 8.

उपजन IX, 1, 7; XVI, 10, 3.

उपतापिनी XIV, 22, 16.

उपदेश I, 3, 8.

उपद्रुत XII, 13, 5.

उपनहन in सोमोपनहन VII, 15, 2.

उपपादम् in यथोपपादम् VII, 17, 18. (Cf. पद् + उप)

उपप्रेष V, 16, 9. 10.

उपब्धि II, 9, 14.

उपभृत् IV, 9, 5; 14, 19.

उपमार्जन II, 9, 12.

उपमुखेन (Comm. मुखसमीपेन) XVII, 3, 13.

उपरव XIII, 12, 9; 29, 6.

उपरि VI, 12, 12; XVII, 4, 7; 10, 13; 15, 11. 12; 16, 7.

उपरिष्ठात् I, 1, 39; 2, 18. 19; 17, 17; II, 3, 10; IV, 3, 4;

XIII, 19, 3; XIV, 27, 11; XV, 12, 3; XVI, 18, 14; 30,
12.

उपरिष्ठास्तचण I, 17, 17.

उपवसथ V, 11, 15; 15, 1; XIII, 19, 4.

उपवीतिन् XVI, 1, 16.

उपवेशन IV, 6, 6. 14.

उपवेश II, 8, 8.

उपशय VI, 9, 8.

उपसद् III, 16, 21; V, 8, 6; 10, 36; X, 1, 3; XIII, 24, 2;

25, 2; 26, 2; 27, 2; 29, 2; XIV, 16, 2; 22, 25; 39, 5;

40, 19; XV, 1, 13; 12, 13.

उपसादम् see सद् + उप

उपस्य I, 6, 10; IV, 14, 31; VIII, 5, 4; XV, 24 (p. 193,
16); XVII, 16, 7.

उपस्यकृत् IV, 16, 4.

उपस्थान III, 21, 7. 10; IV, 2, 8. 10; V, 4, 3. (Cf. आदि-
त्योपस्थान । समस्तोपस्थानप्रभृति)

उपस्थावानौ XVI, 3, 3; 12, 4.

उपस्थान I, 9, 3.

उपहव VII, 4, 13; XVIII, 21, 9.

उपहव्य XIV, 50, 1.

उपांशु I, 1, 37; 6, 15; 15, 1; II, 5, 21; III, 12, 10; 13,
22; 14, 16; 15, 20; 18, 7; V, 1, 3; 11, 6; 17, 10; VI,
11, 15; VII, 3, 5; 9, 1; VIII, 4, 1. 3; 5, 1; IX, 23, 10;
24, 9; 27, 4; X, 13, 26; 14, 3. 7; 15, 3. 7; 16, 3. 7; 17,
3. 7; 18, 3. 7; 21, 17; XI, 13, 10; XVII, 7, 10; 17, 15;
XVIII, 1, 1. 2. उपांशुः VI, 6, 20; 8, 1.

उपांशुता I, 1, 29. (Cf. उचैरुपांशुता)

उपांशुयाज I, 1, 44; 3, 12. 18; 8, 6. (Cf. सोपांशुयाज)

उपांशुहविस् I, 1, 36; V, 3, 4; 5, 4; 7, 6.

उपांशुहविष्टा I, 16, 21; II, 3, 15.

उपाकरण IV, 20, 4.

उपगात्र XVII, 14, 7.

उपाङ्गपृष्ठ X, 8, 21.

उपाचार I, 1, 12.

उपानह in दण्डोपानह III, 3, 7.

ଭପାନ୍ତି XIV, 25, 4.

ଭପାୟ in ନିଧନୋପାୟ V, 12, 4.

ଭପାସଜ୍ଞ in ଆର୍ଚ୍ଚୋପାସଜ୍ଞ XIV, 33, 20.

ଭପୋତପରୁଷ XIV, 22, 20.

ଭପୋକ୍ତମ VI, 7, 10; X, 11, 8; XIV, 22, 24. 26.

ଭପୋଦୟମ୍ II, 7, 3.

ଭମ୍ + ମ ଭମ୍ୟ IV, 14, 13.

ଭମ I, 2, 15; III, 19, 8. 14; IV, 4, 6; V, 11, 15; XI, 10,
3; 12, 2; 13, 33; XII, 11, 21. 24; XIII, 20, 3; XIV, 41,
5; 42, 5; XV, 1, 6; 27 (p. 195, 20); XVI, 7, 13. 14. 15.
16; 14, 2. 3. 4. 5; 24, 20; 27, 6; XVII, 9, 6.

ଭମ୍ୟ III, 10, 2; XI, 12, 6; ଭମ୍ୟୀଷ୍ XIII, 20, 15.

ଭମ୍ୟତସ୍ I, 6, 6; XIV, 28, 8. 9; XV, 6, 6. 7; 14, 8; XVII,
10, 4.

ଭମ୍ୟତଃଶ୍ରୋତ୍ରିୟ XVI, 22, 29.

ଭମ୍ୟଚ୍ଚ I, 3, 11.

ଭମ୍ୟସାମନ୍ VII, 21, 1; X, 9, 1; XI, 2, 1; 10, 1; 11, 2;
XIV, 13, 12.

ଭରସ୍ IV, 11, 6; 14. 20; 15, 14; 21, 19; V, 8, 4; VII, 4,
4; VIII, 9, 7; XVII, 16, 1.

ଭରୋଽଭିମର୍ଶନ X, 21, 5.

ଉରୋଽଭିମର୍ଶନୀ VII, 5, 15.

ଉର୍ବରା in ଗୋଧୂମୋର୍ବରା XIV, 41, 6 and ଯବୋର୍ବରା XIV, 40, 6.

ଉତ୍ତୁରୁତ୍ତୁରୁ XIII, 29, 5.

ଉତ୍ତୁରୁତ୍ତୁରୁତ୍ତୁ IV, 3, 2; 14, 32.

ଉତ୍ତୁକ III, 19, 15; IV, 4, 2; 5, 9. (Cf. ଗାର୍ହପତ୍ୟୋତ୍ତୁକ)

ଉତ୍ତନବନ୍ତ୍ XIV, 27, 13; 28, 10.

ଉତ୍ତନନ୍ତୋମ XIV, 27, 1; 28, 1.

ଉତ୍ତନସ୍ XIV, 27, 1.

ଉଷ୍ IX, 28, 5; XV, 22 (p. 193, 5. 6.)

ଉଷ୍ଟ VI, 5, 1.

ଉଢ଼ XVI, 3, 14; 12, 13.

ଉଷ୍ଣ in କବୋଷ୍ଣୀ IV, 14, 15.

ଉଷ୍ଣିଗୃହ୍ୟୌ I, 17, 10; VII, 27, 18.

ଉଷ୍ଣିଃ VII, 27, 2. (Cf. ଗାୟତ୍ରୀଂଷିଃ)

ଉଷ୍ଣୀଷ VII, 15, 17; XVIII, 24, 23. (Cf. ଶୋହିତୋଷ୍ଣୀଷ)

ଜ

ଜଞ୍ଜ + ନି ଜଞ୍ଜୟତି XII, 13, 1; ଜଞ୍ଜୟେତ୍ XII, 13, 5. 6;

ଜଞ୍ଜନୀୟ XII, 13, 5; XIII, 1, 7; ଜଞ୍ଜମ୍ X, 5, 9; XI,

15, 12. (Cf. ଅନ୍ୟୁଜଞ୍ଜମ୍)

+ ପ୍ରତି ଜଞ୍ଜୟତି XII, 13, 8.

ଜନ XIII, 1, 5.

ଜନକ VII, 27, 27.

ଜହ I, 15, 14; IV, 14, 32; 15, 18; VII, 8, 1; XIII, 11, 14;
XVI, 1, 8.

ଜର୍ଣାସୁଚ IV, 15, 22.

ଜର୍ଣ୍ଣ + ସମ୍ପ୍ର ଜର୍ଣ୍ଣବତେ XVI, 3, 34; 13, 8.

ଜର୍ଦ୍ଧ II, 9, 11; VI, 3, 5; XII, 2, 26; XIV, 38, 2. 5; XV,
19 (p. 190, 12); XVI, 28, 2; ଜର୍ଦ୍ଧମ୍ (c. abl.) I, 1, 19;
III, 8, 20; IV, 21, 12; V, 6, 9; VI, 6, 18; 13, 12; VII,
7, 9; 10, 2; 14, 7; 2I, 4; VIII, 1, 1; IX, 1, 8. 10; 20,
13; 23, 14; X, 2, 10; 7, 8; 11, 12; 13, 11; XI, 10, 7;
XII, 6, 19; 9, 17; 12, 11; 24, 1; XIII, 1, 8; 15, 13;
19, 11; XIV, 10, 21; XV, 1, 27; 3, 4; 8, 6; 13, 2; 16,
1; XVII, 14, 16.

ଜର୍ଦ୍ଧନାତୁ I, 5, 8.

ଜର୍ଦ୍ଧସ୍ତୁ III, 8, 23.

ଜର୍ଦ୍ଧବାଢ଼ XVII, 10, 8.

ଜବଧ୍ୟ IV, 19, 7.

ଜବଧ୍ୟଗୋହ VI, 1, 6; XV, 1, 26.

ଜବପୁଟ XVI, 17, 11.

ଜଗନ୍ VI, 1, 6.

जह् जहेत् I, 17, 19; जह् XI, 12, 7.

+ अप जहति XVIII, 21, 7.

+ उद् उह्य II, 7, 8.

+ उप जहन्ति IV, 14, 36. उह्यमान V, 9, 10; उह्य II, 16 2.

+ अभ्युप जहति XVII, 10, 14.

+ निष् उह्य II, 8, 8. (Cf. निहृह्यपगुबन्ध)

+ परि उह्यमान V, 6, 1.

+ प्रति उह्य II, 8, 15.

+ वि जहति IV, 9, 5.

+ सम् जहन्ति XVII, 6, 3.

+ परिसम् उह्य II, 6, 9; IV, 3, 7.

जह VI, 1, 3; 9, 12; XIV, 51, 5. (Cf. अनूह)

ञ

ञ अर्पयन्ति XVI, 17, 11.

ञक्कस् XII, 11, 8; XV, 3, 2.

ञग्गण I, 1, 18. 22. 24.

ञग्वेद् I, 1, 28; III, 21, 2.

ञच् I, 1, 26; IV, 14, 15; V, 17, 13; VI, 1, 4; VII, 10, 3;

27, 29; VIII, 13, 1; XIII, 1, 6; XV, 11, 5; 22; 23; 27;

XVI, 3, 11. 26. 30. 32; XVIII, 1, 3.

अच cf. विषमर्च । समर्च

अचोवेद XVI, 2, 3

अङ् अङ्केयुः XIII, 3, 4.

अण XV, 17 (p. 188, 6.)

अतपेय XIV, 16, 1.

अतवन्त् XIV, 16, 10.

अतु II, 1, 6; 2, 2; XIV, 9, 9. 10. 11; 75, 2; XVI, 25, 2.

अतुकाल III, 13, 30.

अतुपण् XVI, 9, 26; 14, 20; 15, 18.

अतुप्रेष VII, 8, 2; X, 7, 8.

अतुयाज VII, 8, 1. (Cf. द्विदेवत्यर्तुयाजौ)

अतुर्जनित्रीय XI, 14, 10. 22.

अतुस्तोम XIV, 75, 1.

अते (c. abl.) XVIII, 21, 1; (c. acc.) XII, 6, 13.

अत्विज् IV, 21, 1; V, 1, 1; VIII, 10, 1; XIII, 2, 1; XV,
22; XVI, 13, 2; 18, 10. 15; XVIII, 24, 31.

अध् अथासुः VI, 1, 5.

+ सम् अद्ध XIV, 2, 9; अर्धयति XIV, 24, 3; XV, 1, 15.

18; 2, 4. 8. 11. 14. 21. 25. 29; XVI, 3, 10; 11, 33;

12, 11; 14, 8. 12. 14. 16; अर्धयितुम् XVI, 29, 7.

अभुमन्त् VI, 9, 13.

अष्ट ऋषति XVII, 10, 9. 15. (Cf. दृढपर्यट्टे)

अष्टम (1) III, 15, 22; XIII, 29, 16; XIV, 23, 1; XV, 15, 4;
XVII, 5, 9; 7, 8. (2.) XV, 25 (194, 21) (3.) XV, 26 (195, 1);
अष्टम याज्ञतुर XVI, 9, 8.

अष्टमरूप XIV, 23, 2.

अष्टमवन्त XIV, 23, 4.

अष्टि XV, 17 (188, 20); 19 (191, 13.); 20 (191, 16); 22
(193, 7); 24 (193, 22); 27 (193, 20). (Cf. सप्तअष्टि)

अष्टिस्तोम XIV, 63, 1.

ए

एक I, 4, 9. 10; III, 10, 2; 15, 21; 16, 23; 19, 8; IV, 4,
6; 15, 4; VI, 1, 26; 4, 3; VII, 15, 6. 13; 19, 12. 13.
14. 17. 19; 26, 3. 9. 11; 27, 27; VIII, 2, 20; 3, 13;
6, 3. 8; IX, 5, 3; 6, 15; 22, 7; X, 3, 5; 4, 5; 5, 4;
6, 3. 6; 8, 3; 10, 4; 11, 8; 12, 6; 13, 6; XII, 2, 10.
13; 25, 1. 5; XIII, 6, 4; XIV, 42, 8. 9; XV, 17, 20;
XVI, 22, 12; XVII, 4, 4; 7, 7; XVIII, 10, 8; 12, 3;
17, 2; एके II, 4, 6; VI, 11, 13; IX, 23, 6; XV, 1,
9; 7, 6; 15, 10; XVI, 7, 4; 20, 12; 30, 10; XVII, 13,
8; XVIII, 2, 3. 5.

एककपालदेवता XIV, 5, 7.

एकचिंशत् XV, 22 (p. 192, 18.)

एकचिक XI, 3, 1; XIII, 20, 4.

एकचिकचिकैकाभ्याम् XIV, 42, 7.

एकदीच V, 4, 3.

एकदेवतद्विदेवतयोः VI, 1, 12.

एकधैकधा VI, 1, 10.

एकपर्वन् XIV, 10, 19.

एकपातिनी (plur.) VIII, 3, 15; 6, 16; 7, 8; XII, 2, 14;

XIV, 53, 6; 56, 13; XVIII, 1, 8; 11, 2.

एकयूप VI, 9, 4.

एकराच IV, 15, 6; XVI, 19, 2.

एकवत् IX, 23, 14.

एकविंश IX, 21, 6; 27, 1; XIII, 16, 5; XIV, 12, 9; 24, 2.

3; 33, 4. 6; XVI, 3, 10; 23, 5. 10. 11. 12; 24, 3. 7; XVII,

7, 6; एकाविंशी XVIII, 14, 4. (Cf. सप्तदशैकविंशे)

एकविंशति XII, 3, 21; XIV, 20, 2; XVI, 3, 1. 5. 15; XVIII,

13, 4; 15, 7.

एकविंशतिप्रभृति VII, 17, 18.

एकविंशतिराच XIII, 16, 3.

एकविंशत्यरन्नि XVI, 3, 1.

एकविंशप्रभृति XVI, 21, 6.

एकविंशस्तोम X, ५, १; XI, १३, १; XIV, १३, १२; XVI, ३, ९;

२४, १०.

एकविध XVI, १९, १.

एकशत XI, १४, २९; XV, २६ (p. १९५, ३).

एकशफ VII, १८, ४.

एकषष्टिरात्र XIII, १८, १.

एकसूक्त XI, १०, १०.

एकहविस् II, ३, १४.

एकहाविन् II, १२, ८.

एकहोम II, ९, १५.

एकादश VI, ९, ७; XVI, ३०, ७; अश्वसहस्रमेकादशम् XVI, ३०,
१०; एकादशी VI, ७, २.

एकादशकपाल XIV, १३, ६.

एकादशन् IV, १०, २; V, १५, १०; १९, २४; IX, २०, १७; XI, १४,
२३, २६; XII, ४, ८; XVI, ३, २०; XVIII, १२, २; एकादशैका-
दश XV, ४, ११.

एकादशप्रभृति VII, १५, १०.

एकादशरात्र XVI, ३०, १.

एकादशविध XVI, ३०, १. २.

एकादशस्तोम XIV, ११, ४.

एकादशाक्षर VII, २७, २२; XIV, ११, ५; XVI, ३०, २.

एकादशिन् IV, 10, 3; एकादशिनी XIV, 10, 15.

एकान्तर XVI, 13, 18.

एकान्नपञ्चाशद्रात्र XIII, 17, 3.

एकारौकारौ I, 2, 7.

एकाह IV, 14, 2; IX, 1, 1; XI, 4, 12; 5, 3; 6, 4, 7; 7, 6;
10, 11; 15, 9; XIII, 19, 3; 24, 16; XIV, 1, 1; XV, 1,
39; 2, 31; 12, 3; XVI, 8, 6, 17.

एकाहभूत XII, 2, 26; 6, 19. (Cf. एकाहीभू)

एकाहातान XVII, 9, 4; XVIII, 22, 3.

एकाहार्थे XIII, 15, 1.

एकाहीभू भवन्त् XIII, 24, 17.

एकैक I, 17, 7; II, 6, 10; III, 16, 8; IV, 21, 5, 14; V, 9, 4;
11, 1; VII, 16, 5; VIII, 7, 8; X, 5, 12; 6, 11; 7, 8; XII,
9, 4; 23, 3; XIII, 20, 5; 23, 2, 4; 24, 4, 5; 28, 5, 6, 7,
8; XV, 4, 9; 9, 5; 14, 10; XVI, 13, 5.

एकोत्तर IV, 10, 2; XIII, 14, 9; XVI, 19, 1; 30, 12.

एत एष I, 12, 10. ff.

एतश्चप्रलाप XII, 17, 3.

एतावत् XVII, 2, 5.

एतावत्त्व XIII, 1, 3.

एन एने XI, 14, 1 etc.

एनस् XV, 24 (p. 194, 8); 27 (p. 196, 4. 5.)

एव II, 5, 26; 13, 3. 8; 15, 1. 7; III, 2, 3; IV, 5, 13; 12, 9 ff.

एवंविद्धस् X, 14, 8 ff.; XIV, 7, 1.

एवंविध XIV, 2, 15; 3, 19; 5, 7; 6, 3; 7, 5; 8, 6; 9, 3; 13, 2.

एवंस्तोम XIV, 28, 11.

एवम् II, 7, 17; 17, 5; IV, 4, 3; 10, 2; 15, 21; V, 1, 4; VII, 15, 9. 10; VIII, 1, 1; X, 9, 9. 10. 11; XIV, 2, 16; 3, 1; 12, 2; 29, 1; 32, 1; 50, 1; 51, 1; XVI, 18, 2; 22, 17; 23, 6; 29, 8. 11. 13; XVII, 7, 12; 15, 6; XVIII, 1, 19. 21.

एवमय IV, 16, 2.

एवंदेवत VI, 10, 13.

एवयामरुत् XI, 15, 10; XII, 6, 14; 8, 10; 9, 7; 12, 14; 26, 10.

ऐ

ऐकस्वर्य I, 1, 31.

ऐकादशिन VI, 9, 3. 4; 10, 12; XVII, 7, 7.

आ इ दहारीभू भवतः I, 2, 4.

ऐकाहिक XI, 10, 6. 7; 13, 7; XII, 4, 1; 5, 1. 24; 6, 19; 8, 2; 11, 13. 17; 27, 5; XIV, 1, 3; 3, 14; 8, 7; XV, 1, 38; 2, 30; 7, 1. 9; 8, 1. 2; XVI, 7, 13. 14. 15. 16; 8, 5.

16; 14, 2. 3. 4. 5; XVII, 8, 13; XVIII, 20, 8. ऐकाहिकी
X, 7, 14; XII, 6, 18.

ऐकाहिकशस्त्र XIV, 84, 4.

ऐल्लाक XV, 17; 18; 22.

ऐन्द्र I, 3, 16; II, 3, 6; III, 8, 9; 9, 3; VI, 10, 7; XII, 2,
17; 7, 5; 9, 8; 10, 2; 26, 2; XIV, 13, 6; 29, 8; XV, 1,
21; XVI, 9, 28; XVII, 7, 8. 9; 8, 8. ऐन्द्री XII, 7, 6.

(Cf. आग्नेयैन्द्र)

ऐन्द्रवायव VII, 2, 2. 13; 3, 1. 2; 5, 1; X, 7, 3; XVII, 8, 5.

(Cf. वायव्यैन्द्रवायव)

ऐन्द्रवायवमैत्रावरुणौ VII, 2, 1.

ऐन्द्रवायवशेष VII, 4, 16.

ऐन्द्रवायवाद्य XIII, 11, 7.

ऐन्द्राग्र I, 3, 15; 8, 11; II, 3, 4; III, 8, 17; 9, 6; 12, 3;
14; 4; VI, 1, 18; 9, 2; 10, 9; XIV, 10, 17. 19; XV, 1,
21; XVI, 7, 5; XVII, 7, 7; XVIII, 16, 1; ऐन्द्राग्री XII,
2, 22.

ऐन्द्राग्रान्त III, 15, 17.

ऐन्द्रापौष्ण VI, 11, 1; XV, 12, 3; XVI, 3, 31.

ऐन्द्रावैष्णव VI, 11, 3; XV, 16, 3; XVI, 9, 32; ऐन्द्रावैष्णवी
XIII, 7, 3. 4; 8, 3. 4; 9, 3. 4; 12, 5. 6.

ओ

ओकार I, 1, 19. (Cf. एकारौकारौ)

ओदन in चीरौदन XIV, 16, 4.

• ओदनसव • XIV, 73, 3.

ओम् XV, 27 (p. 196, 2. 3.)

ओषधि II, 3, 26; IX, 28, 5.

ओषधिवनस्पतीनाम् XVI, 15, 11.

• ओषधिसव • XIV, 73, 3.

ओष्ठ in अधरौष्ठ and उत्तरौष्ठ I, 10, 2.

ओष्ठ्यस्थान 1, 2, 5.

औ

औकार I, 2, 13.

आइउकारीभू भवतः I, 2, 5.

औदुम्बर XIV, 16, 3; XVI, 17, 1; XVII, 3, 3; औदुम्बरी VI,
12, 23; VII, 14, 10; X, 21, 6; XVII, 2, 6; 3, 4.

औद्गुभण V, 4, 1.

औपासन VII, 7, 9.

औशिज XVI, 11, 7.

औष्णिह VI, 4, 8; 5, 9; 6, 9; IX, 5, 9. 10. 11. 12; 20, 17;
X, 4, 4; 12, 12; XI, 6, 1; औष्णिही XVIII, 12, 1.

क

क (1.) कस्यै XIV, 8, 1; कस्यै XIV, 9, 1; किमु XV, 17 (p. 188, 12); किमुत XVI, 7, 7; ये के च XVI, 15, 8; यत्किं च XVI, 20, 2; 21, 2; 23, 4; 24, 2; 25, 2; 26, 2; 27, 2; 28, 2; 29, 2; 30, 2; न-कस्यन XIV, 22, 21. 22; XVI, 3, 37; न किं चन XV, 19 (p. 191, 11); कश्चिन्न-अन्यतम V, 1, 10; किं चिद् I, 17, 13; XIII, 6, 2; XVIII, 24, 19; कां चिद् XVI, 2, 21; किं तु XV, 17 (188, 12); किं सिद् XV, 17 (188, 4) (2.) देवता IX, 27, 1; XV, 2, 10.

ककुप्कारम् IX, 20, 6; XVIII, 4, 3. 4; 5, 3. 4.

ककुम्भ VII, 25, 3. 5. 7. 14. 16; 27, 4. 20.

कक्षीवन्त् (औशिज) XVI, 11, 5.

कण्ठ IV, 14, 21.

कण्ठ I, 7, 3.

कण्ठरथन्तर X, 9, 14; XIII, 16. 5.

कतिपय XVII, 6, 6.

कतिपयाह XVII, 1, 2.

कथम् XIV, 27, 1; 28, 1.

कद्रथ II, 5, 27.

कदन्त XI, 11, 10; 12, 2; XII, 4, 1; 5, 1; 6, 1. 10; XIII,
24, 18; XV, 2, 9; XVI, 21, 25. 28. 30.

कनिष्ठ XIV, 72, 1; XV, 20 (p. 191, 18.)

कनिष्ठपूर्व IV, 15, 4.

कनिष्ठकुलीन XIV, 31, 1.

कनीयं XV, 22 (p. 193, 7); 26 (195, 4. 7.).

कपल XVIII, 7, 8. 20.

कपाल IV, 14, 25. (Cf. अष्टाकपाल । एकादशकपाल । दशकपाल ।
द्वादशकपाल । पञ्चकपाल)

कम् कामयेत VII, 15, 15; XIII, 3, 4; XVIII, 2, 6; अकाम-
यत XV, 11, 1; 12, 1; XVI, 1, 1; कामयमान XIV, 31, 1;
अचीकमेताम् । अचीकमन्त VI, 1, 5.

कयाशुभीय X, 11, 12; XI, 2, 4; 11, 9; XIII, 5, 15; XV,
2, 9; 7, 1.

कयाशुभीयतद्दिदासीये XIV, 39, 9; 84, 5; XVI, 21, 31; 23,
18.

करण in इतिकरण I, 2, 25.

करल XVIII, 24, 3.

कर्ण IV, 14, 23.

कर्द्व VII, 4, 13.

कर्मन् I, 1, 25; 2, 26; II, 9, 15; III, 16, 20. 22; 21, 12;

IV, 14, 1; 15, 6; VI, 11, 14; XII, 1, 2; XIV, 10, 2;

40, 17; XV, 24 (p. 194, 5); XVIII, 24, 8. (Cf. अवश्य-

कर्मन् । देवकर्मन् । परिधिकर्मन् । पशुकर्मन् । बहिष्कर्मन् ।

ब्रह्मकर्मन् । यथाकर्म । सर्वकर्मन् । होष्टकर्मन्)

कर्मपृथक् I, 2, 24.

कर्मविपर्याय V, 10, 13; 13, 9.

कर्मप्रसव IV, 16, 7.

कर्मसंयोग I, 1, 24.

कर्मादि IV, 6, 7.

कलश XIII, 12, 1; XVII, 4, 8; 17, 9.

कलशवती VII, 15, 8.

कला XVI, 22, 16. 18. (Cf. षोडशकल)

कलापि in गोधूमकलापि XIV, 41, 8 and यवकलापि XIV, 40, 9.

कलि XV, 19 (p. 190, 17.)

कल्पविप्रतिषेध XIII, 14, 5.

कल्याणाभिव्याहार XVII, 1, 18.

कवच in कांस्यकवच XIV, 34, 2 and खाद्वकवच XIV, 33, 20.

कवचिन् XVI, 1, 16.

कवच VI, 1, 6.

कवि XV, 24 (p. 193, 21.)

कवोष्ण IV, 14, 15.

कव्यवाहन III, 16, 3. 10; IV, 4, 1.

कश्यप (1.) VI, 1, 6. (2.) XVI, 16, 4.

कांस्य IV, 16, 3. 9; 21, 8.

कांस्यकवच XIV, 34, 2.

काकुभ VII, 25, 5; XVIII, 13, 9.

काक्षीवत IX, 20, 11. 12; XVI, 11, 4.

काङ्क्ष काङ्क्षति I, 1, 25; काङ्क्षेत् VI, 9, 10; IX, 20, 19.

काण्डवीणा XVII, 3, 12. 14.

काण (वत्स) XVI, 11, 20.

काङ्गवेद्य XVI, 2, 13.

कानीत (पृथुश्रवः) XVI, 11, 23.

काम (1.) X, 21, 14; XIV, 9, 12; 41, 5; 42, 5; XV, 1, 12; 6, 6.

7; XVI, 1, 1; 7, 14. 16; 14, 3. 5; XVIII, 24, 29. 30 (2.)

अग्नि काम III, 4, 10; IX, 23, 3; XIII, 29, 20; XVI, 10,

4—8. (Cf. अनन्तकाम। अन्नाद्यकाम। अपचितिकाम। आयु-

ष्काम। गर्भकामा। तेजस्काम। त्विषिकाम। पशुकाम।

पुत्रकामा । पुरोधकाम । प्रजाकाम । प्रजातिकाम । प्रतिष्ठा-
काम । बलकाम । वज्रकाम । ब्रह्मवर्चसकाम । मरणकाम ।
यज्ञकाम । यत्काम । वीरकामा । दृष्टिकाम । श्रुतकाम ।
सर्वकाम । स्वर्गकाम । स्वाराज्यकाम)

कामिन् in सर्वकामिन् XVI, 1, 15; 10, 9.

काम्य II, 5, 1; III, 11, 5; VI, 1, 20; काम्या I, 16, 21.

काय III, 14, 4. 16; कायी XIV, 7, 5.

कार in अकार । आकार । एकार । ओकार । आश्दकारौभू ।

आश्दकारौभू । षकार । स्वाहाकार)

कारण II, 14, 8; III, 19, 17.

कारपचव XIII, 29, 21.

काराधद्वेजियाः IX, 20, 12.

कार्तिकी III, 15, 1.

कार्मुक XIV, 22, 10.

काल II, 5, 7; 7, 5; III, 2, 8; VI, 6, 20; XIII, 6, 1;

XVII, 5, 10. (Cf. अभिन्नकाल । दृष्टिकाल । चतुर्काल ।

दक्षिणकाल । पुनराधेयकाल । प्रणीताकाल । सवनीयकाल ।

स्वकाल)

कालवाद X, 21, 19.

कालेय VII, 24, 1; XV, 7, 5.

काव्य XIV, 27, 1.

काश्यवेदेहयोः XVI, 29, 6.

किंपुरुष XVI, 3, 14; 12, 13.

किल XV, 16, 12; XVI, 29, 9.

कुचि in इन्द्रकुची XIII, 29, 23. 25.

कुन्ताप XII, 6, 13; 13, 7.

कुबेर (वैश्रवण) XVI, 2, 16.

कुम्भ IV, 15, 8; कुम्भी XIV, 41, 9. (Cf. अस्थिकुम्भ। पुर्णकुम्भ)

कुरु XV, 16, 11.

कुरुचेत्र XV, 16, 11.

कुरुवाजपेय XV, 3, 17.

कुल XIV, 40, 10.

कुलाय XIV, 29, 1.

कुलीन in कनिष्ठकुलीन XIV, 31, 1.

कुश II, 8, 22; 9, 12; III, 19, 9; IV, 3, 3; 4, 2; 16, 2. 6;

XIII, 6, 3; XVII, 4, 5; 6, 5; 10, 14.

कुशतरुण II, 7, 12.

कुशभार XVII, 6, 6.

कुशल XV, 26 (p. 195, 4. 8.)

कुशिक XV, 27 (p. 195, 16.)

कुषीदिन् XVI, 2, 20.

कुसुरबिन्दुचिराच्च XVI, 22, 14.

कुङ्ग IX, 28, 2.

कूर्च IV, 21, 2. 25; XVII, 4, 5.

कृ करोति I, 1, 6; II, 10, 5; III, 10, 6; X, 8, 17; XI, 11,

16. 18; 12, 13; XII, 11, 3; XIV, 2, 22; 13, 11; XVI,
1, 14; 10, 15; 21, 20. 21; XVIII, 4, 7; 5, 7; 16, 2;

23, 10 कुर्वन्ति IX, 23, 6; XIV, 13, 11; XVII, 14, 12;

कुर्वते VII, 7, 4; 14, 2; कुर्महे XV, 26 (p. 195, 10); कुर्वते

XVII, 4, 7; कुर्यात् I, 1, 17; II, 9, 5; V, 11, 8; VII, 7,

4; XIII, 14, 4; XV, 15, 11; 24; XVI, 2, 21; XVII,

5, 4; कुर्युः VII, 15, 11; XI, 14, 1; XII, 27, 4. 5. 6;

XIII, 1, 2. 5; 5, 13; XV, 3, 3; XVII, 13, 8; XVIII, 2,

4. 6; 7, 17; 23, 4. 9; कुर्वीत X, 21, 8; XIII, 5, 18;

XIV, 51, 8; XVIII, 23, 7; मनः कुर्वीत II, 7, 5; कुर्वीन्

XIII, 20, 4. 12; कुर्वन्त् II, 2, 16; कुर्वाण XIII, 5, 19.

20; चकार see यज् । ऊ । चक्रतुः see पद् ; चक्रे see मन्त्रय् +

आ ; अकर्त XV, 27 (p. 195, 13). क्रियते XV, 13, 14; XVIII,

24, 13; क्रियन्ते XII, 7, 4; XVIII, 24, 8; क्रियेत IV, 5, 13;

क्रियमाण III, 16, 15; IX, 23, 13; XII, 7, 1. (Cf.

- अक्रियमाण XI, 14, 2; कृत III, 20, 17; XV, 24 (p. 194; 9); XVIII, 7, 16. (Cf. अनुष्ठित). कार्य XI, 12, 1; XVII, 6, 2; कृत्वा I, 6, 10; 15, 10; III, 4, 12; 21, 12; IV, 5, 9; 14, 9. 15. 16; 15, 22; 16, 3; 21, 8; VI, 11, 17; VII, 5, 16; 7, 4; VIII, 1, 9; 7, 21; XII, 2, 24; XVII, 16, 7; XVIII, 24, 27; कारम् see ककुप्कारम् । कारयेत् XIII, 2, 1; कारयन्ति XVII, 2, 1.
- + अधि कुर्वीत XVI, 20, 3.
- + अमा कुर्वीत XVI, 22, 19; कुर्वण XIII, 19, 5; कार्य XVI, 22, 20; करवे XVI, 22, 28.
- + उपा करोति X, 21, 10; XVII, 14, 5; कुर्वन्ति XVII, 7, 1; कृत XIII, 2, 2; 15, 21 (192. 4, 5); (see अनुपाकृत); कृत्य XIII, 5, 2.
- + अभ्युपा कृत XIII, 12, 11.
- + अलम् कुर्वन्ति XIII, 24, 22; कृत XVI, 3, 18; 12, 17; कृत्य IV, 14, 5.
- + वि क्रियमाण IX, 6, 20; कृत II, 5, 10; XV, 15, 10. (Cf. (अविहृत । संस्थाविहृत । संकल्पविहृत)
- + सम् स्कुर्वन्ति IV, 15, 22; XVII, 4, 5; स्कृत्य III, 20, 12; IV, 15, 23. (Cf. अननुवषट्कते । अनुवषट्क । पर्याग्रह । वषट्क)

1. कृत् + नि कृन्तयति XVIII, 24, 20.
2. कृत् see पापकृत्। पुण्यकृत्
कृत (name of a die) XV, 19 (p. 190, 18).
कृत्तिकाप्रभृति II, 1, 9.
कृत्वस् see चतुर्विंशतिकृत्वः। द्वादशकृत्वः। पञ्चकृत्वस्)
कृत्स्न XIII, 10, 7.
कृपण XV, 17 (p. 188, 15.)
कृष् + उद् कृष्येरन् XV, 1, 28.
कृष्णाजिन III, 11, 14; IV, 14, 30; XIII, 14, 6; XV, 13, 15.
कृ + उद् किरन्ति XVII, 10, 5.
+ प्र XVI, 15, 11.
+ संप्र कीर्णा (असंप्रकीर्णा) XVIII, 24, 26.
कृप् कृप्त XVII, 8, 14; XVIII, 21, 13. (Cf. दृक्कृप्त। न्यायकृप्त।
लिङ्गकृप्त)
+ उप कृप्त XVII, 3, 10; 6, 2; कल्पयति XVII, 4, 1; कल्पयन्ति
XVII, 3, 1. 12; 4, 8; 5, 1; 6, 1; कल्पयेत् XVII, 1, 18.
कृप्ति (दिशां कृप्तयः) XII, 20, 1.
कृश XVIII, 24, 23.
कृशवपनीय XV, 16, 1.
कृशश्रूणि XVIII, 24, 19.
कौण्डपायिनामयन XIII, 24, 1.

कौश XVI, 12, 20.

कौषीतक IV, 2, 13; XI, 14, 20.

कौषीतकि IV, 15, 7; VII, 21, 6; IX, 20, 33; XI, 11, 3. 6.

कौसल्य XVI, 9, 13; 29, 6.

क्रतु VI, 3, 11; XIV, 51, 8. (Cf. इन्द्रक्रतु । यज्ञक्रतु)

क्रतुदक्षिणा XIII, 6, 5.

क्रतुपशु XV, 1, 21.

क्रम क्रमते IV, 11, 6.

+ अति क्रामन्ति VI, 12, 13; क्रामेयुः X, 21, 7.

+ अतु क्रामन्त I, 16, 11. 22.

+ आ क्रामति III, 16, 18; क्रमन्ते XV, 17, (188, 22).

+ उद् अक्रामताम् XIV, 71, 2; क्रम्य IV, 15, 4; X, 21, 16.

+ परा क्रमध्वम् IV, 10, 2; क्रम्य V, 16, 4.

+ प्र क्रामन्ति IV, 15, 1.

+ निस् क्रम्य V, 14, 24; VI, 11, 17; VII, 7, 4.

+ उपनिस् क्रामन्ति XVIII, 24, 26; क्रम्य V, 18, 12; 20,
7; XVII, 11, 4; 12, 4.

+ वि क्रामति IV, 12, 5; क्रम्य I, 4, 3.

क्रम in विष्णुक्रम IV, 11, 6.

क्री क्रीणन्ति XV, 13, 1; क्रीत XIII, 6, 1; क्रीला V, 6, 1;

XIII, 24, 2; 29, 2.

+ अव क्रौय XVI, 10, 9; 18, 18.

+ निम् XV, 20 (p. 191, 16. 20); XVI, 22, 19.

कुश् + अभ्या अक्रोशन् XIV, 50, 1; 51, 1.

क्रीलिन (v. 1. क्रीलिन) XIV, 10, 16.

क्षत्र XV, 16, 8. 11.

क्षत्रभृत् IX, 22, 2.

क्षत्रवन्त् IX, 22, 2.

क्षत्रसंगृहीट XVI, 1, 16.

• क्षत्रसव० XIV, 73, 3.

क्षत्रिय II, 1, 2; XIV, 29, 2; 33, 12; XV, 16, 7; 18 (p. 189, 21); XVI, 10, 9; 17, 2. (Cf. ब्रह्मणक्षत्रिययोः)

क्षर् + प्र चरन्तीषु VII, 15, 14.

क्षल् + प्र क्षाल्य II, 9, 14; IV, 17, 13; XVII, 7, 11.

क्षामवन्त् III, 4, 13.

क्षिप्रम् XIV, 14, 1.

क्षिप्रसन्धि XII, 13, 5.

क्षीर in सक्षीर IV, 15, 8.

क्षीरौदन XIV, 16, 4.

क्षुरवपिशीर्षच्छिदौ XIV, 22, 4. (See critical notes !)

क्षुल्लकतापसिह् XIIII, 25, 6.

क्षेच in कुरुक्षेत्र XV, 6, 11.

ख

खण्ड XVI, 18, 18.

खन् खनन्ति XIII, 29, 6; XVII, 5, 8; खानयेत् XVII, 10, 2, 4;

खात IV, 15, 8.

+ नि खनन्ति IV, 15, 8; खाच IV, 15, 8; 17, 5.

खर V, 9, 4.

खल in गोधूमखल XIV, 41, 7 and खवखल XIV, 40, 7.

खलति XVI, 18, 18; XVII, 6, 1.

खाज्जकवच XIV, 33, 20.

खाद् खादयन्ति XIV, 2, 11. (Cf. असंखादन्)

खादिर XVI, 3, 2; 12, 3.

ख्या + आ ख्यापयन्ते XV, 27 (p. 196, 8), ख्यापयेत् XV, 27 (p. 196, 5.)

+ व्या ख्याख्यामः I, 1, 1; 16, 11, 22; IX, 1, 2; 20, 4;

ख्यात I, 16, 1; III, 11, 1; V, 12, 5; VI, 1, 1; VIII, 12, 1; IX, 1, 1; X, 13, 24; XI, 1, 1; XIV, 3, 15; 10, 15.

+ सम् ख्याचमान XVIII, 21, 1; ख्याच XIII, 1, 7.

+ परिषम् ख्यातुम् I, 17, 8.

ग

गण in चङ्गण I, 1, 18, 22, 24 and पङ्गुगण VI, 11, 16.

गतश्री II, 6, 5.

गति IV, 6, 12.

गद् + नि गदेत् XIII, 11, 5; XVI, 2. 3. 6. 9. 12. 15. 18;
11, 3. 6; गादयेत् XVII, 14, 1.

गन्धर्व XVI, 2, 8.

गम् गच्छति XIV, 50, 1; गच्छन्ति VI, 12, 13; 13, 3; अगच्छम्
XIV, 12, 2; अगच्छत् XIV, 12, 2; गमिष्यन्ति XIV, 40, 1;
गमिष्यन्त् III, 4, 9; गत II, 6, 13; गत्वा II, 14, 4; III, 17,
1; V, 8, 4; 14, 4. 24; 15, 10; 19, 1; 20, 8; VI, 13, 4. 5.

+ अधि गच्छेः XV, 22 (p. 193, 9.) (Cf. अनधिगच्छन्त्
अनधिगम्यमान)

+ अतु गत III, 19, 10. 12. 14.

+ आ गच्छन्त् VIII, 11, 14.

+ नि गच्छतः V, 18, 7; गच्छन्ति I, 16, 10; 17, 6; III, 8,
21; VI, 9, 14.

+ प्र जिगांसन्त् (v. l. जिगासन्त्, जिघांसन्त्) XVI, 22, 10.

गर्गचिराच्च XVI, 22, 2.

गर्भ (1.) V, 14, 12; XIII, 3, 5; XV, 17 (p. 188, 16) (2.) XV,
7, 6. 8. (Cf. वैराजगर्भ । वैष्ण्वगर्भ । देवतगर्भ । ब्राह्मणगर्भ)

गर्भकामा V, 14, 12.

गर्भिणी XV, 14, 13.

गवद्य XVI, 3, 14; 12, 13.

गवामयन XII, 9, 8; XIII, 19, 1. 17; 25, 4; 27, 5; 28, 1;

गवामेवायन XIII, 24, 19.

गा + अघ गास् XV, 24 (p. 193, 22; 194, 9 P. W. अगाः)

+ आ अगस् XIV, 14, 1.

गाथा XV, 27 (p. 196, 2.) (Cf. यज्ञगाथा । परःशतर्गाथ)

गाथिन XV, 27 (p. 195, 14 fl.)

गायत्र VI, 3, 11; 5, 1; 6, 1; VII, 26, 12; IX, 5, 4. 5. 6. 7;

6, 12; 20, 8; 27, 1; XII, 2, 17. 22; XV, 10, 1; XVI,

22, 13; गायत्री VII, 27, 1; IX, 6, 11; X, 12, 7; 13, 4;

XII, 2, 16; XIV, 2, 3. 4; 38, 7; 42, 11. 12; XVI, 22,

12; 27, 2; XVIII, 7, 2; 13, 1. 8; 16, 2.

गायत्रच्छन्दस् XIV, 33, 8. 9.

गायत्रीचिह्नभौ I, 17, 9.

गायत्रीशंसम् XVIII, 16, 1.

गायत्र्युष्णिहौ VII, 27, 30.

गार्त्समद् X, 3, 4; XI, 7, 3; 10, 3. 4. 5.

गार्हपत्य I, 6, 11; 15, 1. 15; II, 6, 2. 12; 7, 17; 8, 8. 22; 9,

16; 10, 1. 5; 12, 2; 13, 4; 14, 2; 15, 5; III, 12, 17;

17, 5; 19, 10. 12; 21, 2; IV, 2, 3; 3, 3; 9, 7; 12, 10;

14, 10. 11; V, 4, 5; 9, 3; VIII, 11, 16; X, 13, 26; XIII,

29, 2; XVI, 1, 7; 16, 1.

गार्हपत्याहवनीयौ II, 12, 6.

गार्हपत्योऽमुक् III, 19, 14.

गाह् + अभिप्र गाह् XVI, 18, 19.

गुण in त्रिगुण XVII, 2, 3 and द्विगुण XVII, 2, 9.

गुणलोप III, 20, 17.

गुरु + आ गूर्य XIII, 13, 2.

गृह् गृह्णाति III, 17, 8; IV, 3, 6; गृह्णन्ति XVIII, 24, 9;

गृहीयात् XIII, 12, 8; जयाह XV, 18 (p. 190, 4); अय-

भीत्। अयभीषुः (विकार) VI, 1, 5; गृह्यमाण VII, 15, 5;

गृहीत III, 20, 20; V, 3, 8; VII, 15, 17; गृहीला IV, 7,

7; XVII, 11, 1. (Of. अगृहीला)

+ अनु गृह्णन् XV, 27 (p. 195, 13).

+ अव गृह्ण X, 16, 3.

+ व्यव गाहम् XVIII, 9, 6.

+ नि गृह्णान XV, 20 (p. 191, 17.)

+ प्र गृह्ण I, 6, 10; 15, 14; VII, 5, 1. 2. 5.

+ परि गृह्ण XIV, 28, 8. 9; XV, 6, 6. 7; XVII, 16, 9.

+ प्रति गृह्णाति IV, 21, 7; VII, 18, 1; XVI, 18, 9;

गृह्ण IV, 7, 5. 15; 21, 3. 4. 8; V, 15, 9; VII, 3, 1—
3; 4, 4; 6, 1.

+ वि X, 8, 11; 13, 2. 8.

गृह XV, 17 (p. 188, 1.)

गृहदाह III, 4, 13.

गृहपति (1.) IV, 9, 7; VII, 8, 8; X, 7, 9. 10; 20, 1; XIII, 24, 13; 29, 19; XVIII, 24, 28. (2.) (अग्नि) I, 15, 3; IX, 26, 2.

गृहपतिवदन X, 20, 1.

गृहपतिसप्तदश XIII, 14, 1.

गृहमेध III, 15, 7.

गृहमेधिन् XVI, 2, 2.

गृहमेधीय XIV, 10, 16.

गृहीद in चक्षसंगृहीद XVI, 1, 16.

गृ + अनु गृणाति X, 13, 28; XVI, 1, 24;

+ प्रत्या गृणाति XVII, 4, 6; गृणीतात् XVII, 14, 3;

+ प्रति गृणाति XII, 11; 10; 13, 4; 17, 2; 19, 6; 23, 5; 26, 11; XV, 27 (p. 196, 2.)

गै गायति V, 12, 3; XVI, 17, 4; गायात् XVI, 2, 30;

गीयते XVI, 8, 28; 9, 6. 9. 12. 15; जगौ XV, 26 (p. 195, 8.)

+ सम् गायत XVI, 1, 25.

गो (1.) II, 11, 6; 12, 3; III, 18, 9; IV, 14, 13; 17, 1. 21.

22. 23. 25; V, 10, 1. 8; VII, 17, 17; 18, 2; IX, 23, 4;

XIII, 6, 4. 7; 29, 16. 27; XIV, 22, 16. 17; 39, 3; XV,
3, 12; 20 (p. 191, 17); 24; XVI, 22, 18. 19. (2.) IX, 28,
5. (3.) (name of a Soma sacrifice) XI, 4, 6; XIII, 19,
16; 22, 5; 29, 8. 25; XIV, 22, 2; XVI, 9, 3; 22, 14;
28, 4 (गौरव्यः)

गोत्रायुषी XIII, 15, 4; 17, 2. 3; 21, 12; 29, 23; XVI,
20, 18.

गोतम XIV, 61, 1; 63, 2; XV, 1, 8; XVI, 3, 7.

गोधूमकलापि XIV, 41, 8.

गोच in सगोच XIV, 16, 8.

गोधूमखल XIV, 41, 7.

गोधूमचषाल XV, 1, 16.

गोधूमोर्वरा XIV, 41, 6.

गोमय IV, 15, 5; XVIII, 24, 27.

गोमिथुनौ III, 14, 17.

गोमृग XVI, 3, 13; 12, 12.

गोसंस्तव XIV, 11, 9.

गोसव XIV, 11, 10; 15, 1. 6.

गौर XVI, 3, 14; 12, 13.

घट VII, 4, 15; 15, 5. 17; VIII, 5, 2; IX, 6, 21; X, 14,
5; 15, 5; 16, 5; 17, 5; 18, 5; XIII, 11, 2. 7; 12, 8;

XIV, 57, 16; XVII, 11, 1; XVIII, 21, 8. (Cf. आदित्यग्रह ।

मधुग्रह । मरुत्वतीयग्रह । षोडशग्रह । सावित्रग्रह)

ग्रहण in नामग्रहण VI, 1, 24 and प्रतीकग्रहण I, 17, 1.

ग्रहान्तरकथ्य XI, 2, 14.

ग्रहिण्यु in फलग्रहिण्यु XVII, 1, 18.

ग्राम XV, 18; 19; 20.

ग्रामणी II, 6, 5. (Cf. स्तुतग्रामणीनाम्)

ग्रामणीष्व XIV, 22, 3.

ग्राम्य III, 4, 4.

ग्रावघोष VII, 15, 2.

ग्रावन् IV, 14, 26; XIII, 12, 3.

ग्रावस्तुत् VII, 15, 2; X, 13, 5; XIII, 14, 1; 24, 10.

ग्रीवा IV, 15, 12. (Cf. उदग्ग्रीव । उदौचीनग्रीव । प्राग्ग्रीव ।
प्राचीनग्रीव)

ग्रीष्म II, 1, 2; XVI, 9, 28.

ग्रीव XVIII, 3, 1.

ग्रीष्म IX, 27, 1.

घ

घर्म V, 9, 25; 10, 17. 18. 30. (Cf. दधिघर्मे)

घस् घस्तु । घसन्तु अघद् । अगन् । अघसत् । अघसन् (vikāra's)

VI, 1, 5; जनुः XIV, 7, 1.

घाटरी XVII, ३, १५, १६.

घाटककर्त्री XVII, ३, १२.

घृ + अभि घार्य IV, ३, ७; १७, १३; १८, ५.

घृत IV, १४, ३५; XIV, ५७, १; XV, १, ३५.

घृत्तलोमीय XV, १, ३३.

घोर XVI, २, १२.

घोष XVII, १४, १२; १७, ७. (Cf. यावघोष)

घोषहत् XVII, १४, १२; १७, ७.

घोषा (समुच्चा) VI, ६, १२.

घा जिघ्रेत् VII, ८, १२.

+ अव जिघ्रन्त् in अनवजिघ्रन्त् XVI, ३, १९; घाय I, १२, २;
III, १६, २६; IV, ५, ४; घापयन्ति XVI, ३, १८; घाय
XVI, १२, १७.

घ

घ I, १, ३ etc.

घक्र VII, १५, २. (Cf. रथचक्र)

घक्रोवन्त् III, ४, २; XIII, २९, ३.

घच् + आ घष्टे XV, २७ (p. १९६, १); XVI, १, २२; २, ३१;

घचते I, १, २१; १६, ३; II, ५, २०; III, ११, १०, १५; IV,
१७, २; VII, १०, ३; २०, ५; २५, ३; २७, ४; X, ६, १३; XI, २,

1; XII, 2, 3; 3, 2. 15; XIII, 5, 1; 16, 5; 17, 3; 25, 6;
 26, 4; XVI, 22, 2; 23, 22; 28, 4; 30, 8; XVII, 3, 15;
 चक्षीत XVI, 2, 24, 27; चक्षाय X, 13, 28; XVI, 1, 24.

+ प्रत्या चष्टे V, 1, 10.

चक्षुर्विषय II, 14, 10.

चक्षुष् IV, 7, 12; VI, 1, 6; VIII, 4, 6; X, 21, 11 (विष्टज)

चक्षुर II, 2, 16; 5, 20; III, 13, 19; IV, 2, 7; 11, 6; 15,
 17; 21, 19; V, 1, 2; 6, 3; VI, 4, 7; 5, 6. 12; 6, 2; X,
 3, 5; 10, 5. 7; 11, 8; XI, 4, 5; XII, 16, 2; 21, 3; 27, 2;
 XIII, 12, 9; 19, 7. 16; 21, 11; 25, 1. 2. 3; 28, 5; XIV,
 5, 3; 6, 6; 14, 1; 26, 3; 52, 3; 56, 9; 57, 9; 61, 2; 88,
 2; 84, 2; XV, 4, 9; 8, 21; 23. (p. 193, 11. 12); XVI,
 1, 2; 11, 12; 23, 6. 14; 28, 2; XVII, 4, 1; XVIII, 6, 2;
 7, 12. 14; 8, 8; 12, 4; 15, 3; 18, 4. 8.

चक्षुरक्षर IX, 5, 13; 6, 7 ff; 18, 2.

चक्षुरकुल XVII, 10, 4.

चक्षुरश्च XV, 1, 16.

चक्षुरह XIII, 19, 5; चक्षुरहार्ये XIII, 15, 7.

चक्षुरादाव VII, 14, 4.

चक्षुरक्षर VII, 27, 30; XVIII, 6, 1.

चक्षुरक्षरक्षोम XIV, 61, 1; XV, 1, 8; XVI, 3, 7.

चक्षुरक्षे XII, 8, 3.

चतुर्गृहीत III, 19, 6.

चतुर्थ I, 7, 5; 12, 4; IV, 21, 15; VII, 26, 5; IX, 6, 5, 10;
24, 5; X, 2, 11; 5, 1; 8, 18; XI, 4, 6; 7, 1; 9, 11; 11, 18;
XII, 3, 9; 4, 11; 5, 10; 10, 10; 12, 9; 26, 7; XIV, 7, 1;
8, 1; XV, 19; XVI, 2, 10; 11, 10; 14, 17; 18, 6; 22,
7; 23, 5. 12. 20. 23; 24, 3. 13. 17. 20; XVIII, 1, 18;
चतुर्थी II, 10, 1 ff; IV, 10, 4; 18, 4; VI, 11, 9; VIII,
12, 3; XII, 11, 3; XIV, 51, 13; XVI, 4, 8; 5, 2; 13, 17.
(Cf. द्वितीयचतुर्थी । द्वितीयचतुर्थी and द्वितीयचतुर्थी ।
प्रथमचतुर्थी । महाप्रतचतुर्थ । ख्रिष्टचतुर्थी)

चतुर्थषष्ठयोः XII, 3, 19.

चतुर्थोत्तमौ III, 13, 19.

चतुर्दश XIV, 72, 2; चतुर्दशी IX, 8, 3.

चतुर्दशन् IX, 20, 8; XIV, 51, 9; XVIII, 7, 6; 13, 3.

चतुर्धा XVII, 1, 14; 10, 10.

चतुर्मास I, 2, 3. 13.

चतुर्विंश (1.) XIV, 33, 2; 42, 3; 61, 7; चतुर्विंशी XVIII, 14,
4. (2.) (Somasacrifice) XI, 2, 1; 5, 7; 15, 5; XII, 6, 7;
27, 1; XIII, 17, 2. 3; 19, 7; XIV, 46, 2; XV, 13, 5;
XVI, 26, 5.

चतुर्विंशति II, 3, 18; X, 12, 9; XIV, 2, 12. 13; 42, 10; 77,
2; XV, 5, 10. 11; चतुर्विंशतिचतुर्विंशतिः XVI, 15, 18.

चतुर्विंशतिहलस् XVIII, 14, 9.

चतुर्विंशतिराच XIII, 16, 5.

चतुर्विंशत्यक्षर XIV, 42, 11.

चतुर्विंशत्यक्षरादि VII, 27, 30.

चतुर्विंशमहाप्रते XVI, 20, 18.

चतुर्विंशस्तोम X, 9, 1; 12, 1; XI, 2, 1.

चतुर्विध XVI, 23, 1. 4. 26.

चतुर्वीर XVI, 23, 8.

चतुर्होद X, 15, 1.

चतुश्चत्वारिंशत् XII, 2, 17.

चतुश्चत्वारिंशस्तोम X, 10, 1.

चतुःशत XVIII, 13, 1. 8.

चतुष्टय I, 1, 39; XVI, 23, 2.

चतुष्टोम XIV, 51, 3; XV, 12, 4; 16, 9. 13. 14; XVI, 24,
3. 9. 11; 29, 12.

चतुष्पद VII, 27, 6.

चतुष्पाद XVI, 23, 3.

चतुस् I, 12, 3; II, 8, 17.

चतुःसूक्त XII, 3, 4.

चतुराच XVI, 23, 1. 7. 26.

चत्वारिंशत् IV, 15, 11; IX, 6, 19; XVIII, 7, 7. 19; 8, 17;
10, 13; चत्वारिंशच्चत्वारिंशत् XVI, 8, 9.

चत्वारिंशद्वाच XIII, 14, 9.

चन XV, 27 (चन-न) (Cf. क। य)

चम् + आ चामति II, 7, 18; चमनीय IV, 21, 5. 25; चम्य
II, 9, 14; 12, 12, 14, 9; IV, 7, 9; 8, 8; 12, 10; 21, 5.

चमस VII, 5, 8. 16; 7, 3; XIII, 12, 11; XIV, 16, 3; XV,
14, 10; XVIII, 21, 12. (Cf. यथाचमसम् । सोमचमस ।
होदचमस)

चमू in श्वचमू XIV, 22, 19.

चर् I, 15, 1; III, 16, 16; V, 10, 36; 19, 12; VII, 1, 1; 8,
1; 16, 1. 9; VIII, 1, 2. 9, 7, 21; IX, 27, 4; XIV, 13,
4; 62, 3; XV, 15, 5; 17; चराति (co.) XV, 19 (p. 190,
13); चरेत् IX, 28, 18; चर XV, 19 (p. 190, 9 ff.); चरन्
XV, 19 (p. 190, 8 ff.); चचार XIV, 50, 1; XV, 18, 19;
चरिष्यति XIV, 50, 1; चरित्वा III, 4, 11; V, 16, 8; VII,
16, 9; XIV, 14, 1; XVI, 7, 4.

+ अभि चरेयुः चर्यमाण XIV, 22, 6; चरणीय XIV, 22, 4.

+ प्रत्यभि चरति XIV, 22, 22.

+ प्र चरन्ति XIV, 40, 12; चरेयुः XIV, 22, 20.

+ सम् चरेरन् II, 8, 2.

चरण V, 11, 15 (acc. du.); XV, 1, 20; XVI, 3, 6; 12, 7.

चरु III, 17, 10; V, 1, 1; XIII, 29, 12; XV, 14, 12; XVI, 1, 13.

चर्मन् IV, 16, 2; XIV, 22, 17; XVII, 3, 5; 5, 6. 9.

चषास XIV, 40, 9; 41, 8. (Cf. गोधूमचषास)

चषासमुख-तरसपुरोस्तामोः XIV, 73, 3 (see critical notes.)

चातुर्याङ्गिक XV, 7, 1; 8, 1.

चातुर्मास्यानि III, 13, 1; V, 20, 2; XIV, 10, 1; XV, 12, 8.

चातुर्मास्यदेवता XIV, 10, 8; XVI, 3, 15. 16; 12, 14. 15.

चातुर्मास्यपर्वन् XIII, 24, 4.

चातुर्मास्यपशुदक्षिण XIV, 10, 23.

चातुर्मास्यहविस् XIV, 15, 5.

चातुर्विंशिक XII, 27, 4.

चात्वास V, 18, 12; VI, 11, 17; 12, 8.

चात्वालोत्करी V, 14, 2; XVII, 7; 11; •त्करा उ० XVIII, 24, 26.

चाङ्गमस fem. •सी XIV, 32, 3.

चि चेत्यमाण IX, 22, 1. 6.

+ अप चिन्वन् XV, 19 (p. 191, 10.)

+ सम् चित IX, 25, 1; चित्य IV, 15, 8. (Cf. चित्य)

चिति IV, 14, 9. 12; IX, 24, 9.

चित्य IX, 25, 1; X, 7, 10; चित्या in अग्निचित्या VIII, 15, 10.

चित्रवती (चच्) XV, 3, 3.

चिरात् XIV, 14, 1.

चौवर II, 16, 2.

चुद् चोद्यते I, 17, 7; चोद्यन्ते I, 1, 24; चोद्यमान V, 19, 5; IX, 27, 3; XIII, 20, 11; चोदित III, 20, 20. (Cf. यथाचोदितम्)

चूर्ण in यवचूर्ण IV, 15, 22.

चेद् I, 17, 1; III, 19, 9; 20, 1. 2; 21, 2. 3. 4; IV, 14, 2; VII, 7, 4; XIII, 1, 2. 5. 7; 10, 4; XV, 17 (p. 188, 7.)

चेष्ट चेष्टयन्ते VIII, 9, 2.

चैत्री III, 13, 2.

चैत्रीप्रयोग III, 14, 2; 15, 2.

चोदना XIII, 15, 5; XIV, 3, 13.

चोदनानुपूर्व्येण I, 17, 2.

चोदनाप्रकरण I, 17, 1.

चोदनासंदेह VI, 1, 7.

च्यु च्योद्यन्ते XV, 16, 11.

क

कद् कञ XIV, 22, 9.

+ अय क्वाच XIII, 12, 12.

+ प्र क्वाच IV, 14, 17.

कदिस् V, 13, 6.

कन्दस् VII, 27, 30; X, 12, 6; XV, 2, 2. 6; XVI, 8, 9; 26,

2; कन्दोऽनन्तरेण VI, 6, 17. (Cf. गायत्रिकन्दस् । जगच्छ-
न्दस् । चिष्टुक्कन्दस् etc. बृहच्छन्दस्)

कन्दोग XIII, 1, 1. 4; XVII, 14, 1.

कन्दोगवशेन X, 8, 21.

कन्दोम X, 1, 8; 9, 5. 15; 11, 10; XI, 13, 13; XII, 8, 17.

21; 4, 5. 19. 21; 5, 18. 22; 10, 5; 11, 16; 12, 3. 5. 10.

13; 25, 4; 26, 2. 16. 18. 20; 27, 1; XIII, 15, 3; XIV,

39, 2; XV, 6, 1; XVI, 21, 18.

कन्दोमचिकुद् XVI, 29, 14.

कन्दोमदशाह XIII, 21, 13.

कन्दोमान I, 1, 19. (Cf. समानच्छन्दोमान)

कन्दोष्टोम X, 8, 21.

कान्दोम XVI, 22, 6.

कान्दोमिक X, 9, 6.

काया II, 6, 2.

किद् क्केदयित्वा XVII, 1, 8.

+ अनु किन्दन्त् II, 8, 13.

+ आ किन्न IV, 5, 10.

+ प्रति किच्च I, 6, 6.

ज

जगच्छन्दस् XIV, 33, 14, 15.

जगती VII, 27, 9. 17. 26; X, 12, 10; XIII, 10, 5; XIV,

33, 18; XVI, 22, 12; XVIII, 14, 3. (Cf. त्रिष्टुजगत्यौ)

जगतीशंसम् XI, 15, 11.

जघनेन (c. acc.) XVI, 1, 7; XVII, 5, 8; 10, 4.

जघन्य III, 8, 26; XIII, 12, 8.

जहा XV, 19 (p. 190, 22.) (Cf. आनुजहाष्टीवन्त्)

जठर IV, 15, 15.

जन् जायते XV, 17 (p. 188, 17. 18); जायन्ते XV, 18 (p. 189,

12. 18); जायेत XV, 18 (p. 189, 4); जायताम् XV, 18 (p.

189, 5. 6.); जायन्ताम् XV, 18 (p. 189, 12. 18); जज्ञे

XV, 17 (p. 188, 1.); 18 (p. 189, 7; 190, 4); जज्ञिरे

XV, 18 (p. 189, 13. 19); अजनि XV, 18 (p. 189, 3.);

अज्ञत XV, 18 (p. 189, 13. 20); जात III, 13, 17; XV, 17
(188, 7.) (Cf. अजातपुत्र); जनयेत् XVII, 13, 17.

+ आ जायन्ते XVI, 23, 6. 14.

+ उप जायन्ते XIV, 22, 26; XV, 9, 4.

+ प्र अजायत XIV, 6, 1; 65, 1; 68, 1; अजायन्त XIV,
60, 1. (Cf. प्रजाता); जनयन्त् XVI, 23, 13.

जन XV, 19 (p. 190, 8)

जनकत्वाः XII, 21, 1.

जनकसप्तराच XVI, 26, 7.

जनदन्त् III, 19, 15.

जननी XV, 17 (p. 188, 21.)

जनमेजय (पारिचित) XVI, 8, 27.

जनिच XII, 9, 17.

जन्मन् XV, 24 (p. 193, 21.)

जप जपति I, 5, 8; 6, 3. 10; 14, 20; 15, 11; II, 8, 4. 20;
IV, 12, 20; V, 17, 10; VI, 2, 1, 6, 15; VII, 1, 15; 18,
9; VIII, 15, 10; XVII, 12, 4; 15, 10. 11. 12; 16, 1. 2.
3. 4. 9; XVIII, 21, 8; जपेत् II, 14, 6; V, 17, 13; XVI,
18, 12; जपेयुः X, 21, 15; जपेरन् III, 6, 3; जपन्त् III, 17,
1; VI, 13, 3; जपित्वा I, 4, 5; 6, 2. 13; 11, 1; 15, 5; II,
11, 3; 12, 6; IV, 7, 17; 12, 10; 15, 1; 21, 24; V, 1,

10; VI, 3, 8; 8, 6; VII, 9, 1. 6; 19, 25; 20, 11; VIII,
3, 19; 6, 17; IX, 6, 18; X, 21, 14. (Cf. जय)

+ अन्तु जपेत् III, 20, 18. 19.

जप I, 1, 18; III, 16, 19; XVII, 12, 4. (Cf. पुरस्ताज्जप)

जपमन्त्र III, 16, 20.

जय XVII, 14, 4.

जमदोघ XIV, 67, 1; XV, 21 (p. 192, 3); XVI, 23, 7.

जरत्संख्याय II, 5, 27.

जस XVI, 29, 6.

जव XVI, 1, 15.

जङ्गु XV, 27 (p. 195, 21.)

जागत VI, 4, 10; 5, 11; 6, 11; VII, 26, 6; IX, 6, 6. 7; 7,
4; 8, 3; 9, 4; 10, 3; 11, 3; 12, 3; 13, 3; 14, 3; 15, 3;
16, 3; 17, 3; 18, 4; 20, 18; 27, 1; X, 11, 11; XII, 10,
2; XV, 10, 3. (Cf. चैष्टुभजागते)

जातरूप III, 19, 9.

जातवेदसीय VIII, 6, 6; X, 8, 20; XI, 2, 11; 4, 13; 5, 7;
14, 36; XVIII, 23, 14. (Cf. आभंवजातवेदसीये)

• जातीय in समानजातीय VI, 9, 11; XVI, 4, 5.

जातृकर्ण I, 2, 17; III, 16, 14; 20, 19; XVI, 29, 6.

जानु II, 9, 3; IV, 3, 6. 7; XVII, 11, 4. (Cf. ऊर्ध्वजानु
and ऊर्ध्वशु)

जानुज्जाष्टीवतोः IV, 15, 19.

जाया III, 13, 30; XV, 17 (p. 188, 1 ff.)

जि अजयत् XIV, 43, 1; 44, 1; 45, 1; 46, 1; 47, 1; 48, 1;

जिगीषन्त् XIV, 42, 16; 43, 1; 44, 1; 45, 1; 46, 1; 47, 1; 48, 1.

+ अभि जिगीषन्त् XIV, 42, 15.

+ अव जिगीषन्त् XIV, 50, 1.

+ उद् अजयत् XIV, 49, 1; जिगीषन्त् XIV, 49, 1.

+ वि जयताम् XVI, 18, 11.

जीव् जीवेत् XIV, 22, 21; जीवन्त् IV, 14, 1; XV, 17 (p. 188,

7); जीवन्ती IV, 14, 13.

जीवनवन्त् III, 16, 24.

जीवपिह IV, 4, 7.

जीवान्तर्हित IV, 4, 8.

जुगुप्सु III, 20, 5.

जुह् III, 19, 5; IV, 9, 5; 14, 18.

जृ जीर्ण XIV, 12, 2.

ज्ञा जानन्ति XV, 17 (p. 188, 3); जानन्त् III, 2, 3; जानान in

अजानान II, 5, 1; ज्ञायमान in अज्ञायमान III, 21, 6;

ज्ञपयाः (suby.) XV, 25 (p. 194, 14.).

+ उप जानीहि XIV, 7, 1; 23, 1; 32, 1; 38, 1; जानीम
XIV, 29, 1; 40, 1; 50, 1.

+ प्र ज्ञात XVIII, 24, 16. 17. 18.

+ वि अजिज्ञासिषि (conjecturally) XVI, 29, 8; ज्ञात
XVI, 29, 8.

+ सम् जानीते XV, 26 (p. 195, 9); जानान XV, 25 (p.
194, 20); ज्ञपयन्ति IV, 17, 11; ज्ञप्यमान V, 17, 11;
ज्ञप्त IV, 14, 14; XVI, 3, 33; 12, 21; 13, 7.

ज्ञाति III, 6, 1.

ज्ञातिनामन् VI, 1, 6.

ज्ञानविषय XIII, 5, 1.

ज्यायस् XV, 26 (p. 195, 3. 4.)

ज्युत् ज्योत्य + अव II, 8, 9. 11.

ज्येष्ठ II, 12, 10; IX, 26, 2; XIV, 31, 3; 72, 1; XV, 2, 19;
20 (p. 191, 17); 25 (p. 194, 17.)

ज्येष्ठस्रोम XIV, 31, 1.

ज्येष्ठाभिव्याहारे XIV, 31, 5.

ज्येष्ठ्य XIV, 31, 1; XV, 26 (p. 195, 2); 27 (p. 195, 19).

ज्योतिष्टोम XIII, 16, 5; XIV, 11, 2.

ज्योतिषन्तु III, 19, 10.

ज्योतिस् (1.) XV, 17 (p. 188, 15); ज्योतीषि XVI, 21, 2. (2.)

(अथोतिःसंज्ञको ऽग्निष्टोमः) IX, 21, 7; XI, 4, 4; XIII, 29,
25; XIV, 22, 1; XVI, 9, 3; 22, 14; 28, 4.
अथौत्त XIII, 19, 6.

त

तच् + निस् तष्ट XVI, 3, 11.

+ सम् तष्ट XVII, 1, 12.

तच्चन् (चृषु) XVI, 11, 11.

तच्छन्दस् XV, 9, 4.

तत्त XV, 18 (p. 190, 2); 20 (p. 191, 20.)

ततस् IV, 6, 12; XI, 12, 1; XIV, 7, 1; 8, 1; 9, 1; 32, 1;

40, 12; XV, 17 (p. 188, 9); 24 (p. 194, 8); XVI, 9, 17;

XVI, 15, 1; XVIII, 14, 8; तत ऊर्ध्वम् XVII, 14, 16.

तति VI, 1, 3.

तत्प्रकृति XIII, 19, 18.

तत्प्रयाज V, 16, 7.

तत्त I, 3, 7; 16, 8; 17, 7, 9; III, 19, 8; V, 12, 3, 4; 14, 24;

VII, 4, 16; 15, 11; 26, 6; X, 1, 20; XIII, 6, 5; 20, 10;

29, 2; XIV, 6, 7; XV, 2, 16; 3, 1; 13, 7; XVI, 15, 5, 8;

XVII, 15, 8; XVIII, 19, 10; 24, 3.

तथा I, 2, 28; 3, 2; II, 15, 1; IV, 6, 6; 11, 12; 21, 6, 7;

V, 16, 3; 20, 2; VI, 9, 12; VII, 2, 12; 8, 3; 16, 6; IX, 20, 18; X, 6, 11; 8, 23; 12, 10; XIII, 29, 4; XIV, 32, 8; 39, 6; XV, 7, 10; 15, 11; 18; 20; 24; 25; XVI, 10, 10; 29, 9; XVII, 7, 12; XVIII, 2, 4, 6; तथैव IV, 4, 15; 12, 10 etc.; तथो XIV, 28, 9; XV, 6, 7; 11, 1; 12, 1; XVI, 1, 1; 10, 1; 15, 1.

तथायुक्त XIII, 19, 9, 16.

तद् I, 1, 2, 8 etc. (तस्यै = तस्याः XV, 16, 17; XVII, 2, 7; 3, 6; XVIII, 14, 5; 24, 19).

तदिदासीय XI, 2, 6; XV, 8, 1; XVI, 21, 31. (Cf. कयाशुभी-
यतदिदासीये)

तद्देवत I, 17, 9, 18; XV, 9, 4.

तद्देवत्य XIII, 2, 7.

तद्रूप XIII, 2, 7.

तन् + वि तत VII, 15, 13; XV, 17 (p. 188, 22).

+ अभिवि तन्वन्ति XVII, 5, 6.

+ सम् तत I, 1, 23; II, 6, 12. (Cf. असंतन्वन् VII, 15, 2).

तनू (1.) XIV, 29, 3 (तन्वौ) (2.) X, 19, 1 (तनूः)

तनूदेवता II, 3, 10, 14.

तनूष्ट X, 8, 21.

तन्तु XV, 24 (p. 193, 22).

तन्त्र III, 20, 15; XIV, 39, 5; XV, 1, 23. 26; 13, 2. (Cf.

पशुतन्त्र । शततन्त्री । समानतन्त्र)

तन्त्रलक्षण I, 16, 6.

तद्भ्य तद्भ्यते XV, 19 (p. 191, 6).

तप् XIV, 24, 3; XV, 24 (p. 194, 5); XVI, 3, 10; तेषे XIV,

12, 2; अतप्यत XVI, 15, 1; तस्या XIV, 6, 1; 12, 2; 17, 1;

18, 1; 19, 1; 20, 1; 24, 1; 25, 1; 26, 1; 33, 1; 34, 1;

35, 1; 36, 1; 37, 1; 43, 1; 44, 1; 45, 1; 46, 1; 47, 1;

48, 1; 49, 1; 58, 1; 59, 1; 60, 1; 61, 1; 63, 2; 64, 1;

65, 1; 66, 1; 67, 1; 68, 1; 69, 2; 71, 2; 74, 1; 75, 2;

76, 2; 77, 2; 78, 2; 79, 2; 80, 2; 81, 2; 82, 2; 83, 2;

84, 2; XV, 9, 2; XVI, 15, 1.

+ प्रति तपति II, 17, 3; तप्य II, 8, 11. 16; 10, 7; 17, 1.

तपस् XIV, 6, 1; 12, 2; 17, 1; 18, 1; 19, 1; 20, 1; 24, 1;

25, 1; 26, 1; 33, 1; 34, 1; 35, 1; 36, 1; 37, 1; 43, 1;

44, 1; 45, 1; 46, 1; 47, 1; 48, 1; 49, 1; 58, 1; 59, 1;

60, 1; 61, 1; 63, 2; 64, 1; 65, 1; 66, 1; 67, 1; 68, 1;

69, 2; 71, 2; 74, 1; 75, 2; 76, 2; 77, 2; 78, 2; 79, 2;

80, 2; 81, 2; 82, 2; 83, 2; 84, 2; XV, 9, 2; 17 (p. 188,

12.); XVI, 1, 9; 15, 1.

तपस्वन्तु III, 19, 15.

तमन II, 7, 7; IV, 4, 13.

तमश् XV, 17 (p. 188, 10).

तमुष्टुद्वीय X, 11, 13.

तरसपुरोलाग् in चषालमुखतरसपुरोलाग्ः XIV, 73, 3.

तरुण in कुशतरुण II, 7, 12.

ताच्छी II, 3, 14.

तात XV, 24 (p. 194, 5).

तानूबग्न V, 8, 2.

तापक्षित XIII, 26, 4. (Cf. चुल्लकतापक्षित महातापक्षित)

तायमानरूप XIII, 24, 16, 18.

तादर्थ्य (1.) (वैपक्षित) XVI, 2, 25. (2.) XI, 14, 28; XII, 11, 12.

तार्तीयसक्निकी V, 3, 7.

तार्तीयान्त्रिक XV, 8, 3.

तार्थ XVI, 12, 10 (see critical notes)

तालस्थान I, 2, 4.

तावन् तावती VIII, 7, 5; XV, 9, 4; तावद् VII, 6, 8; IX,
20, 14; XVII, 14, 4.

तिरिन्दिर (पारश्वयय) XVI, 11, 20.

तिर्थक् IV, 12, 5; XVII, 1, 11.

तिलकावल XVI, 18, 18 (Comm. पिङ्गाक्षः । वलिनः । तिलकाक्षा-
वलीषु यस्य । विक्रिधाः कुष्ठौ etc.)

नीर XIII, 29, 29.

तीर्थ V, 14, 2; XVII, 7, 11.

तीर्थ XIV, 21, 1.

तीर्थस्य XIV, 21, 1.

तु I, 1, 40; 2, 20; 3, 18 etc.

तुल्य in अतुल्य V, 19, 4.

तुरायण III, 11, 15.

तुष्टुत् I, 17, 5.

द्वपर IX, 23, 5; XV, 1, 22; XVI, 3, 13; 12, 12.

द्वर्णोऽंश VII, 9, 1; IX, 25, 1; XVII, 14, 3; 17, 15; XVIII,
1, 3; 21, 1.

द्वर्णीम् II, 8, 11; 9, 4; 10, 1; 17, 2. 4; III, 16, 20; IV, 2,
5. 11; 11, 5; 16, 6; 21, 13. 22; VI, 9, 18; VIII, 11, 15.
16; XVII, 14, 16.

द्वच I, 4, 8; 12, 8; II, 12, 2; III, 17. 3, 4; IV, 12, 10; V,
14, 11; 18, 12; VII, 10, 3; 11, 1; 19, 8. 9. 19; VIII,
3, 8; IX, 2, 3; 3, 3; 5, 4. 9; 6, 6. 14; X, 3, 5; 4, 14;
5, 8; 6, 14; 8, 16; 9, 16; 10, 7; 11, 8; 12, 8. 12; XI,
3, 2; 6, 5; 7, 4; 8, 3; 9, 3; 10, 4; 12, 6. 8. 13; 13, 13;
XII, 2, 3. 15; 3, 8. 10. 12. 15. 16; 4, 10. 13. 16; 5, 9.
12; 8, 2. 4. 6. 7. 9. 10; 9, 2; 11, 3; 12, 4. 11; 25, 2;
26, 18. 21; XIII, 12, 2. 13; XIV, 3, 3. 5. 6. 7. 8. 12;

XV, 22; XVI, 13, 14; XVII, 14, 1; XVIII, 1, 4. 7; 2,
1. 2. 5; 3, 1; 4, 8; 5, 9; 6, 1. 2. 4. 5; 7, 3. 7. 10. 15. 18.
19; 12, 2. 6. 7; 17, 5. 6. 7; 18, 11; 19, 7. 10; 22, 2;
23, 6. 9. 11. (Cf. प्रउगदृचानि)

दृचकुत्त XI, 3, 1; XII, 9, 1; XIV, 2, 10; 3, 13. 14; 6, 5;
40, 4; XV, 4, 7; XVII, 8, 11.

दृचकुत्तब्रह्म XIV, 42, 14.

दृङ् see दृद्

दृण I, 6, 6; 15, 14.

दृणनिरसन IV, 6, 5.

दृणापचयन II, 15, 4.

दृतीय I, 7, 4; II, 2, 12; 5, 18; IV, 12, 4; 18, 3; V, 11,
3. 12; VI, 6, 8; VII, 15, 6. 10; 16, 4; 17, 7; 25, 6; 27,
18; VIII, 3, 18; 12, 4; IX, 5, 7; 6, 4. 9; X, 4, 1; 8,
13; 9, 7. 8; 10, 4; XI, 2, 10; 4, 7; 6, 1; 7, 9; 8, 6;
9, 10; 11, 2. 9. 11. 12. 15. 16. 17. 18. 19; 12, 2. 4. 17;
13, 15. 26; 14, 34; XII, 3, 7; 4, 4. 8; 5, 7; 9, 10; 10,
8; 11, 3. 8; 12, 8. 14; 16, 2; 24, 3; 26, 6. 21; XIII,
15, 5; XIV, 8, 5. 9; XV, 19; XVI, 4, 8; 5, 2; 11,
7; 13, 17; 18, 5; 21, 6. 9. 12. 20; 22, 6. 17; 23, 5. 11.
19; 24, 3; XVII, 15, 6; XVIII, 1, 17. 21; 20, 1. 3; 23,
10. (Cf. आदित्यदृतीय। प्रथमदृतीयौ)

द्वतीयचतुर्थी X, 12, 15.

द्वतीयपञ्चमयोः XII, 3, 18; 10, 5; 12, 5.

द्वतीयप्रभृति VIII, 7, 3; XII, 27, 3.

द्वतीयसवन VII, 5, 14. 24; 19, 22; VIII, 1, 2; 3, 5; 14, 5.

8; X, 7, 12; XI, 10, 11; 12, 9; 15, 7; XII, 7, 3; 27,

6; XIII, 5, 6. 9; 6, 3; 9, 1; XIV, 27, 9; 28, 6; 33, 13;

XV, 2, 22; 8, 5; 13, 9; XVI, 14, 9; 21, 32; 23, 9. 10.

11. 12. 19. 20; 24, 14. 16; XVIII, 22, 1. (Cf. प्रातःसव-

नद्वतीयसवनानि)

द्वतीयसवनौथ XIV, 2, 19; 13, 5.

दद् (दड्) + अव दणत्ति XVII, 17, 5. 6.

+ वि तर्दयति XVII, 1, 14.

+ सम् दद्युः XVII, 1, 9; दद्यु IV, 18, 5.

तु + वि तारयति VII, 1, 4.

तेजस् XIV, 2, 4. 9; 20, 1; 24, 1; 36, 1; 42, 12. 13; 59, 1;

78, 2; XV, 4, 3. 4; 14, 4; 17.

तेजस्काम XIV, 4, 1; 16, 1; 20, 1; 24, 1; 36, 1; 59, 1; 78,

2; XV, 4, 2.

तैष XIII, 19, 3.

त्यज् त्यजेत् II, 16, 3.

चयस्त्रिंश IX, 27, 1; X, 12, 2; XIII, 16, 5; 24, 6; XV, 6,

4; XVI, 23, 12. (Cf. चिणवचयस्त्रिंशे)

चयस्त्रिंशत् XV, 4, 10; 5, 2. 3. 4. 5; XVI, 22, 16.

चयस्त्रिंशद्वाच XIII, 17, 1.

चयस्त्रिंशत्सोम X, 7, 1.

चयस्त्रिंशत्सोम XIII, 16, 4. 5.

चयोदश IX, 20, 10 (चयोदशं ज्ञतम्); चयोदशी IX, 8, 3;
XVIII, 14, 6.

चयोदशम् IX, 1, 10; XV, 1, 13; 3, 10.

चयोर्विंशति XVIII, 1, 9.

चि I, 1, 2; 4, 11. 15; 12, 13; II, 1, 9; 5, 10; 10, 3; 12,
8; 14, 5; III, 13, 17; 14, 9; IV, 5, 2; 11, 6; 15, 9.
21; 18, 5; 21, 5. 14; V, 9, 21; 11, 1. 2. 10; 14, 15; 16,
8; VI, 3, 10; 4, 5. 7; 5, 2. 10; 6, 2. 6. 17; 10, 1; 11,
8. 12; VII, 6, 1; 10, 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15; 15, 4. 10.
16; 25, 7. 14. 16; VIII, 6, 7. 11. 12. 14; 12, 16; IX, 1,
8; 6, 11. 16; 15, 2; 20, 15. 25; 23, 9; X, 1, 8; 5, 19.
20; 6, 6. 9. 11. 14. 16. 18. 19; 8, 6. 9. 17. 19; 9, 16; 10,
7; 12, 17; XI, 12, 5; 13, 9. 13. 14; XII, 5, 15; 11, 14.
17. 24; 21, 3; 26, 17; XIII, 5, 7; 10, 11; 15, 6; 17, 3;
19, 14. 16; 21, 5; 27, 1. 2. 3; 28, 5; XIV, 4, 5; 12, 6.
7. 8. 9; 40, 19; 42, 8. 9; 51, 11; 56, 7. 8; 57, 10. 11. 12.
13; XV, 1, 13; 8, 2. 18; 12, 13; 20, 24; XVI, 21, 2. 3;
22, 8. 15; 29, 6; XVII, 1, 9; 5, 2; 12, 2. 3; 15, 3;

XVIII, 1, 3. 8; 7, 5. 15; 8, 3. 16; 10, 6. 7. 9; 15, 4.

चौत्थीन् VIII, 2, 13; X, 5, 12; XII, 8, 4; तिसृभित्तिसृभिः
XVI, 13, 6.

चिंशत् IV, 15, 14. 19; XIV, 9, 5; चिंशतं चिंशतम् XIV, 32, 9.

चिंशत्तमौ XVIII, 14, 6.

चिक X, 12, 4.

चिककुद् XVI, 29, 12. (Cf. छन्दोमचिककुद् । मशचिककुद्)

चिकद्रुकीया X, 13, 7.

चिकैक in एकचिकचिकैक XIV, 42, 7.

चिगुण XVII, 2, 3.

चिणव IX, 27, 1; XIII, 16, 5; XIV, 33, 5; XV, 6, 3; XVI,
23, 11. 12.

चिणवचयस्त्रिंशे XVI, 15, 12.

चिणवस्तोम X, 6, 1.

चिपष्कस् XI, 14, 14.

चिपद् VII, 27, 1.

चिपुरुषम् XVI, 22, 29.

★ चिप्रमृति I, 1, 18.

चिमाच I, 1, 19.

चिराच IV, 15, 6; XIII, 5, 20; XIV, 8, 1; XVI, 1, 1; 20,
17; 21, 1; 22, 30. (Cf. अश्वचिराच । कुसुर्विन्दुचिराच ।

गर्गचिराच । सर्ववेदचिराच)

चिर्वचन I, 1, 18.

चिविध XVI, 21, 1. 2; 22, 30.

चिवृत् IX, 21, 1; 27, 1; XII, 2, 11; 9, 1; XIII, 16, 5; 22, 2; 29, 32; XIV, 2, 11; 6, 4; 12, 6; 25, 2; 26, 2; 27, 3. 4. 5. 9. 10. 11; 28, 2. 3. 6. 7. 8. 9; 29, 5; XIV, 33, 3; 40, 2; 41, 3; 42, 3; XV, 4, 5; XVI, 23, 5, 9; 24, 3. 5; XVII, 7, 6.

चिवृत्पञ्चदशौ XIII, 21, 1; XIV, 29, 4; •दशे XV, 6, 2. (Cf. पञ्चदशचिवृतौ)

चिवृत्प्रभृति XIII, 24, 5; 28, 5; XVI, 21, 3.

चिवृत्स्तोम X, 2, 1; XIII, 21, 9; XIV, 51, 2.

चिञ्चत IX, 20, 13.

चिञ्चोर्धन् XIV, 50, 1.

चिञ्चक्रिय XVI, 22, 29.

चिञ्चवण XVI, 21, 2.

चिष्टपङ्कन्दश्च XIV, 33, 11. 12.

चिष्टपङ्कत XVIII, 19, 1.

चिष्टजगत्तौ VII, 27, 30; •तीनाम् VII, 26, 4. चिष्टद्विराजोः VII, 27, 22.

चिष्टम् VII, 27, 11; IX, 6, 1; X, 7, 7; 12, 9; XIV, 11, 5; 33, 10; XVI, 30, 2; XVIII, 16, 3. (Cf. मायत्रीचिष्टभौ)

चिट्ठी XIV, 51, 2; XV, 16, 10; XVI, 22, 8.

चिस् I, 4, 6; II, 11, 2. 4; 12, 7; III, 16, 23; IV, 4, 13;
16, 10; 17, 13; 18, 10; V, 17, 10; VII, 10, 9; X, 21, 17;
XIII, 17, 1; 28, 4; 29, 30; XVI, 17, 4. 5; XVII, 14, 15;
15, 4. 13; 16, 6. 8; 17, 2. 15; XVIII, 1, 1. 19; 21, 2;

चिस्त्रिस् II, 6, 10; V, 11, 1; VI, 9, 4.

चिसंख XIV, 42, 17.

चिसांखर XIII, 28, 4.

चिःशस्त्र XVIII, 1, 10; 20, 7.

चिःसम्बद्ध XIV, 2, 9.

चिहविस् III, 16, 1; IX, 24, 1.

चीषु III, 2, 7.

चेता XV, 19 (p. 190, 18).

चेधम् II, 10, 5.

चेधातवी XV, 16, 2.

चेपद् XIV, 41, 11.

चेष्टुभ VI, 4, 4; 5, 5; 6, 5; VII, 26, 6; IX, 6, 2; 20, 10;
27, 1; X, 9, 3; 10, 3; 11, 4; XI, 13, 12; XIV, 11, 6;
XV, 10, 2; XVI, 21, 18; 30, 2; XVII, 7, 13; 8, 4; 9, 5.

चेष्टुभजागते XVIII, 6, 5.

च्यम्बक III, 17, 10; XIV, 10, 21.

अह II, 3, 14; X, 5, 7; 8, 16; 9, 5. 9; 11, 10; XI, 4, 2;
7, 5. 11; 11, 8; 12, 9. 12; XII, 3, 15; 6, 6; XIII, 18, 5;
XIV, 45, 2; XVI, 24, 13; 25, 3; 26, 3; अहार्ये XIII,
15, 6.

त्वच् VI, 1, 6; XIII, 3, 5; XVI, 15, 10.

त्वर् त्वरेरन् XVI, 7, 7.

त्वद् XIV, 12, 2 etc., (त्वा XV, 18. 20 etc.).

त्वष्टृ I, 15, 2; XV, 14, 4.

त्वाद् IX, 27, 4; XIII, 4, 1; XIV, 50, 1.

त्विति XIV, 34, 1. 3.

त्वितिकाम XIV, 34, 1.

त्वितिमन् XIV, 34, 3.

द

दक्षिण I, 4, 1; 5, 8; 6, 3. 5; 10, 1. 4; II, 9, 3; 16, 2; IV,
3, 7; 12, 1. 2. 10; 13, 2; 14, 6. 18. 23. 29; 16, 6. 7; V,
13, 2. 3. 5; 14, 19; VI, 3, 2; VII, 3, 1; 5, 16; 15, 2;
XIII, 29, 29; XV, 13, 15; XVI, 9, 19; XVII, 10, 4. 11;
11, 4; 13, 2; 15, 2. 10; 16, 1. 3. 7; दक्षिणेन (praep.) V,
15, 9. 10; VI, 13, 5; VII, 3, 2. 3; 14, 10; XVII, 10, 12;
दक्षिणा (adv.) III, 16, 16-17; IV, 4, 2; V, 6, 7; 14, 19;

VI, 13, 10; VII, 15, 2; VIII, 12, 11. दक्षिणा (दान) II, 3, 18; 4, 10; 5, 27; III, 2, 7; 3, 7; 7, 6; 12, 6. 12; 13, 24; 14, 17; 15, 22; 18, 8; 19, 9; IV, 16, 9; 20, 3; XIII, 5, 21; 6, 4. 7; XIV, 2, 12; 12, 5; 15, 6; 16, 5; 20, 2; 28, 13; 32, 5; 33, 20; 34, 2; 39, 3; 40, 15; 41, 12; 57, 17; 72, 3; XV, 4, 10; 11, 15; 16, 16; XVI, 20, 6; 30, 9. (Cf. आदिष्टदक्षिण । ऋतुदक्षिण । चातुर्मास्यपशु-दक्षिण । नीतदक्षिण । समानदक्षिण । सर्ववेदसदक्षिण । सहस्र-दक्षिण)

दक्षिणतस् II, 8, 1. 14; 9, 11. 13; 12, 9; IV, 4, 3; 14, 10.

13; 16, 10; VI, 8, 4; VIII, 2, 13; XVII, 1, 6; दक्षिणतः-

पश्चात् II, 7, 16; VII, 3, 2.

दक्षिणतोऽन्याथ II, 11, 1; IV, 6, 1.

दक्षिणधिष्ण्य VI, 13, 4.

दक्षिणप्राक्प्रवण IV, 14, 6.

दक्षिणाकाश I, 12, 10; VII, 17, 16.

दक्षिणाग्नि III, 17, 3; IV, 2, 4. 7; 4, 2; 13, 3; 14, 10. 11;

V, 4, 6.

दक्षिणाय IV, 3, 3.

दक्षिणाञ्च see प्राग्दक्षिणाञ्च

दक्षिणान्याथ I, 1, 14.

दक्षिणापथ XIII, 14, 6.

दक्षिणापर I, 6, 6; XIII, 11, 2.

दक्षिणाप्रवण IV, 14, 6.

दक्षिणामुखी IV, 14, 18.

दक्षिणार्ध IV, 4, 2; 21, 9; XVII, 4, 4.

दक्षिणार्धापरार्ध XVIII, 24, 19.

दक्षिणावृत् V, 14, 24; 15, 9; VI, 3, 8; 12, 11; VII, 7, 3;
14, 10; VIII, 9, 9; XVII, 13, 11.

दक्षिणोत्तरिन् I, 6, 10; XVII, 16, 7.

दक्षिणोत्तान V, 8, 5.

दण्ड V, 16, 4; XVII, 3, 3. 4. 6. (Cf. आर्द्रदण्ड । प्रत्यन्दण्ड ।
प्राग्दण्ड)

दण्डसमाप्त XVII, 3, 9.

दण्डिन् XVI, 1, 16.

दण्डोपानहम् (Comm. दण्डश्च उपानहौ च) III, 8, 7.

दधन् दधि II, 7, 9. 10; VIII, 9, 9; XIII, 6, 3; XIV, 40, 11.

दधिघर्म V, 10, 80; VII, 16, 1.

दधिभक्ष IV, 13, 2; VIII, 9, 9.

दन्त XV, 18 (p. 189, 11 ff.)

दर्शन X, 21, 10.

दर्शपूर्णमासौ I, 4, 12; 16, 1; II, 4, 1; III, 8, 5; 12, 13. 14;
XIII, 20, 3; 24, 3; XIV, 5, 1.

दर्शपूर्णमासायन III, 11, 4.

दशकपाल XIV, 13, 7.

दशदशन् XIII, 23, 7 (Comm. दशकाः सोमाः प्रत्यहमस्य यन्ती-
ति। दशदशी ईदृशः संवत्सरः)

दशधा XVII, 3, 6.

दशन् IV, 2, 9; 15, 1. 12; 16, 5; V, 16, 8; VI, 4, 1; XII,
24, 1; XIV, 80, 2; 81, 2; 82, 2; XV, 14, 3. 6. 10; 17;
XVI, 12, 3; XVII, 3, 7; XVIII, 7, 10. 18; 11, 2.

दशपशु XVI, 14, 19.

दशपुरुषम् XV, 14, 8.

दशपेय XV, 13, 2; 14, 5. 11. (Cf. अभिषेचनीयदशपेयौ)

दशम X, 1, 9; 12, 1; XII, 2, 13. 23; 3, 22; 4, 22; 5, 23;
27, 5; XIII, 15, 13; XIV, 74, 1; XV, 17; XVI, 2, 28;
29, 17; XVII, 6, 8. दशमी II, 3, 14; IV, 2, 6; VI, 7, 3;
X, 6, 14; XV, 14, 5. (Cf. द्वितीयदशमयोः)

दशरात्र X, 1, 6; XII, 9, 1; XIII, 17, 1. 2. 3; 18, 5; 19; 16.
19; 21, 8; 24, 6; XIV, 72, 4; XV, 14, 3; XVI, 20, 3;
29, 1. 4. 18; 30, 3.

दशरात्रावरार्ध II, 16, 1.

दशविध XVI, 29, 1. 2. 18.

दशशत XI, 13, 6.

दशहोत्र X, 14, 1. 2.

दशा XV, 13, 15.

दशाक्षर VII, 27, 23; XVI, 29, 2.

दशाह in छन्दोमदशाह XIII, 21, 13.

दस्यु XV, 26 (p. 195, 6.)

दह् धक्ष्यन्तः XVIII, 24, 15; दग्ध्वा XIII, 11, 1.

+ अभि दग्ध XIII, 6, 7.

+ निष् दहति, अदहत् XIV, 51, 1.

दा ददाति III, 8, 10; XIV, 9, 4; 32, 9; XV, 3, 12; 16, 17;
XVI, 1, 10; 10, 7; 18, 8; 22, 15; दत्ते III, 16, 27; दद्यात्
III, 20, 3; IV, 5, 6; VII, 17, 17; XIII, 5, 21; 6, 2. 5. 7;
XIV, 16, 8; XVIII, 24, 32; ददानि XV, 20; देहि XV,
24; दत्त XV, 21; अददात् XV, 18; ददौ ददुः XV, 22;
दीयते XVI, 14, 18; 15, 20; देय XVIII, 24, 32; दत्ता
II, 7, 7; VII, 18, 9; XIII, 6, 4; 29, 21; XV, 20.

+ आ दत्ते XVIII, 8, 16; दाय I, 10, 5; VII, 15, 17;
VIII, 5, 2; XV, 18; 20; XVII, 15, 3; दायम् (in
पुनरादायम्) IX, 20, 6; XVIII, 4, 3. 4; 5, 3. 4;
caus. दाय I, 6, 16; V. 11, 5.

+ प्रत्या दत्ते VII, 25, 14; दाय VII, 25, 6. 13.

+ प्र दाय IV, 15, 4; VII, 7, 3. प्रत्त in प्रत्तदोष III, 20,
13 and अप्रत्तदेवत III, 20, 12.

दाक्षायण्यञ्च III, 8, 3. 6; XIV, 5, 3.

दाक्षार्थणयाञ्चिक III, 9, 4.

दाक्षिण XIII, 14, 6.

दाह III, 2, 2; XVI, 10, 4. 7.

दान II, 3, 25. (Cf. उच्छिष्टदान IV, 21, 16).

दाय XV, 25 (p. 194, 18); 27 (p. 195, 17).

दार्शन्यपौर्णमासिक V, 18, 7.

दार्षद्वय XIII, 29, 31.

दाशतयी XII, 2, 16. 22.

दाशरात्रिक X, 2, 1.

दाह in गृहदाह III, 4, 13.

1. दिग् दिष्ट XVIII, 23, 5.

+ अनु दिशति IV, 19, 7. (see अनुपदिष्ट)

+ आ दिशति VIII, 1, 6; दिश्य IV, 14, 2; दिष्ट V, 11, 8 (Cf. अनादिष्ट I, 1, 17; अनादिष्टाज्यापुरोनुवाक्य I, 17, 9; आदिष्टदक्षिण I, 12, 11).

+ निम् (5) in अनिर्दिष्ट VIII, 15, 14.

+ उद् दिशति II, 9, 14.

+ उप दिशति XVI, 2, 2. 5. 8. 11. 14. 17. 20. 23. 26. 29; दिष्ट I, 17, 7. (Cf. अनुपदिष्ट)

+ प्र दिश्येत XIV, 1, 2; दिष्ट XII, 7, 3. (Cf. आदिप्रदिष्ट VI, 1, 25).

2. दिग् IV, 11, 3; 14, 6; 17, 3; VI, 2, 3; XIV, 83, 2; 84, 6; XVI, 9, 18; 18, 13; 28, 2; दिशामवेष्टीः IX, 28, 16; दिशां स्तोमाः XIV, 83, 1; 84, 6; दिशां कृत्यः XII, 20, 1.

दिष्टश्च XVII, 8, 3.

दीच् दीचते XV, 12, 12; दीचन्ते X, 1, 1; दीचेत XIII, 6, 4; XV, 12, 3; दीचेरन् XIII, 19, 3. 5; दीचयिन्ना XIII, 11, 1. (Cf. दीचित)

दीचणानुपूर्व्येण XIII, 14, 3.

दीचणीया V, 3, 1; IX, 24, 1; XIV, 40, 16.

दीचणीयाप्रभृति VIII, 12, 9.

दीचा V, 2, 4; 4, 7; X, 1, 2; XIII, 19, 1. 5; 24, 1; 25, 1; 26, 1; 27, 1; 29, 1; XIV, 6, 7; 16, 2. 4; 39, 5; XV, 1, 13; 12, 13; XVI, 20, 9.

दीचित XIII, 11, 1; 13, 1; 14, 1; XVI, 20, 7; XVII, 4, 7.

(Cf. अदीचित । असंवत्सरदीचित)

दीचितवसन XVIII, 24, 4.

दीचितव्रत III, 8, 10.

दीप् + आ दीप्य II, 8, 9.

+ संप्र दीप्त IV, 15, 1.

दीर्घ I, 2, 18; X, 5, 12.

दीर्घायुत XIV, 12, 2. 11.

दुन्दुभि XV, 3, 14; XVII, 4, 1; 14, 10; 17, 5. (Cf. भूमि-
दुन्दुभि)

दुराग XIV, 32, 1.

दुष्ट III, 20, 5. 12. 15; XIII, 3, 2; 12, 9.

दुष्ट दुष्मान V, 10, 8; दुग्ध III, 12, 16; दीहयेत् II, 8, 8.

दुहित XV, 17.

दूत XIV, 40, 1.

दूरोक्ष XI, 14, 18; XII, 11, 12; XV, 8, 10.

दूर्वा IV, 15, 5.

दु + आद्रियेत XIII, 1, 5.

दुष्टपर्युष्ट XVII, 10, 9.

दुति XIV, 40, 11.

दुतिवातवतोरथन XIII, 23, 1.

दृग् ददर्श XV, 23 (p. 193, 10); अद्राक्षुः XV, 24 (p. 194, 2);

दृश्येत I, 3, 6; fat. द्रष्टा I, 3, 6; दृश्यमान II, 7, 2; VI,

7, 4; X, 21, 11. (Cf. अदृश्यमान IV, 15, 9).

दृषदती XIII, 29, 14. 29.

दृष्ट दृष्ट XVII, 2, 2.

दृ दीर्घ XIII, 12, 1. 3.

+ परि दद्रे XIV, 27, 1.

देव XIV, 14, 1; 23, 1; 27, 1; 29, 1; 32, 1; 38, 1; 50, 1;
XV, 5, 1. 5. 13; 17. 22; 24; XVI, 1, 12; 2, 29; 10, 5. 6.

देवी IX, 28, 4. (Cf. देवानां पत्न्यः । देवासुराः)

देवकर्मन् I, 1, 6. 13.

देवगण XIV, 72, 4.

देवता I, 4, 22; 16, 7. 8. 9. 10. 15 (देवतातः); 17, 5. 7; III,
16, 11; 20, 12. 15; IV, 20, 5. 6; XIV, 57, 20; XV,
14, 6; 21; XVI, 3, 16. 17; 12, 16; 7, 4; 19, 17. (Cf.

एककपालदेवता । एवंदेवत । चातुर्मास्यदेवता । तद्देवत । द्विदे-
वत । नानादेवत । पर्वदेवता । पशुदेवता । बह्वदेवत । यथादेव-
तम् । यद्देवत । समानदेवत । सवनदेवता)

देवतादेशन I, 2, 19.

देवतानामधेय I, 1, 37; VI, 1, 15.

देवतानुपूर्वम् III, 7, 7.

देवताविकार I, 16, 8.

०देवत्य (Cf. तद्देवत्य । द्विदेवत्य । पितृदेवत्य । वाग्देवत्य । सावि-
त्रवाग्देवत्यौ)

देवयजन V, 2, 1; XV, 14, 1.

देवयान XV, 17 (p. 188, 22).

देवरात XV, 24. 27.

देवस्य IX, 26, 1.

देवानां पत्न्यः I, 15, 2; VIII, 7, 13; XIV, 57, 9.

देवासुराः XIV, 23, 1; 32, 1; 38, 1.

देविकाहविष् IX, 28, 1.

देश IV, 14, 6; XIII, 11, 2; XVII, 13, 9. (Cf. मार्जालीय-
देश । ओणिदेश)

देशकालसंनिकर्ष XIII, 24, 14.

देशपृथक् IV, 6, 7.

दैव XV, 25 (p. 194, 18); 27 (p. 195, 21 ff.).

दैवत I, 17, 3. 5; XIII, 1, 3. (Cf. अप्रक्तदैवत)

दोष III, 19, 3. 7. 8; 21, 2. 6.

द्यावापृथिवीय III, 12, 3; 13, 11; VI, 11, 7; VIII, 3, 11;
XI, 8, 6; 14, 31; XIV, 6, 3; 56, 9; XVI, 20, 2; XVIII,
22, 5. (Cf. वैश्वदेवद्यावापृथिवीयो । सावित्रद्यावापृथिवीयो)

द्युतान XIII, 12, 3.

द्यो दिवे IX, 28, 5.

द्रव्य III, 20, 9; IV, 1, 3; IX, 1, 3.

द्रष्टु see दृश्

द्रु + अरु द्रवेत् VII, 6, 8.

+ उप see उपद्रुत XII, 13, 5.

द्रोणकलश XV, 23 (p. 193, 11).

द्व I, 3, 3; 4, 13; II, 3, 9; III, 16, 8; IV, 2, 5; 15, 2. 8;

16, 6. 7 ; V, 9, 15 ; VI, 3, 10 ; 6, 2 ; VII, 10, 7 ; 15, 4. 5.
 13 ; 26, 3. 8. 9. 11 ; 27, 15. 27 ; VIII, 6, 9. 10 ; IX, 5, 8 ;
 6, 11 ; 11, 13 ; 20, 9 ; X, 3, 5 ; 4, 5 ; 5, 4 ; 6, 3. 6 ; 8, 3 ;
 11, 8 ; 12, 15 ; 13, 2 ; XI, 11, 15. 17. 19 ; XII, 2, 10. 19 ;
 XIII, 10, 5 ; 16, 3. 5 ; XV, 3, 6 ; XVI, 8, 10 ; 20, 2 ; 22,
 12 ; 24, 14 ; XVII, 1, 9 ; XVIII, 8, 4. 11. 13 ; 10, 12 ; 12,
 6 ; 14, 5 ; 18, 7. 12.

द्वाचिंशत् X, 12, 7.

द्वादश VII, 17, 17 (द्वादशं मतम्) ; द्वादशी VI, 7, 1.

द्वादशकपात्र XIV, 13, 5.

द्वादशकलस् X, 5, 12 ; XVII, 14, 3.

द्वादशन् II, 3, 19 ; IV, 16, 6 ; VI, 4, 7 ; X, 1, 2. 3. 4 ; XIII,
 19, 2. 5 ; XIV, 16, 2 ; 61, 4 ; 76, 2 ; XV, 1, 7 ; 12, 13 ;
 XVI, 1, 4 ; 12, 3 ; 14, 20 ; XVII, 8, 2.

द्वादशरात्र II, 3, 23.

द्वादशविध XVI, 1, 3.

द्वादशाक्षर VII, 27, 17.

द्वादशायोग III, 18, 10.

द्वादशाह II, 2, 2 ; IX, 1, 1 ; X, 1, 1 ; 21, 18 ; XI, 1, 1. 3 ;
 XIII, 14, 10 ; 20, 14 ; XVI, 30, 11. (Cf. अद्वादशाहम्)

द्वादशाहप्रभृति XIII, 14, 9.

द्वादशिन् XIII, 23, 8.

द्वापर XV, 19 (p. 190, 17).

द्वा V, 9, 4; 14, 5. 21. 22. 24; 15, 10; VI, 3, 8; 13, 2, 5.
6; VII, 7, 3; 14, 10; 15, 2; VIII, 5, 2; X, 13, 26; 21,
10; XVII, 7, 11; 11, 4.

द्वावकाह XVII, 4, 2. 3.

द्वावी VI, 12, 13; द्वार्ये (= द्वार्याः) XVII, 4, 2. 3.

द्वाविंश (fem.) XVIII, 14, 4.

द्वाविंशति X, 13, 4; XV, 22 (p. 192, 20).

द्विगुण XVII, 2, 9.

द्विगोच I, 4, 16.

द्वितीय I, 3, 15; 7, 2. 3; II, 2, 7; 3, 4. 12; 5, 18. 28; IV,
12, 3; 18, 2; V, 11, 10; VII, 15, 5. 9; 16, 3; 17, 6;
25, 6. 13. 15; 26, 5; VIII, 7, 2; IX, 5, 6. 11; 6, 3. 8;
X, 3, 1; 5, 12. 15. 21; XI, 2, 7; 4, 6; 5, 1. 8; 7, 8; 9,
6. 13; 11, 2. 9. 11. 12. 16; 12, 2. 4. 14; 14, 31; XII,
3, 6; 5, 5; 6, 4; 7, 3; 10, 4; 11, 7; 12, 2; 13, 5; 27,
6; XIII, 1, 7; 15, 5; XIV, 8, 4; XV, 13, 9; 19 (p. 190,
9); XVI, 2, 4; 3, 9; 4, 8; 5, 2; 8, 26; 12, 4. 9; 13, 17.
18; 18, 4; 20, 16; 21, 4. 8. 11. 18. 20. 26. 31; 22, 3. 17;
23, 5. 10. 18; 24, 3; XVII, 15, 6; XVIII, 1, 16; 4, 7; 5,
7; 16, 2; 20, 1. 2. 3. 4. (Cf. वैष्णवद्वितीय । प्रथमद्वितीयौ)

द्वितीयचतुर्थयोः X, 5, 14; XII, 26, 2.

द्वितीयदशमयोः XII, 24, 4.

द्वितीयप्रभृति X, 1, 11; XII, 27, 2.

द्वितीयसप्तमयोः X, 5, 10.

द्वितीयाचतुर्थी X, 11, 5.

द्विदेवतवृद्धदेवतेषु I, 17, 19. (Cf. एकदेवतद्विदेवतयोः VI, 1, 12).

द्विदेवत्य VI, 1, 15; VII, 2, 1. 11; 3, 1; 4, 4. 17; 8, 12;
XIV, 51, 14.

द्विदेवत्यर्तुयाजाः VII, 3, 4; 17, 12.

द्विदेवत्यशेष VII, 4, 15.

द्विपदा VII, 26, 4; 27, 15; IX, 6, 1; 20, 26; X, 7, 7; 13,
13; XII, 3, 23; 4, 24; 5, 23; 11, 1; XVI, 21, 24;
XVIII, 1, 22; 8, 9; 14, 6; 15, 1. 7.

द्विप्रभृति I, 17, 2.

द्विराच XIII, 5, 19. 20; XIV, 7, 1; XV, 16, 4; XVI, 20,
2. 19.

द्विराचप्रभृति X, 1, 20; XI, 1, 3; XII, 2, 1.

द्विविध XVI, 20, 1. 2. 19.

द्विव्यायाम in परोद्विव्यायाम XVII, 2, 4.

द्विष द्विषन् XIV, 22, 23; 23, 1; 39, 8. 10; 42, 6; XVII,
3, 17.

+ वि दिषाण XIII, 5, 1.

दिषूक्त X, 11, 14; XII, 3, 3.

दिस् II, 9, 6. 10. 14; 17, 2. 4; IV, 11, 5; 16, 6; 21, 13;

VII, 4, 16; 8, 11; 25, 13; VIII, 3, 18; X, 5, 10.

दिद्विविम् II, 3, 3.

द्वेय III, 20, 3; XIV, 32, 1.

द्वैपद II, 12, 2; III, 17, 5; IX, 6, 2. 6. 7.

द्वैप-धन्वधि XIV, 33, 20.

द्वैपराक XVI, 22, 11.

द्व्यङ्गुल II, 8, 23.

द्व्यहार्थे XIII, 15, 4.

ध

धन XIV, 46, 1.

धनजित् XIV, 46, 1. (Cf. सर्वजिद्धनजितोः)

धनुस् III, 2, 7; XV, 18 (p. 190, 3); XVII, 5, 2; 15, 3.

धन्वधि in द्वैपधन्वधि XIV, 33, 20.

धन्वन् in अधिज्यधन्वन् XIV, 22, 20.

धर्म I, 1, 24; III, 20, 10; IV, 5, 13; VII, 25, 17; XIII, 20,
11; XVI, 2, 28. (Cf.

धर्मन् in पशुधर्मन् IX, 27, 6.

धर्मपति IX, 26, 2.

धा दधाति XV, 1, ३७; XVI, 8, ५. 16; XVII, 9, ५; XVIII,
9, ५; 22, 8; धत्ते XIV, 28, 9; XV, 6, 7; दधीत II, 1, 7;
अदधत XIV, 28, 8; XV, 6, 6; धीयते XI, 2, ५.

+ अन्तर् दित in जीवान्तरिहाय IV, 4, 8.

+ अपि धाय IV, 15, 8; X, 21, 10.

+ अभि धीयमान V, 10, 3.

+ अत्र धाय IV, 5, ५; 15, 8; 18, ५; 19, 7; VIII, 9, 2;
10, 4; XVII, 10, 4.

+ प्रत्यव धाय IV, 9, 3.

+ आ दधते VIII, 8, 11; 11, 15; XVIII, 24, 14; दधीत
(पुनरा) XIV, 15, 23; धीयमान V, 13, 6; धाय IV,
8, 3; 12, 10; 14, 15; V, 6, 1; XIII, 29, 29; (दित
Cf. अनादित II, 16, 3).

+ अन्वा दधाति IV, 2, 1.

+ अभ्या दधाति II, 8, 22; 12, 8; XIII, 29, 2; XVII,
10, 6.

+ व्या दधते VIII, 8, ६.

+ उपसमा धाय XIV, 13, 4.

+ उप धाय XVII, 10, 4.

+ नि दधाति II, 9, 13; 10, 7; VII, 3, 2. 3; दधति V,

- 14, 13; XVII, 6, 6; XVIII, 24, 5; धीयते XV, 17
(p. 188, 19); धाय I, 6, 8; 14, 20; II, 9, 16; IV,
3, 3; 4, 2. 5; 7, 6; 14, 10; 15, 5; 16, 8; 19, 7;
V, 8, 5; VII, 3, 1; XIII, 11, 2; 29, 2; XVII, 10,
4; 12, 4.
- + उपनि दधाति XVII, 7, 11; दधति XIII, 11, 9; XVII,
7, 12; धाय XVII, 15, 18; 17, 9.
- + प्रतिनि दध्यात् III, 20, 9; 21, 12; XIII, 3, 2.
- + परि दधाति XI, 2, 13; दधति IX, 20, 27; XII, 2,
27; 6, 18; XVIII, 20, 7; दध्यात् VI, 9, 9; धाय
V, 6, 7; 9, 26; 10, 33; 13, 10; 14, 20; 15, 4. 5;
17, 10; VI, 6, 15; 7, 10; VII, 9, 6; 10, 15; 11,
4; 12, 4; 13, 4; 15, 17; 29, 25; VIII, 6, 17; IX,
3, 4; 6, 18; 8, 8; 14, 3; 17, 3; X, 13, 22; XIII,
7, 6; XV, 3, 11; XVIII, 20, 8.
- + पुरस् धास्यमान XIV, 29, 2.
- + वि धीयमान I, 1, 4; दित in प्रत्यक्षविहित III, 19, 8.
- + अनुवि दधीत XIII, 1, 3. 6.
- + सम् धाय I, 1, 23; 4, 14; V, 11, 3. 4; IX, 5, 5. 6.
7. 10. 11. 13; 6, 2. 3. 4. 5. 7. 8. 9. 10. 12; 20, 32;
X, 7, 2; XVIII, 1, 16. 17. 18.

+ उपसम् धाय I, 4, 7; XVIII, 1, 15; 20, 1. 2. 3. 4.

धाट् IX, 28, 2.

धाना VIII, 8, 6. 11.

धान्वन XIV, 22, 12.

धाया VII, 20, 5; 21, 8; X, 13, 11; XI, 12, 2; XIV, 54, 2;
XVIII, 4, 5; 5, 5.

धारा VII, 15, 14. (Cf. उदधारा II, 6, 12.)

धाव् + उप धावानि XV, 21 (p. 192, 11); धाव XV, 18 (p.
189, 4); 22 (p. 192, 14 ff.); अधावन् XIV, 7, 1; 23, 1;
32, 1; 38, 1.

+ सम् in असंधावमान IV, 15, 3.

धिष्ण्य V, 14, 4; 15, 10; VI, 2, 1; 12, 1. 13. 15; 13, 3. 4.
7. 8; VII, 7, 3. 5; VIII, 8, 9; 10, 1; 12, 10; X, 1,
13; 13, 26; 21, 6; XVII, 7, 11; 10, 4; 11, 2. 4. (Cf.

अधिष्ण्य। दक्षिणधिष्ण्य। यथाधिष्ण्यम्)

धिष्ण्यवन्त् VI, 13, 8.

धी XVII, 5, 4.

धू धून्वन्त् XIII, 14, 6.

धृ धारयन्त् I, 10, 4. 7; XVI, 18, 10; XVII, 15, 12; धायमाण

III, 13, 17; धृत Cf. नित्यधृत.

धृत् in नित्यधृत् II, 6, 4.

धृति XV, 16, 8. 11.

धेनु II, 4, 10.

धेनुका XIII, 29, 21.

धी ध्यायन्ते X, 21, 14; ध्यायात् IV, 8, 4; V, 9, 19; 14, 12;

ध्यायन्त् III, 8, 15; IV, 3, 6; XIII, 12, 10.

+ अभि ध्याय XVI, 29, 7.

ध्रुवा IV, 11, 1; 14, 20.

ध्रौव V, 8, 2.

ध्रौव्य II, 16, 1.

ध्वंसि XIV, 82, 2.

ध्वंसिस्तोमः XIV, 82, 1.

न

न I, 1, 8. 9. 44; 2, 20, etc.; नो XV, 20 (p. 191, 18); XVI,

29, 7; न कश्चन XVI, 3, 37; न हि III, 19, 7.

नक्तम् V, 20, 8.

नक्षत्र II, 1, 8; 5, 5; 7, 2; IV, 17, 3; V, 2, 4; X, 21, 11;

XIV, 78, 2.

नक्षत्रस्तोम XIV, 78, 2.

नख XVIII, 24, 20. (Cf. रोमनखानि IV, 14, 4.)

नद XVIII, 1, 12. 14. 15. 21.

नदी XVI, 18, 18.

नभ्य in शवनश्च XIV, 22, 18.

नभ्यश्च V, 13, 8.

नम् नमन्त् in अनमत् IV, 15, 3; नत् in स्ख्यन्त XVII, 3, 11.

+ अभिसम् नमेत् I, 17, 20.

नद्या I, 17, 18.

नव II, 3, 26; III, 12, 14, 16; XV, 17 (p. 188, 17); XVII, 4, 8; 6, 5.

नवन् III, 13, 18, 25; V, 9, 20; VI, 7, 2; VI, 9, 3, 6; VII, 11, 4; 13, 4; IX, 20, 12, 21; X, 6, 20; 9, 17; 13, 12; XI, 12, 5; 14, 10, 24; XIII, 28, 6; XIV, 56, 2; 73, 2; XV, 5, 7, 8; XVI, 29, 3; XVIII, 8, 2; 12, 5; 13, 7; 18, 2.

नवम V, 17, 9; X, 11, 1; XVI, 2, 25; 11, 25; 28, 3; 29, 17;

नवमौ IX, 8, 3; XVI, 28, 2. (Cf. अष्टमनवमौ)

नवरात्र IV, 15, 6; XIII, 17, 3; 18, 2; 19, 10; 21, 5; XVI, 28, 1, 5; XVIII, 24, 5.

नवर्च X, 6, 2; XV, 8, 13; XVIII, 1, 5; 2, 3.

नवविध XVI, 28, 1, 2, 5.

नवाक्षर XVI, 28, 2.

नवाह XIII, 17, 2.

नष्ट नष्ट III, 19, 17; XIII, 2, 7; 3, 2.

नह् + उप XIII, 11, 1; 24, 2; 29, 2;

+ सम् नह् XVII, 15, 3.

नाकभद् XIV, 73, 2.

नाना XV, 19 (p. 190, 7); XVI, 7, 3. 10; XVII, 3, 8.

नानादेवत XVI, 7, 8.

नानाप्रणव III, 16, 9; VII, 2, 13.

नानायूप VI, 9, 5.

नानावषट्कार VII, 2, 14.

नानावीर्य XVI, 23, 6. 14.

नाभानेदिष्ट (1.) मानव XVI, 11, 29. (2.) XVI, 11, 28. (3.)
XII, 8, 2; 9, 6.

नाभि IV, 7, 14; VI, 1, 6; XVI, 3, 31.

नामग्रहण VI, 1, 24.

नामधेय VI, 1, 15; VII, 4, 13; IX, 1, 3. (Cf. देवनाममधेय)

नामधेयाग्रहण X, 1, 17.

नाम्न I, 14, 17; II, 12, 10; III, 17, 8; IV, 4, 2; V, 3, 8;

XV, 18 (p. 189, 7); 24 (p. 193, 18). (Cf. ज्ञानिनामन् ।

पुचनामन्)

नारद XV, 17 (p. 188, 2. 4). (Cf. पर्वतनारदौ)

नारायण (पुरुष) XVI, 13, 1.

नारायण VII, 5, 21. 22; VIII, 2, 13; XIII, 12, 7. 8; XVI,

10, 13; 11, 31. 32; 14, 10. 11; नाराशंसी V, 16. 7.

नाराशंसवन्त् VII, 4, 15.

नार्मेध IX, 4, 1.

नाश्र in हृदयनाश्र XIII, 3, 8.

नासिके IV, 7, 11; 14, 22.

निखर्वाद XV, 11, 4.

निगद III, 15, 11; VI, 7, 10; VII, 6, 2; VIII, 11, 7. (Cf.

अनिगद । आयनिगद । खिष्टहनिगद)

निगम III, 7, 7; V, 18, 7; 19, 5; IX, 27, 3. (Cf. पण्डुनि-
गम)

निगमस्थान I, 1, 37; 16, 9. 10; III, 16, 12; VI, 9, 14.

निगमस्थानवर्जम् XIV, 10, 6.

निसृत् VII, 27, 27.

निज् + अव नेजित in यथावनेजितम् IV, 4, 5; नेज्य IV, 4, 15.

नितराम् VII, 20, 10; XV, 22 (p. 193, 7).

नित्य III, 8, 5; V, 3, 6; VII, 10, 8; IX, 20, 11; X, 1 14;

7, 2; XII, 2, 3; 10, 2; 23, 3; XIII, 10, 6; 14, 9; XIV,

57, 6; XVI, 20, 12; XVII, 9, 4; XVIII, 22, 3.

नित्यधृत् II, 6, 4; ०धृत् 17, 6.

निधन VIII, 10, 3; X, 21, 12. (Cf. वषट्कारनिधन । सर्वान-
धन । सर्ववाङ्निधन)

निधनोपाय V, 12, 4.

निमित्त in यजमाननिमित्त IV, 6, 3.

निमेष XIV, 81, 2.

निमेषस्तोम XIV, 81, 1.

नियतातिपत्ति III, 4, 2.

नियम I, 16, 18.

नियुत XV, 11, 4.

नियोक्तृ XV, 21.

निरसन in दृष्टनिरसन IV, 6, 5.

निरुक्त XIII, 16, 5. (Cf. अनिरुक्त)

निरुद्धपशुबन्ध VI, 1, 18.

निर्देश XV, 18 (p. 189, 9. 10. 11.)

निर्वचन VI, 1, 23. (Cf. अनिर्वचन)

निर्विच्छंसम् X, 6, 13; XII, 17, 3; 21, 3.

निविद् VII, 19, 15. 23; 21, 8; VIII, 3, 16; 7, 1. 5. 7; IX,
6, 16; XI, 2, 5; 14, 10. 26; XVI, 8, 5. 16; XVII, 9, 5;
XVIII, 9, 5. 7; 21, 3; 22, 8.

निविद्भान XI, 3, 3; XII, 9, 3; XIV, 16, 9; 21, 2; 22, 5;
23, 3; 24, 4; 25, 5; 27, 12; 29, 7; 31, 5; 33, 22; 34, 4;
35, 2; 36, 2; 37, 2; 39, 9; 45, 1; 49, 2; 50, 2; 53, 7;
57, 16; 58, 2; 59, 2; 60, 2; 71, 3; 84, 5; XV, 10, 6;
XVI, 20, 15; 21, 31; 23, 18.

निविद्वानीय XII, 8, 6. 9; XVIII, 9, 4.

निविद्वर VII, 21, 9.

निव्याध in सनिव्याध XVI, 18, 14.

निषङ्गिन् XVI, 1, 16.

निषद् XV, 19 (p. 191, 11.)

निषद्वर XV, 19 (p. 190, 8).

निष्क XV, 3, 14; XVI, 1, 6.

निष्काष III, 14, 19; 15, 14.

निष्केवल्य VII, 20, 1; VIII, 7, 2; 14, 4; X, 2, 5; 3, 9; 4, 11; 5, 20; 6, 16; 8, 9; 9, 13; 10, 6; 11, 7; 13, 16; XI, 2, 6; 4, 9; 5, 2; 6, 4; 7, 7; 8, 5; 9, 5; 10, 8; 14, 29; XIII, 5, 16; XIV, 3, 7; 21, 3; 54, 1; XV, 2, 18; 8, 1; XVI, 8, 11; 21, 23; 23, 17; XVII, 10, 1.

निष्केवल्यप्रवृत्ति XV, 4, 9.

निष्केवल्यमहत्त्वतौये VII, 5, 21; X, 11, 11; 8, 16; XV, 2, 15; 13, 6; XVI, 18, 5.

निःषिद्धपाप्मन् XVI, 18, 21.

निहव in इन्द्रनिहव VII, 19, 10; XII, 6, 12.

नौ नयन्ति IV, 17, 10; XIII, 11, 10; नयेत् XIII, 24, 14;

नौयमान V, 10, 6.

+ अति in अनतिनयन्

- + अथ नयति VII, 4, 15; नयेत् XIII, 12, 8. 9; नीयमान VI, 7, 6; XIV, 51, 10.
- + अभ्यव निनाथ XV, 23 (p. 193, 13).
- + समव निनाथ XV, 23 (p. 193, 12).
- + आ नीत XIII, 2, 1; नीय IV, 15, 23.
- + प्रत्या नयति II, 7, 11; नीय II, 8, 10.
- + उद् नयति II, 7, 12; 8, 16; V, 10, 6 नीयमान VII, 4, 1; 7, 1; XIV, 52, 1; 53, 1; 56, 2; नीत II, 8, 19; नीय II, 7, 7.
- + अभ्युद् नीत XIII, 12, 7. (Cf. पुनरुन्नीत).
- + उप नीयते XV, 15, 14.
- + नि नीय IV, 5, 3; VIII, 9, 5.
- + अवनि नीय XVII, 17, 9.
- + उपनि नीय III, 20, 4.
- + संनि नीय IV, 16, 6; 18, 10; 19, 3.
- + प्र नयन्ति III, 14, 8; V, 14, 1; नीयमान IV, 6, 13; V, 14, 7; VIII, 15, 10; IX, 24, 9; नीयते III, 15, 21; प्रणीतासु IV, 7, 18; नीय II, 7, 8; III, 19, 12; IV, 17, 4; XVIII, 24, 27. (Cf. प्रणीता)
- + वि निनीयमाण XVII, 17, 3.
- + सम् नयति XV, 17 (p. 188, 6); नयन् I, 3, 16.

• नीतदक्षिण V, 1, 10.

1. नु XIV, 2, 22; 9, 1; 27, 1; 28, 1; XV, 17 (188, 12);
18 (p. 189, 9 etc.); 20 (191, 18); 22 (192, 19 etc.); XVII,
11, 3.

2. नु प्रनौति VII, 10, 7; 25, 6. 13; 26, 3. 8. 9. 11; IX, 5, 6.
8. 11. 13; 6, 3. 5. 8. 10. 11, 13; X, 6, 3; 13, 2; XVIII,
1, 16. 18; 20, 1. 3. 5; नुयात् VI, 3, 10; XVIII, 14, 5;
नवनीय VII, 26, 10; नुत्य VII, 25, 6. 13; X, 8, 11; 13, 8;
XVIII, 9, 7. (Cf. अप्रणवन्त्)

नुद् + वि नुदन्ति XIV, 38, 3; नुत्य XIV, 38, 1.

नृ XIV, 43, 1.

नृजित् XIV, 43, 1.

नृजित्प्रभृति XV, 10, 6.

नेद् XIV, 2, 16; 13, 3.

नेदिष्ठ XV, 22 (p. 192, 13).

नेष्टृ VI, 12, 19; VII, 4, 9 (Comm. अध्वर्युपुरुष); 17, 9; VIII,
2, 9; 5, 3; X, 7, 7. 12; XIII, 14, 1; 24, 9.

नैगुल्य (१) XVI, 29, 6.

नैतंधव XIII, 29, 28.

नैर्चती XVI, 13, 5.

नैवार XV, 2, 12.

नौधस VII, 23, 1. 3. 6; XV, 7, 4. (Cf. श्रैतनौधसे)

न्यङ्ग in वरुणन्यङ्ग XV, 13, 3 and विष्णुन्यङ्ग XII, 6, 14; 7, 1.

7; 8, 2.

न्यञ् नौचा IV, 3, 6; 9, 5.

न्यर्बुद XV, 11, 4.

•न्यस्तात्विज्य• V, 1, 10.

नौचा see न्यञ्

न्याय III, 16, 22; VI, 11, 14; XIII, 15, 11; XV, 24 (p. 194,

9.) (Cf. अर्धर्वन्याय । आसीनन्याय । उच्चैर्न्याय । दक्षिणान्याय ।
प्राङ्न्याय । संख्यान्याय)

न्यायकृत XIII, 18, 4.

न्यायता in संस्कारन्यायता I, 1, 30.

न्यूङ्ग VII, 5, 19; XII, 24, 3. 5; 26, 11. (Cf. वैराजन्यूङ्ग)

नै XVI, 22, 1; 23, 7; 26, 6; न्वा उ XVII, 9, 7; XVIII,
22, 10.

प

पक्क XV, 19 (p. 191, 5).

पक्ष XVII, 13, 2. 3. (Cf. अपक्षीयमाणपक्ष । अपरपक्ष ।

आपूर्यमाणपक्ष । शुद्धपक्ष)

पक्षशेष XV, 12, 7.

पक्ष् XIII, 29, 11.

पक्लि VI, 3, 10; VII, 26, 3; 27, 12. 30; IX, 5, 8; X, 6, 12;

XII, 7, 6, XIV, 4, 3; XVI, 24, 2; XVIII, 14, 4. (Cf.

अक्षरपङ्क्ति । पदपङ्क्ति)

पङ्क्तिशंसम् X, 6, 4; XI, 15, 12; XII, 13, 1; XVIII, 6, 4; 14,
4; 17, 5.

पञ्चस् VII, 9, 2. 4; 19, 23; 26, 4; VIII, 3, 18; X, 6, 13;
XI, 14, 14; XII, 11, 6; XVII, 8, 12; 9, 6; XVIII, 1, 2;
4, 2. 5. 7. 9; 5, 2. 7. 10; 6, 6; 9, 5. 6. 8; 14, 3. 6; 15, 7;
16, 3; 17, 4; 22, 7.

पञ्चकपाल II, 5, 8; VIII, 13, 5.

पञ्चकलस् II, 8, 17; XVI, 18, 1.

पञ्चजनौया X, 2, 8; XIV, 56, 14; XVIII, 22, 9.

पञ्चदश IX, 21, 3; 27, 1; X, 12, 6 (पञ्चदशं सहस्रम्); 14
(पञ्चदशे श्रुते); XIV, 12, 7; 25, 2; 29, 5; 33, 3; XVI, 23,
5. 9. 10; 24, 3. 6; XVII, 7, 6. (Cf. चिदृत्यपञ्चदशौ)

पञ्चदशचिह्ना (nom. du.) XIII, 21, 3.

पञ्चदशन् II, 5, 9; III, 7, 2; 8, 3; X, 9, 17; 12, 11. 12; XI,
14, 25; XV, 22; XVIII, 7, 3; 10, 3.

पञ्चदशप्रभृति XVI, 21, 4.

पञ्चदशाक्षर X, 8, 11.

पञ्चदशर्च XVIII, 13, 5.

पञ्चदशसामिधेनौक V, 3, 3; 5, 3.

पञ्चदशश्लोक X, 3, 1; XIV, 23, 2.

पञ्चग I, 6, 16; III, 18, 20; V, 9, 11; VI, 4, 3. 5; 6, 6. 10;
VII, 15, 9; 27, 12. 25; VIII, 8, 11; 11, 8; IX, 21, 3. 5.
6; 23, 4. 13; X, 6, 13; 9, 16; XII, 11, 17; 20, 1; XIII,
6, 7; 10, 4; 15, 8; 17, 1; 19, 9; 24, 5; 28, 8; XIV, 4,
2; 62, 3; XV, 3, 8; 9, 5; XVI, 22, 16; 24, 15; XVIII,
7, 11. 13; 8, 10. 14; 15, 2; 18, 5.

पञ्चपद VI, 6, 6; VII, 26, 6; XIV, 4, 3; XVI, 24, 2;
XVIII, 14, 5.

पञ्चपङ्क्तु XVI, 9, 25.

पञ्चबिल XV, 14, 12.

पञ्चम I, 10, 5; VII, 14, 7; IX, 24, 5; X, 6, 1; XI, 4, 7.
11; 5, 4; 8, 1; 9, 14; XII, 3, 11; 4, 14; 5, 13; 10,
12; 12, 5. 13; 26, 8; XV, 19 (p. 191, 2); XVI, 2, 13; 11,
13; 14, 17; 15, 4; 18, 7; 24, 14. 16. 20; पञ्चमी VI, 6,
8; XII, 19, 6; XIV, 51, 13; XV, 1, 21. (Cf. द्वितीयपञ्चमौ ।

षष्ठपञ्चम । यजमानपञ्चम)

पञ्चरात्र XVI, 24, 1. 21.

पञ्चविंश XVI, 12, 10; XVII, 7, 3; XVIII, 1, 11.

पञ्चविंशति XIII, 28, 7; XVI, 12, 1. 6. 14; XVIII, 1, 10; 9,
2; 10, 2.

पञ्चविंशत्यरलि XVI, 12, 2.

पञ्चविंशत्युच XVII, 8, 2.

पञ्चविंशसोम XVI, 12, 8.

पञ्चविध XVI, 24, 1. 2. 21.

पञ्चशारदीय XIV, 62, 1.

पञ्चहविस् II, 4, 6; IX, 24, 4. 6.

पञ्चहोतृ X, 16, 1.

पञ्चाक्षर VII, 27, 25; IX, 6, 2. 3. 4. 5; X, 13, 2.

पञ्चालपदवृत्ति XII, 13, 6.

पञ्चाशत् XIII, 28, 8; XIV, 9, 6; XV, 26 (p. 195, 3. 4).

पञ्चाह XIII, 17, 1.

पञ्चाहार्थे XIII, 15, 8.

पट् + उड् पाटयति XVII, 1, 2; पाठ्य XVII, 1, 8.

पटल XI, 9, 13; XIII, 21, 2; 22, 3.

पत् + नि पात्य IV, 14, 12.

+ उपनि पातयन्ति XVI, 3, 33; 13, 7.

+ संनि पतेयुः XIII, 20, 2.

पतङ्ग XI, 14, 28.

पति XV, 17 (p. 188, 16).

पत्तस् (पद्) IV, 14, 34.

पत्नी I, 15, 10. 13; II, 7, 17; 10, 5; IV, 3, 7; 5, 8; 8, 1;

15, 23; VIII, 11, 16; 12, 9; XVII, 3, 12; 14, 9. (Cf.

देवानां पत्न्यः)

पत्नीयमानो IV, 1, 1.

पत्नीमास IX, 27, 4; XVII, 6, 4.

पत्नीसंयाज I, 15, 1. 7; VIII, 9, 10; X, 13, 25.

पत्नीसंयाजान्त V, 3, 9; 20, 8.

पत्नीसंयाजान्तता X, 1, 15.

पथ् + अपि वाचयति XVI, 10, 8.

पथ in दक्षिणपथ XIII, 14, 6.

पथिक्त (अग्नि) III, 3, 2; 4, 2. 8; XVI, 10, 4—8; (पूषन्)

III, 4, 9; XVI, 1, 13.

पथिन् XV, 14, 4; पथीनाम् XVI, 1, 14.

पथा (स्वस्ति) V, 5, 1; VIII, 12, 3; XVI, 10, 11. 15.

पद् पद्यन्ते। पद्यन्ताम् XV, 18 (p. 189, 15); पेदिरे XV, 18 (p. 189, 16); अपत्यत XV, 18 (p. 189, 16); पादयां चक्रतुः XV, 20 (p. 191, 18).

+ अभि पद्यमान V, 10, 5.

+ आ पद्यते I, 2, 9; पद्यमान XIII, 24, 16.

+ उद् पादयेत् III, 19, 17; 20, 8.

+ उप पपाद XV, 24 (p. 194, 10). (Cf. यथोपपादम्)

+ नि पद्यमान XV, 19 (p. 190, 13).

+ प्र पत्यमान VI, 12, 12; पथ in यथाप्रपन्नम् V, 18, 12; 20, 7; XVII, 12, 14; पथ V, 9, 4; 14, 3. 5;

15, 10; VI, 13, 5; VII, 7, 3; 15, 2; VIII, 5, 2;
X, 13, 26; XVII, 7, 11; 11, 4; पादयन्ति V, 6, 4;
पाद्यमान V, 14, 17, 22.

+ अनुप्र पद्य V, 6, 6; 14, 18.

+ प्रति पद्यते V, 15, 9; XV, 2, 1; XVIII, 7, 2; 8, 1; 10,
2, 6; 12, 1; पद्येत XV, 2, 5; पद्य I, 4, 1.

+ सम् IX, 20, 29; XIII, 29, 17; XVIII, 21, 1; पद्य VII,
27, 29; XVI, 1, 15. (Cf. संपाद्यपादभाग VII, 27, 29).

+ अभिसम् पद्यते XIV, 25, 3.

पद II, 14, 5; VI, 3, 10; VII, 19, 24; 26, 6; X, 6, 3, 13;
XII, 24, 5; XVII, 10, 4; XVIII, 1, 14, 15; 9, 7; 14, 5;
20, 1, 2, 3, 4. (Cf. अपुनःपद । चतुष्पद । त्रिपद । पञ्च पद ।
पञ्चाक्षपदयन्ति । पुनःपद । षट्पद । सप्तपद)

पदपङ्क्ति VII, 27, 25.

पदानुसङ्ग XVII, 14, 3; XVIII, 19, 10.

पन्थन् XV, 17 (p. 188, 12). (Cf. पथिन्)

पयस् II, 7, 9; III, 18, 3; V, 10, 10; XIV, 3, 16.

पयस्या III, 8, 18; 9, 6; 14, 4; VIII, 12, 6, 12; IX, 28, 9;
XIV, 40, 23.

पयोभक्ष IV, 13, 1.

पर (1.) I, 14, 23; III, 20, 14; X, 6, 4; XII, 2, 2; XIII, 20,
12; XVIII, 24, 9. (2.) पर आह्वार XVI, 9, 11.

परम XV, 17 (p. 188, 15).

परमेष्ठिन् XIV, 74, 1.

परःपुरुष XVII, 1, 16.

परःश्रतर्गाथ (आख्यान) XV, 27 (p. 195, 22).

परा XIV, 32, 1. (भू)

पराक XVI, 22, 7. 9. (Cf. द्वैपराक)

पराञ्च X, 13, 26; XIII, 11, 2; XIV, 10, 19; 40, 19; XVIII
1, 20.

परार्थ XIII, 14, 4.

परास in श्रम्यापरास XIII, 29, 29.

परासुर XIV, 32, 1.

परिकर्मिन् XVI, 18, 17.

परिक्री XIV, 42, 6.

परिग्रह XV, 5, 10.

परिच्छद in वैयाघ्रपरिच्छद XIV, 33, 20.

परिधान VI, 6, 20.

परिधानीया I, 1, 25; VII, 10, 5; 14, 6; 20, 10; 21, 8;

VIII, 3, 17; 7, 9; IX, 6, 17; 20 28; X, 2, 8; XI, 2, 5;

XIII, 10, 6; XIV, 57, 15; XV, 8, 18; XVIII, 21, 3; 22, 9,

परिधि IV, 16, 3; XIV, 22, 14.

परिधिकर्मन् IV, 16, 1. 11. (Cf. अन्तःपरिधि XIII 12, 7).

- परिमाद XVII, 12, 4.
 परिमितब्रह्म VII, 21, 7.
 परिवापमिश्र VIII, 2, 13.
 परिवापी XV, 1, 26.
 परिहृता XVI, 4, 8.
 परिव्ययणीया VI, 9, 4. 6. 7.
 परिव्ययणीयादि VI, 11, 17.
 परिशेष XII, 7, 1; XVIII, 24, 24.
 परिहृवनीय XVII, 7, 6.
 परिषद्भा IX, 1, 6.
 परिषद्ब्रह्म XVII, 7, 2.
 परिहरण VIII, 15, 6.
 परीक्षा VIII, 4, 4.
 परीणद् XIII, 29, 29.
 पद in उपोतपद XIV, 22, 20.
 पद्वक XV, 19 (p. 191, 10).
 परोक्षदृष्ट X, 8, 21; XII, 7, 4, 8.
 परोक्षद्विधायाम् XVII, 2, 4.
 पर्यग्निकरण IV, 20, 4.
 पर्यग्निकरणान्त XV, 1, 23.
 पर्यग्निकृत IV, 17, 10; IX, 27, 5; XV, 15, 5; 21 (p. 192, 7.)

पर्यञ्ज XVI, 3, 28.

पर्यन्त in आतिथ्यापर्यन्त XV, 13, 2.

पर्यस्तमयम् I, 3, 5.

पर्याय XIII, 10, 4. 7. 8. (Cf. रात्रिपर्याय)

पर्याय XI, 3, 2; XII, 2, 3. 9. 27; 3, 2. 21; 4, 3. 21; 5, 3.

22; 6, 19; 8, 4; 10, 5; 11, 17; 12, 4. 5; 26, 4. 5; XIV

3, 5. 11.

पर्युक्ष्य IV, 19, 6.

पर्वतमारुहौ XV, 17 (p. 188, 1).

पर्वदेवता XIV, 5, 6.

पर्वन् I, 10, 1; II, 14, 7; III, 2, 1; 3, 1; 11, 9. 13; IV, 5,

12; XIV, 10, 17. (Cf. अङ्गुष्ठपर्वन् । एकपर्वन् । चातुर्मास-

पर्वन् । यथापर्व)

पलायमान XIII, 2, 4; पलायित XIII, 2, 7.

पलाय (n.) IV, 18, 5; 19, 7. (Cf. सपलाय IV, 17, 5).

पलायपलायानि IV, 18, 5.

पलायवृत्त IV, 15, 9.

पलायव्राता IV, 14, 7; 17, 5. 9; 20, 5; X, 21, 7.

पक्षित XVI, 29, 7.

पक्षुक्षित III, 8, 12.

पवमान (1.) VI, 8, 9; VII, 16, 1; VIII, 1, 9; 15, 7; XI, 11, 4;

14, 1; XIV, 23, 2; 24, 2; 25, 2; 26, 2; 33, 2. 5;
41, 3; 42, 3; 61, 4. 6; XV, 6, 1; XVI, 22, 6. (2.) (अग्नि)
II, 2, 3; 5, 14; XIV, 2, 14. 17.

पवित्र VII, 15, 3; VIII, 9, 2; XV, 12, 3. 5.

पवित्रवन्त् I, 12, 8.

पश् पश्यन्ति XV, 17 (p. 189, 1); पश्येत् V, 2, 3; XV, 17 (p.
188, 7); पश्य XV, 19 (p. 191, 6); अपश्यत् XIV, 6, 1; 7, 1;
8, 1; 9, 1; 12, 2; 17, 1; 18, 1; 19, 1; 23, 1; 24, 1; 25,
1; 26, 1; 27, 1; 28, 1; 32, 1; 33, 1; 34, 1; 35, 1; 36,
1; 37, 1; 38, 1; 43, 1; 44, 1; 45, 1; 46, 1; 47, 1; 48, 1.
49, 1; 58, 1; 59, 1; 61, 1; 63, 1; 64, 1; 65, 1; 66, 1;
67, 1; 68, 1; 74, 1; XV, 9, 2; 11, 1; 12, 1; XVI, 1, 1;
10, 1; अपश्यताम् XIV, 30, 1; 71, 2; अपश्यन् XIV, 14, 1;
29, 1; 40, 1; 50, 1; 75, 1; 77, 2; 78, 2; 79, 2; 80, 2;
81, 2; 82, 2; 83, 2; 84, 2.

पशु II, 3, 26; III, 18, 19; IV, 17, 6; 20, 5; V, 15, 1; 17,
11; 19, 12. 14; VI, 1, 1. 21; 10, 13; 11, 12; IX, 23, 1.
4. 6. 13; 26, 1; 27, 4; 28, 1; XI, 13, 8; XIII, 2, 1. 7;
20, 8; XIV, 2, 14. 16; 3, 1. 18; 5, 6; 6, 2; 7, 3; 8, 3;
9, 2; 10, 3. 14; 11, 6. 7; 13, 1. 3; 14, 1; 15, 4. 5; 21,
1; 40, 21; 67, 1; XV, 12, 9; 13, 11. 12; 15, 17 (p. 188,
14; 189, 1. 2.); 18 (p. 189, 9. 11. 14. 17); 20 (p. 192, 1);

XVI, ३, १५; १२, १४; २३, २; ३०, २. (Cf. चतुषशु । दश-
पशु । पञ्चपशु । विंशतिपशु । सर्वपशु)

पशुकर्मन् VI, ११, १७; VIII, १, ९; ७, २१.

पशुकाम XIV, ११, ३; १४, १; १५, १; ६७, १; XV, १०, ३.

पशुगण VI, ११, १६.

पशुतन्त्र V, १९, ५; IX, २७, ३; XIII, २०, १०, ११.

पशुदक्षिण in चातुर्मास्यपशुदक्षिण XIV, १०, २३.

पशुदेवता V, १५, ६; VI, ९, १३.

पशुधर्मन् IX, २७, ६.

पशुपति IX, २६, २.

पशुपुरोलाश V, १९, १; VI, ११, १३; VII, १६, ९; IX, २३, ६;
२६, १; २८, १; XIV, १०, ४.

पशुबन्ध I, १६, १, २०; XIV, ११, ३. (Cf. दृष्टिपशुबन्ध । निह-
लपशुबन्ध)

पशुभेद VI, १, १६.

पशुमन्त XIV, १०, १; XV, २७ (p. १९५, १२).

पश्चात् I, ४, २; II, ७, १३; ८, २२; १०, ५; III, १३, १६; IV, ३,
३; ६, २; १४, १०, १३; १६, २; V, ८, ४; १४, ६; १५, १०; VI,
१३, ४; VII, ७, ३; VIII, ९, २; IX, २४, ९; २५, १; X, १, १३;
७, १०; १३, २६; XVII, १, ७; १०, ४; ११, ४; १३, १२; १६, ७.

पश्चार्ध IV, २१, १०; VI, १३, ९.

पश्चिम IV, 18, 8 ; 19, 4.

पञ्चर्थ V, 19, 2.

पटौही XV, 14, 13 (see critical notes).

पा + अनु पाच IV, 21, 15.

पाङ्क VI, 4, 12 ; 6, 13. 19 ; IX, 5, 4. 5 ; 6, 2 ; 20, 19 ; 27, 1, X, 12, 13 ; XIV, 4, 4 ; XVI, 7, 13. 14 ; 24, 2 ; XVIII, 6, 4 ; 17, 5.

पाशदण्ड II, 3, 16 ; III, 11, 6.

पाश्चात्तिक XV, 8, 2 ; XVI, 8, 5. 16.

पाणि I, 6, 10 ; 10, 1 ; II, 9, 13 ; 17, 1 ; IV, 14, 15. 18 ; 21, 8 ; V, 8, 5 ; VII, 5, 16 ; X, 21, 8 ; XVII, 16, 9. (Cf. अवाचीनपाणि IV, 4, 2.

पादोदत VII, 3, 4. 5.

पाच III, 19, 5 ; V, 8, 4 ; 9, 4 ; XVI, 1, 2 ; 17, 9. (Cf.

अग्निहोत्रपाच । उदपाच । पूर्णपाच । महावीरपाचोद्घासन । यज्ञपाच)

पाची IV, 3, 2. 4 ; 14, 28.

पाचीस्र V, 8, 2.

पाद I, 1, 23 ; IV, 12, 2 ; 14, 33 ; VII, 25, 6. 13 ; 26, 12 ; VIII, 10, 4 ; IX, 5, 5. 10. 12. 13 ; 6, 7. 11. 12 ; 20, 19 ; X, 5, 10 ; XII, 13, 1. 5 ; 16, 2 ; 24, 3 ; XIII, 1, 5. 7 ; XVII, 2, 7 ; पादा (n. du.) XVII, 16, 5. (Cf. उद्ग्राह । अंशा-पादभाग)

पादभाग VII, 27, 29.

पादाङ्गुलीषु IV, 15, 20.

पाद्य IV, 21, 3. 25.

पान XIV, 2, 11 ; XV, 1, 4. 5. (Cf. सर्वपान)

पाप XV, 19 (p. 190, 8) ; 24 (p. 194, 5) ; पापी XIV, 51, 1.

पापक XV, 24 (p. 194, 8).

पापकृत् XVI, 2, 17.

पापम् XIV, 7, 1 ; 22, 23 ; 27, 1. 5. 8. 11 ; 28, 1 ; 39, 8 ;

XV, 19 (p. 191, 1).

पारश्वथ (तिरिन्दिर) XVI, 11, 20, (see critical notes).

पारिचित (जनमेजय) XVI, 8, 27.

पारिचिती XII, 16, 2.

पारिचितीय XVI, 9, 25.

पारिप्लव XVI, 1, 22 ; 2, 36.

पारिप्लवीय XVI, 10, 13.

पारुष्केपी X, 7, 2.

पार्जन्य XVI, 9, 29. (Cf. वैश्वानरीयपार्जन्य)

पार्श्व IV, 14, 28. 29 ; पार्श्वतस् XIV, 50, 1.

पार्ष्णि I, 4, 2.

पाल in अश्वपाल XVI, 24, 5.

पालागली XVI, 4, 4.

पालात्र IV, 16, 3; XVII, 3, 4; पालात्री II, 8, 22; XVII,
3, 2.

पावक (अग्नि) XIV, 2, 14. 18.

पावकवन्त (अग्नि) III, 19, 15.

पावमानी VII, 15, 15.

पात्र XV, 22 (p. 193, 7. 8.) (Cf. वरुणपात्र)

पाशुक XIV, 10, 2. 5. 23.

पाशुबन्धिकी IV, 20, 4.

पिङ्गाच XVI, 18, 18.

पिच्छोरा XVII, 3, 12. 13.

पिण्ड IV, 4, 5; 5, 4; VIII, 2, 13. (Cf. मध्यमपिण्ड)

पिण्डपिढयज्ञ III, 2, 9; 3, 9; 10, 6; IV, 3, 1; 5, 13.

पितामह IV, 4, 3.

पिढ IV, 3, 6; 4, 2. 8; XIV, 7, 1; XV, 17 (p. 188, 7. 9);

20; 26; XVI, 29, 7; पितरः III, 16, 2. 27; XV, 17 (p.

188, 10); XVI, 2, 5. (Cf. जीवपिढ)

पिढदेवत्य XV, 15, 7.

पिढभेद IV, 4, 6.

पिढमन्त् (सोम । यम) III, 16, 2. 4. 13; IV, 4, 1.

पिच्य I, 1, 7, 14; III, 16, 1; IV, 6, 2; XIV, 10, 18, 20.

पिच्यन्त्यपौद्या X, 13, 10.

पुंवत् VI, 1, 13.

पुंस् XIV, 39, 4; XVI, 11, 17. (Cf. स्त्रीपुमांशौ)

पुच्छ IV, 16, 8; XVII, 13, 5.

पुट in ऊषपुट XVI, 17, 11.

पुष्पाः XV, 26 (p. 195, 5).

पुष्प (नक्षत्र) II, 1, 8; IV, 17, 3; V, 2, 4.

पुष्पकन् XVI, 1, 25.

पुष II, 12, 10; IV, 4, 9; XIII, 11, 1; XV, 17; 18; 19;
20; 24; 25; 26; 27; XVI, 1, 16; 29, 8. (Cf. राजपुष)

पुषकाम IV, 5, 8; XV, 27 (p. 196, 7).

पुषता XV, 25 (p. 194, 12. 15. 21).

पुषनामन् IV, 12, 10.

पुचिन् XV, 17 (p. 188, 22).

पुनर् II, 8, 11; 14, 9; IV, 15, 23; VII, 5, 1; IX, 20, 6;
XIII, 6, 4; XV, 17; 18; 24; XVI, 2, 36; 10, 8.

पुनरादायम् IX, 20, 6; XVIII, 4, 3. 4; 5, 3. 4.

पुनराधेय II, 5, 1; VIII, 13, 4; XIV, 4, 1.

पुनराधेयकाल II, 5, 4.

पुनरुत्थूत II, 5, 27.

पुनरुन्नीत VII, 4, 5.

पुनर्वसू (नचच) II, 5, 5.

पुनःसंक्रात II, 5, 27.

पुनःपद VII, 26, 6. 8. (Cf. अपुनःपद)

पुरडण्णिह् VII, 27, 3. 21.

पुरणद्व XV, 27 (195, 14).

पुरस्ताञ्जप I, 1, 38 ; VII, 2, 15.

पुरस्तात् I, 2, 2. 18 ; II, 3, 10 ; 7, 5 ; IV, 3, 2. 5 ; 14, 10 ;
17, 5 ; VII, 10, 4 ; VIII, 7, 6 ; 15, 7 ; X, 13, 18 ; XI, 15,
10 ; XII, 3, 21 ; 4, 21 ; 5, 22 ; XIII, 19, 5 ; XIV, 21, 2 ;
27, 5 ; XV, 1, 3 ; 3, 1 ; 4, 9 ; 9, 5 ; 26 (p. 195, 10) ; XVI,
3, 24 ; 30, 12 ; XVII, 1, 2. 4 ; 14, 1. 2 ; XVIII, 1, 22 ; 7,
16 ; 19, 10.

पुरस्तात्कर्मन् XVI, 15, 2.

पुरस्तालक्षण I, 17, 16.

पुरा (c. abl.) II, 6, 2 ; III, 8, 20 ; V, 10, 27 ; VI, 6, 20 ; X,
13, 26 ; XI, 13, 2.

पुराण IV, 15, 8 ; XVI, 1, 25 ; 2, 27 ; XVII, 6, 2.

पुराणवेद XVI, 2, 27.

पुरौष X, 6, 13.

पुरुष (1.) IX, 23, 4; XV, 19 (p. 190, 17); 20 (p. 192, 1); XVI,
9, 22; 11, 32; 12, 10. 12. 17. 20; 14, 11. 16; 15, 5. (2.)

XVI, 13, 1 (hymn). (Cf. किंपुरुष । त्रिपुरुषम् । परःपुरुष ।

प्रतिपुरुषम् । सहपुरुष)

पुरुषमेध XVI, 10, 1.

पुरुषरूप XV, 18 (p. 190, 5); 19 (p. 190, 10 etc.).

पुरुषविध XVI, 14, 8. 14.

पुरुषाकृति IV, 15, 22.

पुरोधा XVI, 29, 6. 11.

पुरोधाकाम XVI, 29, 10.

पुरोधास्यमान see धा + पुरस्

पुरोनुवाक्या I, 1, 32; 8, 4. 6; 9, 1; 17, 16; III, 15, 2; 16,

8; V, 18, 9; 19, 6. 9. 14. 18. 21; VI, 11, 12; VII, 1, 2.

6; 2, 2. 5. 8. 11. 13; 17, 1; 19, 2; VIII, 1, 4; 2, 1; 3,

2; 8, 1; 12, 7; IX, 20, 30; 23, 9. 11. 12; 25, 2; X, 7, 3.

5. 6; XI, 13, 9; XIII, 4, 2; XIV, 56, 1. 5; XV, 15, 8;

XVI, 7, 1. (Cf. याज्यापुरोनुवाक्याः । सपुरोनुवाक्य)

पुरोनुवाक्यालक्षण I, 17, 14.

पुरोनुवाक्यावत् III, 7, 7.

पुरोरुच् VII, 9, 2; 10, 3.

पुरोलाभ I, 3, 11; II, 3, 10; IV, 9, 2; V, 19, 3. 6; VI, 11,

12; VII, 1, 1; 6, 1; 7, 3; 16, 9; VIII, 1, 9; 2, 13; XIII, 2, 8; XIV, 2, 17. 18. 19. 20; 3, 1; XIV, 13, 4. 5. 8; 40, 20; XVI, 1, 11. (Cf. पशुपुरोलाभ)

पुरोलाभेला V, 3, 7.

पुरोहित I, 4, 17; XIV, 23, 1; 27, 1; 32, 1; 38, 1; XVI, 11, 14.

पुरोहितप्रवर I, 4, 17.

पुष्य in श्वेतपुष्य XIII, 6, 3.

पुष्यिन् (fem. नौ) XV, 19 (p. 190, 22).

पू + पुपुवुः XIV, 62, 2; पूत XV, 12, 5. (Cf. पवमान)

पूतीक XIII, 6, 3.

पूर्णकुक्ष XVII, 14, 13; 17, 8.

पूर्णदर्वी (acc. पूर्णदर्व्यम्) III, 15, 14.

पूर्णपात्र IV, 11, 3.

पूर्णाङ्गति VIII, 13, 1; XVIII, 24, 27.

पूर्व I, 2, 16; 10, 2; 15, 3; II, 3, 9; 4, 1; 5, 12. 20. 24; 9,

4. 7. 12; III, 10, 3; 11, 2; 13, 3; 15, 4; 16, 8; 19, 12;

IV, 17, 13; V, 9, 4; 11, 3; 14, 5. 21; 15, 9. 10; VI, 3,

8; 9, 9. 17; 11, 12; 13, 2. 4; VII, 3, 3; 5, 19; 7, 4;

15, 2; 2, 2; 25, 3. 4. 7; 27, 5; VIII, 5, 2; 11, 15; IX,

3, 4; 8, 3; X, 5, 10; 9, 9; 11, 3; 13, 10. 26; XI, 2, 5;

4, 2; 7, 3. 11; 9, 13; 10, 4. 9. 10; 12, 5; 14, 28; XII, 5, 24; 11, 11. 17; 12, 4; 13, 2; 19, 7; 23, 6; 26, 1. 4. 18. 21; XIII, 5, 2. 18; 12, 2; 15, 6; 16, 3; 21, 2; 22, 3; 29, 11; XIV, 3, 9; 7, 3; 25, 2; 26, 2; 32, 5; 33, 2; 40, 1; XV, 1, 5; 3, 16; 7, 1. 6. 7; 8, 1. 2. 12; 14, 13; 23 (p. 193, 12); XVI, 8, 5. 16; 9, 2; 13, 12; XVII, 4, 2 (पूर्वखी=पूर्वख्या:); 7, 11; 9, 5; 10, 4; 11, 4; XVIII, 1, 14; 7, 8; 16, 2; 20, 8 (Cf. अपूर्व । कनिष्ठपूर्व).

पूर्वकारिन् XIII, 1, 1.

पूर्वपाद XV, 13, 15.

पूर्वप्रक्रान्त XIV, 40, 24.

पूर्वमारिणी IV, 15, 23.

पूर्वार्ध IV, 21, 8; XVII, 13, 1. (Cf. उत्तरार्धपूर्वार्ध)

पूर्वाङ्ग III, 15, 3; V, 9, 22; 10, 19; 11, 1. 10; XIV, 32, 2; 40, 16.

पूर्वेद्युस् III, 8, 7; 8, 16; 18, 20; IV, 1, 2; VI, 9, 9; XIV, 10, 2.

पूषन् XV, 14, 4; XVI, 1, 14; 3, 29; पूषन् पथिहत् III, 4, 9; XVI, 1, 13.

पृश् पृश्चन्ति XIV, 22, 19.

पृतनाञ् XIV, 44, 1.

पृतनाजित् XIV, 44, 1.

पृथक् XVIII, 24, 27.

पृथक् पृथक्कतः I, 17, 8. (Cf. कर्मपृथक् । देशपृथक् । मन्त्रपृथक् ।

रश्नापृथक्)

पृथिवी VI, 3, 7; IX, 28, 5; XV, 17 (p. 188, 8).

पृथुश्रवस् (कानीत) XVI, 11, 23.

पृथ्नि XV, 1, 21.

पृषती in म्नेनीपृषतीभ्याम् XV, 14, 13.

पृषदाज्य IV, 14, 35.

पृषदाज्यावेक्षण V, 17, 12.

पृषध्र (मेध मातरिन्ध्र) XVI, 11, 26.

पृष्ठ (1.) IV, 14, 14 (पृष्ठतः) XVI, 18, 12; (2.) VII, 20, 1. 25,

9; X, 12, 4; XI, 4, 3; 11, 2; XIII, 1, 4; XIV, 12, 3; 22,

6; 32, 7; 33, 4; 40, 3; 61, 5; XV, 4, 6; 5, 8; 6, 3;

7, 2; XVI, 8, 1; 14, 7; XVI, 21, 10; 23, 16; XVII, 7, 4.

(Cf. अश्वपृष्ठ । परोक्षपृष्ठ । वृहत्पृष्ठ । वृहद्व्यन्तरपृष्ठ । रथ-

न्तरपृष्ठ । रैवतपृष्ठ । वैराजपृष्ठ । वैरूपपृष्ठ । शाकरपृष्ठ ।

सर्वपृष्ठ । सर्वपृष्ठाहविः । स्वरपृष्ठ)

पृष्ठशमनीय XIII, 14, 7. 8; XVIII, 24, 29 (all MSS. पृष्ठ्य०).

पृष्ठ्य X, 1, 7; XII, 6, 3; XIII, 15, 3. 12; 16, 4; 17, 2; 18,

2; 19, 14. 20; 21, 5. 8; XIV, 8, 8; 70, 2; XVI, 14,

17; 24, 14; 25, 6; 29, 15. (Cf. मध्येपृष्ठ्य । यथापृष्ठ्यम्)

पृष्ठ्यचतुर्थे XIII, 19, 9.

पृष्ठ्यपञ्चम XIII, 19, 7.

पृष्ठ्यविकार XI, 4, 1.

पृष्ठ्यस्तोम XIII, 16, 5; 23, 2. 4; 24, 5; 28, 5; XIV, 38, 2.

5; XVI, 22, 8.

पृष्ठ्याभिज्ञवौ XII, 27, 5; XIII, 19, 12.

पृष्ठ्यारम्भण XIII, 19, 11; 22, 3.

पृष्ठ्याहानि XIV, 68, 2.

पृष्ठ्योदय XIII, 22, 4.

पू पूर्ण I, 3, 5; II, 9, 16; पूरयन्ति XIII, 15, 11; पूर्येत XIII,
1, 7; पूरयित्वा IV, 14, 35. (Cf. पूर्ण०)

+ आ in आपूर्यमाणपञ्च XIII, 29, 7.

पेय XV, 1, 3. 4.

पैज्ज IV, 2, 12; XI, 11, 5; 14, 19; XV, 3, 1; XVII, 7, 13;
10, 3.

पैजवन XVI, 11, 14.

पैतामह XV, 24 (p. 193, 21).

पैतुद्रवा (=० वौ) XVI, 3, 3; 12, 4.

पैत्री VIII, 6, 12; 7, 16; XIV, 57, 11.

पोढ VI, 12, 18; VII, 4, 8; 17, 8; VIII, 2, 8; XIII, 14, 1;

24, 7 (Comm. ब्रह्मपुराण)

पौण्डरीक XVI, ३०, ८.

पौनराधेयिकी VIII, १३, ५.

पौरुमील्ल XII, ९, १७.

पौरुषमेधिक XVI, १५, २. ४.

पौरुषी XIII, २९, २१.

पौर्णमास I, ३, १. १४; III, ८, ७; १०, ३; १३, २९; १७, १३; १८, १३;

पौर्णमासी I, ३, ३. ५. ८; ८, १; II, १, ७; III, १, १; ८, १. ९;

९, ३; ११, ३; १३, १. ३; १५, ३; १८, १८; XIII, १९, ५; २०,

२; २९, ८.

पौर्णमासीविकार I, १६, १२; II, २, ४; ४, ९; III, १, ६; ११, ८;

V, ३, २; ७, २; VIII, ११, २; १३, ३; IX, २२, ३.

पौर्णमास्य XIII, २९, ९.

पौष्ण VI, १०, ४. (Cf. शारङ्गतपौष्णो III, १३, ८.)

पौष्णान्त III, १४, ३; १८, २.

पै + आ प्याययति IV, ११, १; प्याययन्ति V, ८, ३; VII, ५, १६. १९;

प्यायित in भक्षिताप्यायित VII, ७, ३.

प्र XIV, ७, १. (प्र ह वा संप्रसुच्यते ।

प्रडग VII, १०, ३; VIII, १४, २; X, २, ३; ३, ४; ४, ४; ५, ३; ६,

५; ८, २; ९, ३; १०, ३; ११, ४; १३, ३; XI, २, ३; ६, १; ७, २;

८, २; ९, २; १०, ३; ११, ८; १३, १२; १५, ४; XIV, ३, ४; XV,

१, ३४. ३६; XVI, ७, १५. १६; १४, ४. ५; २१, १८; XVII, ८, ४.

(Cf. आख्यप्रडगयोः)

प्रउगतृचानि X, ३, ५; ४, ५; ५, ४; ६, ६; ८, ३; ९, ४; १०, ४; ११,
५; XI, ६, २; XIV, ५२, ५.

प्रकरण in चोदनाप्रकरण I, १७, १.

प्रकृति I, २, ६. १२. १५. १६. १७; १६, १. २; VI, १, १. २; IX, १, १.
३; XI, १, १; ३, ३; १३, ४; XIV, १, १; XV, ११, १५. (Cf.
तत्प्रकृति)

प्रक्रम XIII, २९, २.

प्रगाथ VI, ९, ७; VII, ११, १; १४, ७; १९, १०. ११; २०, ३. ६; २१,
२. ७. ८; २३, ३; २४, २; २५, ३. १७; २६, १६; VIII, ६, ५; IX,
३, २; २०, ६. २४; X, ३, ७; ४, ७. ९; १२, ११; १३, १०. ११. १५;
XI, ११, १०; १२, ८; १३, २७; १५, ६; XII, ३, २२; ४, १. ७. १९
(प्रगाथा=० थौ) २२; ५, १. ४. ६. ८. २१; ६, १०. १२; ७, ५; ८, २;
९, ८. १५; १०, ७; ११, १९; XIII, ८, २; XIV, ५३, ५; ५४, १. ३;
५५, १. ३; ५७, ५; XV, ३, ३; XVI, २१, २४; XVIII, ४, ६; ५,
६; ८, ७. १७; १०, ५. १२ (प्रगाथा=० थौ) १३; १३, ९. (Cf. षट्-
प्रगाथ । सप्रगाथ । सामप्रगाथ)

प्रगाथस्य VII, २५, ९.

प्रगृह्य I, २, ७.

प्रगृहणमन्त्र VII, ५, १.

प्रघास in वरुणप्रघासाः III, १४, १.

प्रद्युति in अप्रद्युति XVI, २२, १३. २२.

प्रह् पृच्छति VI, 7, 8; XVI, 4, 8; 5, 2; 6, 2; 13, 17. 18;

पप्रच्छ XV, 17 (p. 188, 2); पृष्ट XV, 17 (p. 188, 5); पृष्टा V,
1, 10.

प्रजा XIV, 7, 1; 8, 1; 9, 1; 21, 1; XV, 25 (p. 194, 17); 26
(p. 195, 5); XVI, 23, 6. 14.

प्रजाकाम I, 7, 3; 15, 3; XIV, 22, 25.

प्रजात XVI, 22, 26.

प्रजाता (=प्रजातवती) III, 4, 14.

प्रजातिकाम IV, 13, 1; XIII, 28, 4; XIV, 6, 1; 60, 1; 65, 1;
68, 1.

प्रजापति XIII, 28, 5; 29, 32; XIV, 6, 1; 7, 1; 8, 1; 9, 1; 17,
1; 18, 1; 19, 1; 68, 1; 74, 1; XV, 1, 14. 17; 2, 3. 7. 10.
13. 20. 24; 5, 1; 6, 6; 22; XVI, 1, 1; 7, 4; 10, 1; 22, 1.

प्रजावन् XV, 27 (p. 195, 12.)

प्रज्ञाताय XVII, 1, 13.

प्रणयन in अग्निप्रणयन V, 12, 1. 5; अग्नीषोमप्रणयन V, 6, 9;
प्रणीताप्रणयन IV, 14, 24.

प्रणव I, 1, 21. 32. 33. 36; 4, 14; V, 11, 4; VI, 7, 7; VII, 6,
2; 19, 24; XII, 11, 11; 19, 7; 23, 6. (Cf. अप्रणव । नाना-
प्रणव । सप्रणव)

प्रणवनीय VII, 26, 10.

प्रणीताः I, 4, 1; XVIII, 24, 27.

प्रणीताकाल IV, 7, 1.

प्रणीताप्रणयन IV, 14, 24.

प्रति (praep.) XIII, 29, 21; XV, 16, 11.

प्रतिकामिन् VII, 6, 9.

प्रतिगर VII, 19, 16; VIII, 3, 12; 6, 15; X, 5, 14; XII, 23,
3; XV, 27 (p. 195, 2.)

प्रतिगरिद्व XV, 27 (p. 196, 7.)

प्रतिघोषिणी IV, 19, 8.

प्रतिदिशम् III, 21, 7.

प्रतिदुह् XIII, 6, 3.

प्रतिनिधि III, 19, 2; 20, 10. (Cf. अप्रतिनिधि)

प्रतिन्यूङ्ग X, 5, 14.

प्रतिपत्समारोहणीयाः VI, 6, 17 (एतस्य साहसस्य सूत्रोक्तस्य यानि
च्छन्दांसि तेषामपरित्यागेन प्रतिच्छन्दश्च । प्रतिपत्समारोहणी-
यानां साद्यन्तानामित्यर्थः)

प्रतिपद् III, 20, 6; IX, 20, 6. 7. 28; X, 3, 11; 5, 6. 21; 6,
8; 8, 5. 10; 13, 7; XI, 12, 10; 13, 5; XIV, 51, 7; XVII,
9, 2.

प्रतिपदनुषरौ (०राः) VIII, 3, 8; 7, 10; X, 3, 6; 4, 6; 9, 5.
15; 13, 17; XIV, 53, 4; 56, 6; XVIII, 22, 2.

प्रतिपुरुषम् XVII, 4, 7.

प्रतिप्रस्थाह XIII, 14, 1; 24, 11.

प्रतिभक्षित VII, 4, 15.

प्रतिभा in अप्रतिभा X, 12, 5.

प्रतिश्रिष्य XII, 7, 4.

प्रतिषेध IX, 1, 4.

प्रतिष्ठा XIV, 9, 1; XV, 1, 39; 2, 31; 16, 14; XVI, 8, 6.

17; 10, 16; 20, 2; 22, 13. 24.

प्रतिष्ठाकाम XIV, 9, 1; 11, 1; 51, 3; 74, 1; XV, 10, 2; XVI,

22, 11.

प्रतिष्ठिति XV, 1, 40; 2, 32; 16, 15; XVI, 8, 7. 18.

प्रतिहर्तृ XIII, 14, 1; 24, 8. (Cf. प्रक्षोताप्रतिहंतारौ)

प्रतिहार XVII, 17, 12. (Cf. प्रतीहार)

प्रतिह्रास in सुत्यप्रतिह्रास XVI, 20, 9.

प्रतीक in सुब्रह्मण्याप्रतीक X, 21, 17.

प्रतीकग्रहण I, 17, 1.

प्रतीपम् XIII, 29, 11.

प्रतीराधाः XII, 21, 3.

प्रतीहार VII, 10, 2. (Cf. प्रतिहार)

प्रत्तदोष III, 20, 13.

प्रत्यक्शिरस् IV, 17, 11.

प्रत्यक्ष V, 10, 29; प्रत्यक्षम् XV, 10, 5.

प्रत्यक्षद्वयः XVIII, 8, 2. 6; 9, 1; 10, 1. 4; 11, 1.

प्रत्यक्षविहित III, 19, 8.

प्रत्यक्षदण्ड II, 9, 14.

प्रत्यक्ष II, 7, 13; 9, 10; IV, 3, 7; 9, 5; V, 13, 3; VI, 3, 3;
12, 13; XVI, 9, 20; XVIII, 21, 7 (प्रत्यक्ष)

प्रत्यक्षमेधन XVI, 4, 6.

प्रत्यक्ष in विवृत्तिप्रत्यक्ष XII, 13, 6.

प्रत्यक्षरोहण XVI, 17, 8.

प्रत्यक्षरोहणीय XIV, 11, 1.

प्रत्यक्षाय XIV, 51, 6.

प्रत्यक्षन IV, 15, 6.

प्रत्यक्षम् XV, 5, 6; XVII, 4, 8.

प्रत्यक्षम् IV, 16, 10. 11.

प्रथम I, 1, 18. 25; 7, 1; 17, 7; II, 2, 16; 3, 1; 5, 18;
11, 2; III, 8, 26; 14, 9. 14; IV, 2, 3; V, 11, 12; 13, 11;
VI, 6, 8; VII, 4, 14; 9, 4; 10, 9; 15, 9. 12; 16, 2; 19,
16. 21; 25, 6; 26, 12; 27, 21, VIII, 7, 1; IX, 5, 5.
10; 6, 2. 7; 7, 1. 2; 19, 2; 20, 6. 12; X, 1, 5; 2, 1; 5,
7; 6, 3; 9, 5. 6. 15; 11, 10; 13, 2; XI, 4, 2. 4. 14; 9,
13; 11, 2. 8. 9. 12. 16; 12, 2. 4. 9. 14; 13, 13. 14; 14, 30;

XII, 3, 17; 4, 5; 5, 18; 6, 6; 11, 6. 16; 25, 4; 26, 17. 20.

21; 27, 1. 5; XIII, 10, 7. 8; 18, 5; 28, 1; XIV, 8, 3; 42,

8; 45, 2; 51, 12. 13; XV, 5, 1; 22 (p. 192, 12); XVI, 2, 1;

3, 7; 11, 1; 12, 3; 12, 8; 18, 3; 20, 12; 21, 3. 7. 10; 22,

15. 21. 22; 23, 5. 9. 16; 24, 3; XVII, 12, 1; 14, 8;

XVIII, 1, 10. 15. 19; 2, 5; 5, 10; 19, 10; 20, 1. 2. 3.

प्रथमचतुर्थयोः XII, 16, 2.

प्रथमज III, 12, 12; 13, 24.

प्रथमद्वितीयौ VII, 27, 19.

प्रथमद्वितीयौ III, 13, 26.

प्रथममास XVIII, 24, 4.

प्रथमयज्ञ V, 9, 1. (Cf. दृष्टप्रथमयज्ञ)

प्रथमाद्वितीये X, 10, 4; 11, 5.

प्रथमास्तमिते II, 7, 1.

प्रथमोत्तमौ XII, 12, 10; 13, 1; 26, 2; XIII, 25, 4.

प्रदक्षिणम् IV, 16, 10; VII, 5, 4.

प्रदाह (दन्त्र) III, 2, 2.

प्रदान I, 16, 7; III, 20, 15; XV, 1, 27; 2, 17; 13, 8.

प्रदाय III, 4, 5.

प्रदेश XII, 3, 16.

प्रदेशिनी I, 10, 1; II, 9, 14.

प्रधान I, 16, 3.

प्रधानत्व in संनिपातप्रधानत्व III, 20, 17.

प्रपथ XV, 19 (p. 191, 1).

प्रपद् VI, 2, 1 (plur.)

प्रपद I, 4, 1; V, 13, 3.

प्रपितामह IV, 4, 4.

प्रभृति (Cf. अनुचरप्रभृति । अनुयाज० । आचमन० । आज्यभाग० ।
आप्यायन० । आप्यायितवती० । आहाव० । एकविंशति० । एकादश० ।
तत्प्रभृति । तृतीय० । दीक्षणीया० । द्वादशाह० । द्वि० । द्वितीय० ।
द्विरात्र० । निष्केवल्य० । नृजित्० । पञ्चदश० । प्रसव० । प्रातरनु-
वाक० । फल्गुनी० । मधुच्छन्दः० । मैत्रावरुण० । वनस्पति० ।
षष्ठी० । षोडशि० । समस्तोपस्थान० । समिप्रभृति)

प्रमंदिष्टीय XII, 25, 4.

प्रयाज I, 6, 16; 16, 10; II, 5, 10. 20; III, 8, 21; 13, 18; 16,
24; V, 15, 10; 18, 4; XIII, 3, 1; XV, 1, 26. (Cf. तत्प्रयाज
V, 16, 7.)

प्रयाजयाज्याः I, 7, 6; V, 16, 5.

प्रयाजादि VIII, 11, 10.

प्रयाजानुयाजाः VIII, 11, 9; IX, 25, 2.

प्रयुत XIV, 82, 2; XV, 11, 4.

प्रयोग III, 1, 9; 8, 1; 13, 1. (Cf. चैत्रीप्रयोग । फल्गुनीप्रयोग ।
संवत्सरप्रयोग)

प्रलाप in एतन्नप्रलाप XII, 17, 3.

प्रवण in दक्षिणप्राक्प्रवण । दक्षिणाप्रवण । प्रागुदक्प्रवण । प्राचीन-
प्रवण)

प्रवदन IV, 21, 22; XVII, 17, 3.

प्रवर in पुरोहितप्रवरेण I, 4, 17.

प्रवरानुपूर्व्येण VI, 9, 16.

प्रवर्ग्य V, 10, 35; XIV, 40, 18. (Cf. अप्रवर्ग्य । सप्रवर्ग्य)

प्रवर्ग्यवन्त् VII, 16, 1.

प्रवर्तन in हविर्धानप्रवर्तन V, 13, 1.

प्रवल्ह XVI, 26, 4. (Cf. मनुप्रवल्ह)

प्रवल्हिकाः XII, 21, 3.

प्रवाक in सोमप्रवाक XIV, 40, 13; 41, 10.

प्रवृताङ्गती VI, 9, 16; IX, 19, 4.

प्रवृत्त XVI, 18, 8.

प्रवृत्ति III, 19, 7.

प्रश्नास्तृ (nom. प्रश्नास्त before आह) VII, 14, 9.

प्रश्नुक्तीय X, 13, 18.

प्रस्थिष्ट XII, 13, 5.

प्रसर्ग III, 21, 7. (Cf. अप्रसर्ग)

प्रसस्तृ XVII, 14, 16; 15, 4.

प्रसस्तृविष्ट XVII, 2, 9.

प्रसव VI, 8, 8; XIII, 19, 6; XV, 22 (p. 192, 15); XVI, 1,

20. (Cf. आनुयाजप्रसव । सत्यप्रसव । स्तोत्रप्रसव)

प्रसवप्रभृति VIII, 15, 5.

प्रसविह XV, 14, 4. 7; XVI, 1, 17. 18.

प्रस्कण XVI, 11, 26.

प्रस्तर V, 8, 5; 10, 36.

प्रस्तोक (सार्द्धं) XVI, 11, 11.

प्रस्तोताप्रतिहर्तारौ XVII, 14, 6.

प्रस्तोद V, 12, 3; XIII, 14, 1; 24, 10; XVII, 14, 4; 15, 9.

• प्रस्थिता: VII, 5, 11. 19; 17, 15; VIII, 2, 13; X, 7, 7; XIV, 52, 2; 53, 2; 56, 4.

प्रस्त्रवण XIII, 29, 20.

प्रहस्तक XVIII, 4, 8; 5, 9. 11.

प्रहाण VI, 16, 4.

प्रह्ण XVII, 5, 5.

प्राक् see प्राच्

प्राकार XVI, 18, 14.

प्राकृत VII, 21, 7; IX, 1, 3; XIV, 22, 6; XV, 1, 8; XVI,

23, 21; 26, 5; 29, 17; प्राकृतौ I, 17, 20.

प्राक्शिरस् IV, 17, 11.

प्रागद्यता IV, 6, 8.

प्रागक्षीय IV, 2, 11.

प्रागाधिक V, 10, 26.

प्रागुदक्प्रवण V, 2, 2.

प्रागुदच् II, 9, 14; IV, 15, 1; 17, 3; 19, 7.

प्राग्ग्रीव IV, 16, 2.

प्राग्दक्षिणाञ्च (०णाची) IV, 14, 9.

प्राग्दण्ड II, 9, 14; IV, 7, 6.

प्राङ्न्याय I, 1, 13.

प्राङ्मुख IV, 21, 2.

प्राचीनग्रीव XVII, 5, 9.

प्राचीनप्रवण V, 2, 1.

प्राचीनाग्र XVII, 10, 14.

प्राचीनापवीतिन् I, 1, 7; III, 16, 11.

प्राजहित VI, 12, 26.

प्राजापत्य IX, 23, 1. 6. 7. 9; XIII, 5, 7; 12, 9; 20, 8; XIV,
8, 19; XV, 1, 22; 2, 2. 6. 23; XVI, 3, 13; 7, 4; 12, 12;
XVII, 7, 8. 10.

प्राच् I, 6, 10; III, 13, 30; IV, 3, 7; 9, 5; 11, 6; 12, 7. 9;
17, 4; VI, 3, 1. 5; VIII, 9, 5; X, 21, 16; XVI, 9, 18;
XVII, 1, 8; 5, 5; 7, 11; 10, 5; 11, 2. 4; 12, 4; 13, 12;
15, 7; 16, 5. 9; XVIII, 21, 6; प्राक् (adv. and praep. c.

abl.) IV, 1, 2; V, 3, 7. 8; X, 1, 14; 13, 15; XI, 12, 8;
XII, 9, 8; XV, 2, 16; 13, 7; XVII, 1, 10.

प्राण II, 17, 1; IV, 7, 10; 11, 6; VI, 1, 6; XV, 17 (p. 188,
14); XVI, 26, 2.

प्राणभक्ष V, 10, 28; VIII, 8, 6; 9, 4; XVI, 17, 9.

प्राणसंमर्शन IV, 21, 20; VIII, 9, 8.

प्राणायतन IV, 14, 16.

प्राणिन् VII, 18, 7; XV, 17 (p. 188, 9); XVI, 15, 8.

प्रातर् II, 6, 1. 8. 11; 7, 14; 8, 5. 21; 9, 2. 11; 13, 1. 9;

III, 15, 14; V, 11, 15; XVII, 6, 6; XVIII, 24, 1.

प्रातरनुवाक VI, 2, 1; 3, 9; 6, 16; VIII, 15, 3; IX, 20, 3; X,

1, 20; 12, 14; XI, 13, 3. 5; XIII, 5, 2; XIV, 51, 7;

XVII, 7, 1.

प्रातरनुवाकप्रभृति VI, 1, 25; XIV, 51, 4.

प्रातरनुवाकवेत्ता XVI, 18, 16.

प्रातराहुति XVI, 1, 10.

प्रातःसाव VII, 4, 2.

प्रातःसवन VI, 11, 17; 13, 12; VII, 5, 12. 17. 22; 7, 7; 9, 1;

17, 14; 26, 15; VIII, 2, 12; 8, 8; 14, 1; X, 7, 7; XI, 10,

6; 13, 17; XII, 1, 2; 8, 11; XIII, 5, 4. 7; 6, 3; 7, 1;

XIV, 3, 5; 27, 3; 28, 2; 33, 7; XV, 6, 8; XVI, 23, 9.

10. 11. 12; XVII, 7, 13; 8, 13. 14; 10, 2.

प्रातःसवनद्वितीयसवनानि X, 11, 10.

प्रातःसवनिक VII, 19, 7; VIII, 3, 6.

प्रातःसवनीय XIV, 2, 17; 13, 4.

प्रातिपद VII, 19, 8.

प्रादुष्करण II, 6, 4.

प्रादेश I, 5, 8; 6, 3; XVII, 15, 10. 11. 12; 16, 7.

प्रादेशमात्र XVII, 2, 7; 4, 7; 10, 13; 15, 12; °मात्रो II, 8, 22.

प्रायेण VII, 25, 2; 27, 16; प्राये VII, 26, 6.

प्रायणीय X, 1, 12; XI, 1, 5; XIII, 15, 12; 19, 7; 29, 2;

XVIII, 24, 2; प्रायणीया V, 4, 7; VIII, 12, 1.

प्रायणीयोदयनीचौ X, 1, 18; XII, 6, 1.

प्रायणीयेष्टि V, 4, 7 (see प्रायणीय)

प्रायश्चित्त II, 7, 6; III, 19, 1. 6. 7. 8; 21, 1. 12; V, 17, 12.

प्रायश्चित्ताहुति III, 19, 3; VIII, 8, 10.

प्राशन IV, 7, 19.

प्राशिच IV, 7, 4. 7; 21, 6.

प्राशिचहरण IV, 14, 23.

प्रासाद XVI, 18, 13.

प्रास्फल XVI, 11, 25.

प्रिय IV, 21, 1.

प्रो प्रीणाति XV, 5, 6; XVI, 1, 12; 7, 4. 11; अप्रीणात् XIV,

7, 1; प्रीत XIV, 7, 1.

प्रौति XVI, 3, 17; 10, 6; 12, 16.

प्रेङ्ग XVII, 13, 12; 17, 4; XVIII, 21, 5.

प्रेङ्गफलक XVII, 1, 2; 10, 10; 15, 10. 11. 12. 13; 16, 7;
XVIII, 21, 7.

प्रेङ्गमिश्र XVII, 7, 11; XVIII, 24, 14.

प्रेङ्गसूणा XVII, 10, 11. 12. 16; 11, 4.

प्रेङ्गवटौ XVII, 10, 2. 4.

प्रैष I, 1, 36; V, 16, 1; 18, 8. 10; 19, 7. 10. 15. 19. 22; 20,
5; VII, 1, 3. 7; 2, 3. 6. 9. 11; 4, 2; 17, 4; 19, 3; VIII,
1, 5; 2, 4; 3, 3; 8, 2; IX, 20, 31; XV, 15, 9; XVI, 7,
2. (Cf. चतुप्रैष । सप्रैष । सूक्तवाकप्रैष)

प्रैषान्त VII, 8, 6.

प्रोक्षण IV, 20, 4.

प्रुवा XIII, 29, 30.

प्रुवच XIII, 29, 20.

प्रुयोगि XVI, 11, 17.

प्रुमुत I, 1, 19. 42; प्रुवयेत् I, 2, 1; (see अमुत)

+ आ मुत्य IV, 14, 5.

प्रुतादि I, 2, 2.

प्रुति I, 2, 3.

फ

फल II, 3, 26.

फलक XVII, 1, 9; 10, 4. (Cf. अधिषवणफलक । प्रेक्ष-फलक)

फलघटिष्णु XVII, 1, 18.

फलीकृत IV, 3, 7.

फलीकरण XIII, 3, 5.

फलेयद्दि XV, 19 (p. 190, 22.)

फल्गुनीप्रभृति II, 1, 9.

फालीकरण XIII, 3, 5.

फाल्गुन XIII, 19, 4.

फाल्गुनी III, 8, 1; 13, 1; XV, 12, 8. 12.

फाल्गुनीप्रयोग III, 14, 1; 15, 1.

ब

बण्ड XVI, 18, 18.

बण्डखलती XVII, 6, 1.

बत XV, 5, 13.

बन्ध् बधन्ति XVII, 3, 8; 10, 11. 12; बधन्त् VI, 1, 16; बद्ध in
असिबद्ध.

+ प्र बध्य III, 19, 9.

बन्ध in पशुबन्ध

बद् XI, 14, 26.

बहिराक्रमण I, 4, 1.

बहिषद् III, 16, 2. 6; IV, 9; 2.

बहिष् I, 14, 20; 15, 15; III, 16, 18; V, 8, 2; VI, 1, 6;
XIV, 22, 13.

बल XIV, 58, 1; 64, 1.

बलकाम XIV, 58, 1; 64, 1.

बल XV, 12, 3.

बहिर्वेदि XVII, 5, 8; 7, 11. 12.

बहिष्कर्मन् VII, 7, 4; 17, 13.

बहिष्यमान V, 10, 35; VI, 8, 3. 10. 14, IX, 21, 1; XIV, 31,
2; 61, 2; XV, 11, 2.

बहिष् XVII, 10, 4.

बहिःसदस् XVII, 4, 2.

बल VI, 1, 20; IX, 22, 6; XVI, 3, 28.

बलकाम X, 21, 15.

बलदस्य XV, 26 (p. 195, 6).

बलदेवत III, 6, 1. (Cf. हिदेवतबलदेवतेषु)

बलरूप XIII, 4, 1.

बलस्य XV, 17 (p. 188, 10); XVII, 6, 5 (adv.)

बलवत् VI, 1, 12; IX, 23, 13.

बलविद् III, 19, 9.

बज्रसंवल्लर XIII, 27, 5.

बाणवन् XIV, 22, 11.

बाध् + सम् बाध्य XVII, 10, 13. 16; XVIII, 24, 3.

बाधक XIV, 22, 14.

बार्हत VI, 4, 6; 5, 7; 6, 7; VII, 25, 4. 12; IX, 5, 9. 10.

12. 13; 20, 6; 27, 1; X, 6, 5; XII, 6, 1; XIV, 15, 4;

XVI, 7, 15. 16; XVIII, 5, 6; 8, 1.

बार्हतरायन्तर I, 2, 18.

बार्हस्पत्य VI, 10, 5; XV, 2, 12; XVI, 9, 31. (Cf. वैश्वदेव-
बार्हस्पत्यौ)

बाज I, 6, 5; IV, 12, 10; 15, 13; 16, 7. (Cf. ऊर्ध्वबाज ।
द्वारबाह्)

बाजमाच XVII, 1, 10.

बाह्यतस् XIV, 13, 4.

बाह्यतोलोमन् XVII, 3, 5.

बाकृच्य I, 1, 15.

बिल V, 9, 8. (Cf. अधोबिलाश्रित । पञ्चबिल)

बीज XV, 17 (p. 188, 19.)

बुध II, 9, 6. (Cf. उलूखलबुध)

बृबु (तचन्) XVI, 11, 11.

बृषी XVII, 4, 7; 6, 6; 14, 6; 17, 4.

बृहच्छब्द VII, 15, 11.

बृहती VII, 25, 3. 4. 6. 7. 13. 14; 27, 7; XII, 9, 10; XIV, 15, 3; XVI, 28, 2. (Cf. अनुष्टुप्बृहत्यौ । उष्णिग्बृहत्यौ । प्रत्यक्षबृहत्यः)

बृहतौक XI, 12, 1.

बृहतीकारम् XII, 6, 1.

बृहतौसहस्र IX, 20, 29; XVIII, 21, 1.

बृहत्पृष्ठ VII, 14, 1; 20, 9; 21, 3; 23, 2; X, 3, 1; 9, 1; II, 1; XI, 2, 1; 10, 1. 9; 13, 1; 15, 1. 3. 8; XII, 6, 7; 27, 4; XIV, 8, 9; 13, 12. 13; 38, 8.

बृहत्सामन् XIII, 29, 8.

बृहद्रथन्तरे VII, 21, 6; 25, 8; XI, 11, 4; XIII, 5, 13. (Cf. उद्धृतबृहद्रथन्तर)

बृहद्रथन्तरपृष्ठ X, 8, 21; 11, 14; XI, 11, 13; 12, 9; XIV, 84, 3; XVI, 30, 6.

बृहन्त् बृहत् (Sāman) VII, 20, 2. 4. 7. 21, 2; XI, 4, 3; II, 2. 11; 12, 2; 13, 21. 32; 14, 5; 15, 6; XIV, 22, 7; XV, 7, 2; XVI, 21, 12. 15; XVIII, 5, 4. (Cf. बृहद्रथन्तरे । बृहत्पृष्ठ । बृहत्सामन् । बृहद्रथन्तरपृष्ठ.)

बृहत्स्यति IX, 27, 1; 28, 17; XIV, 23, 1; 32, 1; 38, 1; XV, 1, 10; 14, 4; वाचस्यति IX, 26, 2.

दृश्यतिमन् VI, 7, 10; 9, 13.

दृश्यतिसव XIII, 21, 6; XV, 2, 15; 4, 1. 3.

दैव XV, 1, 16; XVI, 3, 2; 12, 3.

ब्रह्मकर्मन् IV, 6, 1; VIII, 15, 15.

ब्रह्मचरे XIV, 29, 3.

ब्रह्मचर्य III, 13, 30. (Cf. अब्रह्मचर्य XVI, 1, 5; 10, 9.)

ब्रह्मचारिन् XVI, 2, 26.

ब्रह्मण्यन् IX, 22, 2. 4.

ब्रह्मन् (1.) m. III, 8, 25; 21, 1; IV, 6, 15; 7, 18; VI, 8, 4;

13, 5; VII, 14, 10; VIII, 15, 3; XIII, 5, 10; 14, 1; 24, 8;

XIV, 16, 8; XV, 4, 12; 17; 21; XVI, 4, 2; 5, 2; 9, 19;

13, 2. 15. 18; 17, 1; 18, 1; 21, 5 (ब्राह्मणाच्छंसिन्); 22, 29;

(2.) n. XIV, 2, 6. 8. 9; 27, 4. 5. 10. 11; 28, 3. 7. 8. 9;

XVI, 15, 1.

ब्रह्मवन्धु XVI, 29, 8.

ब्रह्मभाग I, 12, 9; IV, 7, 19.

ब्रह्मवद्य XVI, 4, 7; 13, 16.

ब्रह्मवर्षस XIV, 2, 4. 9; 42, 12. 13; 61, 1; 63, 2; XV, 4, 3. 4.

ब्रह्मवर्षसकाम II, 10, 3; V, 2, 3; XIV, 2, 1; 42, 7; 51, 2;

61, 1; 63, 2; XV, 4, 2.

ब्रह्मसदन VI, 12, 22.

• ब्रह्मसव • XIV, 73, 3.

ब्रह्मसामन् XIV, 22, 7; XV, 1, 24.

ब्राह्मण II, 1, 1; 3, 4; 6, 5; III, 19, 9; 20, 5; IV, 5, 6; 16, 7; 21, 16; XIII, 29, 27; XIV, 29, 2; 33, 9; XV, 14, 9; 15, 14; 16, 6. 11; 19 (p. 190, 14 ff.); 20 (p. 191, 22); XVI, 10, 9. (Cf. अब्राह्मण)

ब्राह्मणचक्रिययोः I, 1, 3.

ब्राह्मणस्य VII, 19, 11; 25, 11; 26, 2; X, 3, 7; 4, 7. (Cf. सब्राह्मणस्य)

ब्राह्मणाच्छंसिन् VI, 12, 17; VII, 4, 7 (Comm. ब्रह्मपुरषः); 12, 1; 17, 7; 23, 1; VIII, 2, 7; IX, 3, 1; 9, 1; 13, 1; 17, 1; XII, 1, 4; 2, 7. 17; 4, 1; 6, 10. 13. 16; 7, 6; 9, 8; 12, 2; XIII, 10, 9; 12, 1. 3; 14, 1; 24, 10; XIV, 3, 9; 52, 9. 12; XV, 7, 4; 8, 3. 9. 16; XVI, 21, 27.

ब्रू ब्रुते VI, 1, 3; ब्रूयाः XV, 25 (p. 194, 20); ब्रूयात् VIII, 11, 8; ब्रूयुः III, 17, 4; ब्रूहि XV, 18 (p. 189, 4); अब्रुवन् XIV, 8, 1; 9, 1; XV, 17 (p. 188, 21).

+ अब्रु ब्रूते XV, 16, 6; ब्रूयात् VIII, 11, 8; X, 1, 20; XI, 13, 6; XVII, 7, 2; ब्रुवन् V, 2, 3; IX, 24, 9.

+ प्र ब्रूहि XV, 17 (p. 188, 4) ^१ ब्रूतात् XVII, 14, 4.

भ

भच् भक्षयामि XV, 14, 7; भक्षयति VII, 4, 14; 5, 1; VIII, 1, 7; IX, 6, 21; X, 2, 6; 3, 10; 4, 12; XVIII, 21, 9; भक्षयन्ति III, 8, 25; VII, 5, 11; 8, 10; XV, 14, 9; XVIII, 21, 12; भक्षयेत् III, 20, 5; XIII, 12, 10; भक्षयेयुः XIV, 16, 6; XV, 14, 6; भक्षयिष्यन् VII, 4, 13; भक्षित in प्रतिभक्षित VII, 4, 15 (Cf. भक्षिताप्यायित VII, 7, 3.) भक्षयित्वा II, 9, 14; VII, 5, 3. 6. 15; 17, 15; 19, 5; VIII, 2, 13; 5, 6; 8, 6; 9, 4; 15, 4; XVI, 17, 9. (Cf. अभक्षयित्वा)

भक्ष III, 20, 13; X, 21, 4; XIII, 11, 10; XV, 15, 14. (Cf. दधिभक्ष । पयोभक्ष । प्राणभक्ष)

भक्षमन्त III, 8, 27; V, 10, 31; VII, 5, 1. 12. 22; 16, 8; XV, 15, 13.

भक्षता in हविष्यभक्षता IV, 15, 6.

भक्षिताप्यायित VII, 7, 3.

भग XV, 19 (p. 190, 12. 13.)

भगिन् II, 4, 6.

भज् भज्जीष्ट XV, 26 (p. 195, 5.)

+ अप भज्य XIII, 13, 1.

+ अन्वा भजे XIV, 62, 2.

+ वि भजेत् III, 2, 3.

भरत XV, 25 (p. 194, 21.)

भरद्वाज XIV, 12, 2; 64, 1; XVI, 11, 11.

भव IV, 19, 1.

भवानी IV, 19, 5.

भस्मन् III, 19, 15; XIII, 12, 7.

भस्मान्त VIII, 8, 11.

भा + प्र भान्त् (fem.) II, 6, 3.

भाग III, 16, 26; XVII, 13, 6; 16, 1. 2. 3. 4. (Cf. ब्रह्मभाग ।

यजमानभाग । संपाद्यभाग)

भानुमतिन् XIV, 36, 1.

भानुमती XI, 13, 15.

भार in कुशभार XVII, 6, 6.

भारद्वाज X, 11, 8; XI, 9, 3; XII, 9, 17; XIV, 32, 7; XVI,
11, 10.

भार्गव XV, 12, 2.

भाव in अतिरात्रभाव XVI, 20, 5.

भावयय्य (स्वनय) XVI, 11, 5 (see crit. notes.)

भिद् भिन्न XIII, 12, 13.

भिषज् भिषज्यन्ति XVI, 13, 3.

भीम XV, 25 (p. 194, 11.)

भीमसेन XVI, 9, 3.

भुज् भोक्ष्यमाण XVIII, 24, 14.

+ अभि सुञ्जन्ति XVI, 21, 21.

भुरिज् VII, 27, 28.

भुवन XV, 2, 19.

भुवस् XIV, 18, 1.

भू भवति III, 15, 23; 16, 3 etc.; भवतः I, 2, 5 (in आर्द्ध-
कारीभ०); V, 5, 5; XIV, 7, 2; भवन्ति II, 12, 10. etc.;
अभवन् XIV, 32, 1; बभूव XV, 22 (p. 193, 8. 9); XVI, 11,
14. 17; बभूवुः XV, 17 (p. 188, 1); XVI, 9, 17; अभूत् XV,
18 (p. 189, 11); XVI, 29, 8; subj. भूः XV, 25 (p. 194, 12);
भविष्य XV, 27 (p. 195, 12); बुभूषन् XIV, 21, 1; भूत (Cf.
एकाद्वभूत । विकल्पभूत । शेषभूत) see भूत; भूत्वा XIV, 38, 3.
6; 42, 18. 19. 20; XV, 17 (p. 188, 16. 17).

+ अतु भवति XV, 5, 13; अभवत् XV, 5, 1.

+ अभि भवन्ति XIV, 38, 6; भवेमहि XIV, 23, 1; 38, 1;
अभवन् XIV, 23, 1; 38, 1; भविष्यन्ति XIV, 29, 1; 40, 1;
50, 1; बुभूषन् XIV, 23, 1.

+ सम् बुभूषन् IV, 13, 2.

भूत (भूतानि) XIV, 50, 1; XV, 11, 1; XVI, 15, 1.

भूतस्तु XIV, 72, 1.

भूमि I, 5, 8; XVI, 9, 22; XVII, 4, 7; 10, 13; 15, 10; 16,
5;—XVI, 16, 3. (Cf. सहभूमि)

भूमिदुन्दुभि XVII, 5, 10; 14, 11; 17, 6.

•भूमिसव• XIV, 73, 3.

भूयस् XII, 2, 11; XIII, 14, 5; XV, 17 (p. 188, 9); fem.

भूयसी II, 9, 4; VII, 19, 17; XIII, 5, 21.

भूयिष्ठ II, 9, 5; VIII, 8, 7; XV, 26 (p. 195, 7).

भूर् XIV, 17, 1.

भूष्ण XV, 19 (p. 190, 22.)

भृ विभ्रत्यः XVII, 14, 13; 17, 8.

+ सम् अभ्रन् XV, 17 (p. 188, 20).

भेद in अर्थभेद VI, 1, 5; पशुभेद VI, 1, 16.

भेषज XVI, 2, 9.

भोग XV, 17 (p. 188, 8).

भौवन XVI, 16, 2.

भ्रंश् + सम् भ्रश्येत् XVII, 10, 10.

भ्रातृ XIII, 11, 1; XV, 26 (p. 195, 2).

भ्रातृव्य XIV, 23, 1; 39, 10; 42, 6.

भ्रूणहत्या XVI, 18, 19.

म

मकार I, 2, 11.

मकारान्त I, 1, 20, 22.

मज्ज् + नि मज्जन्त् IV, 15, 3.

मत्सर XVII, 17, 3.

मत्स्य (1.) XVI, 2, 23. (2.) चाँमद XVI, 2, 22.

मत्स्यविद् XVI, 2, 23.

मत् (मत्थ) मयित्वा IV, 17, 4; VI, 12, 6; XVIII, 24, 27.

+ वि मयित XIII, 3, 2.

मद् XIV, 12, 2 etc. [मा=माम् XIV, 14, 1; XV, 18 (p. 189, 8 etc.); 19; 21; XVI, 29, 8].

मदन्ती V, 6, 9.

मदन्त VII, 19, 16; VIII, 3, 12; 6, 15.

मधु XV, 19 (p. 191, 5. 10);

मधुपह XVI, 17, 9.

मधुच्छन्दः XV, 26 (p. 195, 1 fl.).

मधुनाद्यौ XV, 3, 1.

मधुपर्क III, 12, 6; IV, 21, 6. 25.

मथ IV, 21, 12; VII, 19, 18; X, 1, 6; XII, 12, 8; XIII, 23, 6; XVI, 9, 24; XVII, 13, 4; मथतस् XIV, 27, 8; XV, 8, 2.

मथन्दिन II, 5, 7; III, 15, 5; VII, 14, 7; VIII, 1, 1; XI, 15, 5; XII, 3, 3; 7, 1; XIV, 45, 2; XV, 9, 5; 13, 5; XVI, 8, 8; 14, 6.

मथम I, 4, 7; 10, 1; 14, 23; II, 3, 2; IV, 2, 4; VI, 3, 9;

VII, 26, 13; 27, 20; VIII, 14, ३. 9; IX, 11, 1; X, 5, 10;
 8, 16; XI, 12, 12; 13, 1३; XII, ३, 15. 18; 4, 6; 5, 19;
 10, 5; 11, 18. 22; 12, 5. 1३; 13, 1; 25, ६; 26, 21; XIII,
 10, 9; XIV, 16, ३; 72, 1; XV, 20 (p. 191, 18); XVI, 18,
 13; 21, 18.

मध्यमपिण्ड IV, ५, 8.

मध्यावर्ष II, 5, 4.

मध्येष्ट्य XIII, 21, 4. 11.

मण् मन्येत III, 20, 9; XIV, 14, 1; मेनिरे XV, 26 (p. 195,
 4. 8).

+ अनु मत XVI, 10, 14.

मनस् II, 7, 5 (कुर्वीत); मनसा II, 9, 12. 13; III, 8, 15; X,
 21, 1. 2. ३. 4. 5; XV, 22 (p. 193, 2); XVI, 18, 8. 9.

मनु X, 11, 8; वैवस्वत XVI, 2, 1.

मनुप्रवल्ह X, 11, 8.

मनुष्य XV, 17, (p. 188, 21); XVI, 2, 2.

मनोता VI, 11, 16.

मनोतादि VIII, 1, 9; XIV, 10, 21.

मनोतासूक्त V, 19, 13.

मन्त्र II, 8, 18; 17, 2. 4; III, 20, 18; IV, 11, 5; 16, 6; 21,

13; V, 15, 9; VI, 1, 2; VII, 4, 16; XVI, 17, 7. (Cf.

जपमन्त्र । भक्तमन्त्र । समिदाधानमन्त्र । होममन्त्र)

मन्त्रपृथक् I, 2, 24.

मन्त्रान्त I, 2, 25, 26.

मन्त्रय् + अन्तु मन्त्रयते IV, 15, 2; 16, 7; VI, 9, 8; VII, 18,
7; XVI, 13, 14. मन्त्रयेत II, 7, 7; III, 20, 2. 4; मन्त्र्य I,
12, 12; XIII, 12, 13.

+ अभि मन्त्र्य IV, 11, 6; VIII, 9, 6.

+ आ मन्त्रयते XVI, 18, 1; मन्त्र्यां चक्रे XV, 18 (p.
190, 1); 20 (p. 191, 21); 25 (p. 194, 22); मन्त्रित I, 4, 1; IV,
6, 17; V, 13, 1; 19, 1; VI, 2, 1; X, 13, 27; XVI, 1, 23.

+ उप मन्त्रये XV, 25 (p. 194, 18).

मन्त्रवन् IV, 6, 11.

मन्त्रन II, 17, 7. 8; III, 19, 14; 21, 9.

मन्त्र I, 14, 22; VIII, 14, 1. 8.

मन्त्र्युक्त XIV, 22, 5.

मय in ब्रह्ममय IV, 16, 3.

मरणकाम XV, 10, 1.

मरणान्त IV, 14, 2.

मराय in रात्रिमरायौ XIV, 39, 1.

मरुत् (plur.) III, 4, 14; XIV, 62, 2. 3; 70, 1; 72, 1; मरुद्वा

उज्ज्वेभ्यः XV, 1, 21; कौलिभ्यः III, 15, 14; गृहमेधेभ्यः III, 15, 7; शान्तपनेभ्यः III, 15, 5; XIV, 8, 4; खतवज्जः III, 13, 9.

महत्त आविञ्चित XVI, 9, 14.

महत्ततीय VII, 5, 20; 19, 5; VIII, 7, 1; 14, 4; X, 2, 4; 3, 6. 8; 4, 6. 8; 5, 6. 8; 6, 8. 9; 8, 5. 6. 16; 9, 12; 10, 5; 11, 6. 11; 13, 7. 10; XI, 2, 4; 4, 8; 5, 1; 6, 3; 7, 6; 8, 4; 9, 4; 10, 7; 11, 9; 13, 20; XIII, 5, 15; XIV, 3, 6; 21, 2; 53, 4; XV, 2, 1. 9; 7, 1; XVI, 8, 9; 21, 19. 20; XVII, 9, 2. 7; 10, 8. 17. (Cf. निष्कवेद्यमहत्ततीये)

महत्ततीयपद XIV, 53, 3.

महत्ततीयवैश्वदेवयोः VII, 9, 5.

महत्त XV, 17 (p. 188, 12).

महत्त XV, 17 (p. 188, 20).

महत्त XIV, 22, 4.

महत्तलिङ्गः XVI, 1, 2.

महत्तापञ्चित XIII, 27, 4.

महाचिकित्सुः XVI, 29, 13.

महादिवाकीर्त्य XI, 13, 1. 23. 24. 34; 14, 7, 7; XVI, 14, 13. 14.

महानाश्रयः X, 6, 10; XII, 6, 9; XVI, 8, 1. 2.

महायज्ञ XIV, 5, 4; 8, 11; XV, 11, 9.

महाराज VI, 2, 1; XVII, 7, 1.

महावीर V, 9, 27; VIII, 15, 11; XIII, 12, 13.

महावीरपाच V, 9; 4; 10, 32.

महावीरपाचोदासन V, 12, 2.

महाव्याहति II, 10, 3; 12, 8; 14, 9; IV, 2, 2. 7. 12; 21, 14.

महाव्रत XIII, 15, 1. 13; 17, 2. 3; 18, 5; 19, 16; 23, 3; 24,

6; XVI, 9, 14; 14, 6; 20, 10; 23, 25; 24, 19; 25, 3. 4;

26, 3. 5. 10; 27, 5; 28, 3; 29, 16; XVII, 1, 1; 7, 1.

(Cf. चतुर्विंशमहाव्रते)

महाव्रतचतुर्थ XIII, 15, 7.

महाव्रतसप्तम XIII, 15, 10.

महाव्रतीय XII, 27, 4; XIV, 48, 2.

महाहविस् III, 15, 16; XIV, 10, 16.

महिमन् XVI, 7, 1. 12.

महिषी XVI, 3, 33; 13, 7.

महेन्द्र I, 5, 3; 7, 6; 9, 2; 14, 13.

(1.) मा (μῆ) XV, 24 (p. 193, 22; 194, 9); 25 (p. 194, 12);

XVI, 29, 8.

(2.) मा (to measure) मिमीते XVII, 10, 7. 8; मित V, 14, 1.

(Comm. निष्पादितेषु); XIV, 16; 3.

+ परि मित IV, 15, 8. (Cf. परिमितग्रन्थ VII, 21, 7;

अपरिमित V, 4, 7).

+ प्र माच XVII, 10, 4.

+ सम् मित VII, 27, 29. (Cf. असंमित । सुखसंमित ।

वेद्यन्तसंमित । संवत्सरसंमित)

मांस II, 3, 26; IV, 18, 10; °मांस° IV, 1, 3.

मांसानशन III, 13, 30.

मास XIII, 19, 3. 4.

मासो III, 18, 18; XV, 12, 3. 10.

मातरिश्चन् (पृषध सेध) XVI, 11, 26.

मातृ XV, 27; 20.

माच in अरन्निमाच । प्रादेशमाच । बाहुमाच । राजमाच

माधुच्छन्दस VII, 10, 3; X, 1, 19; 2, 3; 13, 8; XI, 2, 3; 10,

3. 4; 13, 19; 15, 4; XIV, 3, 4; XV, 1, 34. 36.

माध्यन्दिन V, 10, 35; VI, 8, 11; VII, 5, 18, 23; 14, 12; 15,

1; 16, 1; 19, 6; VIII, 14, 3. 7; X, 7, 11; XII, 3, 1; XIII,

5, 5, 8; 6, 3; 8, 1; 16, 5; XIV, 23, 2; 27, 6; 28, 4; 33,

10; 52, 8; 61, 4; XVI, 23, 9. 10. 11. 12; XVII, 9, 1;

XVIII, 21, 13.

माध्यन्दिनीच XIV, 2, 18,

मान XV, 27 (p. 195, 13).

मानव (1.) I, 4, 18; XVI, 11, 29 (नाभानेदिष्ट) (2.) वामन

XII, 9, 17.

मानस X, 12, 3; 13, 26.

मानुष XV, 27.

माया XVI, 2, 21.

मायु XVI, 3, 14; 12, 13.

मारिणी in पूर्वमारिणी IV, 15, 23.

मारुत VI, 10, 8; VIII, 6, 4; X, 8, 19; XI, 2, 8; 4, 12;
12, 15; 14, 32; 15, 10; XIII, 12, 3; XIV, 7, 4; 57, 4;
XVI, 9, 29; XVIII, 23, 3; मारुती III, 14, 4; XV, 14, 13.
(Cf. आग्निमारुत । आर्भवमारुत । वायुमारुतौ)

मार्जन I, 12, 7.

मार्जास्त्रीय VI, 12, 21; 13, 10; XIII, 11, 4. 10; XVII, 4, 8;
14, 13; 17, 8. 9.

मार्जास्त्रीयदेव X, 21, 11; XIII, 11, 3.

मास IV, 1, 3.

मास XIII, 21, 5; XIV, 7, 1; 8, 1; XV, 17 (p. 188, 17).

मास II, 2, 2; XIII, 19, 8. 9. 15. 16; 21, 4. 11; 22, 3; 23,
2. 4; 24, 2; 25, 1. 4; XIV, 6, 6; 14, 1; XV, 12, 11; XVI,
1, 4; XVIII, 24, 6. 7. (Cf. अर्धमास)

मासस्तोम XIV, 76, 1.

मासापवर्ग XVI, 20, 8.

माहाव्रतिक XVI, 14, 2. 3. 4. 5; XVIII, 20, 8.

माहेन्द्र I, ३, १७; ८, १३; III, १५, १८; XIV, ८, ५; XVII, ११, १.

माहेन्द्रशुभाशीरीयौ XIV, ११०, ११.

मि + वि मित्वन्ति XVI, १८, १३; XVII, ५, ५.

मिच (सत्य) IX, २६, २.

मिचविन्दा III, ७, १.

मिचावक्ष्यौ IX, २७, १; २८, १७; XIV, ३०, १; ७०, १; ७२, १;

मिचावक्ष्यथोरघनम् XIII, २९, २२.

मिथ् + अभि मेयति XVI, ३, ३५; ४, १; १३, ९.

+ प्रत्यभि मेयति XVI, ३, ३७; मेयन्ति XVI, ४, ५; १३, ११.

मिथःसंसृष्ट III, ४, ३.

मिथुन (१.) VI, १, १३. (२.) IV, १, ३; XV, १७ (१८९, १). (Cf.

गोमिथुनौ III, १४, १७).

मिथ्र in परिवापमिथ्र। प्रेङ्गमिथ्र। सोहितमिथ्र

मी + प्र मीयेत XIII, ११, १.

मीमांसा XVIII, २४, ३४.

मीष् + सम् मीष् X, २१, १०.

मुख IV, ७, ११; ११, ६; १४, १७; VII, १५, २; XV, १७ (p. १८८,

७); २२ (p. १९२, १९); XVI, १, १२; १८, १९; मुखतस् XVI,

१, १२. (Cf. यश्मुख)

मुखविमार्जन IV, २१, २१; VIII, ९, ८.

मुखसंमित I, १०, ६.

मुखीय in ग्राहामुखीय VI, 12, 25.

मुख्य XIII, 14, 4; XVI, 20, 13.

मुच् मुमुचे XVI, 11, 2; मुक्त I, 15, 10.

+ नितराम् XV, 22 (p. 193, 7).

+ प्र असुचत् XIV, 7, 1.

+ संप्र मुचति XV, 27 (p. 196, 4); मुचते XIV, 7, 1;

मुच्येमहि XIV, 7, 1.

+ प्रति मुचति XVI, 1, 6; मुचते III, 11, 14; असुचत्
XIV, 7, 1.

+ वि मुचन्ति XVII, 15, 8; मुमुचे XV, 22 (p. 193, 8);

मुक्त IV, 7, 18; मुच्य I, 15, 9.

मुञ्ज XVII, 4, 5.

मुनिषचेष्टि XIV, 6, 6.

मुन्ययन III, 11, 10.

मुष्टि IV, 3, 6. (Cf. असुष्टि० यवमुष्टि)

मुसल in उलूखलमुसले IV, 3, 2; 14, 32.

मुहूर्त XIV, 80, 2.

मुहूर्तस्तोम XIV, 80, 1.

मूचीपाः XV, 26 (p. 195, 6).

मूर्धन् XVI, 18, 19.

मूल IV, 4, 2; XVII, 1, 8; 3, 6.

मृ मृत XIII, 2; 1. 6. 7. 8; 3, 1; 5, 7, 12; 29, 19.

मृज् मार्जयन्ते I, 12, 8.

+ उद् मृष्ट IV, 4, 2; मृज्य IV, 4, 2; 14, 8.

+ उप मार्ष्टि II, 9, 10.

+ वि मार्ष्टि VIII, 4, 6; मृज्य IV, 11, 6; 14, 7.

मृत्यन्तकौ XIV, 22, 4.

मृश् + अभि मृशन्ति VI, 12, 12; मृश्य IV, 8, 3; 9, 2. 4; 11,

3. 6; 21, 19; V, 8, 4; VIII, 9, 7; मर्शयेद्युः XVI, 18, 12.

+ समव मृश्य V, 8, 2.

+ परा मृशन्त् XVIII, 21, 8.

+ सम् मृशति II, 8, 19; 17, 1; IV, 7, 10; मृशन्ति IV,

15, 5; मृशन्त् XVII, 15, 10; मृश्य V, 15, 7; VI, 9,

16; 12, 13.

मृष्टवती VII, 15, 7.

मेक्ष्ण IV, 3, 7; 4, 2.

मेध VI, 1, 5 (विकाराः); XVI, 15, 8.

मेधपति VI, 1, 5 (विकाराः)

मेध्य (1.) XV, 18 (p. 189, 9 ff.); XVI, 3, 27; 18, 11. (2.) पृषध

मातरिश्चन् XVI, 11, 26.

मेघी XIV, 13, 1; XV, 1, 21; 15, 3.

मैत्र III, 17, 10; XIV, 10, 16.

मैत्रावरुण (1.) V, 15, 8; 16, 1; 20, 7; VI, 8, 4; 12, 16; 13, 5, 7; VII, 4, 6; 11, 2; 17, 6; 22, 1; VIII, 2, 6; 15, 9; IX, 2, 1; 8, 1; 12, 1; 16, 1; X, 1, 11, 20; 7, 5; XII, 1, 3; 2, 4, 16; 3, 5; 6, 5, 9, 12, 15; 7, 5; 10, 4; XIII, 10, 9; 14, 1; 24, 8; XIV, 3, 8; 52, 7, 11; XV, 7, 3; 8, 2, 8, 15; XVI, 21, 24; XVIII, 24, 3. (2.) VII, 2, 5; 3, 2; 5, 2; XVI, 9, 30; XVII, 8, 6; मैत्रावरुणौ III, 8, 18; 9, 6; VIII, 12, 5; IX, 28, 18; XII, 2, 16; XIV, 40, 23; XV, 13, 6. (Cf. ऐन्द्रवायवमैत्रावरुणौ)

मैत्रावरुणप्रभृति VI, 13, 2.

मैथुन IX, 28, 18.

मैधातिथ्य XI, 7, 2; XVI, 11, 16; मैधातिथी VII, 8, 5; XI, 7, 3.

मौञ्जी XVII, 2, 1, 9.

मा + आ मनन्ति XV, 15, 10.

+ समा जात (in प्रययासमाजात। ययसमाजातम्)

सेल् (सेड्) + आ सेसयति IX, 7, 2.

य

य I, 1, 8 etc.; य उ च XIV, 12, 2; 51, 1; ये के च XV, 26 (p. 195, 2); XVI, 15, 8; यत्किं च XVI, 20, 2; 21, 2; 23, 4; 24, 2; 25, 2; 26, 2; 27, 2; 28, 2; 29, 2; 30, 2.

यज् यजति I, 2, 28; 6, 16; 12, 13; 15, 2; II, 5, 17; 16, 2;
 III, 8, 20. 23; 16, 11; V, 11, 6; 15, 10; 18, 5; 19, 24;
 20, 2; VII, 1, 5; 2, 12; 4, 3; 7, 2; 8, 3. 6. 9; 9, 8; 10,
 16; 11, 4; 12, 4; 16, 4. 6; 17, 5; 19, 4. 25; 20, 11; 22,
 6; 23, 9; 24, 6; VIII, 1, 6; 2, 5; 3, 4. 19; 4, 1. 2. 3; 5,
 1; 6, 17; 11, 4. 9; 12, 3; 13, 1; IX, 2, 6; 3, 4; 4, 7; 7,
 5; 8, 3; 9, 5; 10, 4; 11, 4; 12, 4; 13, 4; 14, 3; 15, 4;
 16, 4; 17, 3; 18, 5; 25, 2; X, 13, 19. 24; 21, 1; XIII,
 7, 6; XIV, 33, 16; 52, 6; XV, 3, 11; यजतः X, 7,
 9; यजन्ति VII, 4, 5; 7, 7; X, 7, 2. 7. 13; XIV, 52, 14;
 55, 5; यजते I, 3, 1; III, 10, 5; 11, 3. 9. 13; IV, 17, 1;
 V, 15, 1; XIV, 7, 1; 12, 2; 57, 20; XV, 1, 3; 11, 1; 12,
 1; 14, 2; 16, 8; XVI, 1, 1; 10, 1; 15, 1; यजन्ते XVIII,
 24, 27; यजेयम् XIV, 27, 1; 28, 1; यजेत् I, 17, 18; III,
 20, 20; XI, 2, 14; यजेत XIII, 13, 1; XIV, 2, 1; 4, 1;
 6, 1; 8, 1; 9, 1; 14, 1; 15, 1; 16, 1; 17, 1; 18, 1; 19,
 1; 20, 1. 23, 1; 24, 1; 25, 1; 26, 1; 27, 1; 28, 1 etc.,
 यजेमहि XIV, 40, 1; यजेरन् XIII, 11, 1; 20, 8; यज V,
 10, 17; XIV, 12, 2; यजे XV, 18 (p. 189, 5 ff.); 20 (p.
 191, 22); XVI, 10, 14; यजस्व XV, 18 (p. 189, 11 ff.); यज-
 त XIV, 6, 1; 8, 1; 9, 1; 12, 2; XV, 9, 2; 11, 1; 12, 1;

XVI, 1, 1; 22, 1; ईजे XV, 16, 10; XVI, 9, 8. 11. 14; 16,
2; ईजान XIV, 40, 10; अयष्ट XV, 16, 11; यक्ष्यन्ति XIV,
40, 1; यक्ष्यमाण II, 1, 6; IV, 1, 3; V, 1, 1; VI, 1, 22; XV,
1, 3; इज्यते I, 16, 3; इज्यमान I, 16, 10; इष्ट III, 20, 15;
IV, 7, 3; 9, 5; XV, 1, 29 (Cf. अनिष्ट); याजयन्ति XVI,
20, 7; याजयेयुः XIII, 11, 8; XV, 14, 8; याजयत XIV, 40,
1; याजयी चकार XVI, 8, 27; इष्टा III, 16, 24; 17, 7; 18,
17 etc. (Cf. अनिष्टा)

+ सम् यजेयाताम् XIV, 29, 2; 39, 7.

यजन in देवयजन V, 2, 1.

यजमान I, 4, 15; 12, 6; 14, 17; II, 7, 13. 15; 9, 7; III, 8,
25. 26; 17, 8; IV, 6, 3. 4; 8, 2; 19, 9; V, 3, 8; 10, 29;
15, 8; 16, 5; VI, 1, 5; 8, 9; VIII, 10, 1; 11, 14; IX, 5,
1; XIII, 5, 11; 29, 29; XIV, 6, 6; 28, 9; 32, 10; XV, 6, 7;
11, 1; 12, 1; XVI, 1, 1; 3, 19. 35; 6, 2; 10, 1. 15; 13, 3.
9; 15, 1; 17, 2; 18, 1. 12; 22, 20. (Cf. पत्नीयजमानौ)

यजमाननिमित्त IV, 6, 3.

यजमानपक्षम I, 12, 6.

यजमानभाग IV, 13, 3.

यजुर्वेद III, 21, 3; XVI, 2, 6.

यजुस् XIII, 20, 7; XV, 11, 6.

यज्ञ I, 1, 1; XIV, 2, 7. 22; 4, 4. 5; 5, 8; 12, 4; 13, 10; 15;
 8; 40, 5; XV, 2, 19. 20; 4, 8; 5, 1; 16, 14; XVI, 1, 18.
 19. 20; 10, 7. 15; 21, 2; 24, 2; 29, 10; XVII, 7, 5. (Cf.
 आयुष्कामयज्ञ । उत्सन्नयज्ञ । दाक्षायणयज्ञ । प्रथमयज्ञ । महायज्ञ ।
 वसिष्ठयज्ञ । (शौनकयज्ञ)

यज्ञकाम V, 2, 2; XVI, 29, 7.

यज्ञकतु XIV, 6, 1; 7, 1; 8, 1; 9, 1; 12, 2; 14, 1; 17, 1;
 18, 1; 19, 1; 20, 1; 23, 1; 24, 1; 25, 1; 26, 1; 27, 1;
 28, 1; 29, 1; 30, 1; 32, 1; 33, 1; 34, 1; 35, 1; 36, 1;
 38, 1; 40, 1; 43, 1; 44, 1; 45, 1; 46, 1; 47, 1; 48, 1;
 49, 1; 50, 1; 58, 1; 59, 1; 60, 1; 61, 1; 63, 2; 64, 1;
 65, 1; 66, 1; 67, 1; 68, 1; 69, 2; 71, 2; 74, 2; 75, 2;
 76, 2; 77, 2; 78, 2; 79, 2; 80, 2; 81, 2; 82, 2; 83, 2;
 84, 2; XV, 1, 3. 10; 9, 2; 11, 1; 12, 1; 20 (p. 192, 1);
 XVI, 1, 1; 20, 13; 23, 6; 29, 8.

यज्ञगाथा XVI, 8, 28; 9, 6. 9. 12. 15.

यज्ञपथ XVI, 10, 8.

यज्ञपात्र V, 14, 5.

यज्ञमुख XIV, 31, 4; XVI, 20, 14.

यज्ञागार V, 14, 1; XVIII, 24, 14.

यज्ञायज्ञीय VII, 25, 10; VIII, 6, 1. 5; XI, 2, 13; XVIII,
 23, 4, 13.

यज्ञोपवीतिन् I, 1, 6; III, 16, 14; IV, 3, 7.

यत् + यन्वा यातयन्ति XIII, 20, 10; यातयेयुः XII, 9, 8;

यात्यन्ते XIV, 3, 1; 5, 5.

+ यम् ययतन्त XIV, 23, 1; 32, 1; 38, 2.

यतस् XI, 12, 1.

यति XIV, 50, 1.

यत्काम IV, 3, 5; X, 21, 14.

यच्च I, 17, 13; III, 14, 14; V, 2, 3; 13, 11; VII, 25, 9; 26,
6; X, 1, 20; XI, 2, 5; XII, 3, 20; 13, 5. 6; XIV, 62, 2;
XVII, 7, 11; 14, 6; 17, 4.

यथा III, 14, 19; 21, 8; IV, 3, 7; 6, 12; 21, 6; V, 11, 12;
20, 2; VI, 9, 12; VIII, 1, 1; 9, 9; X, 6, 11; XII, 11, 12;
24, 3; 26, 10; XIV, 8, 7; XV, 3, 10; 16, 12; 18 (p. 189,
4); 25 (p. 194, 14. 15. 21); XVI, 11, 2. 5. 8. 11 ff; 29, 9;
XVII, 4, 7; 7, 2. 12; 8, 6; 10, 9. 10. 13. 15; 17, 14.

यथाकर्म IV, 6, 17; V, 10, 13; 13, 9.

यथाङ्गम् XVII, 12, 6.

यथाचमयम् VIII, 2, 13; 9, 2.

यथाचोदितम् II, 5, 17.

यथाहृन्दयम् IX, 20, 5.

यथादेवतम् IV, 9, 6; XIV, 10, 14.

यथादेशम् XIII, 24, 15.

यथाधिष्ठम् V, 19, 1.

यथाविःसृप्तम् VII, 14, 12.

यथापर्व XIV, 10, 4.

यथापृष्ठ XIV, 8, 7.

यथाप्रकृति XI, 13, 4.

यथाप्रपन्नम् V, 18, 12; 20, 7; XVII, 12, 4.

यथायत्नम् XVII, 12, 4.

यथाययम् XVI, 7, 4. 11.

यथाह्वयम् VI, 2, 3.

यथार्थम् III, 8, 21; V, 15, 9; VI, 1, 3; XIII, 20, 13; XIV,
51, 5.

यथावनेजितम् IV, 4, 5.

यथाव्यङ्ग्यम् VII, 8, 10.

यथाश्रद्धम् XIV, 12, 5.

यथासनम् VI, 13, 5; VII, 14, 12.

यथासमासातम् VI, 1, 3. 6; IX, 6, 20; X, 1, 12.

यथासंप्रकीर्णम् XVII, 24, 26.

यथासंप्रेषितम् III, 7, 9.

यथासवनम् VII, 1, 4.

यथास्तुतम् XI, 3, 2.

यथास्तोत्रियम् XI, ३, २.

यथास्तोमम् XII, ८, ११; XIV, १९, २.

यथास्थान XIV, १०, १२; यथास्थानम् IX, २०, १६; XIV, १०, ७;
XVII, १०, १७.

यथेतम् VIII, ५, ७.

यथैतम् XVII, १७, ९.

यथोपपादम् VII, १७, १८.

यदा VII, १४, ९; XIII, २९, १७; XV, १८ (p. १८९, ९ ff.); XVI,
१८, १९.

यदि VII, १६, १; XI, १४, १; XII, ७, ३; ९, ८. ९; २७, ४. ५;
XIII, ३, ४; ११, १; १३, १; XIV, १४, १; ४२, ६; XV, ३, ३;
XVI, १८, १२; XVII, १, ५. ६. ८. १८; ४, ४; ५, ४; १०, ८; १३,
६; XVIII, २, ४. ६; २३, ४; २४, १४. ३१; यद्यु XVIII, २३, ७;
२४, १५; यद्यु वै XVIII, ७, १७; २३, ६. ९; यदि वै XIV, २९, १;
४०, १; ५०, १.

यद्देवत XIII, २०, ९.

यम् यच्छति (वाचं) II, ७, १९; IV, ८, ३; VIII, १५, १; XVII,
१७, ११; यच्छेत् II, १४, १०; यत्ना II, १४, ९.

+ उद् यन्यमान V, १०, १२; यन्य II, ९, ६.

+ उपोद् यच्छन्ति VII, ५, ८.

+ उप यच्छति XVI, १७, ९.

+ नियच्छति (v. l. अनु) VII, 15, 16. (Cf: नियत०)

+ प्र यच्छति V, 15, 8; यच्छेत् III, 20, 1. 12. 20; अयच्छत्
XIV, 50, 1; 51, 1.

+ वि see वियत

यम (1.) III, 4, 14; XIV, 39, 7 (2.) (deity) IV, 4, 1 (अङ्गिर-
स्सन्तः पिबन्मन्); XV, 9, 2; XVI, 2, 4 (वैवस्वत)

यमन in वाग्यमन I, 12, 7.

यमस्तोम XV, 9, 1. 2.

यमुना XIII, 29, 21. 30.

यव IV, 15, 5; XIV, 7, 1. (Cf. ग्रीह्यवाः)

यवकलापि XIV, 40, 9.

यवखल XIV, 40, 7.

यवचूर्ण IV, 15, 22.

यवसमुष्टि III, 20, 1.

यवाग II, 7, 9; III, 12, 15; IV, 5, 11.

यवोर्वरा XIV, 40, 6.

यज्ञस् XVI, 29, 7.

या अयाताम् (विवदे) XIV, 29, 1.

+ संप्र यात II, 16, 1.

याजमान II, 11, 1; 14, 7; V, 4, 1; XIII, 14, 3.

याजुष XVI, 2, 6.

याज्ञहुर (अवभ) XVI, 9, 8.

याज्ञिक VII, 4, 18; याज्ञिकी I, 2, 8.

याज्या I, 1, 33. 39; 2, 2; 8, 3. 5. 7; 9, 2; 17, 11. 15; III, 16, 8; V, 18, 3. 11; 19, 8. 11. 16. 20. 28; VI, 11, 12; VII, 1, 8; 2, 4. 7. 10. 14; 7, 6; 8, 4; VIII, 8, 3; 12, 8; IX, 23, 9; 25, 2; X, 1, 10; 7, 2. 4. 5. 6; XI, 13, 9; XIII, 4, 3; 7, 4; 8, 4; 9, 4; 10, 3; 12, 6; XIV, 52, 4; 53, 8; 56, 1. 5; XV, 8, 20; 15, 12; XVI, 7, 3; XVIII, 21, 4. (Cf. अनुयाजयाज्या । प्रयाजयाज्या । शस्त्रयाज्या । सोमयाज्या)

याज्यान्त I, 1, 42; 2, 8.

याज्यापुरोनुवाक्ये (०क्वाः) 1, 16, 8; 17, 1. 7. 9; V, 11, 9; VIII, 12, 2; XVI, 7, 12.

याज्यावत् III, 7, 8.

यातजतीय XVIII, 19, 2.

याथाकामी (यथाकामिन्?) I, 3, 7; VI, 6, 18.

याथाकाम्य II, 1, 6; X, 13, 5.

यान XV, 3, 14.

याम (1.) XVI, 12, 21; यामी VIII, 6, 18; 7, 17; XIV, 57, 12; (2.) XV, 5, 13.

यावज्जीवम् III, 1, 8.

यावन्त II, 12, 10; VIII, 7, 5; XV, 9, 4; 17 (p. 188, 8. 9;) यावत् V, 11, 8; VII, 6, 8; XIV, 32, 10.

सु सुवते XV, 16, 17.

युज् युनक्ति XIV, 31, 4; युञ्जन्ति XVII, 15, 1; युक्त II, 16, 2;
XIII, 19, 9. 16; XV, 3, 14.

+ नि युनक्ति IV, 17, 9; युयोज XV, 21 (p. 192, 6);
योक्ष्यामि XV, 21 (p. 192, 5); युक्त XV, 21 (p. 192,
7); 22 (p. 192, 17); XIV, 2, 16; 13, 3; XVI, 11, 2.

+ प्र युञ्जान III, 8, 5; युज्यन्ते XV, 11, 5; युज्य XV, 12, 8.

+ सम् युज्येत I, 1, 8; युक्त I, 3, 9; युज्य I, 16, 7 (see

असंयुज्य)

युवति XVI, 2, 11.

युवन् (यूनः) V, 1, 1; XVI, 2, 8. 29.

यूप V, 15, 2; XIII, 4, 1; 29, 5; XIV, 10, 10; 22, 15; 40,
8; XV, 1, 16; XVI, 3, 1. 20; 11, 2; 12, 1; 17, 11. (Cf.

एकयूप । नानायूप । विशाखयूप)

यूष IV, 18, 10.

येयजामह I, 1, 36. 40; 2, 2. 19; VII, 2, 15.

येयजामहवह्नारथोः III, 16, 15.

योक्त I, 15, 9. (Cf. वेदयोक्ते)

योग in अहर्योग XIII, 1, 4; 19, 17; 24, 19.

योजन XIV, 40, 14.

योनि VII, 21, 2; X, 9, 14; 12, 4; XI, 11, 11; 12, 2; 13,

३२; १५, ६; XVIII, २३, १३. (Cf. अस्त्रयोनि । खयोनि । खर
योनि)

योन्यनुग्रसनं VII, २१, ५.

यौगपद्य XIII, १४, २.

र

रच् रचन्ति XVI, १, १६; रचेत् XIII, २९, २७.

+ अनु रचन्ति XVI, १०, १०.

रचस् XVI, २, १७.

रचोविद्या XVI, २, १८.

रजत III, १९, ९.

रज्जु XVII, २, १; ३, ७; १०, ११, १२.

रथ XV, ३, १४. (Cf. अश्वरथ । व्रतमानरथवासः । हिरण्यरथ)

रथसक XVI, १७, १. ४.

रथन्तर VII, २०, १. ३. ६; २१, ३; X, १२, ४; XI, ४, ३; ११, २;

१२, २. ३; १३, ३२; १५, ६; XIV, २, ५. ६; १२, ३; ४०, ३; XV,

४, ६; ७, २; XVI, २१, १०. १३; २३, १६; XVIII, ४, ३. ४. (Cf.

कक्षरथन्तर दृष्ट्रथन्तरे । दृष्ट्रथन्तरपृष्ठ । उद्धृतदृष्ट्रथन्तर)

रथन्तरपृष्ठ VII, २०, ८; २१, २; २३, १; X, २, १; १०, १; XI, १०,

१; ११, २; XV, १२, ४; १६, ९.

रथन्तरसामन् XIII, २९, १०.

रभ् + अन्वा रभते IV, ११, २; VII, ५, ९; रभन्ते X, २१, ६; रब्ध

IV, 16, 4. 7; XV, 23 (p. 193, 12); रभ I, 5, 8; 6, 3; V,
4, 1; XVII, 13, 12.

रभौयंश् VI, 1, 5. (विकार)

रम् + उप रमति XVII, 17, 12; XVIII, 19, 10; रमन्ति XVII,
17, 7; रमेत् XVI, 22, 21; रम XVII, 11, 3; रत XII, 13, 3.
+ वि रमति V, 19, 16.

रगना XVI, 18, 10.

रगनाष्टयत्न VI, 9, 4.

रघ XV, 1, 36. 37.

रा अरासत XV, 24 (p. 193, 18).

राका VIII, 7, 14; XIV, 57, 9.

राकासिनीवाल्मी I, 15, 3; IX, 28, 2.

राजत XIV, 32, 6,

राजन् IV, 21, 1; V, 6, 1. 4; 8, 3; 14, 19; VII, 15, 1; XIII,
11, 2; 13, 1; 24, 2; 29, 2; XIV, 50, 1; XV, 14, 4; 17;
18; 20; 22; 27; XVI, 1, 25; 18, 11; XVII, 5, 3. 4;
15, 3.

राजन (पृष्ठ) XVI, 14, 7. 8; XVII, 7, 4.

राजन्य I, 7, 3; II, 3, 6; 6, 5; XVI, 1, 16.

राजपुत्र XV, 25 (p. 194, 14); XVI, 1, 16.

राजमात्र XVII, 5, 3. 4; 15, 3.

राजसूय XV, 12, 1; 20 (p. 192, 1); XVI, 18, 1.

राज्यदास XVI, 3, 4; 12, 5.

राज्य XV, 12, 1; XVI, 2, 32.

राज in अतिराज । एकराज । एकविंशतिराज । एकषष्टिराज । एका-
 क्षपञ्चाग्रद्राज । चतुर्विंशतिराज । त्रयस्त्रिंशद्राज । चिराज । द्वात्राज ।
 नवराज । विंशतिराज । शतराज । सप्तचिंशद्राज)

राजि । राजी II, 6, 3; IV, 15, 8; VI, 11, 6; VII, 14, 8; IX,
 21, 4; 28, 5; XVIII, 23, 18.

राजिपर्याय VI, 13, 13; VII, 26, 12; IX, 7, 1; 11, 1; 15, 1;
 19, 4.

राजिसत्त XIII, 14, 9.

रायन्तर VII, 14, 2; IX, 27, 1; X, 18, 11 XVIII, 4, 6. (Cf.
 बार्हतरायन्तर)

रागिन्तरायौ XIV, 39, 1.

राष्ट्र XIV, 50, 1; XV, 16, 17.

रिक्त XV, 27 (p. 195, 20).

रिच् + अति रिक्त VII, 27, 28; XIII, 1, 5; 7, 1 8, 1; 9, 1;
 10, 1. (Cf. अतिरिक्तोक्त्य)

रिफित I, 2, 9.

रु रवमाण IV, 17, 12. (Cf. अरवमाण)

रुच् रुचित V, 9, 25.

रुद्र III, 4, 8; IV, 17, 1; 19, 1; 21, 11 (plur.); पशुपति IX,
26, 2; रुद्राणी IV, 19, 5.

रुद्रवन्त VI, 9, 13.

रुद्रसेना IV, 19, 7.

रुध् + अव रुद्ध XIV, 50, 1.

रुह रोहति XI, 14, 13; रोहन्त XVI, 17, 11.

+ अधि रोहति XV, 17 (p. 189, 3); XVII, 14, 6; 17, 4.

+ उपाव रोहति XVIII, 21, 6; रोह्य II, 17, 8.

+ प्रत्यव रोहति XVI, 17, 7; रोहन्ति XVI, 18, 16.

+ आ रोहति XVI, 17, 1; रोहन्ति XVI, 18, 17.

+ समा रोहयमाण II, 17, 1; रोह्य III, 19, 13; 21, 9;
रोह्य XVI, 16, 1; XVIII, 24, 26.

रूप XIV, 11, 9; 16, 10; 23, 4; 24, 3. 5; 25, 5; 27, 13; 29,
8; 31, 5; 33, 21. 22; 34, 3. 4; 35, 2; 36, 2; 37, 2; 38,
4. 7; 49, 3; 50, 2; 57, 18; 58, 2; 59, 2; 60, 3; 71, 4;
XV, 1, 15. 18; 2, 4. 8. 11. 14. 21. 25. 29; 14, 4; 17 (p.
188, 14); XVI, 3, 10; 11, 33; 12, 11; 14, 12. 16; 22, 22.
24. 26; 24, 4. 5. (Cf. उत्पत्तिरूप VI, 1, 3; स्वभरूप ।

तद्रूप । तावमानरूप । पुरुषरूप । यथारूपम् । वपारूप । सर्वरूप)

रेणु XV, 26 (p. 195, 1).

रेतस्त्रन्त II, 5, 16.

रेफ I, 2, 9.

रेवती XII, 6, 11.

रैवत (1.) IX, 27, 1 (2.) X, 8, 7.

रैवतगर्भ XV, 7, 5.

रैवतपृष्ठ X, 7, 1.

रोमन् XVIII, 24, 20.

रोमनखानि IV, 14, 4.

रोह XV, 2, 27, 28; 4, 3.

रोहिणी IV, 14, 13.

रोहित (1.) IV, 16, 2. (Cf. सर्वरोहित) (2.) XV, 18 (p. 189, 7 ff.); 19.

रौद्र VI, 11, 10; रौद्री XIV, 57, 3.

रौद्रादि VI, 12, 4.

ल

लक्षण I, 17, 13; III, 20, 5; लक्षणा I, 1, 10. (उपरिष्ठाक्षणा ।

तन्त्रलक्षण । पुरस्त्रलक्षण । पुरोतुवाक्यालक्षण । बाव्यालक्षण ।

वचनलक्षण)

लक्ष्य् + उप लक्ष्यते I, 16, 9.

लक्षुद्दिन् XV, 1, 22.

लभ् लभन्ते VII, 25, 17; IX, 27, 3; XV, 27 (p. 196, 8); लभेत

XIII, 24, 16; लेभे XV, 17 (p. 188, 1); लिषेत VIII, 8, 7;

अलिषत XV, 24 (p. 194, 2).

+ आ लभन्ते XVI, 3, 27; 15, 8. 5. 8; 22, 4; लभेत

XIII, 2, 1. 7; 3, 3; 4, 1; लेभे XV, 20 (p. 192, 2);

लभ्यन्ते XV, 1, 24.

+ उपा लभ्य XI, 13, 8; XIV, 2, 14. 15. 21; 8, 19;

5, 7; 6, 2; 7, 3. 5; 8, 3. 6; 9, 2. 3; 13, 1. 2.

9; 62, 3; XV, 1, 22; XVII, 5, 9; 7, 8.

ललाट II, 12, 1. 4; XVI, 3, 29.

•लवण• IV, 1, 3.

लाङ्गलेषा XIV, 40, 8.

लाङ्गूल XVII, 5, 10.

लिख् लेखयित्वा XVII, 10, 4.

लिङ्ग I, 17, 5.

लिङ्गकृत XIV, 22, 5.

लिङ्गेषु XIV, 51, 8.

लिप् लिप्तेत् VII, 8, 12.

+ उप लिप्य XVIII, 24, 27.

+ नि लिप्यति I, 10, 2; II, 9, 12; IV, 21, 8.

+ प्र लिप्य IV, 15, 22.

लिद् + लिप् लिङ्ग II, 9, 14.

लुप् लुप्यते I, 2, 10; III, 20, 13; लुप्येरन् XIII, 1, 8. (Cf.

अर्थलुप्त)

सू लून (v. 1. डलून) IV, 4, 2.

लेख XVII, 10, 4.

लेप in आच्यलेप VII, 5, 10.

लोक XIV, 17, 1; 19, 1; 40, 1; XV, 17 (p. 188, 13; 189, 2);

XVI, 3, 8; 8, 25; 21, 13. 15. 16. 21; 22, 10. 13. (Cf.

अन्तरिचलोक)

लोग V, 13, 3.

लोप in अर्थलोप III, 19, 2, गुणलोप III, 20, 17.

लोमन् in बाह्यतोलोमन् XVII, 3, 5.

लोष्ट IV, 15, 8.

लोह XIV, 13, 1; XV, 15, 2.

लोहितमिश्र IV, 19, 7.

लोहितोष्णीष XIV, 22, 20.

लौकिक II, 17, 9.

लौक्य XV, 1, 12.

व

वंश XVII, 1, 17; 10, 6.

वङ्ग V, 17, 6; XVI, 3, 24.

वप् subj. वोचः XVI, 29, 8; अवोचत् XV, 19 (p. 190, 9 etc.);

24 (p. 194, 10); उवाच XV, 18; 19; 20; 21; 22; 23; XVI,

16, 3; 29, 8; ऊचतुः XV, 22 (p. 193, 5); ऊचुः XIV, 29, 1;

40, 1; 50, 1; XV, 22 (p. 192, 22; 193, 9); ଓକ୍ତ I, 2, 21;
 14, 1; 16, 12; IV, 7, 16; 21, 4. 5. 6. 23; V, 6, 1; 9, 4.
 25; 10, 17; 13, 2; 14, 7; 15, 2. 4; 16, 4. 8. 9. 10; 18, 1.
 2; 19, 13; 20, 5. 7; VI, 3, 9; 7, 1; 8, 5; VII, 4, 1. 11;
 6, 1; 7, 1; 16, 2. 3. 4; 19, 1; VIII, 1, 3; 3, 1; 4, 2. 3;
 5, 1; IX, 24, 9; 25, 1. 2; XV, 22 (p. 193, 7. 8); XVI, 30,
 11; XVIII, 23, 4; ଓକ୍ତା I, 14, 21; IV, 6, 17; VI, 7, 7; 9,
 6; VIII, 5, 5; X, 14, 3; 15, 3; 16, 3; 17, 3; 18, 3; XII,
 13, 4; 23, 3; 26, 11; XV, 18; XVIII, 19, 10; ବାଚସ୍ପତି
 I, 15, 13; VIII, 12, 9; ବାଚସ୍ପେତ୍ XVI, 3, 19; ବାଚସ୍ପିଲା
 VIII, 12, 10.

+ ଅନୁ ଅବୋଚ୍ଚତ୍ III, 14, 14; V, 13, 11; ଓଷାଣ V, 1, 1;
 ଓଷା II, 16, 2; III, 16, 23; V, 6, 2; 13, 4; 14, 8;
 VI, 7, 2. 10; IX, 25, 2; X, 1, 11; ବାଚସ୍ପତି XVI,
 13, 15.

+ ନିଷ୍ ଓକ୍ତ XIII, 16, 5; XVII, 7, 9. (Cf. ଅନିହତ)

+ ମ୍ର ଓବାଚ XIV, 12, 2; XV, 16, 12; 20 (p. 192, 1);
 XVI, 29, 9; ଓକ୍ତ: XIV, 40, 1; ଓକ୍ତ XVII, 17, 11.

+ ମ୍ରତି ଓବାଚ XV, 17 (p. 188, 5); ଓକ୍ତ VI, 7, 10.

ବଚନ I, 1, 16. 27. 29; 16, 20; V, 11, 3; XIV, 51, 6. (Cf.
 ଚିରବଚନ)

वधनसंज्ञा XI, 1, 2.

वञ्च in दम्बवञ्च । दम्बवञ्ची

कडवा XIV, 41, 12; XV, 4, 12.

वक्ष (1.) II, 8, 6. 7; 12, 4; III, 12, 12; 13, 24; V, 10, 5. (2.)

काक्ष XVI, 11, 20.

वक्ष्यापाकरण IV, 1, 2.

वद् वदति X, 19, 1; वदन्ति XVII, 14, 14; वद् XV, 25 (p.

194, 14); वदन् XIV, 16, 6; वदिष्यन् X, 14, 1; 15, 1; 16,

1; 17, 1; 18, 1; वादयेत् XVII, 3, 13. 16.

+ अति वदेत् XVII, 17, 14.

+ अभि वदेत् XIV, 51, 1; उदित XVI, 3, 11. 26. 30. 32.

+ अप वदन्ति XIII, 16, 1.

+ प्र वादयन्ति XVII, 14, 8. 9.

+ वि वदिष्येते । वदे ऽद्याताम् XIV, 29, 1.

+ सन् वादयेत् XVII, 14, 2.

वदन in गृहपतिवदन X, 20, 1.

वध्नश्च I, 7, 3.

वनस्यति V, 15, 6; 19, 18; VI, 9, 13; IX, 26, 2. (Cf. ओषधि-

वनस्यतीनाम्)

वनस्यतिप्रभृति XV, 1, 28.

°वनस्यतिसव XIV, 73, 3.

1. वप् बापयन्ति XVIII, 24, 19.

2. वप् + आ वपति XIV, 2, 20; 13, 8; उय IV, 15, 5. 8.

+ नि उय VIII, 8, 11.

+ निष् वपति XIV, 2, 17; 13, 5; XVI, 1, 2. 11. 13;

वपन्ति XIII, 29, 20; वपेरन् III, 6, 1; उप्त III, 2, 3;

उय XIII, 29, 12; वाय IV, 15, 8.

वपा IV, 14, 17; 17, 13; 18, 5; 20, 5. 6; V, 18, 4. 9; VI, 11,

12; IX, 27, 4; XIII, 2, 8; 3, 5; XV, 4, 12; XVI, 7, 4;

15, 9; XVII, 7, 11; XVIII, 24, 19.

वपान्त VI, 11, 17.

वपावन्त् XVI, 15, 9.

वपाश्चपण्णौ IV, 18, 6.

वयस् (1.) XV, 3, 17 (2.) XVI, 2, 26.

वर (1.) II, 7, 7; III, 19, 9; IV, 20, 3; VII, 21, 9. (Cf.

निविद्धर) (2.) वर in निषद्धर XV, 19.

वरुण IX, 26, 2 (धर्मपति); XIV, 7, 1; 35, 1; XV, 12, 1; 13,

4; 18 (p. 189, 5 etc.); 20; 22; XVI, 2, 7.

वरुणन्यङ्ग XV, 13, 3.

वरुणपाश XIV, 7, 1.

वरुणप्रघास III, 14, 1; 15, 24; XIV, 7, 1; 9, 5; 10, 9.

वरुण in विततवरुण XVII, 5, 1.

वर्जम् in निगमस्थानवर्जम् XIV, 10, 6; वैतानवर्जम् IV, 15, 6.

वर्ण I, 1, 2. (Cf. सर्ववर्ण)

वर्त्मन् V, 6, 2. 3; 13, 2. 5.

वर्ष III, 8, 3; 18, 20; वर्षाः (plur. fem.) II, 1, 3; XVI, 9, 29.

(Cf. मध्यावर्ष)

वर्षिष्ठ XVI, 24, 10.

वर्षीयंश्च I, 17, 11.

वलभिद् XIV, 14, 1. (Cf. उद्भिद्बलभिदौ)

वस्त्रिन XVI, 18, 18.

वश (1.) वशं नयेत् XIII, 24, 14. (Cf. कन्दोगवशेन) (2.) वश

अश्व्य XVI, 11, 23. (3.) XVIII, 14, 1.

वशा VIII, 12, 5; XIII, 3, 5; XIV, 2, 15. 21; 3, 19; 6, 3;

7, 5; 8, 6; 9, 3; 13, 2. 9; 40, 22; XV, 1, 21.

वषट्कर्त्तृ VII, 4, 14.

वषट्कार I, 1, 34. 36. 42; 2, 13; XIII, 3, 5. (Cf. येयजाम-

हवषट्कारयोः । नानावषट्कार)

वषट्कारनिधन XIII, 12, 1.

वशट्—कृ करोति V, 19, 17; IX, 20, 32; X, 21, 2; कुर्यात्

I, 2, 18; कृत (Cf. यथावषट्कृतम्); कृत्य I, 9, 3; V, 10, 18,

21. (Cf. अनुवषट्कृ । अननुवषट्कृते)

1. वष् वस्ते III, 8, 12; XVIII, 24, 4. 7.

2. वस् + वि उच्छति XV, 16, 6. 7; उषित II, 7, 3.

+ अभिवि उच्छेत XIII, 10, 4.

3. वस् वसन्ति XVIII, 23, 18; ऊषतुः XV, 17 (p. 188, 2).

+ उद् वासयिष्यमाण II, 5, 2; वास्य II, 8, 12; IV, 3, 7;
17, 13.

+ उप उष्य I, 3, 1; IV, 17, 3.

+ प्र वसति II, 15, 6; वसन्त II, 14, 6; IV, 13, 4; वस्यन्त
II, 14, 1; उष्य II, 14, 10; III, 4, 11; 21, 8. (Cf.
अप्रोषिवस् VIII, 24, 1).

वसतीकरी (plur.) VII, 15, 6; XIV, 22, 19; 40, 10; 41, 9;
XVIII, 24, 9.

वसन XV, 13, 15. (Cf. आर्द्रवसन। दीक्षितवसन)

वसन्त II, 1, 1; XVI, 9, 27.

वसाहोम V, 19, 16.

वसिष्ठ I, 7, 3; XIV, 25, 1; 66, 1; XV, 21 (p. 192, 4) XVI,
11, 14.

वसिष्ठयज्ञ III, 8, 2; 11, 1.

वसु XIV, 33, 8; 69, 2; 70, 1; 72, 1; XVI, 27, 2.

वसुमन्त VI, 9, 13.

वद् ऊहे XVI, 29, 7; वनौवाह्यन्ते XIV, 40, 11.

+ आ वद् VI, 9, 13; वाहयति I, 4, 22; वाहित III, 20,

20; वाङ् I, 5, 7; V, 15, 6; VI, 9, 13. (Cf. अना-
वाङ्). (Cf. ऊह्)

1. वा I, 1, 20. 23. 43; 3, 13 etc.

2. वा + उप वात XIII, 12, 8.

3. वा see वे.

वाग्देवत्य VI, 11, 11.

वाग्यत X, 21, 10; XVII, 13, 12.

वाग्यमन I, 12, 7; II, 14, 5; IV, 6, 11; 7, 1; V, 18, 4; VI,
6, 21.

वाच् (1.) I, 4, 7; II, 7, 19; 12, 12; 14, 9-10; IV, 8, 3; 12,
10; V, 9, 24; VI, 3, 9; 6, 15; VIII, 14, 1; 15, 1; IX,
20, 2; X, 21, 10. 16 (वाचं विह्वयन्ते)-17; XIV, 33, 16. 17;
51, 1; XVII, 14, 14; 17, 11. 14; XVIII, 1, 3. (Cf.
विह्वयवाच्) (2.) IX, 28, 5; XV, 11, 1; 14, 4; XVI, 10, 15.

वाचस्पति IX, 26, 2.

वाचःस्तोम XV, 11, 1. 8.

वाज (1.) XV, 1, 3. 4; (2.) XV, 1, 12.

वाजपेय XIV, 42, 4. 5; XV, 1, 1. 12. 14. 17; 2, 3. 7. 10. 13.
20. 24. 28; 4, 1. 3; XVI, 15, 6; 17, 1.

वाजवन्त् VI, 9, 13.

वाजिन् (plur.) III, 8, 20.

वाजिन III, 9, 7; 13, 28; 15, 23; 18, 11; XIV, 10, 7.

वाक्य XVI, 11, 19.

वादन XVII, 3, 14.

वादिनी XVII, 3, 10.

वामदेव्य VII, 22, 1; X, 12, 4; 13, 11; XV, 7, 3; XVI, 21,
11. 14.

वायथ्य III, 18, 3; IX, 23, 2. 6. 7. 11; XI, 7, 3; XVII, 8, 5;

वायव्या XIV, 56, 11.

वायव्यैन्द्रवायवे XI, 7, 3.

वायु XIII, 5, 22.

वारण IV, 16, 3.

वारुण XIV, 7, 3; 13, 7; वारुणी III, 14, 4. 19; VIII, 11, 1.

वारुणप्रघासिक III, 15, 17.

वारुणमारुतौ XIV, 10, 9.

वार्चन I, 8, 1; 16, 12; II, 5, 12.

वार्षिक IX, 27, 1.

वालखिल्य XII, 6, 12; 7, 1. 5; 8, 2. 3; 11, 5; XVIII, 10, 11.

वावाता XVI, 1, 7; 4, 2.

वाश् वाश्चेत III, 20, 1; वाश्मान XIII, 2, 3.

वाश XVI, 11, 22.

वासन्तिक IX, 27, 1.

वासस् II, 3, 22; IV, 15, 4; 16, 9; VII, 18, 3; XV, 3, 13;

17 (p. 188, 14); XVI, 3, 25.

वासिष्ठ XI, 13, 7; XVI, 11, 13.

वासुक्र XVII, 9, 5.

वास्तोष्पतीय II, 16, 1.

विंशति IV, 15, 15. 20; XIV, 61, 6; XVIII, 8, 6; 9, 3; 10, 4.

विंशतिपद XII, 17, 3.

विंशतिपशु XVI, 15, 17.

विंशतिरात्र XIII, 16, 2.

विंशतिशत XI, 13, 6; XIV, 9, 8. 9.

विंशत्यक्षर IX, 6, 1.

विकर्ष XII, 9, 14. 15.

विकर्तन IV, 19, 7.

विकर्ष XIII, 1, 7.

विकल्प V, 9, 2; VII, 7, 6; 10, 8; VIII, 4, 4.

विकल्पभूत I, 16, 14.

विकार I, 15, 6; 16, 11; II, 6, 8; 8, 8. 16. 22; III, 10, 7;

IV, 6, 8; 7. 11; 21, 7; VI, 1, 4; IX, 1, 2; 20, 4; X, 2,

7; 3, 14; 4, 14; 5, 23; 6, 18; 8, 14; 9, 16; 10, 7; 11,

8; 13, 18; XI, 1, 2; XII, 3, 1; 8, 5; 10, 1; XIII, 19,

19; XIV, 1, 1; XVI, 4, 6; 17, 8. (Cf. अमावास्याविकार।

अर्थविकार। देवताविकार पृथ्वीविकार। पौर्णमासीविकार।

शब्दविकार। स्तोमविकार)

विक्रिध XVI, 18, 18.

विचाम IV, 12, 10.

विघन XIV, 39, 8.

विचतुर XVIII, 23, 12.

विचिन्वती IV, 19, 8.

विततवह्य XVII, 5, 1.

वित्त IV, 16, 10.

1. विद् वेद (1. and 3rd sg.) XIV, 12, 2; 32, 1; 51, 1; XVI, 23, 6; 29, 11; 30, 13; वेत्य XVI, 29, 7; विज्ञप्ति XV, 27, (p. 195, 17); विदुः XV, 17 (p. 189, 2); विद्यात् XVII, 5, 4; विदंस् X, 14, 8; 15, 8, etc. in एवंविदंस्; 19, 2; 20, 2; वेदयेत IV, 21, 25.

2. विद् विन्दति XV, 19 (p. 191, 5 ff.); विन्दते XV, 17 (p. 188, 4. 6.); विविदुः XV, 21 (p. 192, 4. 7); विद्यते I, 2, 20; VI, 1, 4; 13, 13; XI, 1. 5; विद्येत XVII, 1, 5. 18; 5, 4; विद्यमान III, 20, 7. (Cf. अविद्यमान)

विदूर I, 1, 25.

विद्या XV, 27 (p. 195, 17.) (Cf. असुर०। रक्षो०। सर्प०)

विधा XIV, 41, 1; 42, 1. (Cf. एवंविध। एकविध। द्विविध etc.। पुरुषविध)

विध्यपराध III, 19, 1.

विनश्चन XIII, 29, 1.

वितुत्ति XIV, 38, 1. 2. 4.

वितुत्त्यभिभूती XIV, 8, 12; 38, 1; XV, 11, 10.

विप् वेपमान XIII, 2, 2.

विपर्यय IV, 6, 3.

विपर्यास V, 11, 9. 14; VIII, 12, 2; XIII, 1, 9. (Cf. कर्म-

विपर्यास। अस् + विपरि)

विष्टु XIV, 72, 3.

विप्रतिषेध in अविप्रतिषेध। कल्पविप्रतिषेध

विप्रयोग VII, 26, 6.

विप्रष् VIII, 15, 7.

विभक्ति II, 5, 20.

विभव I, 16, 5; V, 19, 2.

विभुमन्त VI, 9, 13.

विमथित XIII, 3, 4.

विमार्जन in मुखविमार्जन IV, 21, 21; VIII, 9, 8.

विमृध् III, 1, 1.

वियत VII, 19, 23; VIII, 7, 19.

विराज् II, 2, 15; III, 12, 11; 13, 23; V, 3, 5; VII, 27, 5

(पूर्वा). 6 (उत्तरा); IX, 20, 33; XIV, 25, 1. 3. 4 (यज्ञक्रतु);

26, 3; 27, 7. 8; 28, 5; XV, 1, 35; XVI, 29, 2. 13. (Cf.

चिष्टुष्विराजोः)

विराट्स्वराज् XIV, 30, 1.

विवाचन (?) XV, 27 (p. 195, 15).

विवाह XV, 17 (p. 188, 14).

विविचि III, 4, 4.

विविध XIV, 28, 11.

विवृत्तिप्रत्यय XII, 13, 6.

विद्यधि in सृक्तविद्यधि VII, 19, 20.

1. विश् + उप विशति V, 9, 27; 14, 21. 24; VI, 7, 10; 13, 4; XVII, 11, 2; विशतः V, 19, 1; विशन्ति IV, 16, 2; VII, 14, 12; विशेत् III, 20, 2; XVI, 22, 23; विष्ट XIII, 2, 5; विश् I, 5, 8; 6, 9; II, 11, 5; IV, 6, 9; 13, 1; V, 10, 16; 14, 6; 15, 10; VI, 8, 4; VII, 6, 1; 7, 3; VIII, 11, 15; IX, 25, 1; X, 1, 13; 7, 10; 13, 26; XVI, 17, 4; XVII, 11, 4; 13, 12; XVIII, 24, 19; + उपोप (उप उप) V, 9, 4; VIII, 5, 3; 9, 2.

+ समुप X, 21, 14.

+ प्र विशति XV, 17 (p. 188, 16); XVII, 13, 11.

+ सम् XVI, 1, 7.

2. विश् XIV, 33, 15; XV, 16, 17; XVI, 2, 2. 5. 8. 11. 14. 17. 20. 23. 26. 29. 33.

विशास्तु XV, 21 (p. 192, 7).

विशाख (f. विशाखी) XVII, 1, 15; 10, 6.

विशाखयूप XVI, 9, 25; 14, 19; 15, 17.

विशोक XV, 17 (p. 188, 22).

विश्व XIV, 42, 16. (Cf. विश्वे देवाः)

विश्वकर्मन् XVI, 16, 2.

विश्वजिच्छिन्प XII, 8, 1. 5; 9, 5.

विश्वजित् X, 8, 23; XI, 15, 1. 10; XII, 2, 12. 23; 6, 7. 8;

27, 4; XIII, 13, 1; 17, 1. 3; 19, 11; 21, 7; XIV, 8, 9;

13, 13; 38, 8; 42, 16; XV, 6, 8; 7, 9; XVI, 9, 11; 15,

13. 14; 23, 24; 24, 18. 20; 25, 5; 26, 5. 9; 27, 4. 6; 28,

3; 29, 17; 30, 7. (Cf. अभिजिद्विश्वजितौ)

विश्वजिदभिजितौ XIII, 29, 25; XV, 11, 12.

विश्वदेव्यावन्त् VI, 9, 13.

विश्वसृज् XIII, 28, 8; XIV, 72, 1.

विश्वामित्र XV, 21 (p. 192, 3); 24 (p. 193, 16 ff.); 26 (p. 195, 11).

विश्वे देवाः IX, 27, 1; 28, 17; XIV, 33, 18; 60, 1; 70, 1;

XV, 22 (p. 192, 20 ff.)

विषमर्च VII, 19, 17.

विषय XIII, 5, 1. (Cf. चतुर्विषय)

विषुवन्त् XI, 13, 1; XII, 6, 7; 9, 8. 12. 17; 11, 12; 27, 4;

XIII, 16, 4; 17, 3; 23, 3. 8; 25, 5; XV, 2, 26. 27; 3,
10; XVI, 26, 5; XVII, 8, 6.

विष्णु I, 7, 6; 14, 10; IX, 28, 8; शिपिविष्ट III, 2, 2; XV,
14, 4.

विष्णुक्रम IV, 11, 6.

विष्णुन्यङ्ग XII, 6, 14; 7, 1. 7; 8, 2; XIV, 71, 4.

विष्णुपद्मी IX, 27, 1.

विष्वच् XIV, 38, 2. 3.

विषंस्थितसंचर VI, 13, 7; VII, 7, 4.

विमर्ग II, 14, 9; IV, 7, 2. 3.

विमर्जन II, 13, 7.

विमर्जनीय I, 2, 9.

विस्मृत्वाच् XVII, 17, 3.

विह्वय IV, 2, 7. 13; XIII, 5, 17.

विहार III, 4, 2.

वी see व्ये

वीणा XVII, 3, 1. 9; 14, 8. (Cf. काण्डवीणा)

वीणागणगिन् XVI, 1, 25.

वीति (अग्नि) III, 4, 3.

वीर V, 9, 19; XV, 27 (p. 195, 16); XVI, 23, 6. 14.

वीरकाम V, 9, 19.

वीरवन् XV, 27 (p. 195, 13. 14)

वृ वृणीते V, 1, 1; अवृणीथाः XV, 24 (p. 194, 3); वृत्त V, 1, 10.

+ प्र वृत्त I, 6, 2.

वृक्ष IV, 14, 14.

वृक्ष XVII, 1, 18.

वृत् वर्तेते III, 8, 5; वर्तन्ते XIV, 40, 17; वृत्त III, 4, 2.

+ अनु वर्तयति III, 16, 12.

+ अप in अनपवृत्त XIII, 4, 1.

+ आ वर्तेते III, 20, 15; VI, 9, 4; 11, 16; वर्तेते XIII, 19, 12; वर्तेत XV, 1, 25; वर्त्यन् V, 10, 26; वृत्त VI, 7, 3; XI, 14, 37; XII, 2, 25; XIII, 16, 4; 17, 3; 18, 3; 23, 4; XIV, 38, 2. 5 (Cf. आवृत्तस्तोम; वृत्य IV, 13, 1; वर्तयन् see अनावर्तयन्).

+ अन्वा वृत्य I, 6, 5; IV, 13, 10; VI, 7, 10.

+ अभ्या वर्तेते VII, 4, 16; वर्तम् XV, 11, 5.

+ पर्या II, 9, 14; IV, 4, 12; VI, 7, 10.

+ प्रतिपर्या IV, 4, 14.

+ व्या वर्तेत I, 1, 8; cf. अव्यावर्तमान VI, 13, 11.

+ नि वर्तेरन् XIII, 24, 17; वर्तयति IX, 1, 3.

+ परि वर्तमान XVII, 15, 4.

+ प्र वर्तमान V, 13, 2; वृत्त III, 2, 1; 3, 1; XIII, 3, 1; XVI, 18, 8.

+ सम् in असंवर्तमान्.

वृत्ति in पञ्चालपदवृत्ति XII, 13, 6.

वृत्रहन् III, 3, 2.

वृद्धयुज (आभिप्रतारिण) XV, 16, 10.

वृध् वर्धयेयुः IV, 15, 7; अवीवृधत । अवीवृधन्त (विकार) VI, 1, 5.

+ वि वर्धते XIII, 14, 10; वर्धेरन् V, 11, 13; वर्धयेयुः XVI,
20, 9.

वृधन्वन् I, 8, 2; 16, 3; V, 18, 6.

वृक्त in पलाशवृक्त IV, 15, 9.

वृष् + अव वृष्ट XIII, 12, 10.

वृषण IV, 15, 16.

वृषाक्षि XII, 6, 13; 7, 1. 6; 8, 2; 13, 1; 24, 3; 26, 10.

वृष्टि XIV, 35, 1.

वृष्टिकाम XIV, 35, 1.

वृष्णि XV, 1, 21.

वे + उप ऊत XIV, 22, 20 in उपोतपरुष

+ प्र वयन्ति XVII, 3, 7.

+ संप्र वयेत् XVI, 7, 15; 14, 4.

+ वि वयन्ति XVII, 2, 9.

वेणुयवी v. l., see वैणुयवी

वेतसशाखा XVII, 3, 10.

वेद (1.) I, 15, 9. 10. 11. 13; III, 14, 18; VIII, 12, 9. (2.)

XV, 16, 6; 27 (p. 195, 21); XVI, 2, 3. 6. 9. 12. (आङ्गिरस)

15. 18. 21. 24. 27. 30. 31. (Cf. अथर्ववेद । इतिहासवेद ।

ऋचोवेद । पुराणवेद । यजुर्वेद । सामवेद)

वेदयोक्त्रे I, 15, 11.

वेदशेष I, 15, 16.

वेदि III, 13, 16; 14, 15; 16, 17; IV, 8, 2; 12, 1; XIV, 40,

6; XVII, 15, 4; XVIII, 24, 19.

वेदिश्रोणि XIII, 11, 2.

वेद्यंश XVII, 15, 2.

वेद्यन्तसंमित I, 4, 2.

वेला XVII, 15, 9. (Cf. अचवेला । प्रातरनुवाकवेला अत्यवेला)

वेष्ट् + परि वेष्ट् IV, 15, 22; VII, 15, 2.

वै XIV, 2, 8. 11 etc., ह वै XIV, 40, 1; 57, 20; XV, 16, 17;

अह वैव XIV, 50, 1; यद्यु वै XVIII, 23, 6. 9; वा उ

XVI, 29, 7.

वैष्णवी III, 12, 2.

वैतानवर्जम् IV, 15, 6.

वैददन्धि XVI, 11, 8.

वैदेह XVI, 9, 11; 29, 6.

वैद्युत III, 4, 7.

वैधस XV, 17.

वैपश्यत XVI, 2, 25.

वैभौदक XIV, 22, 15.

वैमृध III, 1, 7.

वैयात्रपरिच्छद XIV, 33, 20.

वैराज IX, 27, 1; X, 5, 9. 15; XI, 15, 6; XII, 13, 2; XV,
1, 32; XVI, 23, 19; XVIII, 17, 6. (Cf. अचरवैराज)

वैराजगर्भ XV, 7, 2.

वैराजन्यूङ्ग XII, 13, 4; 26, 11.

वैराजपृष्ठ X, 5, 1; XVI, 23, 20.

वैराज्य XIV, 30, 1.

वैरूप IX, 27, 1; X, 4, 9; XII, 6, 10; XVI, 23, 20.

वैरूपगर्भ XV, 7, 4.

वैरूपपृष्ठ X, 4, 1; XVI, 23, 19.

वैवस्वत XVI, 2, 1. 4.

वैश्य I, 1, 3; II, 1, 3; 3, 7; XVI, 17, 3.

वैश्रवण XVI, 2, 16.

वैश्वकर्मण III, 15, 18. 20; XVIII, 21, 10; •णी XIV, 8, 6.

वैश्वदेव II, 3, 7; III, 11, 11; 12, 3; 13, 5; 14, 21; 18, 12.

20; VI, 10, 6; VII, 5, 21; VIII, 3, 8. 16; 7, 10. 19; 14,
6; X, 2, 7. 8; 3, 11. 14; 4, 14; 5, 23; 6, 18; 8, 10. 14.

17; 9, 15. 16; 10, 7; 11, 8; 13, 17. 18; XI, 4, 10; 5, 6;
 6, 7; 7, 10; 9, 7. 9; 10, 5; 12, 13; 13, 16; 14, 33; 15,
 8; XIII, 5, 17; XIV, 6, 1. 2; 7, 1; 9, 4; 10, 3; 56, 6.
 10; XVI, 7, 6; XVII, 8, 9; XVIII, 10, 12; 22, 2.
 7. 10; वैश्वदेवी III, 13, 10; VII, 10, 6; XIV, 57, 8; XV,
 14, 13. (Cf. मरुततीयवैश्वदेवयोः)

वैश्वदेवद्यावापृथिवीयौ III, 12, 10.

वैश्वदेववार्हस्पत्यौ IX, 24, 7.

वैश्वदेवमारुते XI, 2, 8.

वैश्वदेवसूक्त XIII, 19, 13.

वैश्वदेवसुत् XIV, 60, 1; XVI, 15, 3; 29, 15.

वैश्वदेवाग्निमारुतयोः VIII, 7, 3; XIV, 3, 12; XVI, 8, 16.

वैश्वदेवाभिव्याहार XIV, 60, 3.

वैश्वदेविक III, 14, 3; 18, 2.

वैश्वमनस XI, 6. 1.

वैश्वानर (1.) II, 5, 2; III, 3, 2; IX, 25, 2; 27, 1. (2.) (sa-
 crifice) XVI, 23, 22. 25; 24, 19; 25, 3; 26, 3. 5. 10; 27,
 5; 28, 3; 29, 5. 15. 16; 30, 5.

वैश्वानरीय VIII, 6, 2; IX, 23, 8; 24, 2; XI, 2, 10; 7, 11; 14,
 34; XVIII, 23, 2.

वैश्वानरीयपार्जन्या इष्टि II, 13, 3.

वैश्वामित्र XV, 24 (p. 193, 18); 26 (p. 195, 6); 27 (195, 18).

वैश्वत XIV, 20, 3.

वैष्णव I, 3, 13, 18; 8, 8; VI, 11, 5; IX, 24, 7; XVI, 2, 10;

वैष्णवी V, 10, 1; 17, 13; VIII, 13, 1.

वैष्णवद्वितीय II, 3, 14.

वैश्वर्य XII, 16, 2; 17, 2.

व्यक्त see अव्यक्त

व्यञ्जन I, 2, 12; XIII, 1, 8. (Cf. आदिव्यञ्जन)

व्यत्यासम् see अस्

व्यथ् व्यथेत् XVII, 10, 15; व्यथेयाताम् XVII, 10, 9.

व्यध् विध्यति XVII, 15, 4; विद्ध see अविद्ध

+ अति विध्यन्ति XVII, 3, 6; विध्येत् XVII, 5, 7; 15, 5.

व्यर्ण XIII, 29, 28.

व्यवसाहम् Cf. गृह्

व्यवस्था (v. l. व्यवस्त) XVI, 7, 10. (Cf. अव्यवस्था)

व्यवेत II, 15, 6.

व्या see व्ये

व्याधित in उदरव्याधित XIV, 27, 2.

व्याधिज्ञाय III, 4, 8.

व्यायाम in परोद्विद्यायाम

व्याहति X, 21, 15.

वृष्टि XV, 16, 4; XVI, 1, 1.

वृह X, 2, 2; 3, 2; 4, 2; 5, 2; 6, 2.

वृहच्छन्दस् XIII, 21, 8; XVI, 30, 3.

व्ये + परि व्ययति XVII, 10, 10; वीचमान V, 15, 4. (Cf.

अपरिवीचमाण)

व्योमन् (1.) व्योमन् (loc.) XV, 17 (p. 188, 15) (2.) XIV, 24, 1.

व्रज् व्रजन्ति IV, 6, 12; व्रजेयुः V, 6, 5.

+ आ व्रजेयुः XIII, 14, 6.

+ प्र व्रजेत् XVI, 16, 1; व्रजन्त् V, 10, 14.

व्रत II, 3, 26; 13, 7; III, 9, 4; IV, 15, 6; XIV, 14, 1. (Cf.

अन्नरात्रव्रत । आदित्यव्रत । दीक्षितव्रत । सत्यव्रत)

व्रतपति II, 4, 6; III, 4, 11.

व्रतभृत् III, 4, 12.

व्रतय् व्रतयन्ति VII, 7, 8; व्रतयेत् XIV, 16, 3.

व्रतश्रपण VI, 12, 27.

व्रतापवर्ग IV, 16, 1.

व्रत्य IV, 1, 1.

व्रत्यवेला III, 4, 10.

व्रश् + आ वृच्छते XIV, 57, 20.

+ सम् व्रश्म XVI, 15, 11.

व्रात्यस्तोम XIV, 69, 1. 2; 73, 1.

ब्रीहि IV, 3, 4. 6.

ब्रीहियन्तः III, 12, 3.

ब्र

ब्रथोर्वाक I, 14, 21; III, 8, 20.

ब्रथोस् V. 20, 7,

ब्रथ्वन्त I, 15, 8; III, 17, 9; V, 5, 7; VIII, 7, 21.

ब्रथ् ब्रथति VII, 19, 5. 23; 21, 2; X, 8, 14; XI, 15, 10; XII,

7, 6; XIV, 33, 16; XVIII, 1, 12. 19. 22. 23; 2, 1; 3, 1;

5, 10; 6, 1; 7, 1; 9, 1. 7; 10, 1; 11, 1; 13, 1; 14, 1. 6;

15, 1; 16, 1; 17, 1; 18, 1; 19, 1. 10; 22, 7; ब्रथन्ति

VII, 10, 2; XI, 8, 2; XII, 2, 24; 7, 1; 8, 4; XV, 7, 9;

ब्रथेत् VII, 10, 8; 20, 10; IX, 20, 1; X, 1, 20; XI, 14,

2; XII, 3, 20; XV, 7, 6. 7; XVI, 20, 10; XVIII, 2, 2. 4;

ब्रथेयुः XIII, 10, 5; ब्रथिष्यामि XVII, 4, 3; ब्रथिष्यन्त VII, 9, 1;

ब्रथ् XI, 2, 14; XVII, 10, 3. 17; XVIII, 14, 9; 21, 1.

(Cf. निःब्रथ्) ब्रथ्त्वा VII, 9, 6; 10, 9; 19, 8. 15. 17. 19.

25; 25, 6. 13; IX, 3, 4; 5, 2; 8, 3; 20, 12; X, 8, 14; 13,

11; XI, 2, 5. 13; 3, 2; 11, 10; 12, 2; 14, 10. 26; 15, 6;

XII, 6, 18; 7, 5; 8, 2; 13, 1. 7; 26, 10; XIII, 10, 5; XV,

7, 9; XVI, 8, 5. 16; XVII, 8, 2; 9, 5; XVIII, 1, 23; 2,

7; 3, 3; 4, 2. 5. 6. 7. 9; 5, 2. 6. 8. 11; 6, 6; 9, 3. 5. 6. 8;

11, 4 13, 11; 22, 7; शंसम् XVIII, 16, 2. (Cf. गायत्रीशंसम् । जगतीशंसम् । निविच्छंसम् । पङ्क्तिशंसम्) Cf. शस्य.

+ अति शंसन्ति XII, 2, 10; शंसेत् XIII, 7, 3; 8, 3; 9, 3; 10, 2; 12, 5.

+ अनु शंसति IX, 25, 1; शंसेत् VII, 21, 6; X, 9, 14; XVIII, 23, 13.

+ सम् शंसति X, 13, 10. 15; XI, 12, 8; शंसेत् XVI, 7, 13; 14, 2; शस्येत् XVII, 9, 6 (!; the form is probably incorrect; we should expect शंसेत् शंसयेत् or शस्य); शस्य XI, 2, 13.

+ उपसम् शंसति XVII, 8, 2; शस्य XI, 14, 15; XII, 11, 13; XV, 8, 11.

शक् शक्नुयात् VII, 6, 8.

शकट IV, 14, 33; V, 6, 1. 4.

शकल VIII, 8, 11. (Cf. हिरण्यशकल)

शक्य I, 17, 8.

शत IV, 15, 13. 18; VI, 6, 18; VII, 17, 17; IX, 20, 10; X, 12, 14; XI, 13, 6; XIII, 29, 16; XIV, 80, 2; XV, 3, 12; 11, 2; 14, 9; 16, 19; 17; 20, 21; 24 (शता nom. plur. p. 194, 6); 27; XVI, 1, 16; 4, 5; 22, 15. (Cf. चिष्टुप-
कृत । दशशत । विंशतिशत । सप्तविंशतिशत)

शततन्त्री XVII, ३, १. ९.

शतमान० II, ३, २२.

शतरात्र XIII, १८, ४.

शतवत्स XIV, ३२, ५. ९.

शतसंवत्सर XIII, २८, ७.

शताश्व (सहस्र) XIV, २८, १३; XVI, १०, ९.

शंतातीयाः XVI, १३, ६.

शंनोदेवीयाः IV, ११, ६; २१, १९; VIII, ९, ७.

शबर XV, २६ (p. १९५, ६).

शब्द I, १, ३०; III, २०, ११. (Cf. अग्निशब्द । दृष्टशब्द । खधा-
शब्द)

शब्दविकार VI, १, ३. ५.

शम् + सम् शमयेमहि अशमयन् XIV, २९, १.

शमीमय IV, १६, ३.

शम्भा IV, १६, ३; XIII, २९, २.

शम्भापरास XIII, २९, २९.

शय्या in अधःशय्या IV, १५, ६.

शरण XV, १७ (p. १८८, १४).

शरद् II, १, ४; XIV, ६२, ३; XV, १, १; XVI, ९, ३०.

शरभ XVI, ३, १४; १२, १३.

शरमय XIV, २२, १३.

शराव in सप्तदशशराव XV, 2, 12.

शरीर IV, 15, 8. 9.

शरेषीका XVII, 3, 11.

शर्व IV, 19, 1; शर्वाणी IV, 19, 5.

शल VI, 1, 6.

शललीपिशङ्ग XVI, 28, 4.

शवचमू XIV, 22, 19.

शवनभ्य XIV, 22, 18.

शस् + वि शसिष्यामि । शसिष्यन्ति XV, 21 (p. 192, 8. 10);

शिश्रासिक्त् XV, 25 (p. 194, 11).

शस्त VII, 9, 1; 10, 1; 25, 1; VIII, 7, 19; IX, 1, 8; 20, 5;

XI, 3, 1; XII, 2, 3; 3, 17; 9, 1; 27, 1; XIII, 20, 6;

XIV, 2, 10; 3, 2. 13; 4, 6; 6, 4; 8, 7. 9; 13, 14; 19,

2; 22, 24. 26; 38, 8; 40, 4; 70, 2; 72, 4; XV, 4, 7; 5,

3. 6; 9, 3; XVI, 8, 26; 23, 15; 24, 12; 29, 12; XVII,

8, 12; XVIII, 23, 5. 8. 12. (Cf. अन्तःशस्तम् । ऐकादिक-

शस्त । तत्कृतशस्त । दिष्टशस्त)

शस्तयान्याः VII, 9, 7.

शस्तादौ VII, 19, 6; VIII, 3, 5.

शस्तानुवचनयोः VI, 1, 25.

शा see शो

शस्य in परिमितशस्य VII, 21, 7.

शाक्त्य XIII, 28, 6.

शाकार IX, 27, 1.

शाकारगर्भ XV, 7, 3.

शाकारपृष्ठ X, 6, 1.

शाखा in पलाशशाखा IV, 14, 7; 17, 5. 9; X, 21, 7; and in
वेतसशाख XVII, 3, 10.

शामिच VI, 12, 9; XIII, 3, 5.

शारद IX, 27, 1.

शाला V, 6, 4; 9, 4; 14, 5; 20, 8; VII, 14, 11; X, 21, 10;
XVII, 13, 8. (Cf. पत्नीशाल)

शालामुखीय V, 14, 6; VI, 12, 25; X, 7, 10.

शस् + आ शास्ते IV, 3, 7.

शस XV, 25 (p. 194, 11).

शसहस्त XV, 24 (p. 194, 2).

शिखर XIV, 22, 9.

शिपिविष्ट (विष्णु) III, 2, 2; XV, 14, 4.

शिरस् IV, 14, 25; 15, 11; VII, 5, 4. (Cf. प्रत्यक्शिरस् +
प्राक्शिरस्)

शित्य XII, 3, 15; 9, 4. 5. (Cf. प्रतिशित्य । दिश्वजिष्कित्य)

शिशिर II, 1, 5; XVI, 9, 32.

शिश्र IV, 15, 17.

शिष् शिष्ट IX, 5, 13; शिष्टा VIII, 3, 16.

+ उद् in उच्छिष्टदान IV, 21, 16; हविर्दक्षिष्टाशन III, 8, 13.

+ परि शिष्यते XV, 27 (p. 196, 6); XVI, 22, 18; शिष्ट IX, 5, 8; X, 8, 14; XVII, 14, 4; 15, 9; 17, 5; XVIII, 10, 2. 6; 20, 5; शिष्य V, 9, 25; VII, 19, 22; IX, 6, 16; X, 8, 14; XI, 14, 12; XII, 11, 12; XIII, 3, 22; XV, 3, 30; XVIII, 20, 6.

शी गेते III, 13, 30; XV, 19 (p. 190, 13); गेरते XV, 19 (p. 191, 1); शयीत XVI, 1, 8; शयान XV, 19 (p. 190, 17).

+ उप गेरते XIV, 22, 10. 12.

शीर्षच्छिद् in चुरवपिशीर्षच्छिदौ XIV, 22, 4.

शीर्षण्य XVII, 2, 8; 14, 1; XVIII, 2, 1.

शीर्षन् XVII, 10, 7.

शुक्रस्तोम XIV, 20, 1.

शुक्ल XVI, 18, 18.

शुचि III, 4, 6; XIV, 2, 14. 19.

शुद्ध I, 1, 19; VII, 15, 18.

शुद्धपच II, 1, 8; IV, 17, 3; V, 2, 4; X, 1, 1.

શુનક I, 7, 3.

શુનઃપુષ્ક XV, 20 (p. 191, 15).

શુનઃશ્રેષ્ઠ XV, 20 (p. 191, 15) ff; XVI, 11, 2.

શુનાસીર્ય III, 18, 1. 3. 17. 20.

શુનાસીરીય XIV, 9, 1. 2. 7; XV, 12, 10. (Cf. માહેન્દ્રશુના-
સીરીયો)

શુનોલાઙ્ગુલ XV, 20 (p. 191, 15).

શુશ્રુવંસ્ II, 6, 5.

શુષ્ક I, 6, 6. (Cf. અશુષ્ક)

શુષ્કમ્લારીય XVII, 7, 13.

શુદ્ર II, 8, 3; XIV, 33, 19; XV, 24 (p. 194, 2).

શુદ્રાયો XVII, 6, 1.

શૂર્પ IV, 3, 2. 5.

શૂર્પશકટે IV, 14, 33.

શૂલ in હૃદયશૂલ VIII, 12, 11; હૃદયશૂલાન્ત VI, 1, 21;
XIV, 10, 8; XVIII, 24, 25.

શૂલગવ IV, 17, 2.

શૂત XIII, 6, 3.

શ્રેષ્ઠ III, 20, 7; IV, 2, 8; VII, 3, 1; 4, 17; 12, 2; 13, 2;
IX, 7, 3; 10, 2; 14, 2; 15, 2; 17, 2. (Cf. અશ્રેષ્ઠ । ઉદકશ્રેષ્ઠ ।

એન્દ્રવાયવશ્રેષ્ઠ । દ્વિદેવત્યશ્રેષ્ઠ । પત્તશ્રેષ્ઠ । વેદશ્રેષ્ઠ । સૂક્તશ્રેષ્ઠ)

शेषभूत VI, 1, 8.

शेषवन्त III, 20, 15.

शेषाभाव III, 20, 8.

शेशिर IX, 27, 1.

शो + नि श्यान XV, 21 (p. 192, 9).

शोभन XVI, 2, 8. 11.

शौद्र XV, 24 (p. 194, 23).

शौनक (इन्द्रोत) XVI, 7, 7; 8, 27.

शौनकयज्ञ III, 10, 7.

शौनःशेष XV, 27 (p. 195, 22; 196, 5); XVI, 11, 1.

शमश्रु XV, 17 (p. 188, 12). (Cf. केशमश्रूणि)

शमम XV, 1, 22; XVI, 3, 31.

शमाका—इष्टि III, 12, 1.

शमावाच्य (1.) XIV, 33, 20. (2.) आर्चनानस XVI, 11, 8 (3.) XVI,
11, 7.

शेन (1.) VI, 1, 6. (2.) XIV, 22, 4.

शेनाजिरौ XIV, 22, 4.

शेनीष्वतीभ्याम् XV, 14, 13.

शैत VII, 23, 2. 4. 7; XV, 7, 4.

शैतनीधसे XII, 9, 17.

शय् अय्यन्ति XVII, 15, 7; XVIII, 21, 5.

अद्वा in यथाअद्दम् XIV, 12, 5.

अप् see आ.

अपण in व्रतअपण VI, 12, 27.

अपणौ in वपाअपणौ IV, 18, 6.

अम् आन्त XV, 19 (p. 190, 1).

अम XV, 19 (p. 191, 1).

अमण XV, 19 (191, 6) cf. critical notes.

अवणा III, 14, 2.

आ अपयति IV, 18, 8; अपयित्वा III, 12, 17; IV, 3, 7; 17,

13; XIII, 3, 5. (Cf. अधोबिलाश्रुत)

अि + अधि अयति II, 7, 10; 8, 8.

+ अपा अयति XVII, 10, 16. (v. l. उपा)

+ उद् अयन्ति XIV, 10, 10; औयमाण V, 15, 3; अित
VI, 9, 9.

+ उपनि अित V, 13, 5.

+ परि औयमाण V, 13, 7; अित III, 16, 16; अित्य
XVIII, 24, 19.

1. औ औणीयात् XIII, 6, 3.

2. औ XIV, 25, 4; XV, 19 (p. 190, 7; 191, 11); 25 (194,
20); XVI, 29, 7; 30, 13.

श्रु श्रुणोतन XV, 26 (p. 195, 1); श्रुश्राव XV, 18 (p. 190, 4);

शुश्रुम XV, 19 (p. 190, 7); शुश्रुवंस् II, ६, ५; शूयते I, 16, 7;
 VII, 8, 6; शूयमाण IX, 1, 3; श्रुत XV, 24 (p. 193, 21);
 श्रुत्वा VII, 15, 2; VIII, 15, 6.

+ प्रति शृणोति V, 1, 10; X, 13, 27; XVI, 1, 23; 18, 2.

श्रुतकाम XV, 10, 4.

श्रुतसेन XVI, 9, 4.

श्रेयंस् XV, 20 (p. 191, 22).

श्रेष्ठ XV, 25 (p. 194, 17).

श्रेष्ठ्य XV, 11, 1; 12, 1; 27 (p. 195, 19); XVI, 15, 1.

श्रोणि in वेदिश्रोणि XIII, 11, 2.

श्रोणिदेश IV, 12, 1.

श्रोत्र IV, 7, 13; VI, 1, 6.

श्रोत्रिय V, 9, 2; XV, 14, 8; XVI, 2, 29. (Of. उच्यतेः श्रो-
 त्रिय)

शशुर IV, 21, 1.

शस् I, 3, 6; XIV, 40, 1.

शसन IV, 19, 8.

शःस्तोत्रिय XII, 2, 1. 6; 9, 8; XIII, 24, 18.

श्यापद II, 6, 13.

श्वेत III, 18, 8.

श्वेतकेतु XVI, 29, 7.

श्वेतपुष्प XIII, 6, 8.

श्वेतान्ध XIV, 20, 2; 34, 2.

ष

षकार I, 2, 14.

षट्चत्वारिंशत् XII, 2, 22.

षट्चिंशत् VI, 6, 2; XIII, 29, 2; XVIII, 12, 7.

षट्चिंशत्संवत्सर XIII, 28, 6.

षट्चिंशत्सहस्र XIV, 15, 6.

षट्चिंशत्सोम XIV, 15, 2.

षट्चिंशदक्षर XIV, 15, 3.

षट्पद VII, 10, 6; 26, 8.

षट्प्रगाथ XII, 9, 9.

षलर्च XVIII, 23, 7 (and Comm. on IV, 2, 8)

षलह X, 1, 7; XI, 4, 1; XIII, 16, 5; XVI, 28, 3; 29, 16.

षलहार्ये XIII, 15, 9.

षल्लच XII, 2, 18.

षड्गोत्र X, 17, 1. 2.

षल्लराज XVI, 25, 1. 7.

षड्विंशति VI, 1, 10; 4, 1.

षड्विध XVI, 28, 1. 2. 7.

षण्मास XV, 12, 9.

षष् I, 4, 16; II, 3, 20; 11, 2; III, 13, 26; IV, 15, 16; 19,
7; 21, 1; VII, 19, 15; 27, 13, 26; XII, 6, 12; 12, 2; 21,
1; XIII, 7, 5; 15, 9; XIV, 38, 2. 5; 52, 13; 56, 10; XV,
5, 9; XVI, 9, 27; 25, 2; XVII, 4, 4; XVIII, 8, 5. 15;
10, 6. 11; 13, 2; 15, 5; 17, 3; 18, 9; 23, 7.

षष्ठिग्रतानि (चौणि) IV, 15, 9. 21; VI, 6, 17; XIII, 10, 11.

षष्ठ X, 7, 1; 13, 17; XI, 2, 9; 6, 6; 9, 1. 9; 14, 32; 15, 7;
XII, 2, 24; 3, 13; 4, 17; 5, 16; 6, 7; 7, 2; 9, 5; 10, 2;
11, 1. 15; 12, 11; 25, 2; 26, 9. 19; XIII, 21, 5; XV, 2,
22. 23; 8, 5; 19 (p. 191, 7); XVI, 2, 16; 11, 16; 14, 9.
10; 15, 6; 21, 32; 24, 14; 25, 5; षष्ठौ VII, 15, 9. (Cf.

चतुर्थषष्ठयोः)

षष्ठान्निक XII, 7, 3; XV, 8, 4.

षष्ठौप्रवृत्ति VII, 15, 9.

षोडश XV, 12, 14; XVI, 21, 5.

षोडशकस्य XV, 12, 15; XVI, 14, 16.

षोडशन् XIV, 61, 5.

षोडशाक्षर X, 8, 11; 13, 8.

षोडशियद् IX, 5, 1.

षोडशिन् VIII, 7, 4; IX, 1, 9. 10; XIV, 42, 5; XV, 3, 4;
5, 1.

घोषाग्निप्रभृति VIII, 3, 7; 5, 1.

घोषाग्नन्त X, 2, 11; XVI, 14, 15.

स

संयाज in पत्नीसंयाज VIII, 9, 10, पत्नीसंयाजान्त V, 20, 8.

संयोग I, 1, 5. (Cf. अर्थसंयोग। कर्मसंयोग)

संवत्सर II, 2, 2; III, 8, 4; XIII, 11, 8; 23, 7; 26, 1. 2. 3;

27, 1; 28, 1. 5; 29, 27. 28. 29. 32; XIV, 2, 13; 9, 11. 12;

XV, 1, 3; 5, 11. 12. 13; 18 (p. 190, 3); 19 (p. 190, 10 ff.);

XVI, 1, 4. 5. 15. 17; 9, 26; 10, 9. 11; 26, 4; XVIII, 24,

33; 26, 4. (Cf. असंवत्सर०। द्वादशसंवत्सर। वज्रसंवत्सर।

शतसंवत्सर। षट्त्रिंशत्संवत्सर। सहस्रसंवत्सर। स्रस्त्रिसंवत्सर)

संवत्सरप्रयोग III, 11, 16.

संवत्सरसप्त XIII, 19, 18.

संवत्सरसंमित XIII, 17, 3.

संवर्ग III, 4, 5.

संव्याय in जरत्संव्याय II, 5, 27.

संसदामयन XIII, 16, 5; 20, 15.

संसर्ग II, 6, 2.

संसव XIII, 5, 1.

संसृपामिष्टिभिः XV, 14, 2.

संस्तव in गोसंस्तव XIV, 11, 9.

संख्या VII, 21, 4; XIII, 1, 4; 5, 18, 21; XIV, 2, 22; 13, 10;

XV, 5, 9; 22 (p. 193, 9), (Cf. अग्निष्टोमसंख्य । चिसंख्य)

संख्यान V, 14, 2; VIII, 12, 9.

संख्याविहित XVI, 29, 4.

संस्पर्शन in असंस्पर्शन VII, 5, 10.

संख्यन्दिन् XVI, 18, 10.

संस्कारन्यायता I, 1, 30.

संहर्ष XI, 9, 2; XIII, 27, 6.

सकाश II, 14, 5.

सकृत् II, 17, 2, 4; IV, 3, 7; 4, 2; 5, 10; 11, 5; 16, 6; 21,

13; VI, 1, 16; VII, 2, 15; 10, 9; XV, 24 (p. 194, 8);

XVIII, 21, 1.

सच्चौर IV, 15, 8.

सखि XV, 17 (p. 188, 15); 19 (p. 190, 8).

समृद्धपतिक XVII, 17, 4.

सगोच XIV, 16, 8.

सगृह XVIII, 21, 6.

संकल्पविहित XIV, 11, 2.

संज्ञति I, 7, 3.

संख्या XIII, 15, 11.

संख्यान्याय VI, 1, 11.

संघात XIII, 24, 16. (Cf. अहःसंघात X, 1, 20; XII, 2, 1;
XVI, 20, 3).

संघोषिणी IV, 19, 8.

सजनीय XIII, 5, 16; XVI, 23, 17; XVIII, 19, 4.

सजप IX, 25, 1.

संशयन IV, 15, 6.

संशर II, 7, 15; XVII, 7, 12. (Cf. विमंस्त्रितसंशर)

सञ्ज + आ सञ्जयति XVII, 4, 2. 3.

संजनन XVIII, 24, 23.

सतोद्वहती VII, 25, 3. 15; 27, 8. 19.

सत्तम XVI, 22, 27. 28.

सत्त XI, 1, 4; XIII, 13, 1; 14, 1. (Cf. सुनिसत्त । रानिसत्त ।

संवत्सरसत्त । सर्पसत्त)

सत्तधर्म XI, 1, 6.

सत्ताहीन VII, 15, 18; XI, 1, 1.

सत्तिन् XVIII, 24, 31.

सत्य IX, 26, 2; XVI, 1, 20.

सत्यप्रसव IX, 26, 2; XV, 14, 4; XVI, 1, 17. 20.

सत्यवदन II, 3, 24; III, 13, 30.

सत्यव्रत III, 8, 11.

सचाज XIV, 45, 1.

सचाजित् XIV, 45, 1.

सद् सन्न V, 14, 19; VIII, 2, 13; सादयित्वा VIII, 7, 21; साद्य-
मान III, 14, 11; V, 9, 4. 9; 10, 25.

+ आ सन्न III, 13, 15; IV, 8, 2. 3; V, 7, 5; 8, 2.

+ उद् सन्न XVII, 6, 2.

+ उप सीदन्त् V, 10, 7; सादयति II, 9, 6; साद्य II, 8,
22; 9, 3; सादम् II, 8, 12.

+ सम् साद्यमान V, 10, 32; साद्य IV, 3, 2.

सदन in ब्रह्मसदन VI, 12, 22; होतृसदन I, 6, 6; V, 10, 16.

सदश XIV, 27, 6; 28, 4.

सदस् V, 14, 2. 12; 15, 10; VI, 12, 1. 12. 24; 13, 2. 5; VII,
6, 1; 7, 3; VIII, 5, 2; X, 13, 26; 21, 10; XIII, 29, 3;
XIV, 22, 9. 23; XVI, 4, 7; 13, 16; XVII, 4, 4; 12, 4.

(Cf. अन्तःसदः । बहिःसदः)

सदा III, 11, 9. 13; XII, 3, 5; 4, 3; 5, 8; 26, 5.

सदोहविधानानि XVII, 6, 3.

सद्यस् II, 2, 2.

सददाज्यभाग III, 12, 4.

सदन्त् II, 2, 13; III, 13, 21.

सन् ससान XVI, 11, 5. 8 ff.

- सनि XVI, 11, 5. 8. 11. 20. 23. 26. 29.
सनिव्याध XVI, 18, 14.
संतत I, 1, 23; II, 6, 12.
संतान XII, 24, 5.
संतानार्थ I, 1, 25; VI, 9, 10.
संदंशानुसोमौ XIV, 22, 4.
संदेह in चोदनासंदेह VI, 1, 7.
संधान I, 1, 42; VI, 1, 15.
सन्धि XVII, 4, 2. 3. (Cf. चिप्रसन्धि)
सन्धिवेला II, 14, 9.
सन्धिषामन् IX, 21, 2.
सन्ध्यक्षर I, 2, 4.
संनाह XV, 18 (p. 189, 21. 22; 190, 1.)
संनिकर्ष in देशकालसंनिकर्ष XIII, 24, 13.
संनिपात I, 16, 17.
संनिपातन I, 2, 26; XIII, 5, 1.
संनिपातप्रधानत्व III, 20, 17.
संनिवपनीया IX, 22, 6.
सपत्न XVII, 5, 7; 15, 5.
सपलाश IV, 17, 5; XVII, 3, 10.
सपुत्रा (घोषा) VI, 6, 12.

सपुरोनुवाक्य I, 1, 22; 2, 19; XIII, 24, 18.

सप्तषोडशीणाम् XVI, 26, 6.

सप्तचत्वारिंशत् XII, 2, 16.

सप्तत्रिंशद्वाच XIII, 17, 2.

सप्तदश IX, 21, 5; 27, 1; XIV, 12, 8; 23, 2; 26, 2; 31, 2;

XV, 1, 13. 14. 17. 31; 2, 13; 3, 15; XVI, 23, 5. 9. 10.

11; 24, 3. 8; XVII, 7, 6; सप्तदशी XVIII, 14, 3. (Cf.

गृह्यपतिसप्तदशाः)

सप्तदशन् II, 3, 17; XIII, 19, 1; XIV, 33, 4; XV, 1, 19. 22;

3, 12. 13. 14. 17.

सप्तन् IV, 2, 9; VI, 4, 5. 11; 9, 6; VII, 27, 13; IX, 16, 2;

X, 2, 10; XII, 2, 21; XIV, 52, 2; 53, 2; 56, 4; XV,

3, 15; XVI, 26, 2; XVII, 14, 4; 15, 9; XVIII, 8, 12.

सप्तदशशराव XV, 2, 12.

सप्तदशसोम X, 4, 1; XI, 11, 1; XIV, 24, 2.

सप्तदशारत्नं XV, 1, 16.

सप्तदशैकविंशे XV, 6, 2.

सप्तपद VII, 26, 11; XVIII, 16, 2.

सप्तम X, 9, 1; XV, 19 (p. 191, 12); XVI, 2, 19; 11, 19;

26, 8; 27, 3. 6; सप्तमी XVIII, 23, 10. (Cf. द्वितीयसप्त-

मयोः । महाव्रतसप्तम)

- सप्तराज XVI, 26, 1. 6. 11. (Cf. जनकसप्तराज)
 सप्तविंशति XIV, 78, 2.
 सप्तविंशतिशतानि XIV, 79, 2; XVI, 8, 11.
 सप्तविध XVI, 26, 1. 2. 11.
 सप्तद्वीप X, 18, 1.
 सप्ताहार्ये XIII, 15, 10.
 सप्रगाथ XII, 6, 9.
 सप्रणव V, 9, 4; 11, 1; VII, 16, 5; 26, 5.
 सप्रतोद XIV, 72, 3.
 सप्रवर्ग्य V, 10, 36; 12, 2.
 सप्रैष I, 2, 20; V, 16, 2.
 सत्राङ्गणस्यत्य X, 5, 7; 9, 5.
 सभासद् XVI, 9, 17.
 सम I, 1, 35; 17, 12; IX, 20, 1; समया II, 8, 22.
 समर्च VII, 19, 18.
 समवत्तधानी IV, 14, 27.
 समवाय in खिष्टकसमवाय V, 19, 3.
 समसूक्त XVIII, 9, 6.
 समस्तोपस्थानप्रभृति VI, 13, 12.
 समान I, 3, 10; II, 13, 7; III, 9, 7; 13, 28; 14, 21; 15, 24;
 18, 12; IV, 6, 5; 12, 6; 19, 6; V, 14, 23; VI, 8, 13;

VII, 17, 14; 23, 8; VIII, 2, 12; 9, 8; 15, 14; 17, 1;
18, 1; 21, 1; 22, 1; 23, 1; 24, 1; 25, 1; X, 8, 22; XI,
4, 14; 5, 8; 14, 21; XII, 9, 5; XIII, 22, 6; XIV, 10,
18; XV, 1, 20; XVI, 3, 6; 12, 7; समानी VI, 1, 13;
XVIII, 21, 4.

समानच्छन्दोम XIII, 1, 8.

समानजातीय VI, 9, 11; XVI, 4, 5.

समानतन्त्र II, 3, 1; III, 12, 13; XIV, 40, 21.

समानदक्षिण XIV, 10, 22.

समानदेवता XVI, 7, 9.

समानस्तोत्रिय XII, 2, 1.

समापन III, 14, 2; 20, 7; V, 2, 4.

समाज्ञाय VI, 6, 17; XVIII, 18, 1.

•समारोहणीया VI, 6, 17.

समास VI, 1, 10. (Cf. दण्डसमास)

समित्प्रभृति II, 13, 7.

समिदाधान II, 15, 3.

समिदाधानमन्त्र I, 2, 23.

समिध् I, 12, 12; II, 8, 9. 22. 23; 12, 8; IV, 8, 3; 12, 10

VIII, 11, 15.

समिष्टयजुस् IV, 11, 2; 13, 4; VIII, 9, 10; XVIII, 24, 11.

समीक्षण II, 15, 1.

समुद्र (1.) IV, 8, 6; (2.) XV, 11, 4.

समूह X, 2, 2; 3, 2; 4, 3; 5, 2. 5; 6, 2. 7. 20; 8, 4. 16.

22; 11, 10; 13, 25; XI, 4, 2; 7, 5; 12, 12; XIV, 39, 2;

70, 2; 72, 4; XVI, 21, 17; 29, 12.

संपद् IX, 6, 19; 20, 29; X, 12, 6; XV, 10, 5.

संपात XVI, 20, 15.

संपाद्यपादभाग VII, 27, 9.

संप्रयात II, 16, 1.

संप्रसर्पण XVII, 7, 12.

संप्रैष I, 1, 36; III, 16, 15.

संभूति XVI, 22, 20.

संभोगिन् XVI, 21, 21.

संमर्शन in प्राणसंमर्शन IV, 21, 20; VIII, 9, 8.

सम्यच् XIV, 38, 5. 6; XV, 27 (p. 195, 18).

सरस्वन् II, 4, 2; III, 9, 5; सरस्वती II, 4, 2; III, 9, 2; IX,

24, 5; XIII, 29, 1. 15; XV, 14, 4.

सराति XV, 27 (p. 195, 18).

सर्प XVI, 2, 14.

सर्पविद् XVI, 2, 14.

सर्पविद्या XVI, 2, 15.

सर्पसत्त XIII, 23, 8.

सर्पिस् I, 2, 21; IV, 15, 22; 16, 6; VIII, 4, 5; XIV, 40, 12.

सर्व I, 1, 22. 24. 39; 4, 18; 12, 10; II, 3, 15; 5, 24; 9, 16; 12, 8; 13, 6; 15, 3; 19, 3; III, 8, 4; IV, 6, 12. 16; 14, 3; V, 1, 2. 4; 8, 1; 9, 24; 16, 6; VI, 7, 7; 8, 8; 13, 1. 3; VII, 3, 4; 9, 7; 14, 8; 18, 6; VIII, 10, 3; X, 11, 14; 21, 12; XI, 3, 3; XII, 3, 17; 5, 21; 11, 1; 25, 4; 27, 1; XIII, 5, 12; 14, 3; 29, 18; XIV, 2, 11; 7, 1; 12, 2; 48, 1; 49, 1; 50, 1; 51, 1. 4; 57, 20; XV, 1, 12; 5, 5. 6; 6, 6. 7; 11, 1. 5; 12, 1. 15. 16; 15, 10; 17; 19; 26; 27; XVI, 1, 1; 2, 31. 32. 33. 34. 35; 3, 16. 17; 8, 2. 3. 4. 13. 14. 15. 22. 23. 24; 9, 5; 10, 1. 2. 6; 12, 15. 16; 15, 1. 8. 14. 15. 16; 20, 2; 21, 2; 23, 4; 24, 2. 11; 25, 2; 26, 2; 27, 2; 28, 2; 29, 2; 30, 2; XVII, 17, 4. 14; XVIII, 18, 13. 14; 19, 8; 23, 7; 24, 3. 20.

सर्वकर्मन् IV, 6, 10.

सर्वकाम XIV, 5, 3.

सर्वकामिन् XVI, 1, 15; 10, 9.

सर्वजित् XIV, 48, 1.

सर्वजिद्धनजितो XV, 11, 11.

सर्वच I, 17, 7; VII, 5, 10; 25, 10; X, 2, 8; 3, 2; 4, 3; 10,
5; 13, 27; XI, 8, 1; 9, 1; 11, 7; 12, 3; XII, 12, 4;
26, 4; XVI, 1, 23; 18, 2.

सर्वनिधन XV, 10, 2.

सर्वपशु XIV, 10, 22.

सर्वपान IV, 21, 17.

सर्वपृष्ठ XI, 15, 1. 6. 10; XII, 2, 12. 23; 6, 8; XIII, 13, 1;

XV, 6, 8; 7, 9; XVI, 15, 13. 14. (Cf. असर्वपृष्ठ)

सर्वप्रहाहविष् IX, 26, 4.

सर्वप्रायश्चित्त III, 19, 8.

सर्वमेध XVI, 15, 1. 15. 19.

सर्वरूप XVI, 1, 15.

सर्वरोहित XVII, 3, 5.

सर्ववर्ण II, 1, 5.

सर्ववाङ्निधन XV, 10, 4.

सर्ववेदत्रिरात्र XVI, 22, 29.

सर्ववेदसदक्षिण XIII, 13, 1.

सर्वशस् XII, 8, 2.

सर्वस्तोम XI, 10, 1; 15, 1; XIII, 13, 1; 15, 2; XVI, 8, 21.

22; 15, 13. 14.

सर्वस्नान XV, 10, 1.

सर्वहरि XI, 14, 10.

सर्वाग्नेय XIV, 4, 6.

सर्वायुत XIV, 12, 2.

सर्वाङ्गति III, 19, 4.

सर्वेल XV, 10, 3.

सर्वेष्टि III, 20, 16.

सर्वौषधि XVI, 18, 15.

सर्वप IV, 15, 5.

सलिल (1.) XVIII, 22, 7; (2.) XV, 11, 4.

सल्लोकता XIV, 62, 2.

सव VII, 15, 9. 10. 11; XV, 12, 5. (Cf. अनिष्टुसव। ओदन-
सव। ओषधिसव। क्षत्रसव। गोसव। ग्रामणीसव। तीव्रसव।
वृद्धस्यतिसव। ब्रह्मसव। भूमिसव। वनस्पतिसव। सूतसव।
स्थपतिसव)

सवन VI, 13, 6; VII, 14, 12; 15, 1; 17, 12; 19, 6; XIV,
1, 2; 33, 10; 51, 1; XVI, 24, 14; XVII, 9, 1; XVIII,
21, 13. (Cf. अनुसवनम्। तृतीयसवन। प्रातःसवन। माध्य-
न्दिन। यथासवनम्)

सवनदेवता VI, 9, 13.

सवनीय V, 3, 8; 20, 6; VI, 9, 1; 11, 13; VII, 1, 1; 16, 9
(पुरोक्षाग्र) VIII, 1, 9; X, 12, 6; XI, 13, 8; XIII, 20, 9;

(५३७)

XIV, 2, 14. 20; 6, 2; 7, 3; 8, 3; 9, 2; 13, 1. 8; 51, 13;
62, 3; XV, 1, 23; XVII, 7, 7. (Of. अग्नीषोमीयसवनीयौ।
द्वितीयसवनीय। प्रातःसवनीय)

सवनीयकाल XIV, 40, 21.

सविद V, 5, 1; VIII, 12, 4; IX, 27, 1; XV, 14, 7; 22 (p.
192, 15 ff.); सत्यप्रसव IX, 26, 2; प्रसविद आसविद सत्यप्रसव
XV, 14, 4. 7; XVI, 1, 17. 18. 19. 20.

सद्य I, 6, 3; IV, 3, 6; 9, 5; 12, 2; 14, 19. 24. 30; 21, 8;
VII, 5, 16; XIII, 11, 4.

सद्याहुत् IV, 12, 10; 13, 1; 15, 1; V, 14, 21. 24; VI, 3, 4.
8; VIII, 9, 2.

सद्योत्तान V, 8, 5.

सह (1.) II, 5, 24; IV, 6, 14; 13, 4; XVI, 1, 7 (2.) XIII, 11,
1; XV, 13, 1; XVI, 7, 9.

सहनन XVII, 4, 1. 2. 3.

सहपुरुष XVI, 14, 18.

सहभूमि XVI, 15, 20.

सहस्र III, 7, 6; X, 12, 6; XIII, 27, 7; 29, 17. 32; XIV, 28,
13; 39, 3; 80, 2; 81, 2; XV, 11, 13. 8; 16, 19; 27 (p. 196,
6); XVI, 8, 8. 12. 13; 10, 9; 18, 18. (Of. असहस्र। परि-
सहस्र। द्वितीयसहस्र। षट्त्रिंशत्सहस्र)

सहस्रतमो XVI, 22, 18.

सहस्रदक्षिण XIII, 14, 7.

सहस्रसंवत्सर XIII, 28, 8; 29, 32.

सहस्रसाय XIII, 27, 7.

सहस्रसोत्रिय XVI, 22, 1.

सहिरण्य V, 8, 2.

सहौच XIV, 1, 2; XV, 6, 8.

सा see सो

सांवत्सर VI, 1, 18.

साकम् XV, 27 (p. 195, 18).

साकमस्य IX, 2, 1.

साकमेध III, 15, 1; 18, 17; XIV, 8, 1; 9, 6.

साकंप्रस्थाय III, 8, 2; 10, 7.

साक्ष्य IV, 6, 10.

सांघातिक XIII, 24, 17.

सालिक XI, 15, 8.

साद्यःक XIV, 40, 1.

साध् साधयति V, 19, 2.

साधर्म्य XIII, 14, 5.

साधारण I, 1, 4; XIII, 14, 8.

साध्य XIII, 28, 7; XIV, 72, 1.

सांतपन (1.) IV, 15, 23. (2.) III, 15, 5; XIV, 8, 4. (3.) XIV, 10, 16.

सांताय I, 3, 16; 8, 12; III, 8, 9; 9, 3; XIII, 29, 2.

साप्तदश I, 4, 11; 16, 19.

सामग XI, 14, 1; XVIII, 2, 2.

सामन् V, 12, 3; VIII, 10, 3; X, 21, 12; XV, 11, 6; XVI, 2, 30; 12, 21; 14, 8. 14; 17, 4. (Cf. अग्निष्टोमसामन्।

उभयसामन्। दृष्टसामन्। ब्रह्मसामन्। रथन्तरसामन्। सन्धिसामन्।
स्वरसामन्)

सामप्रगाथ VII, 21, 4; 22, 3; 23, 5; 24, 3; X, 4, 10; 5, 18;
6, 15; 8, 8. 21; XI, 3, 2; 11, 10; 13, 30; XV, 7, 11;
XVI, 21, 23.

सामवेद III, 21, 5, XVI, 2, 30.

सामसूक्त XII, 6, 15. 18; 8, 4.

सामातान XV, 9, 3.

सामान्तद्वय XI, 2, 12; XIV, 61, 8.

सामान्य I, 16, 18; सामान्यतम III, 20, 9.

सामि XIII, 13, 1.

सामिधेनी I, 16, 19; II, 3, 16; 5, 9; III, 7, 2; 11, 6; 15,
12; 16, 23; V, 11, 1. 10; 15, 4. 5.

•सामिधेनीक in पञ्चदशसामिधेनीक V, 3, 3; 5, 3.

सामूहिक XVI, 30, 4.

सामिद XVI, 2, 22.

सायन I, 4, 12.

सायम् II, 6, 1; 7, 13; 8, 4. 20; 9, 1. 10; III, 15, 7; VIII,
13, 6; XIV, 32, 3.

सायमाहुति XVI, 1, 7.

सायंप्रातर् II, 8, 6; 13, 8; III, 12, 15. 16; IV, 5, 11.

सायुव्य XIV, 62, 2.

सारस XVI, 12, 5.

सारसत VI, 10, 2; 11, 8; X, 1, 18; XI, 7, 5; XIII, 29, 1;
XVII, 8, 10; सारसती VII, 10, 8; XIV, 13, 1; XV, 1, 21;
15, 3.

सारसतपौष्णौ III, 13, 8.

सार्द्धय (प्रस्तोक) XVI, 11, 11.

सार्पराक्षी X, 13, 26; XIII, 11, 2. 5.

सार्वकामिकी III, 4, 10.

सार्वथज्ञिक I, 2, 29.

सार्वसेनियज्ञ III, 10, 1; 11, 1.

सालाटका: XIV, 50, 1.

सावित्र VI, 10, 10; VIII, 3, 9; XI, 5, 3; 9, 6; 14, 30; XIV,
13, 5; 56, 7; XVI, 10, 12; XVIII, 22, 4. (Cf. सौम्यसावित्रौ)

सावित्रयज्ञ VIII, 1, 8; XIV, 56, 5. (Cf. आदित्ययज्ञसावित्रयज्ञौ
VII, 3, 4).

सावित्र्यावापृथिवीयौ III, 13, 22; XI, 2, 7; 7, 8; 8, 6.

सावित्र्याग्देवत्यौ VI, 11, 15.

साव्य XI, 14, 25, 27. (Cf. सहस्रसाव्य)

साहस्र VI, 6, 16.

सिच् + अभि सिञ्चन्ति XV, 13, 4; सिञ्चते XV, 2, 16; 13, 7;

सिक् XV, 27 (p. 196, 1); XVI, 18, 1.

+ आ सिञ्चमान V, 10, 11.

+ उद् सिञ्च II, 9, 14.

+ नि सिञ्चन्ति IV, 4, 2.

+ परि सिञ्चन् I, 15, 11.

सिध् + निष् वेधन्ति XVI, 18, 20. (Cf. निःषिद्धपाप्मन्)

सिनीवाली in राकासिनीवालयौ I, 15, 3; IX, 28, 2.

सीर III, 18, 10.

सीव् + अभि सीव्यन्ति XVII, 3, 5; 5, 9.

+ उद् स्यूत in पुनरस्यूत II, 5, 27.

1. सु सुम्बन्ति XIII, 25, 3; 26, 3; 27, 3.

+ अभि सुम्बन्ति VII, 15, 1; सुसुयात् XIII, 6, 1; सुत

XIV, 16, 5; सुत्य XIII, 6, 3; 11, 2; XV, 23 (p.

193, 11).

2. सु + आ सुवै XVI, 1, 19.

+ प्र सौति IV, 6, 17; 7, 17; सुवै XVI, 1, 19. (Cf. अप्रसूत)

सुकीर्ति X, 13, 1.

सुत्य V, 10, 35; X, 1, 4. 5; XIII, 5, 1; 20, 2; XV, 1, 13;
12, 6. 14; XVI, 3, 7; 12, 8; सुत्या XIV, 40, 1.

सुत्यप्रतिष्ठास XVI, 20, 9.

सुचामन् XIV, 13, 1. 9; XV, 15, 4.

सुदास् (वसिष्ठ) XVI, 11, 14.

सुपर्ण IX, 20, 13.

सुप्रत्यूह II, 8, 15.

सुब्रह्मण्य XIII, 14, 1; 24, 12.

सुब्रह्मण्यप्रतीक X, 21, 17.

सुरा XV, 15, 6. 13.

सुराप XV, 15, 14.

सुरासोम XIV, 13, 4; XV, 15, 5.

सुरूपवृक्ष XIV, 56, 12.

सुसमिद्ध XIII, 5, 3.

सुहृदय XV, 22 (p. 192, 19).

सूक्त IV, 2, 10; 15, 3; 20, 2; V, 9, 17. 18. 22; 18, 1;
VI, 1, 25; 4, 5; 6, 4. 6; 7, 10; VII, 6, 8; 7, 1; 12,
2; 13, 2; 16, 3; 21, 2. 8; VIII, 7, 5. 6; IX, 7, 3; 10, 2;
14, 2; 15, 2; 17, 2; X, 7, 8; 11, 8; 13, 10; XI, 12, 5.
6. 13; 14, 5; 15, 10; XII, 3, 2; 6, 2. 3. 4. 12; 8, 8; 9, 4;

- 11, 6; 12, 2; XIV, 3, 12; 32, 8; XV, 4, 9; 9, 5; 22
 (p. 193, 2); 23 (p. 193, 12); XVI, 2, 3; 3, 22; 8, 5. 16;
 11, 3. 6. 9. 15. 18. 21. 24. 27; 13, 4; 21, 26; XVII, 9, 6;
 XVIII, 1, 21; 4, 7; 5, 7. 8; 10, 11; 16, 1; 19, 6. 9; 23,
 10. 16. (Cf. अष्टावाकसूक्त । अहीनसूक्त । आग्निमाससूक्त ।
 आप्रीसूक्त । उन्नीयमानसूक्त । एकसूक्त । चतुःसूक्त । द्विषूक्त ।
 मनोतासूक्त । मन्युसूक्त । वैश्वदेवसूक्त । समसूक्त । सामसूक्त)
- सूक्तवाक I, 16, 10; III, 8, 21; 17, 8; V, 3, 7. 8; VI, 1, 24;
 9, 15.
- सूक्तवाकप्रैष V, 20, 5.
- सूक्तविवृधि VII, 19, 20.
- सूक्तशेष VI, 9, 7; VII, 9, 6; 19, 25; XII, 11, 21.
- सूक्तानुरूप XVIII, 23, 6. 9. 11.
- सूतग्रामणीनाम् XVI, 1, 16.
- सूतसव XIV, 22, 1.
- सूच IV, 5, 2. (Cf. ऊर्णासूच)
- सूददोहम् XVIII, 1, 23; 2, 7; 3, 3; 4, 2. 3. 4. 5. 6. 7. 9; 5,
 2. 3. 4. 6. 8. 11; 6, 6; 7, 21; 9, 3. 8; 11, 4; 13, 11; 14,
 6. 7; 21, 1.
- सूना XVII, 3, 2, 4.
- सुपस VI, 1, 17.

सूर्य XIV, 20, 1; 24, 1; 34, 1; 59, 1; सूर्या IX, 28, 5.

सूर्यस्तु XIV, 59, 1; XVI, 15, 3.

सूर्याभिव्याहार XIV, 24, 5; 34, 4; 59, 1.

सु + आ ससार XV, 24 (p. 193, 16).

+ उप ससार XV, 18 (p. 189, 6); 22 (p. 192, 12 ff.);

सरिष्यन् VI, 8, 9.

+ प्र सुत XVI, 1, 2. (Cf. अप्रसारित I, 10, 4).

सृज् असृजत XIV, 7, 1; ससृजे XV, 5, 1; असृष्टाः XIV, 8, 1;

9, 1; सृष्ट XIV, 7, 1; XVII, 2, 9 (in प्रसलविसृष्ट); सृष्ट्वा

XV, 5, 1.

+ अतु see अनतुसृज्य

+ अव सृज्य I, 6, 4.

+ उत् सृजति X, 8, 16; 11, 11; XI, 10, 10; XVIII, 1,

3, 21; 10, 12; 12, 3; सृजन्ति IX, 27, 5; XIII, 29,

16 (or अप्युद् ?); XVI, 1, 15; 10, 9; सृजेत् III, 6, 8;

21, 11; सृजेरन् XIII, 20, 2, 5; सृजन्त् XVI, 23, 13;

सृजमान XIII, 20, 8, 15; सृज्यते I, 15, 18; II, 15,

7; III, 14, 14; V, 10, 34; 13, 11; 20, 7; VII, 15,

17; XVIII, 14, 8; सृज्येते V, 18, 12; सृज्यन्ते XIV,

22, 24; XVII, 17, 9; सृज्यामि सृज्यावः सृज्यामः XV,

22 (p. 192, 19 ff.); सृज्य V, 9, 24; VI, 6, 15.

- + उप सृजन्ति II, 8, 1; सृज्यमान V, 10, 4. सृष्ट I, 17, 5.
6; III, 20, 1; XVIII, 1, 12.
- + वि सृजते II, 12, 12; सृजन्ते X, 21, 11. 17; सृज्य IV,
12, 10.
- + सम् सृजेते XIV, 29, 3; असृजताम् XIV, 29, 6; सृष्ट
III, 4, 3 in मिथसंसृष्ट.
- सृप् सर्पन्ति VI, 12, 1; X, 21, 12; सर्पन्त VIII, 15, 8.
- + अधि सर्पतः XVII, 14, 6; सर्पन्ति XVII, 17, 4.
- + समधि सृष्य XVII, 16, 5.
- + अरु सर्पति VIII, 15, 8.
- + निस् सर्पन्ति VI, 13, 6; VII, 14, 10; VIII, 8, 8. (Cf.
यथानिःसृप्तम्).
- + प्र सर्पन्ति VI, 12, 1; 13, 2. 12; VIII, 1, 1; 8, 8; सर्पयुः
XV, 14, 6; सर्पाणि XV, 14, 7; सृप्त VII, 7, 4; सृष्य
VII, 1, 1; 14, 12.
- + संप्र सर्पन्ति XVII, 7, 11.
- + सम् सर्पन्त I, 6, 12.
- सेना in हृद्सेना IV, 19, 7.
- सेलग XVI, 2, 17.
- सेषुधन्वन् XIV, 72, 3.
- सो + अव स्थति I, 1, 23; V, 11, 3; VI, 7, 7; IX, 5, 5. 7. 10.

(५४६)

12; 6, 2. 4. 7. 9. 12; XV, 14, 1; XVIII, 1, 15. 17;
20, 2. 4; स्नेह् III, 19, 13; VI, 3, 10; XVIII, 14,
5; स्यन् VII, 9, 2; साय I, 4, 19. 20. 21; 6, 14; 13,
3; 14, 2. 3. 4. 5; VII, 9, 2; 10, 7; 25, 6. 13; 26,
3. 8. 9. 11; IX, 6, 2. 4. 7. 9. 11. 13; X, 8, 11; 13,
2. 8; XII, 24, 5.

+ अथय साय III, 19, 12.

+ उदय साय VIII, 13, 1.

+ व्यय स्यन् I, 4, 22.

सोवय VIII, 3, 5.

सोपांशुसाय III, 9, 3.

सोम (1.) II, 1, 6; III, 14, 19; 18, 19; 21, 1. 4; V, 1, 1; 6,
1; VII, 4, 13; 5, 10; VIII, 7, 21; 9, 2; XIII, 6, 1; 7,
1; XIII, 12, 9; 13, 1; XIV, 3, 1; 13, 14; XV, 13, 1;
14, 9. (2.) I, 15, 2; V, 5, 1; 6, 1; पिष्टमन् III, 16, 2. 4.
13; IV, 4, 1; वनस्पति IX, 26, 2; राजन् XV, 14, 4; वैष्णव
XVI, 2, 10. (Cf. सुरासोम).

सोमचमस XIV, 16, 5.

सोमपौथ XIV, 62, 2. (Cf. अनपिसोमपौथ).

सोमप्रवाक XIV, 40, 13; 41, 10.

सोमयाज्या VII, 3, 4.

सोमवन्त III, 16, 2. 5.

सोमविक्रयिन् XIII, 6, 2.

सोमापौष्ण VI, 11, 2.

सोमाहार XIII, 6, 2.

सोमेष्टि XIV, 5, 2.

सोमोपनहन VII, 15, 2.

सौचामण XIV, 8, 10; 12, 1. 2; सौचामणी XIV, 13, 3. 9;
XV, 15, 1.

सौभर IX, 3, 1.

सौमिक V, 20, 6; XIV, 10, 22.

सौम्य III, 12, 6; IV, 20, 6; VI, 10, 3; VIII, 4, 5; XIV, 57,
2; सौमी III, 12, 1.

सौम्यसावित्री III, 13, 7.

सौयवसि XV, 19 (p. 191, 13) ff.

सौर्य III, 18, 3. 7; IX, 20, 20; XI, 13, 8. 9; XIV, 3, 17;

सौरी XIV, 9, 3; 32, 2.

सौवर्ण XIV, 32, 5.

सौहार्द XV, 25 (p. 194, 20).

सौहित्य III, 8, 14.

स्कन्द स्कन् III, 20, 4.

स्नान V, 10, 5.

सु सुवते VI, 8, 3; VII, 10, 1; XIII, 10, 4; 11, 2; 12, 1.
 3; XVIII, 2, 3. 5; सुवीरन् XVIII, 2, 2; 23, 7; सुदि
 XV, 22 (p. 192, 19 ff.); तुष्टाव XV, 22 (p. 192, 20 ff.); 26;
 स्तोत्रमाण IX, 5, 1; 19, 4; सुयमान XV, 22 (p. 193, 2)
 सुत V, 10, 35; VI, 8, 10. 14; VII, 16, 1; VIII, 1, 9; X,
 13, 26. (Cf. यथासुते)

+ अभि स्तौति V, 9, 4; VII, 15, 2; 16, 2. 5; सुयात् VII,
 15, 18; सुत्य V, 9, 25; 10, 23. 32; VII, 15, 4. 8.

+ परि स्तवनीय XVII, 7, 6; सुत IX, 25, 1.

सुत् Cf. अग्निष्टुत्। इन्द्रसुत्। वैश्वदेवसुत्। सूर्यसुत्

सु स्तृणाति III, 14, 18; VIII, 12, 9. 10; स्तृणुते XIV, 22, 22;
 स्तोर्त्वा I, 15, 15.

+ उप स्तृणन्ति XVI, 3, 25; 12, 20; XVII, 6, 5; स्तोर्थ
 IV, 16, 2; 18, 5.

+ परि स्तोर्थ IV, 3, 7.

स्तोक V, 18, 1.

स्तोक्य X, 12, 15; XV, 1, 25.

स्तोत्र VI, 8, 8; VIII, 6, 1; XIII, 11, 6. 9; XIV, 2, 2; 4, 2;
 12, 6; 32, 9; 42, 8; XV, 5, 2. 6; 11, 4; XVII, 14, 5;
 17, 3.

स्तोत्रप्रसव VIII, 15, 4.

स्तोत्रवन्त् VII, 10, 2.

स्तोत्रिय VII, 14, 1. 2; 21, 8; 26, 1; IX, 5, 2; 6, 17. 19; X,
6, 11; XI, 2, 13; 3, 2; 11, 14; 12, 1; 13, 21. 24. 28;
XII, 1, 3; 2, 5. 23. 24; 4, 9. 23; 9, 8. 16; 10, 11; 12, 14;
XIII, 1, 4; 20, 5. 12; XIV, 26, 3; 42, 10; XV, 7, 9;
XVII, 14, 4; 15, 9; 17, 5; XVIII, 1, 4; 4, 3; 5, 3; 21, 3;
23, 6. 9. 11. (Cf. उक्त्यस्तोत्रिय। यथास्तोत्रियम्। श्वःस्तोत्रिय।
समानस्तोत्रिय। सहस्रस्तोत्रिय)

स्तोत्रियत् VII, 25, 17.

स्तोत्रियानुरूपौ (०पाः) VII, 11, 1. 2; 12, 1; 13, 1; 14, 6;
20, 3; 22, 2; 23, 3; 24, 2; 26, 12. 16; VIII, 6, 5; 7, 11;
IX, 2, 2; 3, 2; 4, 1; 7, 1; 11, 1; 15, 1; 19, 2; X, 4, 9;
5, 9; 8, 7. 21; 13, 11. 20. 21; XI, 13, 27; 14, 35; 15, 6.
13; XII, 3, 16. 22; 4, 4. 7. 12. 15. 19. 22; 5, 4. 6. 8. 11.
14. 18; 6, 9; 9, 13. 15; 10, 3. 7. 9; 11, 16; 12, 1. 7. 12;
25, 3; 26, 1. 6. 20; XIII, 7, 2; 8, 2; 9, 2; 10, 5; XIV,
3, 5; 52, 7; 54, 1; 55, 1; 57, 5; XV, 3, 3. 5; 8, 7; 9, 3;
XVI, 21, 24; XVIII, 23, 4.

स्तोम IX, 21, 7; XII, 2, 10; XIII, 7, 3; 8, 3; 9, 3; 10, 2.
4; 12, 5; 20, 4; XIV, 29, 4; 31, 3; 38, 2. 5; 40, 2; 41, 1;
42, 1; 72, 2; XV, 1, 31; 4, 5; 5, 7; 6, 5; XVI, 21, 3; 23,

6. 13. 14; 25, 2; XVII, 7, 3. (Cf. अग्निष्टोम । अग्निष्टोमस्तोम ।
 अभिषवस्तोम । अर्धमासस्तोम । अवान्तरदिशां स्तोम । अष्टाचत्वारिंश-
 स्तोम । अक्षोराचस्तोम । आवृत्तस्तोम । इन्द्रस्तोम । उग्रनस्तोम ।
 ऋतुस्तोम । ऋषिस्तोम । एकविंशस्तोम । एकादशस्तोम । एवंस्तोम ।
 चतुर्त्तरस्तोम । चतुर्विंशस्तोम । चतुश्चत्वारिंशस्तोम । चतुष्टोम ।
 कन्दोर्त्तस्तोम । ज्येष्ठस्तोम । ज्योतिष्टोम । त्रयस्त्रिंशस्तोम । त्रिणव ।
 त्रिवृत् । त्रिष्टोम । दिशां स्तोम । ध्वंसि । नक्षत्र । निमेष । पञ्च-
 दश । पञ्चविंश । पृष्ठ्य । मास । मुहूर्त । यथास्तोमम् । यम ।
 वाच । ग्रात्य । शुक्र । षट्त्रिंश । सप्तदश । सर्वस्तोम)

स्तोमविकार XIII, 1, 4.

स्तोमातिशंसन XV, 11, 5.

स्त्री IV, 16, 6; XIV, 39, 3; XVI, 11, 17.

स्त्रीपुमांसौ XVII, 6, 1.

स्त्रीवत् II, 8, 7.

स्वण्डिल IV, 7, 6.

स्वपतिसव XIV, 22, 2.

स्वविर XVI, 2, 5.

स्था तिष्ठति III, 16, 17; V, 15, 7; XV, 19 (p. 190, 12);

तिष्ठामहे XV, 26 (p. 195, 9); तिष्ठध्वं XV, 26 (p. 195, 2);

तिष्ठन् II, 7, 13; V, 6, 2. 7; 13, 2. 4. 11; 14, 19; 16, 4;

VI, 2, 1; 12, 2; VII, 15, 2; VIII, 11, 4; XV, 19 (p. 190

12); XVI, 3, 20; XVII, 1, 3, 8; 4, 6; 12, 4; 13, 7;
 तस्थिरे XV, 27 (p. 195, 19); अस्यात् XV, 25 (p. 194, 12);
 स्थित्वा III, 14, 14; V, 13, 11; स्थापयेत् XVII, 10, 17.

+ अधि तिष्ठति IV, 21, 2; तस्थिरे XV, 27 (p. 195, 21).

+ अव स्थाय III, 13, 16; स्थाय V, 6, 4.

+ व्यव तिष्ठते I, 1, 5; तिष्ठन्ते I, 3, 8.

+ आ तिष्ठति XVII, 15, 3.

+ उपा तस्थौ XV, 18 (p. 190, 3).

+ उद् तिष्ठेत् XIII, 13, 1; तिष्ठन् IV, 16, 7; V, 10, 9;

XV, 19 (p. 191, 11); स्थित XV, 19 (p. 190, 18);

स्थाय V, 9, 27; XIII, 14, 7; 20, 14; XIV, 57, 19;

XV, 11, 7; 14, 12; स्थाय III, 20, 2.

+ उपोद् स्थाय I, 6, 3; VI, 7, 10.

+ उप तिष्ठते II, 7, 13; 12, 6; IV, 19, 9; VI, 2, 3; XVI,

12, 21; 13, 2; XVII, 12, 6; 13, 7, 9; तिष्ठन्ते XV,

15, 6; तिष्ठेत् IX, 5, 1; XVII, 13, 6; स्थाय I, 15, 16;

III, 17, 2, 6; 21, 8; IV, 12, 10; 13, 1; 15, 4; V, 9,

27; VI, 12, 1; 13, 2; VIII, 12, 11; (Cf. अनुपस्थाप);

स्थापयामास XV, 23 (p. 193, 15); स्थाय IV, 17, 6.

+ प्र see प्रस्थिताः

+ प्रति तिष्ठति XV, 4, 4; XVI, 22, 13; अतिष्ठताम् XIV,

42, 18; अतिष्ठत XIV, 9, 1; 74, 1; स्थापयति XVII,
16, 5; स्थापयन्ति XVI, 10, 16.

+ सम् तिष्ठते X, 21, 18; XIV, 2, 21; 10, 8; 13, 9; XV,
13, 10; XVI, 8, 19; 15, 19; XVIII, 23, 17; 24, 25. 33;
तिष्ठन्ते XIV, 13, 14; तिष्ठन्ती XVI, 22, 23; स्थित
III, 1, 1. 5; 3, 8; 13, 29; 17, 13; V, 8, 6; VI, 13,
6; VII, 10, 1; VIII, 10, 1; 13, 6; IX, 28, 18;
XIV, 10, 17; XV, 4, 12; XVI, 18, 13; XVII, 6, 3;
10, 2; XVIII, 24, 8. 19. 26; स्थापयति V, 20, 8;
स्थापयन्ति IX, 27, 5. 6; XVIII, 24, 24; स्थापयेयुः
XIII, 5, 2; स्थापयन्त् XIII, 5, 18; स्थाप्यः XI, 13, 2;
XIII, 3, 1; स्थाप्य III, 17, 10; V, 10, 36; 11, 15;
VIII, 9, 10; IX, 19, 4; 27, 4; X, 13, 26.

+ अभिसम् (or सम्) तिष्ठते XIV, 33, 7.

+ विसम् in विसंस्थितचर VI, 13, 7; VII, 7, 4.

स्थान I, 1, 16. 19; 4, 3; III, 16, 15; IV, 2, 7; V, 3, 7; IX,
1, 11; X, 12, 8. 16. 17; 13, 6; XI, 14, 27; XII, 4, 1. 20;
5, 1; 6, 4. 14; XIII, 15, 12. 13; 19, 20; 21, 6; XIV, 3,
12; 40, 22; 52, 3. (Cf. अभीवर्त । आवापस्थान ।
ओष्ठ्य० । तालु० । निगम० । निगमस्थानवर्जम् । यथास्थान ।
यथास्थानम्)

खाली IV, 3, 2. 5. (Cf. अग्निहोत्रखाली)

खालीपाक III, 12, 17; IV, 18, 8. 10; 20, 6.

खिति XVII, 10, 2.

खूणा XVII, 5, 5. (Cf. प्रेङ्गन्खूणा)

ख्वा खति XV, 13, 14; खान्ति XVIII, 24, 21; खापयन्ति XVI, 18, 10.

ख्वातक IV, 21, 1.

खर्ध् असर्धन्त XIV, 40, 1.

खृश् खृशन्ति IV, 15, 3.

+ उप खृशति VII, 18, 1; VIII, 4, 5; XVII, 16, 7;

खृशन् V, 8, 3; खृश्य I, 6, 7; 10, 3; 14, 21; 15, 18;

II, 8, 14; 9, 6; 12, 2. 4. 9; IV, 12, 10; V, 6, 8;

8, 1. 3. 5; 9, 27; 10, 34; 18, 12; VI, 11, 17; VII,

5, 7; VIII, 5, 6; 12, 11.

+ सम् खृश्य III, 19, 15; XVII, 16, 1; खर्शयति VII, 4, 4.

ख्य IV, 3, 2. 3; 4, 2; 14, 8. 29.

ख IV, 15, 7; VII, 21, 6; XV, 22; XVI, 7, 7.

खन्द् + आ खन्देत XVI, 18, 19.

खन्धा XVII, 2, 9.

खु खवन्ती XIII, 5, 22; XV, 15, 6.

+ सम् खुत XIV, 22, 19.

सुगादापन V, 11, 5.

सुगादापनादि I, 14, 22.

सुच् I, 6, 16; II, 8, 16. 19. 22; 9, 5. 6. 16; 10, 5. 7; IV, 9,
5; V, 11, 5.

सुति VII, 6, 1; XVII, 12, 4.

सुव II, 8, 10. 16. 18; IV, 9, 7; 14, 22; 16, 3; VI, 3, 8;
XVII, 11, 4; 12, 4.

सुक्पर्ण VI, 1, 6.

सु V, 15, 10; 16, 7; VI, 13, 4. 8; VII, 7, 3. 4. 5; X, 1, 13;
13, 26; XIV, 24, 3; XV, 1, 15. 18; 2, 4. 8. 11. 14. 21. 25.
29; XVI, 3, 10; 9, 22; 11, 33; 12, 11; 14, 8. 12. 14. 16;
XVII, 10, 4.

सुकर्मन् VII, 7, 4.

सुकाल V, 11, 13; XV, 1, 30.

सुतवस् (सुतवद्भ्यः) III, 13, 9.

सुधाशब्द III, 16, 15.

सुनय (भावयय) XVI, 11, 5.

सुयंहेम IV, 5, 12.

सुयंहेमिन् II, 3, 23.

सुयंनत XVII, 3, 11.

सुयम् I, 10. 5; X, 7, 9.

स्वयंभू स्वयंभु XVI, 15, 1.

स्वयोनि XI, 13, 32; 14, 5. 23. (Cf. अस्वयोनि)

स्वर् XIV, 19, 1; 47, 1.

स्वर XIII, 1, 8.

स्वरपृष्ठ XI, 11, 3. 14; 12, 10.

स्वरयोनि XI, 12, 7. 11.

स्वरधामन् X, 9, 5. 11; XI, 11, 1. 9; 14, 37; XII, 6, 6; 27,
3; XIII, 16, 4; 17, 3; XIV, 19, 2.

स्वराज् XIV, 26, 1. (Cf. विराट्स्वराज्)

स्वरादि VI, 1, 15.

स्वर्ग (1.) XIV, 40, 1; 69, 2; 71, 2; 75, 2; XV, 9, 2; (2.)
(Sacrifice) XIV, 37, 1.

स्वर्गकाम XIV, 37, 1; 40, 1; 69, 2; 71, 2; 75, 2; XV, 9, 2;
10, 1.

स्वर्जित् XIV, 8, 13; 47, 1. 2.

स्वर्जिदिन्द्रवज्रयोः XV, 11, 13.

स्वष्ट XV, 17 (p. 189, 3).

स्वस्ति (पशु) V, 5, 1; VIII, 12, 3; XVI, 10, 11. 15.

स्वस्तिष्वंस्वर XVI, 1, 9.

स्वस्त्ययन IV, 17, 1; XVI, 1, 14; 10, 15.

स्वादुष्किलीयाः VIII, 6, 14; 7, 18; XIV, 57, 13.

स्वाध्याय X, 12, 5.

स्वार in सर्वस्वार XV, 10, 1.

स्वाराज्य XIV, 26, 1. 4; 30, 1; XV, 11, 1; 12, 1; XVI, 15, 1;

स्वाराज्यकाम XIV, 26, 1.

स्वाहा IV, 4, 1; 18, 1; 19, 1. 5. 8; XVI, 18, 19. etc.

स्वाहाकार I, 2, 22; III, 12, 17.

स्विद् XV, 17 (p. 188, 4).

स्विष्टकृच्चतुर्थी III, 12, 17.

स्विष्टकृत् I, 9, 1; 16, 3; II, 2, 6, 11. 15. 18; 3, 11; III, 1,

4. 7; 7, 5; 12, 11; 13, 23; 15, 10; 16, 3; IV, 7, 3; 19,

1; 20, 5. 6; V, 3, 5; 5, 6; 7, 4; 19, 9; VII, 1, 6; 16, 2;

VIII, 2, 2; 12, 2; 13, 4; XIV, 10, 5; XV, 2, 16; 13, 7.

स्विष्टकृत्यमवाय V, 19, 3.

स्विष्टकृदन्त VIII, 11, 11.

स्विष्टकृदित् III, 20, 13; XV, 2, 17; 13, 8.

स्विष्टकृन्निगद I, 16, 10.

ह

ह XIII, 14, 8; XIV, 6, 1; 7, 1; 12, 2; 13, 11; 14, 1; 22,

21. 22; 24, 1; 25, 1; 26, 1; 27, 1; 28, 1; 33, 1; 34, 1;

35, 1; 36, 1; 37, 1; 40, 1; 59, 1; 60, 1; 61, 1 etc.; XV,

1, 10. 12; 5, 1; 7, 6; 9, 2; 12, 5; 17; 18; 20; 21; 22;

23; 24; XVI, 7, 4; 8, 27; 9, 11; 14. 17; 13, 2; 16, 2. 3;
 20, 12; 23, 6. 14; 29, 6. 7. 8; XVII, 13, 8; उ ह XV, 16,
 10. 11; XVIII, 2, 3. 5; ह वै XIV, 40, 1; 57, 20; XV, 16,
 17; ह स IV, 15, 7; VII, 21, 6; XV, 22 (p. 193, 7. 8);
 XVI, 7, 7.

हत्या in भूणहत्या XVI, 18, 19.

हन् अहनत् XIV, 50, 1; हत XV, 19 (p. 191, 1); •हत• III,
 8, 12. (Cf. अहत IV, 15, 4; 16, 9).

+ अप हन्याम् XIV, 27, 1; अहत XIV, 27, 1. 5. 8. 11;

हत्य XIV, 28, 1; जिघ्रांसमान XIV, 22, 23; 27, 1;
 39, 8. 10.

+ आ हन्ति XVII, 14, 11; भ्रन्ति XVII, 5, 10; 14, 10. ;

+ अपा हान XIII, 11, 4. (अतपथन्ना० उपा)

+ उद् in उद्धृतावोक्षित XVIII, 24, 27.

+ उप हत XIII, 29, 18; हत्य IV, 21, 8; XVII, 11, 4.

+ निष् in अनिर्हत

+ परि भ्रन्ति XVI, 18, 14.

+ सम् भ्रन्ति XVII, 2, 6; हत्य XVII, 2, 9.

हनन in सहनन XVII, 4, 1. 2, 3.

हन्त XV, 18 (p. 190, 2); 20 (p. 191, 16); 21 (p. 192, 10);
 XVI, 15, 1.

हरिश्चन्द्र XV, 17.

हरिश्चिष्टाग्रन III, 8, 13.

हरिर्धान V, 13, 2; 14, 19. 21. 24; 15, 10; VI, 3, 8; 12, 2;
VII, 15, 2; X, 21, 12. 14. (Cf. सदोहरिर्धानानि)

हरिर्धानप्रवर्तन V, 13, 1.

हरिर्यज्ञ XIV, 3, 1; (सोमाः) XIV, 13, 14.

हरिष्कृत् IV, 7, 2.

हरिव्यभक्तता IV, 15, 6.

हरिष् I, 3, 1. 14; 16, 16. 17 (हरिष्टः); 17, 1. 7; II, 5, 23. 25.

26; 7, 9; III, 10, 2; 13, 15; 20, 4. 12; IV, 8, 3; 14, 3;

20, 5. 6; V, 7, 5; VIII, 13, 4; IX, 26, 1; 27, 3; 28, 4;

XIII, 1, 3; 20, 10; XIV, 10, 19; XVI, 1, 17; 10, 4. 11.

(Cf. अग्निहोत्रहविः। उपांशुहविः। चातुर्मासहविः। देविकाहविः।

महाहविः। सर्वपृष्ठाहविः)

हस्त III, 13, 17.

हस्तिन् XV, 3, 14.

1. हा + सम् जिहान XV, 19 (p. 190, 17).

2. हा + परि हाप्य I, 17, 10; III, 16, 13; VI, 1, 21; 6, 6; 7, 1;

11, 9; 13, 2; VII, 3, 4; 11, 1; 12, 2; 26, 16; VIII, 7, 20;

11, 12; 12, 2; IX, 25, 2; X, 2, 7; 3, 3; 4, 3; 10, 5; XI,

8, 1; 9, 1; 11, 7. 12; XII, 6, 12; XIII, 27, 6.

+ प्र. see प्राजद्वित (M. S. C. प्रज०)

हारियोजन VIII, 7, 21; X, 1, 10; XIV, 56, 3; XV, 1, 27.

हारियोजनान्त XIV, 51, 4.

हि II, 14, 8; III, 19, 7; XIV, 57, 18; XV, 13, 4. 17 (p. 188, 11); XVI, 21, 21; 22, 12; 23, 14; XVII, 14, 4; XVIII, 24, 8.

हिंक्षत्य I, 4, 6; VI, 3, 9; XVII, 17, 15; XVIII, 1, 1.

हिरण्मथ XVI, 17, 9; 18, 8.

हिरण्य II, 5, 27; VII, 18, 1; XIV, 32, 10; 57, 17; XV, 17 (p. 188, 14); XVI, 3, 25. (Cf. सहिरण्य)

हिरण्यकशिपु XV, 27 (p. 196, 1).

हिरण्यरथ XV, 22 (p. 193, 2).

हिरण्यशकल IV, 14, 16.

हीनतर IV, 12, 2.

ऊ जुहोति I, 2, 21; II, 6, 1; 7, 1; III, 21, 1; IV, 3, 7; 9, 7; 13, 4; 16, 3; 17, 12. 13; 18, 10; VI, 9, 16; VIII, 13, 6; IX, 19, 4; XIII, 2, 2; 12, 7. 13; XVI, 18, 19; XVII, 11, 4; जुहति VIII, 8, 10; XVI, 15, 9; 18, 15. 17; XVIII, 24, 11; जुहुयात् II, 7, 8; III, 12, 16. 17; 19, 12; V, 4, 2; XIII, 2, 8; 3, 4. 5; 5, 7; 12, 11; जुहुयुः XIII, 5, 3; XVI, 7, 4; जुह्वानि XVI, 15, 1; जुहुत् II, 9, 16; 12, 8;

V, 4, 1; जुह्वां करोति, चकार XVI, 15, 1; चकार XV, 23 (p. 193, 13); होष्यन्ति VI, 6, 20; होष्यन् II, 6, 9; क्षयमाण IV, 11, 2; V, 14, 14. 16; VI, 7, 2; 8, 1; ऊत II, 9, 10; 16, 3; V, 19, 17; VIII, 9, 10; XIII, 12, 8; 14, 6; XVI, 1, 7. 10; XVII, 7, 11; ऊत्ता II, 6, 10; 7, 7; III, 15, 14; IV, 16, 6; 18, 5. 7; VI, 3, 8; VIII, 13, 1; X, 13, 26; XVI, 15, 1; XVII, 12, 4; XVIII, 24, 27. (Cf. अऊत्ता)

+ अभि जुहोति II, 8, 23.

हृतवन् XIV, 50, 2.

हृ हरन्ति III, 19, 9; हृत्वा IV, 14, 11; VII, 3, 2. 3.

+ अति हरन् XVII, 16, 1. 2. 3. 4; हृत्य II, 8, 22. 23.

+ अप हृत XIII, 6, 1.

+ अभ्यव हरेत् IV, 5, 7.

+ उपाव हृत्य XVII, 16, 5.

+ आ हरन्ति I, 12, 9; XIII, 15, 1; अहरत् XIV, 6, 1;

7, 1; 8, 1; 9, 1; 12, 2; XV, 9, 2; 11, 1; 12, 1;

XVI, 1, 1; द्वियमाण V, 10, 10; हार्य (see आहार्य

VII, 27, 29); हृत्य XIII, 6, 1; XVII, 7, 12.

+ उदा हरन्ति XV, 26 (p. 195, 7); हरिष्यामः XIII, 14, 10.

+ उपा हरेत् XVIII, 2, 6.

+ पर्या हृत्य VII, 5, 4; XVII, 7, 11.

- + प्रतिपर्या इत्य VII, 5, 4.
- + प्रत्या हरन्ति XV, 13, 15; इत XIV, 41, 4; 42, 4.
- + अनुव्या जहार XV, 16, 11; 26 (p. 195, 5).
- + अभिव्या इत्य I, 14, 15; 14, 17; II, 12, 10; IV, 12, 10; X, 21, 17.
- + उद् हरति II, 6, 2; VII, 21, 7; IX, 20, 8. 15; हरेत् XVIII, 7, 16, 15; जहार XVI, 16, 4; इत (Cf. उद्धृतष्टद्वयन्तर। अनुद्धृत) इत्य IV, 14, 14; 17, 13; V, 9, 17; VII, 1, 5; 8, 4; 21, 2; IX, 3, 4; 8, 3; 9, 3; 11, 2; 14, 2; 15, 2; 17, 3; 20, 7; X, 11, 8; 12, 6. 15; 13, 19; XI, 12, 6. 13; 14, 25; XII, 7, 1. 5. 6; 26, 19; XIV, 51, 9. 11; XV, 9, 3; XVI, 21, 24; XVIII, 4, 7; 5, 7; 8, 9.
- + अभ्युद् इत III, 4, 1; इत्य II, 14, 5; IV, 12, 2.
- + निष् हरेत् XIII, 12, 12.
- + परि इत I, 12, 9.
- + प्र द्वियमाण III, 13, 17; इत्य XVII, 7, 11.
- + अनुप्र हरति IV, 18, 5; इत VI, 12, 6; इत्य IV, 4, 2; 5, 10; 14, 3; XVI, 16, 1.
- + प्रति इत XVII, 17, 13.

+ वि हरति VI, 1, 6; IX, 5, 4. 9; XII, 11, 6; हरन्ति
XIII, 5, 22; हरेत् XV, 13, 1; हत VII, 15, 9. 10;
XII, 11, 5, 10; XIV, 8, 8; XVII, 14, 3; XVIII,
1, 19. 21; 14, 7; (Cf. अविहत); हृत्य XVIII, 14, 27.

+ सम् हार्यः XI, 8, 1; 9, 2; संहार्य IV, 14, 4.

हृदयनाश XIII, 3, 3.

हृदयशूल VIII, 12, 11.

हृदयशूलान्त VI, 1, 21; XIV, 10, 8; XVIII, 24, 25.

हृदयसंमित I, 10, 6.

हेमन्त XVI, 9, 31.

हेमन्तिक IX, 27, 1.

हैरण्णसूपाय X, 13, 14. 15; XVIII, 19, 2.

होतर्यज VII, 1, 5.

होतायच VII, 1, 5; 8, 4.

होह I, 1, 17; 4, 1; III, 8, 25; 10, 7; IV, 6, 5; V, 2, 3; 10,
28; 12, 4; 14, 22; 15, 9; 16, 10; 19, 1; 20, 8; VI, 8, 14;
12, 15; 13, 7; VII, 4, 12; 6, 5. 9; 7, 5; 8, 11; 14, 5;
VIII, 4, 5; 8, 7; 11, 13; IX, 7, 1; 11, 1; 15, 1; X, 1, 20;
14, 4; 15, 4; 16, 4; 17, 4; 18, 4; 21, 8; XI, 3, 3; 15,
10; XII, 3, 20; XIII, 7, 2; 11, 5; 14, 1; 24, 7; XV, 7,
2; 8, 7. 14; 12, 2; 21 (p. 192, 3); 27 (p. 195, 22); XVI,

1, 22; 4, 1. 8; 9, 18; 13, 1. 2. 17; XVII, 1, 2; 2, 5; 7,

11; 10, 7; 11, 2. 3; 15, 10; 17, 4. 11.

होतकर्मन् III, 14, 15.

होतचमस VI, 7, 6; VII, 4, 4. 15; 5, 9.

होतषदन I, 6, 6; V, 10, 16.

होचक VII, 4, 5; 7, 6; 14, 4; 25, 9; XI, 3, 2; XII, 1, 1; 8,
4; XIII, 10, 4; 24, 18; XIV, 3, 5; XVI, 9, 23.

होचा XVIII, 24, 34.

होम V, 10, 27; VIII, 15, 7. (Cf. वसाहोम। स्वयंहोम)

होममन्त्र I, 2, 22.

होमान्त IV, 4, 10.

होच III, 20, 12. (Cf. सहोच)

ऋ + नि ऋवे XV, 24 (p. 194, 6); ऋवते V, 8, 5; ऋत्य V,
10, 36.

इद XVI, 18, 10.

इस् I, 2, 18; X, 5, 12; XVII, 10, 8.

के + आ क्यते XVII, 17, 13; XVIII, 20, 6; 21, 2; क्य VII,
9, 1. 6; 10, 2; 19, 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 25; XI, 14,
13; XII, 11, 12; XV, 3, 10; XVII, 17, 14. 15; XVIII, 1,
1; 9, 5. (Cf. अनाक्य)

+ उपा क्येमहि अक्यन्त XIV, 50, 1.

- + उप ऋयते I, 15, 5; VII, 5, 7; 6, 5; ऋयमान I, 10, 1; VII, 6, 6; (cf. अनुपऋयमान); ऋयमान IV, 9, 1; V, 10, 1; ऋत I, 11, 1; 12, 1; (cf. अनुपऋत); ऋय III, 16, 25; V, 19, 12. 24; VII, 5, 11; 17, 15; VIII, 2, 13; XIV, 10, 20.
- + प्रत्युप ऋय VII, 6, 9.
- + समुप ऋय III, 8, 25.
- + वि ऋयन्ते X, 21, 16; ऋयावहे XV, 24 (p. 193, 19).

Additions.

- अग्नेष III, 20, 16.
- अस्तोचिय VII, 26, 1.
- इत्ताद XVIII, 23, 7.
- पञ्चवर्ष III, 18, 20.
- पशुनिगम IX, 23, 13.
-

II.

INDEX OF DEITIES MENTIONED IN INDEX I.

आग्नीषोमी
 अग्नि (cf. आग्नीषोमीय ff.)
 अग्नीषोमीय
 अग्नीषोमीय (अग्नीषोमीय)
 अदिति (आदित्य)
 अनुमति
 अप्
 अप्समन्
 अश्विनौ (आश्विन)
 असुर (आसुर)
 आग्नीषोमीय (cf. आग्नीषोमीय)
 आग्निमातृ (cf. वैश्वदेवाग्निमातृ)
 आग्निवाद्य
 आग्नेन्द्र
 आग्नेय
 आग्नेयाग्नीषोमीय
 आग्नेयैन्द्र
 आय
 इन्द्र (इन्द्र । आग्नेयैन्द्र । ऐन्द्रवायव ff.)
 इन्द्राग्नी
 इन्द्रावद्यौ (in इन्द्रावद्यौभिर्वाद्यौ)
 इन्द्राविष्णु
 उषस् (औषस्)
 ऋभु in ऋभुमन्
 ऐन्द्रवायव (cf. वायव्यैन्द्रवायव)
 ऐन्द्रवायवमैत्रावरुण
 ऐन्द्राग्र
 ऐन्द्रापोष्ण
 ऐन्द्राव्यव
 क (काय । कायी)
 [कुवेर वैश्ववर्ण]

गन्धर्व
 गो
 जातवेदस्
 शम्भु
 लहृ (लाहृ)
 स्वावाष्टयिनी (स्वावाष्टयिनीय । वैश्वदेव-
 स्वावाष्टयिनीय । सावित्रस्वावाष्टयिनीय)
 धातृ
 नराग्रस (नाराग्रस)
 पथ्या स्वस्ति
 पार्जन्य (cf. वैश्वानरीयपार्जन्य)
 पितरः (cf. सोम पिबन्मन् । यम पिबन्मन्)
 पूषन् (पौष्ण । सारस्वतपौष्ण । सोमापौष्ण)
 श्रुतिवी
 प्रजापति (प्राजापत्य)
 प्रदातृ (इन्द्र)
 प्रसविह (सविह)
 वृद्धस्यति (वार्हस्यत्य; वैश्वदेववार्हस्यत्य)
 भव भवानी
 भूमि
 मरुतः (मारुत । वायवमारुत वैश्वदेवमारुत ।
 वैश्वदेवाग्निमारुत)
 महेन्द्र (माहेन्द्र । माहेन्द्राग्नीषोमीय)
 मित्र (मैत्र)
 मित्रावरुणौ (मैत्रावरुण । ऐन्द्रवायवमैत्रा-
 वरुण)
 यम
 राकासिनीवाह्यौ
 रुद्र (रौद्र । रुद्राणी)
 वनस्यति
 वरुण (वारुण । आग्निवारुण । इन्द्रावद्य-

सौ। मिचावचणौ। मैचावचण्। वाचण-
माचत)

वसु

वाच् (cf. वाग्देवत्य। सावित्रवाग्देवत्य)

वाचस्पति

वाज in वाजवन्

वाजिन्

वायु (रेन्द्रवायववायव्य। वायव्यैन्द्रवायव)

वृच in वार्चस्म। वृचवन्

विभु in विभुमन्

विश्वकर्मेन् in वैश्वकर्मेन्

विश्वे देवाः (वैश्वदेव)

विष्णु (वैष्णव। आग्नावैष्णव। आग्नेयाग्ना-

वैष्णव। इन्द्रविष्णू रेन्द्रवैष्णव।

विष्णुपत्नी

वैश्वानर। वैश्वानरीय

शर्वे। शर्वाणौ

शक्त्याः

शुनासीर्थे, शुनासीरीथ (माहेन्द्रशुनासी-
रीथ)

सविह (सावित्र। सावित्रघृह। आदित्य-

सावित्रघृह। सावित्रद्यावाष्टयिकीय।

सावित्रवाग्देवत्य। सौम्यसावित्र)

सरस्वन्। सरस्वती (सारस्वत। सारस्वत-
पौष्ण)

साध्य

सिनीवासी (राकासिनीवासी)।

सूर्य (सूर्ये। सौर्ये)

सोम (अग्नीषोमौ॥ सोमापौष्ण। सौम्य
सौम्यसावित्र)

III.

PROPER NAMES MENTIONED IN INDEX I.

अङ्गिरस (अङ्गिरसन् । आङ्गिरस ।
 अजीमर्त (आजीमर्ति)
 अत्रि (आत्रेय)
 अत्र्याः
 अथास्य
 अथर्षि see आर्य
 अर्षु द काश्वेय
 अश्व (वश)
 अष्टक
 असित धाम्न
 आभिप्रतारिण see इक्षुक्
 आर्य
 आर्चनानस श्यावाश्व
 आविहित see मरुत
 आसङ्ग आयोगि
 इन्द्रात शोनक
 उपवेन
 कषभ याज्ञतुर
 कक्षीवन् अशिश (काक्षीवत)
 कण (काण ; cf. कण्ठरथन्तर)
 कान्नीत शृग्वः
 कारपचव (name of a locality.)
 काश्वैदेहः
 कुब (कुबचेन, कुबवाजपेय)
 कुशिक
 कुसुबनिन्दु (निरात्र)
 कौण्डपार्थिन्
 कौपीतक । कौपीतकि
 कौसल्य
 मर्ग (निरात्र)

माथिन
 मार्त्तमद
 गीतस
 जनक (सम्राज)
 जनमेजय पारिहित
 जमदग्नि
 जल (जातुकर्ण)
 जम्बु
 जातुकर्ण
 तार्क्ष्य वैपश्चित
 तिरिन्द्र (पारश्वय)
 इषद्वती (name of a river)
 देवरात
 युतान सावत
 धाम्न see असित
 नाभानेदिष्ठ मानव
 नारद
 नार्मेध
 नैगस्थ (?)
 नेतधव (name of a locality.)
 नौधस
 पञ्चाल (—पदहति)
 पर आहार
 पारिहित (जनमेजय), पारिचित्तीय
 पादण्ड्येपी
 पुष्ट्रः
 शृग्वः कान्नीत
 श्वभ्र मेध मातरिश्चन्
 पैङ्ग
 पञ्चव see सुदास्

पोषमीष्ट
 प्रखण्ड (प्राखण्ड)
 प्रखोक सार्द्धय
 प्रामहीय
 छात्रा (name of a locality) छात्र
 छात्राणि see छात्र
 द्रुव नक्षत्र
 भरत
 भरद्वाज (भारद्वाज)
 भानुमतिन्
 भागव
 भावयन् see खनय
 भीमसेन
 भोवन see विश्वकर्म्मन्
 मत्स्य सामद
 मधुच्छन्दस् (मधुच्छन्दस)
 मनु वैवस्वत (मानव)
 मरुत
 मूचीपाः
 मैथतिथ
 यमुना
 राकासिनीवाह्यौ
 रेणु
 रोहित
 वत्स काण्ड (वात्स्य)
 वधूश्च
 वश चन्द्र (वाश)
 वसिष्ठ (वसिष्ठयज्ञ । वासिष्ठ)
 वाज लोक्

वामदेव
 वासुक्त
 विश्वकर्म्मन् भोवन
 विश्वामित्र
 वृक्षयुक्त आभिप्रतारिण
 वृषाकपि
 वैददक्षि
 वैदेह (काश्यवैदेही)
 वैधस
 श्वराः
 शूनक (शौनक । शौनकयज्ञ)
 शूनःपुच्छ
 शूनःशेष (शौनःशेष)
 शूनोच्छात्रूल
 शूक्यष्टशतौष
 श्वावाच
 श्रुतसेन
 श्वेतकेतु
 संछति
 सरस्वन् । सरस्वती (सारस्वत)
 साकस्य
 सार्द्धय प्रखोक
 सिनीवाह्यौ
 सुदास् (पैजवन)
 सौभर
 सोयवसि
 खनय भावयन्
 हरिश्चन्द्र

IV.

SOME NAMES OF HYMNS AND VERSES.

अक्षा XVIII, 4, 1; 5, 1—Rv. VI, 47, 8	काराध्वोचिताः IX, 20, 12, etc.—Rv I, 120
अप्रतिरथ VIII, 15, 10—Rv. X, 103	कुन्नाप XII, 6, 13, etc. Av. XX, 127
अभितद्वीय XII, 6, 1, etc.—Rv. III, 38	धैव द्यव XVIII, 3, 1*—Sāṅkh. Sr. S. XVIII, 3, 2. Ait. Ar. V, 1, 2.
अथयज्ञीया XIII, 24, 18—Rv. I, 177, 4	घोषा सपुत्रा VI, 6, 12—Rv. X, 39—41
अर्बुद VII, 15, 4—6. ff.—Rv. X, 94	जनकस्याः XII, 21, 1—Av. XX, 128
आदित्याः XII, 19,—Av. XX, 135, 6	तदिदासीय XI, 2, 6 ff.—Rv. X, 120
आनोभद्वीय X, 13, 18, etc.—Rv. I, 89	[तनुः X, 19, 1]
आपोरेवतो VI, 3, 11; IX, 20, 7—Rv. X, 30, 12	तमुष्टुद्वीय X, 11, 13, etc. VI, 18
आपोहिष्टीयाः IV, 11, 6, etc.—Rv. X, 9	तार्क्ष्य XI, 14, 28, etc. X, 178
आचनस्याः XII, 24, 1—Av. XX, 136	चिकद्रुकीया X, 13, 7—II, 22, 1
इन्द्रनिहव VII, 19, 10, etc.—Rv VIII, 53, 5. 6	[दिशां कृत्तयः XII, 20, 1—Av. XX, 128]
ईलेयानौय V, 9, 24, etc.—Rv. 1, 112	दूरोचय XI, 14, 13 ff.—Rv. IV, 40, 5
उत्तापिन्यः XVI, 13, 13—Rv. X, 18, 8; 85, 21. 22	द्युतान सावत XIII, 12, 3—Rv. VIII, 96, 7 ff.
उदुमद्वीय XVIII, 19, 10; 20, 6—Rv. VII, 23	नद XVIII, 1, 12. 14. 15. 21—Rv. VIII, 58, 2
वसुजनिनीय XI, 14, 10. 22—Rv. II, 13	नद्या I, 17, 18
वतश्प्रसाप XII, 17, 3—Av. XX, 129	नाभानेदिष्ठ XII, 8, 2—Rv. X, 61
ववधामवत् XI, 15, 10, etc.—Rv. V, 87	नेर्क्षती XVI, 13, 5—Rv. X, 59
कयाग्नौय X, 11, 12, etc.—Rv. I, 165	पञ्चजनोया X, 2, 8, etc.—Rv. X, 53, 5
	पतङ्ग XI, 14, 28—Rv. X, 177
	पारिचित्ती XII, 16, 2—Av. XX 127, 3

* Comm. पृथक्स्य धीवाकृपमित्यर्थः

- पिम्बन्धपौत्रा X, 13, 10—Rv. I, 64, 6
 पुत्रप नारायण XVI, 13, 1—Rv. X, 90
 पैत्रो VIII, 6, 12, etc.—Rv. X, 15,
 1—3
 प्रतीराधाः XII, 21, 3—Av. XX, 134
 प्रमंदिष्ठोय XII, 25, 4—Rv. I, 57
 प्रवल्हिकाः XII, 21, 3—Av. XX, 133
 प्रशुक्रोय X, 13, 18—Rv. VII, 34
 प्रवक्षक XVIII, 4, 8, etc.—Rv.
 VIII, 97, 13—15
 पक्ष XI, 14, 26—Rv. X, 96
 मधुनाथो XV, 3, 1—Rv. III, 54.
 55
 मनुप्रवल्ह X, 11, 8—Rv. VIII, 29
 मन्युक्रोते XIV, 22, 5—Rv. X, 83, 84
 महानक्राः X, 6, 10, etc.—Ait. Ar.
 III, 1
 यज्ञायज्ञीय VII, 25, 10—Rv. VI, 48
 यातकृतीय XVIII, 19, 2—Rv. VI,
 25
 यामी VIII, 6, 13, etc.—Rv. X, 14.
 3—5
 वर XVIII, 14, 1—Rv. VIII, 46
 वासुन्ना XVII, 9, 5—Rv. X, 27
 विद्वय IV, 2, 7, 13, etc.—Rv. X, 128
 वृषाकपि XII, 6, 13, etc.—Rv. X, 86
 शंतातीयाः XVI, 13, 6—Rv. VII, 35
 शंभोदेवीयाः IV, 11, 6, etc.—Rv. X,
 9, 4—7
 सजनीय XIII, 5, 16, etc.—Rv. II,
 12.
 सपत्ना see घोषा
 सर्वहरि XI, 14, 10—Rv. X, 96
 सलिलं वैश्वदेवं XVIII, 22, 7—Rv
 I, 164
 सार्पराज्ञी X, 13, 26, etc. Rv. X, 189
 साय XI, 14, 25, 27—Rv. I, 51
 सुकीर्ति XII, 13, 1—Rv. X, 131
 सुपर्ण IX, 20, 13*
 सुरूपकृत् XIV, 56, 12—Rv. I, 4
 सुददोहः XVIII, 1, 23, etc.—Rv.
 VIII, 69, 3
 स्तोत्राः X, 12, 15, etc.—I, 75; III,
 21
 स्नादुष्किलीयाः VIII, 6, 14, etc.—
 Rv. VI, 47, 1—3
 हेरणसूत्रोय X, 13, 14, 15; XVIII
 19, 2—Rv. I, 32

* Comm. सुपर्वैरामादित आरभ्य अधिकं शतं शंभेत्

V.

VERSES QUOTED BY PRATĪKAS AND CONTAINED
IN THE ŚĀKALASĀKHĀ OF THE RIGVEDA.*

प्रतीक	शाङ्ख्ययन	ऋग्वेद
अचक्षमीमदन्	III, 17, 2.	I, 82, 2.
अचौभ्यां ते नासिकाभ्यां	XVI, 13, 4.	X, 163
अगन्म मद्वा	VI, 4, 5; X, 11, 2; XIV, 56, 1.	VII, 12, 1—3; resp. 1—3; resp. 1. 2.
अग्न या याहि वीतये	I, 4, 8; III, 5, 2.	VI, 16, 10—12 resp. 10.
अग्न या याह्यग्निभिः	XIV, 53, 5.	VIII, 60, 1. 2.
अग्न यायूषि	II, 2, 5; 5, 14.	IX, 66, 19.
अग्न इन्द्रश्च	VII, 9, 8.	III, 25, 4.
अग्न ओजिष्ठम्	XI, 8, 1; 11, 7.	V, 10, 1—6.
अग्निं वो देवम्	X, 10, 2; XIV, 53, 1.	VII, 3.
अग्निं वो दधन्तम्	XII, 10, 9.	VIII, 102, 7—9.
अग्निं सुदीतिम्	V, 19, 11.	III, 17, 4.
अग्निं सोमेन	II, 2, 18; VI, 4, 1; XII, 10, 9.	V, 14, 1; resp. 1—6; resp. 1—3.
अग्निं सोमेन बोधय	II, 5, 13; XIV, 52, 12.	V, 14, 1; resp. 1—6.
अग्निं दिव्यन्तु	VI, 4, 1.	X, 156.
अग्निं होतारम्	X, 7, 7.	I, 127, 1.
अग्निं होतारं मन्ये दास्ता- न्तम्	XVIII, 23, 9. 10.	I, 127, 1—7.
अग्निः प्रलेन	I, 8, 2.	VIII, 44, 12.

* Cf. VI, 1, 25: प्रातरनुवाकप्रभृत्यादिप्रदिष्टानि शकानुवचनयोः सूक्तानि ॥ २५ ॥
एकां प्रतीयादन्यत्र ॥ २६ ॥

<i>Pratīka.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
अग्निः शुचिप्रतप्तसः	II, 2, 10.	VIII, 44, 21.
अग्निनाग्निः समिधये	II, 2, 11 ; III, 5, 1 ; 13, 17.	I, 12, 6.
अग्निना रयिम्	III, 7, 3 ; 15, 8.	I, 1, 3.
अग्निं तं मन्ये	III, 17, 5 ; VI, 4, 13 ; X, 6, 2 ; [XVI, 7, 13.]	V, 6, 1-3 ; resp. 1-10.
अग्निं दूतम्	XIV, 52, 2.	I, 12, 1-7.
अग्निं दूतं दृषौमहे	I, 4, 9 ; VI, 4, 1 ; X, 3, 2.	I, 12, 1 ; resp. 1-12.
अग्निं न मा मयित्वम्	XIV, 53, 6.	VIII, 48, 6.
अग्निं नरः	X, 5, 2 ; 12, 8 ; 13, 20 ; XI, 15, 2 ; XIV, 54, 5.	VII, 1, 1-25 ; resp. 1-3 ; 1-6 ; 1.
अग्निं नरो दीधितिभि- रप्योः	XVII, 8, 2.	VII, 1.
अग्निमग्निं वो अग्निगुम्	XIV, 55, 1.	VIII, 60, 17-18.
अग्निमग्निं हवौमभिः	II, 2, 11 ; III, 5, 1.	I, 12, 2.
अग्निमीक्षे पुरोहितम्	VI, 4, 1 ; XIV, 52, 1.	I, 1.
अग्निं मन्ये पितरम्	XI, 13, 5 ; XIV, 51, 7.	X, 7, 3-5.
अग्निरिन्द्रः	XI, 7, 10 ; 9, 11 ; 12, 14.	X, 65.
अग्निपश्ये	X, 11, 8.	VIII, 27-32 (पञ्च खलानि).
अग्निर्नै शुष्कं वनमिन्द्र इतिः	XIV, 29, 8.	VI, 18, 10 A (cf. तमु दृष्टि).
अग्निर्नेता	VII, 19, 12.	III, 20, 4.
अग्निर्नूधे	I, 8, 4 ; II, 5, 16 ; XIV, 52, 10.	VIII, 44, 16 ; resp. 16-21.
अग्निर्हैवाग्नि	I, 8, 1 ; XIV, 52, 5. 9.	VI, 16, 34 ; resp. 34- 36 ; resp. 34-39.
अग्निर्हीता मृदपतिः	I, 15, 4 ; IX, 20, 7 ; 26, 3 ; X, 6, 19.	VI, 15, 13 ; resp. 13- 15.

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
अग्निर्होता नो अधरे	V, 16, 8.	IV, 15, 1-3.
अग्निर्होता पुरोहितः	VI, 4, 1; X, 11, 9.	III, 11.
अग्निश्वाताः	III, 16, 7.	X, 15, 11.
अग्नौषोमा पिष्टतम्	V, 19, 8.	I, 93, 12.
अग्नौषोमा य अकृतिम्	V, 19, 14.	I, 93, 3.
अग्नौषोमा यो अय	V, 19, 6.	I, 93, 2.
अग्नौषोमाविमम्	I, 8, 6; V, 18, 9.	I, 93, 1.
अग्नौषोमा सवेदवा	I, 8, 10.	I, 93, 9.
अग्नौषोमा हविषः	V, 19, 16.	I, 93, 7.
अग्नेः पिब जिह्वाया सोम- मिन्द्र	XIV, 29, 8.	III, 35, 9 D (Cf. मिन्द्रा हरी)
अग्ने कदा ते आनुषक्	VI, 4, 3.	IV, 7, 2-6.
अग्ने जरितर्	XIV, 55, 1.	VIII, 60, 19. 20.
अग्ने जुषस्व	V, 14, 14.	I, 144, 7.
अग्ने जुषस्व नो हविः	VII, 1, 6; XIV, 51, 13.	III, 28, 1; resp. 1. 4. 5.
अग्ने तमस्य	II, 5, 18; X, 13, 1.	IV, 10, 1-4; resp. 1-8.
अग्ने तव त्रयो वयः	XVIII, 23, 6.	X, 140, 1-6.
अग्ने हतौये सवने	VIII, 2, 2.	III, 28, 5.
अग्ने त्वं नः	II, 12, 2; III, 17, 5; XII, 11, 2.	V, 24, 1. 2. 3.
अग्ने त्वं पारय	V, 5, 2.	I, 189, 2.
अग्ने दाः	III, 2, 4.	III, 24, 5.
अग्ने दिवः	XIV, 52, 4.	III, 25, 1.
अग्ने युज्येन	II, 2, 17; IX, 22, 5.	III, 24, 3.
अग्ने हतव्रताय	XIV, 52, 5. 13.	VIII, 44, 25-27 resp. 25-30.
अग्ने नय	IV, 2, 9; (16, 5); V, 5, 2; VI, 10, 1.	I, 189, 1; resp. 1; resp. 1-3.
अग्ने पत्नीः	VII, 4, 9.	I, 22, 9.
अग्ने पवस्व	II, 2, 5.	IX, 66, 21.
अग्ने पावक	II, 2, 9.	V, 26, 1.
अग्ने भव सुवमिधा	XII, 11, 4.	VII, 17, 1.
अग्ने सवङ्गिः [सुभयङ्गिः]	VIII, 6, 17.	V, 60, 8.

<i>Pratīka.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
अग्ने स्तुल	VI, 4, 1.	IV, 9.
अग्ने यदस्य विशो अध्वरस्य	I, 9, 2.	VI, 15, 14.
अग्नेर्वैयं प्रथमस्याऽहृतानाम्	XV, 22 (p. 192, 14).	I, 24, 2.
अग्नेर्वैर्म	IV, 14, 17.	X, 16, 7.
अग्ने विवस्वद्	VI, 4, 7 ; XIV, 55, 3 ; XV, 3, 3.	I, 44, 1—12 ; rep. 1. 2 ; resp. 1. 2.
अग्ने विश्वेभिः सनीक	III, 14, 12.	VI, 15, 16.
अग्ने विश्वेभिरग्निभिः	II, 3, 11 ; IX, 24, 9 ; XIV, 52, 6.	III, 24, 4.
अग्ने शर्ध	III, 1, 4.	V, 28, 3.
अग्ने स क्षेपत्	XIV, 53, 7.	VI, 3.
अग्ने सुतस्य	XIV, 52, 5.	V, 51, 1—3.
अयं पिब	VII, 2, 4 ; XI, 8, 3.	IV, 46, 1.
अये दृढन्	VI, 4, 5.	X, 1—7*
अद्विरसः	III, 16, 5 ; VIII, 6, 12.	X, 14, 6.
अद्विरोभिः	VIII, 6, 13.	X, 14, 5.
अच्छा नः शीरशीचिषम्	X, 12, 16 ; XIV, 55, 2.	VIII, 71, 10—12, resp. 10—13.
अच्छा म इन्द्रम्	XII, 12, 6.	X, 43, 1—3.
अच्छार्थं वः	III, 20, 4 ; IV, 11, 6 ; VIII, 9, 5.	VII, 36, 9.
अच्छा वो अग्निमवसे	VII, 6, 1 ; X, 12, 16.	V, 25, 1—3.
अजातशत्रुम्	IX, 14, 3.	V, 34, 1—8.
अज्जान्ति त्वाम्	V, 15, 2.	III, 8, 1.
अज्जान्ति यम्	V, 9, 8.	V, 43, 7.
अतस्त्रिदिन्द्र णः	XI, 8, 3.	VIII, 92, 10—12.
अति द्रव	IV, 14, 15.	X, 14, 10—11.
अति विद्याः	LX, 28, 7.	X, 97, 10.
अतो देवा अयन्तु नः	XIII, 7, 5.	I, 22, 16—21.
अत्रा पूषः प्रथमो भागो एति	XVI, 3, 30.	I, 162, 4 C.

* Comm. सप्त स्रक्तानि । एकोनपञ्चाशद्वचः ।

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
अदग्निं	VI, 4, 7.	VIII, 103, 1—4.
अद्या नो देवः सवितः	VIII, 3, 8 ; XVIII, 22, 2.	V, 82, 4—6.
अधा दीन्द्र	IX, 4, 2.	VIII, 98, 7—12.
अधि द्वयोः	V, 9, 12 ; 13, 6.	I, 83, 3.
अधि वृषः	XVI, 11, 12.	VI, 45, 31—33.
अधुचत्	V, 10, 9.	VIII, 72, 16.
अध्वर्यवस्रजवांसः	III, 18, 5.	V, 43, 3.
अध्वर्यवो भरतेन्द्राय	IX, 7, 5 ; XII, 4, 8.	II, 14, 1 ; resp. 1—11.
अध्वर्यवो भरतेन्द्राय सोमम्	XVIII, 19, 5.	II, 14.
अध्वर्यो द्रावय	XII, 9, 11.	VIII, 4, 11. 12.
अध्वर्यो वीर प्र महे सुता- नाम्	XIV, 3, 8. 9. 10. 11.	VI, 44, 13—15 ; 10—12 ; 16—18 ; i9 ff.
अनर्वाणं वृषभम्	XII, 12, 8.	I, 190.
अनश्नो जातः	X, 4, 14.	I, 152, 5—7.
अनागसः	IX, 27, 2.	V, 82, 6.
अनुत्तमा ते	XI, 2, 5.	I, 165, 9.
अन्तर्येष्व जिघांसतः	XVIII, 11, 2.	X, 102, 3.
अन्तश्च प्रागाः	V, 14, 18.	VIII, 48, 2.
अप त्यम्	X, 5, 4.	VI, 51, 13.
अप नः शीघ्रचद्वम्	IV, 2, 9 ; (16, 5).	I, 97, 1—7.
अप प्राचः	XII, 3, 5 ; 13, 1.	X, 131, 1 resp. X, 131, 1—7.
अप स्रसुः	X, 10, 4.	VII, 71, 1—3.
अपाः पूर्वेषाम्	IX, 6 18.	X, 96, 13.
अपादित उदु नश्चिचतमः	XI, 11, 12.	VI, 38.
अपादु शिप्रान्धसः	XVIII, 7, 11.	VIII, 92, 4—8.
अपाय्यस्य	IX, 11, 4.	II, 19, 1.
अपूर्या	X, 10, 6.	VI, 32.
अपूर्या पुरतमानि	XII, 5, 5.	VI, 32.
अपेत वीत	IV, 14, 7.	X, 14, 9.
असु मे सोम	VIII, 11, 3.	I, 23, 20.
अप्सग्ने	III, 5, 5 ; VIII, 11, 3 ; XIV, 57, 7.	VIII, 43, 9 ; resp. 9—11.

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
अबुधसु त्वे	XI, 9, 7.	X, 35.
अबोधि आरः	XIV, 56, 11.	VII, 9, 1.
अभि तदेव	XII, 5, 8; 6, 1; XIII, 24, 18.	III, 38, 1—3 resp. 1—10.
अभि त्वं मेवम्	IX, 7, 4; X, 9, 13; XI, 14, 9.	I, 51.
अभि त्वा गीतमा गिरा	VI, 4, 1.	I, 78.
अभि त्वा देव	X, 4, 13; 11, 8.	I, 24, 3—5.
अभि त्वा देव सवितः	III, 18, 17; V, 10, 3; VII, 15, 3; XV, 22, (p, 192, 16.	I, 24, 3; resp. 3; resp. 3; resp. 3—5.
अभि त्वा पूर्वपीतये	VII, 20, 3.	VIII, 3, 7. 8.
अभि त्वा दृषभा	IX, 13, 1.	VIII, 45, 22—24.
अभि त्वा शूर	VII, 20, 3.	VII, 32, 22. 23.
अभि त्र गोपतिम्	IX, 13, 1; XVIII, 7, 15.	VIII, 69, 4—6.
अभि प्रवन्त	X, 12, 15; XIV, 57, 1. 2.	IV, 58, 8. 9.
अभि प्र वः	VII, 23, 4; XII, 9, 11.	VIII, 49, 1. 2.
अभी पतस्तदा भर	XVII, 8, 11.	VII, 32, 24—27.
अभूदेवः	VIII, 3, 2. 9.	IV, 54, 1; resp. 1—6.
अभूरेकः	X, 6, 16; XI, 14, 27; XII, 6, 15.	VI, 31.
अमेव नः	VIII, 2, 9.	II, 36, 3.
अम्वयः	VI, 7, 10; XIV, 51, 11.	I, 23, 16—18.
अयं यज्ञः	X, 1, 10 (cf. XIII, 24, 18).	I, 177, 4.
अयं वां मधुसक्तमः	VI, 6, 8; IX, 20, 16.	I, 47, 1. 3. 5; resp. 1—8.
अयं वां मिवावदथा	VII, 2, 5; X, 3, 5; XII, 1, 3.	II, 41, 4; resp. 4—15; resp. 4—6.

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
अयं वेगः	V, 9, 17; VIII 3, 15; XV, 3, 9.	X, 123, 1—5. 7. 8; resp. 1; resp. 1—5.
अयं सीमः	X, 10, 4.	VII, 29, 1—3.
अयं सीमश्चमू सुतः	X, 4, 5.	V, 51, 4. (?)
अयं ह येन	X, 6, 9.	VIII, 76, 4—6.
अयं जायत	X, 8, 1.	I, 128.
अयं जायत मनुषो धरी- मणि	XVIII, 23, 11.	I, 128, 1—6.
अयं त इन्द्र सीमः	IX, 11, 1.	VIII, 17, 11—13.
अयं ते अक्षु हयतः	XVIII, 11, 3.	III, 44.
अयं ते मानवे जने	IX, 11, 1.	VIII, 64, 10—12.
अयं ते योनिः	II, 11, 2; 17, 3.	III, 29, 10.
अयं देवाय	X, 9, 16.	I, 20, 1—3.
अयमग्निः सवस्त्रिणः	II, 11, 2.	VIII, 75, 4.
अयमग्निः सुवीर्यस्य	VI, 4, 7.	III, 16.
अयमिह	II, 11, 2.	IV, 7, 1.
अयं मित्राय	X, 8, 3.	I, 136, 4—6.
अया वाजसू	VI, 6, 15; XII, 5, 23; 12, 14.	} VI, 17, 15.
अया वाजं देवहितं सनेन	XVIII, 15, 6.	
अरा इवेत्	VI, 10, 8.	V, 58, 5.
अरुचत्	V, 9, 25.	IX, 83, 8.
अर्धेन्मस्वा	II, 2, 18; III, 10, 4; VI, 4, 1; IX, 22, 5; 27, 2; X, 9, 17; XIV, 52, 11.	} V, 13, 1; resp. 1—6.
अर्धेन्मो न अवसः	X, 11, 5.	
अर्धेप्रयम्	XI, 11, 12.	VI, 37.
अर्धेऽष्टिहि	VII, 17, 8.	I, 104, 9.
अर्धेग्विभर्षि	V, 9, 13.	II, 33, 10.
अव ते हेलः	VI, 10, 11; VIII, 11, 5.	I, 24 14.
अव इक्षः	XII, 25, 2.	VIII, 96, 13—15.
अव यत्नं शतक्रतो	XII, 5, 12.	X, 134, 4—6.

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
अवर्नेह रन्ध्र	X, 7, 11; 8, 3.	I, 133, 6; resp. 6. 7.
अव स्रज	III, 16, 7.	X, 16, 5.
अवितासि	X, 6, 9.	VIII, 36.
अविद्वद्भ्यम्	VIII, 6, 11.	VI, 44, 7—9.
अविप्रो वा यदविभक्त	XVIII, 8, 14.	VIII, 61, 9—18.
अश्वत्थतौ	IV, 15, 5; XVI, 13, 13.	X, 53, 8.
अश्वाम तम्	III, 5, 8; IX, 23, 12.	VI, 5, 7.
अश्वाम ते	III, 5, 6.	I, 114, 3.
अश्वं न ज्ञा	VI, 4, 1; XIV, 56, 6.	I, 27, 1—10; resp. 1—3.
अश्वायन्तः	III, 18, 16.	X, 160, 5.
अश्विना यन्त्रोरिषः	VI, 6, 1; VII, 10, 12.	I, 3, 1—3.
अश्विना वायना	IX, 20, 34.	III, 58, 7.
अश्विनावेह मन्त्रतम्	X, 4, 5.	V, 78, 1—3.
अश्वारुहं यत्तु	V, 11, 7; VI, 10, 3.	I, 91, 21.
असत्सु मे अरितः साभिदेमः	XVII, 9, 5.	X, 27.
असावि देवम्	VII, 17, 3.	VII, 21.
असावि सोम रन्ध्र ते	XII, 26, 8; XVIII, 18, 4.	I, 84, 1—3; resp. 1—6.
असावि सोमः पुरुङ्गन्त	VII, 23, 7.	X, 104.
असुनीवे	XVI, 13, 14.	X, 59, 5—7.
असम्बाह्वाम्	V, 14, 19; VI, 10, 11; IX, 2, 3.	VIII, 42, 1; resp. 1—3.
अस्त्रावि मन्त्र	XVI, 21, 27.	VIII, 52, 9. 10.
अस्त्रि सोमो अयं सुतः	XIII, 7, 2.	VIII, 94, 4—9.
अस्त्रेव सु प्रतरस्	IX, 3, 4; XII, 12, 5.	X, 42, 1—10; resp. 1—3.
अश्वारि नो मार्हयत्त्वानि सन्तु	IV, 12, 10.	VI, 15, 19 C.
अश्वार्थं तद्विः	VI, 10, 10.	II, 38, 11.
अद्या अद्या रदन्वसः	XVIII, 11, 2.	} VI, 42, 4.
अद्या अस्त्रे	X, 6, 14; XII, 4, 9.	

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
अस्मा रदु	X, 11, 7.	} I, 61.
अस्मा रदु प्र तवसे	XII, 4, 17.	
अस्माकमग्ने अध्वरम्	III, 10, 4 ; IX, 22, 5 ; 27, 2.	V, 4, 8.
अस्माकमच पितरस्य आसन्	XII, 11, 14.	IV, 42, 8—10.
अस्मिन्पदे	XIII, 29, 13.	II, 35, 14.
अस्य पिबतम्	V, 10, 21.	VIII, 5, 14.
अस्य प्रताम्	II, 11, 2.	IX, 54, 1.
अस्य मदे पुष्ट वर्षासि	IX, 12, 4.	VI, 44, 14.
अस्य वामस्य पक्षितस्य शीतुः	XVIII, 22, 7.	I, 16 4.
अस्य हि स्वयमस्तरम्	X, 3, 12 ; 8, 12.	V, 82, 2. 3.
असं वद्रेभिः	VI, 11, 11.	X, 125, 1—6.
असं दां गृहते	IX, 16, 3.	X, 49.
असं च लं च	XVI, 18, 12.	VIII, 62, 11.
असं भुवम्	IX, 11, 3 ; X, 4, 11 ; 11, 7.	X, 48.
अस्य कव्याम्	X, 8, 15.	VI, 9.
आ कलशा अनूयत	VII, 15, 8.	IX, 65, 14.
आ कलशेषु भावति	VII, 15, 8.	IX, 17, 4.
आगन्धः	V, 6, 7.	IV, 53, 7.
आ गोमता	X, 9, 4 ; XV, 8, 16. 17.	VII, 72, 1—3 ; resp. 72. 73.
आग्निं न सृष्टिभिः	X, 5, 2 ; XVIII, 23, 7.	X, 21 ; resp. 21, 1—6.
आग्निरगामि	XII, 11, 16.	VI, 16, 19—21.
आ वा ये	III, 12, 8.	VIII, 45, 1.
आ वा ये अग्निमिन्वते	XII, 11, 20 ; XVIII, 7, 6.	VIII, 45, 1—3 ; resp. 1—14.
आ वर्षेष्टिप्राः	XVII, 9, 5.	I, 177.
आ तू न दन्त्र सुमन्तम्	VII, 15, 3 ; IX, 12, 1.	VIII, 81, 1 ; resp. 1—3.
आ तू न दन्त्र मद्राक्	IX, 13, 2.	III, 41.
आ तू न दन्त्र हवश्च	IX, 12, 1 ; XVIII, 13, 4.	IV, 32, 1—3 ; resp. 1—21.
आ तू भर	III, 2, 5.	III, 36, 9.

<i>Pratīka.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
आ ते अग्न इधीमहि	XII, 10, 11.	V, 6, 4.
आ ते अग्न ऋचा	XII, 10, 11.	V, 6, 5—7.
आ ते पितः	IV, 20, 2; VI, 11, 10; VIII, 6, 3.	II, 33, 1—15; resp. 1—6: resp. 1.
आ ते वस्यो मनो यमत्	IX, 23, 12; XII, 11, 16.	VIII, 11, 7; resp. 7—9.
आ ते श्रुयो वृषभः	VI, 10, 7.	VI, 19, 9.
आत्मन्वत्	V, 10, 8.	IX, 74, 4.
आ लश्चवा गहि	IX, 16, 1.	VIII, 82, 4—6.
आ ला गिरः	X, 5, 4.	VIII, 95, 1—3.
आ ला गिरो रघीरिव	XVIII, 18, 13.	VIII, 95, 1—9.
आ ला जुषः	X, 7, 3.	I, 134 1.
आ ला रथं यद्योतये	VII, 19, 8; XV, 2, 5; XVII, 9, 2.	VIII, 68, 1—3.
आ ला वचन्तु हरयः	VII, 4, 1; IX, 5, 4; XI, 7, 4.	I, 16, 1—9; resp. 1—3.
आ ला विशन्ताश्वः	IX, 19, 3.	I, 5, 7—9.
आ ला विशन्तिन्दवः	IX, 19, 3; XVIII, 7, 12.	VIII, 92, 22—24; resp. 22—33.
आ ला सवचम्	XII, 9, 11.	VIII, 1, 24—25.
आ लंता नि वीदत	IX, 16, 1.	I, 5, 1—3.
आदङ्गिराः प्रथमं दधिरे वयः	XVIII, 6, 5.	I, 83, 4—6.
आ दशभिः	V, 10, 8.	VIII, 72, 8.
आदह स्वधाम्	IX, 17, 2.	I, 6, 4—10.
आदित्यानामवसा	VIII, 1, 4.	VII, 51, 1.
आदित्यासा अदितिः	VIII, 1, 6.	VII, 51, 2.
आ देवानाम्	III, 3, 3.	X, 2, 3.
आ देवो यातु	VI, 10, 10.	VII, 45, 1.
आ देवो यातु सविता सु- रतः	X, 5, 23; XVI, 1, 21.	VII, 45, 1—4; resp. 1.
आ देवा	VI, 10, 5.	VII, 97, 2.
आ धूर्ध्व	IX, 6, 1.	VII, 34, 4.
आ धूर्ध्वे	X, 13, 13; XII, 3, 23; XVIII, 15, 6.	VII, 34, 4.

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
आ धेजवः	VI, 7, 7.	V, 48, 1.*
आ न इन्द्रो दूरात्	X, 2, 5.	IV, 20.
आ न इन्द्रो दूरादा न आसात्	XII, 3, 9.	IV, 20.
आ नः सुत उप वाजेभि- रुती	XII, 3, 13,	IV, 29.
आ नक्षे गन्तु मत्सरः	XVIII, 18, 4.	I, 175, 2—5.
आ नूनमस्मिन्नोर्ध्वपिः	V, 10, 11.	VIII, 9, 7.
आ नो अग्ने सुचेतुना	III, 16, 24.	I, 79, 9.
आ नो गन्तव्यम्	VII, 11, 2; XII, 2, 15.	V, 71.
आ नो गोमन्तम्	XI, 8, 3.	VIII, 5, 10—12.
आ नो दिवा वृद्धतः पर्व- तादा	VI, 10, 2.	V, 48, 11.
आ नो देव	X, 9, 4.	VII, 30, 1—3.
आ नो देवः सविता चाय- साणः	VI, 10, 10.	VI, 50, 8.
आ नो वर्धिः	XII, 2, 14.	X, 35, 10.
आ नो भद्राः	VIII, 3, 16; X, 13, 18; XI, 15, 9; XV, 3, 1; XVIII, 22, 8.	I, 89, 1—8. 10; resp. 1—10.
आ नो भर दक्षिणम्	VII, 15, 3.	VIII, 81, 6.
आ नो मित्रावरुणा	VII, 11, 2; XI, 8, 3; XII, 1, 3.	III, 62, 16—18; resp. 16.
आ नो मित्रावरुणा†	VIII, 12, 7.	VII, 65, 4.
आ नो यज्ञं दिविस्पृशम्	X, 6, 6; XIV, 57, 5.	VIII, 101, 9. 10.
आ नो वायो	X, 6, 6; XIV, 57, 5.	VIII, 46, 25; resp. 25—26.
आ नो विश्वाभिरुतिभिः	V, 9, 21; VI, 6, 4; X, 5, 4.	VIII, 8, 1—3; resp. 1—23.
आ नो विश्वाभिरुतिभिः सजोषाः	VI, 10, 7.	VII, 24, 4.

* According to the Commentary.

† Comm. दक्षिणमिति । अत्रयमापि विदुःप्रायात्

<i>Protika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
आ नो विशासु हव्यः	X, 6, 6; XVIII, 10, 9.	VIII, 90, 1—3; resp. 1—6.
आ नो विश्वे सजोषसः	XII, 6, 12; XVIII, 10, 12.	VIII, 54, 3. 4.
आपूषो अस्म	VII, 17, 11.	III, 32, 15.
आपो अस्मान्	IV, 15, 4.	X, 17, 10.
आपो न देवीः	VI, 7, 6.	I, 83, 2.
आपो रेवतीः	VI, 3, 11; IX, 20, 7.	X, 30, 12.
आपो हि हा	IV, 11, 6; 15, 3; VIII, 6, 7; 7, 12. 20; IX, 28, 6; XIV, 57, 7.	X, 9, 1—3; resp. 1—9; resp. 1.
आ पायस्व	I, 15, 4.*	I, 91, 16.
आ पायस्व समेतु ते	VII, 5, 17; 15, 4.	I, 91, 16; resp. 16—18.
आ प्र द्रव परावतः	XVIII, 13, 7.	VIII, 82, 1—7.
आ भाति	V, 9, 23; VI, 6, 6; XV, 8, 14.	V, 76, 1—5; resp. V, 76. 77.
आ मन्त्रेरिन्द्र	XII, 9, 11.	III, 45, 1. 2.
आ मन्त्रेरिन्द्र हरिभिः	IX, 5, 9; XVIII, 11, 3.	III, 45, 1—3; resp. 1—5.
आमासु पक्रमैरय	XVIII, 11, 2.	VIII, 89, 7.
आ मित्रे वरुणे	X, 4, 5.	V, 72, 1—3.
आ मे हवस्	VI, 6, 2; XV, 8, 13.	VIII, 85.
आ यं हस्ते न खादिनस्	III, 13, 17.	VI, 16, 40.
आयं गौः	X, 13, 21. 27; XIII, 11, 2. 5.	X, 189, 1—3.
आ यज्ञैः	XI, 11, 7.	V, 17, 1—4.
आ यज्ञः पत्नीः	X, 7, 7.	VII, 34, 20.
आ यन्त्यतन्मि	IX, 6, 15.	VIII, 69, 10.
आ यालिन्द्रावसे	X, 2, 4.	IV, 21.

* Comm. आ पायस्व समेतु ते पुरोनुवाक्याः—आ पायस्व सदिक्कमेत्येषा न भवति । गायत्रीरहितत्वात् । अप्रायस्याच्च । एवमपि सति प्रावक्षोचे सकलपादपाठः । अनेनैव क्रमेण तच्च तिष्ठो मा भवन्निति । ननु आप्यायितवतीनामिति तत्रोक्तेः कथं संदेहः । आपोहिष्ठौयामिरिति वदाशङ्कोत । सोमाप्यायने तु सोम विश्वेभिरंशुभिरिति लिङ्गात् सुतरामाशङ्कोत । तस्मात्सकलपादपाठः ।

<i>Pratīka.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
आ याहि ह्यवाम	XII, 4, 13.	VIII, 62, 4—6.
आ याहि वमसा सह	X, 9, 16; XVIII, 15, 3.	X, 172.
आ याहि सुपुम	VII, 12, 1. 2; XII, 1, 4.	VIII, 17, 1—13 resp. 1—3.
आ याह्यद्विभिः	X, 4, 5.	V, 40, 1—3.
आ याह्यद्विभिः सुतम्	XVIII, 12, 6.	V, 40, 1—3.
आ याह्यर्वाङ्	XI, 4, 9.	III, 43.
आ याह्यर्वाङ्मुप वन्दुरिद्धाः	XVIII, 19, 6.	III, 43.
आ वङ्गावः	X, 6, 20; XI, 6, 8.	V, 57.
आ व रन्द्मं श्रिविं यथा	XVIII, 13, 5.	I, 30, 1—5.
आ वां रथः	X, 7, 4; 8, 3.	I, 135, 4; resp. 4—6.
आ वां रथो रोदसी बह्व- धानः	VI, 6. 6.	VII, 69—74.
आ वां राजानो	IX, 2, 5; XII, 10, 5.	VII, 84; resp. 1—3.
आ वां वाहिष्ठः	XI, 6, 2.	VIII, 26, 4—6.
आ वां सहस्रम्	X, 6, 6; XI, 6, 2.	IV, 46, 3—5.
आ वां धियः	X, 7, 3.	I, 135, 5.
आ वामुपश्याम्	V, 13, 8.	II, 41, 21.
आ वां मित्रावरुणा	VIII, 12, 7.	I, 152, 7.
आ वायो भूष	X, 10, 4; 11, 5.	VII, 92, 1; resp. 1. 3. 5.
आ विश्वदेवम्	IX, 26, 3; X, 3, 13; XVI, 1, 21.	V, 82, 7; resp. 7—9.
आ विश्ववारा	X, 11, 5.	VII, 70, 1—3.
आ वृषहणा	VI, 10, 9.	VI, 60, 3.
आ वृषस्य पुरुषस्यो	XVIII, 8, 13.	VIII, 61, 3—6.
आ वेधसम्	VI, 10, 5.	V, 43, 12.
आ वो राजानम्	XIV, 57, 3.	IV, 3, 1.
आ वो वचन्तु	VIII, 2, 8.	I, 85, 6.
आ शर्म	X, 11, 8.	VIII, 18, 16—19.
आ शुधा	X, 12, 8.	VII, 68, 1—3.
आशुः शिशानः	VIII, 15, 10.	X, 103.
आशुतन्मर्ष	XII, 26, 6.	I, 10, 9—11.

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
आशिनावसावत्या	VI, 6, 2.	I, 30, 17—19.
आ स एतु य ईवदा	XVI, 11, 24.	VIII, 46, 21 ff.
आ सत्यो यातु	X, 11, 7; XI, 14, 11; XII, 3, 13.	IV, 16.
आ सत्यो यातु मवर्षा ऋजीषी	XVIII, 19, 8.	IV, 16.
आ सुते सिद्धत त्रियम्	V, 10, 11.	VIII, 72, 13.
आहं पिष्टुन्	III, 16, 6.	X, 15, 3.
इच्छन्ति ता	XII, 5, 22.	III, 30.
इक्षामग्ने	V, 19, 9.	III, 1, 23.
इक्षायाम्ना	III, 14, 11.	III, 29, 4.
इत्या हि सोमे	X, 6, 9; XII, 5, 11.	I, 80, 1—16; resp. 1—3.
इत्या हि सोम इक्षद्	XVIII, 6, 4.	I, 80, 1—3.
इदं वसो सुतम्	IX, 14, 1.	
इदं वसो सुतमन्त्रः	VII, 19, 9; XVII, 9, 3.	} VIII, 2, 1—3
इदं विष्णुः	I, 8, 8, XV, 8; 11. 12.	I, 22, 17; resp. 16—21.
इदं ह्यन्वोजसा	IX, 15, 1; XVIII, 7, 15.	III, 51, 10—12.
इदं त एकं पर ऊ त एकम्	XVIII, 1, 8.	X, 56, 1.
इदं ते पाचं सनवितमिन्द्र	IX, 14, 3.	X, 112, 6.
इदं ते सोम्यं मधु	VII, 4, 3.	VIII, 65, 8.
इदं त्वयावम्	IX, 10, 4.	VI, 44, 16.
इदमापः	I, 12, 8; V, 18, 12.	I, 23, 22—24.
इदमित्या	X, 8, 14; XII, 8, 2; 9, 6.	X, 61.
इन्द्र इत्योमपाः	X, 3, 6.	VIII, 2, 4—6.
इन्द्र इत्योमपा एकः	XVIII, 7, 4.	VIII, 2, 4—27.
इन्द्र इषे	X, 11, 8.	VIII, 93, 34.
इन्द्र ऋभुभिर्वाजवक्त्रिः	VIII, 2, 5; XIV, 3, 12.	III, 60, 5; resp. 5—7.
इन्द्रं वर्यं मद्याधने	IX, 26, 3.	I, 7, 5.
इन्द्रं वर्येण	IX, 18, 1.	VIII, 13, 16—18.

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana</i>	<i>Rigveda.</i>
इन्द्रं विद्याः	XI, 11, 12; XII, 26, 1.	I, 11, 1—8; resp. 1—8.
इन्द्रं विद्या अवीरधम्	XVIII, 18, 3.	I, 11, 1—8.
इन्द्रं दद्याथ दत्ताये	XVIII, 6, 2; 12, 3.	VIII, 12, 22; resp. 22—24.
इन्द्रो विद्यतः	I, 8, 14; IX, 27, 2 (Comm.)	1, 7, 10.
इन्द्रं खय	XII, 4, 21; XIV, 24, 4; 33, 22.	X, 89
इन्द्रः किल	XI, 14, 3.	X, 111, 3.
इन्द्रः पूर्भिर्दु	VII, 23, 6.	III, 84.
इन्द्रः सुतेषु क्षीमेषु	IX, 18, 1; XVIII, 12, 1.	VIII, 13, 1—3; resp. 1—33.
इन्द्रं क्रतुम्	IX, 20, 24; XII, 9, 16.	VII, 32, 26. 27.
इन्द्रं क्रतुविदम्	VII, 12, 4.	III, 40, 2.
इन्द्रं खयम्	III, 1, 3; VI, 10, 7.	X, 180, 3.
इन्द्रं व्योहम्	XII, 9, 16.	VI, 46, 5. 6.
इन्द्रं तुभ्यमिन्द्रायम्	XI, 12, 5.	VI, 44, 10—19.
इन्द्रं विधातु	X, 4, 10.	VI, 46, 9. 10.
इन्द्रं विधातु मरुतम्	VI, 13, 3.	VI, 46, 9.
इन्द्रं मा दृक्क्षम्	VII, 4, 7; 12, 3; IX, 9, 2.	III, 40, 1; resp. 1—9.
इन्द्रं दृक्क्ष	XI, 9, 9.	X, 100.
इन्द्रं मरुः	VI, 10, 7; X, 11, 5.	VII, 27, 1; resp. 1—3.
इन्द्रं नेदीय रक्षिणि	VII, 19, 10; XII, 6, 12 etc.	VIII, 53, 5. 6.
इन्द्रं पिब तुभं सुतो मदाथ	XI, 10, 7.	VI, 40.
इन्द्रं मरुतः	VII, 19, 2; X, 5, 8.	III, 51, 7; resp. 7—9.
इन्द्रं मरुत इव पाणि सोमयु	XIV, 3, 6.	III, 51, 7—9.
इन्द्रमिन्द्राग्निः	VII, 14, 1; XII, 1, 4; XVIII, 2, 2.	I, 7, 1—3.

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
इन्द्रमिन्द्रादिभ्यो बृहद्	IX, 10, 1; XIII, 7, 5.	I, 7, 1—3; resp. 1—10.
इन्द्रमिन्द्रतातये	X, 5, 18.	VIII, 3, 5. 6.
इन्द्रमीशानमीजसा	XII, 26, 1.	I, 11, 8. 6. 7.
इन्द्र वानेषु	IX, 10, 2.	I, 7, 4—10.
इन्द्रवायू इमे	VII, 2, 2; 10, 10.	I, 2, 4; resp. 4—6.
इन्द्रश्च वायवेषां सुतानाम्	X, 4, 5.	V, 51, 6. 7.
इन्द्रश्च वायवेषां सोमनाम्	X, 5, 4.	IV, 47, 2—4.
इन्द्रश्च सोमम्	VIII, 2, 7.	IV, 50, 10.
इन्द्र सोमं सोमपते	X, 3, 8; XIV, 33, 22.	III, 32.
इन्द्र सोममिमं पिब	XII, 5, 9.	X, 24, 1—3.
इन्द्र सोमं पिब अस्तुना	VII, 8, 5.	VII, 15, 1 ff.
इन्द्रस्य नु वीर्याणि	VII, 20, 8; X, 13, 14; XVIII, 19, 2.*	I, 32.
इन्द्रा को वां वरुणा	XII, 11, 22.	IV, 41.
इन्द्राग्नी अथवा	I, 8, 11; XII, 2, 8.	VII, 94, 7; resp. 7—9.
इन्द्राग्नी आ गतं सुतम्	VII, 13, 1. 2. 4; XII, 1, 5.	III, 12, 1—10, resp. 1—3.
इन्द्राग्नी शुवं सु नः	XVIII, 16, 1.	VIII, 40.
इन्द्राग्नी युवामिमे	XII, 1, 5.	VI, 60, 7—9.
इन्द्रा नु पूषणा	VI, 11, 1.	VI, 57.
इन्द्रापूण्याः प्रियमयेति	XVI, 3, 32.	I, 162, 2D.
इन्द्राय मद्दने सुतम्	IX, 10, 1; XVIII, 6, 2.	VIII, 92, 19—21.
इन्द्राय साम गायत	IX, 5, 9; XII, 12, 12; XVIII, 13, 10.	VIII, 98, 1—3; resp. 1—12.
इन्द्राय सोमाः प्रदिवो वि- दानाः	VII, 17, 10.	III, 36, 2.
इन्द्राय हि स्योः	X, 7, 11; XII, 3, 12.	I, 131, 1; resp. 1—3.
इन्द्रा याहि विवभानो	VII, 10, 13.	I, 3, 4—6.
इन्द्रायेन्दो मरुतवे	VII, 15, 16.	IX, 64, 22—24.

* According to the Comm.

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
इन्द्रावचना मधुमत्तमस्य	IX, 2, 6.	VI, 68, 11.
इन्द्रावचना युवमध्वराय	XII, 10, 8. 12; 11, 15.	} VII, 82.
इन्द्रावचना युवमध्वराय नः	IX, 2, 4; XIV, 35, 2.	
इन्द्रावचना सुतपो	VIII, 2, 6.	VI, 68, 10.
इन्द्राविष्णु पिबतम्	VIII, 2, 10.	VI, 69, 7.
इन्द्राविष्णु मदपती मदा- नाम्	IX, 4, 7.	VI, 69, 3.
इन्द्रे अग्ना	VII, 14, 1.	} VII, 94, 4—6.
इन्द्रे अग्ना नमो बृहत्	XII, 1, 5.	
इन्द्रेण सं हि	XII, 1, 4; XVIII, 2, 2.	
इन्द्रेहि मयि	IX, 14, 1. 2.	I, 9.
इन्द्रो दधौचः	IX, 6, 11; XII, 1, 4; XVIII, 2, 2.	I, 84, 13—15.
इन्द्रो मदाय	X, 6, 16; XII, 4, 12; XII, 7, 6.*	I, 81, 1—9; resp. 1—3; resp. I, 81, 1—9; 82, 1—5.
इन्द्रो रथाय	X, 11, 6; XI, 4, 8.	V, 31.
इन्द्रो राजा	VI, 10, 7.	VII, 27, 3.
इलं यज्ञम्	III, 12, 5.	I, 91, 10.
इलं यम	VIII, 6, 13.	X, 14, 4.
इलं सोमम्	IV, 2, 10; VIII, 2, 11; X, 8, 15.	I, 94, 1—16; resp. 1.
इलं जीवेभ्यः	IV, 16, 5.	X, 18, 4.
इलं नु मायिनम्	X, 5, 8.	VIII, 76, 1—3.
इलं नो यज्ञम्	V, 18, 1; X, 12, 15; XV, 1, 25.	III, 21.
इममिन्द्र सुतं पिब	XI, 11, 19; XII, 26, 7. 8.	I, 84, 4. 5; resp. 4—6.
इमम् ष	X, 6, 2. 20.	VI, 15, 1—9.
इममेष वो अतिथिमेषर्षधम्	XIV, 57, 9.	VI, 15, 1—4.
इमं महे विदध्याय	XV, 3, 2.	III, 54.

* Comm. इन्द्रो मदायेति चतुर्दश

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
इमं ते वचस	III, 14, 5; IX, 26, 3 (Comm.)	I, 25, 19.
इमा अग्निं प्र होतुमः	XII, 11, 20.	VIII, 6, 7—9.
इमा उ मा	XI, 5, 1.	} VI, 21.
इमा उ मा पुरतमस्य	X, 10, 5; XIV, 24, 4; 60, 2; 71, 3.	
इमा उ मा पुरतमस्य का- शार्दूलं वीरं इमा वचसो	XIV, 50, 2.	
इमा उ मा पुरववो	XI, 11, 11.	VIII, 3, 3. 4.
इमा उ वां दिविद्वयः	VI, 6, 8; X, 6, 6.	VII, 74, 1—6 resp. 1—3.
इमा उ वां भूमयः	XII, 11, 24.	III, 62, 1—3.
इमा जुहानाः	II, 4, 4; VI, 10, 2.	VII, 95, 5.
इमा गरीः	IV, 16, 6.	X, 18, 7.
इमाग्निं वां भानधेवाग्नि	XII, 11, 17.	VIII, 59, 1—5.
इमा नु कस्य	X, 10, 7; XII, 12, 14.	} X, 157.
इमा नु कं भुवना वीषधाम	XVIII, 15, 2.	
इमां ते धियस्य	IX, 17, 3; X, 10, 6.	I, 102, 1—10.
इमां धियं शिष्यमावस्य	V, 6, 8; VI, 10, 11.	VIII, 42, 3.
इमाम् नु	VII, 24, 5.	III, 86.
इमां ते अग्ने समिधस्य	V, 11, 2. 10.	II, 6, 1—3.
इमा वक्राय	IV, 20, 2.	I, 114.
इमा वक्राय विररधन्वने	IV, 20, 2.	VII, 46.
इमे विप्रस्य	VI, 4, 1.	VIII, 43.
इमो अग्ने	II, 2, 15.	VII, 1, 18.
इयं वा नीचर्षिर्वी	XVIII, 11, 2.	VIII, 101, 13.
इयं वामस्य	III, 12, 7.	VII, 94, 1.
इयं वामस्य सन्मनः	VII, 18, 4; XII, 1, 5.	VII, 94, 1—9; resp. 1—3.
इयं ते नव्यवी	XIV, 56, 6.	VIII, 74, 7—9.
इयमददान्	X, 5, 4; 6, 6; 8, 8.	VI, 61, 1—3.
इह महारस्य	I, 15, 4.	I, 13, 10.
इवेन्द्राग्नी उप क्रवे	VII, 18, 8; XII, 2, 18.	I, 21, 1—5; resp. 1 —6.

<i>Pratīka.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
દેવે વઃ	III, 13, 14.	VII, 59, 11.
દેવે વઃ	X, 2, 7.	III, 60.
દેવોપ યાત	VIII, 2, 3.	IV, 35.
દેશિયા તિ	VI, 4, 9.	VIII, 23.
દેશે ચ જા	IX, 23, 12.	III, 1, 15.
દેશેષઃ	I, 4, 8.	III, 27, 13—15.
દેશે ચાવાદયિની	V, 9, 24; VI, 6, 12.	I, 112.
ઉધો જન્ને	XI, 7, 7.	VII, 20.
ઉચાન્નાય	VII, 4, 10.	VIII, 43, 11.
ઉચ્ચિદં ચચોર્ભર	XV, 23 (p. 193, 11. 12).	I, 28, 9: 5—8.
ઉચ્ચયસ વનસ્યતે	V, 15, 8.	III, 8, 3.
ઉચ્ચમાના	IV, 15, 8.	X, 18, 12.
ઉચ્ચસ	IV, 15, 8.	X, 18, 11.
ઉત ગ્રા ચક્ષુ	I, 15, 4.	V, 46, 8.
ઉત જ્ઞાસદિતે મદિ	II, 2, 14; IX, 27, 2. (Comm.)	VIII, 67, 10.
ઉત દેવા અવહિતસુ	XVI, 13, 4.	X, 187.
ઉત નઃ પ્રિયા	X, 4, 5; 8, 4; XI, 6, 2.	VI, 61, 10—12.
ઉત નો દેવદિતિઃ	XI, 6, 2.	VIII, 25, 10—12.
ઉત નો પ્રજ્ઞાવિષ	III, 7, 5.	III, 13, 6.
ઉત નો ઈરિવુંધાઃ શ્વૈતુ	VIII, 6, 8.	I, 186, 5.
ઉત ક્રુવન્તુ જન્મવઃ	III, 13, 17.	I, 74, 3.
ઉત માતા વૃદ્ધિવા	X, 7, 12.	X, 64, 10.
ઉત વાં વિષુ	III, 8, 19.	I, 153, 4.
ઉત યા નઃ સરસતી વીરા	X, 3, 5; 6, 7.	VI, 61, 7—9.
ઉત યા નઃ સરસતી જુ- વાયા	X, 10, 4; XVII, 8, 10.	VII, 95, 4—6.
ઉતિષ્ઠતાવ પશ્યત	VII, 16, 2. 3. 4; X, 13, 6.	X, 179, 1. 2. 3; resp. 1.
ઉતિષ્ઠ્ઠોજયા	X, 13, 6.	VIII, 76, 10.
ઉતિષ્ઠ્ઠોજયા સહ	XII, 1, 4; XVIII, 2, 2; 7, 15.	VIII, 76, 10—12.
ઉતિષ્ઠ પ્રજ્ઞવસ્યતે	IV, 16, 7; V, 10, 9; 14, 9; X, 3, 7.	I, 40, 1. 2; resp. 1

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
ଓତୁର୍ବ୍ୟାଞ୍ଚଂ ହୃଦତା	XIV, 49, 3.	VI, 18, 13 D (Cf. ନମଃ ହୃଦି).
ଓତେ ଶାମ୍ବାମି	IV, 15, 8.	X, 18, 13.
ଓତ୍ତା ମନ୍ଦକ୍ତୁ ଶ୍ଳୋମା:	XVIII, 13, 6.	VIII, 64.
ଓତ୍ତୁର୍ବ୍ୟାଂ ବୃହଦର୍ଚ୍ଚିଂସି	XI, 13, 26.	VII, 62, 1.
ଓଦଗ୍ନେ ଶୁଚସ:	II, 2, 10; III, 19, 11.	VIII, 44, 17.
ଓଦମୁତ:	IX, 3, 4; XII, 12, 9.	X, 68.
ଓଦିଗ୍ନ୍ୟସ୍ୟ ରିଷ୍ତେ	VII, 24, 3; XII, 4, 22; XVIII, 8, 10.	VII, 32, 12. 13; resp. 12—16.
ଓଦୀରତାମ୍	III, 16, 5; VIII, 6, 12; 7, 16; [XIV, 57, 11.]	X, 15, 1; resp. 1—3.
ଓଦୀରସ	III, 13, 12.	V, 42, 3.
ଓଦୀରାଥାମ୍	VI, 6, 2; XV, 8, 13.	VIII, 73, 1—18; resp. 1—9.
ଓଦୌର୍ବ୍ୟ ନାରୀ	XVI, 13, 13.	X, 18, 8.
ଓଦୌର୍ବ୍ୟାତ: ପତିବତୀ	XVI, 13, 13.	X, 85, 21.
ଓଦୌର୍ବ୍ୟାତୋ ବିଶ୍ବାବସୀ	XVI, 13, 13.	X, 85, 22.
ଓଦୁଜମଂ ବସ୍ୟ	VI, 10, 11; VIII, 11, 5.	I, 24, 15.
ଓଦୁ ତ୍ୟଂ ଜାତବେଦସମ୍	IX, 20, 21; XVIII, 2, 2. 3. 5.	I, 50, 1—9; resp. 1—3.
ଓଦୁ ତ୍ୟଦ୍ଗତମ୍	XI, 13, 27; XIII, 8, 2.	VII, 66, 14. 15.
ଓଦୁ ତ୍ୟେ ମଧୁମଜନା:	VII, 23, 5; XII, 4, 22.	VIII, 3. 15. 16.
ଓଦୁ ବ୍ରହ୍ମାସି	VII, 23, 8; XII, 4, 3; XVIII, 19, 9.	VII, 23.
ଓଦୁ ଐ ଦେବ: ସବିତା ଦ- ମୁନା:	X, 6, 18.	VI, 71, 4—6.
ଓଦୁ ଐ ଦେବ: ସବିତା ସବାସ	X, 8, 14.	II, 38.
ଓଦୁ ଐ ଦେବ: ସବିତା ବି- ରଞ୍ଜୟା	V, 10, 12; X, 4, 14; XIV, 3, 12.	VI, 71, 1; resp. 1—3.
ଓଦ୍ବେଦାମି	VII, 12, 4; IX, 11, 2; XII, 2, 7.	VIII, 93, 1—3; resp. 1—33.

<i>Pratīka.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
उद्देदमि अतामघम्	XVIII, 2, 2.	VIII, 93, 1—3.
उद्यत्यहः	IX, 14, 3.	V, 31, 3.
उद्यद्भक्ष	IX, 6, 18.	VIII, 69, 7.
उद्ययम्	IV, 13, 1.	I, 50, 10.
उद्दां चक्षुः	X, 9, 4.	VII, 61, 1—3.
उद्दां चक्षुर्वक्ष्य सुप्रतीकम्	XIV, 35, 2.	VII, 61.
उप क्रमसा भर	VII, 15, 3.	VIII, 81, 7.
उप वे सोमान्	IX, 26, 3 (Comm.)	I, 114, 9.
उप लाग्ने	II, 12, 2; V, 14, 11.	I, 1, 7—9.
उप ला जामयः	XIV, 52, 5.	VIII, 102, 13—15.
उप ला जुहः	II, 2, 17.	VIII, 44, 5.
उप नः सुतमा गतम्	VII, 11, 4.	V, 71, 3.
उप नः सुतमा गदि सोम-	IX, 18, 3.	III, 42.
उप नो हरिभिः [मिन्द्र]	X, 8, 9; XI, 9, 3.	VIII, 93, 31—33.
उपप्रयन्तो बध्नरम्	II, 11, 2; VI, 4, 1; X, 2, 2; XIV, 51, 12.	I, 74, 1; resp. 1—9; resp. 1. 2.
उप प्रागात्	XVI, 3, 23.	I, 163, 12. 13.
उप प्रियम्	V, 14, 16.	IX, 67, 29.
उपसद्याय	V, 11, 1. 11; VI, 4, 1.	VII, 15, 1—3; resp. 1—15.
उप खक्षेय	XII, 2, 20.	VIII, 72, 15.
उपक्रताः	III, 16, 6.	X, 15, 5.
उप क्रये	V, 10, 1.	I, 164, 26.
उपो बरचे	VI, 5, 6.	VII, 77—80.
उपो बु शृणुहि	III, 17, 2.	I, 82, 1.
उभयं शृणवत्	VII, 20, 7; XII, 5, 19; XVI, 21, 27.	VIII, 61, 1. 2; resp. 1—4.
उभा देवा दिविष्मता	X, 3, 5.	I, 23, 2. 3.
उभा पिबतम्	V, 10, 18; IX, 20, 32.	I, 46, 15.
उभा वाम्	II, 11, 2; VI, 10, 9.	VI, 60, 13.
उभे यदिन्द्र	XII, 3, 10.	X, 134, 1—3.
उभं यज्ञाय	XII, 26, 4.	VII, 99, 4—6.
उभं हि राजा	III, 14, 20; VIII, 10, 2.	I, 24, 8.

<i>Pratīka.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
उदं नः	VI, 10, 7; IX, 6, 1; 26, 3; XI, 14, 18; XII, 5, 2.	} VI, 47, 8.
उदं नो लोकमनु नेवि वि- हान्	XVIII, 4, 1.	
उरोह इन्द्र राघवः	XVIII, 18, 7.	V, 38, 1. 2.
उरो महान्	III, 5, 5.	III, 1, 11.
उर्वी इक्षी	III, 12, 9.	I, 185, 7.
उग्रना यत्पुत्रो रघोः	XIV, 27, 18.	V, 29, 9 A (Cf. अर्धमा).
उग्रनास्त्रा	III, 16, 23.	X, 16, 12.
उग्रमु व हः	VII, 22, 6.	IV, 20, 4.
उग्रसः पूर्वाः	XV, 3, 2.	III, 55.
उग्रसिचिचम्	VI, 5, 10.	I, 92, 13—15.
उवासानन्ता	XI, 9, 10; 12, 17.	X, 36.
उषो भद्रेभिः	VI, 5, 4.	I, 49.
ऊर्ध्वं ऊ व हः	V, 15, 3.	I, 36, 13.
ऊर्ध्वं ऊ वु षो अश्वरथ	XIV, 56, 2. 3.	IV, 6, 1—9. 10. 11.
होतर्		
ऊर्ध्वी अग्निः	X, 11, 5.	VII, 39, 1—3.
ऊर्ध्वी नः	V, 15, 3.	I, 36, 14.
ऊर्जीषो वक्षी	VII, 23, 9.	V, 40, 4.
ऊर्जुनीती	X, 9, 16.	I, 90, 1—5.
ऊर्जुनीती नः	XII, 2, 14.	I, 90, 1.
ऊर्जुनी वि शुद्धः (पाद)	XIV, 16, 10.	IV, 23, 8 (Cf. ऊर्जुनी महाय).
ऊर्जुनीषो	IX, 4, 3; XI, 14, 10. 22; XII, 26, 12.	II, 13, 1—13; resp. 1—9.
ऊर्जेन यो	III, 8, 19; IX, 27, 2.	I, 23, 5.
ऊर्ध्वमिता	X, 6, 6.	VIII, 101, 1. 2.
ऊर्ध्वमिन्ना	X, 6, 18.	IV, 34.
रतम् तं द्रव क्षिपः	VII, 15, 7*	IX, 15, 8.
रतं अजन्ति नर्जम्	VII, 15, 7.	IX, 15, 7.

* Comment: तुल्यप्रतीकले प्रायश्चेन व्यवस्था. It remains doubtful, whether the verses have been arranged in the S'āṅkhāyana S'ākha in the same order as in the S'ākala S'ākha.

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
एता उ त्वाः	VI, 5, 12.	I, 92, 1—4.
एतायाम	XI, 8, 5.	} I, 33.
एतायामो गन्धन्मा इन्द्रम्	XIV, 11, 8.	
एति प्र होता	VI, 4, 11; XI, 4, 13; XIV, 56, 5.	I, 144, 1—7; resp. 1. 2.
एवेनाग्ने ब्रह्मणा	I, 15, 17.	I, 31, 18.
एतो न्विन्द्रं स्वाम	XII, 25, 7.	VIII, 24, 19*—21.
एदु मध्वो मदित्तरम्	XII, 25, 6.	VIII, 24, 16—18.
एना वः	VI, 4, 7.	VII, 16.
एना वो अग्निम्	XIV, 54, 3.	VII, 16, 1. 2.
एन्द्र नो गधि	XII, 25, 6.	VIII, 98, 4—6.
एन्द्र याहि हृतिभिः	IX, 28, 13; XI, 14, 25; XVIII, 18, 10.	VIII, 34, 1; resp. 1 —15.
एन्द्र याच्युप	X, 8, 9.	I, 130.
एन्द्र सामसिम्	I, 8, 12; IX, 12, 2.	I, 8, 1; resp. 1—10.
एवाग्निर्गीतमेभिः	XIV, 57, 15.	I, 77, 5.
एवा त्वाभिन्द्र वज्रिष्ठच	VII, 22, 5.	IV, 19.
एवा न इन्द्रो मघवा	VIII, 6, 17.	IV, 17, 20.
एवा पित्रे	VIII, 3, 15; IX, 27, 2.	IV, 50, 6.
एवा वन्दस्व	V, 14, 20; VI, 10, 11.	VIII, 42, 2.
एवा ह्यसि वीरयः	X, 6, 14; XII, 12, 1.	VIII, 92, 28; resp. 28—30.
एवा ह्यसि सूयता	XII, 12, 1.	I, 8, 8—10.
एवेदेव तुविक्त्रभिः	XVIII, 7, 5.	VIII, 2, 31—39.
एष प्र पूर्वीः	XI, 14, 16.	I, 56.
एषो उषाः	VI, 6, 2; XV, 8, 13.	I, 46, 1—15; resp. 1 —9.
एहि सोमां अग्निं स्वर	XVIII, 18, 2.	I, 10, 4—12.
एष्टू ष ब्रवाणि	II, 5, 15; IX, 2, 2.	VI, 16, 16; resp. 16 —21.
रेभिरग्ने	XI, 7, 4; XIV, 52, 5.	I, 14, 1—3.
रेभिरग्ने सरथम्	VIII, 5, 1.	III, 6, 9.
सोमासश्चर्षणीधृतः	VII, 10, 14; X, 9, 16.	I, 3, 7—9.

* Comm. उष्णिचु ब्राह्मणाश्चंसिन इति श्रुतेः । प्राथम्याच्च वैश्वसनसः

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
ओ वू षो ष्ये	X, 8, 3.	I, 139, 7—9.
ओवैष्टमुवदु	XIV, 51, 11.	VIII, 102, 4.
क ईं वेद	XI, 11, 19; XII, 4, 4.	VIII, 33, 7; resp. 7 —9.
क ईं व्यक्ताः	X, 5, 24.	VII, 56.
क उ अवत्	VI, 6, 6.	IV, 43, 44.
क उ अवत्कृतमो यज्ञिया- नाम्	XVII, 8, 7.	IV, 43.
कतरा पूर्वा	X, 8, 14.	I, 185.
कथा ते अग्ने शुचयन्त आयोः	XIV, 57, 12.	I, 147, 1—3.
कथा देवानाम्	XI, 4, 10; 15, 8.	X, 64.
कथा मद्याम्	XII, 3, 7.	IV, 23*
कथा मद्यामष्टधत्कस्य होतुः	XIV, 16, 9; XVII, 8, 8.	IV, 23.
कथा राधास	XII, 2, 14.	I, 41, 7.
कदा चन खरीरसि	II, 12, 7.	VIII, 51, 7.
कदा भुवग्रथक्षयाणि	XII, 5, 13.	VI, 35.
कदा वसेो खोचम्	XII, 4, 10.	X, 105, 1—3.
कदित्या	XI, 12, 13.	I, 121.
कदू न्वस्य	XI, 11, 11; XII, 5, 1; XVI, 21, 28.	VIII, 66, 9. 10.
कद नूनं कधप्रियः	X, 10, 8.	I, 38.
कद्रुद्राय	III, 5, 6; IV, 20, 2.	I, 43.
कं ते दाना असत्त	XV, 8, 9.	VIII, 64, 9—11.
कं नयः	XI, 11, 11; XII, 4, 1; XVI, 21, 25.	VIII, 3, 13. 14.
कष्टन्नरः	XII, 24, 2.	X, 101, 12.
कथा ते अग्ने अन्निरः	XIV, 52, 7.	VIII, 84, 4—6.
कथा त्वं न जत्या	VII, 22, 2.	VIII, 93, 19—21.
कथा नक्षिन्नः	VII, 22, 2.	IV, 31, 1—3.
कथा नो अग्ने विवसः	III, 5, 3.	VII, 8, 3.

* According to the commentary.

<i>Pratika.</i>	<i>S'āṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
कया शुभा	X, 9, 12; 11, 12; XI, 2, 4; 11, 9; 13, 20; XIII, 5, 15; XIV, 39, 9; 84, 5; XV, 2, 9; 7, 1; XVI, 21, 31; 23, 18.	I, 165.
कया शुभा सवयसः सनीलाः	XV, 2, 9.	
कस्य उषः	VI, 5, 2.	I, 30, 20—22.
कस्यमिन्द्र	VII, 22, 3; XVI, 21, 23.	VII, 32, 14. 15.
कस्ये जासिः	XIV, 52, 5. 7.	I, 75, 3—5.
कस्य नूनं कतमस्यास्तता- नाम्	XV, 22 (p. 192, 12).	I, 24, 1.
का राधत्	V, 9, 20; IX, 20, 12.	I, 120, 1—9.
कायेभिरदाभ्या	XII, 2, 5. 15.	VII, 66, 17—19.
का सुष्टुतिः	XII, 3, 11.	IV, 24.
किमु श्रेष्ठः	X, 8, 14.	
किमु श्रेष्ठः किं यविष्ठो न षाजगन्	XVIII, 22, 6.	I, 161.
कुवित्सुनः	III, 5, 4.	VIII, 75, 11.
कुविदङ्ग	IX, 23, 11; X, 10, 4.	VII, 91, 1; resp. 1. 3.
कुविदङ्ग नमसा ये दधासः	XVII, 8, 5. 6.	VII, 91, 1—3; 4—6.
कुविदङ्ग यवमन्त्रः	XIII, 3, 4.	X, 181, 2.
कुच युतः	X, 5, 20.	X, 22.
क्षुष्य पाजः	V, 9, 11.	IV, 4, 1—5.
क्षुष्या रजांसि पत्यतः	III, 5, 10.	VIII, 43, 6.
के द्वा नरः	XVI, 11, 9.	V, 61.
को नु वां मित्रावरुणौ	X, 6, 18.	V, 41.
को वस्त्राता वसवः को व- रुता	XVII, 8, 9.	IV, 55.
क्रौञ्चं वः	III, 15, 15.	I, 37.

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
क स्य वीरः	X, 10, 5; XI, 8, 4; 11, 9; [XII, 13, 5]; XV, 8, 18.	V, 30, 1—12.
चेचस्य पतिना गणानां त्वा	XV, 8, 15. V, 9, 18; 14, 19.	IV, 57, 1—3. II, 23, 1—19; resp. 1.
गन्धर्व इत्या गयस्त्रानो गर्भं नु सन् गायत्स्याम गायन्ति त्वा	V, 10, 25. III, 7, 3; 15, 8. XII, 3, 11. X, 11, 6; XI, 11, 9. XI, 11, 12; XII, 26, 22.	IX, 83, 4. I, 91, 12. IV, 27. I, 172. I, 10, 1—12; resp. 1—6.
गायन्ति त्वा गायन्तिः गावो यवम् जीर्भिर्विप्रः जीर्भिर्वर्धे वृषभं चर्वणीनाम् (Pāda).	XVIII, 6, 2. XVI, 13, 17. VI, 10, 9. XIV, 23, 4.	I, 10, 1—3. X, 27, 8—11. VII, 93, 4. VI, 18, 1 D (Cf. तम् वृद्धि)
मृणानां जमदग्निना मृहमेधास आ गत गोमदश्चावत् गोमदृषु गोमां अग्ने गौरमीमेत् गवाणेषु वृत्तं मिमिक्षे वृत्तवती भवनानाम्	VII, 2, 7. III, 15, 9. VI, 10, 8. VI, 6, 2. IV, 12, 10. V, 10, 6. VI, 6, 6. VIII, 4, 1. X, 4, 14; XIV, 3, 12.	III, 62, 18. VII, 59, 10. V, 57, 7. II, 41, 7. 8. IV, 2, 5—7. I, 164, 28. II, 39. II, 3, 11. VI, 70, 1—3.
वृतेन द्यावाश्चिबौ चतुश्चिभत् चर्वणीधृतम् चित्र इच्छिभोः चित्रं देवानाम्	XI, 6, 5. XVI, 3, 24. IX, 2, 3. XI, 8, 7. IX, 20, 22; XI, 13, 9. 24; XII, 9, 13.	VI, 70, 4—6. I, 162, 18. III, 51, 1—3. X, 115. I, 115.
जनस्य गोपाः	VI, 4, 11; XI, 7, 12.	V, 11.

<i>Pratīka.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
अनिष्टा उग्रः	VII, 19, 15; XI, 18, 20.	X, 73, 1—6; resp. 1—11.
अनिष्टा उग्रः सद्यसे तुराय	XIV, 31, 5; 49, 2.	X, 73.
अनीयन्तः	II, 4, 5; VI, 11, 8.	VII, 96, 4; resp. 4—6.
अरमाणः	XV, 8, 7.	X, 118, 5—7.
अराबोध	XV, 8, 7.	I, 27, 10—12.
आतो आचते	V, 15, 3.	III, 8, 5.
आयेदस्तम्	X, 1, 11.	III, 53, 4.
अुषस्त्र सप्रथस्तमम्	V, 18, 1; VI, 4, 1; X, 12, 15 (except. v. 3, 4); XIV, 56, 12; XV, 1, 25.	I, 75.
अुष्टो दमूनाः	III, 1, 4.	V, 4, 5.
अुषथां यज्ञम्	XII, 2, 21.	VIII, 38, 4—10.
तं युञ्जामासु	VI, 6, 6.	I, 183, 184.
तं वो दक्षम्	VII, 23, 3; XII, 9, 11.	} VIII, 88, 1, 2.
तं वो दक्षन्तीषहम्	XVIII, 10, 8.	
तं शम्भासः	IX, 24, 8.	VII, 97, 6.
तं हि शम्भन् ईलते	II, 2, 6.	V, 14, 3.
तक्षन्त्यम्	VIII, 3, 14.	I, 111.
तं वेमित्या	V, 10, 26.	VIII, 69, 7.*
तं वेमित्या नमस्त्रिनः	XVIII, 8, 4.	I, 36, 7, 8.
तक्षन्तः	III, 17, 6; IV, 13, 1; 15, 4; X, 21, 11.	VII, 66, 16.
तत मे	X, 8, 18; XI, 5, 4; XVI, 20, 16.	I, 110.
तत् इन्द्रियम्	X, 11, 7.	I, 103.
तत्त्वा यामि	III, 14, 5; VI, 10, 11.	I, 24, 11.
तत्त्वा यामि	XII, 9, 11.	} VIII, 3, 9, 10.
तत्त्वा यामि सुवीर्यम्	VII, 23, 3; XVIII, 8, 11.	

* Comm. प्रागाथमहमं मण्डलं तच्चभवा प्रागाथिका ।

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
तत्सुवितुर्वरेण्यम्	II, 10, 2 ; 12, 7 ; V, 5, 2 ; X, 6, 17 ; 9—16.	III, 62, 10 ; resp. 10—12.
तत्सुवितुर्हणीमहे	VIII, 8, 8 ; XVIII, 22, 2.	V, 82, 1—3.
तत्सु वां मिचावरुणा	VIII, 12, 7.	V, 62, 2.
तदस्य वाचः	I, 6, 13 ; XIV, 56, 14.	X, 53, 4.
तदसु मिचावरुणा	VIII, 8, 10.	V, 47, 7.
तदस्यै नय्यम्	IX, 13, 3.	II, 17.
तदस्यानौकम्	XIII, 29, 13.	II, 35, 11.
तदस्येदं पश्यत	IX, 17, 3.	I, 103, 5.
तदिदासीय	XI, 2, 6 ; XIV, 39, 9 ; 84, 5 ; XV, 8, 1 ; XVI, 21, 31 ; 23, 18.	} X, 120.
तदिदास भुवनेषु व्येष्टम्	XV, 2, 18 ; XVIII, 1, 4.	
तदिन्द्राव ऋ भर	XII, 25, 3.	VIII, 24, 25—27.
तदु प्रयच्छतमम्	V, 10, 8.	I, 62, 6.
तदेवस्य	X, 3, 14.	} IV, 53.
तदेवस्य सवितुर्वर्धे मरुत्	XVIII, 22, 4.	
तद्गो गाय	XV, 8, 10.	VI, 45, 22—24.
तं तमिदु	X, 4, 6.	VIII, 68, 7—9.
तन्तु तन्वन्	I, 15, 15 ; II, 6, 13 ; VIII, 6, 16.	X, 53, 6.
त ते मदम्	XII, 12, 7.	VIII, 15, 4—6.
तं त्वा यज्ञेभिः	X, 5, 6.	VIII, 68, 10—12.
तं देवा बुधे	XIV, 57, 8.	II, 2, 3.
तन्नक्षत्रीयम्	I, 15, 4.*	} III, 4, 9.
तन्नक्षत्रीयमथ पोषयितु	XIII, 4, 2.	

* Comm. तन्नक्षत्रीयमथ पोषयितु याज्येति । ननु तन्नक्षत्रीयमङ्गलमिति प्रथमा । कस्मादतिशयमेव । उच्यते । त्रिष्टुप् याज्या कर्तव्या । न च सा त्रिष्टुप् । यत्र पुनस्त्रिष्टुपि पुरोनुवाक्यान्तेन विनियोगमिष्यते तत्र सकलपादपाठः संदेहमुदासार्थः । तस्यथा । पिशङ्गरूपः सुभरो वयोधास्तन्नक्षत्रीयमथ पोषयितु देवस्त्वष्टा सविता विश्वरूप इति

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
तपोल्लघ्ने	V, 9, 10.	III, 18, 2.
तमस्य आवाशयिषी	X, 10, 5; XII, 26, 13.	X, 113.
तमस्य राज्ञा	V, 14, 17.	I, 156, 4.
तमिन्द्रं जोहवीमि	XII, 4, 9. 23.	VIII, 97, 13.
तमिन्द्रं जोहवीमि मघवान- मुधम्	XVIII, 4, 8; 5, 9. 11.	VIII, 97, 13—15.
तमिन्द्रं वाजयामसि	X, 6, 16; XII, 1, 4.	VIII, 93, 7—9.
तमील्लिष्व	XII, 1, 5.	VI, 60, 10—12.
तमु हुहि	VII, 20, 9; X, 9, 13; 11, 13; XI, 10, 10; 14, 8; XIV, 29, 7; 57, 16.	} VI, 18.
तमु हुहि यो अभिभूत्योजाः	XIV, 23, 3; 49, 2.	
तमु खोतारः	V, 11, 7.	I, 156, 3.
तमोषधीः	XIV, 51, 10.	X, 91, 6.
तं प्रलया	X, 13, 22; XI, 12, 13; XV, 3, 10. 11.	V, 44, 1—13.
तं मर्जयन्त	III, 13, 17.	VIII, 84, 8.
तम्वभि प्र गायत	XII, 12, 7. 12; XVIII, 12, 4.	VIII, 15, 1—3; resp. 1—12.
तयोरिद्धतवत्	V, 13, 5.	I, 22, 14.
तरणिरिच्छिषासति	VII, 24, 2.	} VII, 32, 20. 21.
तरणिरिद्ध	XII, 5, 6.	
तरणिविंशदर्शतः	III, 18, 6.	I, 50, 4.
तरोभिर्वः	VII, 24, 2.	} VIII, 66, 1. 2.
तरोभिः	XII, 5, 6.	
तव वायव्यतस्यवे	III, 18, 5.	} VIII, 26, 21.
तव वायो	XI, 8, 3.	
तवार्यं सोमः	VII, 17, 9.	III, 35, 6.
तवेदिन्द्राहमाशसा	XVIII, 11, 2.	VIII, 78, 10.
तस्याः समुद्रा अधि विच- रन्ति	XVIII, 22, 7.	I, 164, 42.

पुरेनुवाक्सा इति । अग्नीषोमीयप्रकृतित्ववत् लाङ्गस्य तुल्यप्रतीकत्वात् प्राथम्याच्च तद्वस्तु-
रौपमद्वयतमितिमा भूदिति सकलपादपाठः । एवं वैश्वामिनीयां पशो यातयामले
वासिष्ठौ प्रयुज्यते ।

<i>Pratika.</i>	<i>S'āṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda,</i>
ता अस्व सुददोदसः	XVIII, 1, 23; 2, 7; 3, 3 etc.	VIII, 69, 3.
ता वां विश्वस्य	XI, 6, 2:	VIII, 25, 1—3.
तां वां धेनुम्	X, 7, 7.	I, 137, 3.
तां सु ते कौतिस्	X, 10, 6.	X, 54.
ता नः शक्तस्	XII, 1, 3.	V, 68, 3—5.
ता ने रासन	X, 7, 7.	VII, 34, 22.
ता योषिष्ठस्	VI, 10, 9.	VI, 60, 2.
ता हि शस्त्रन्तः	XII, 1, 5.	VII, 94, 5—7.
ता ऊवे यथेरिदम्	XII, 1, 5.	VI, 60, 4—6.
तिष्ठा सु कम्	VIII, 8, 1.	III, 53, 2.
तिष्ठा हरो	IX, 15, 4; X, 11, 6; XI, 6, 3; XIV, 29, 7; 57, 16.	III, 35, 1; resp. 1— 11.
नीव्रस्याभिवयसः	XIV, 21, 3.	X, 160.
नीत्राः सोमास आ गहि	X, 3, 5.	I, 23, 1.
तुभ्यं हिन्वानः	X, 7, 8.	II, 36, 37.
तुभ्यं ता अङ्गिरस्वम	IX, 23, 12.	VIII, 43, 18.
तुभ्येदमिन्द्र परि पिष्यवे	XVIII, 17, 2.	X, 167, 1.
मधु		
तुभ्येदिमा	X, 5, 19.	VII, 22, 7—9.
तुविश्वस्य	X, 13, 9; XV, 2, 1.*	VIII, 68, 2. 3.
द्वितीये धानाः सवने	VIII, 2, 1.	III, 52, 6.
तेने अग्ने	VI, 4, 3.	VI, 16, 27.
ते नः सक्तु रुजः	XII, 2, 14.	VIII, 83, 2.
ते नो रत्नानि	X, 11, 8.	I, 20, 7. 8.
ते सत्येव	X, 9, 4.	VII, 90, 5—7.
ते स्याम ये अग्नये	II, 2, 6.	IV, 8, 5.
ते हि स्वावाश्रयिषी	X, 3, 14.	} I, 160.
ते हि स्वावाश्रयिषी विश्व-	XVIII, 22, 5.	
शभुवा		

* Comm. माध्यन्दिने सवने मरुत्वतीयशस्त्रस्य विकद्रुकीयातिक्न्दस्ता प्रतिपद्भवति ।
तुविश्वस्य तुविश्वतो इत्यन्तरे । इत्येष प्रातिपदसूचः ।

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
ने हि यज्ञेषु यज्ञियास	VI, 10, 6.	VII, 39, 4.
ऊमाः		
तोशा वृक्षणा	XII, 2, 18.	III, 12, 4—9.
त्यं सु मेघम्	IX, 8, 3 ; X, 9, 12 ; XI, 13, 20.	I, 52, 1—8 ; 10—14 ; resp. 1—15.
त्यमु वः	IX, 7, 3.	VIII, 92, 7—33.
त्यमु वः सचासाहम्	X, 5, 20 ; XV, 8, 8.	VIII, 92, 7—9 ; resp. 7—12.
त्यमु वो अग्रहणम्	X, 6, 14.	VI, 44, 4—6.
त्यमू षु (तार्क्ष्य)	XI, 14, 28 ; XII, 11, 12.	X, 178.
त्याग्न चचियान्	IX, 24, 3.	VIII, 67, 1.
चय इन्द्रस्य सोमाः	X, 4, 6.	VIII, 2, 7—9.
चिकद्रुकेषु महिषः	X, 13, 7 (चिकद्रुकीया) XII, 4, 23.	II, 22, 1 ; resp. 1—3. 4.
चिकद्रुकेषु महिषो यवा-	XV, 2, 1.	II, 22, 1.*
शिरं तुविशुषः		
चिमर्धानम्	XIV, 57, 11.	I, 146, 1—3.
चिचिम्नो अय	VI, 6, 12.	I, 34.
चोणि शता	XIV, 51, 12.	III, 9, 9 (=X, 52, 6).
अर्धमा	X, 4, 8 ; 11, 6 ; XIV, 27, 12 ; XVI, 21, 19.	V, 29.
लं राजेन्द्र ये च देवाः	XIV, 25, 5.	I, 174.
लं विश्वस्य जगतः	XVIII, 11, 2.	X, 102, 12.
लं सोम प्रातुभिः	V, 11, 7 ; VII, 19, 13.	I, 91, 2.
लं सोम पिबतिः	III, 16, 4 ; VIII, 4, 2.	VIII, 48, 13.
लं सोम प्र चिकितः	III, 16, 4 ; V, 5, 2 ; VI, 10, 3.	I, 91, 1.
लं सोम महे भगम्	III, 16, 24.	I, 91, 7.
लं सोमासि सत्यतिः	I, 8, 1.	I, 91, 5.
ल हि चेतवत्	VI, 4, 3 ; X, 3, 3 ; XI, 13, 18 ; 15, 3.	VI, 2, 1—9 ; resp. —10.

* See page ६००, note *.

<i>Pratīka.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
लं ह्यग्ने अग्निना	III, 13, 17.	VIII, 43, 14.
लं ह्यग्ने प्रथमो मनोता	V, 19, 13.	VI, 1.
लं ह्येहि चेरवे	VII, 20, 4.	VIII, 61, 7. 8.
लं च सोम नो वशः	IX, 23, 6. (Comm.)	I, 91, 6.
लं दूतः	III, 14, 12.	II, 92, 1.*
लं न इन्द्रा भर	XII, 25, 3.	VIII, 98, 10—12.
लं नक्षिच कत्या	XV, 3, 3.	VI, 48, 9. 10.
लं नो अग्ने अधरात्	IV, 2, 9.	X, 87, 20.
लं नो अग्ने वरुणस्य	VIII, 8, 10.	} IV, 1, 4.
लं नो अग्ने वरुणस्य विद्वान्	II, 5, 31; VIII, 11, 6; XV, 23 (p. 193, 14).	
लमग्ने ईक्षितः	III, 16, 10.	X, 15, 12.
लमग्ने गृहपतिः	XIV, 55, 3.	VII, 16, 5. 6.
लमग्ने क्षुभिः	XI, 9, 8.	II, 1.
लमग्ने इविषोदाः	XIV, 56, 7—10.	II, 1, 7—9; 10—12; 13—16; 1—6.
लमग्ने प्रथमो अहिना अहिः	X, 4, 15; XIV, 53, 6.	I, 31, 1—18; resp. 1.
लमग्ने यज्ञानाम्	VI, 4, 1; XI, 15, 14; XIV, 53, 4.	VI, 16, 1—26; resp. 1—6; resp. 1—3.
लमग्ने वरुण	XV, 13, 3.	V, 3.
लमग्ने वरुण	X, 4, 3.	I, 45, 1—9.
लमग्ने वीरवशः	II, 4, 7.	VII, 15, 12.
लमग्ने व्रतपाः	II, 4, 8.	VIII, 11, 1.
लमग्ने सप्रथाः	II, 2, 13.	V, 13, 4.
लमित्यप्रथाः	XIV, 55, 3.	VIII, 60, 5. 6.
लमिन्द्र प्रतूर्तिषु	XII, 9, 11.	VIII, 99, 5. 6.
लमिन्द्र यथा अहि	XII, 9, 11.	VIII, 90, 5. 6.
लमिमा ओषधीः	VI, 10, 3.	I, 91, 22.
लं भगो नः	II, 4, 7.	VI, 13, 2.
लं महो इन्द्र तुभ्यं च	X, 10, 6; XII, 3, 20.	IV, 17.
लं महो इन्द्र यो च	X, 10, 6; XII, 4, 20.	I, 63.
लथा मन्यो	XIV, 22, 5.	X, 84.

* Comm. न लं दूतो अमर्त्य इति । नि होतेति द्वे इति नोक्तम् शाखाभेदे पाठभेदादन्यत्वात् ।

<i>Pratīka.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
अथा वयं मघवन्	X, 7, 11 ; XII, 4, 16.	I, 132, 1—6 ; resp. 1—3.
त्वां चित्रश्रवस्तम	III, 15, 10 ; V, 5, 6.	I, 45, 6.
त्वामग्ने ऋतायवः	XI, 6, 8 ; XIV, 56, 4.	V, 8.
त्वामग्ने पुष्करात्	III, 13, 17.	VI, 16, 13—15.
त्वामग्ने मनौषिणः	VI, 4, 9.	III, 10.
त्वामग्ने मानुषीः	III, 5, 3.	V, 8, 3.
त्वामिदा	XII, 5, 4.	VIII, 99, 1. 2.
त्वामिदा ह्यो नरः	XVIII, 10, 10.	VIII, 99.
त्वामिद्धि चवामहे	VII, 20, 4.	VI, 46, 1. 2.
त्वामतः पुरुवसो	IX, 5, 3 ; XVIII, 14, 2.	VIII, 46, 1 ; resp. 1—20.
लेवस्तुनि पूर्वणीक रोतः	III, 5, 10.	VI, 5, 2.
लेह यत्पितरश्चिन्न इन्द्र	XII, 3, 21.	VII, 18, 1—21.
दधिज्ञाव्णो अकारिषम्	IV, 13, 2 ; XII, 25, 1.	IV, 39, 6.
दध्यङ् ह	X, 7, 7.	I, 139, 9.
दाना ऋगो न वारणः	XI, 12, 4.	VIII, 33, 8—10.
दा नो अग्ने हवतः	III, 2, 4.	II, 2, 7.
दिवस्विदा दुहितरम्	XVIII, 13, 3.	IV, 30, 9—22.
दिवि जयन्ता	X, 11, 5.	VII, 64, 1—3.
दिवो वक्ताः	III, 18, 6.	VII, 63, 4.
दिव्यं सुपणंम्	VI, 11, 8.	I, 164, 52.
दुहन्ति सप्त	V, 10, 8.	VIII, 72, 7.
दूतं वः	VI, 4, 1 ;	} IV, 8.
दूतं वो विश्ववेदसम्	X, 10, 8 ; XIV, 51, 14.	
दूरादिहेव	VI, 6, 2 ; XV, 8, 13.	VIII, 5, 1—36 ; resp. 1—9.
देव त्वष्टर्देव चावलमानद्	XIII, 4, 3.	X, 70, 9.
देवं देवं वोऽवसे देवं देवम्	X, 6, 6.	VIII, 27, 13—15
देवस्तृष्टा सविता विश्वरूपाः	XIII, 4, 2.	III, 55, 19.
देवानामिद्ध	X, 10, 7.	VIII, 83.
देवानां पत्नीः	I, 15, 4 ; VIII, 6, 9 ; 7, 13.	V, 46, 7. 8.

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
दवाह्वे	XI, 5, 6; 12, 16; 14, 33.	X, 66.
देवी वाचम्	IX, 28, 6.	VIII, 100, 11.
देवो वो द्रविणोदाः	VIII, 6, 5.	VII, 16, 11. 12.
दोहेन गाम्	V, 10, 8.	X, 42, 2.
द्यावा नः प्रथिवी इमम्	V, 13, 5.	II, 41, 20.
द्यौर्न य इन्द्र	X, 11, 7; XI, 14, 5; XII, 6, 14; XIV, 27, 12; 71, 3.	VI, 20.
द्रव्यस्त्वन्द	VIII, 15, 7.	X, 17, 11.
द्वे वे	IX, 28, 11.	X, 85, 16.
द्वे नमः	XVI, 11, 15.*	VII, 18, 22—25.
द्वे खुतौ अष्टणवं पितृणाम्	XVI, 13, 18.	X, 88, 15. 16. 18. 19.
धानावन्तम्	VII, 1, 2.	III, 52, 1.
धारयन्तः	IX, 24, 3.	II, 27, 4.
धारावराः	X, 4, 15; XI, 9, 8.	II, 34.
धीरा त्वस्य	XII, 10, 8.	VII, 86.
धेनुः प्रलस्य	VI, 6, 6.	III, 58.
ध्वान्तात्पुपिलादुदरन् ग- र्भाः	XIV, 49, 3.	X, 73, 2 D (Cf. अनिष्टा उयः)
नक्तिरिन्द्र त्वदुत्तरः	XVIII, 13, 2.	IV, 30, 1—6.
नक्तिष्ट	XII, 5, 8. 18; 9, 11.	VIII, 70, 3. 4.
न ता अर्वा	IX, 28, 6 (Comm).	VI, 28, 4.
न ला वृद्धन्तः	XII, 5, 18; 9, 11.	} VIII, 88, 3. 4.
न ला वृद्धन्तो अद्रयः	XVIII, 6, 2.	
नदं व ओदतीनाम्	XVIII. 1, 12. 13. 14. 15. 21.	VIII, 69, 2.
न प्रमिथे	IX, 26, 3; XVI, 1, 21.	IV, 54, 4.
नमसेदुप सीदत	V, 10, 7.	IX, 11, 6.
नमो मरुद्गाः	I, 6, 13.	} I, 27, 13.
नमो मरुद्गो नमो अर्भ- केभ्यः	XV, 22 (192, 22).	

* It appears from this Sūtra that Rigveda VII, 18 consists of two hymns.

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
ममो मित्रस्य	IX, 20, 23.	X, 37.
न योरुपब्धिः	XIV, 52, 5.	I, 74, 7—9.
नयोनवः	XIV, 32, 4.	X, 85, 19.
न सीमदेव आपत्	XVIII, 8, 5.	VIII, 70, 7—12.
न सेषे यस्य रोमशम्	XVI, 13, 10.	X, 86, 17.
न हि ते लघम्	XII, 11, 21.	I, 24, 6—15.
न हि वो अस्ति अर्भकः	X, 11, 8.	VIII, 30, 1.
नाके सुपर्णम्	V, 9, 17; 10, 15.	X, 123, 6.
नाभिं यज्ञानाम्	III, 3, 5.	VI, 7, 2.
नासत्याभ्याम्	VI, 6, 6; 11, 4; IX, 20, 12.	I, 116. 117. 118; resp. 116, 1—6.
नि गच्छता	XVIII, 9, 4.	III, 31, 9.
नि वर्तध्वम्	IV, 16, 10; VII, 6, 8.	X, 19.
नि होता	III, 14, 12.	II, 9, 1.
नू इत्या वे	X, 7, 11.	I, 132, 4.
नू चित्यहोजाः	X, 3, 15.	I, 58.
नू नो राख सहस्रवत्	III, 7, 5.	III, 13, 7.
नू मर्तः	XII, 26, 2. 19.	VII, 100.
दृणाम् त्वा दृतमं गोभि- रकथैः	XIV, 3, 7; XVIII, 19, 7.	III, 51, 4—6.
न्यू षु वाचम्	IX, 9, 4.	I, 53.
पञ्च जना	X, 2, 8; XIV, 56, 14; XVIII, 22, 9.	X, 53, 5.
पतङ्गमन्तय	V, 9, 14; XI, 14, 17. 28.	X, 177.
पलीवन्तः सुता इमे	XVIII, 7, 14.	VIII, 93, 22—33.
पथस्यथस्	III, 5, 7; VI, 10, 4.	VI, 49, 8.
पन्य इदुप गायत	IX, 19, 2.	VIII, 32, 17—19.
पन्यपन्य इत्योतारः	IX, 19, 2.	VIII, 2, 25—27.
परा याहि मघवन	X, 1, 11.	III, 53, 5.
परावतः	X, 4, 14; XI, 9, 14.	X, 63.
परि ते दूलभः	II, 12, 7.	IV, 9, 8.
परि त्वा गिर्वेषः	V, 9, 12; 13, 10.	I, 10, 12.
परि प्र सीम ते रसः	VII, 15, 8.	IX, 67, 15.

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
पर्येषांसम्	XV, 9, 5; XVI, 13, 2.	X, 14, 1—5; resp. 1—8.
परो माचया	XII, 26, 19.	VII, 99, 1—6.
पर्जन्याय	III, 13, 4.	VII, 102, 1.
पर्वतश्चिद्	III, 15, 15.	V, 60, 8.
पवित्रं ते	V, 9, 15; VII, 15, 13.	IX, 83, 1. 2.
पाता सुतमिन्द्रो अस्तु सोमं	IX, 8, 3.	VI, 44, 15.
हन्ता वृत्रम्		
पान्तमा वो अन्वसः	IX, 7, 1.	IX, 92, 1—6.
पावका नः सरस्वती	II, 4, 4; VII, 10, 15.	I, 3, 10; resp. 10—12.
पावीरवी कन्या	VI, 10, 2.	VI, 49, 7.
पाहि न इन्द्र	X, 7, 11.	I, 129, 11.
पाहि नो अग्न एकया	XIV, 54, 1.	VIII, 60, 9. 10.
पाहि नो अग्ने रक्षसः	XIV, 54, 1.	I, 36, 15. 16.
पिबन्त्यपः	VII, 19, 14; X, 13, 10.	I, 64, 6.
पित्रीहि देवान्	I, 9, 1; V, 19, 21.	X, 2, 1.
पिव वर्षस्त्र	VII, 24, 6.	III, 36, 3.
पिबा सुतस्य रचिनः	VII, 20, 6; XII, 7, 5; 9, 11.	VIII, 3, 1. 2; resp. 1—24 (?)
पिबा सोममभि	XI, 10, 10.	VI, 17, 1—14.
पिबा सोममभि यमुग्र	VII, 17, 5—7.	VI, 17, 1. 2. 3.
पिबा सोममभि यमुग्र तर्दः	XIV, 11, 8; 23, 3.	VI, 17.
पिबा सोममिन्द्र मन्दतु त्वा	VII, 20, 11; X, 5, 9.	VII, 22, 1; resp. 1—6.
पिबा सोममिन्द्र सुवानम्	X, 7, 11.	I, 130, 2.
पिबा सोमं मदाय कम्	XII, 26, 7.	VIII, 95, 3—5.
पिशङ्करूपः सुभरो वयोधाः	XIII, 4, 2.	II, 3, 9.
पौवो अन्नान्	IX, 23, 11.	VII, 91, 3.
पुत्रमिव	XV, 15, 12.	X, 131, 5.
पुनौषे वाम्	XII, 10, 6.	VII, 85, 1—3.
पुराणमोकः सख्यं शिवं नः	XV, 8, 21.	III, 58, 6—9.
पुरां भिन्दुः	XII, 26, 21.	I, 11, 4—6; 1—3.
पुरीष्वासः	IX, 24, 9.	III, 22, 4.

<i>Pratīka.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
पुत्र ला	VI, 4, 9.	I, 150.
पुत्रप्रिया ऋः	XI, 9, 3.	VIII, 5, 4—6.
पुत्रवर्णा चिदु	XII, 1, 3.	V, 70, 1—3.
पुत्रन्तव	III, 13, 13.	VI, 54, 9.
पुषा सुवन्तः	VI, 10, 4.	VI, 58, 4.
पुषसा आशाः	VI, 10, 4.	X, 17, 5.
पुत्रस्य दृष्टः	X, 3, 15.	VI, 8.
पुत्रासि लापरमन्तं पृथिव्याः	XVI, 6, 2.	I, 164, 34. 35.
पृथो दिवि	II, 5, 3; IX, 27, 2 (Comm).	I, 98, 2.
प्र ऋभुभ्यः	X, 5, 23.	IV, 33.
प्र कारवः	VI, 10, 1.	III, 6, 1.
प्र छतानि	IX, 8, 1.	VIII, 32, 1—3.
प्र छतान्युज्जीविषः	XVIII, 7, 10.	VIII, 32, 1—30.
प्र जोदसा	VI, 10, 2; X, 9, 4; 11, 5.	VII, 95, 1; resp. 1—3.
प्र घा न्वस्य	IX, 16, 4; X, 8, 9; XII, 6, 17.	II, 15, 1; resp. 1—10.
प्र चर्षणिभ्यः	I, 8, 11; VI, 10, 9.	I, 109, 6.
प्र चिचम्	III, 13, 14.	VI, 66, 9.
प्रजापते	IV, 10, 4; 18, 4; X, 13, 23; 21, 1; XV, 3, 11.	} X, 121, 10.
प्रजापते न त्वदु	XVI, 7, 3.	
प्र यो देवौ	X, 5, 5.	VI, 61, 4—6.
प्र तन्ते अक्ष शिपिविष्ट	XIII, 9, 2; XV, 3, 5.	VII, 100, 5—7.
प्र तद्विष्यः	V, 7, 3.	I, 154, 2.
प्र तद्विष्यः स्वते	XV, 3, 5.	I, 154, 2—4.
प्र तव्यवौम्	VIII, 6, 6.	I, 143.
प्र तार्यायुः	XVI, 13, 5.	X, 59.
प्रति प्रियतमम्	VI, 6, 14.	V, 75.
प्रति यदापः	VI, 7, 4.	X, 30, 13.
प्रति वां छर उदिते	X, 10, 4; XI, 9, 3; XII, 1, 3; 2, 4.*	VII, 66, 7—9.

* Comm. प्रति वां छर उदिते निचं गृणीष इत्येवमादिकस्तुचः

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
प्रति श्रुताय	X, 12, 17.	VIII, 32, 4—6.
प्रति स्था खनरी	VI, 5, 2; IX, 28, 9; X, 12, 8.	IV, 52, 1—7; resp. 1; resp. 1—3.
प्र ते अग्ने इविश्वतीम्	XIV, 54, 2.	III, 19, 2.
प्र ते धाराः	VII, 15, 14.	IX, 57, 1.
प्र ते महे	IX, 6, 6; 18, 4; XI, 14, 10 (सर्वहरि).	X, 96, 1—3; resp. 1 —13; resp. 1—9.
प्र ते रथं मिथुनतम्	XVIII, 11, 2.	X, 102, 1.
प्रत्यक्षे पिपीषते	VII, 7, 1; X, 6, 14; 12, 17; XI, 11, 18; XVIII, 17, 7.	VI, 46, 1—4; resp. 1—3.
प्रत्यु ऋद्धिं	VI, 5, 8.	VII, 81.
प्रलक्षसः	VIII, 6, 4.	I, 87.
प्र ता मुञ्चामि	I, 15, 9.	X, 85, 24.
प्रथमभाजम्	IX, 27, 7; XIII, 4, 3.	VI, 49, 9.
प्र देवना	VI, 7, 1; XIV, 51, 9.	X, 30, 1—11; 13— 15.
प्र देवं देव्या	III, 14, 9. 10.	X, 176, 2—4.
प्र द्यावा यज्ञैः इधिवी क-	VIII, 3, 11.	I, 159.
तादृधा		
प्र द्यावा यज्ञैः इधिवी	X, 5, 23.	VII, 53.
नसोभिः		
प्र धारा अस्त्र	VII, 15, 14.	IX, 30, 1.
प्र ननं ब्रह्मणस्पतिः	VII, 19, 11.	I, 40, 5. 6.
प्रपद्ये पथाम्	VI, 10, 4.	X, 17, 6.
प्र पूषणं विष्णुमग्निं पुर-	XIV, 71, 4.	VI, 21, 9 C (Cf. इना उ ला पूषतमस्य)
न्विम्		
प्र प्र वल्लिष्टुभम्	IX, 6, 14.	VIII, 69, 1—3.
प्र वाचवा	VIII, 12, 8; IX, 27, 2.	VII, 62, 5.
प्र बुध्रा वः	III, 15, 9.	VII, 56, 14.
प्र ब्रह्माणः	X, 10, 4.	VII, 42, 1—3.
प्र ब्रह्मेति सद्नाम्	XI, 13, 16.	VII, 36.
प्र मंहिष्ठाय	IX, 3, 3; XII, 25, 2. 4.	I, 57, 1—3; resp. 1 —6.

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
प्र मंहिष्ठाय मायत	XII, 10, 7.	VIII, 103, 8. 9.
प्र मन्दिने	X, 11, 6.	I, 101.
प्र मिचयोः	VII, 11, 4; XII, 1, 3.	VII, 66, 1—3; resp. 1—9.
प्र मिचाय	X, 6, 6.	VIII, 101, 5.
प्रयव्यवः	X, 8, 15.	} V, 55.
प्रयव्यवो मयतो भाजह- द्वयः	XVIII, 23, 3.	
प्र यद्विजिह्वभ्य	X, 9, 17.	VIII, 7, 1—9 or 15.
प्र यन्तु वाजाः	X, 8, 19; XIV, 3, 12.	III, 26, 4—6.
प्र याभिर्वांसि	IX, 23, 11.	VII, 92, 3.
प्र वे शुभ्रान्ते	XI, 7, 12; 12, 15.	I, 85.
प्र वो वा मिचावयवा	XII, 2, 14.	VIII, 101, 3.
प्र व इन्द्राय माद्वज्य	IX, 8, 1.	VII, 31, 1—3.
प्र वः पान्तं रघुमन्यवः	XI, 12, 13.	I, 122.
प्र वः पान्तमन्यवः	IX, 4, 5; XII, 26, 15.	I, 155.
प्र वः शुक्राय	VI, 10, 1; X, 9, 2; XIV, 53, 2. 3.	VII, 4, 1; resp. 1— 10. resp. 1—7. 8. 9.
प्र वः सवायः	XII, 10, 3.	VI, 16, 22—24.
प्र वः सताय	IX, 12, 3.	} II, 16.
प्र वः सतां ज्येष्ठतमाय	XIV, 31, 5.	
प्र वः सक्तसक्तम्	XI, 8, 7.	V, 59.
प्र वामन्वांसि	IX, 20, 32.	VII, 68, 2. 3.
प्र वायुमन्वा	IX, 23, 11.	VI, 49, 4.
प्र वां मदि ह्ववी	X, 11, 8.	IV, 56, 5—7.
प्र वीरया	X, 9, 4.	VII, 90, 1—3.
प्र वो देवाय	VII, 9, 3; X, 2, 2; XI, 10, 2; 13, 18; XVI, 7, 13; 14, 2.	III, 13.
प्र वो महे मतयः	XI, 15, 10; XII, 6, 14; 8, 10; 9, 7; 12, 14; 26, 10.	V, 87.
प्र वो महे मदिह्वे भरध्व	XII, 3, 8; XVIII, 17, 6.	VII, 31, 10—12.

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
प्र वो मिवाय	VII, 11, 3; XII, 1, 3.	V, 68, 1—5; resp. 1—3.
प्र वो यज्ञेय	X, 9, 4.	VII, 43, 1—3.
प्र वो यज्ञस्य	VI, 4, 7; XIV, 53, 5.	I, 36, 1—20; resp. 1. 2.
प्र वो वाजाः	I, 4, 7; XII, 10, 3.	III, 27, 1, resp. 1—3.
प्र ग्रंतमा	X, 6, 18.	V, 42.
प्र गर्धाय	X, 2, 9.	V, 54.
प्र ग्रन्थुवस्य	XII, 10, 12.	VII, 88.
प्र ग्रन्थैतु देवो (प्रग्रन्थीय)	X, 5, 23; 13, 18.	VII, 84.
प्र सचाजं वर्षेयीनास्य	XII, 1, 4; XVIII, 13, 6.	VIII, 16, 1—3; resp. 1—12.
प्र सचाजे वृषस्य	XII, 10, 4.	V, 85.
प्र सचाजो	X, 5, 24.	VII, 6.
प्र सचाहिने	I, 8, 12.	X, 180, 1.
प्र सु अतस्य	VII, 23, 4; XII, 9, 11.	VIII, 50, 1. 2.
प्र सु महे सुशरबाय	XIII, 4, 3.	V, 42, 13.
प्र सो अग्ने	XII, 10, 7.	VIII, 19, 30. 81.
प्रसोक्तः	XVI, 11, 12.	VI, 47, 22—23.
प्राश्नये वाचस्य	IV, 2, 10; VI, 4, 1.	X, 187.
प्रातर्यावभिः	VII, 7, 2.	VIII, 38, 7.
प्रातर्यावासा	V, 9, 22.	V, 77.
प्रातर्युजा	VI, 6, 2; VII, 2, 8; XI, 7, 4.	I, 22, 1—4; resp. 1; resp. 1—3.
प्रास्य धाराः	VII, 15, 14.	IX, 29, 1.
प्रियो मे अक्ष विप्रपतिः	XII, 11, 18.	I, 26, 7—9.
प्रेतां यज्ञस्य	V, 13, 4; X, 9, 16.	II, 41, 19; resp. 19—21.
प्रेहं अक्ष	X, 6, 16.	VIII, 37.
प्रेतो अग्ने	II, 2, 15.	VII, 1, 3.
प्रेष्ठं वः	XII, 11, 18.	VIII, 84, 1—3.
प्रेतु अक्षवस्यभिः	V, 10, 14; 14, 10; X, 4, 7.	I, 40, 3; resp. 3. 4.

<i>Pratīka.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
प्रेते वदन् (अर्बुद)	VII, 15, 4. 5. 6. 9. 10.	X, 94.
प्रो अस्मा	XII, 3, 10.	VIII, 62, 1—3.
प्रीषां पीतिसु	IX, 18, 5.	X, 104, 3.
प्रोतये वदन् मिममिन्द्रसु	XIV, 60, 3.	VI, 21, 9 A (Cf. इमा उ ज्ञा)
प्रो त्वे अग्रशे ऽग्निषु	IX, 24, 9.	V, 6, 6.
प्रो इतो	IX, 17, 3.	VI, 37, 2.
प्रो अस्मै पुरोरणसु	IX, 6, 12.	X, 133, 1.
वस्त्रावाग्	XI, 13, 27. 30; XIII, 8, 2.	VIII, 101, 11. 12.
वसित्वा तदपुत्रे भावि दग्ने- तम्	XVIII, 23, 14.	I, 141.
वसित्वा वर्षेतामाम्	IX, 28, 6 (Comm.)	V, 84, 1.
वधुरेकः	X, 11, 8.	VIII, 29.
वहिषदः	III, 16, 6.	X, 15, 4.
वर्ल धेहि तनूषु नः	XVIII, 11, 2.	III, 53, 18.
वृद्धिन्नाय	X, 13, 10.	VIII, 89; 88, 3—6.
वृद्धदेम विदधे सुवीराः	V, 9, 19.	II, 1, 16 D.
वृद्धयः	XI, 11, 7.	V, 16, 1—4.
वृद्धस्यतिः समजयत्	VI, 10, 5.	VI, 73, 3.
वृद्धस्यते अति यदर्थो अर्षात्	IX, 20, 27.	II, 23, 15.
वृद्धस्यते कुपस	IX, 27, 2.	III, 62, 4.
वृद्धस्यते प्रथमं वाचः	IX, 26, 3 (Comm.)	X, 71, 1.
वृद्धस्यते युवमिन्द्रसु	IX, 3, 4.	VII, 97, 10.
अस्मा च ते ज्ञातवेदः	IX, 22, 4.	X, 4, 7.
अस्मा प्रजावदा भर	IX, 22, 4.	VI, 16, 36.
अस्मादा ते	XII, 4, 2.	III, 35, 4.
अस्मा देवानां पदवीः	IX, 26, 3 (Comm.)	IX, 96, 6.
भद्रो नः	XII, 11, 19.	VIII, 19, 19. 20.
भवा नो अग्ने सुमनाः	V, 9, 10.	III, 18, 1.
भवा मिमः	X, 13, 19; XII, 26, 18.	I, 156, 1; resp. 1—5.
भिभि विद्याः	XII, 1, 4.	VIII, 45, 40—42.
भवी यज्ञस्य	I, 8, 5; VI, 10, 1.	X, 8, 6.

<i>Pratīka.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
भूय रक्षादधे	VII, 24, 4.	VI, 30.
भूरिं हे	VI, 11, 7.	I, 185, 2—7.
भूरीदिन्द्रया	XVI, 11, 27.	VIII, 55, 56.
मयि गो वस्यद्दधे	XI, 11, 17; XVIII, 18, 5.	I, 176, 1. 2; resp. 1—5.
मत्स्यपाणि ते महः	XI, 11, 16; XII, 4, 9; XVIII, 11, 2.	I, 175, 3. 2. 1; resp. 1.
मधीषदीय	XIV, 57, 13. 14.	I, 148, 1—5.
मददृषाकपोर चर्षेः पुष्टेः मत्स्यया	XII, 3, 2.	X, 86, 1 BC.
मदेमदे हि	XII, 4, 12.	I, 81, 7—9.
मनो न	XVI, 13, 14.	} X, 57, 3—5.
मनो न्या ऊवामहे	III, 17, 3. 4.	
मन्दमान ऋतादधि प्रजायै	XIV, 16, 10.	X, 73, 5 A (Cf. अविष्टा उषः)
मनाग्रे वर्षो	IV, 2, 7. 13; XIII, 5, 17.	X, 128.
मवतो यद	III, 14, 6.	I, 37, 12.
मवतो यस्य	VII, 4, 8; X, 11, 9.	I, 86, 1; resp. 1—10.
मवर्ता इन्द्र मौक्तः	X, 8, 6.	VIII, 76, 7—9.
मवर्ता इन्द्र हवभः	X, 6, 9.	III, 47.
मवतन्नाम गुच्छं पुबस्यम्	XVIII, 1, 8.	X, 55, 2.
मवचिद्	X, 10, 5.	} I, 169.
मवचिज्जमिन्द्र यत रताम	XIV, 25, 5.	
मवर्ता आदित्यः	III, 17, 12; IX, 26, 3 (Comm).	III, 59, 5.
मवर्ता इन्द्रो ऋवत्	I, 8, 13; X, 10, 5; XI, 9, 4; XVII, 9, 5.	VI, 19, 1; resp. 1—13.
मवर्ता इन्द्रो य ओजसा	I, 8, 13; IX, 15, 1; XII, 1, 4; XVIII, 7, 2.	VIII, 6, 1; resp. 1—3; resp. 1—45.
महि चीषाय	XII, 2, 14.	X, 185, 1.
महि वो महताय	XII, 2, 14.	VIII, 47, 1.*

* Comm. महतामवो प्रजसः

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
महो आवाशयिवी	X, 6, 18.	IV, 56, 1—4.
महो ह्योः	III, 12, 9; 13, 17; IX, 20, 25; X, 10, 7; 13, 21.	I, 22, 13; resp. 13— 15.
महे चन आमक्रिचः	XVIII, 9, 2; 10, 2.	VIII, 1, 5—29.
महे नः	VI, 5, 14.	V, 79.
मा कस्याहुतक्रतु	XII, 2, 14.	V, 70, 4.
मा चिदन्यद्	X, 8, 8.	} VIII, 1, 1. 2.
मा चिदन्यद्ग्रंसत	XII, 3, 22; XVIII, 8, 11.	
मातह्यो कथेः	VIII, 6, 13.	X, 14, 3.
माता ब्रह्मास्य	IV, 21, 24; IX, 28, 6 (Comm.)	VIII, 101, 15.
मादयस्य हरिभिः	I, 8, 14; IX, 27, 2 (Comm.)	I, 101, 10.
माध्यन्दिनस्य सवनस्य	VII, 17, 1.	III, 52, 5.
माध्यन्दिने सवने	VII, 17, 2.	III, 28, 4.
मा नो अस्मिन्	IX, 10, 3 (आगतस्य).	I, 54, 1—5. 7. 10.
मा नो अस्मिन्महाधने	III, 5, 4.	VIII, 75, 12.
मा नो मिथः	XVI, 3, 22.	I, 162.
मा भेम मा नमिस्य	XII, 3, 22.	VIII, 4, 7. 8.
मिचं वयम्	VII, 4, 6; 14, 1; XI, 7, 4; XII, 1, 3.	I, 23, 4; resp. 4—6.
मिचं ऊवे	VII, 10, 11; XII, 1, 3.	I, 2, 7—9.
मिचस्य चर्षबीधनः	III, 17, 12; IX, 26, 3 (Comm.)	III, 59, 6.
मिथो नो अत्यहमिस्	XII, 2, 14.	VIII, 67, 2.
मिथो न अथ (Pāda)	XIV, 60, 3.	VI, 24, 5 C (Cf. हृषा मदः).
मुद्यामि आ हविषा जीव-	XVI, 13, 4.	X, 161.
नाय कस्य		
मूर्धा दिवः	XI, 14, 35.	I, 59, 2—4.
मूर्धानस्य	X, 6, 20; XI, 14, 35.	VI, 7, 1—7; resp. 1—3.

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
द्वयो न भीमः	III, 1, 3.	X, 180, 2.
द्वयानि जा इमं द्विपः	VII, 15, 7.	IX, 8, 4.
द्वयानो वारे पवमानो चक्षवे	X, 13, 5.	IX, 107, 22—24.
द्वयोः पदम्	IV, 15, 2.	X, 18, 2 3.
मैनमग्ने	IV, 15, 1; XVI, 12, 19.	X, 16, 1—10; resp. 1—14.
मो ष जा वाचतश्च	XVI, 21, 24; XVIII, 8, 9.	VII, 32, 1. 2. 4. 5.
मो ष वो अश्वद्	X, 7, 7.	I, 139, 8.
य आनयत्यरावतः	XVIII, 7, 18.	VI, 45, 1—30.
य इन्द्र सोमपात्रमः	XVIII, 12, 3.	VIII, 12, 1—21; 23 —31.
य इमा विश्वा आत्मानि	V, 5, 2; XVI, 1, 21.	V, 82, 9.
य इमा विश्वा भुवनानि	VI, 11, 9.	X, 81, 1—3. 5—7.
य उप इव	V, 11, 7.	VI, 16, 39.
य ऋते चिद्	XIII, 12, 13.	VIII, 1, 12—14.
य रक् इवजः	XI, 14, 6; XII, 4, 11.	} VI, 22.
य रक् इवजश्चर्षदीनाम्	XIV, 50, 2; XVIII, 4, 7; 5, 7.	
य रक् इद्विदयवे	XVIII, 12, 6.	I, 84, 7—9.
य षोऽजिष्ठः	XII, 5, 7.	VI, 33.
यं रक्षन्ति	XII, 2, 14.	I, 41, 1.
यं वै ह्यर्थं सभोजः	XIV, 36, 2.	V, 40, 9.
यः पूर्याय	V, 11, 7.	I, 156, 2.
यः प्राप्तः	III, 14, 7; IX, 27, 2 (Comm.)	X, 121, 3.
यः शक्नो दक्षो अश्वः	XVIII, 8, 15.	VIII, 68, 3—8.
या हिप्रवान्मभो यो मती- नाम्	XIV, 23, 4.	VI, 17, 2 B (Of. पिना सोमम्
यः सचाक्ष विचर्षणिः	XI, 13, 31; XVIII, 8, 8.	VI, 46, 3. 4; resp. 3 —10.
यचिदि मं मृहेमृहे	XV, 23 (p. 198, 10).	I, 28, 5—8.
यचिदि सत्य	XII, 5, 12.	I, 29, 1—3.
यचिदि सत्य सोमपा	XV, 22 (p. 193, 1).	I, 29, 30, 1—15.

<i>Pratiks.</i>	<i>Sūkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
यजस्य होतः	XIV, 55, 4.	VI, 11. 12. 13.
यजामह इन्द्रम्	XII, 3, 8.	X, 23, 1—3.
यज्मायया अपूर्णे	XI, 11, 14; XVIII, 18, 12.	VIII, 89, 5—7; resp. 5. 6.
यज्ञस्य वः	X, 3, 14.	X, 92.
यज्ञस्य हि ज्ञा जमिजः	XII, 1, 5.	VIII, 88, 1—3.
यज्ञा यज्ञा वो अप्रवे	VII, 25, 10; VIII, 6, 5.	VI, 48, 1—3.
यज्ञे दिवः	XII, 12, 13.	VII, 97.
यज्ञेन यज्ञम्	V, 15, 5.	I, 164, 50.
यज्ञेन वर्धत	VI, 4, 11; XI, 2, 11; XIV, 56, 15; XVI, 20, 16.	II, 2, 1—13; resp. 1.
यत इन्द्र भवानहं	VI, 13, 3; XII, 6, 20.	VIII, 61, 13; resp. 13—16.
यत्किं चेदं वचस	IX, 26, 3 (Comm.)	VII, 89, 5.
यतो यमम्	XVI, 13, 14.	X, 58, 1—3.
यत्पाञ्चजन्यया	X, 6, 8.	VIII, 63, 7—9.
यत्सोम आ स्रु ते	XII, 2, 19.	VII, 94, 10. 11.
यथा गो अदितिः करतु	IX, 27, 2 (Comm.)	I, 43, 2.
यथा युमम्	XVI, 13, 14.	X, 60, 8—10.
यथा च त्वद्दशवः	I, 15, 5; VIII, 8, 9.	IV, 12, 6.
यथाहानि	IV, 16, 6.	X, 18, 5. 6.
यथा होतः	XIV, 54, 4.	VI, 4.
यदक्रन्दः	XVI, 3, 20.	I, 163, 1—11.
यदस्य कस्य हवहन्	XV, 8, 9; XVIII, 7, 13.	VIII, 93, 4—6; resp. 4—18.
यदस्य खर उदिते	XI, 9, 3; XII, 1, 3.	VII, 66, 4—6.
यदस्य ज्ञाः परावति	VI, 6, 4.	V, 73. 74.
यदस्याय वासः	XVI, 3, 26.	I, 162, 16 A B (two Pāda's).
यदिन्द्रं विच	XII, 26, 20.	V, 39, 1—3.
यदिन्द्रं विच मेहवा	XI, 11, 15; XVIII, 18, 8.	V, 39, 1. 2; resp. 1—4.
यदिन्द्रं वे चतकः	XVI, 26, 20.	V, 35, 2—4.

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
यदिन्द्र वाङ्मयीन्वा	X, 6, 15.	VI, 46, 7. 8.
यदिन्द्र प्रागपामुदम्	XII, 4, 7 ; XVI, 21, 30 ; XVIII, 8, 12.	VIII, 4, 1. 2 ; resp. 1—14.
यदिन्द्र यावतः	X, 4, 9.	VII, 32, 18. 19.
यदिन्द्राहं यथा लम्	XVIII, 13, 5.	VIII, 14, 1—15.
यदी हृतेभिराकृतः	XII, 11, 19.	VIII, 19, 23. 24.
यद्यावः	XI, 13, 22.	} VIII, 70, 5. 6.
यद्याव इन्द्र	X, 4, 9.	
यद् प्राचौः	XII, 24, 2,	X, 155, 4.
यद्वंष्टिष्ठम्	VIII, 12, 8.	V, 62, 9.
यद्वाष्टिष्ठम्	III, 15, 10 ; V, 5, 6 ; XI, 10, 2, XIV, 3, 3.	V, 25, 7 ; resp. 7—9.
यद्वाग्मदन्वी	IX, 28, 6 (Comm.)	VIII, 100, 10.
यद्वावाग	VII, 20, 5.	X, 74, 6.
यद्वा वयम्	II, 4, 8.	X, 2, 4.
यं ते सुपाव	X, 5, 11. 13.	VII, 22, 1 B.
यं त्वं रथम्	X, 8, 6.	I, 129.
यं त्वमग्ने	IV, 15, 8.	X, 16, 13. 14.
यं देवासो ऽवय	VI, 10, 6.	X, 85, 14.
यन्न इन्द्रः	XII, 3, 6.	IV, 22.
यमिन्द्र दधिचे	XI, 12, 4.	VIII, 97, 2. 3.
यमे इव	V, 13, 5.	X, 13, 2.
यश्चिकेत	X, 5, 4.	V, 65, 1—3.
यस्तस्य	XII, 12, 2 ; XV, 4, 9.	IV, 50, 1—6 ; resp. 1—4.
यस्मिन्मृष्टः	XII, 4, 14.	VII, 19.
यस्ते क्रयः स्रन्दति	VIII, 15, 7.	X, 17, 12.
यस्ते मन्यो	XIV, 22, 5.	X, 83.
यस्त रथः	IX, 13, 4.	X, 112, 2.
यस्ते साधिष्ठः	XI, 11, 12 ; XVIII, 18, 6.	V, 35, 1—7.
यस्ते स्रगः	V, 10, 5.	I, 164, 49.
यस्मा स्रगः	V, 7, 4.	IV, 4, 10.
यस्मा सुदा	IV, 2, 9, (16, 5).	V, 4, 10.

<i>Pratiks.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
यस्य व्रते	III, 13, 4.	V, 83, 5.
यस्य संख्ये	IX, 16, 2.	I, 5, 4—10.
या इन्द्र भुजः	XI, 11, 15.	VIII, 97, 1.
या इन्द्र भुज आभरः	XVIII, 8, 1. 2.	VIII, 97, 1—9.
या ओषधीः पूर्वाः	IX, 28, 7.	X, 97, 1.
या त जतिः	X, 3, 9 ; XI, 10, 8 ; XVIII, 19, 3.	VI, 25. P
या ते धामानि दिवि	III, 12, 5 ; VI, 10, 3.	I, 91, 4.
या ते धामानि परमाणि	III, 15, 19.	X, 81, 5.
या ते धामानि हविषा	V, 5, 2 ; 6, 6 ; VI, 10, 3.	I, 91, 19.
यान्धो नरः	VI, 9, 7.	III, 8, 6—11.
या नः शर्म	VI, 10, 8.	I, 85, 12.
यावत्तरः	X, 10, 4.	VII, 91, 4—6.
या सुबाहुः	I, 15, 4.	II, 32, 7.
यास्ते पूषन्	VI, 10, 4.	VI, 58, 3.
यास्ते राके	I, 15, 4.	II, 32, 5.
युष्मा हि देवहृतमान्	X, 4, 2.	VIII, 75.
युष्मा हि दृक्चक्षन्मम	XVIII, 8, 11.	VIII, 3, 17—20.
युजानी हरिता रथे	XVIII, 11, 2.	VI, 47, 19.
युञ्जते मनः	X, 2, 7.	V, 81.
युञ्जते मन उत युञ्जते धियः	VII, 15, 3.	V, 81, 1.
युञ्जन्ति प्रथम्	IX, 17, 1 ; XII, 1, 4.	I, 6, 1—3.
युष्मस्य ते	X, 5, 20 ; XII, 3, 7.	} III, 46.
युष्मस्य ते दृक्मस्य सूरजः	XVIII, 19, 6.	
युनक्ति ते	VIII, 8, 3.	I, 82, 6.
युवं वस्त्राणि	VIII, 12, 8.	I, 152.
युवं सुरामश्	XV, 15, 8.	X, 131, 4.
युवं तमिन्द्रापर्यता	X, 21, 14.	I, 132, 6.
युवं दक्षश्	XII, 2, 14.	I, 15, 6.
युवमेतानि	I, 8, 10 ; V, 18, 11.	I, 93, 5.
युवां क्षोमेभिः	X, 7, 6 ; 8, 3.	I, 139, 3, 4 ; resp. 3 —5.
युवाना पितरा	X, 10, 7.	I, 20, 4—6.

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṃkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
युवां नरा पञ्चमानासः	XII, 11, 17.	VII, 83, 1—5.
युवा युवासाः	V, 15, 4.	III, 8, 4.
युवो रजांसि	VI, 6, 6.	I, 180, 181.
युवोश्च पूरयश्च	VI, 6, 10.	VIII, 26, 1—5.
युवोर्ध्वदि	XII, 8, 7.	X, 61, 25—27.
युयं हिष्टा	X, 5, 4.	VI, 51, 15, 16.
युयं मावः	IX, 28, 8.	VI, 28, 6.
युयसस्मान्	III, 14, 6; VI, 10, 8.	V, 55, 10.
ये के च जमा	VI, 10, 6.	VI, 52, 15.
ये चेष्ट	III, 16, 7.	X, 15, 13.
ये तादृषुः	III, 16, 10.	X, 15, 9.
ये ते पन्थाः	VI, 10, 10.	I, 35, 11.
ये चिंशति	X, 11, 8.	VIII, 28, 1—3, 5.
ये ज्ञादिष्टये	VII, 19, 25.	III, 47, 4.
ये नः पूर्व	III, 16, 5; VIII, 6, 12, 7, 16.	X, 15, 8.
येभ्यो माता	VIII, 3, 15.	X, 63, 2.
ये यज्ञेन	X, 8, 14; XII, 8, 8; XVI, 11, 30.	X, 62.
ये अग्निं देववीतये	III, 5, 2.	I, 12, 9.
ये अदधाज्ज्योतिषि ज्योति- रन्तः	XVIII, 1, 8.	X, 54, 6.
ये अग्निभिर्दु	IX, 3, 3; XII, 12, 4; 25, 2.	VI, 73, 1—3.
येनेयेने	IX, 17, 1.	I, 30, 7—9.
ये जातः	X, 4, 11; 11, 13; XI, 9, 5; XII, 6, 16; XIII, 5, 16; XVI, 23, 17; XVIII, 19, 4 (सज्जनीय)	II, 12.
ये न इदमिदम्	IX, 3, 2.	VIII, 21, 9, 10.
ये न इन्द्राभितः	XII, 4, 13.	X, 133, 4—6.
यो नः सनत्यः	V, 9, 10.	II, 30, 9.
योनिरु रन्ध्रं सद्ये अकारि	XVIII, 19, 9.	VII, 24.

<i>Pratīka.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
यो नो सवतः	III, 15, 6.	VII, 59, 8.*
यो मर्त्ये	VI, 4, 5.	IV, 2, 3, 4.
यो रथिवो रथितमः	X, 6, 14; XVIII, 18, 9.	VI, 44, 1—3; resp. 1—6.
यो राजा	XII, 5, 8; 9, 11.	VIII, 70, 1, 2.
यो राजा चपेक्षीनाम्	XVIII, 10, 7.	VIII, 70, 1—6.
यो काचा विवाचः	XII, 4, 10.	X, 23, 5—7.
यो वां परिउसा†	VI, 6, 12.	X, 39, 40, 41.
यो वो हताभ्यः	IX, 28, 6.	X, 30, 7.
यो अतीन्	IX, 6, 16.	} VIII, 69, 13—15.
यो अतीरपावसम्	XVIII, 19, 10.	
रथेन वृथपाजसा	XI, 9, 3.	IV, 46, 5—7.
रथमथः	XII, 10, 10.	VII, 87.
राकामचम्	I, 15, 4; VIII, 6, 10.	II, 32, 4, 5.
राची	VI, 11, 6.	X, 127, 1—6.
राची अक्षत्	IX, 28, 10.	X, 127, 1.
राथस्त्रामः	XII, 4, 24.	VII, 32, 3.
राथे नु	IX, 23, 11.	VII, 90, 3.
रिश्रादसः	XII, 2, 14.	VI, 51, 4—6.
रेवतीर्नः	X, 8, 7.	I, 30, 13—15.
रेवां इद्रेवतः	X, 8, 7.	VIII, 2, 13—15.
वसोविदम्	IX, 28, 15.	VIII, 101, 16.
वसनेकः	X, 13, 13; XVIII, 15, 6.	VIII, 29, 4.
वसन्त्यते रश्मया	V, 19, 20.	X, 70, 10.
वने न वो यो न्यधादि चा- कन्	XVIII, 1, 6.	X, 29.
वनेष्वन्तरिक्षम्	V, 6, 3.	V, 85, 2.
वनोति हि सुन्वन्	X, 7, 11.	I, 133, 7.
वपुजु	X, 6, 19.	VI, 66.
वयं व जा	XI, 11, 17; XII, 4, 4.	VIII, 33, 1; resp. 1—3.

* According to the Comm. VII, 59, 8.

† योवा उपपा

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
वयं च त्वा सुतावन्तः	XVIII, 10, 3.	VIII, 33, 1—15.
वयं ते अयम्	IX, 23, 12.	III, 14, 5.
वयम् त्वा गृहपते	I, 15, 4.	VI, 15, 19.
वयम् त्वा तदिदृश्याः	IX, 9, 1.	VIII, 2, 16—18.
वयम् त्वा दिवा सुते	IX, 9, 1.	VIII, 64, 6—8.
वयम् त्वा पयस्यते	III, 5, 7.	VI, 53, 1.
वयम् त्वाप्तपूर्वम्	IX, 3, 2; XVIII, 13, 9.	VIII, 21, 1. 2; resp. 1—16.
वयमेनमिदा ह्यः	XII, 5, 4.	VIII, 66, 7—9.
वरिवस्यद्भुशने कात्याय	XIV, 27, 13.	VI, 20, 11 B (Cf. सो- नैय दृष्टम्)
वषट् ते विष्णो	I, 8, 8.	VII, 97, 7.
वसुं न चिचमहसम्	X, 8, 20; XIV, 57, 4.	X, 122.
वसू वस्रा	VI, 6, 6.	I, 158, 1—3.
वाचस्यतिम्	III, 15, 19.	X, 81, 7.
वाजेवाजे	III, 8, 23.	VII, 38, 8.
वात त्वा वातु भेषजम्	XVI, 13, 4.	X, 186.
वातमिषो मन्तः	III, 5, 11.	V, 57, 4.
वासमस्य	VI, 10, 10; IX, 27, 2 (Comm.)	VI, 71, 6.
वायवा याहि द्युत	VII, 2, 2; 10, 9; XI, 9, 3.	I, 2, 1; resp. 1—3.
वायवा याहि वीतये	X, 4, 5.	V, 51, 5.
वायो याहि शिव	X, 4, 5; XI, 6, 2.	VIII, 26, 23. 24; resp. 23—25.
वायो ये ते सहस्रिणः	X, 3, 5.	II, 41, 1. 2.
वायो शुक्रो अयामि ते	X, 5, 4.	IV, 47, 1.
वार्नहत्याय	III, 3, 4.	III, 37, 1.
वार्नहत्याय शवसे	IX, 9, 3.	III, 37, 1—10.
वाष्टधाना	VII, 2, 10.	VIII, 5, 11.
वास्तोष्यते प्रति जानीहि	II, 16, 2.	VII, 54, 1.
वास्तोष्यते शम्भया	II, 16, 2.	VII, 54, 3.
वि ष्योतिषा	III, 19, 11.	V, 2, 9.
विदुष्टे अयम् वीर्यम्	XII, 5, 15.	I, 131, 4—6.

<i>Pratīka.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
विधुं द्वापस्	XIII, 12, 1; XIV, 32, 4.	X, 55, 5—7.
विधाद् वृक्षत्	XI, 13, 28.	X, 170, 1—3.
विशोविशो वः	XIV, 53, 4; XVI, 14, 2. (Comm.)	VIII, 74, 1—3; resp. 1—15,
विशोविशो वो अतिथिस्	XVII, 8, 1.	VIII, 74.
विश्वजिते	IX, 15, 3; X, 11, 7; XI, 14, 12.	II, 21, 1—5.
विश्वजिते धनजिते स्वर्जिते	XVIII, 17, 3.	II, 21.
विश्वः इतनाः	XII, 4, 9. 23.	VIII, 97, 10—12; resp. 10.
विश्वः इतना अभिः तरस्	XVIII, 5, 9.	VIII, 97, 10—12.
विश्वानरस्य वः	X, 3, 6.	VIII, 68, 4—6.
विश्वानि देव सवितः	XVI, 1, 21.	V, 82, 5.
विश्वः कृपाणि प्रति	V, 13, 7.	V, 81, 2.
विश्वः आ सुमनसः	XI, 13, 29.	X, 37, 7—9.
विश्वे अस्य मरुतो विश्व जनी	VI, 10, 6.	X, 35, 13.
विश्वे त इन्द्र वीर्यस्	XVIII, 8, 3.	VIII, 62, 7—9.
विश्वे देवाः अताष्टधः	X, 10, 7; XI, 8, 3.	VI, 52, 10—12.
विश्वे देवाः शासन	I, 6, 13.	X, 52, 1.*
विश्वे देवाः शृणुत	VI, 10, 6.	} VI, 52, 13.
विश्वे देवाः शृणुतेमस्	VIII, 3, 19.	
विश्वे देवा मम शृणुन्तु यः	XVIII, 1, 2.	VI, 52, 14.
विश्वः		
विश्वे देवासः	II, 3, 8; IX, 27, 2 (Comm.)	VI, 52, 7.
विश्वे देवास आ गत	X, 11, 8; XI, 9, 3.	VI, 52, 7—9.
विश्वेभिः शीघ्रं मधु	VII, 10, 16.	I, 14, 10.
विश्वेभिरग्रे अग्निभिः	II, 3, 11; IX, 24, 9.	I, 26, 10.
विश्वेषु चि आ	X, 7, 7.	I, 131, 2.
विश्वो देवस्य	X, 3, 11.	V, 50, 1—3.
विश्वो ह्यन्यो हरिरा जगाम	XVIII, 4, 7; 5, 7.	X, 28.
विश्वोः कर्मणि पश्यत	XIII, 7, 6.	I, 22, 19.

* Comm. यस्यपि स्वप्नादिव्याप्येका प्रतीयादित्येति वचनादेका।

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
विष्णोर्न कस्	V, 7, 3; VI, 11, 5; VIII, 6, 16; IX, 4, 4; XII, 26, 3. 14.	I, 154, 1; resp. 1—6.
वि सूर्यो मध्ये	XI, 13, 28.	X, 138, 3—5.
वि हि सोतोः	XII, 6, 13; 7, 1. 6; 8, 2; 13, 1; 24, 3; 26, 10.	X, 86.
विदि होवाः	X, 5, 4.	IV, 48, 1. 2.
हवस्य त्वा असथादीषमाणाः	XIII, 12, 3. 4.	VIII, 96, 7—12.
हवस्यिन्द्र	X, 7, 7; 8, 3.	I, 139, 6.
हवा मद इन्द्रे	IX, 9, 5; XIV, 60, 2.	VI, 24, 1; resp. 1—10.
हव्यो ब्रधाय	X, 3, 15.	I, 64.
वेत्ता हि वेधः	III, 3, 3.	VI, 16, 3.
वेदिषदे	VI, 4, 11; XI, 14, 36.	I, 140, 1—7; resp. 1—13.
वैश्वानरं मनसा	XIV, 3, 12.	III, 26, 1—3.
वैश्वानराय धिषणास्	X, 4, 15.	III, 2.
वैश्वानराय वृषपाजसे	VIII, 6, 2.	} III, 3.
वैश्वानराय वृषपाजसे विपः	XVIII, 23, 2.	
मंसा मन्त्रास्	XII, 3, 6.	III, 49.
मग्धू षु मन्त्रोपते	XII, 4, 19; XVI, 21, 29.	VIII, 50, 5—6.
मन्तं ते	III, 14, 20.	I, 24, 9.
मन्तं दासे बल्वूथे	XVIII, 14, 5.	VIII, 46, 32.
मन्तमसं तिरिन्द्रिरे	XVIII, 11, 21.	VIII, 6, 46—48.
मन्तेना नः	VII, 2, 4; XI, 8, 3.	IV, 46, 2; resp. 2—4.
मं न इन्द्राग्नी	XI, 9, 12.	} VII, 35.
मं न इन्द्राग्नी भवतामदेभिः	XVI, 13, 6.*	
मं नो देवः सविता चाय- मायः	XV, 8, 19.	VII, 35, 10.

* According to the Commentary.

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
अं नो देवीः (अंनोदेवीयः)	IV, 11, 6; 21, 19; VIII, 9, 7.	X, 9, 4—7.
अं नो भव चक्षसा	XI, 14, 4.	X, 37, 10.
अं नो भव हृदे	VII, 5, 15.	VIII, 48, 4.
अं नो भवन्तु वाजिनः	III, 8, 23.	VII, 38, 7.
अश्वदिन्द्रः	XV, 22 (p. 193, 3 ff.)	I, 30, 16. 17—19. 20 —22.
आक्रमना आको अश्वः	XVIII, 1, 7.	X, 55, 6—8.
सुपर्णः		
आस इत्या महां अशि	XVIII, 18, 14.	X, 152.
आसहजिः	XII, 5, 16.	III, 31.
शिवस्त्वहः	IX, 27, 7.	V, 5, 9.
शुक्रं ते	III, 13, 13; V, 9, 13; VI, 10, 4.	VI, 58, 1.
शुक्रस्याश्व	X, 3, 5.	II, 41, 3.
शुचिं नु	III, 12, 7; VI, 10, 9.	VII, 93, 1.
शुचिमर्कैः	IX, 24, 8.	III, 62, 5.
शुचो वः	VI, 10, 8.	VII, 56, 12.
शुक्रं ऊवेम	III, 18, 16.	III, 30, 22.
शुक्रं नः फालाः	III, 18, 4.	IV, 57, 8.
शुक्रश्चिच्छेपं निहित सप्त- चात्	XV, 23 (p. 193, 15.)	V, 2, 7.
शुक्रासीराविनाम्	III, 18, 4.	IV, 57, 5.
शुक्रो न येनिम्	V, 14, 19.	IX, 71, 6.
वायन्त इव सूर्यम्	XI, 13, 21; XII, 4, 19; XVI, 21, 29.	VIII, 99, 3. 4.
त्रिये कम्	III, 5, 11.	I, 88, 3.
त्रयो वनं तिरच्छा	XII, 26, 6.	VIII, 95, 4—6.
त्रयो हवमिन्द्र	X, 5, 8.	II, 11.
त्रयो वा यज्ञः	XII, 10, 10; 11, 23.	VI, 68.
त्रा न्यो	XII, 13, 5.	X, 86, 4. (Pāda).*
स आ नो येनिम्	VI, 10, 5.	VII, 97, 4.

* See Weber, Indische Studien, IV, 231.

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
सं वस्य द्य	V, 10, 4.	IX, 105, 2.
सं वां कर्मणः	VI, 11, 3; IX, 4, 6; XII, 26, 5.	VI, 69, 1—6; resp. 1—8; resp. 1—3.
सं सीदस्व	V, 9, 9.	I, 36, 9.
सखाय आ शिवामहि	X, 13, 12; XI, 6, 2; XVIII, 12, 5.	VIII, 24, 1—9, resp. 1—3 resp. 1— 27.
सखायः	XII, 25, 7.	VIII, 24, 1—3.*
सखायः सं वः सम्यक्षम्	XI, 9, 1.	V, 7, 1—9.
सखायस्त्वा	VI, 4, 7.	III, 9, 1—8.
सखे विष्णो	IX, 28, 12.	VIII, 100, 12.
सखे सखायम्	V, 10, 24.	IV, 1, 3.
स वा नो द्यः सविता	XVI, 1, 21.	VII, 45, 3.
सखायोः	XII, 5, 9.	X, 105, 4—6.
स आदेभिः	XVIII, 9, 7.	III, 31, 11.
सज्विन्नेभिर्देवेभिः	X, 4, 5.	V, 51, 8—10.
सजीवा इन्द्र सगणः	VII, 19, 4.	III, 47, 2.
सं च ले जग्मुः	XI, 11, 12; XII, 5, 10.	VI, 34.
सं च ले जग्मुर्गिर इन्द्र पूर्वीः	XVIII, 6, 5.	VI, 34, 1—3.
संजानानाः	V, 10, 7.	I, 72, 5.
सत्या सत्येभिः	IX, 28, 9.	VII, 75, 7.
सं सं नो अग्ने अवसः	II, 5, 31; VIII, 8, 10; 11, 6; XV, 23 (p. 193, 13.)	IV, 1, 5.
स सं नो द्य	XI, 8, 3.	VIII, 26, 25.
सदस्यस्तिमद्भूतम्	VI, 13, 3.	I, 18, 6.
सखो ह	XII, 3, 9.	} III, 48.
सखो ह जातः	VII, 22, 4.	
स नः पावक	II, 2, 9.	I, 12, 10.
सना च सोम	IV, 15, 3.	IX, 4.
सं ते पथांसि	I, 15, 4; VII, 5, 18.	I, 91, 18.
स पूष्	X, 8, 5.	VIII, 63, 1—3.

* According to the Commentary.

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
सप्रजया कविद्वधः	XVIII, 18, 11.	VIII, 63, 4—6.
समन्याः	VI, 7, 5.	II, 35, 3.
समानमेतदुदकम्	XVIII, 22, 7.	I, 164, 51.
समिदमग्निं समिधा गिरा मृधे	XIV, 3, 12.	VI, 15, 7—9.
समिदश्चिद्	VI, 4, 7 ; IX, 20, 15.	X, 150, 1—3.
समिदस्य त्रयमायः पुर- खात्	V, 15, 3.	III, 8, 2.
समिदो अग्न आकृत	I, 4, 13.	V, 28, 5.
समिदो अग्निर्दिवि	XIV, 56, 13.	V, 28, 1—3.
समिदो अग्न मनुषः	V, 16, 6.	X, 110.
समिधाग्निम्	VI, 4, 1.	VIII, 44.
समिधमानो अश्वरे	I, 4, 10.	III, 27, 4.
समिन्द्र ऋः	IV, 11, 6.	V, 42, 4.
सनी वत्सम्	V, 10, 4.	IX, 104, 2.
समद्राकूमिः	XI, 13, 11.	IV, 58.
स यो हवा	X, 8, 6 ; 11, 12.	I, 100, 1—19 ; resp. 1—15.
सरस्वती देवयन्तः	VI, 10, 2.	X, 17, 7.
सरस्वत्यग्नि नः	VI, 10, 2.	VI, 61, 14.
स वाहधे	II, 4, 5 ; VI, 11, 8.	VII, 95, 3.
सविता यन्त्रैः	VI, 10, 10 ; X, 13, 14. 15 (चैरण्यसूपीय) ; XVIII, 19, 2.	X, 149, 1 ; resp. 1—5.
सवस्य यद्	VI, 4, 5.	IV, 7, 7—11.
स सुवृभा स जज्ञता	VI, 10, 5.	IV, 50, 5.
स सूर्यैः पर्येक वरांसि	XIV, 24, 5.	X, 89, 2 A. (Cf. इन्द्रं सवा)
सवदानम्	III, 3, 4.	III, 30, 8.
सव वामेन	VI, 5, 8.	I, 48.
सवस्यशौर्षा	XVI, 13, 1 (पुनश्च जा- रायश्च)	X, 90.
सवसा ते शता	III, 2, 5.	IV, 32, 18.
स हि शर्धो न मावतम्	VII, 27, 14.	I, 127, 6.
स हि श्रुचिः	VI, 10, 5.	VII, 97, 7.

<i>Pratīka.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
सांतपनाः	III, 15, 6.	VII, 59, 3.
सिनीवाहि	I, 15, 4.	II, 32, 6.
सोद सोतः	III, 14, 12.	III, 29, 8.
सुकमेषः सुवचः	III, 12, 8.	IV, 2, 17.
सुकिंशुकस्	IX, 28, 11.	X, 85, 20.
सुगन्धं नः	XVI, 3, 19.	I, 162, 22.
सुत रत्नं मिमिक्षः	XI, 5, 2.	VI, 23.
सुतासो मधुमत्तमाः	XII, 25, 2.	IX, 101, 4—6.
सुतामाषस्	V, 5, 2 ; VI, 3, 8.	X, 63, 10.
सुरूपछत्रम्	VIII, 3, 13 ; IX, 8, 2 ; XII, 4, 15.	I, 4, 1 ; resp. 1—10 ; resp. 1—6.
सुषुमा	X, 7, 5.	I, 137, 1. 2.
सुसंहमं वा वयस्	III, 17, 2.	I, 82, 8.*
सुयवसात्	III, 20, 1 ; V, 10, 33.	I, 164, 40.
सुरादयं वसवो जिरनह	XVI, 3, 12 (Pāda).	I, 163, 2D.
सुर्येण वयनवचकार	XIV, 24, 5 (Pāda).	VI, 21, 3 B. (Cf. रमा उ वा).
सैनानीकेन	III, 15, 4.	II, 9, 6.
सो अग्निर्द्यौ वसुः	XII, 10, 11.	V, 6, 2.
सोम जीर्भिः	I, 8, 2.	I, 91, 11.
सोम यास्ते	II, 2, 13 ; V, 6, 3.	I, 91, 9 ; resp. 9—12.
सोमस्य मा	XIV, 51, 9.	III, 1, 1—14.
सोमस्य मा तवसस्	X, 11, 2.	III, 1.
सोमस्य मित्रावरुणा	XII, 2, 14.	III, 72, 17.
सोमानं सरणम्	II, 12, 5.	I, 18, 1—3.
सोमापूषणा	VI, 11, 2.	II, 40.
सोमो जिगाति	V, 14, 15.	III, 62, 13—15.
सोमो धेनुस्	III, 16, 4 ; VI, 10, 3.	I, 91, 20.
सौर्यं वरिं	X, 7, 4 ; 8, 3.	I, 135, 1 ; resp. 1—3.
सौर्यं वरिंषि	II, 3, 8 ; VI, 10, 6 ; IX, 27, 2 (Comm).	VI, 52, 17.†
सुवे नरा	VI, 6, 6.	VI, 62, 63.

* Comm. पङ्क्तिः प्राथम्यात्

† Comm. on II, 3, 8: भारद्वाज्यो ।

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana</i>	<i>Rigveda.</i>
सुषिबुधि	XVI, 11, 18.	VIII, 1, 30-34 (सूक्त).
सोषमिन्द्राय नायन	XV, 8, 10.	VIII, 45, 21-23.
सोना इयिवि	IX, 28, 13.	I, 22, 15.
सोो द्रव्य	V, 9, 14.	IX, 73.
सदस द्या	IX, 22, 5.	III, 54, 22.
सरणि जा	XI, 12, 4.	VIII, 33, 2. 3.
सर्भामोरध यत्	XIV, 36, 2.	V, 40, 6.
ससि नः पथ्यासु	V, 5, 2.	X, 63, 15.
ससि नो मिसीतासु	X, 8, 17; XII, 8, 9; XIV, 3, 12.	V, 51, 11-18.
ससिरिदि	V, 5, 2.	X, 63, 16.
सादुष्किञ्च	VIII, 6, 14; 7, 18; XIV, 57, 13.	VI, 47, 1-3.
सादोरित्वा	IX, 5, 4; XII, 5, 11.	I, 84, 10-12.
सादोरित्वा विप्रुतः	XVIII, 17, 5.	I, 84, 10-12.
संसः शुचिपद्	XI, 14, 13. 14; XII, 11, 12; XV, 3, 10.	IV, 40, 5.
ससैरिव ससिभिः	IX, 26, 8 (Comm.)	X, 67, 3.
सङ्गजीविन् विष्णुना स- वानः	XIV, 71, 4.	VI, 20, 2 D. (Cf. सोमे)
सदे नरः	VI, 10, 8.	V, 57, 8.
सयो न विद्वान्	X, 2, 7.	V, 46, 1-6 or 8.
सविर्द्विष्यः	V, 10, 27.	IX, 83, 5.
सविष्यान्नासु	X, 6, 19.	X, 88.
ससपासुभिः	IX, 26, 3.	V, 4, 2.
सिंहसन्तो	V, 10, 2.	I, 164, 27.
सिरस्यमभेः	III, 14, 7; IX, 23, 9; 27, 2 (Comm); XIII, 12, 11.	X, 121, 1; resp. 1-6.
सिरस्यपाणिमते	III, 13, 12; X, 10, 7.	I, 22, 5; resp. 5-8.
सिरस्यपाणिषु	X, 5, 22.	I, 22, 5-7.
उवे नः सुद्योत्मानसु	X, 5, 24; XIV, 57, 10.	II, 4, 1-9; resp. 1-3.
सोताजनिष्ठ	VI, 4, 3; XI, 7, 1.	II, 5.
सोता देवः	V, 14, 11.	III, 27, 7-9.
सोतारं पिपरस्य	V, 7, 4.	X, 1, 5.

INDEX VI.

VERSES QUOTED ONLY BY PRATĪKA'S AND NOT
FOUND IN THE SĀKALASĀKHĀ
OF THE RIGVEDA.

अग्निर्देवः (आग्नी)	XVI, 12, 18 ¹ .
अत्यायातं निवतः ²	XV, 8, 20.
आ नो गच्छतं हवना ³	XV, 8, 20.
इमे मन्त्रासः ⁴	XV, 8, 20.
इमे सोमासः ⁵	XV, 8, 20.
इमे सोमासखिरोष्मन्त्रासः	IX, 20, 30.
देवेभ्यो वनस्पते	V, 19, 18.
प्र व इन्द्राय हवचक्षमाय	XII, 26, 9 (Cf. XVIII, 15, 5).
[विद्वा मघवन्	X, 6, 10 ⁶].
वेनस्तपश्मन्	XV, 3, 8 (five verses.) ⁷
संज्ञानम्	III, 6, 3. ⁸
समिद्धो अश्वन्	XVI, 3, 21. ⁹

¹ Comm. अग्निर्देवः रित्येवमादिकाः शाखाभिराह्ना आग्निषो भवन्ति ।

² The Comm. adds उद्धतश्च. The verse is called *Sauparnī*.

³ The Comm. adds उप यज्ञं । सौपर्णी.

⁴ The Comm. adds अश्विना । सौपर्णी.

⁵ Comm. इमे सोमासखिरोष्मन्त्रास इति त्रैषेण पठिता Cf. S'ānkh. S'r. IX, 20, 30. Aśv. S'r. VI, 5, 24.

⁶ Mentioned by the name of Mahānāmni. See Ait. Ār. IV, 1, 1.

⁷ Comm. वेनस्तपश्मन्निहितं मुद्गा—एताः पञ्च ऋचः शंखेत् । खशाद्यायामुत्सृज्ज्मा-
नस्तस्याने सूचकारो विकल्पमाह । Cf. Ath. V. II, 1, 1; Taitt. Ār. X, 1, 3.

⁸ Comm. संज्ञानमुग्रनावददिति सूक्तं जपेरन्. See Aūfrecht, Rigveda, second
edition, Khailikāni sūktāni No. XXV.

⁹ Comm. समिद्धो अश्वन् छदरं मतीनामित्येवमादिका आग्निषो ऽश्वस्य भवन्ति ।

INDEX VII.

(A.) VERSES QUOTED IN FULL.

चंश्ररंश्रखे देव	V, 8, 3.
अग्नाविष्णू मदि तद्वा	II, 4, 3.
अग्नाविष्णू मदि धाम	II, 4, 3.
अग्निः परेषु धामसु	III, 5, 8. (IX, 23, 12 ; X, 11, 9).
अग्निः प्रजां वरुणां	IV, 13, 1.
अग्निः प्रथमो वसुभिः	III, 6, 2.
अग्निः सोमो वरुणो	III, 7, 4.
अनाद्युष्टं विपन्यया	XVIII, 3, 2.
अनीकैर्द्विभो	III, 15, 4.
अन्यस्य नो अनुमतिः	IX, 27, 2.
अन्विदन्मते तं	IX, 27, 2.
अपि तेषु निव पदैषु	XVI, 6, 2.
अपेवो अन्यस्य	V, 13, 3.
अप्रपाया च वेश्मना	XII, 21, 3 (XVI, 13, 10).
अभि त्वं देव	V, 9, 7 (X, 8, 10).
अभीव स्तः प्र जिहीते	XII, 17, 1.
अद्वताकतिमद्वतायासु	II, 6, 7.
अद्यं तौत्रस्तौत्रस्तु	XIV, 21, 2.
अथमग्निः पुरीषो	II, 15, 4.
अथमग्निर्द्विपतिः	II, 15, 5.
अथाह यज्ञं जातवेदाः	I, 15, 17.
अथा विष्टा जनयन्	III, 17, 1.
अथाशान्ते ऽस्त्रनभिश्चक्षि	III, 19, 3.
अरंमरो वावहीति	XII, 16, 1.
अर्चन्त्यकं मरुतः	XVIII, 15, 5.
अस्त्रावकं निष्ठातकं	XII, 18, 10.
अथ स्रष्टुमिव	XII, 22, 6.
अस्मिन्ना वरं पातं	VIII, 15, 12.
अस्मद्गता सधुमतीः (two Pāda's)	VII, 18, 9.
अहं वर्यो साहशानां	IV, 21, 2.
आमन्त्र हवश्चाममस्य	II, 15, 2.
आदित्या च अरितरन्निरेतः	XII, 19, 1.
आ भव पितरो	IV, 5, 8.

आ नो याहि तपसा-दीक्षद्	III, 19, 16.
आ यायतां भवा	IV, 11, 1.
आ यस्मिन्मृतं वसवा	V, 10, 32.
आ याहि तपसा-अर्चिषा	III, 19, 16.
इदं राधो वृक्षमृषु	XII, 19, 3.
इदं इविः प्रजननं	IV, 13, 1.
इदं जना उप नृत	XII, 14.
इन्द्र उच्येभिर्भेन्द्रिष्ठः	VII, 10, 13.
इन्द्रः कावमवूवधत्	XII, 15, 2.
इन्द्र जठरं नयं	IX, 5, 2.
इन्द्र जयस्य प्र वर	IX, 5, 2.
इन्द्रमन्वारभामहे	I, 6, 3.
इन्द्रश्च नः शुभासीरो	III, 18, 14.
इन्द्रश्च ससाहवद्वयश्च	IX, 6, 21.
इन्द्रसुरायाऽपि नो	IX, 5, 2.
इन्द्राय शुभासीराय	III, 18, 15.
इन्धानास्मा	II, 11, 3.
इममा इष्टुधी इवं	I, 17, 19.
इयं पिने राङ्गेति	V, 9, 6 (XVIII, 1, 2).
इह मावः प्र जायध्वं	XII, 15, 3.
इहेत्य प्रागपाग्	XII, 23.
इहोप सवदक्षिणो अपि	VIII, 11, 15.
उत शेन आशुपला	XII, 19, 4.
उत्सकथ्योरव मुदं	XVI, 3, 36.
उदध्यादेवदितिः	III, 20, 2.
उदुभियमाण उदर	II, 6, 6.
उप इव पयसा	V, 10, 10.
उप प्रचे सधुमति	XVIII, 15, 5.
उपावरोह जातवेदः	II, 17, 8.
उपेक्षितेन अक्षुषा (two Pāda's).	VIII, 11, 14.
उभा कवी युवाना	VIII, 10, 1.
उव विष्णो वि क्रमस्य	VIII, 4, 3. (X, 13, 19).
उङ्गा यस्य प्रवाहिषः	XII, 14, 2.
ऊर्ध्वामेनामुच्छ्रयतात्	XVI, 4, 2. 6.
ऊतावानं वैश्वानरं	III, 3, 5 (X, 10, 8).
एकया च दशभिश्च	VIII, 3, 10 (IX, 23, 11).

एता अथा आ हवन्ते	XII, 18, 1 ff.
एष ह्वाय मामहे	XII, 14, 3.
एष ब्रह्मा य कर्मिणः	IX, 6, 6. (XVIII, 15, 4).
एषा ते अग्ने समित्	I, 12, 12.
कः सिद्धेकाकी चरति	XVI, 5, 3.
कतरत आ चराणि	XII, 17, 1.
काश्योराजानेष !	VII, 10, 11.
किं स्तितुयेयमं	XVI, 5, 1.
कुङ्कमचं सुहृतं	IX, 28, 3.
कुङ्कदेवानाममृतस्य	IX, 28, 3.
केचनः पुत्र्य आ विवेश	XVI, 6, 3.
हृतवन्तं कुलायिनं	I, 15, 13.
[तत्सवितुर्वरेण्यं	II, 10, 2.]
तन्नो वां धर्मः	V, 10, 18.
अयस्मिन्मनसः	XIII, 12, 13.
त्वं ह्वायुं मघवन्	XII, 16, 1.
त्वं हि राधसि	XVIII, 15, 5.
अमग्ने व्रतभट्	III, 5, 9.
अमिन्द्र कपोताय	XII, 16, 5.
अमिन्द्र शर्मे रिषाः	XII, 16, 4.
आमिन्द्रसस्यते (two Pādas)	IX, 6, 6.
अह्ना रुपाणि दधती	III, 7, 4.
इमूना देवः सविता	VIII, 3, 4.
दिवि श्रद्धो चरोचत	X, 11, 9.
दैव्याध्वर्यु	VII, 10, 12.
धाता ददातु दाम्प्ये	IX, 28, 3.
धाता प्रजाया उत	IX, 28, 3.
धाक्षोधाक्षो	VIII, 12, 11.
धीतो वा ये अनयं	XV, 3, 7.
निमृष्टा कर्षकौ	XII, 22, 3.
पञ्चस्रक्तः पुत्र्य आ विवेश	XVI, 6, 4.
परिचिन्नः चेमस्	XII, 17, 1.
परिहृता	XII, 21, 5 (XVI, 13, 10).
परितु सत्युरधृतं	IV, 16, 5.
पवित्रेष पुनौहि मासु	XV, 15, 6.
पनर्मासिभिन्द्रियसु	VIII, 10, 1.

दृष्टानि वा चितये	XVI, 6, 1.
प्र देभ धियं भरख	XII, 14, 5.
प्र देभायो मनोषा	XII, 14, 4.
प्र व इन्द्राय वृषहन्मनाय	XVIII, 15, 5 (XII, 26, 9).
प्रष्टिं भावन्	XII, 16, 1.
प्र ह्यनि घृतवन्ति	III, 18, 15.
ब्रह्म जज्ञानं प्रथमं पुरस्तात्	V, 9, 5 (XV, 3, 6; XVIII, 1, 2).
ब्रह्म ह्यसं	XVI, 5, 2.
भद्रादभि त्रेयः त्रेष्टि	V, 6, 2.
मयि त्यदिन्द्रियम्	VII, 16, 8.
मयीदमिन्द्र इन्द्रियम्	IV, 9, 1.
मयतस्त्वेषसंहसः	III, 5, 11.
महानग्नी ककवाकुं	XII, 24, 5.
महानग्नी महानग्ने	XII, 24, 4.
महानग्नाप ब्रूते	XII, 24, 6.
महानग्नालूखले	XII, 24, 7.
महान्मे भद्रः	XII, 24, 8.
महीसू व	II, 2, 14 (V, 5, 2; IX, 27, 2 Comm.)
माता च ते पिता	XVI, 4, 1.
मातुष्टे किरणौ	XII, 22, 2.
मेमा इन्द्र गावो	XII, 15, 4.
य आन्तासः	XII, 21, 2.
यं वां देवा अकल्पयन्	IV, 10, 1.
यः सभेयः विद्व्यः	XII, 20, 2.
यज्ञस्य दोहो विततः	XIII, 12, 13.
यज्ञो बभूव स आ बभूव	IV, 12, 10 (X, 13, 23; XV, 3, 11).
यत्पश्मार्मायुमकृत	IV, 17, 12.
यदस्य होलवूर्ये	I, 6, 2.
यदस्या अङ्गमेक्षाः	XII, 24, 2 (XVI, 4, 3).
यदा आग्नेन पसवा	XII, 24, 3.
यदिदमिति हेतिचं	XVII, 12, 4.
यदिन्द्रादो दाशराज्ञे	XII, 15, 5.
यदुच्चियासाकृतम्	V, 10, 21.
यदेवायो खलामन्	XII, 24, 2 (XVI, 4, 6).
यदरिषो यवमणि	XVI, 4, 4. 6.
यद्विदस्य पश्यस्य	XII, 20, 2.

(६३३)

यन्मन्युनं यथाधिकं	XII, 22, 7.
यन्मे रेतः प्र धावति	III, 8, 27.
यमन्विना नमुचौ	XV, 15, 13.
यमादित्या अंशुमा	V, 8, 4.
यथोरिदं [विश्वं] भुवनं	III, 18, 14.
यथैराजसा क्लृप्ता	III, 20, 4 (IV, 11, 6; VIII, 6, 16; 9, 5.)
यस्य पथिरभुजिष्यो	XII, 20, 4.
यस्माज्जातो न परो	IX, 5, 1.
यस्माद्भौषा नि षीदसि	III, 20, 2.
यस्माद्भौषावेपिष्ठाः (अवाशिष्ठाः । अपष्ठा- यिष्ठाः । न्यसदः । संक्षप्ता)	XIII, 2, 2 ff.
यस्य पीला मद इन्द्रो	VI, 7, 10.
यस्य व्रतं पशवो	VI, 11, 8.
यस्येदं सर्वं	IV, 18, 2.
यस्येदमोज आदजः	XVIII, 3, 2.
या तिरश्ची नि पश्यते	IV, 18, 1.
यावतामहमीशे	IV, 18, 5.
यावरण्ये पतयतः	IV, 20, 1.
यियमस्युत इव ते मनो (two pāda's)	XVI, 4, 6 (Cf. XII, 23, 5.)
ये च देवा अयजन्त	XII, 20, 5.
ये ते रात्रि नृचक्षुषो	IX, 28, 10.
येन स्त्रियावकुर्वतं	VIII, 11, 13.
ये रूपाणि प्रतिमुञ्चानाः	IV, 4, 2.
यो जाम्या अप्रथयत्	XII, 20, 3.
योऽनाम्नासः	XII, 21, 2 (XVI, 13, 10.)
यो नो दूरे द्वेष्टि	IV, 12, 10.
राज्ञो विश्वजमीनस्य	XII, 17, 1.
वयस्य रेतः	XII, 15, 1.
वाचामहं देवीं	VII, 10, 15.
वाचो राजन्यजामहे	XVII, 12, 4.
वायुरधेगा यज्ञप्रोः	VII, 10, 9.
वावाता च महिषी	XII, 21, 6.
विततौ किरणौ	XII, 22, 1.
वि यत्पवित्रं धिषणा	V, 9, 16 (VII, 15, 13.)
विश्रुतयो यथा पथः	IX, 6, 6.

विश्वतोदावन्	XVIII, 15, 5 (XII, 26, 9.)
विश्वस्य देवो वृषस्य	IX, 20, 16.
विश्व आश्रा दक्षिणतः	VIII, 15, 11.
विश्वान्देवान्देवान्दे	VII, 10, 14.
वौने देवा अत्रंसत	XII, 23, 4.
हृषा पावक दीदिष्टि	X, 10, 8.
वैश्वानरो अङ्गिरसां	X, 9, 17.
वैश्वानरो अजौजगत्	X, 10, 8.
वैश्वानरो न आ जगत्	X, 9, 17.
वैश्वानरो न ऊतये	II, 5, 3; (IX, 27, 2 Comm. X, 9, 17.)
व्रतानि विभद्रव्रतपा	III, 5, 9.
शफेन पौव षोदते	XII, 18, 19.
स्रक्षणायां स्रक्षिणायां	XII, 22, 5.
षष्ठिस्थाध्वर्यु	I, 6, 3.
सं वर्षसा पयसा	IV, 11, 6.
स नो ददातु तं रयिं	XVIII, 3, 2.
समग्निवसुभिर्नो अयात्	III, 6, 2.
समापो अङ्गिरस्यत (two Pāda's)	VIII, 9, 2.
समिदो अग्निरसिना	V, 10, 8.
समिदो अग्निष्टेयसा	V, 10, 8.
समुद्रं वः प्र क्षिणोमि	IV, 11, 6 (VIII, 9, 6.)
स विश्वं प्रति आङ्गुपत्	X, 11, 9.
स सुप्रथौती	XVIII, 15, 5.
स सूर्यं जनयन्	XVIII, 5, 1.
सावौर्हि देव प्रवक्ष्याय	V, 14, 8.
सुप्रपाया च वेक्ष्णा	XII, 21, 4.
सुभूः स्वयंभूः	XVI, 7, 1.
सूर्यं एकाकी चरति	XVI, 5, 4.
सौर्यं वक्षिरामृषग्	I, 17, 19.
स्वाहाकृतः शुचिः	V, 10, 23.
हिरण्यवर्तनी नरा	VII, 10, 10.
ऊताऊतस्य ह्यन्यतं	XIII, 12, 7.

(B) GĀTHĀ'S S'LOKA'S, ETC.

- अङ्गाकुलं शासकं XV, 24 (p. 194, 2.)
 अभीयते देवरातः XV, 27 (p. 195, 20.)
 अन्नं ह प्राणः XV, 17 (p. 188, 14.)
 अङ्गिरसो जन्मना XV, 24 (p. 193, 21.)
 आविर्भूयां आ वाजं XVI, 17, 6.
 आसन्दीवति धान्याद् XVI, 9, 1.
 आस्ते भगः XV, 19 (p. 190, 12.)
 आङ्गारस्य परस्यादौ XVI, 9, 13.
 अक्षमस्मिन्मनयति XV, 17 (p. 188, 6. 7.)
 अक्षभे ऽनेन यजति XVI, 9, 10.
 एष पन्था विततः XV, 17 (p. 188, 22.)
 एष वः कुशिका वीरा XV, 27 (p. 195, 16.)
 कलिः शयानः पुच्छः XV, 19 (p. 190, 17.)
 किं नु मलं XV, 17 (p. 188, 12.)
 चरन्ते मधु विन्दति चरन् XV, 19 (p. 191, 5.)
 चरन्ते मधु विन्दत्यपचिन्तन् XV, 19 (p. 191, 10.)
 ज्येष्ठो मे त्वं पुत्राणां XV, 25 (p. 194, 17.)
 तज्जाया आया भवति XV, 17 (p. 188, 18.)
 तद्वै मा तात तपति XV, 24 (p. 194, 5.)
 ते वै पुत्राः पशुमन्तः XV, 27 (p. 195, 12.)
 ते सम्यक्षो वैश्वामिनाः XV, 27 (p. 195, 18.)
 देवाश्चैतास्त्वयः XV, 17 (p. 188, 20.)
 नाना ज्ञानाय XV, 19 (p. 190, 7.)
 नापुत्रस्य लोको ऽस्तीति XV, 17 (p. 189, 2.)
 न मा मर्त्यः कश्चन XVI, 16, 3.
 पतिर्जायां प्रविशति XV, 17 (p. 188, 16.)
 पारिणिता यजमानाः XVI, 9, 7.
 पुररत्ना वीरवन्तः XV, 27 (p. 195, 14.)
 पुष्पिण्यो चरतः XV, 19 (p. 190, 22.)
 भौम एव सौयवसिः XV, 25 (p. 194, 11.)
 मधुच्छन्दाः शृणोतनः XV, 26 (p. 195, 1.)
 मरुतः परिवेष्टारः XVI, 9, 16.
 यः सक्तत्पापकं कुर्यात् XV, 24 (p. 194, 8.)
 यं नः पिता संजानीते XV, 26 (p. 195, 9.)
 यन्मिन्मं पुत्रं XV, 17 (p. 188, 3.)
 यावन्तः पुथिषां भोगाः XV, 17 (p. 188, 8.)
 अक्षपुत्रेण पितरो XV, 17 (p. 188, 10.)
 संजानानेषु वै ब्रूयाः XV, 25 (p. 194, 20.)
 स वै यथा नो ज्ञपथाः XV, 25 (p. 194, 14.)

VIII.

(A) YAJUS, NIGADA'S, ETC.

अक्षरिरसि VI, 12, 20.
अगन्प्राणः स्वर्गं लोकम् II, 9, 7.
अगन् खर् IV, 12, 7.
अग्रयः समराः VI, 13, 1.
अग्रये कथवाचनय स्वाहा IV, 4, 1.
अग्रये वा मर्हं वरणी ददातु VII, 18, 1.
अग्रये देवेभ्यो धुञ्च II, 8, 4.
अग्रये स्वाहोपसे स्वाहा VI, 3, 8.
अग्निमावह सोममावह I, 5, 2; V, 11, 4.
अग्निरग्नौषोमौ तमपनुदन्तु IV, 9, 5.
अग्निर्ऋतिर्ऋतिरग्निः II, 9, 1; VII, 9, 2.
अग्निर्देवैः। अग्निर्मन्विदः VII, 9, 3.
अग्निर्दोता। अग्निना (पञ्चदोढ) X, 16, 4.
अग्निर्दोता वेतु I, 6, 14.
अग्ने गृहपते सुगृहपतिरहं IV, 12, 10.
अग्ने प्रथिव्या अधिपते IV, 10, 1; 18, 3.
अग्ने मर्हं असि I, 4, 14.
अग्नेरग्नौषोमयोवज्जितम् IV, 9, 5.
अग्ने वचंस्त्रिन् वचंस्त्रौ त्वम् X, 2, 6.
अग्ने वाशे विद्युत् IV, 8, 4.
अग्ने व्रतपते व्रतमचारिवम् IV, 12, 10.
अग्ने व्रतपते व्रतं चरिष्यामि IV, 8, 3.
अग्नेष्ट्वा चक्षुषावेक्षे II, 8, 9.
अग्नेष्ट्वस्येन प्राप्तामि IV, 7, 8.
अज्ञो ज्येष्ठापि VI, 12, 25.
अज पितरो मादयध्वम् IV, 4, 11; 9, 2; VIII, 2, 13.
अर्थं पितुं मे पाहि (अजगुपः) II, 14, 3; resp. 15, 4.
अदध्मेन वा चक्षुषा IV, 8, 1.
अध्वनो अधिपतिरसि VI, 13, 2.
अध्वर्यो येषां वा अन्नादौ प्रजापतेस्तन्व (तनूवदन) X, 19, 2.
अनाष्टमस्तनाष्टयम् V, 8, 2.
अनुपदस्यमन्नाद्यम् IV, 8, 6.
अनेनायमन्वेन मेधेन XVI, 18, 11.
अन्तरिक्षे विष्णुमेवंस्त IV, 12, 4.
अन्नमन्नम् II, 14, 5.
अन्नदास्यन्नपतिः VI, 12, 27.
अपहता असुराः IV, 4, 2.
अपानं मे पाहि VI, 8, 2.
अपिजो ऽसि दुवस्तान् VI, 12, 6.
अशु धूतस्य देव सोम VIII, 8, 6; 9, 4.
अभयं वो II, 14, 1.
अभयं ते—मनसा लोपतिष्ठे—II, 13, 2;—वाचा लोपतिष्ठे—13, 4;—प्राणेन लोपतिष्ठे—13, 5;—कामेन लोप—13, 6.
अमोमदन्त पितरः IV, 4, 14; 9, 3.
अन्ना ह्याशो वो भक्षीय II, 11, 6.
अयं वै त्वत्त्वमस्मादयं ते योनिः IV, 14, 36.
अर्को ऽसि वसवस्तवा गायत्रेण XVII, 16, 1.
अयान्निद्रोः प्रिया धामानि I, 9, 2.
अवस्युरसि दुवस्तान् VI, 12, 19.
अशनायापिपासे क्षिया वै II, 8, 6.
(Cf. II, 8, 7, 8. 16. 22 विकारः)

असतो मा सद्गमय VI, 8, 9.
 असाववनेनिष्ठ IV, 4, 2.
 असावेतत्ते IV, 4, 5.
 अस्मान्धित प्राजनि दिवं देवांसृतीयं
 III, 20, 4.
 अस्मिन् अस्मरिचे VI, 3, 6.
 अस्यां न उदीच्यां VI, 3, 4 (कर्मायां
 VI, 3, 5; दक्षिणस्यां 2; शोथ्यां
 7; प्रतीच्यां 3; प्राच्यां 1.)
 अस्मै प्रतिष्ठाये मा जित्ति I, 5, 9.
 अहिरसि बुध्नः VI, 12, 26.
 आगन्तवानः II, 9, 8.
 आघोषिण्यः प्रतिघोषिण्यः IV, 19, 8.
 आत्महन्तस्तेनसो ऽवयजनमसि VIII,
 9, 1.
 आदित्यास्त्वा जागतेन XVII, 16, 3.
 आदित्यास्त्वा वरुणराजानः IV, 21, 10.
 आपुरस्ता मा प्रजया पशुभिः VIII, 8,
 11.
 आशुणो ऽसि I, 15, 16.
 आयुर्दा अग्ने ऽसि II, 11, 3.
 आयुक्ष्यत् अक्षो मा मात VI, 8, 6.
 आयुक्ष्मायवस् XVII, 12, 1.
 आवह देवान् I, 5, 1 ff.
 इदं द्यावापृथिवी भद्रमभूत् I, 14, 2.
 इदमहमर्वावसोः I, 6, 9.
 इदमहं मां कल्याणै XIII, 14, 6.
 इन्द्रिन्द्रमवागात् XIII, 12, 10.
 इन्द्रं वसुमन्तमावह VI, 9, 13.
 इन्द्रस्य त्वा जठरे IV, 7, 14.
 इन्द्रो ऽसि विश्वोजाः XVI, 13, 4.
 इन्द्रोऽसि विश्वोजसौ X, 3, 10.
 इल एह्यदित एहि II, 12, 3.
 इलासि स्थोनासि I, 12, 5.

इलो अग्ने I, 7, 4.
 इलोपहृतोपहृतेला I, 12, 1.
 इष्टं च वीतं च I, 14, 19.
 इह पुष्टिं पुष्टिपतिः II, 10, 1.
 इह वसुः पुरुवसुः VII, 5, 1.
 इह वसुः संयद्वसुः VII, 5, 5.
 इह वसुर्विद्वद्वसुः VII, 6, 2.
 उपहृतं वृहत्—उपहृतं वामदेवं I, 11.
 उपहृता देवा अस्य सोमस्य VI, 8, 14.
 उपहृतो ऽयं यजमानो V, 3, 7.
 उपहृतो देवावस्मिन् VII, 5, 6.
 उपहृतो मित्रावरुणौ VII, 5, 3.
 उपहृतो वायुरिन्द्रवायू VII, 5, 1.
 उभावपापस्य V, 17, 10.
 उश्मिगसि कविरसि VI, 12, 18. (Cf.
 उश्मिगसीय VII, 9, 1.)
 उषासानक्ता अग्न्य III, 13, 20.
 ऊर्जं वहन्तीः IV, 5, 3.
 अत सत्याय II, 7, 14.
 अतं सत्यम् XIV, 16, 6.*
 अतधामासि स्वर्ज्योतिः VI, 12, 23.
 अतं त्वा सत्येन II, 6, 10.
 अतरो मे दैत्याः IV, 1, 9.
 अतस्य द्वारौ VI, 12, 13.
 एष वामाकाशः I, 6, 12.
 एष्टा रायः प्रेषे भगाय V, 8, 5.
 एहि मे प्राणानरोह II, 17, 1.
 ऐतु वसुः पुरुवसुः VII, 3, 1.
 ऐतु वसुः संयद्वसुः VII, 3, 3.
 ऐन्द्रोमाहृतमावर्ते I, 6, 5; IV, 12, 10.
 ओजः सहः I, 1, 39.
 ओजसे लेन्द्रियाय भक्षयामि VII, 5,
 13; XVIII, 21, 9.
 ओषधीः प्रीणामि II, 9, 12.

* Comm अतं सत्यमित्येवं ब्रवाणाः

- कं प्रपद्ये I, 4, 5.
 कथो ऽसि चक्षुःश्रवणः VI, 12, 9.
 कामाद्यन्ता I, 15, 12.
 काम्या एत II, 12, 4.
 छातनं वेदमन्त्रतम् XIII, 12, 10.
 को ऽदात्मना अदात् IV, 7, 15; VII, 18, 7.
 नवे खाद्या वाचे खाद्या XVII, 12, 3.
 घर्मस्याग्ने वीहि V, 10, 19.
 चक्षुष्या असि IV, 7, 12; VIII, 4, 6.
 चितिः शुक् चित्तमाप्यम् (दग्धोऽहो) X, 14, 4.
 चिन्तामये सखि वे II, 11, 4.
 जुषाणः सोमः I, 8, 3.
 जुषाणा अग्ने I, 7, 6.
 जुषाणानि मर्हसि सवनानि VI, 3, 8.
 जुषाणावन्नीपोमो I, 8, 7.
 जुषाणो अग्निः I, 8, 3.
 जुष्टो वाचो भूयासम् VI, 9, 17.
 मतो ऽसि तन्मरुति II, 12, 10.
 मन्मथपादग्ने I, 7, 2.
 मत्स्य इन्द्राय देवता ज्येष्ठाय X, 16, 2.
 मासध्वर्यवाधावेन्द्राय सोमम् VI, 7, 10.
 मित्रो देवीरग्ने III, 13, 20.
 तुथो ऽसि विश्ववेदाः VI, 12, 17.
 ऋषान्यतु IV, 21, 24.
 वेजये त्वा प्रज्ञावचैसाय VII, 5, 12.
 तेजो ऽसि धृष्टिरसि VIII, 24, 3.
 तेजो ऽसि शुक्रमसि IV, 8, 2.
 ते देवा अकामयन्त X, 18, 2 (सप्तहो-
 तरि)
 ते ह्यथा एवान्वाहताः X, 15, 2 (चतुर्हो-
 तरि)
 त्वं प्रज्ञासि XVI, 18, 2, 7.
 दधिघर्मस्याग्ने वीहि VII, 16, 7.
 दर्शाय ते प्रतिदर्शाय IV, 18, 7.
 दिक्षु विष्णुर्ब्रह्मा IV, 12, 5.
 दिवं देवांस्तृतीयम् III, 20, 4.
 दिवमयं यजमानः XVI, 17, 10.
 दिवस्युष्टमसि VI, 6, 12.
 दिवि विष्णुर्ब्रह्मा IV, 12, 2.
 दिवे खाद्यान्तरिक्षाय खाद्या XVII, 12, 2.
 दुरो अग्ने आश्वस्य III, 13, 30.
 दुर्मित्रियास्तुमे सन्तु VIII, 12, 11.
 देवं बर्हिर्वधुवने I, 13, 1 (Cf. II, 5, 19.)
 देवं बर्हिर्वारितीनाम् V, 20, 4.
 देव सवितरेतं वे यज्ञम् IV, 7, 17.
 देव सवितरेतं त्वा I, 6, 2.
 देव सोमं मुत्थामुष्टमशीय V, 8, 3.
 देवस्य त्वा सवितुः प्रपद्ये IV, 7, 5 (Cf. 21, 7.)
 देवा देवा होतारा III, 13, 27.
 देवानां समिदसि VIII, 11, 15.
 देवो जज्ञाऊतो III, 13, 27.
 देवो उपासान्ता III, 13, 27.
 देवो जोष्टी III, 13, 27.
 देवोर्हारः III, 13, 27.
 देवोस्त्रिभुवः III, 13, 27.
 देवेभ्यो मन्त्रिभुवः I, 4, 19—22.
 देवो अग्निः खिष्टस्तु I, 13, 3.
 देवो नराग्रसः I, 13, 2 (II, 5, 19.)
 देवो वनस्यातिः V, 20, 4.
 देवो ऽसि नराग्रसः VII, 5, 22—24; XVIII, 21, 12.
 देवस्तन्मरुति II, 12, 9.
 देवा होतारा III, 13, 20.
 धानाः सोमानामग्ने वीहि VIII, 8, 4.
 भुवा असद्व्रतस्य योजो IV, 8, 3.
 नम उप I, 14, 20.
 नमस्ते मायचाय XVII, 13, 1.

नमस्ते वृद्धवे XVII, 13, 3.
 नमस्ते यज्ञायज्ञीयाय XVII, 13, 5.
 नमस्ते रत्नमराय XVII, 13, 2.
 नमस्ते वामदेव्याय XVII, 13, 4.
 नमो देवेभ्यः II, 8, 14.
 नमो द्यावापृथिवीभ्याम् I, 6, 11.
 नमो वः पितरः IV, 5, 1.
 नमो वरुणायाभिहितः VIII, 10, 4.
 नरासंसो ऋग्ने I, 7, 3.
 नर्यं प्रजां मे पाहि (ऋजुगुणः) II, 14, 2; 15, 5.
 निरस्तः परावस्तुः I, 6, 6.
 नि वो जामयो जिहताम् VII, 6, 3.
 नृचक्षसं ता VII, 4, 4.
 परिपद्यो ऽसि पवमान VI, 12, 7.
 पाहि मां यज्ञम्यम् IV, 8, 3.
 पितरस्त्वा यमराजानः IV, 21, 9.
 पिता मामरिञ्चा VII, 9, 1.
 पिहन् प्रीषानि II, 9, 13.
 पृथिवी चोता (चतुर्होद) X, 15, 4.
 पृथिव्यां विष्णुर्ग्रन्थः IV, 12, 4.
 पृथिव्यस्त्वा नाभौ IV, 7, 6.
 प्रजापतये ता मच्छं वरुणो ददातु VII, 18, 5.
 प्रजापतये स्वाहा XIII, 12, 8.
 प्रजापतिरकामयत (चतुर्होतरि) X, 14, 2.
 प्रजापतिद्वारोदतु XVII, 16, 7.
 प्रजापतेभ्यो ऽसि IV, 9, 4.
 प्रजायै ता पुष्टैः VII, 5, 14.
 प्रतक्षासि नभस्मान् VI, 12, 3.
 प्रत्येता वामास्तृणा VII, 6, 6.
 प्राच्या दिशा सह (दक्षिणया दिशा—, प्रतीच्या दिशा—etc.) IV, 11, 4.
 प्राणं दीक्षामुपैमि V, 4, 6.
 प्राणपा ऋषि IV, 7, 11.

प्राणं मे पाहि VI, 8, 1 (Cf. IV, 7, 11; 9, 2.)
 वरिहिरग्ने I, 7, 5.
 वृद्धयज्ञकारे म ऊरु VI, 3, 8.
 वृद्धस्यतये ता मच्छं वरुणो ददातु VII, 18, 3.
 वृद्धस्यतिर्ग्राह्या स यज्ञं पातु IV, 6, 9.
 यज्ञं पिन्वस्व प्राणं मे पाहि IV, 9, 2.
 भर्गं मे वोचः V, 1, 10.
 भा विभा उवाः VII, 9, 6.
 भुजित्यभिगतः XII, 23, 2 (Ath. V. 20, 135, 1 ff.)
 भुवः स्वाहा III, 21, 3.
 भूः II, 7, 7.
 भूः प्रपद्ये VI, 2, 2.
 भूः स्वाहा III, 21, 2.
 भूतमसि भविष्यदसि VIII, 21, 3.
 भूतानां गर्भमादधे V, 14, 12.
 भूपते भवपते IV, 20, 1.
 भूर्भुवः I, 1, 38.
 भूर्भुवः स्वाः II, 13, 2; IV, 12, 10; X, 21, 15; XIV, 16, 7.
 भूर्भुवः स्वाः स्वाहा III, 19, 3; 21, 6; VI, 3, 8; VIII, 8, 10.
 मनसस्यतिना मे ऊतस्व I, 10, 2.
 मनो दीक्षामुपैमि V, 4, 4.
 मनो मे मनसा दीक्षताम् V, 4, 1.
 मल्लिच्छुचो ऽसि VI, 12, 14.
 महदसि यशो ऽसि XVIII, 20, 8.
 महाहविर्होता (सप्तहोद) X, 18, 4.
 मापो मौषधोर्हिसौः VIII, 12, 11.
 मित्रस्य ता चक्षुषा IV, 7, 4.
 मित्रावरुणयोस्त्वा प्रशस्नोः V, 15, 8.
 यज्ञस्य संततिः II, 6, 12.
 यमाय ता मच्छं वरुणो ददातु VII, 18, 4.

यमायाङ्गिरस्तने—स्वाहा IV, 4, 1.
 यमिमं प्रजयं XVIII, 21, 8.
 या यज्ञस्य समृद्धस्य II, 9, 9.
 [अध्वर्यो येषां वा अन्नादीं प्रजापतेस्तन्मं
 (तनूवदन) X, 19, 2.
 यद्राय त्वा जुष्टम् IV, 17, 7. 8. 9.
 यद्राय त्वा मन्त्रं वरुणो ददातु VII, 18,
 2.
 यद्रास्त्वा चैष्टुभेन XVII, 16, 2.
 यद्रास्त्वन्द्राजानः IV, 21, 11.
 यद्रो ऽसि सुमेवः XVI, 18, 6.
 रूपमनुरूपं VIII, 16, 3.
 रोक्षीभ्यां रोक्षः VIII, 25, 3.
 वयोधसं त्वा वयोधाः VII, 4, 4.
 वरुणो ऽसि धर्मपतिः XVI, 18, 5.
 वसवस्त्वाम्निराजानः IV, 21, 8.
 वज्रिरसि हव्यवाहनः VI, 12, 15.
 वागायुर्विश्वायुः XVII, 12, 5.
 वागैतु वागुपेतु X, 21, 16.
 वाचं दीक्षामुपैमि V, 4, 5.
 वाचं म जिन्व VII, 10, 15.
 वाचस्पतिना ते ऊतस्य I, 10, 2.
 वाचस्पते ऽच्छिद्रया वाचा X, 16, 6.
 वाचस्पते वाचो वीर्येण X, 15, 6.
 वाचस्पते विधेनामन् X, 18, 6.
 वाचस्पते हृदिदेनामन् X, 14, 6.
 वाजस्याहं सवितुः सवे XVI, 17, 1. 2.
 3. 8.
 वाजिनस्याग्ने वौहि III, 8, 24.
 वाजिनो देवा हविः III, 8, 22.
 वाजो ऽसि वाजिनमसि III, 8, 27.
 विभूरसि प्रवाहणः VI, 12, 11.
 विराजो दीक्षो ऽसि IV, 21, 3.
 विश्वे त्वा देवा आनुष्टुभेन XVII, 16, 4.
 विश्वे त्वा देवा प्रजापतिराजानः IV, 21,
 12.

विश्वे देवा अणु मा प्रसर्पेत VI, 13, 3.
 विश्वे देवास्तयस्त्रिंशः IV, 10, 3.
 वृष्टिरसि पाप्मानम् II, 7, 18; IV,
 8, 3.
 वेद ते पितरम् IV, 18, 5.
 वेदो ऽसि I, 15, 12.
 वौषट् I, 1, 39, etc.
 शंयोःशंयोः IV, 18, 10.
 शंस्य पशुन्मे पाहि (अजुगपः) II, 14,
 4; 15, 2.
 शतं हिमाः IV, 12, 10.
 शान्तिरसि IV, 7, 9.
 शिवंशिवम् IV, 17, 13.
 श्रुत्युरसि मार्जालीयः VI, 12, 21.
 श्रुत्युरस्युपसस्यः VI, 12, 22.
 श्रोत्रो ऽसि पत्वा VI, 8, 10.
 श्रोत्रपा असि IV, 7, 13.
 श्वः सुत्या वामिन्द्राग्नी X, 1, 13.
 श्वाचो ऽसि प्रचेताः VI, 12, 16.
 शष्पोर्वीः I, 6, 4.
 सं यज्ञपतिराग्निषा IV, 13, 3.
 सं रेवतौर्जगतीभिः VIII, 9, 2.
 सं वाक् प्राणेन XVII, 17, 1.
 संवेशायोपवेशाय XIII, 5, 4 5. 6.
 संहितासि विश्वरूपी II, 12, 1.
 सखासि पत्वा VI, 8, 12.
 सजूर्देवेभ्यः II, 8, 20. 21.
 सत्यं ह्यताय II, 7, 13.
 सं व्योतिषाभूय IV, 12, 8.
 सत्यं त्वर्तेन II, 6, 11.
 सत्येनावष्टयम् II, 12, 12.
 सदसि सन्ने भूयाः IV, 11, 3.
 सं त्वमग्ने सूर्यस्य वर्षसा II, 11, 5.
 सं त्वा हजामि II, 10, 6.
 सं देवो दैव्या दधातु XVII, 15, 11.
 स भद्रमकुर्यो नः VII, 4, 12.

समहं प्रजया IV, 12, 9.
 समःप ओषधीनाम् II, 8, 10.
 समिधः समिधः I, 7, 1.
 समद्रो ऽसि विश्वव्याः VI, 12, 24.
 समुच्छा ऽसि विश्वभराः VI, 12, 10.
 सवालसि छशानो VI, 12, 3.
 सवालसि खरालसि VIII, 17, 3.
 सं ब्रह्म ब्राह्मणा XVII, 15, 12.
 सं महान् महत्या XVII, 15, 10.
 सं मा कामेन IV, 12, 10.
 सवितासि सत्यप्रसवः XVI, 18, 3.
 सुपथौ ऽसि पत्न्या VI, 8, 11.
 सुभूतकृतः II, 8, 8.
 सुभूताय वः II, 8, 15.
 सुभूर्लामासि श्रेष्ठः XVII, 13, 10.
 सुमित्रिया न चापः VIII, 12, 11.

सूर्ये भाजस्विन् भाजस्वी X, 4, 12.
 सूर्येले चक्षुः X, 17, 4.
 सूर्याय देवेभ्यो धुक्ष II, 8, 5.
 सूर्यो ज्योतिः II, 9, 2.
 सो ऽकामयताम्रादः (परुतोतरि) X, 17, 2.
 सोमं राजानं चन्द्रमसम् III, 8, 15.
 सोमः सोमस्य पिबतु X, 17, 6.
 सोमस्याग्ने वीहि VII, 3, 4; VIII, 8, 5.
 सोमाय पिबसते स्वाहा IV, 4, 1.
 स्वयंभूरसि श्रेष्ठः IV, 12, 10.
 स्वः I, 1, 39.
 स्वः स्वाहा III, 21, 5.
 स्वाहाग्निं स्वाहा सोमं I, 7, 6.
 स्विरग्ने वीहि VII, 1, 8.
 ऊतं चविर्मधु V, 10, 31.
 ऊते त्वा भवितं भक्षयामि VII, 4, 15.

(B.) NIVIDS.

अग्निजातवेदाः VIII, 24.
 [अग्निदेवेभ्यः VII, 9, 3.*]
 अग्निर्वैश्वानरः VIII, 22.
 अस्य मदे अरितदिन्द्रः VIII, 25.
 इन्द्रो देवः VIII, 17.
 इन्द्रो मरुतान् VIII, 16, 1.

अभवे देवाः VIII, 20, 1.
 द्यावापृथिवी VIII, 19, 1.
 मरुतो देवाः VIII, 23, 1.
 विश्वे देवाः VIII, 21.
 सविता देवः VIII, 18.

INDEX IX.

PRAIṢA'S, ATIPRAIṢA'S, ETC.

अग्नये मध्यमानाय III, 13, 16.
 अग्नये समिध्यमानाय I, 4, 4.
 अग्निमद्य होतारम् (स्वः शवाकप्रैव)† V,
 20, 5.

अग्निर्मे देवो होता लंमानवः V, 1, 6.
 अग्नीत्यालीवतस्य यज VIII, 5, 1.
 अग्नीषोमाभ्यां प्रणीयमानाभ्याम् V, 14,
 7.

* This is a Pururoc, but in its form like a Nivid.

† Comm. द्वियजमानके अष्टणीतामिमौ यजमानो पचन्तो पक्तीः पचन्तो पुरीक्षां
 यजन्तावग्नीषोमाभ्यां शर्म । यज्यजमानके । अग्निमद्य होतारमष्टणतेमे यजमानाः etc.

- अग्राक्यमनुशंस IX, 24, 1.
 अक्वाक वदस् VII, 6, 1.
 अजैदग्निः* (उपग्रेष) V, 16, 9.
 अध्वर्य उप नु रम XVII, 11, 3.
 अध्वर्यवैषीरपाः VI, 7, 8.
 अध्वर्यो शोसावो VII, 19, 6; VIII, 3, 5; XVII, 17, 14 (cf. शोसावो).
 अभिगो शमीध्वम् V, 17, 10.
 अप इष्य होतः VI, 7, 1.
 अयास्यीद्; अयास् VII, 4, 11.
 अर्थम् IV, 21, 4.
 असा उपकथयस् VII, 4, 13.
 असावेतते IV, 15, 4.
 असा रचः संजजतात् (अभिगु) V, 17, 8.
 आचमनीयम् IV, 21, 5.
 आदित्येभ्यः VIII, 1, 3.
 आदित्यो मे देवो उज्जाता V, 1, 3.
 आ वेला XVII, 15, 9.
 इन्द्राय मरुतते VII, 19, 1.
 इह मद् एव मघवन् (अतिग्रेष) X, 1, 11.
 इह मदोऽ मदे मधोर्मेदस्य—मोदैव XII, 26, 11.
 उक्थशाः VII, 9, 7.
 उज्जीयमाणाय V, 15, 3.
 उतेव नक्षसुः VI, 7, 9.
 [ओम्] उत्सृजत IV, 21, 24.
 उदीचीनान् (अभिगु) V, 17, 3.
 उज्जीयमानाय VII, 7, 1; उज्जीयमानेभ्यः VII, 4, 1.
 उपग्रेष्य होतः V, 16, 9.
 उपहवमयं ब्राह्मणं दृष्ट्वाते ऽश्वावाको वा —तं होतरपकथयस् VII, 6, 4.—
 उपकथयस् VII, 4, 13; 6, 4; VIII, 5, 5.
 ऊवध्यगोहं पार्थिवं समतात् V, 17, 7; XV, 1, 26.
 एकधास्य लचमाद्यतात् (अभिगु) V, 17, 4.
 एवाह करितरोथा मोदैव (प्रतिगुर) XII, 19, 6.
 एषा XVII, 17, 10.
 ओषा (resp. ओयो) मोदैव X, 5, 16; 17; XII, 11, 10; 17, 2; 19, 6; 23, 5; 24, 6; 26, 11 (=अथ मदेव).
 ओं होतस्तथा होतः X, 13, 28; XVI, 1, 24.
 ओम् IV, 6, 17; VII, 18, 6; XV, 27 (p. 196, 2, 3), etc.
 ओं कुरुत IV, 21, 24.
 घर्मस्य यज V, 10, 17.
 घृतस्य यज VIII, 4, 1, 3.
 चन्द्रमा मे देवो V, 1, 3.
 चित्तिभ्यः प्रथौयमानाभ्यः IX, 24, 9.
 तथा (प्रतिगुर) XV, 27 (p. 196, 2-3.)
 दधिघर्मस्य यज VII, 16, 4.
 देवं बर्हिः सुदेवं देवैः† V, 20, 1.
 देवाय सवित्रे VIII, 3, 1.
 देवेभ्यः प्रातर्यावभ्यः VI, 3, 9.
 देव्याः शमितार उत च मनूष्याः (अभिगु) V, 17, 1.
 द्वादशकलसूष्णींशंसे प्रत्यामृषीतात् XVII, 14, 3.

* असनद्वाजम् ।

† Comm. देवं बर्हिः सुदेवं देवैः स्यादित्येवमादिभिरैकादशभिर्धेनून्मैत्रेये ऽनवानं प्रेषति मैत्रावचनः परिभाषितत्वात् ।

धानाः सोमानामिन्द्र VIII, 8, 2.
 नेष्टपङ्कयस् VIII, 5, 5.
 पत्नी विद्यस्सुमाना XII, 23, 5 (प्रति-
 गर) *
 परिवीथमाणा V, 15, 4.
 पर्यग्नये V, 16, 8.
 पुराषैरेनं पुण्ड्रह्नी राजभिः संगायत
 XVI, 1, 25.
 प्रजापतिर्मे देवः V, 1, 8.
 षो प्रतिष्ठ IV, 7, 17.
 प्रशास्त्रः प्रमुहि VII, 14, 9 (cf. VI, 8, 5.)
 प्राक्षा अग्निं भरत (अभिगु) V, 17, 2;
 XV, 1, 26.
 वृद्धदन्ति VII, 15, 11.
 ब्रह्मन् XVI, 18, 1.
 ब्रह्मन् प्रस्थास्यामि IV, 7, 16.
 ब्रह्मन् स्तोष्यामः प्रशास्त्रः VI, 8, 5.
 मदेय मदेवो षोषा मोदेव XII, 13, 4.
 मनोताये हविषः V, 19, 13.
 मधुपर्कः IV, 21, 6.
 मानुषः I, 6, 1.
 यजमान होतरध्वर्यो ऋद्धिन् पोतर्नेष्ट-
 रतोपवक्तृरिवेषध्वम् (उपवक्त्र) VII,
 6, 3.
 यूपायव्यमानाय V, 15, 2.
 येयजामह I, 1, 36 ff.
 ये स्तधामहे III, 16, 15.
 दक्षितो घर्मेः V, 9, 25.
 वनिष्ठुमस्य मा राविष्ट (अभिगु) V, 17,
 9.
 वायुर्मे देवः V, 1, 7.
 वि किमयमाहो षोषा मोदेव (प्रतिगर)
 XII, 24, 6.†
 वैश्वानराय IX, 25, 2.

वीषट् I, 1, 36-39, etc.
 शम्योर्नृदि I, 14, 21.
 शोसावी (शंसाव) VII, 9, 1; cf.
 अध्वर्यो शोसावो.
 श्वेनमस्य वक्तः (अभिगु) V, 17, 5.
 श्रातं हविः VII, 16, 3.
 शङ्खितिरस्य वक्त्रयः (अभिगु) V, 17, 6
 सप्तसु स्तोत्रियासु परि० XVII, 14, 4.
 समुपहृताः स्मः VIII, 9, 3.
 समिधः प्रेष्य V, 16, 4.
 षो सर्पत VII, 14, 9.
 सीद (अश्वावाक) VII, 6, 1.
 स्त्रक्ता प्रेष्य V, 20, 5.
 स्त्रक्ता ब्रूहि I, 14, 1.
 सोमाय पयुष्टमाणाय V, 6, 1.
 सौम्यस्य यज VIII, 4, 2.
 षो स्तुत VI, 8, 7.
 सोकेभ्यः V, 18, 1.
 सोचवतां शस्त्राणामेषा VII, 10, 2.
 स्त्रधा नमः III, 16, 15.
 स्वाहाकृतिभ्यः V, 18, 2.
 हविर्धानाभ्यां प्रवर्त्यमानाभ्याम् V. 13, 2.
 वै महार इदं मधु XVII, 14, 14. (?)
 होतरभिष्टुहि V, 9, 4.
 होतरेतस्यज VII, 8, 7.
 होतर्वैदस्य VII, 16, 2.
 होता यच्चत् प्रजापतिम् XVI, 7, 2.
 होता यच्चदग्निं समिधा V, 16, 4 अग्निं
 स्वाहाव्यस्य V, 18, 2; अग्निं सिद्ध-
 तम् V, 19, 22; अग्निं पुरोक्षाशस्य
 V, 19, 10; पुरोक्षाशानाम् VII, 1,
 7; अग्नीषोमौ V, 18, 10; 19, 7.
 15; अग्निना VII, 2, 9; XV, 15,
 9; आदित्यान् VIII, 1, 5; इन्द्र

* Cf. Vait-Sūtra 32, 27.

† Cf. Vait-Sūtra, 32, 32.

हरिर्वा (etc.) VII, 1, 3; इन्द्रं VII, 2, 3; देवं सवितारम् VIII,
 होवात् VII, 8, 2; इन्द्रं द्वितीयस्य 3, 3; मित्रावरुणौ VII, 2, 6;
 सवनस्य VIII, 2, 4; इन्द्रं प्रातः वनस्पतिम् V, 19, 19; वायुम् VII,
 प्रातःसावस्य VII, 4, 2; इन्द्रं सवत्स- 2, 3.
 न्तम् VII, 19, 3; इन्द्रं माध्यन्दिनस्य होता विद्वौ XII, 23, 5 (प्रतिग्रह)*
 सवनस्य VII, 17, 4; इन्द्रं वासू होयि होतः X, 13, 27; XVI, 1, 23.

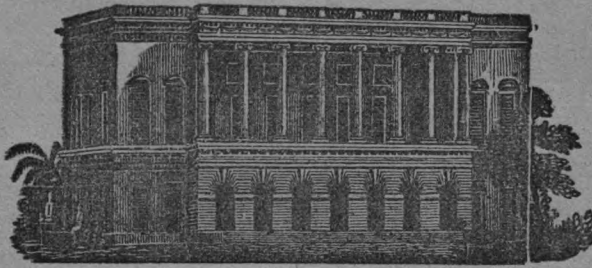
* Vait-Sūtra 32, 27.

THE END OF VOLUME I.

12/5

BIBLIOTHECA INDICA ;
A
COLLECTION OF ORIENTAL WORKS

PUBLISHED BY THE
ASIATIC SOCIETY OF BENGAL.
NEW SERIES, No. 532.

शाङ्खायनश्रौतसूत्रम् ।

THE S'RAUTA SU'TRA OF S'ANKHA'YANA

EDITED BY
DR. ALFRED HILLEBRANDT,
*Professor of Sanscrit and Comparative Philology in the University
of Breslau.*

VOL. I.
Text, Critical Notes, Indices.
FASCICULUS I.

CALCUTTA :

PRINTED BY J. W. THOMAS, AT THE BAPTIST MISSION PRESS.

AND PUBLISHED BY THE
ASIATIC SOCIETY, 57, PARK STREET,

1885.

LIST OF BOOKS FOR SALE

AT THE LIBRARY OF THE

ASIATIC SOCIETY OF BENGAL,

No. 57, PARK STREET, CALCUTTA.

AND OBTAINABLE FROM

THE SOCIETY'S LONDON AGENTS, MESSRS. TRÜBNER & CO.

57 AND 59, LUDGATE HILL, LONDON, E. C.

BIBLIOTHECA INDICA.

Sanskrit Series.

Atharvana Upanishads, (Sanskrit) Fasc. I—V @ /10/ each..	Rs. 3	2
Áśvaláyana Grihya Sûtra, (Sans.) Fasc. I—IV @ /10/ each	.. 2	8
Agni Purāṇa, (Sans.) Fasc. I—XIV @ /10/ each	.. 8	12
Aitareya Aranyaka of the Rig Veda, (Sans.) Fasc. I—V @ /10/ each	.. 3	2
Aphorisms of Sāṅdilya, (English) Fasc. I	.. 0	10
Aphorisms of the Vedānta, (Sans.) Fasc. III—XIII @ /10/ each	.. 6	14
Brahma Sûtras, (English) Fasc. I	.. 1	0
Bhāmatī, (Sans.) Fasc. I—VIII @ /10/ each	.. 5	0
Bṛihad Aranyaka Upanishad, (Sans.) Fasc. IV, VI, VII & IX @ /10/ each	2	8
Ditto (English) Fasc. II—III @ /10/ each	.. 1	4
Bṛihat Saṃhitā, (Sans.) Fasc. I—III, V—VII @ /10/ each	.. 3	12
Chaitanya-Chandrodaya Nāṭaka, (Sans.) Fasc. II—III @ /10/ each	.. 1	4
Chaturvarga Chintāmaṇi, (Sans.) Vols. I, Fasc. 1—11; II, 1—25; III, 1—9, @ /10/ each Fasc.	.. 28	4
Chhāndogya Upanishad, (English) Fasc. II	.. 0	10
Daśa Rûpa, (Sans.) Fasc. I—III @ /10/ each	.. 1	14
Gopatha Brāhmaṇa, (Sans. & Eng.) Fasc. I and II @ /10/ each	.. 1	4
Gopāla Tāpani, (Sans.) Fasc. I	.. 0	10
Gobhiliya Grihya Sûtra, (Sans.) Fasc. I—XII @ /10/ each	.. 7	8
Hindu Astronomy, (English) Fasc. I—III @ /10/ each	.. 1	14
Kātantra, (Sans.) Fasc. I—VI @ /1/ each	.. 6	0
Kathā Sarit Sāgara, (English) Fasc. I—XI @ /1/ each	.. 11	0
Lalita Vistara, (Sans.) Fasc. I—VI @ /10/ each	.. 3	12
Ditto (English) Fasc. I—II @ /1/ each	.. 2	0
Maitri Upanishad, (Sans. & English) Fasc. I—III (in one volume)	.. 1	14
Mīmāṃsā Darśana, (Sans.) Fasc. II—XVI @ /10/ each	.. 9	6
Mārkaṇḍeya Purāṇa, (Sans.) Fasc. IV—VII @ /10/ each	.. 2	8

(Continued on third page of cover.)

Nṛsiṃha Tāpanī, (Sans.) Fasc. I—III @ /10/ each	Rs.	1	14
Nirukta, (Sans.) Vol. I, Fasc. 1—6; Vol. II, Fasc. I—IV @ /10/ each Fasc.		6	4
Nārada Pancharātra, (Sans.) Fasc. IV @ /10/ each	..	0	10
Nyāya Darśana, (Sans.) Fasc. I and III @ /10/ each	..	1	4
Nītisāra, or, The Elements of Polity, By Kāmandaki, (Sans.) Fasc. II—IV	..	1	14
Parishtaparvan (Sans.) Fasc. I	..	0	10
Piṅgala Chhandah Sūtra, (Sans.) Fasc. I—III @ /10/ each..	..	1	14
Prithirāj Rāsau, (Sans.) Fasc. I—V @ /10/ each	..	3	2
Ditto (English) Fasc. I	..	1	0
Pāli Grammar, (English) Fasc. I and II @ /10/ each	..	1	4
Prākṛita Lakṣaṇam, (Sans.) Fasc. I	..	1	8
Parāsara Smṛiti (Sans.) Fasc. I and II	..	1	4
Rig Veda, (Sans.) Vol. I, Fasc. IV	..	0	10
Srauta Sūtra of Apastamba, (Sans.) Fasc. I—VIII @ /10/ each	..	5	0
Ditto Āśvalāyana, (Sans.) Fasc. I—XI @ /10/ each	..	6	14
Ditto Lātyāyana (Sans.) Fasc. I—IX @ /10/ each	..	5	10
Sāma Veda Samhitā, (Sans.) Vols. I, Fasc. 1—10; II, 1—6; III, 1—7; IV, 1—6; V, 1—8, @ /10/ each Fasc.	..	23	2
Sāhitya Darpaṇa, (English) Fasc. I—IV @ /10/ each	..	2	8
Sāṅkhya Aphorisms of Kapila, (English) Fasc. I and II @ /10/ each	..	1	4
Sūrya Siddhānta, (Sans.) Fasc. IV	..	0	10
Sarva Darśana Sangraha, (Sans.) Fasc. II	..	0	10
Saṅkara Vijaya, (Sans.) Fasc. II and III @ /10/ each	..	1	4
Sāṅkhya Pravachana Bhāṣhya, (English) Fasc. III	..	0	10
Sāṅkhya Sāra, (Sans.) Fasc. I	..	0	10
Suśruta Samhita, (Eng.) Fasc. I and II @ 1/each	..	2	0
Taittirīya Āraṇyaka, (Sans.) Fasc. I—XI @ /10/ each	..	6	14
Ditto Brāhmaṇa (Sans.) Fasc. I—XXIV @ /10/ each	..	15	0
Ditto Samhitā, (Sans.) Fasc. I—XXXII @ /10/ each	..	20	0
Ditto Prātiśākhya, (Sans.) Fasc. I—III @ /10/ each	..	1	14
Ditto and Aitareya Upanishads, (Sans.) Fasc. II and III @ /10/ each	..	1	4
Ditto Aitareya Svetāśvatara Kena Iśā Upanishads, (English) Fasc. I and II @ /10/ each	..	1	4
Tāṇḍyā Brāhmaṇa, (Sans.) Fasc. I—XIX @ /10/ each	..	11	14
Uttara Naishadha, (Sans.) Fasc. II—XII @ /10/ each	..	6	14
Vāyu Purāṇa, (Sans.) Vol. I, Fasc. 1—6; Vol. II, Fasc. 1—4, @ /10/ each Fasc.	..	6	4
Vishnu Smṛiti, (Sans.) Fasc. I—II @ /10/ each	..	1	4
Yoga Sūtra of Patanjali, (Sans. & English) Fasc. I—V @ /14/ each	..	4	6
The same, bound in cloth	..	5	2

Arabic and Persian Series.

'Alamgīrnāmah, with Index, (Text) Fasc. I—XIII @ /10/ each	..	8	2
Āin-i-Akbarī, (Text) Fasc. I—XXII @ 1/4 each	..	27	8
Ditto (English) Vol. I (Fasc. I—VII)	..	12	4
Akbarnāmah, with Index, (Text) Fasc. I—XXVI @ 1/4 each	..	32	8
Bādshāhnāmah with Index, (Text) Fasc. I—XIX @ /10/ each	..	11	14
Beale's Oriental Biographical Dictionary, pp. 291, 4to, thick paper, @ 4/12; thin paper	..	4	8
Dictionary of Arabic Technical Terms and Appendix, Fasc. I—XXI @ 1/4 each	..	26	4
Farhang-i-Rashidī (Text), Fasc. I—XIV @ 1/4 each	..	17	8
Fihrist-i-Tūsī, or, Tūsī's list of Shy'ah Books, (Text) Fasc. I—IV @ /12/ each	..	3	0
Futūh-ul-Shām Waqīdī, (Text) Fasc. I—IX @ /10/ each	..	5	10
Ditto Azādī, (Text) Fasc. I—IV @ /10/ each	..	2	8
Haft Asmān, History of the Persian Mansawī, (Text) Fasc. I	..	1	0
History of the Caliphs, (English) Fasc. I—VI @ 1/ each	..	6	0
Iqbāl-nāmah-i-Jahāngīrī, (Text) Fasc. I—III @ /10/ each	..	1	10
Isabāh, with Supplement, (Text) 34 Fasc. @ /12/ each	..	25	8
Maghāzī of Wāqīdī, (Text) Fasc. I—V @ /10/ each	..	3	0
Muntakhab-ul-Tawārīkh, (Text) Fasc. I—XV @ /10/ each	..	9	2

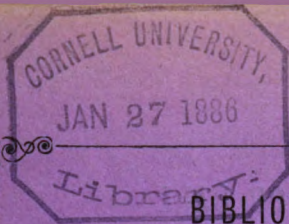
(Turn over.)

Muntakhab-ul-Tawárikh (English) Vol. II, Fasc. I.	Rs. 1	6
Muntakhab-ul-Lubáb, (Text) Fasc. I—XVIII @ /10/ each, and Fasc.		
XIX with Index @ /12/	12	0
Mu'ásir-i-'Alamgiri (Text), Fasc. I—VI @ /10/ each	3	12
Nukhbat-ul-Fikr, (Text) Fasc. I	0	10
Nizám's Khiradnámah-i-Iskandari, (Text) Fasc. I and II @ 1/ each	2	0
Suyúty's Itqán, on the Exegetic Sciences of the Koran, with Supplement, (Text) Fasc. II—IV, VII—X @ 1/4 each	8	12
Tabaqát-i-Násirí, (Text) Fasc. I—V @ /10/ each	3	2
Ditto (English) Fasc. I—XIV @ 1/ each	14	0
Tárikh-i-Firúz Sháhi, (Text) Fasc. I—VII @ /10/ each	4	6
Tárikh-i-Baihaqi, (Text) Fasc. I—IX @ /10/ each	5	10
Wis o Rámín, (Text) Fasc. I—V @ /10/ each	3	2

ASIATIC SOCIETY'S PUBLICATIONS.

- ASIATIC RESEARCHES. Vols. VII, IX to XI; Vols. XIII and XVII, and Vols. XIX and XX @ 10/ each .. Rs. 80 0
Ditto Index to Vols. I—XVIII .. 5 0
 - PROCEEDINGS of the Asiatic Society from 1865 to 1869 (incl.) @ /4/ per No.; and from 1870 to date @ /8/ per No.
 - JOURNAL of the Asiatic Society for 1843 (12), 1844 (12), 1845 (12), 1846 (5), 1847 (12), 1848 (12), 1849 (12), 1850 (7), @ 1/ per No. to Subscribers and @ 1/8 per No. to Non-Subscribers; and for 1851 (7), 1857 (6), 1858 (5), 1861 (4), 1864 (5), 1865 (8), 1866 (7), 1867 (6), 1868 (6), 1869 (8), 1870 (8), 1871 (7), 1872 (8), 1873 (8), 1874 (8), 1875 (7), 1876 (7), 1877 (8), 1878 (8), 1879 (7), 1880 (8), 1881 (7), 1882 (6), @ 1/8 per No. to Subscribers and @ 2/ per No. to Non-Subscribers.
- N. B. The figures enclosed in brackets give the number of Nos. in each Volume.
- General Cunningham's Archaeological Survey Report for 1863-64 (Extra No., J. A. S. B., 1864) .. 2 0
- Theobald's Catalogue of Reptiles in the Museum of the Asiatic Society (Extra No., J. A. S. B., 1868) .. 2 0
- Catalogue of Mammals and Birds of Burmah, by E. Blyth (Extra No., J. A. S. B., 1875) .. 4 0
- Sketch of the Turki Language as spoken in Eastern Turkestan, Part II, Vocabulary, by R. B. Shaw (Extra No., J. A. S. B., 1878) .. 4 0
- A Grammar and Vocabulary of the Northern Balochi Language, by M. L. Dames (Extra No., J. A. S. B., 1880) .. 4 0
- Introduction to the Maithili Language of North Bihár, by G. A. Grierson, Part I, Grammar (Extra No., J. A. S. B., 1880) .. 2 0
Part II, Chrestomathy and Vocabulary (Extra No., J. A. S. B., 1882) .. 4 0
- Anis-ul-Musharrihin .. 3 0
 - Catalogue of Fossil Vertebrata .. 2 0
 - Ditto of Arabic and Persian Manuscripts .. 1 0
 - Examination and Analysis of the Mackenzie Manuscripts by the Rev. W. Taylor .. 2 0
 - Han Koong Tsew, or the Sorrows of Han, by J. Francis Davis .. 1 8
 - Istílahát-us-Šúfiyah, edited by Dr. A. Sprenger, 8vo. .. 1 0
 - Ináyah, a Commentary on the Hidayah, Vols. II and IV, @ 16/ each .. 32 0
 - Jawámi-ul-'ilm ir-riyázi, 168 pages with 17 plates, 4to. Part I .. 2 0
 - Khizánat-ul-'ilm .. 4 0
 - Mahábhārata, Vols. III and IV, @ 20/ each .. 40 0
 - Moore and Hewitson's Descriptions of New Indian Lepidoptera, Parts I—II, with 5 coloured Plates, 4to. @ 6/ each .. 12 0
 - Purána Sangraha, I (Markandeya Purana), Sanskrit .. 1 0
 - Sharaya-ool-Islám .. 4 0
 - Tibetan Dictionary .. 10 0
 - Ditto Grammar .. 8 0
 - Vuttodaya, edited by Lt.-Col. G. E. Fryer .. 2 0

Notices of Sanskrit Manuscripts, Fasc. I—XVIII @ 1/ each	18	0
Nepalese Buddhist Sanskrit Literature, by Dr. R. L. Mitra	5	0

BIBLIOTHECA INDICA ;

A
COLLECTION OF ORIENTAL WORKS

PUBLISHED BY THE
ASIATIC SOCIETY OF BENGAL.
NEW SERIES, No. 555.

शाङ्खायनश्रौतसूत्रम् ।

THE S'RAUTA SU'TRA OF S'ANKHA'YANA

EDITED BY

DR. ALFRED HILLEBRANDT,

*Professor of Sanscrit and Comparative Philology in the University
of Breslau.*

VOL. I.

Text, Critical Notes, Indices.

FASCICULUS II.

CALCUTTA :

PRINTED BY J. W. THOMAS, AT THE BAPTIST MISSION PRESS.

AND PUBLISHED BY THE
ASIATIC SOCIETY, 57, PARK STREET.

1885.

LIST OF BOOKS FOR SALE

AT THE LIBRARY OF THE

ASIATIC SOCIETY OF BENGAL,

No. 57, PARK STREET, CALCUTTA.

AND OBTAINABLE FROM

THE SOCIETY'S LONDON AGENTS, MESSRS. TRÜBNER & CO.

57 AND 59, LUDGATE HILL, LONDON, E. C.

BIBLIOTHECA INDICA.

Sanskrit Series.

Atharvaṇa Upanishads, (Sanskrit) Fasc. I—V @ /10/ each..	Rs. 3	2
Āśvalāyana Gṛhya Sūtra, (Sans.) Fasc. I—IV @ /10/ each	.. 2	8
Agni Purāṇa, (Sans.) Fasc. I—XIV @ /10/ each 8	12
Āitareya Aranyaka of the Rig Veda, (Sans.) Fasc. I—V @ /10/ each	.. 3	2
Aphorisms of Sāṅdilya, (English) Fasc. I 0	10
Aphorisms of the Vedānta, (Sans.) Fasc. III—XIII @ /10/ each	.. 6	14
Brahma Sūtras, (English) Fasc. I 1	0
Bhāmātī, (Sans.) Fasc. I—VIII @ /10/ each 5	0
Bṛihad Aranyaka Upanishad, (Sans.) Fasc. VI, VII & IX @ /10/ each	.. 1	14
Ditto (English) Fasc. II—III @ /10/ each 1	4
Bṛihat Saṃhitā, (Sans.) Fasc. I—III, V—VII @ /10/ each	.. 3	12
Chaitanya-Chandrodaya Nāṭaka, (Sans.) Fasc. II—III @ /10/ each	.. 1	4
Chaturvarga Chintāmaṇi, (Sans.) Vols. I, Fasc. 1—11; II, 1—25; III, 1—11, @ /10/ each Fasc.	.. 29	6
Chhāndogya Upanishad, (English) Fasc. II 0	10
Daśa Rūpa, (Sans.) Fasc. I—III @ /10/ each 1	14
Gopatha Brāhmaṇa, (Sans. & Eng.) Fasc. I and II @ /10/ each	.. 1	4
Gobhiliya Gṛhya Sūtra, (Sans.) Fasc. I—XII @ /10/ each 7	8
Hindu Astronomy, (English) Fasc. I—III @ /10/ each 1	14
Kātantra, (Sans.) Fasc. I—VI @ 1/ each 6	6
Kāthā Sarit Sāgara, (English) Fasc. I—XIII @ 1/ each 13	0
Kāla Mādhava, (Sans.) Fasc. I 0	10
Lalita Vistara, (Sans.) Fasc. I—VI @ /10/ each 3	12
Ditto (English) Fasc. I—II @ 1/ each 2	0
Maitri Upanishad, (Sans. & English) Fasc. I—III (in one volume)	.. 1	14
Mīmāṃsā Darśana, (Sans.) Fasc. II—XVIII @ /10/ each 10	10
Mārkaṇḍeya Purāṇa, (Sans.) Fasc. IV—VII @ /10/ each 2	8
Nṛsiṃha Tāpanī, (Sans.) Fasc. I—III @ /10/ each 1	14
Nirukta, (Sans.) Vol. I, Fasc. 1—6; Vol. II, Fasc. 1 & 6, @ /10/ each Fasc.	.. 7	8
Nārada Pancharātra, (Sans.) Fasc. IV @ /10/ each 0	10

(Continued on third page of cover.)

Nārada Smṛiti (Sans.) Fasc. I	Rs. 0	10
Nyāya Darśana, (Sans.) Fasc. I and III @ /10/ each ..	1	4
Nītisāra, or The Elements of Polity, By Kāmandaki, (Sans.) Fasc. II—V ..	2	8
Parīśiṣṭapārvaṇ (Sans.) Fasc. I—III @ /10/ each ..	1	14
Pingala Chhandah Sūtra, (Sans.) Fasc. I—III @ /10/ each ..	1	14
Prithirāj Rāsau, (Hindi) Fasc. I—V @ /10/ each ..	3	2
Ditto (English) Fasc. I	1	0
Pāli Grammar, (English) Fasc. I and II @ /10/ each ..	1	4
Prākṛita Lakṣhaṇam, (Sans.) Fasc. I	1	8
Parāśara Smṛiti (Sans.) Fasc. I—III @ /10/ each ..	1	14
Srauta Sūtra of Āpastamba, (Sans.) Fasc. I—X @ /10/ each ..	6	4
Ditto Aśvalāyana, (Sans.) Fasc. I—XI @ /10/ each ..	6	14
Ditto Lātyāyana (Sans.) Fasc. I—IX @ /10/ each ..	5	10
Ditto Śāṅkhāyana Fasc. I. (Sans.)	0	10
Sāma Veda Saṃhitā, (Sans.) Vols. I, Fasc. 1—10; II, 1—6; III, 1—7; IV, 1—6; V, 1—8, @ /10/ each Fasc. ..	23	2
Sāhitya Darpaṇa, (English) Fasc. I—IV @ /10/ each ..	2	8
Śāṅkhyā Aphorisms of Kapila, (English) Fasc. I and II @ /10/ each ..	1	4
Sūrya Siddhānta, (Sans.) Fasc. IV	0	10
Sarva Darśana Sangraha, (Sans.) Fasc. II	0	10
Sankara Vijaya, (Sans.) Fasc. II and III @ /10/ each ..	1	4
Śāṅkhyā Pravachana Bhāṣya, (English) Fasc. III	0	10
Śāṅkhyā Sāra, (Sans.) Fasc. I	0	10
Suśruta Saṃhitā, (Eng.) Fasc. I and II @ 1/each ..	2	0
Taittiriya Aranya Fasc. I—XI @ /10/ each ..	6	14
Ditto Brāhmaṇa (Sans.) Fasc. I—XXIV @ /10/ each ..	15	0
Ditto Saṃhitā, (Sans.) Fasc. I—XXXIII @ /10/ each ..	20	10
Ditto Prātisākhya, (Sans.) Fasc. I—III @ /10/ each ..	1	14
Ditto and Aitareya Upanishads, (Sans.) Fasc. II and III @ /10/ each ..	1	4
Ditto Aitareya Svetāsvatara Kena Iśā Upanishads, (English) Fasc. I and II @ /10/ each ..	1	4
Tāndyā Brāhmaṇa, (Sans.) Fasc. I—XIX @ /10/ each ..	11	14
Tattva Chintāmaṇi, Fasc. I & II (Sans.) @ /10/ each ..	1	4
Uttara Naishadha, (Sans.) Fasc. II—XII @ /10/ each ..	6	14
Vāyu Purāṇa, (Sans.) Vol. I, Fasc. 1—6; Vol. II, Fasc. 1—5, @ /10/ each Fasc. ..	6	14
Vishṇu Smṛiti, (Sans.) Fasc. I—II @ /10/ each ..	1	4
Yoga Sūtra of Patañjali, (Sans. & English) Fasc. I—V @ /14/ each ..	4	6
The same, bound in cloth	5	2

Arabic and Persian Series.

'Alamgir-nāmah, with Index, (Text) Fasc. I—XIII @ /10/ each ..	8	2
Ain-i-Akbari, (Text) Fasc. I—XXII @ 1/4 each ..	27	8
Ditto (English) Vol. I (Fasc. I—VII)	12	4
Akbarnāmah, with Index, (Text) Fasc. I—XXX @ 1/4 each ..	37	8
Bādhshāhnāmah with Index, (Text) Fasc. I—XIX @ /10/ each ..	11	14
Beale's Oriental Biographical Dictionary, pp. 291, 4to., thick paper, @ 4/12; thin paper	4	8
Dictionary of Arabic Technical Terms and Appendix, Fasc. I—XXI @ 1/4 each	26	4
Farhang-i-Rashidī (Text), Fasc. I—XIV @ 1/4 each ..	17	8
Fihrist-i-Tūsī, or, Tūsī's list of Shy'ah Books, (Text) Fasc. I—IV @ /12/ each	3	0
Futūḥ-ul-Shām Waqidi, (Text) Fasc. I—IX @ /10/ each ..	5	10
Ditto Azādī, (Text) Fasc. I—IV @ /10/ each ..	2	8
Haft Asmān, History of the Persian Mansawī (Text) Fasc. I ..	1	0
History of the Caliphs, (English) Fasc. I—VI @ 1/ each ..	6	0
Iqbāl-nāmah-i-Jahāngiri, (Text) Fasc. I—III @ /10/ each ..	1	14
Isabāh, with Supplement, (Text) 37 Fasc. @ /12/ each ..	27	12
Maghāzī of Wāqidi, (Text) Fasc. I—V @ /10/ each ..	3	2
Muntakhab-ul-Tawārīkh, (Text) Fasc. I—XV @ /10/ each ..	9	6
Muntakhab-ul-Tawārīkh (English) Vol. II, Fasc. I & II @ 1/ each ..	2	0

(Turn over.)

Muntakhab-ul-Lubáb, (Text) Fasc. I—XVIII @ /10/ each, and Fasc. XIX with Index @ /12/	12	0
Mu'ásir-i-'Alamgiri (Text), Fasc. I—VI @ /10/ each	3	12
Nukhbat-ul-Fikr, (Text) Fasc. I	0	10
Nizámí's Khiradnámah-i-Iskandari, (Text) Fasc. I and II @ 1/ each	2	0
Suyúti's Itqán, on the Exegetic Sciences of the Koran, with Supplement, (Text) Fasc. II—IV, VII—X @ 1/4 each	8	12
Tabaqát-i-Násirí, (Text) Fasc. I—V @ /10/ each	3	2
Ditto (English) Fasc. I—XIV @ 1/ each	14	0
Tárikh-i-Firúz Sháhi, (Text) Fasc. I—VII @ /10/ each	4	6
Tárikh-i-Baihaqi, (Text) Fasc. I—IX @ /10/ each	5	10
Wis o Rámin, (Text) Fasc. I—V @ /10/ each	3	2
Zafarnamah, Fasc. I	0	10

ASIATIC SOCIETY'S PUBLICATIONS.

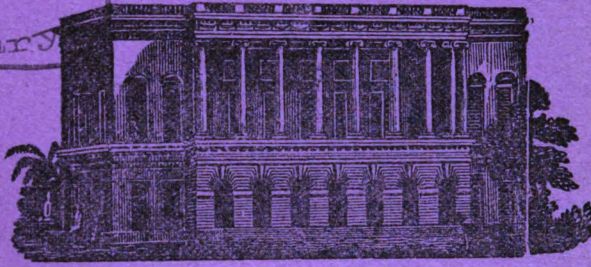
1. ASIATIC RESEARCHES. Vols. VII, IX to XI; Vols. XIII and XVII, and Vols. XIX and XX @ /10/ each	Rs. 80	0
Ditto Index to Vols. I—XVIII	5	0
2. PROCEEDINGS of the Asiatic Society from 1865 to 1869 (incl.) @ /4/ per No.; and from 1870 to date @ /8/ per No.		
3. JOURNAL of the Asiatic Society for 1843 (12), 1844 (12), 1845 (12), 1846 (5), 1847 (12), 1848 (12), 1849 (12), 1850 (7), @ 1/ per No. to Subscribers and @ 1/8 per No. to Non-Subscribers; and for 1851 (7), 1857 (6), 1858 (5), 1861 (4), 1864 (5), 1865 (8), 1866 (7), 1867 (6), 1868 (6), 1869 (8), 1870 (8), 1871 (7), 1872 (8), 1873 (8), 1874 (8), 1875 (7), 1876 (7), 1877 (8), 1878 (8), 1879 (7), 1880 (8), 1881 (7), 1882 (6), 1883 (5), 1884 (6), @ 1/8 per No. to Subscribers and @ 2/ per No. to Non-Subscribers.		
<i>N. B. The figures enclosed in brackets give the number of Nos. in each Volume.</i>		
4. Centenary Review of the Researches of the Society from 1784—1883	5	0
5. General Cunningham's Archæological Survey Report for 1863-64 (Extra No., J. A. S. B., 1864)	2	0
6. Theobald's Catalogue of Reptiles in the Museum of the Asiatic Society (Extra No., J. A. S. B., 1868)	2	0
7. Catalogue of Mammals and Birds of Burmah, by E. Blyth (Extra No., J. A. S. B., 1875)	4	0
8. Sketch of the Turki Language as spoken in Eastern Turkestan, Part II, Vocabulary, by R. B. Shaw (Extra No., J. A. S. B., 1878)	4	0
9. A Grammar and Vocabulary of the Northern Balochi Language, by M. L. Dames (Extra No., J. A. S. B., 1880)	4	0
10. Introduction to the Maithili Language of North Bihár, by G. A. Grierson, Part I, Grammar (Extra No., J. A. S. B., 1880)	2	0
Part II, Chrestomathy and Vocabulary (Extra No., J. A. S. B., 1882)	4	0
11. Anis-ul-Musharrihi	3	0
12. Catalogue of Fossil Vertebrata	2	0
13. Catalogue of the Library of the Asiatic Society, Bengal	3	8
14. Examination and Analysis of the Mackenzie Manuscripts by the Rev. W. Taylor	2	0
15. Han Koong Tsew, or the Sorrows of Han, by J. Francis Davis	1	8
16. Istiqhát-us-Súfiyah, edited by Dr. A. Sprenger, 8vo.	1	0
17. Iná yah, a Commentary on the Hidayah. Vols. II and IV, @ 16/ each	32	0
18. Jawámi-ul-'ilm ir-riyázi, 168 pages with 17 plates, 4to. Part I	2	0
19. Khizánat-ul-'ilm	4	0
20. Mahábhárata, Vols. III and IV, @ 20/ each	40	0
21. Moore and Hewitson's Descriptions of New Indian Lepidoptera, Parts I—II, with 5 coloured Plates, 4to. @ 6/ each	12	0
22. Purána Sangraha, I (Markandeya Purana), Sanskrit	1	0
23. Sharaya-ool-Islám	4	0
24. Tibetan Dictionary	10	0
25. Ditto Grammar	8	0
26. Vuttodaya, edited by Lt.-Col. G. E. Fryer	2	0
Notices of Sanskrit Manuscripts, Fasc. I—XIX @ 1/ each	19	0
Nepalese Buddhist Sanskrit Literature, by Dr. R. L. Mitra	5	0

BIBLIOTHECA INDICA ;

A
COLLECTION OF ORIENTAL WORKS

CORNELL UNIVERSITY
✓
JAN 19 1887
Library

PUBLISHED BY THE
ASIATIC SOCIETY OF BENGAL.
NEW SERIES, No. 585.

शाङ्खायनश्रौतसूत्रम् ।

THE S'RAUTA SU'TRA OF S'A'NKHA'YANA

EDITED BY

DR. ALFRED HILLEBRANDT,

*Professor of Sanskrit and Comparative Philology in the University
of Breslau.*

VOL. I.

Text ; Critical Notes, Indices.

FASCICULUS III.

CALCUTTA :

PRINTED BY J. W. THOMAS, AT THE BAPTIST MISSION PRESS.

AND PUBLISHED BY THE

ASIATIC SOCIETY, 57, PARK STREET.

1886.

LIST OF BOOKS FOR SALE

AT THE LIBRARY OF THE

ASIATIC SOCIETY OF BENGAL,

No. 57, PARK STREET, CALCUTTA.

AND OBTAINABLE FROM

THE SOCIETY'S LONDON AGENTS, MESSRS. TRÜBNER & CO.

57 AND 59, LUDGATE HILL, LONDON, E. C.

BIBLIOTHECA INDICA.

Sanskrit Series.

Atharvāṇa Upanishad, (Sanskrit) Fasc. I—V @ /6/ each ..	Rs. 1 14
Agni Purāṇa, (Sans.) Fasc. I—XIV @ /6/ each 5 4
Aitareya Āraṇyaka of the Rig Veda, (Sans.) Fasc. I—V @ /6/ each 1 14
Aphorisms of Śāṇḍilya, (English) Fasc. I 0 6
Aphorisms of the Vedānta, (Sans.) Fasc. III—XIII @ /6/ each 4 2
The Asvavāidyaka, Fasc. I—II 0 12
Asvalayana Gṛihya Sūtra, Fasc. II—IV @ /6/ 1 2
Brahma Sūtra, (English) Fasc. I 0 12
Bhāmātī, (Sans.) Fasc. I—VIII @ /6/ each 3 0
Bṛihad Āraṇyaka Upanishad, (Sans.) Fasc. VI, VII & IX @ /6/ each 1 2
Ditto (English) Fasc. II—III @ /6/ each 0 12
Bṛihat Saṃhitā, (Sans.) Fasc. I—III, V—VII @ /6/ each 2 4
Chaitanya-Chandrodaya Nāṭaka, (Sans.) Fasc. II—III @ /6/ each 0 12
Chaturvarga Chintāmaṇi, (Sans.) Vols. I, Fasc. 1—11; II, 1—25; III, 1—14, @ /6/ each Fasc. 18 12
Chhāndogya Upanishad, (English) Fasc. II 0 6
Daśarūpa, Fasc. II and III @ /6/ 0 12
Gopatha Brāhmaṇa, (Sans. & Eng.) Fasc. I and II @ /6/ each 0 12
Gobhiliya Gṛihya Sūtra, (Sans.) Fasc. I—XII @ /6/ each 4 8
Hindu Astronomy, (English) Fasc. I—III @ /6/ each 1 2
Kālamādhava, Fasc. I and II @ /6/ 0 12
Kātantra, (Sans.) Fasc. I—VI @ /12/ each 4 8
Kāthā Sarit Sāgara, (English) Fasc. I—XIII @ /12/ each 9 12
Kaushitaki Brahmanapanishads, Fasc. II 0 6
Kūrma Purāṇa, Fasc. I 0 6
Lalitā-Vistara (Sans.) Fasc. II—VI. @ /6/ 1 14
Lalitā-Vistara, (English) Fasc. I—III @ /12/ each 2 4
Manutikā Sangraha, Fasc. I—II @ /6/ each 0 12
Mīmāṃsā Darśana, (Sans.) Fasc. II—XVIII @ /6/ each 6 6
Mārkaṇḍeya Purāṇa, (Sans.) Fasc. IV—VII @ /6/ each 1 8
Nṛsiṃha Tāpanī, (Sans.) Fasc. I—III @ /6/ each 1 2
Nirukta, (Sans.) Vol. I, Fasc. 1—6; Vol. II, Fasc. 1—6, Vol. III, Fasc. 1—6 @ /6/ each Fasc. 6 12
Nārada Smṛiti, Fasc. I and II @ /6/ 0 12
Nyāya Darśana, (Sans.) Fasc. III 0 6
Nītisāra, or The Elements of Polity, By Kāmandaki, (Sans.) Fasc. II—V @ /6/ each 1 8

(Continued on third page of cover.)

Narada Pancharatna, Fasc. IV	Rs. 0	6
Parīśiṣṭaparvan (Sans.) Fasc. I—III @ /6/ each 1	2
Pingala Chhandah Sūtra, (Sans.) Fasc. I—III @ /6/ each 1	2
Prithirāj Rāsau, (Sans.) Fasc. I—VI @ /6/ each 2	4
Ditto (English) Fasc. I 0	12
Pāli Grammar, (English) Fasc. I and II @ /6/ each 0	12
Prākṛita Lakṣhaṇam, (Sans.) Fasc. I 1	8
Parāsara Smṛiti (Sans.) Fasc. I—V @ /6/ each 1	14
Srauta Sūtra of Āpastamba, (Sans.) Fasc. I—XII @ /6/ each 4	8
Ditto Āśvalāyana, (Sans.) Fasc. I—XI @ /6/ each 4	2
Ditto Lātyāyana (Sans.) Fasc. I—IX @ /6/ each 3	6
Ditto Śāṅkhāyana (Sans.) Fasc. I—III @ /6/ each 1	2
Sāma Veda Saṃhitā, (Sans.) Vols. I, Fasc. 1—10; II, 1—6; III, 1—7; IV, 1—6; V, 1—8, @ /6/ each Fasc. 13	14
Sāhitya Darpaṇa, (English) Fasc. I—IV @ /6/ each 1	8
Sāṅkhyā Aphorisms of Kapila, (English) Fasc. I and II @ /6/ each 0	12
Sarva Darśana Saṅgraha, (Sans.) Fasc. II 0	6
Śāṅkara Vijaya, (Sans.) Fasc. II and III @ /6/ each 0	12
Sāṅkhyā Pravachana Bhāṣhya, (English) Fasc. III 0	6
Sāṅkhyā Sāra, (Sans.) Fasc. I 0	6
Suśruta Saṃhitā, (Eng.) Fasc. I and II @ /12/ each 1	8
Taittirīya Āraṇya Fasc. I—XI @ /6/ each 4	2
Ditto Brāhmaṇa (Sans.) Fasc. I—XXIV @ /6/ each 9	0
Ditto Saṃhitā, (Sans.) Fasc. I—XXXIII @ /6/ each 12	6
Ditto Prātīśākhya, (Sans.) Fasc. I—III @ /6/ each 1	2
Ditto and Aitareya Upanishads, (Sans.) Fasc. II and III @ /6/ each 0	1
Tāṇḍyā Brāhmaṇa, (Sans.) Fasc. I—XIX @ /6/ each 7	2
Tattva Chintāmaṇi, Fasc. I—IV (Sans.) @ /6/ each 1	8
Uttara Naishadha, (Sans.) Fasc. III—XII @ /6/ each 3	12
Uvāsagadasāo, Fasc. I and II @ /12/ 1	8
Vāyu Purāṇa, (Sans.) Vol. I, Fasc. 1—6; Vol. II, Fasc. 1—6, @ /6/ each Fasc. 4	8
Vishṇu Smṛiti, (Sans.) Fasc. I—II @ /6/ each 0	12
Vivādāratnākara, Fasc. I and II @ /6/ 0	12
Vṛihannārādiya Purāṇa, Fasc. I 0	6
Yoga Sūtra of Patanjali, (Sans. & English) Fasc. I—V @ /14/ each 4	6
The same, bound in cloth 5	2

Arabic and Persian Series.

'Alamgīrnāmah, with Index, (Text) Fasc. I—XIII @ /6/ each 4	14
Āin-i-Akbarī, (Text) Fasc. I—XXII @ 1/ each 22	0
Ditto (English) Vol. I (Fasc. I—VII) 12	4
Akbarnamah, with Index, (Text) Fasc. I—XXXVI @ 1/ each 36	0
Bādhshāhnāmah with Index, (Text) Fasc. I—XIX @ /6/ each 7	2
Beale's Oriental Biographical Dictionary, pp. 291, 4to., thick paper, @ 4/12; thin paper 4	8
Dictionary of Arabic Technical Terms and Appendix, Fasc. I—XXI @ 1/ each 21	0
Farhang-i-Rashidī (Text), Fasc. I—XIV @ 1/ each 14	0
Fihrist-i-Tūsī, or, Tūsī's list of Shy'ah Books, (Text) Fasc. I—IV @ /12/ each 3	0
Futūh-ul-Shām Waqīdī, (Text) Fasc. I—IX @ /6/ each 3	0
Ditto Azābī, (Text) Fasc. I—IV @ /6/ each 1	6
Haft Asmān. History of the Persian Mansawī (Text) Fasc. I 1	18
History of the Caliphs, (English) Fasc. I—VI @ /12/ each 4	2
Iqbāl-nāmah-i-Jahāngiri, (Text) Fasc. I—III @ /6/ each 1	8
Iṣābāh, with Supplement, (Text) 40 Fasc. @ /12/ each 30	2
Maghāzī of Wāqīdī, (Text) Fasc. I—V @ /6/ each 1	10
Muntakhab-ul-Tawārīkh, (Text) Fasc. I—XV @ /6/ each 5	14
Muntakhab-ul-Tawārīkh (English) Vol. II, Fasc. I—IV @ /12/ each 3	0
Muntakhab-ul-Lubāb, (Text) Fasc. I—XVIII @ /6/ each 7	2

(Turn over.)

Mu'ásir-i-'Alamgísi (Text), Fasc. I—VI @ /6/ each ..	Rs. 2	4
Nukhbat-ul-Fikr, (Text) Fasc. I ..	0	6
Nizámí's Khiradnámah-i-Iskandari, (Text) Fasc. I and II @ /12/ each ..	1	8
Suyúti's Itqán, on the Exegetic Sciences of the Koran, with Supplement, (Text) Fasc. II—IV, VII—X @ 1/ each ..	7	0
Tabaqát-i-Násirí, (Text) Fasc. I—V @ /6/ each ..	1	14
Ditto (English) Fasc. I—XIV @ /12/ each ..	10	8
Tárikh-i-Firúz Sháhi, (Text) Fasc. I—VII @ /6/ each ..	2	10
Tárikh-i-Baihaqi, (Text) Fasc. I—IX @ /6/ each ..	3	6
Wis o Rámin, (Text) Fasc. I—V @ /6/ each ..	1	14
Zafarnámah, Fasc. I—VI @ /6/ each ..	2	4

ASIATIC SOCIETY'S PUBLICATIONS.

1. ASIATIC RESEARCHES. Vols. VII, IX to XI; Vols. XIII and XVII, and Vols. XIX and XX @ /10/ each .. Rs. 80 0
Ditto Index to Vols. I—XVIII .. 5 0
 2. PROCEEDINGS of the Asiatic Society from 1865 to 1869 (incl.) @ /4/ per No.; and from 1870 to date @ /6/ per No.
 3. JOURNAL of the Asiatic Society for 1843 (12), 1844 (12), 1845 (12), 1846 (5), 1847 (12), 1848 (12), 1850 (7), @ 1/ per No. to Subscribers and @ 1/8 per No. to Non-Subscribers; and for 1851 (7), 1857 (6), 1858 (5), 1861 (4), 1864 (5), 1865 (8), 1866 (7), 1867 (6), 1868 (6), 1869 (8), 1870 (8), 1871 (7), 1872 (8), 1873 (8), 1874 (8), 1875 (7), 1876 (7), 1877 (8), 1878 (8), 1879 (7), 1880 (8), 1881 (7), 1882 (6), 1883 (5), 1884 (6), @ 1/ per No. to Subscribers and @ 1/8 per No. to Non-Subscribers.
- N. B. The figures enclosed in brackets give the number of Nos. in each Volume.
- Centenary Review of the Researches of the Society from 1784—1883 .. 3 0
- General Cunningham's Archæological Survey Report for 1863-64 (Extra No., J. A. S. B., 1864) .. 1 8
- Theobald's Catalogue of Reptiles in the Museum of the Asiatic Society (Extra No., J. A. S. B., 1868) .. 1 8
- Catalogue of Mammals and Birds of Burmah, by E. Blyth (Extra No., J. A. S. B., 1875) .. 3 0
- Sketch of the Turki Language as spoken in Eastern Turkestan, Part II, Vocabulary, by R. B. Shaw (Extra No., J. A. S. B., 1878) .. 3 0
- A Grammar and Vocabulary of the Northern Balochi Language, by M. L. Dames (Extra No., J. A. S. B., 1880) .. 3 0
- Introduction to the Maithili Language of North Bihár, by G. A. Grierson, Part I, Grammar (Extra No., J. A. S. B., 1880) .. 1 8
Part II, Chrestomathy and Vocabulary (Extra No., J. A. S. B., 1882) .. 3 0
5. Anis-ul-Musharráhin .. 3 0
 6. Catalogue of Fossil Vertebrata .. 2 0
 8. Catalogue of the Library of the Asiatic Society, Bengal .. 3 8
 9. Examination and Analysis of the Mackenzie Manuscripts by the Rev. W. Taylor .. 2 0
 10. Han Koong Tsew, or the Sorrows of Han, by J. Francis Davis .. 1 8
 11. Iṣṭiláhát-us-Súfiyah, edited by Dr. A. Sprenger, 8vo. .. 1 0
 12. Ináyah, a Commentary on the Hidayah, Vols. II and IV, @ 16/ each .. 32 0
 13. Jawámi-ul-'ilm ir-riyázi, 168 pages with 17 plates, 4to. Part I .. 2 0
 14. Khizánat-ul-'ilm .. 4 0
 15. Mahábhárata, Vols. III and IV, @ 20/ each .. 40 0
 16. Moore and Hewitson's Descriptions of New Indian Lepidoptera, Parts I—II, with 5 coloured Plates, 4to. @ 6/ each .. 12 0
 17. Purana Sangraha, I (Markandeya Purana), Sanskrit .. 1 0
 18. Sharaya-ool-Islám .. 4 0
 19. Tibetan Dictionary by Csoma de Körös .. 10 0
 20. Ditto Grammar .. 8 0
 21. Vuttodaya, edited by Lt.-Col. G. E. Fryer .. 2 0

Notices of Sanskrit Manuscripts, Fasc. I—XX @ 1/ each .. 20 0

Nepalese Buddhist Sanskrit Literature, by Dr. R. L. Mitra .. 5 0

N.B. All Cheques, Money Orders &c. must be made payable to the "Treasurer Asiatic Society" only.

BIBLIOTHECA INDICA ;

COLLECTION OF ORIENTAL WORKS

PUBLISHED BY THE
ASIATIC SOCIETY OF BENGAL.
NEW SERIES, No. 606.

शाङ्खायनश्रौतसूत्रम् ।

THE S'RAUTA SUTRA OF S'ANKHA'YANA

EDITED BY

DR. ALFRED HILLEBRANDT,

*Professor of Sanskrit and Comparative Philology in the University
of Breslau.*

VOL. I.

Text, Critical Notes, Indices.

FASCICULUS IV.

CALCUTTA :

PRINTED BY J. W. THOMAS, AT THE BAPTIST MISSION PRESS.

AND PUBLISHED BY THE
ASIATIC SOCIETY, 57, PARK STREET.

1887.

LIST OF BOOKS FOR SALE

AT THE LIBRARY OF THE

ASIATIC SOCIETY OF BENGAL,

No. 57, PARK STREET, CALCUTTA.

AND OBTAINABLE FROM

THE SOCIETY'S LONDON AGENTS, MESSRS. TRÜBNER & CO.

57 AND 59, LUDGATE HILL, LONDON, E. C.

BIBLIOTHECA INDICA.

Sanskrit Series.

Agni Purāṇa, (Sans.) Fasc. I—XIV @ /6/ each	Rs.	5	4
Aitareya Aranyaka of the Rig Veda, (Sans.) Fasc. I—V @ /6/ each	..	1	14
Aphorisms of Sāṅdilya, (English) Fasc. I	..	0	6
Aphorisms of the Vedānta, (Sans.) Fasc. III, V—XIII @ /6/ each	..	3	12
Ashtasāhasrikā Prajñāpāramitā, Fasc. I	..	0	6
Asvavaidyaka, Fasc. I—V @ /6/ each	..	1	14
Asvalayana Grihya Sūtra, Fasc. II—IV @ /6/ each	..	1	2
Atharvāna Upanishad, (Sanskrit) Fasc. I—V @ /6/ each	..	1	14
Brahma Sūtra, (English) Fasc. I	..	0	12
Bhāmātī, (Sans.) Fasc. I—VIII @ /6/ each	..	3	0
Bṛihad Aranyaka Upanishad, (Sans.) Fasc. VI, VII & IX @ /6/ each	..	1	2
Ditto (English) Fasc. II—III @ /6/ each	..	0	12
Bṛihat Saṃhitā, (Sans.) Fasc. II—III, V—VII @ /6/ each	..	1	14
Chaitanya-Chandrodaya Nāṭaka, (Sans.) Fasc. II—III @ /6/ each	..	0	12
Chaturvarga Chintāmaṇi, (Sans.) Vols. I, Fasc. 1—11; II, 1—25; III, 1—15, @ /6/ each Fasc.	..	19	2
Chhāndogya Upanishad, (English) Fasc. II	..	0	6
Dasarupa, Fasc. II and III @ /6/	..	0	12
Gopatha Brāhmaṇa, (Sans.) Fasc. I and II @ /6/ each	..	0	12
Gobhiliya Grihya Sūtra, (Sans.) Fasc. I—XII @ /6/ each	..	4	8
Hindu Astronomy, (English) Fasc. I—III @ /6/ each	..	1	2
Kālamādhava, Fasc. I and II @ /6/	..	0	12
Kātantra, (Sans.) Fasc. I—VI @ /12/ each	..	4	8
Kathā Sarit Sāgara, (English) Fasc. I—XIII @ /12/ each	..	9	12
Kaushitaki Brahmanapanishads, Fasc. II	..	0	6
Kūrma Purana, Fasc. I—III @ /6/ each	..	1	2
Lalitā-Vistara (Sans.) Fasc. II—VI @ /6/	..	1	14
Lalita-Vistara, (English) Fasc. I—III @ /12/ each	..	2	4
Manutikā Sangraha, Fasc. I—II @ /6/ each	..	0	12
Mīmāṃsā Darśana, (Sans.) Fasc. II—XIX @ /6/ each	..	6	12
Mārkaṇḍeya Purāṇa, (Sans.) Fasc. IV—VII @ /6/ each	..	1	8
Nṛisimha Tāpani, (Sans.) Fasc. I—III @ /6/ each	..	1	2
Nirukta, (Sans.) Vol. I, Fasc. 1—6; Vol. II, Fasc. 1—6; Vol. III, Fasc. 1—6; Vol. IV, Fasc. I & II @ /6/ each Fasc.	..	7	8
Nārada Smṛiti, Fasc. I—III @ /6/	..	1	2
Nyāya Darśana, (Sans.) Fasc. III	..	0	6
Nitisāra, or The Elements of Polity, By Kāmandaki, (Sans.) Fasc. II—V @ /6/ each	..	1	8

(Continued on third page of cover.)

Narada Pancharatna, Fasc. IV	Ra. 0	6
Parīśiṣṭaparvan (Sans.) Fasc. I—IV @ /6/ each 1	8
Pingala Chhandah Sūtra, (Sans.) Fasc. II—III @ /6/ each 0	12
Prithirāj Rāsan, (Sans.) Fasc. I—VI @ /6/ each 2	4
Ditto (English) Fasc. I 0	12
Pāli Grammar, (English) Fasc. I and II @ /6/ each 0	12
Prākṛita Lakṣaṇam, (Sans.) Fasc. I 1	8
Parāśara Smṛiti (Sans.) Fasc. I—V @ /6/ each 1	14
Srauta Sūtra of Apastamba, (Sans.) Fasc. I—XII @ /6/ each 4	8
Ditto Aśvalāyana, (Sans.) Fasc. I—XI @ /6/ each 4	2
Ditto Lātyāyana (Sans.) Fasc. I—IX @ /6/ each 3	6
Ditto Sāṅkhāyana (Sans.) Fasc. I—IV @ /6/ each 1	8
Sāma Veda Samhitā, (Sans.) Vols. I, Fasc. 1—10; II, 1—6; III, 1—7; IV, 1—6; V, 1—8. @ /6/ each Fasc. 13	14
Sāhitya Darpaṇa, (English) Fasc. I—IV @ /6/ each 1	8
Sāṅkhyā Aphorisms of Kapila, (English) Fasc. I and II @ /6/ each 0	12
Sarva Darśana Saṅgraha, (Sans.) Fasc. II 0	6
Sāṅkara Vijaya, (Sans.) Fasc. II and III @ /6/ each 0	12
Sāṅkhyā Pravachana Bhāṣhyā, Fasc. III (English preface only)	.. 0	6
Sāṅkhyā Sāra, (Sans.) Fasc. I 0	6
Sūtrata Samhitā, (Eng.) Fasc. I and II @ /12/ each 1	8
Taittirīya Āraṇya Fasc. I—XI @ /6/ each 4	2
Ditto Brāhmaṇa (Sans.) Fasc. I—XXIV @ /6/ each 9	0
Ditto Samhitā, (Sans.) Fasc. I—XXXIII @ /6/ each 12	6
Ditto Prātiśākhya, (Sans.) Fasc. I—III @ /6/ each 1	2
Ditto and Aitareya Upanishads, (Sans.) Fasc. II and III @ /6/ each 0	12
Tāṇḍyā Brāhmaṇa, (Sans.) Fasc. I—XIX @ /6/ each 7	2
Tattva Chintāmaṇi, Fasc. I—V (Sans.) @ /6/ each 1	14
Uttara Naishadhā, (Sans.) Fasc. III—XII @ /6/ each 3	12
Uvāśagadaśā, Fasc. I and II @ /12/ 1	8
Varāha Purāṇa, Fasc. I 0	6
Vāyu Purāṇa, (Sans.) Vol. I, Fasc. 1—6; Vol. II, Fasc. 1—6, @ /6/ each Fasc. 4	8
Vishnu Smṛiti, (Sans.) Fasc. I—II @ /6/ each 0	12
Vivādāratnākara, Fasc. I—V @ /6/ each 1	14
Vṛihannāradiya Purāṇa, Fasc. I—III @ /6/ 1	2
Yoga Sūtra of Patanjali, (Sans. & English) Fasc. I—V @ /14/ each 4	6
The same, bound in cloth 5	2

Arabic and Persian Series.

'Alamgir-nāmah, with Index, (Text) Fasc. I—XIII @ /6/ each 4	14
Āin-i-Akbarī, (Text) Fasc. I—XXII @ 1/ each 22	0
Ditto (English) Vol. I (Fasc. I—VII) 12	4
Akbarnāmah, with Index, (Text) Fasc. I—XXXVI @ 1/ each 36	0
Bādshāhnāmah with Index, (Text) Fasc. I—XIX @ /6/ each 7	2
Beale's Oriental Biographical Dictionary, pp. 291, 4to., thick paper, @ 4/12; thin paper 4	8
Dictionary of Arabic Technical Terms and Appendix, Fasc. I—XXI @ 1/ each 21	0
Farhang-i-Rashīdī (Text), Fasc. I—XIV @ 1/ each 14	0
Fihrist-i-Tūsi, or, Tūsi's list of Shy'ah Books, (Text) Fasc. I—IV @ /12/ each 3	0
Futūh-ul-Shām Waqīdī, (Text) Fasc. I—IX @ /6/ each 3	6
Ditto Azādī, (Text) Fasc. I—IV @ /6/ each 1	8
Haft Asmān, History of the Persian Mansawī, (Text) Fasc. I 0	12
History of the Caliphs, (English) Fasc. I—VI @ /12/ each 4	8
Iqbānāmah-i-Jahāngiri, (Text) Fasc. I—III @ /6/ each 1	2
Isabāh, with Supplement, (Text) 44 Fasc. @ /12/ each 33	0
Maghāzī of Wāqīdī, (Text) Fasc. I—V @ /6/ each 1	14
Muntakhab-ul-Tawārīkh, (Text) Fasc. I—XV @ /6/ each 5	10
Muntakhab-ul-Tawārīkh (English) Vol. II, Fasc. I—IV @ /12/ each 3	0
Muntakhab-ul-Lubab, (Text) Fasc. I—XXIX @ /6/ each 7	2

(Turn over.)

Mu'āshir-i-'Alamgiri (Text), Fasc. I—VI @ /6/ each ..	Rs. 2	4
Nokhbat-ul-Fikr. (Text) Fasc. I ..	0	6
Nizāmi's Khiradnāmah-i-Iskandari, (Text) Fasc. I and II @ /12/ each..	1	8
Suyūṭī's Itqān, on the Exegetic Sciences of the Koran, with Supplement, (Text) Fasc. II—IV, VII—X @ 1/ each ..	7	0
Ṭabaqāt-i-Nāsiri, (Text) Fasc. I—V @ /6/ each ..	1	14
Ditto (English) Fasc. I—XIV @ /12/ each ..	10	8
Tārikh-i-Firūz Shāhi, (Text) Fasc. I—VII @ /6/ each ..	2	10
Tārikh-i-Baihaqi, (Text) Fasc. I—IX @ /6/ each ..	3	6
Wīs o Rāmīn, (Text) Fasc. I—V @ /6/ each ..	1	14
Zafarnāmah, Fasc. I—VII @ /6/ each ..	2	10

ASIATIC SOCIETY'S PUBLICATIONS.

1. ASIATIC RESEARCHES. Vols. VII, IX to XI; Vols. XIII and XVII, and Vols. XIX and XX @ /10/ each .. Rs. 80 0
Ditto Index to Vols. I—XVIII .. 5 0
2. PROCEEDINGS of the Asiatic Society from 1865 to 1869 (incl.) @ /4/ per No.; and from 1870 to date @ /6/ per No.
3. JOURNAL of the Asiatic Society for 1843 (12), 1844 (12), 1845 (12), 1846 (5), 1847 (12), 1848 (12), 1850 (7), @ 1/ per No. to Subscribers and @ 1/8 per No. to Non-Subscribers; and for 1851 (7), 1857 (6), 1858 (5), 1861 (4), 1864 (5), 1865 (8), 1866 (7), 1867 (6), 1868 (6), 1869 (8), 1870 (8), 1871 (7), 1872 (8), 1873 (8), 1874 (8), 1875 (7), 1876 (7), 1877 (8), 1878 (8), 1879 (7), 1880 (8), 1881 (7), 1882 (6), 1883 (5), 1884 (6), 1885 (6) @ 1/ per No. to Subscribers and @ 1/8 per No. to Non-Subscribers.
- N. B. The figures enclosed in brackets give the number of Nos. in each Volume.
- Centenary Review of the Researches of the Society from 1784—1883 .. 3 0
- General Cunningham's Archaeological Survey Report for 1863-64 (Extra No., J. A. S. B., 1864) .. 1 8
- Theobald's Catalogue of Reptiles in the Museum of the Asiatic Society (Extra No., J. A. S. B., 1868) .. 1 8
- Catalogue of Mammals and Birds of Burmah, by E. Blyth (Extra No., J. A. S. B., 1875) .. 3 0
- Sketch of the Turki Language as spoken in Eastern Turkestan, Part II, Vocabulary, by R. B. Shaw (Extra No., J. A. S. B., 1878) .. 3 0
- Introduction to the Maithili Language of North Bihār, by G. A. Grierson, Part I, Grammar (Extra No., J. A. S. B., 1880) .. 1 8
- Part II, Chrestomathy and Vocabulary (Extra No., J. A. S. B., 1882) .. 3 0
5. Anis-ul-Musharrahin .. 3 0
6. Catalogue of Fossil Vertebrata .. 2 0
8. Catalogue of the Library of the Asiatic Society, Bengal .. 3 8
9. Examination and Analysis of the Mackenzie Manuscripts by the Rev. W. Taylor .. 2 0
10. Han Koong Tsew, or the Sorrows of Han, by J. Francis Davis .. 1 8
11. Iṣṭilāhāt-uṣ-Ṣūfiyah, edited by Dr. A. Sprenger, 8vo. .. 1 0
12. Ināyah, a Commentary on the Hidayah, Vols. II and IV, @ 16/ each .. 32 0
13. Jawāmi-ul-'ilm ir-riyāzi, 168 pages with 17 plates, 4to. Part I .. 2 0
14. Khizānat-ul-'ilm .. 4 0
15. Mahābhārata, Vols. III and IV, @ 20/ each .. 40 0
16. Moore and Hewitson's Descriptions of New Indian Lepidoptera, Parts I—II, with 5 coloured Plates, 4to. @ 6/ each .. 12 0
17. Purāṇa Sangraha, I (Markandeya Purana), Sanskrit .. 1 0
18. Sharaya-ool-Islām .. 4 0
19. Tibetan Dictionary by Csoma de Kőrös .. 10 0
20. Ditto Grammar .. 8 0
21. Vuttodaya, edited by Lt.-Col. G. E. Fryer .. 2 0

Notices of Sanskrit Manuscripts, Fasc. I—XXI @ 1/ each .. 21 0
Nepalese Buddhist Sanskrit Literature, by Dr. R. L. Mitra .. 5 0

N.B. All Cheques, Money Orders &c. must be made payable to the "Treasurer Asiatic Society" only.

I. 5.

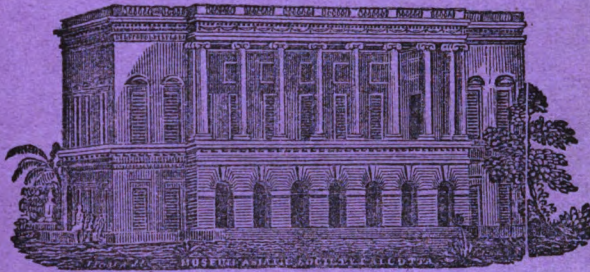
II. 2-4.

III. 1

(I. 1-4, II. 1 supposed to have been rec'd)

BIBLIOTHECA INDICA;
A
COLLECTION OF ORIENTAL WORKS

PUBLISHED BY THE
ASIATIC SOCIETY OF BENGAL.
NEW SERIES, No. 638.

शाङ्खायनश्रौतसूत्रम् ।

THE S'RAUTA SUTRA OF S'ANKHA'YANA

EDITED BY

DR. ALFRED HILLEBRANDT,

*Professor of Sanskrit and Comparative Philology in the University
of Breslau.*

VOL. I.

Text, Critical Notes, Indices.

FASCICULUS V.

CALCUTTA :

PRINTED BY J. W. THOMAS, AT THE BAPTIST MISSION PRESS.

AND PUBLISHED BY THE
ASIATIC SOCIETY, 57, PARK STREET.

1887.

LIST OF BOOKS FOR SALE

AT THE LIBRARY OF THE

ASIATIC SOCIETY OF BENGAL,

No. 57, PARK STREET, CALCUTTA.

AND OBTAINABLE FROM

THE SOCIETY'S LONDON AGENTS, MESSRS. TRÜBNER & CO.

57 AND 59, LUDGATE HILL, LONDON, E. C.

BIBLIOTHECA INDICA.

Sanskrit Series.

Agni Purāṇa, (Sans.) Fasc. I—XIV @ /6/ each	Rs.	5	4
Aitareya Aranyaka of the Rig Veda, (Sans.) Fasc. I—V @ /6/ each	..	1	14
Aphorisms of Sāṅdilya, (English) Fasc. I	..	0	6
Aphorisms of the Vedānta, (Sans.) Fasc. III, V—XIII @ /6/ each	..	3	12
Ashtasāhasrikā Prajñāpāramitā, Fasc. I—III @ /6/ each	..	1	2
Asvavaidyaka, Fasc. I—V @ /6/ each	..	1	14
Asvalayana Grihya Sūtra, Fasc. II—IV @ /6/ each	..	1	2
Ātharvāna Upanishad, (Sanskrit) Fasc. I—V @ /6/ each	..	1	14
Brahma Sūtra, (English) Fasc. I	..	0	12
Bhāmatī, (Sans.) Fasc. I—VIII @ /6/ each	..	3	0
Bṛihad Aranyaka Upanishad, (Sans.) Fasc. VI, VII & IX @ /6/ each	..	1	2
Ditto (English) Fasc. II—III @ /6/ each	..	0	12
Bṛihad Saṁhitā, (Sans.) Fasc. II—III, V—VII @ /6/ each	..	1	14
Chaitanya-Chandrodaya Nāṭaka, (Sans.) Fasc. II—III @ /6/ each	..	0	12
Chaturvarga Chintāmaṇi, (Sans.) Vols. I, Fasc. 1—11; II, 1—25; III, 1—17, @ /6/ each Fasc.	..	19	14
Chhāndogya Upanishad, (English) Fasc. II	..	0	6
Daśarūpa, Fasc. II and III @ /6/	..	0	12
Gopatha Brāhmaṇa, (Sans.) Fasc. I and II @ /6/ each	..	0	12
Gobhīlīya Grihya Sūtra, (Sans.) Fasc. I—XII @ /6/ each	..	4	8
Hindu Astronomy, (English) Fasc. I—III @ /6/ each	..	1	2
Kāla Mādhaba, Fasc. I—III @ /6/	..	1	2
Kātantra, (Sans.) Fasc. I—VI @ /12/ each	..	4	8
Kathā Sarit Sāgara, (English) Fasc. I—XIV @ /12/ each	..	10	8
Kaushitaki Brahmanapanishads, Fasc. II	..	0	6
Kūrma Purana, Fasc. I—IV @ /6/ each	..	1	8
Lalitā-Vistara (Sans.) Fasc. II—VI @ /6/	..	1	14
Lalita-Vistara, (English) Fasc. I—III @ /12/ each	..	2	4
Manutikā Sangraha, Fasc. I—II @ /6/ each	..	0	12
Mīmāṃsā Darśana, (Sans.) Fasc. II—XIX @ /6/ each	..	6	12
Mārkaṇḍeya Purāṇa, (Sans.) Fasc. IV—VII @ /6/ each	..	1	8
Nayavārtikam, Fasc. I	..	0	6
Nṛsiṁha Tāpanī, (Sans.) Fasc. I—III @ /6/ each	..	1	2
Nirukta, (Sans.) Vol. I, Fasc. 1—6; Vol. II, Fasc. 1—6; Vol. III, Fasc. 1—6;	..	8	4
Vol. IV, Fasc. I—IV @ /6/ each Fasc.	..	1	2
Nārada Smṛiti, Fasc. I—III @ /6/	..	0	6
Nyāya Darśana, (Sans.) Fasc. III	..	0	6
Nītisāra, or The Elements of Polity, By Kāmandaki, (Sans.) Fasc. II—V @ /6/ each	..	1	8

(Continued on third page of Cover.)

Narada Pancharatna, Fasc. IV	Rs. 0 6
Paríśiṣṭapārvan (Sans.) Fasc. I—IV @ /6/ each	1 8
Pīṅgala Chhandah Sūtra, (Sans.) Fasc. II—III @ /6/ each	0 12
Prīthirāj Rāśau, (Sans.) Fasc. I—VI @ /6/ each	2 4
Ditto (English) Fasc. I	0 12
Pāli Grammar, (English) Fasc. I and II @ /6/ each	0 12
Prākṛita Lakṣhaṇam, (Sans.) Fasc. I	1 8
Parāśara Smṛiti (Sans.) Fasc. I—V @ /6/ each	1 14
Parāśara, Institutes of English	0 12
Srauta Sūtra of Apastamba, (Sans.) Fasc. I—XII @ /6/ each	4 8
Ditto Aśvalāyana, (Sans.) Fasc. I—XI @ /6/ each	4 2
Ditto Lātyāyana (Sans.) Fasc. I—IX @ /6/ each	3 6
Ditto Śāṅkhāyana (Sans.) Fasc. I—V @ /6/ each	1 14
Sāma Veda Samhitā, (Sans.) Vols. I, Fasc. 1—10; II, 1—6; III, 1—7; IV, 1—6; V, 1—8, @ /6/ each Fasc.	13 14
Sāhitya Darpaṇa, (English) Fasc. I—IV @ /6/ each	1 8
Śāṅkhya Aphorisms of Kapila, (English) Fasc. I and II @ /6/ each	0 12
Sarva Darśana Saṅgraha, (Sans.) Fasc. II	0 6
Śāṅkara Vijaya, (Sans.) Fasc. II and III @ /6/ each	0 12
Śāṅkhya Pravachana Bhāṣhya, Fasc. III (English preface only)	0 6
Śāṅkhya Sāra, (Sans.) Fasc. I	0 6
Suśruta Samhitā, (Eng.) Fasc. I and II @ /12/ each	1 8
Taittirīya Āraṇya Fasc. I—XI @ /6/ each	4 2
Ditto Brāhmaṇa (Sans.) Fasc. I—XXIV @ /6/ each	9 0
Ditto Samhitā, (Sans.) Fasc. II—XXXIV @ /6/ each	12 6
Ditto Prātisākhya, (Sans.) Fasc. I—III @ /6/ each	1 2
Ditto and Aitareya Upanishads, (Sans.) Fasc. II and III @ /6/ each	0 12
Tāṇḍyā Brāhmaṇa, (Sans.) Fasc. I—XIX @ /6/ each	7 2
Tattva Chintāmaṇi, Fasc. I—VII (Sans.) @ /6/ each	2 10
Uttara Naishadha, (Sans.) Fasc. III—XII @ /6/ each	3 12
Uvāsagadasāo, Fasc. I—III @ /12/	2 4
Varāha Purāṇa, Fasc. I—III @ /6/ each	1 2
Vāyu Purāṇa, (Sans.) Vol. I, Fasc. 1—6; Vol. II, Fasc. 1—6, @ /6/ each Fasc.	4 8
Vishṇu Smṛiti, (Sans.) Fasc. I—II @ /6/ each	0 12
Vivādāratnākara, Fasc. I—VII @ /6/ each	2 10
Vrihannārādiya Purāṇa, Fasc. I—IV @ /6/	1 8
Yoga Sūtra of Patanjali, (Sans. & English) Fasc. I—V @ /14/ each	4 6
The same, bound in cloth	5 2

Arabic and Persian Series.

ʿAlamgīrnāmah, with Index, (Text) Fasc. I—XIII @ /6/ each	4 14
ʿAīn-i-Akbarī, (Text) Fasc. I—XXII @ 1/ each	22 0
Ditto (English) Vol. I (Fasc. I—VII)	12 4
Akbarnāmah, with Index, (Text) Fasc. I—XXXVII @ 1/ each	37 0
Bādshāhnāmah with Index, (Text) Fasc. I—XIX @ /6/ each	7 2
Beale's Oriental Biographical Dictionary, pp. 291, 4to., thick paper, @ 4/12; thin paper	4 8
Dictionary of Arabic Technical Terms and Appendix, Fasc. I—XXI @ 1/ each	21 0
Farhang-i-Rashidī (Text), Fasc. I—XIV @ 1/ each	14 0
Fihrist-i-Tūsi, or, Tūsi's list of Shy'ah Books, (Text) Fasc. I—IV @ /12/ each	3 0
Futūh-ul-Shām Waqīdī, (Text) Fasc. I—IX @ /6/ each	3 6
Ditto Azādī, (Text) Fasc. I—IV @ /6/ each	1 8
Haft Asmān. History of the Persian Mansawī. (Text) Fasc. I	0 12
History of the Caliphs, (English) Fasc. I—VI @ /12/ each	4 8
Iqbāl-nāmah-i-Jahāngiri, (Text) Fasc. I—III @ /6/ each	1 2
Isabāh, with Supplement, (Text) 48 Fasc. @ /12/ each	36 0
Maāsīr-ul-Umara, Vol. I, Fasc. I—IV @ /6/ each	1 8
Maghāzī of Wāqīdī, (Text) Fasc. I—V @ /6/ each	1 14
Muntakhab-ul-Tawārīkh, (Text) Fasc. I—XV @ /6/ each	5 10
Muntakhab-ul-Tawārīkh (English) Vol. II, Fasc. I—IV @ /12/ each	3 0

(Turn over.)

Muntakhab-ul-Lubáb, (Text) Fasc. I—XIX @ /6/ each ..	Rs. 7	2
Mu'ashir-i-'Alamgirí (Text), Fasc. I—VI @ /6/ each 2	4
Nokhbat-ul-Fikr, (Text) Fasc. I 0	6
Nizámí's Khiradnámah-i-Iskandarí, (Text) Fasc. I and II @ /12/ each ..	1	8
Suyúty's Itqán, on the Exegetic Sciences of the Koran, with Supplement, (Text) Fasc. II—IV, VII—X @ 1/ each 7	0
Tabaqát-i-Násirí, (Text) Fasc. I—V @ /6/ each 1	14
Ditto (English) Fasc. I—XIV @ /12/ each 10	8
Tárikh-i-Firáz Sháhi, (Text) Fasc. I—VII @ /6/ each 2	10
Tárikh-i-Baihaqi, (Text) Fasc. I—IX @ /6/ each 3	6
Wís o Rámín, (Text) Fasc. I—V @ /6/ each 1	14
Zafarnámah Vol. I, Fasc. 1—9 Vol. II, Fasc. I—III @ /6/ each 4	

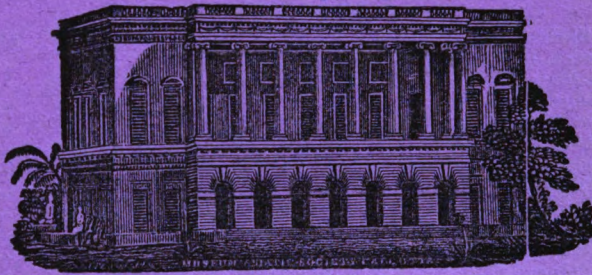
ASIATIC SOCIETY'S PUBLICATIONS.

- ASIATIC RESEARCHES. Vols. VII, IX to XI; Vols. XIII and XVII, and Vols. XIX and XX @ /10/ each .. Rs. 80
Ditto Index to Vols. I—XVIII .. 5
 - PROCEEDINGS of the Asiatic Society from 1865 to 1869 (incl.) @ /4/ per No.; and from 1870 to date @ /6/ per No.
JOURNAL of the Asiatic Society for 1843 (12), 1844 (12), 1845 (12), 1846 (5), 1847 (12), 1848 (12), 1850 (7), 1851 (7), 1857 (6), 1858 (5), 1861 (4), 1864 (5), 1865 (8), 1866 (7), 1867 (6), 1868 (6), 1869 (8), 1870 (8), 1871 (7), 1872 (8), 1873 (8), 1874 (8), 1875 (7), 1876 (7), 1877 (8), 1878 (8), 1879 (7), 1880 (8), 1881 (7), 1882 (6), 1883 (5), 1884 (6), 1885 (6) @ 1/ per No. to Subscribers and @ 1/8 per No. to Non-Subscribers, 1886 (8).
N. B. The figures enclosed in brackets give the number of Nos. in each Volume.
Centenary Review of the Researches of the Society from 1784—1883 .. 3 0
General Cunningham's Archæological Survey Report for 1863-64 (Extra No., J. A. S. B., 1864) .. 1 8
Theobald's Catalogue of Reptiles in the Museum of the Asiatic Society (Extra No., J. A. S. B., 1868) .. 1 8
Catalogue of Mammals and Birds of Burmah, by E. Blyth (Extra No., J. A. S. B., 1875) .. 3 0
Sketch of the Turki Language as spoken in Eastern Turkestan, Part II, Vocabulary, by R. B. Shaw (Extra No., J. A. S. B., 1878) .. 3 0
Introduction to the Maithili Language of North Bihár, by G. A. Grierson, Part I, Grammar (Extra No., J. A. S. B., 1880) .. 1 8
Part II, Chrestomathy and Vocabulary (Extra No., J. A. S. B., 1882) .. 3 0
 - Anis-ul-Musharrahin .. 3 0
 - Catalogue of Fossil Vertebrata .. 2 0
 - Catalogue of the Library of the Asiatic Society, Bengal .. 3 8
 - Examination and Analysis of the Mackenzie Manuscripts by the Rev. W. Taylor .. 2 0
 - Han Koong Tsew, or the Sorrows of Han, by J. Francis Davis .. 1 8
 - Istíláhát-us-Súfiyah, edited by Dr. A. Sprenger, 8vo. .. 1 0
 - Ináyah, a Commentary on the Hidayah, Vols. II and IV, @ 16/ each .. 32 0
 - Jawámi-ul-'ilm ir-riyázi, 168 pages with 17 plates, 4to. Part I .. 2 0
 - Khizánat-ul-'ilm .. 4 0
 - Mahábhárata, Vols. III and IV, @ 20/ each .. 40 0
 - Moore and Hewitson's Descriptions of New Indian Lepidoptera, Parts I—II, with 5 coloured Plates, 4to. @ 6/ each .. 12 0
 - Purāṇa Sangraha, I (Markandeya Purana), Sanskrit .. 1 0
 - Sharaya-ool-Islām .. 4 0
 - Tibetan Dictionary by Csoma de Kőrös .. 10 0
 - Ditto Grammar .. 8 0
 - Vuttodaya, edited by Lt.-Col. G. E. Fryer .. 2 0
- Notices of Sanskrit Manuscripts, Fasc. I—XXI @ 1/ each .. 21 0
Nepalese Buddhist Sanskrit Literature, by Dr. R. L. Mitra .. 5 0
N.B. All Cheques, Money Orders &c. must be made payable to the "Treasurer Asiatic Society" only.

11/84

BIBLIOTHECA INDICA ;
A
COLLECTION OF ORIENTAL WORKS

PUBLISHED BY THE
ASIATIC SOCIETY OF BENGAL.
NEW SERIES, No. 667.

शाङ्खायनश्रौतसूत्रम् ।

THE S'RAUTA SU'TRA OF S'A'NKHA'YANA

EDITED BY

DR. ALFRED HILLEBRANDT,

*Professor of Sanskrit and Comparative Philology in the University
of Breslau.*

VOL I.

Text, Critical Notes, Indices.

FASCICULUS VI.

CALCUTTA :

PRINTED BY G. H. ROUSE, AT THE BAPTIST MISSION PRESS,
AND PUBLISHED BY THE
ASIATIC SOCIETY, 57, PARK STREET.

1888.

LIST OF BOOKS FOR SALE

AT THE LIBRARY OF THE

ASIATIC SOCIETY OF BENGAL,

No. 57, PARK STREET, CALCUTTA.

AND OBTAINABLE FROM

THE SOCIETY'S LONDON AGENTS, MESSRS. TRÜBNER & CO.

57 AND 59, LUDGATE HILL, LONDON, E. C.

BIBLIOTHECA INDICA.

Sanskrit Series.

Advaita Brahma Siddhi, Fasc. I	Rs. 0 6
Agni Purāna, (Sans.) Fasc. I—XIV @ /6/ each	5 4
Aitareya Aranyaka of the Rig Veda, (Sans.) Fasc. I—V @ /6/ each	1 14
Aṇu Bhāṣyam, Fasc. I	0 6
Aphorisms of Sāṅdilya, (English) Fasc. I	0 6
Aphorisms of the Vedānta, (Sans.) Fasc. III, V—XIII @ /6/ each	3 12
Aṣṭasāhasrikā Prajñāpāramitā, Fasc. I—IV @ /6/ each	1 8
Asvavaidyaka, Fasc. I—V @ /6/ each	1 14
Asvalayana Grihya Sūtra, Fasc. II—IV @ /6/ each	1 2
Atharvaṇa Upanishad, (Sanskrit) Fasc. I—V @ /6/ each	1 14
Brahma Sūtra, (English) Fasc. I	0 12
Bhāmatī, (Sans.) Fasc. I—VIII @ /6/ each	3 0
Bṛihad Aranyaka Upanishad, (Sans.) Fasc. VI, VII & IX @ /6/ each	1 2
Ditto (English) Fasc. II—III @ /6/ each	0 12
Bṛihadharma Purāṇam, Fasc. I	0 6
Bṛihat Saṃhitā, (Sans.) Fasc. II—III, V—VII @ /6/ each	1 14
Chaitanya-Chandrodaya Nāṭaka, (Sans.) Fasc. II—III @ /6/ each	0 12
Chaturvarga Chintāmaṇi, (Sans.) Vols. I, Fasc. 1—11; II, 1—25; III, 1—18, @ /6/ each Fasc.	20 4
Chhāndogya Upanishad, (English) Fasc. II	0 6
Dasarupa, Fasc. II and III @ /6/	0 12
Gopatha Brāhmaṇa, (Sans.) Fasc. I and II @ /6/ each	0 12
Gobhiliya Grihya Sūtra, (Sans.) Fasc. I—XII @ /6/ each	4 8
Hindu Astronomy, (English) Fasc. I—III @ /6/ each	1 2
Kāla Mādhaba, Fasc. I—III @ /6/	1 2
Kātantra, (Sans.) Fasc. I—VI @ /12/ each	4 8
Kathā Sarit Sūgara, (English) Fasc. I—XIV @ /12/ each	10 8
Kaushitaki Brahmanapanishads, Fasc. II	0 6
Kūrma Purana, Fasc. I—VI @ /6/ each	2 4
Lalitā-Vistara (Sans.) Fasc. II—VI. @ /6/	1 14
Lalita-Vistara, (English) Fasc. I—III @ /12/ each	2 4
Madana Pārijāta, Fasc. I	0 6
Manutikā Sangraha, Fasc. I—II @ /6/ each	0 12
Mīmāṃsā Darśana, (Sans.) Fasc. II—XIX @ /6/ each	6 12
Mārkaṇḍeya Purāṇa, (Sans.) Fasc. IV—VII @ /6/ each	1 8
Nayavārtikam, Fasc. I	0 6
Nṛsiṃha Tāpani, (Sans.) Fasc. I—III @ /6/ each	1 2
Nirukta, (Sans.) Vol. I, Fasc. I—VI; Vol. II, Fasc. I—VI; Vol. III, Fasc. I—VI; Vol. IV, Fasc. I—V @ /6/ each Fasc.	8 10
Nārada Smṛiti, Fasc. I—III @ /6/	1 2
Nyāya Darśana, (Sans.) Fasc. III	0 6
Nītisāra, or The Elements of Polity, By Kāmandaki, (Sans.) Fasc. II—V @ /6/ each	1 8

(Continued on third page of Cover.)

Narada Puncharatna, Fasc. IV	Rs. 0 6
Parīśiṣṭaparvan (Sans.) Fasc. I—IV @ /6/ each	1 8
Pingala Chhandah Sūtra, (Sans.) Fasc. II—III @ /6/ each	0 12
Prithirāj Rāsau, (Sans.) Fasc. I—VI @ /6/ each	2 4
Ditto (English) Fasc. I	0 12
Pāli Grammar, (English) Fasc. I and II @ /6/ each	0 12
Prākṛita Lakṣhaṇam, (Sans.) Fasc. I	1 8
Parāsara Smṛiti (Sans.) Fasc. I—VI @ /6/ each	2 4
Parāsara, Institutes of (English)	0 12
Srauta Sūtra of Apastamba, (Sans.) Fasc. I—XII @ /6/ each	4 8
Ditto Aśvalāyana, (Sans.) Fasc. I—XI @ /6/ each	4 2
Ditto Lātyāyana (Sans.) Fasc. I—IX @ /6/ each	3 6
Ditto Śāṅkhāyana (Sans.) Fasc. I—VI @ /6/ each	2 4
Sāma Veda Saṃhitā, (Sans.) Vols. I, Fasc. 1—10; II, 1—6; III, 1—7; IV, 1—6; V, 1—8, @ /6/ each Fasc.	13 14
Sāhitya Darpaṇa, (English) Fasc. I—IV @ /6/ each	1 8
Sāṅkhyā Aphorisms of Kapila, (English) Fasc. I and II @ /6/ each	0 12
Sarva Darśana Sangraha, (Sans.) Fasc. II	0 6
Śāṅkara Vijaya, (Sans.) Fasc. II and III @ /6/ each	0 12
Śāṅkhyā Pravachana Bhāṣhyā, Fasc. III (English preface only)	0 6
Śāṅkhyā Sāra, (Sans.) Fasc. I	0 6
S'ri Bhāṣyam, Fasc. I	0 6
Suśruta Saṃhitā, (Eng.) Fasc. I and II @ /12/ each	1 8
Taittiriya Āraṇya Fasc. I—XI @ /6/ each	4 2
Ditto Brāhmaṇa (Sans.) Fasc. II—XXXIV @ /6/ each	8 10
Ditto Saṃhitā, (Sans.) Fasc. II—XXXIV @ /6/ each	12 6
Ditto Prātiśākhya, (Sans.) Fasc. I—III @ /6/ each	1 2
Ditto and Aitareya Upanishads, (Sans.) Fasc. II and III @ /6/ each	0 12
Tāṇḍyā Brāhmaṇa, (Sans.) Fasc. I—XIX @ /6/ each	7 2
Tattva Chintāmaṇi, Fasc. I—IX (Sans.) @ /6/ each	3 6
Uttara Naishadha, (Sans.) Fasc. III—XII @ /6/ each	3 12
Uvāsagadaśā, Fasc. I—IV @ /12/	3 0
Varāha Purāṇa, Fasc. I—VI @ /6/ each	2 4
Vāyu Purāṇa, (Sans.) Vol. I, Fasc. 1—6; Vol. II, Fasc. 1—6, @ /6/ each Fasc.	4 8
Vishnu Smṛiti, (Sans.) Fasc. I—II @ /6/ each	0 12
Vivādārātnākara, Fasc. I—VII @ /6/ each	2 10
Vrihannārādiya Purāṇa, Fasc. I—IV @ /6/	1 8
Yoga Sūtra of Patanjali, (Sans. & English) Fasc. I—V @ /14/ each	4 6
The same, bound in cloth	5 2

Arabic and Persian Series.

'Alamgir-nāmah, with Index, (Text) Fasc. I—XIII @ /6/ each	4 14
Ā'in-i-Akbarī, (Text) Fasc. I—XXII @ 1/ each	22 0
Ditto (English) Vol. I (Fasc. I—VII)	12 4
Akbarnāmah, with Index, (Text) Fasc. I—XXXVII @ 1/ each	37 0
Bādshāhnāmah with Index, (Text) Fasc. I—XIX @ /6/ each	7 2
Beale's Oriental Biographical Dictionary, pp. 291, 4to., thick paper, @ 4/12; thin paper	4 8
Dictionary of Arabic Technical Terms and Appendix, Fasc. I—XXI @ 1/ each	1 0
Farhang-i-Rashidī (Text), Fasc. I—XIV @ 1/ each	4 0
Fihrist-i-Tūsī, or, Tūsī's list of Shy'ah Books, (Text) Fasc. I—IV @ /12/ each	3 0
Futūh-ul-Shām Waqīdī, (Text) Fasc. I—IX @ /6/ each	3 6
Ditto Azādī, (Text) Fasc. I—IV @ /6/ each	1 8
Haft Asmān, History of the Persian Mansawī. (Text) Fasc. I	0 12
History of the Caliphs, (English) Fasc. I—VI @ /12/ each	4 8
Iqbāl-nāmah-i-Jahāngiri, (Text) Fasc. I—III @ /6/ each	1 2
Isabāh, with Supplement, (Text) 49 Fasc. @ /12/ each	36 12
Maāsir-ul-Umara, Vol. I, Fasc. I—IX, Vol. II, Fasc. I @ /6/ each	3 12
Maghāzī of Wāqīdī, (Text) Fasc. I—V @ /6/ each	1 14
Muntakhab-ul-Tawārikh, (Text) Fasc. I—XV @ /6/ each	5 10
Muntakhab-ul-Tawārikh (English) Vol. II, Fasc. I—IV @ /12/ each	3 0

(Turn over.)

Muntakhab-ul-Lubáb, (Text) Fasc. I—XIX @ /6/ each ..	Rs. 7	2
Mu'áshir-i-'Alamgirí (Text), Fasc. I—VI @ /6/ each	2 4
Nokhbat-ul-Fikr, (Text) Fasc. I	0 6
Nizámí's Khiradnámah-i-Iskandari, (Text) Fasc. I and II @ /12/ each ..	1	8
Suyúty's Itqán, on the Exegetic Sciences of the Koran, with Supplement, (Text) Fasc. II—IV, VII—X @ 1/ each	7 0
Tabaqát-i-Násirí, (Text) Fasc. I—V @ /6/ each	1 14
Ditto (English) Fasc. I—XIV @ /12/ each ..	10	8
Tárikh-i-Firúz Sháhi, (Text) Fasc. I—VII @ /6/ each	2 10
Tárikh-i-Baihaqí, (Text) Fasc. I—IX @ /6/ each	3 6
Tárikh-i-Firozshahi, Fasc. I—II @ /6/ each	0 12
Wis o Rámin, (Text) Fasc. I—V @ /6/ each	1 14
Zafarnámah, Vol. I, Fasc. I—IX, Vol. II, Fasc. I—VI @ /6/ each ..	5	10

ASIATIC SOCIETY'S PUBLICATIONS.

1. ASIATIC RESEARCHES. Vols. VII, IX to XI; Vols. XIII and XVII, and Vols. XIX and XX @ /10/ each .. Rs. 80
Ditto Index to Vols. I—XVIII .. 5
2. PROCEEDINGS of the Asiatic Society from 1865 to 1869 (incl.) @ /4/ per No.; and from 1870 to date @ /6/ per No.
JOURNAL of the Asiatic Society for 1843 (12), 1844 (12), 1845 (12), 1846 (5), 1847 (12), 1848 (12), 1850 (7), 1851 (7), 1857 (6), 1858 (5), 1861 (4), 1864 (5), 1865 (8), 1866 (7), 1867 (6), 1868 (6), 1869 (8), 1870 (8), 1871 (7), 1872 (8), 1873 (8), 1874 (8), 1875 (7), 1876 (7), 1877 (8), 1878 (8), 1879 (7), 1880 (8), 1881 (7), 1882 (6), 1883 (5), 1884 (6), 1885 (6), 1886 (8). @ 1/ per No. to Subscribers and @ 1/8 per No. to Non-Subscribers,
N. B. The figures enclosed in brackets give the number of Nos. in each Volume.
Centenary Review of the Researches of the Society from 1784—1883 .. 3 0
General Cunningham's Archæological Survey Report for 1863-64 (Extra No., J. A. S. B., 1864) .. 1 8
Theobald's Catalogue of Reptiles in the Museum of the Asiatic Society (Extra No., J. A. S. B., 1868) .. 1 8
Catalogue of Mammals and Birds of Burmah, by E. Blyth (Extra No., J. A. S. B., 1875) .. 3 0
Sketch of the Turki Language as spoken in Eastern Turkestan, Part II, Vocabulary, by R. B. Shaw (Extra No., J. A. S. B., 1878) .. 3 0
Introduction to the Maithili Language of North Bihár, by G. A. Grierson, Part I, Grammar (Extra No., J. A. S. B., 1880) .. 1 8
Part II, Chrestomathy and Vocabulary (Extra No., J. A. S. B., 1882) .. 3 0
5. Anis-ul-Musharrahin .. 3 0
6. Catalogue of Fossil Vertebrata .. 2 0
8. Catalogue of the Library of the Asiatic Society, Bengal .. 3 8
9. Examination and Analysis of the Mackenzie Manuscripts by the Rev. W. Taylor .. 2 0
10. Han Koong Tsew, or the Sorrows of Han, by J. Francis Davis .. 1 8
11. Iṣṭilāhāt-uṣ-Ṣūfiyah, edited by Dr. A. Sprenger, 8vo. .. 1 0
12. Ináyah, a Commentary on the Hidayah, Vols. II and IV, @ 16/ each .. 32 0
13. Jawámi-ul-'ilm ir-riyázi, 168 pages with 17 plates, 4to. Part I .. 2 0
14. Khizánat-ul-'ilm .. 4 0
15. Mahábhārata, Vols. III and IV, @ 20/ each .. 40 0
16. Moore and Hewitson's Descriptions of New Indian Lepidoptera, Parts I—II, with 5 coloured Plates, 4to. @ 6/ each .. 20
17. Purāṇa Sangraha, I (Markandeya Purāṇa), Sanskrit .. 1 0
18. Sharaya-ool-Islām .. 4 0
29. Tibetan Dictionary by Csoma de Körös .. 10 0
20. Ditto Grammar .. 8 0
11. Vuttodaya, edited by Lt.-Col. G. E. Fryer .. 2 0

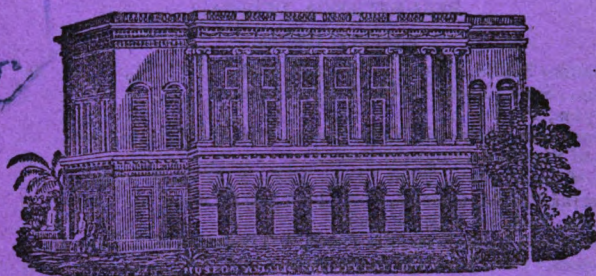
Notices of Sanskrit Manuscripts, Fasc. I—XXII @ 1/ each .. 22 0
Nepalese Buddhist Sanskrit Literature, by Dr. R. L. Mitra .. 5 0

N.B. All Cheques, Money Orders &c. must be made payable to the "Treasurer Asiatic Society" only.

BIBLIOTHECA INDICA ;
A
COLLECTION OF ORIENTAL WORKS

PUBLISHED BY THE
ASIATIC SOCIETY OF BENGAL.
NEW SERIES, No. 716.

शाङ्खायनश्रौतसूत्रम् ।

THE Ś'RAUTA SŪTRA OF Ś'ANKHA'YANA

EDITED BY

DR. ALFRED HILLEBRANDT,

*Professor of Sanskrit and Comparative Philology in the University
of Breslau.*

VOL. I.

Text, Critical Notes, Indices.

FASCICULUS VII.

CALCUTTA :

PRINTED BY G. H. ROUSE, AT THE BAPTIST MISSION PRESS,
AND PUBLISHED BY THE
ASIATIC SOCIETY, 57, PARK STREET,
1889.

LIST OF BOOKS FOR SALE

AT THE LIBRARY OF THE

ASIATIC SOCIETY OF BENGAL,

No. 57, PARK STREET, CALCUTTA.

AND OBTAINABLE FROM

THE SOCIETY'S LONDON AGENTS, MESSRS. TRUBNER & CO.

57 AND 59, LUDGATE HILL, LONDON. E. C.

BIBLIOTHECA INDICA.

Sanskrit Series.

Advaita Brahma Siddhi, Fasc. I—III @ /6/ each	Rs	1	2
Agni Purāṇa, (Sans.) Fasc. II—XIV @ /6/ each	..	4	14
Aṇu Bhāṣyam, Fasc. I	0	6
Aitareya Aranyaka of the Rig Veda, (Sans.) Fasc. I—V @ /6/ each	..	1	14
Aphorisms of Sāṅdilya, (English) Fasc. I	0	6
Aphorisms of the Vedānta, (Sans.) Fasc. VII—XIII @ /6/ each	..	2	4
Ashtasāhasrikā Prajñāpāramitā, Fasc. I—VI @ /6/ each	..	2	4
Asvavaidyaka, Fasc. I—V @ /6/ each	..	1	14
Avadāna Kalpalatā by Kṣhemendra (Sans. & Tibetan) Vol. I Fasc. I	..	1	0
Bhāmati, (Sans.) Fasc. I—VIII @ /6/ each	..	3	0
Brahma Sūtra, (English) Fasc. I	0	12
Bṛihaddharma Purāṇam, Fasc. I—II @ /6/ each	..	0	12
Bṛihat Aranyaka Upanishad, (Sans.) Fasc. VI, VII & IX @ /6/ each	..	1	2
Ditto (English) Fasc. II—III @ /6/ each	..	0	12
Bṛihat Saṃhitā, (Sans.) Fasc. II—III, V—VII @ /6/ each	..	1	14
Chaitanya-Chandrodaya Nāṭaka, (Sans.) Fasc. II—III @ /6/ each	..	0	12
Chaturvarga Chintāmaṇi, (Sans.) Vols. I, Fasc. 1—11; II, 1—25; III, Part I Fasc. 1—18, Part II, Fasc. 1—3 @ /6/ each	..	21	6
Chhāndogya Upanishad, (English) Fasc. II	0	6
Daśarūpa, Fasc. II and III @ /6/	0	12
Gobhiliya Gṛihya Sūtra, (Sans.) Fasc. I—XII @ /6/ each	..	4	8
Hindu Astronomy, (English) Fasc. I—III @ /6/ each	..	1	2
Kāla Mādhava, (Sans.) Fasc. I—IV @ /6/	1	8
Kātantra, (Sans.) Fasc. I—VI @ /12/ each	..	4	8
Kāthā Sarit Sāgara, (English) Fasc. I—XIV @ /12/ each	..	10	8
Kaushitaki Brahman Upanishads, Fasc. II	0	6
Kūrma Purana, (Sans.) Fasc. I—VIII @ /6/ each	..	3	0
Lalitā-Vistara (Sans.) Fasc. II—VI @ /6/	1	14
Lalitā-Vistara, (English) Fasc. I—III @ /12/ each	..	2	4
Madana Pārijāta, (Sans.) Fasc. I—VI @ /6/ each	..	2	4
Manutikā Sangraha, (Sans.) Fasc. I—II @ /6/ each	..	0	12
Mārkaṇḍeya Purāṇa, (Sans.) Fasc. IV—VII @ /6/ each	..	1	8
Mārkaṇḍeya Purāṇa (Eng.) Fasc. I—II @ /12/ each	..	1	8
Mīmāṃsā Darśana, (Sans.) Fasc. II—XIX @ /6/ each	..	6	12
Nārada Pancharātra, (Sans.) Fasc. IV	0	6
Nārada Smṛiti, (Sans.) Fasc. I—III @ /6/	1	2
Nayavārtikam, (Sans.) Fasc. I	0	6
Nirukta, (Sans.) Vol. I, Fasc. I—VI; Vol. II, Fasc. I—VI; Vol. III, Fasc. I—VI; Vol. IV, Fasc. I—VI @ /6/ each Fasc.	..	9	0
Nītisāra, or The Elements of Polity, By Kāmandaki, (Sans.) Fasc. II—V @ /6/ each	1	8
Nyaya Darśana, (Sans.) Fasc. III	0	6
Nyāya Kusumāñjali Prakaraṇam (Sans.) Vol. I, Fasc. I and II @ /6/ each	..	0	12
Parisishtā Parvan (Sans.) Fasc. I—IV @ /6/ each	..	1	8

(Continued on third page of Cover.)

Pingala Chhandah Sūtra, (Sans.) Fasc. II—III @ /6/ each..	Rs.	0	12
Prithirāj Rāsan, (Sans.) Part I, Fasc. I, Part II, Fasc. I—V @ /6/ each	..	2	4
Ditto (English) Part II Fasc. I	0	12
Prākṛita Lakṣaṇam, (Sans.) Fasc. I	1	8
Parāsara Smṛiti (Sans.) Fasc. —VII @ /6/ each	2	10
Parāsara, Institutes of (English)	0	12
Srauta Sūtra of Āpastamba, (Sans.) Fasc. I—XII @ /6/ each	4	8
Ditto Āśvalāyana, (Sans.) Fasc. I—XI @ /6/ each	4	2
Ditto Lāṭyāyana (Sans.) Fasc. I—IX @ /6/ each	3	6
Ditto Śāṅkhāyana (Sans.) Fasc. I—VII @ /6/ each	2	10
Sāma Veda Saṁhitā, (Sans.) Vols. I, Fasc. 2—10; II, 1—6; III, 1—7; IV, 1—6; V, 1—8, @ /6/ each Fasc.	13	8
Saṅkhyā Sūtra Vṛitti (Sans.) Fasc. I and II @ /6/ each	0	12
Sāhitya Darpaṇa, (English) Fasc. I—IV @ /6/ each	1	8
Sāṅkhyā Aphorisms of Kapila, (English) Fasc. I and II @ /6/ each	0	12
Sarva Darśana Saṅgraha, (Sans.) Fasc. II	0	6
Saṅkara Vijaya, (Sans.) Fasc. II and III @ /6/ each	0	12
Sāṅkhyā Pravachana Bhāṣya, Fasc. III (English preface only)	0	6
S'ri Bhāṣyam, (Sans.) Fasc. I	0	6
Suśrūta Saṁhitā, (Eng.) Fasc. I and II @ /12/ each	1	8
Taittirīya Aranya (Sans.) Fasc. I—XI @ /6/ each	4	2
Ditto Brāhmaṇa (Sans.) Fasc. I—XXIV @ /6/ each	9	0
Ditto Saṁhitā, (Sans.) Fasc. II—XXXIV @ /6/ each	12	6
Ditto Prātiśākhya, (Sans.) Fasc. I—III @ /6/ each	1	2
Ditto and Āitareya Upanishads, (Sans.) Fasc. II and III @ /6/ each	0	12
Tāṇḍyā Brāhmaṇa, (Sans.) Fasc. I—XIX @ /6/ each	7	2
Tāttva Chintāmaṇi, Vol. I, Fasc. I—IX; Vol. II, 1—2 (Sans.) @ /6/ each	4	2
Tul'sī Saṭ'sai, (Sans.) Fasc. I	0	6
Uttara Nāishadha, (Sans.) Fasc. III, V—XII @ /6/ each	3	6
Uṛasagadaśao, (Sans.) Fasc. I—V @ /12/	3	12
Varāha Purāṇa, (Sans.) Fasc. I—X @ /6/ each	3	12
Vāyu Purāṇa, (Sans.) Vol. I, Fasc. I—VI; Vol. II, Fasc. I—VII, @ /6/ each Fasc.	4	14
Vishnu Smṛiti, (Sans.) Fasc. I—II @ /6/ each	0	12
Vivādāratnākara, (Sans.) Fasc. I—VII @ /6/ each	2	10
Vṛihannārādiya Purāṇa, (Sans.) Fasc. I—V @ /6/	1	14
Yoga Sūtra of Patanjali, (Sans. & English) Fasc. I—V @ /14/ each	4	6

Tibetan Series.

Sher-Phyin—Fasc. I—II @ /1/ each	2	0
Rtogs brjod dpag bsam kkhri S'in (Tibetan & Sans.) Fasc. I.	1	0

Arabic and Persian Series.

'Alamgirnāmah, with Index, (Text) Fasc. I—XIII @ /6/ each	4	14
Āin-i-Akbari, (Text) Fasc. I—XXII @ 1/ each	22	0
Ditto (English) Vol. I (Fasc. I—VII)	12	4
Akbarnāmah, with Index, (Text) Fasc. I—XXXVII @ 1/ each	37	0
Bādshāhnāmah with Index, (Text) Fasc. I—XIX @ /6/ each	7	2
Beale's Oriental Biographical Dictionary, pp. 291, 4to., thin paper	4	8
Dictionary of Arabic Technical Terms, and Appendix, Fasc. I—XXI @ 1/ each	21	0
Farhang-i-Rashidī (Text), Fasc. I—XIV @ 1/ each	14	0
Fihrist-i-Ṭūsī, or, Ṭūsī's list of Shy'ah Books, (Text) Fasc. I—IV @ /12/ each	3	0
Futūh-ul-Shām Waqīdī, (Text) Fasc. I—IX @ /6/ each	3	6
Ditto Azādī, (Text) Fasc. I—IV @ /6/ each	1	8
Haft Asmān. History of the Persian Mansawī (Text) Fasc. I	0	12
History of the Caliphs, (English) Fasc. I—VI @ /12/ each	4	8
Iqbāināmah-i-Jahāngiri, (Text) Fasc. I—III @ /6/ each	1	2
Isabāh, with Supplement, (Text) 51 Fasc. @ /12/ each	38	4
Muāsir-ul-Umara, Vol. I, Fasc. 1—9, Vol. II, Fasc. 1—8 @ /6/ each	6	6
Maghāzī of Wāqīdī, (Text) Fasc. I—V @ /6/ each	1	14
Muntakhab-ul-Tawārikh, (Text) Fasc. I—XV @ /6/ each	5	10
Muntakhab-ul-Tawārikh (English) Vol. II, Fasc. I—IV @ /12/ each	3	0

(Turn over.)

Muntakhab-ul-Lubab, (Text) Fasc. I—XIX @ /6/ each ..	Rs. 7	4
Mu'asir-i-'Alamgiri (Text), Fasc. I—VI @ /6/ each ..	2	2
Nokhbat-ul-Fikr, (Text) Fasc. I ..	0	6
Nizami's Khiradnamah-i-Iskandari, (Text) Fasc. I and II @ /12/ each..	1	8
Suyuti's Itqan, on the Exegetic Sciences of the Koran, with Supplement, (Text) Fasc. II—IV, VII—X @ 1/ each ..	7	0
Tabaqat-i-Nasiri, (Text) Fasc. I—V @ /6/ each ..	14	14
Ditto (English) Fasc. I—XIV @ /12/ each ..	10	8
Tarikh-i-Firuz Shahi of Ziaa-al-din Barni (Text) Fasc. I—VII @ /6/ each	2	10
Tarikh-i-Baihaqi, (Text) Fasc. I—IX @ /6/ each ..	3	6
Tarikh-i-Firozshahi, of Shams-i-Siraj Afif, (Text) Fasc. I—IV @ /6/ each	1	8
Wis o Ramin, (Text) Fasc. I—V @ /6/ each ..	1	14
Zafarnamah, Vol. I, Fasc. I—IX, Vol. II, Fasc. I—VIII @ /6/ each..	6	6

ASIATIC SOCIETY'S PUBLICATIONS.

1. ASIATIC RESEARCHES. Vols. VII, IX to XI; Vols. XIII and XVII, and
Vols. XIX and XX @ /10/ each .. Rs. 80 0
Ditto Index to Vols. I—XVIII .. 5 0
2. PROCEEDINGS of the Asiatic Society from 1865 to 1869 (incl.) @ /4/ per
No.; and from 1870 to date @ /6/ per No.
3. JOURNAL of the Asiatic Society for 1843 (12), 1844 (12), 1845 (12),
1846 (5), 1847 (12), 1848 (12), 1850 (7), 1851 (7), 1857 (6),
1858 (5), 1861 (4), 1864 (5), 1865 (8), 1866 (7), 1867 (6), 1868 (6),
1869 (8), 1870 (8), 1871 (7), 1872 (8), 1873 (8), 1874 (8), 1875
(7), 1876 (7), 1877 (8), 1878 (8), 1879 (7), 1880 (8), 1881 (7), 1882 (6),
1883 (5), 1884 (6), 1885 (6) 1886 (8). @ 1/ per No. to Subscribers
and @ 1/8 per No. to Non-Subscribers,
N. B. The figures enclosed in brackets give the number of Nos. in each Volume.
4. Centenary Review of the Researches of the Society from 1784—1883 .. 3 0
General Cunningham's Archaeological Survey Report for 1863-64 (Extra
No., J. A. S. B., 1864) .. 1 8
Theobald's Catalogue of Reptiles in the Museum of the Asiatic Society
(Extra No., J. A. S. B., 1868) .. 1 8
Catalogue of Mammals and Birds of Burmah, by E. Blyth (Extra No.,
J. A. S. B., 1875) .. 3 0
Sketch of the Turki Language as spoken in Eastern Turkestan, Part II,
Vocabulary, by R. B. Shaw (Extra No., J. A. S. B., 1878) .. 3 0
Introduction to the Maithili Language of North Bihar, by G. A. Grierson,
Part I, Grammar (Extra No., J. A. S. B., 1880) .. 1 8
Part II, Chrestomathy and Vocabulary (Extra No., J. A. S. B., 1882) .. 3 0
5. Anis-ul-Musharrahin .. 3 0
6. Catalogue of Fossil Vertebrata .. 2 0
8. Catalogue of the Library of the Asiatic Society, Bengal .. 3 8
9. Examination and Analysis of the Mackenzie Manuscripts by the Rev.
W. Taylor .. 2 0
10. Han Koong Tsew, or the Sorrows of Han, by J. Francis Davis .. 1 8
11. Istilahat-us-Shufiyah, edited by Dr. A. Sprenger, 8vo. .. 1 0
12. Inayah, a Commentary on the Hidayah, Vols. II and IV, @ 16/ each .. 32 0
13. Jawami-ul-'ilm ir-riyazi, 168 pages with 17 plates, 4to. Part I .. 2 0
14. Khizanat-ul-'ilm .. 4 0
15. Mahabharata, Vols. III and IV, @ 20/ each .. 40 0
16. Moore and Hewitson's Descriptions of New Indian Lepidoptera,
Parts I—III, with 8 coloured Plates, 4to. @ 6/ each .. 18 0
17. Purana Sangraha, I (Markandeya Purana), Sanskrit .. 1 0
18. Sharaya-ool-Islam .. 4 0
19. Tibetan Dictionary by Csoma de Körös .. 10 0
20. Ditto Grammar .. 8 0
21. Vuttodaya, edited by Lt.-Col. G. E. Fryer .. 2 0

Notices of Sanskrit Manuscripts, Fasc. I—XXIII @ 1/ each .. 23 0

Nepalese Buddhist Sanskrit Literature, by Dr. R. L. Mitra .. 5 0

N.B. All Cheques, Money Orders &c. must be made payable to the "Treasurer
Asiatic Society" only.